

HISTORIA
COMPOSTELANA.

ANNE TAYLOR
MARGOWOOD

ESPAÑA SAGRADA

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO
DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

Tomo XX.

HISTORIA COMPOSTELANA

Hasta hoy no publicada.

DONDE SE INCLUYEN LAS PRUEBAS DEL TOMO
precedente , con otras muchas noticias de Papas , Cardenales,
Obispos , Concilios , Reyes , Varones Ilustres , y en
especial del primer Arzobispo de Santiago D.

Diego Gelmirez.

E S C R I T A

*Por tres Canonigos de Santiago desde el año mil y ciento al
quarenta.*

Dala à luz el M. R. P. Mro. Fr. Henrique Florez , Assistente General
Absoluto de las Provincias de España , Ord en de S. Agustin.

En Madrid : En la Imprenta de la Viuda de Elisèo Sanchez. Año de 1765.

Con todas las Licencias.

BX
1583
F46
t.20

AL IL.^{mo} Y R.^{mo} SEÑOR
D. BARTHOLOME RAJOY Y LOSADA,
ARZOBISPO

Y Señor de la S. Iglesia, Ciudad, y Arzobispado
de SANTIAGO,

Capellan Mayor, Juez Ordinario de la Real Ca-
pilla, Casa, y Corte de su Magestad, Nota-
rio Mayor del Reyno de Leon &c.

IL.^{mo} SENOR.

A vida del primer Arzobispo de
esa Apostolica Iglesia, escrita por tres Canonigos
de sus dias, ha estado mas de seiscientos años
como muerta, sin utilizar al Publico. Yo me
complazco de producirla, no solo por immorta-
lizar la memoria de tan esclarecido Varon, para
glo-

gloria de esa Iglesia , y honor de todo el Reyno de Galicia , sino porque salga à nueva vida bajo el nombre de V. S. I. à quien solo debe ser consagrada , como quien solo llena el Throno de la Metropoli , que à costa de continuas solicitudes levantó el fervoroso zelo de este infatigable Prelado. La vida del primer Arzobispo debe quedar perpetuada bajo los auspicios del Arzobispo primero en verla publicada , así por no haber Mecenazos à quien pueda ser mas acepta , ni tan propria , cómo porque quantos vean las ilustres memorias del uno , renueven las del otro : ambos naturales de un Reyno , ambos ascendidos à la Mitra , sirviendo antes à la misma Iglesia : ambos desposados con ella sin conocer à otra ; circunstancia mucho mas recomendable al presente que en lo antiguo , por la diversa disciplina Ecclesiastica , y haber empezado el uno como Obispo , otro de primera asuncion elevado à la Dignidad Arzobispal , por los descollados meritos que empezaron à brillar , así desde las Iglesias que ilustró (1) como en el honor de Comisario General de la S. Cruzada , donde fuera de lo que protegió al Estado Ecclesiastico (2)

se

(1) Penitenciario de Orense : Doctoral de Lugo , y despues de Santiago.

(2) Cortó un proyecto que estaba muy adelantado , y cedia en atraso y perjuicio del estado Ecclesiastico.

se hizo visible al Reyno , acepto à los Ministros , al Monarca , (3) y al Papa , (4) para que aun en esto pueda yo calificar la relacion del actual Arzobispo con el primero, por la aceptacion de uno y otro con los Principes del Siglo y de la Iglesia.

Ambos plausiblemente zelosos por el mayor culto del Apostol y de su Templo , (5) por las Iglesias de la Diocesi , (6) y fuera de ella (7) por el

(3) Quiso el Rey D. Fernando VI. hacerle Gobernador del Consejo , siendo ya Arzobispo , pero no pudo su conciencia componer con esta Dignidad aquel Gobierno.

(4) Benedicto XIV. le escribió varias Cartas que indicaban el aprecio y afecto que le debia , como expresó tambien el Señor Nuncio.

(5) Ha dado el Ilmo. al Apostol una Esclavina de Oros con los trofeos del Santo en bajo relieve , guarneidos d, brillantes , y un Bordon tambien de Oro , con Cruz y sei candeleros de lo mismo. Para una Capilla de la Cathedral quince mil ducados : y quatrocientos mil para disponer un Seminario en que vivan los Niños y sirvientes de la Cathedral , con doce Sacerdotes que asistan al Confesonario de la Santa Iglesia.

(6) Ha hecho desde los cimientos la Parroquia de Puente de Eume , su Patria , y de su Diocesi , fundando alli la Minerva en cada tercera Dominica de Mes , y consagró la Iglesia en 7. de Septiembre del 1761. dandola una gran lampara , candeleros , y Cruz de plata : ornamentos, y fondo para la Fabrica , à costa de quantiosos caudales: alargando su liberalidad à los Conventos de N. P. S. Agustin de aquella Villa , para reedificar lo arruinado , y al de Santiago , con copiosos socorros , como tambien à otras Religiones.

(7) A la Cathedral de Orense , y à la de Lugo , dando
à

el bien de los pobres , (8) Casas de la Dignidad, (9) gobierno de Vasallos , (10) franqueza à necessitados , (11) liberalidad à pobres , (12) penetracion en los negocios , afabilidad en el trato, facundia en la persuasion , y constancia infatigable en cargar sobre sus hombros las solicitudes del cargo pastoral. Del primer Arzobispo dá este Libro las

prue-

à aquella mil pesos , à esta mil doblones para la obra de la Capilla mayor , y un Caliz de Oro , guarneccido de esmeraldas , y otras piedras.

(8) En el Hospital de *S. Roque* hizo Enfermería para los convalecientes , surtida de treinta camas , y fondo para sustento de los pobres. Está acabando un Hospicio para invalidos con cincuenta camas ; y tiene consignados veinte mil ducados para reparar las casas de la Carcel , y hacer una Casa de Recogidas.

(9) Junto al Padron una casa y huerta para la Dignidad , adquirida y aumentada con grandes expensas : demás de reedificar parte del Palacio de la Ciudad.

(10) Por si mismo examina quanto pertenece à Capellanias , Congruas , y negocios de toda clase. Los delitos se quedan entre el Pastor y la Oveja , mientras no llegan à terminos judiciales.

(11) Quantos desean hablarle , lo consiguen : dando orden expresa , de que le avisen luego que alguno le busque , sin excepcion.

(12) Fuera de las diarias limosnas del Palacio , y fuera de las que por si mismo hace en secreto , se dán muchas en todas las Ciudades y Villas del Arzobispado à personas vergonzantes , sin embargo de las grandes pensiones sobre la Dignidad : desuerte que no es facil componer los crecidos gastos incluidos aun en solo lo apuntado , con el estado del presente recibo.

pruebas : del presente hablará otro : pues como los primeros Escritores no trataron de su heroe hasta llegar el tiempo , el mismo印ero obserua nuestra Obra. Yo tuviera mucha complacencia en referir las memorias de V. S. I. mas no caben en tan estrechas margenes. Tal qual apunto al pie , para que la huella dé á entender algo del cuerpo.

Ahora solo pretendo que V. S. I. se digne admitir mi buen deseo , en que el mundo vea las grandesas antes no conocidas de esa Apostolica Iglesia y su primer Arzobispo , publicadas ya bajo su ilustrisimo nombre : y que disimule la honra que me tomo en firmarme su siervo,

L.^{mo} y R.^{mo} S.^{or} mi S.^{or}

Fr. Henrique Florez

NOTICIA PREVIA

De la Historia Compostelana , y sus Autores.

O puede renovarse sin dolor la memoria de tantos y tan ilustres Vidores antiguos Españoles , que habiendo escrito Obras dignas de perpetuarse en Cedro , no han logrado hasta hoy un Patrono benevolo , que las sacase à luz . Entre estas una es la HISTORIA COMPOSTELANA , que andando en manos de algunos , se contentaron con dar a entender que la tenian , y despues de seiscientos años , persevera muy cerrada en Archivos . Aquellos à quienes pudiera tocar hacer este servicio al publico , acaso no lo han hecho por alguna atencion particular . Pero el que trate de los Obispos Compostelanos , incluyendo al ultimo , que fue el primer Arzobispo de Santiago ; si ha de ofrecer pruebas de los hechos que refiera (como es preciso , si pretende autorizarlos) no puede menos de poner por delante la Historia Com-

postelana , quien sola es como texto de lo que sobre los Obispos de Santiago se refiere . Esto hace indispensable el publicar la Obra : y como ahora es la primera vez que sale à luz , conviene dar razon de la importancia , de los Autores , del tiempo y fin para que la escribieron : pues no habiendo salido al publico , no ha podido formarse una idea puntual , y se han dicho algunas cosas mal fundadas .

Utilidad de la Historia Compostelana.

2. Qualquiera documento de los Siglos antiguos , escrito por el que se halló pre sente à los sucesos , es de un tal importancia para los hombres de letras , que su falta no puede ser resarcida por los hombres Sabios de la posteridad . Lo que yo escribo hoy sobre documentos antiguos , lo podran hacer otros , presentes , ó por venir , con mejor metodo y con mas felicidad : pero ninguno , ni todos los presentes , pueden contar lo pasado ,

do , que en no dejando vestígios , necesita un tal espíritu , como el de los que prophetizan lo futuro. Nada supieramos de lo sucedido en el mundo antes y despues del Diluvio , si Dios no lo huviera revelado à Moy-ses , y si no perseveraran sus es-critos. Los principios de las Iglesias , de quienes no tene-mos documentos antiguos , to-talmente se ignoran. Lo mismo sucederia con mil noticias de la Santa Iglesia de Santiago , si no fuera por la Historia Com-postelana. Uno de los mayores hombres que deben ser aplau-didos en la Historia Ecclesiasti-ca(su primer Arzobispo)anda-ria sepultado en el olvido , si no fuera por esta Obra : y aun con ella no hay noticia dē sus fa-mosas acciones , por no haber sa-lido hasta hoy à la luz publica.

3. La excelencia de la Iglesia del Apostol Santiago , nuestro Patron y Capitan Ge-neral , se interesa aqui , como ninguna. Merece que el mun-do vea sus grandezas en lienzo otiginal : el modo con que lo-gró el Palio : la Metropoli con que fue condecorada : la Lega-cia Apostolica de su primer Arzobispo : y finalmente un tal cumulo de proezas en aquel gran Varon , el Señor Don

Diego Gelmírez , que le deben immortalizar entre los Heroes. Sobre estas utilidades proprias de la Iglesia del Apostol , hay otras generales à otras , y en es-pacial para la Santa Sede Apos-tolica Romana , por medio de muchas Letras Pontificias , hasta hoy no conocidas en el publico: sucesos particulares de Papas , y Antipapas , de que ò no ha-bia noticia , ò tienen aqui su prueba original. Varias Car-tas , Viages , y acontecimientos de Cardenales , Patriarca de Je-rusalen , Abades Cluniacenses , y Principes de Francia , que no encontraras en otra parte. Sobre Prelados de España , Arzbis-pos , Abades , y otros Varones Eclesiasticos hay unas particu-laridades , que ni sus mismas Iglesias las supieran , si faltára esta Obra , como sucede en las de Toledo , Abila , Salamanca , Zaragoza , y en especial Gra-na-da , de cuya persistencia de Obispo en el año 1116. hay aqui una comprobacion no conocida hasta ahora , como prueba el libro 1. cap. 113. En valde buscarás fuera de aqui varios Concilios , que en ninguna otra parte han dejado vestigio. Lo mismo digo acer-ca de Reyes , v Señores de Es-paña desde el Rey Don Alfon-

so VI. por todo el Reynado de su hija Doña Urraca , y Don Alfonso el Empérador , en cuyos tiempos se escribia esta Obra : y consiguientemente desde el año mil y ciento en adelante es Original y coetanea , que huviera utilizado mucho à Baronio , ò à Pagi, si no estuviera oculta: y huvieran evitado los yerros cometidos sobre diversos puntos, como v. g. sobre el tiempo de la Metropoli en Santiago, y los sufraganeos que la pertenecieron : lo qual se occasionó de no estar dada a luz : y esto es confirmacion de la utilidad , ò por mejor decir , necesidad de su publicacion.

Sus Autores, tiempo, y motivo.

4º Tambien recibe recomendacion un escrito por las circunstancias del Autor , por su veracidad , juicio , diligencia y documentos de que usa. En la Historia Compostelana no fue uno el Escritor , sino tres: los dos en el principio, unidos como uno ; y otro en el medio y fin. La idea nació del ultimo Obispo de Santiago , y Arzobispo, el Señor Don Diego Gelmirez , que deseando perpetuar las memorias de sus antepasados , y lo mucho que

él hizo y meditaba hacer para exaltracion de su Iglesia , encor-mendó la Obra à dos Canoni-gos de los mas instruidos , y familiares suyos. El uno se llamó Don Munio (ò Nuño) Alfonso , Thesorero de la Santa Iglesia : el otro Don Hugo, que era Arcediano , y Frances de nacion. Ambos fueron estima-dos del Prelado , que les fiaba sus mayores secretos , y se valia de su consejo y dili-gencia en las cosas mas arduas. A estos como instruidos en los negocios por lo intimo , enco-mendó la Obra : valiéndose de dós para el mayor acierto , y prontitud , pues consta , que cada uno escribia lo que pasaba por su intervencion , como verás en la Traslacion de las Reli-quias de Portugal à Santiago es-crita por el Arcediano Don Hugo , que acompañó al Obis-po en aquel viage, como afirma aqui en el lib. I. cap. 15. Don Nuño escribia otras cosas , co-mo prueba el cap. 10. del lib. I. donde dice : *Ego ipse Munio Adefonsiades &c.* y en el Cap. 16. n. 3. *Me ipsum Munionem &c.* Segun lo qual se manifiesta la recomendacion de la Obra por la calidad de los Autores que escribian de cosas à que se hallaron presentes.

5. Esto pide formar una distincion en lo que la obra refiere sobre Prelados antiguos de la Iglesia Iriense , y de lo que pertenece à Don Diego Gelmirez. La fuerza de autoridad que damos à esta obra apela sobre lo segundo , por ser esto lo de puntuales informes, como cosa de vista en sujetos habiles y veraces. Lo demás no tiene igual autoridad , por ser cosa que pendia de informes , los quales suelen desfigurarse con el curso del tiempo. Por lo que en sucesos distantes del siglo undecimo hay lugar para sospechar mezcla de no puntual informe. Pero desde que empieza à nombrarse el Señor Gelmirez , no hay prudente fundamento para dudas, por ser cosas vistas y referidas por el mismo Prelado , ó presenciadas por el mismo que escribe. A lo antiguo damos la prerrogativa de anteponerlo siempre que no se descubra cosa en contra : porque la circunstancia de estar escrito dentro de la misma Iglesia , debe prevalecer , quando no hay otro documento coetaneo. Si le hubiere , deberá formarse el juicio por el todo de las circunstancias.

6. Esto es por lo que mira

à la autoridad de la obra , que se entiende mejor individualizando el tiempo, sobre lo que algunos hablaron mal informados : y no hay duda en que fue despues del año 1100. en que empezó à ser Obispo el que mandó escribir esta obra : y despues del 1102 en que se hizo la traslacion de las Reliquias , escrita por Don Hugo, como refiere aqui : esto es lo unico que consta haber escrito Don Hugo : lo demás corresponde à Don Nuño (no sin acuerdo y aprobacion del compañero) pues demás de las palabras alegadas *Ego ipse, me ipsum,* vemos continuar las cosas de su tiempo en nombre de uno: *verba Auctoris : aggrediar , &c.* y este parece Don Nuño , por ser el que mas descubrió el nombre , aunque todo corria por cuenta de los dos , pues el continuador atribuye à uno y otro lo que escribieron (*Prol. del libro 2.*) y solo hacemos la distincion referida por haberla declarado ellos mismos en su obrà: de suerte que el que quiera citar nombre del Autor , puede citar à los dos como si fueran uno : à Don Hugo en la Traslacion de los Santos de Portugal : en lo demás à Don Nuño. Esto es acerca de lo perteneciente

te à su pluma : pero hay mas dificultad en declarar hasta donde escribieron , pues no lo dejaron distinguido : por lo que algunos citan mal à Don Nuño en lo que es de Girardo , y al contrario : à causa de no estar instruidos en lo que pertenece à cada uno. Sobre esto digo que Don Nuño y Don Hugo llevaron el nombre de la obra hasta el año 1112. en que los dos fueron à un tiempo electos para Obispos: Don Nuño , de Mondóñedo , y Don Hugo de Porto, como expresa el cap. 81. por lo que es muy de admirar el poco esmero con que Ferreras en el Tomo 16. pag. 7 del Apendice , dijo haber escrito la Historia Compostelana *Don Munio , que fue Obispo de Lugo , y Don Bernardo , Prebendado de aquella Santa Iglesia* : cosas que solo pudo haber soñado , pero no leer aqui , ni en los Autores que han hablado de la Compostelana. Alli da à entender que deseó publicarla : *pero como esta obra es (dice) de tanto cuerpo , es menester medios para que sola por si salga à luz : y aunque se han hecho algunas insinuaciones à los Señores Prelados de aquella Santa Iglesia , embarazados de cuidados mayores , no han logrado su atencion.* Pellicer en su Dul-

cido cometió otro yerro no menor diciendo fol. 30. b. que la Historia Compostelana se escribio por Don Diego Obispo de Orense , y Don Gerardo Canonigo de Santiago : en lo que erró los Autores de ambas obras, Historia y Chonicón: pues este le aplicó à D. Nuño , y D. Hugo, que son Autores del principio de la Compostelana , y no del Chonicón : y la Historia la aplicó à quien no tuvo parte en ella , Don Diego Obispo de Orense.

7. Desde que fueron escogidos para Obispos Don Nuño , y Don Hugo fue preciso escoger otra pluma , porque necesitando las mencionadas Iglesias la presencia de sus Pastores , no podian estos continuar lo empezado : y en efecto encomendó la Obra el Obispo de Santiago à otro Canonigo de su satisfaccion , llamado Girardo , ò Giraldo , reconocido por Frances en Don Nicolas Antonio, y entre otros. Yo no se , si quiso declarar su Patria , quando refiriendo un tumulto de la Ciudad , dice en el cap. 109.n.4. que quisiera hallarse entonces en Beauvais , Ciudad de la Galia Belgica en la Isla de Francia; pero no sin el Prelado : *Malleum esse Belvaci , eo tamen non absente.*

Que

Que era Canonigo de Santiago
o dice el mismo en el cap. 6. del
ib. 2. *B. 2. Girardus Ecclesiae B. Fa-
bri Canonicus, qui prioribus nego-
tiis interfui, & hujus pagine se-
riem contexui.* Este acabó la obra,
prosiguiendo desde donde lo
dejaron los primeros , que cor-
responde al cap. 83. del libro
I. donde acaba la elección y con-
sagración de los primeros Escritores,
cuya materia parece debe
aplicarse à la misma pluma que
lo antecedente, porque al hablar
de la elección de los dos en el
cap. 81. dicen del Obispo de
Santiago, *de quo superius trastra-
vimus* : y los que escribieron
lo precedente fueron Don Nu-
ño , y Don Hugo , no Girardo,
que no tuvo necesidad de to-
mar la pluma , hasta que la sol-
taron los que se fueron à gober-
nar sus Iglesias en el año de
1113. Desde entonces empezó
Girardo : pues dice en el Prologo
del libro 2. *Precedentis libri
seriem ex parte contexere studui-
mus : ejusdem namque libri pre-
cedentia Munio Minduniensis, &
Hugo Portugalensis Episcopi,
viri scilicet prudentes ac reveren-
di scripserant.* Si Girardo escri-
bio parte del libro 1. como aquí
afirma , debemos atribuirle lo
que hay después de ser consa-
grados Obispos los primeros Es-

critores de la Obra , que es des-
de el capítulo 83. del primer
libro. Y segun esto empezó Gi-
rardo à tratar de lo acontecido
desde el año 1113. hasta el fin,
que fue el año de 1139.

8. Los otros hablaron de
los Prelados antiguos de Iria , y
de los primeros sucesos de Don
Diego Gelmirez , pero con la
notable diferencia de reducir à
cosa de seis hojas lo acontecido
en once Siglos (que precedie-
ron à Don Diego Gelmirez) y
dando todo el resto de la Obra
à la Vida de este Prelado. La
mención de los demás Obispos
fue por vía de conexión , para
introducir à su Heroe, de quien
solo cuidaban y quien fue todo
el motivo de escribir , como
prueba el título de la Obra,
llamado *Registro del Obispo* Don
Diego Segundo : *Incipit primus
liber REGISTRI Venerabilis
Compostellane Ecclesiae Pontifi-
cis Didaci Secundi* : y el mismo
Prelado mandó poner este título
de Registro , como dicen los
Autores en los Prologos del Li-
bro I. y III. Pero hay otra di-
ferencia , que los primeros pro-
pusieron solo dos Libros : uno
del tiempo en que fue Obispo:
y otro desde que empezó su Ar-
zobispado. Pero viendo que
crecía mucho esta segunda par-
te,

Iacion del confinante : pero la gente seria distingue bien lo comun de lo particular , y que ni son buenos todos los de Israel, ni malos los de la tierra de Hus. La Nacion , la Tierra , y el Cielo no son Hado : Galicia es solar de Familias primeras en la Nobleza de Espana. Aun los Reyes la escogieron para crianza de sus hijos. En cada Provincia se diferencian las operaciones del Noble , y del Plebeyo. El que la pretende motejar , se tira à lo mas bajo: queda pues lo principal intacto. Sin salir de esta obra verás en ambas clases mas glorias, que desayres de Galicia. Demás de esto deben tomarse en cuenta las circunstancias de *quién?* y *cuando?* El que habla es un Francés , que no estaba acostumbrado al genio de nuestra gente , criado en otra Patria:y aunque escribia en Galicia, no le precisaba aquello à contenerse , por estar hablando en favor del que era como Vicerrey de la Provincia. El *cuando* era en tiempo de tumulto , en que no se mira à leyes , ni à lo recto , sino precisamente al empeño , en que los mas nobles, y poderosos suelen violar mas la justicia , porque venza la ley de su pasion. Era tambien en tiempo en que las armas estaban

en las Ciudades , y en los grandes Señores , y por tanto miraban à los intereses propios, mas que al bien del comun. Aun quando el Autor parece mas acalorado , previene que todo aquello se entienda sin perjuicio de los hombres honrados de Galicia : *Sed hæc velim dixisse pace proborum Gallaciq;*, como expresa en el cap. 108. num. 3. pag. 210. Yo perdono al Autor quanto quiera decir de los Gallegos , por los bienes que publicó de otros , y especialmente del Heroe principal , el qual era Gallego , y por tanto basta para desempeño , y credito de una Provincia , el qual supo honrar una Nacion.

13 Sobre esto debe tenerse presente el fin de la misma obra, que fue referir los hechos del Prelado , que actualmente vivia , y para realzar à uno es cosa muy regular , y casi inevitable , tirar à desayrar al contrario , ó dàr à sus lunares mas viveza de la que fuera de la contraposicion correspondia. Viendo pues en el Obispo tanto zelo por el bien de la Patria, tanta solicitud por ensalzar la Iglesia , y que no le faltaban émulos (como no han faltado à otros de aquella , y mayor clase) era como preciso , que ludien-

dieno la ingratitud con el bien , despidiere la pluma del que se acalora en la comparacion , algunas chispas que tiznen al ingrato. Mas todo esto era sin perjuicio de los demás (*pace proborum*) como expresa el Autor : y asi la Provincia queda como todas las otras , sobre ellas en la produccion de este Heroe , y la Compostelana con el derecho de que sus generales importancias no pierdan por una, ù otra incidencia individual.

Copias de la Historia Compostelana , y del Chronicon Iriense.

¶ 4 E L mucho aprecio que hicieron de esta obra las personas de letras , obligó à que se hiciesen varias copias. Las que he visto ponen al fin una porcion de Historia Iriense , que Berganza en su *Ferreras convencido* publicó con titulo de *Chronicon Iriense* : y empieza *Cum Vandali , Silingi , & Ugni*. Esta no es parte de la obra : pero los que la veian al fin , y no leyeron la materia precedente , creyeron que todo era Historia Compostelana , como le sucedió à Don Nicolas Antonio en el cap. 22. del libro 6. de su Bi-

bliotheca num. 500. y sig. pero tiene disculpa , porque luego confiesa que no tenia aquella Historia , y se guió por lo que escribió Pellicer en las observaciones sobre Dulcidio pag. 30. donde atribuye el Chronicon Iriense à Don Nuño Obispo de Mondoñedo , y à Don Hugo Obispo de Porto. Esto pudiera pasar en suposicion de reputar aquel Chronicon como parte de la Historia Compostelana : pero Pellicer las distinguió , dando á esta otros Autores , Don Diego Obispo de Orense (lo que ya digimos ser falso) y Don Gerardo Canonigo de Santiago , en el año de 1112. Don Nicolas en el lugar citado no distinguió las dos cosas , pues dijo , *Historia seu Chronico Compostellano* , añadiendo que se escribió cerca del año de mil , reymando Don Bermudo II. por los dos mencionados Obispos Don Nuño , y Don Hugo. Nada de esto fue así : pues ni escribieron el Chronicon los Obispos , ni estos vivian en el año de mil , sino cien años despues , como conoció el mismo Don Nicolas en el Tomo siguiente al hablar de la Compostelana. El Chronicon acaba en Don Bermudo II. y esto hizo creer que se escribió entonces : pero no es de

aquel tiempo , sino muy posterior , quando ya las especies de aquella edad andaban desfiguradas : pues expresa que Don Pelayo Obispo de Lugo , sucedió à S. Rosendo , y à Sisnando II. lo que no corresponde à Escritor coetaneo : pues el Obispo de Lugo Don Pelayo no pasó à Santiago , como convencimos en el Tomo precedente. Añade que le depuso Don Bermudo viviendo su competidor Don Ramiro : lo que es falso , como alli se dijo. Tambien confundió al Rey Don Sancho Ordoñez de Galicia con Don Sancho el Gordo de Leon : lo que no corresponde à Escritor del mismo siglo. Ni es verdad lo que afirma de Don Bermudo , en que acaba , diciendo entró en el Reyno por multitud de Tropas que le dió el Rey Moro , y no fue asi , sino por muerte de Don Ramiro , quando ya no tenia competidor. Parece , pues , que allí falta mucho , si el Autor del Chronicón escribió hasta su tiempo , que segun la poca exactitud de noticias antiguas , y la puerilidad con que juega del nombre de *Compositum tellus* para Compostella , y de *Ilia* por hija del Principe Troyano ; parece de siglo en que ya tenian aceptacion las Fábulas.

15 Lo cierto es que este fragmento no es parte de la Compostelana de D. Diego Gelmirez , sino escrito por alguno à continuacion de aquella Obra , que no quedó acabada , y si el original tenia hojas en blanco , las desfrutó el que le añadió alli. Viendole otros escrito à continuacion de la Compostelana , y no reparando en la suma inconexion de las materias , creyeron ser toda una Obra. Yo no he visto el original , ni sé que persevere : pero es mas verosimil que este Chronicón se escribiese al fin de algun traslado de la Compostelana , incorporandole alli por ver que hablaba de los Obispos Compostelanos ; al modo que ingirieron en el principio de algunas copias otros Chronicones de los Suevos , Godos , y Reyes de Leon , con Catalogo de Arzobispos de Santiago , que en la copia usada por Ambrosio de Morales llegaban hasta el año de 1465. Item incorporaron al principio la Historia del Arzobispo D. Fr. Berenguer , del año 1317. y sig. que otras copias ponen al fin , como sucedió en la del Conde de Olivares , citada por D. Nicolas Antonio en el lib. 7. c. 4. n. 69. La de Morales y la que yo tengo.

go , empieza el fol. 1. por este D. Fr. Berenguer : pruebas claras de que todo esto pendia de los Copiantes , que ingerian y colocaban las piezas como querian , sin que ninguna fuese obra de los que escribieron la Compostelana : no la de D. Fr. Berenguer , que distó dos Siglos de aquel tiempo : no el Chronicón , que alli mismo se expresa de S. Isidoro : no la Chronica de los Visigodos que empieza por Wamba , y ofrece hasta el Rey D. Garcia : pues esta se escribió en Asturias: *In hac Regione Asturiensium*, como dice hablando de D. Pelayo : y obra de Canonigos de Santiago no digera *en esta Region* de Asturias , ni los del Siglo XII. se contentaran con escribir hasta D. Garcia del principio del Siglo X. Tampoco es suya la pieza que acaba en la muerte de la Reyna Doña Urraca , y en su hijo D. Alfonso : pues habla de la muerte de la Reyna de modo muy diferente que el Autor de la Compostelana : y el acabar alli fue porque entonces empezó el primer Arzobispo de Santiago , y su fin era dár el Catalogo de los Arzobispos , por lo que no refirió mas Reyes , que los necesarios para introducir el primer

Metropolitano , y proseguir con su Catalogo de Arzobispos. Este empieza en D. Diego Gelmirez : y el Codice de Vitela que hoy tengo en mi estudio, solo pone diez Prelados que huvo hasta el dia de escribirse: despues le fueron otros añadiendo : y en el Siglo XIV. encuadernaron el Libro ingiriendo al principio la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario, pues al nombrarle el Catalogo, dice : *Cujus vitam inclytam ... in primo folio libri hujus repries.* Fue tambien despues de estar colocada aquella vida al principio del Codice : pues dice *in primo folio* : y por tanto corresponde al mismo Autor lo historial que precede al Catalogo , y todo es muy posterior à los Escritores de la Compostelana.

16 Resulta pues que ninguna de estas piezas pertenecen à los Autores D. Nuño , y D. Girardo , y mucho menos el Chronicón Iriense , donde hay cosas opuestas à la Compostelana , como se ve en los Obispos Irienses , donde el Chronicón da el numero sexto à *Felix* , no conocido en la Obra principal de los que dicen que solo tienen noticia de los nombres y sucesion de los Obispos. El

Autor del Chronicon parece
fue à comentar aquella clausula , añadiendo Reyes en cuyo
tiempo florecieron , y Concilios en que se hallaron. Tambien
ingiere la Dotacion del Rey Miro, de que no hay men-
cion en la Compostelana. La revelacion del Cuerpo de San-
tiago está en el Chronicon sin
referir el modo. Este se lee en
la Compostelana. Añade el
Chronicon en lugar de lo que
omitió , una junta de Sabios
para dar nombre al sitio del
descubrimiento : y aqui ensarta
los caprichos de *Compositum*
tellus , Ilia , &c. de que no hay
rastro en la Compostelana. Ni
estos Autores que refirieron
brevemente los Obispos de Iria
y Compostela hasta D. Diego
Gelmirez necesitaban escribir
otro Chronicon del mismo
asunto quando el suyo era pre-
cisamente desde el año mil y
ciento en adelante , para lo que
les bastaba dar una breve noti-
cia de los Obispos que precedi-
eron en aquella Sede. Asi lo
hicieron : mas para esto no era
necesario escribir un Chroni-
con diverso.

De la edicion presente.

17 **E**Ntre las varias co-
pias que he visto
de la Historia Compostelana,

solo tres me han servido para
arreglar esta edicion : una , que
fue del uso de Ambrosio de
Morales , segun muestran algu-
nas notas de su mano al margen,
por las cuales se guiaba para
hallar prontamente lo incluido
en el texto. Es copia hecha en
papel por escribiente que no sa-
bia latin : y por tanto es comu-
nisimo leer *noluit* donde el sen-
tido pide *voluit*, y al revés: con
otras mil individualidades de
esta naturaleza. Hoy se guar-
da en la Real Bibliotheca de
Madrid. El segundo Ms. fue
de la Librería del Exmo. Señor
Conde de Villaumbrosa, Presi-
dente de Castilla , para el qual
se sacó la copia por otra que el
Ilmo. Señor D. Diego de Co-
varrubias , Obispo de Segovia,
mandó hacer de la que tenia en
su Archivo la Santa Iglesia de
Santiago. Pusola en su Colegio
mayor de S. Salvador , llamado
de Oviedo , en la Universidad
de Salamanca , y de aquel
egemplar se hizo el traslado
para el Conde de Villaumbrosa
D. Pedro Nuñez de Guzman,
en el año de 1672. que hoy
con otra gran cantidad de MSS.
se halla en Madrid , y le he te-
nido en mi Estudio para el co-
tejo. El tercero es un Codice
en vitela , que supe tenia en su
Li-

Librería el Ilmo. Colegio mayor de Salamanca llamado del Arzobispo , y no faltó quien me dijo ser Original : por lo que experimentado en la poca fidelidad de las Copias , me valí del patrocinio del Ilmo. Señor D. Francisco Cepeda del Consejo y Camara de Castilla , por cuyo patrocinio logré verle para hacer el cotejo. Es un bello Codice con algunas letras de oro bien iluminadas , conforme al uso del Siglo XIII. en que se escribió , segun muestra el carácter de la letra : y al fin tiene una Nota del año 1347. la qual no pertenece à la obra: pero siendo de letra mas moderna , prueba estar ya escrita la obra principal en el siglo anterior. Lo mas es que el Catalogo de Arzobispos escrito allí al principio del Codice, despues del pequeño Chronicon , acaba en D. Bernardo II. Arzobispo 10. que vivia en el año de 1226. pues aunque prosigue el Catalogo de los Arzobispos , es de tinta y letra diversa : y esto prueba haberse escrito el Codice viviendo D. Bernardo II. cerca del año 1230. Es de la bella letra usada en aquel tiempo , que hoy llamamos Monacal , por conservarse en los Libros de Choro de nuestros

Conventos con poca diferencia. Pero el escribiente no sabía latin : lo que junto con repetidísimas abreviaturas , y mucha union de letras con falta de orthographía detiene muchas veces al Lector.

18 Sin embargo es la copia que mas me ha utilizado para descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en los otros Mss. porque siendo antigua , mantiene los rasgos que acostumbraban poner sobre algunas letras en las dicciones abreviadas , por cuyo beneficio he podido descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en las otras copias supliendo por unas lo que falta en otras , pues ninguna es perfecta. Todo esto ha traído consigo no pequeña molestia, ya por el tiempo consumido en los cotejos , ya por la displicencia y detencion ocasionada por no saber latin los escribientes , como tambien por falta de apuntacion (que altera muchas veces el sentido) y por el desorden de la orthographía , parte del tiempo antiguo , y parte por los mismos copiantes que se iban atemperando al uso vulgar , mas que à la propiedad del latin , v. g. *Magestas* , por *Majestas* ; *Osmensis* , y *Osomen-sis*

sis , por *Oxomensis* ; *Gallicia*, por *Gallacia* : en las cuales y en otras semejantes no tuvieron constancia , y por tanto no guardamos su modo de escribir. Lo peor es la suma dificultad en averiguar el sentido, que à veces queda imperceptible , y en las que no , ha sido à fuerza de repetida inspeccion, no sirviendo aqui el estudiar sobre el genio del escribiente, porque no es uniforme. Solo tiene firmeza en poner aspiracion donde no corresponde, como *bodiosa* , *honerata* , *huber-tiora &c.* lo que tampoco adoptamos, como ni el uso de *silicet* , por *scilicet* ; *quatinus* , por *qua-tenuis* ; *puplico* , por *publico* ; *Ilia* , por *Iria* ; pues donde un copiante usa la primera voz, pone otro la segunda : y uno mismo las usa indiferentemente. Lo mismo sucede con las voces *Salamanticense* y *Salman-ticense*; *Emeritanæ* y *Emeretanæ*; *Baselica* y *Basilica*; *Paleum* y *Pallium* ; *Previlegium* y *Privi-legium* ; *langore* por *languore*; *jocunditas* por *jucunditas* : pues aunque *jocundatio* se halla en baja latinidad , el *jucunditas* no merece la *o*. Mantenemos la orthographia de *reverentissimi* , y *benivole* : porque (aunque aqui no es constante) se hallan usa-

das en otros documentos antiguos. Lo mismo sucede con algunas de las mencionadas: pero viendo que no las usan con firmeza , nos contentamos con esta prevencion , y usarlo tal qual vez , para que los principiantes , no lo estrañen , quando las vean en algunos MSS. v. g. *temptet*. Las voces *Galliciani* y *Gallacos* se leen aqui indiferentemente. Adviertase que à los vecinos de la Villa de Nagera los nombra *Nazarenos*; por quanto llamaban *Nazara* à la Villa , como veras en el Privilegio del Rey D. Alonso VIII. en la *Bibliotheca Cluniacense* col. 1433. Mas por quanto hoy no se conocen los *Nazarenos*; substituimos *Najareni*, advirtiendo en la primera mencion que ofrece el texto, lib. I. cap. 73. y por no ser hoy conocido este nombre , usamos el de *Najareni*.

19 El Codice de vitela empieza (segan está encuadrando) por la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario de Landorra, pero de letra y mano mas moderna. Sigue el Chronicon que empieza : *In Era CCCC.* y acaba en D. Alfonso VII. con los nombres de los diez primeros Arzobispos de Santiago , y desde aqui prosigue el Codice con

con una misma letra , median-
do entre el Chronicon y la His-
toria Compostelana una hoja en
blanco : y al punto empieza la
Obra sin titulo ninguno , repart-
ida cada plana en dos columnas,
poniendo en la primera : *Dida-
cus Dei gra. Compostellanae Sedis
Archiepiscopus jussit hunc librum
fieri &c.* como verás aqui al
empezar la Obra. Esto ocupa
alli media columna : y la otra
media es una iluminacion de
oro con fabrica de dos arcos:
debajo del uno está el Obispo
con su Mitra , y baculo : en el
otro , un Angel con incensario
en la mano : y en el medio,
donde se unen los arcos , pende
una lampara. Debajo hay tres
Arcas , una mayor que otra,
cubierta , en medio de las dos
sin tapas , como muestra la es-
tampa del principio , que sin
duda es dibujo del modo con
que existe la bobeda subterra-
nea del Apostol : pues los Ca-
nonigos Autores de este libro
la tendrían bien vista , antes que
el Prelado cerrase la comunica-
cion de lo inferior de la Iglesia
con la bobeda donde se encier-
ra el cuerpo.

20 No hay en este Codice
el Chronicon de S. Isidoro , con
la continuacion , que los otros
Codices ponen , incluyendo à

D. Ordoño I. por lo que tam-
poco lo ponemos aqui , por no
ser parte de la Obra : ni la Vida
de Fr. Berengario : porque esta
corresponde à su tiempo. El
Chronicon à quien se sigue el
Catalogo de Arzobispos le pu-
blicamos , pero no al principio
de la Obra , donde no pertene-
ce , sino al fin , como pide el
orden de los que sucedieron al
primer Arzobispo , de quien
solo es la Obra.

21 Ninguno de estos MSS.
tiene Capitulos: y como sin ellos
no pueden citarse los textos de
modo que se hallen prontamente ,
fue preciso añadirlos. Los
Autores fueron muy liberales
en titulos, que à veces multipli-
caron sin necesidad en una mis-
ma cosa. Por esto no en cada
titulo añadimos numero de Ca-
pitulo , por ser un mismo asun-
to , como sucede en el cap. 32.
donde en una misma hoja pu-
sieron diez titulos : *Item de eo-
dem : Item : Item : Item* : lo que su-
primimos aqui , bastando para
las citas los numeros que añadi-
mos al margen de cada uno.

22 Otra cosa añadimos no
menos importante , y oportuna:
pues como sin Capitulos no
pueden desfrutarse las citas,
tampoco sin Chronologia co-
nocerán los Lectores el tiempo

de que se va tratando. Aqui ha luchado la fatiga con la utilidad : pues los Autores no fueron aficionados à la Chronologia , segun muestra el poco uso que hicieron de los años. Las copias no siempre tienen fidelidad en los numeros : y si por un lado empiezan à ordenarse los tiempos , por otro salen desordenados. No ha sido poco el tiempo que esto me ha hecho perder , y la paciencia y cestancia para no abandonar la empresa fue mayor. Pero en fin persistiendo en prolijas combinaciones, van colocados al margen de las planas por la parte de arriba los numeros del año de que se trata. Entre ellos mezclan los Autores sucesos de otros años, por ser de una misma materia : y à este fin proponen el origen , ó confirmacion del negocio , concluido , ó empezado fuera del año de que van tratando , como expresan algunas veces , y en otras lo dicen las materias. Estos años incidentes no se notan al margen, por no turbar el orden Chronologico (como sucederia si despues de tratar del año 1104. se pusiese el de 1102.) pero van prevenidos en el texto , y tal vez al pie de la plana. De este modo la obra , donde no se po-

día encontrar una cita , ni averiguar el tiempo de los hechos sin prolja meditacion de los lectores , queda franca para todos en una , y otra linea sin trabajo , y se evitan los yerros cometidos por algunos Autores que publicaron fragmentos de la Compostelana con años totalmente contrarios à su Chronologia , por fiarse de malas copias , cuyos vicios no podian descubrir sin mucho examen, y larga combinacion de las materias : v. g. el Concilio de Palencia colocado por el Cardenal de Aguirre en el año de 1114. y por Pulgar en el de 1118. siendo asi que examinada de espacio la misma Historia, consta fue en el año de 1113. de que sin duda va tratando el Autor (que fue el Canonigo Girardo , y no Don Nuño) como convence lo que precede , y prosigue despues de aquel Concilio , puesto aqui en el cap. 92. del lib. 1. con el año 1113. al margen , por cuyo beneficio cesan las dificultades , y riesgos , que de otro modo eran como precisos. Mariana, refiriendo algunos sucesos del Reynado de Doña Urraca, omitió los años, confesando la dificultad : otros que declaró , salieron errados (como le sucedió

à Zurita , y Sandoval por no haber combinado , y examinado de espacio la materia. Yo disculpo à todos , porque aun habiendo manejado varias veces la Compostelana , no podía averiguarne con la dilatacion de un Tomo en folio (quales son las copias manuscritas) escasissimo en expresion de tiempos , cuya obscuridad , y la prolifa molestia necesaria para liquidar tantos años , me hizo retirar la mano algunas veces. Finalmente resuelto à publicar la obra , propuse no perdonar à trabajo aun el mas improbo , hasta lograr el descubrimiento de los años para alivio , y facilidad de quantos la quieran manejar. Podra ser que no todo esté à gusto de todos:

pero se me debe condonar lo menos por lo mas , y que acaso la misma fatiga puede haber ofuscado al mas vivo deseo de acertar.

Añado un *Indice general* de nombres , en especial los mas notables , que pueda servir para hallar , y concordar los sucesos sin molestia : y como este Libro sirve para justificar lo escrito en el precedente , mutuamente se ayudan : tal vez por lo alli escrito entenderás mejor lo referido aqui : otras veces por este lo de aquell. Para el contejo te valdrás de los años , que en ambos se distribuyen por su orden , desde el año *mil y ciento* en adelante , que es donde empieza la autoridad de esta obra : y es como se sigue.

ERRATAS.

PAG. 97. lin. 1. *bilis*, lee *biles*. Pag. 284. lin. ult. *cap.* 8.
lee 9. Pag. 344. lin. 17. *possamus*, lee *possumus*. Pag. 516.
lin. 6. *Frajapanecum*, lee *Frajapane cum*. Pag. 528. lin. 28.
abbuit, lee *babuit*. Pag. 553. lin. 2. *student*, lee *studeret*.
Las pag. 271. y 272. estan repetidas, y faltan las 279. y 280.

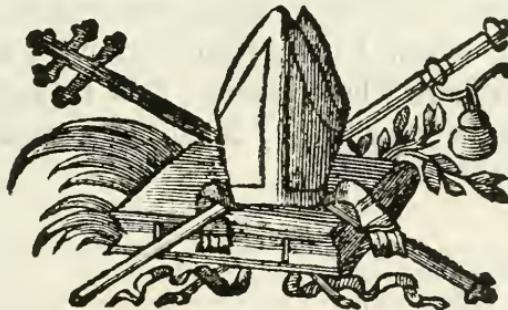
HISTORIA COMPOSTELLANA, *SIVE DE REBUS GESTIS D. DIDACI GELMIREZ,*

PRIMI COMPOSTELLANI ARCHIEPISCOPI.

Ubi multa aliàs incognita de summis Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, Conciliis, Regibus, virisque illustribus (ab anno præcipue MC. ad MCXXXIX.) memoriæ commendantur.

NUNC PRIMUM EDITA

PER R. P. MAG. ET DOCT. FR. HENRICUM FLOREZ,
Ordinis Eremitarum S. P. Augustini.

TOM. XX. HISPANIAE SACRÆ.

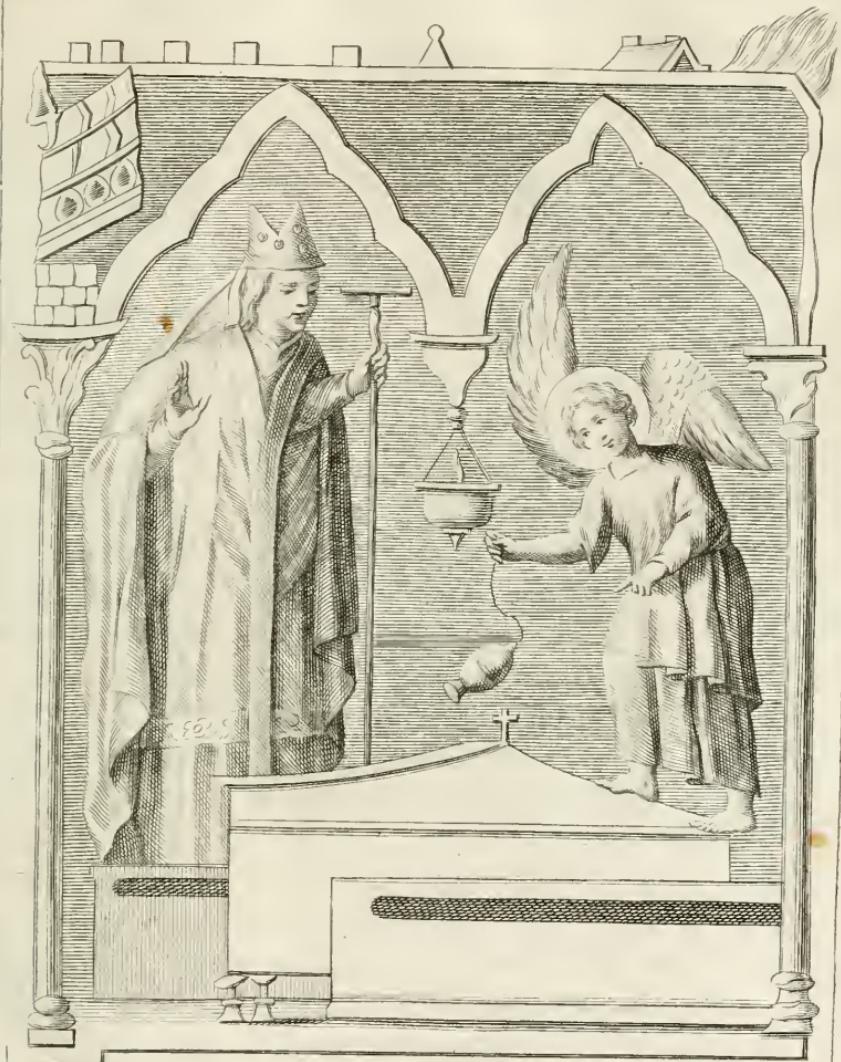

MATRITI: Cum Superiorum facultate. M. DCC. LXV.

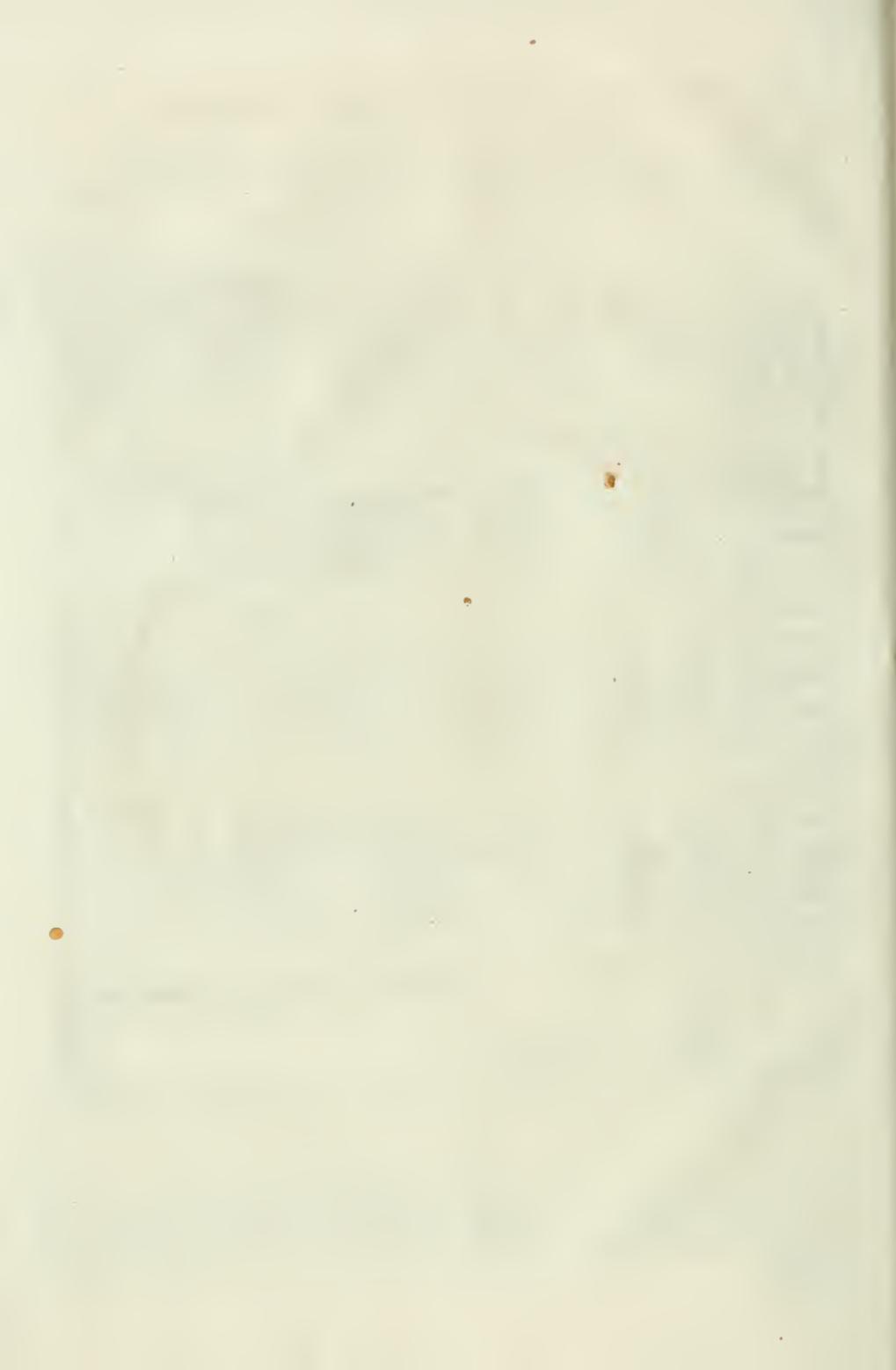
²TOTIUS OPERIS INITIUM à subsequenti monitu, & comminatione.

IDACUS Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus jussit hunc Librum fieri , & in thesauro B. Jacobi reponi , & si aliquis per eum legere voluerit , legat , & cognoscat quantos honores , & quantas hereditates , & ornamenta , & dignitates ipse Archiépiscopus suæ Ecclesiæ acquisivit , & quantas persecutions , & pericula à tyrannicis potestatibus pro suæ Ecclesiæ defensione pertulerit : & postquam legerit , & omnia cognoverit , in suo loco eum reponat , & semper ibi permaneat , & némo eum inde rapiat , aut aliqua fraude , vel invidia auferat : quod si fecerit , aut ignorantia rapuerit , seu aliquo dolo eum dextruxerit , auctoritate Omnipotentis Dei , & B. Mariæ Virginis , & Beatorum Apostolorum Petri , & Pauli , & Beatissimi Jacobi , & omnium Sanctorum Dei , & nostra auctoritate , sit maledictus , & excommunicatus , & cum Juda Domini proditore , & cum Dathan & Abiron , quos vivos terra absorbuit , in inferno perpetualiter sit damnatus . Amen , amen . Et qui eum servaverit , & bene custodierit , à Deo Patre Omnipotente , & à B. Jacobo Apostolo ejus discipulo sit benedictus , & sanctificatus in sæcula sæculorum . Amen .

Sepulchrum Diri Iacobi Apostoli
suh Arcis marmoreis, uti in veteri
Historice Compostellanæ codice depictum.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Incipit primus liber Registri venerabilis Compostellanæ
Ecclesiæ Pontificis Didaci Secundi.

Incipit Prologus.

Atres antiqui , de instructione & eruditione posteriorum solicii , Regum atque Ducum gesta , necnon virorum illustrium probitates & industrias ; paginæ commendare consueverunt , ne diuturna vetustate , aut longis temporum intervallis abolita in foveam oblivionis labefierent : idcirco autem ea nequaquam oblivioni tradenda esse , sed potius per scripturæ notationem vivaci & diuturnæ memoriæ commendanda arbitrati sunt , ut posteri eadem sæpius legentes , sapientium & benevolentium mores & laudes in ipsis historiis notarent , & per gestarum rerum memoriam ad virtutem incensi probos & industrios viros probitate & industria imitari , & eorum vestigia sequi sollicitè studerent : & è contrario stultorum & perversam vitam ducentium , vicia & pravas consuetudines omnino devitarent . In scripturis etenim auditorum mentes & vitæ doctrina , & morum disciplina instruuntur , & ad bonarum operationum studia excitantur , quia scripturæ ad pravorum morum extirpationem , & ad bonorum ædificationem à discretis & sapientibus Doctoribus compositæ sunt , egregio prædicatore in Epistola ad Romanos attestante sic : *Quaecumque scripta sunt , ad nostram doctrinam scripta sunt , &c.*

Reverendus itaque Compostellanæ Sedis Episcopus Didacus Secundus , antiquorum Patrum consuetudinem in Registri compositione imitatus , prædecessorum suorum gesta , quorum partem ipse propriis oculis viderat , partem vero à personis & authoratis viris frequenti auditione veraciter di-

dicerat , ab exordio hujus Apostolicæ Sedis scribi & ad memoriam revocari commendavit , ut quidquid in eis laudabile & imitabile diligens lector inveniret, laudare & studiose imitari fatageret : et è contrario , si quid in eisdem vituperabile & reprehensibile inspiceret , id vituperare & reprehendere ad aliorum correptionem & emendationem non cefaret. Nam sicut ille qui percutit malos in hoc quod mali sunt , minister Dei est ; ita ille qui pia intentione increpandos increpat , minister Dei est. Unde Apostolus ad Discipulum suum scribens eum ad increpandorum increpationem exhortatur his verbis : *Argue, increpa, obsecra.* Sua quoque gesta suorum prædecessorum gestis in hoc registro subnotari curavit , ut successores ea legendo comperirent , quantum ipse pro exaltatione & utilitate , & honore suæ Ecclesiæ laboravit ; & quantas persecutiones atque pericula à tyrannicis potestatibus pro ejus defensione pertulerit : ut illis compertis , per ipsius exempla gradientes ad utilitatem & honorem , atque defensionem suæ Ecclesiæ viriliter elaborent , & se pro domo Israel murum opponant ; ne mercenarii , potius quam boni Pastores esse , convincantur ; & ut à Pastore pastorum boni pastoris mercedem pro pastorali cura promereantur.

Supradicta igitur de causa hoc Registrum fieri jussit duobus voluminibus (1) comprehensum : quorum unum *de Episcopatu* , alterum vero *de Archiepiscopatu* intitulatur. Et in libro quidem *de Episcopatu* successus & adversitates ipsius , & quos honores aut hereditates suæ Ecclesiæ acquisierit , & multa alia continentur , quorum singula diligens lector hunc librum legendo ad plenum pernotabit. Multa etiam acquisivit , & in potestatem atque dominium suæ Ecclesiæ redegit , honores scilicet , villas , hereditates , possessio-

(1) *Tertius postea liber à tertio bujus operis Scriptore additus.*

siones , Palatia , domos , ecclesiastica ornamenta , Pontificalia vestimenta , quæ nequaquam in serie hujus libri scripta sunt , utpote ab eo oblivioni tradita , aut majorum negotiorum emersione relictæ. In libro autem de Archiepiscopatu continetur quomodo ipse Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam supremo labore , & multimodis impensis , divina præveniente gratia , Beato Jacobo cooperante transtulerit. In eodem etiam libro continentur multa alia , quorum singula percurrere in hoc Prologo minime necessarium duximus , tædiosam prolixitatem devitantes. Si quis autem animum suum ad legendum hunc librum nullo fere urbanitatis colore coloratum applicuerit , eum obnixius deprecamur , ut quæ in eo approbanda & tenenda notaverit , approbet , & teneat ; & quæ corrigenda & emendanda , corrigat & emendet , neve venenosis invidiæ morsibus scripturam cum Auctore corrodat , sed potius illud philosophicum ante oculos mentis propoñens , nihil perfectum in humanis actibus posse inveniri , veniam concedat humanæ possibilitati. *Tu autem Domine , &c.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI.

INCIPIT TRANSLATIO BEATI JACOBI
fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ.

Caput I.

ICUT igitur ex veritate evangelica didicimus , Dominus ac Redemptor noster quadragesima suæ Resurrectionis die in Cælum ascensurus Discipulis suis Evangelium per universum orbem terrarum prædicare , & Gentes ad veram fidem conversas in nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis baptizare præcepit , dicens : *Ite in Universum mundum , prædicate Evangelium omni crea-*
tu

turæ &c. Aliis itaque Apostolis ex præcepto Domini ad Di-versas Provincias & ad diversas Civitates Evangelicæ præ-dicationis studio commigrantibus B. Jacobus , S. Joannis Apostoli & Evangelistæ frater , Hispaniæ & Hierosolymis ver-bum Dei prædicavit , (1) ibique ab Herode ob Christi con-fessionem & Catholicæ fidei assertionem decollatus , primus omnium Apostolorum subiit martyrium. Unde B. Lucas Evan-gelista in Actibus Apostolorum ait : *Misit Herodes Rex ma-nus , ut affligeret quosdam de Ecclesia , occidit autem Jacobum Fratrem Joannis gladio.* Cujus equidem beatissimi Aposto-li corpus venerandum Judæi malivoltentia & invidia ducti nec sepelire voluerunt , nec à Christianis qui tunc tempo-ris Jerosolymis conversabantur sepelire permiserunt : sed sicut Leo Papa in Epistola quam de ejus passione & ipsius Corporis in Hispaniam translatione , ad Hispanos destina-vit , affirmat : *Integrum corpus cum capite extra Civitatem projicientes canibus , avibus , atque feris devorandum , consu-mendumque exposuerunt.* Sed illius Discipuli ab illo viven-te præmoniti quatenus corpus suum in Hispanicam Regionem tranferrent tumulandum , totum corpus cum capite , teste Léone Papa , nocturno tempore arripientes , litus adusque maris citato calle pervenerunt : dumque ibi de navigio quo in Hispaniam transirearent solicii essent , navim sibi divi-nitus apparatam in litore maris invenerunt : quam Deo grati-as unanimiter referentes , sacratissimo corpore imposito , ovanter conscenderunt , & Scyla cum Carybdi atque pericu-losis syrtibus , manu Domini gubernante , devitatis , primum ad Iriensem portum felici navigio pervenerunt : deinde ve-nerable corpus ad locum qui tunc Liberum donum voca-batur , nunc autem Compostella dicitur , deferentes , ipsum cor-

(1) *Ita nonnulli Codices: alii vero Jerosolymis remansit , verbum Dei præ-dicaturus ; ibique &c.*

corpus sub marmoreis arcubus ecclesiastico more ibidem sepe
lierunt.

2 Floruerat autem antiquitus in illo loco inter catholicæ
fidei cultores Christiana Religio : sed tempore persecutio-
nis ingruente , & superba Paganorum tyrannide christiani
nominis dignitatem conculcante , totus fere Christianæ Re-
ligionis cultus longo jam tempore inde evanuerat. In to-
to igitur tempore Sarracenorum , & longo etiam tempore
post restitutionem fidelium , veneranda Apostoli tumba nul-
lius christiani accesu frequentata , fruticum sylvarumque spi-
ritudine mansit diutissime cooperta , nullique usque ad tem-
pus Teodomiri Iriensis Episcopi fuit revelata aut cognita.
Sed quando omnipotenti Deo placuit Ecclesiam suam labo-
rantem visitare , & ejus adversitatem in prosperitatis tran-
quillitatem misericorditer convertere , tempus statim suo po-
tentι imperio mutavit : Regnum Hispaniæ transtulit , & gen-
tili superstitione per regionem Hispanicam conculcata & pror-
sus annullata , Christi sui nomen atque fidem inibi suscitavit.

3 Ante autem illius pestis expulsionem Miro bonæ me-
moriae Rex divina dispositione Regni sceptrā suscipiens , pri-
mus Pontificales Sedes per Hispaniæ Provincias juxta Ro-
manæ Ecclesiæ normam , divina gratia inspirante constituit,
& Andream in Episcopum eligens Iriensi cathedra primitus
sublimavit. Huic equidem hos inferius subscriptos ordine suc-
cessisse legimus (quorum nullam profecto præter nomina
habemus notitiam) Dominicum , Samuelem , Gotomarum ,
Vincibilem , Ilduifum , Selvam , Teodesindum , Bemilam ,
Romanum , Augustinum , Honoratum , Quendulfum , item
Quendulfum .

**DE REVELATIONE CORPORIS B. JACOBI
fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ. Cap. 2.**

PRÆNOTATIS autem Episcopis fertur successisse Teodomirus eadem Cathedra Divina disponente gratia sublimatus: in cuius tempore divinæ majestatis omnipotentia Occidentalem Ecclesiam sepulchro tanti Apostoli revelato visitare & illuminare dignata est. Qualiter autem ei revelatum fuerit, sequens pagina patefacit. Quidam namque personati & magnæ auctoritatis viri præfato Episcopo retulerunt se luminaria in nemore, quod super Beati Jacobi tumbam diuturna vetustate excreverat, nocturno tempore ardentia multotiens vidisse; ibique Angelos sibi frequentius apparuissent. Quo auditio ipsemet ad eum locum, unde illi se talia vidisse asserebant, accessit, & luminaria in prædicto loco ardentia propriis oculis proculdubio aspexit. Divina igitur inspiratus gratia præfatum nemusculum festinanter adiit, & diligentius circunspiciens, quamdam domumculam, marmoream tumbam (1) intra se continentem, inter Sylvas & frutices invenit. Qua inventa Deo gratias referens, Casti Regis Adefonsi, qui tunc in Hispania regnabat, præsentiam incunctanter adivit, eique rem ut audierat & propriis oculis viderat, veraciter notificavit: ipse vero tantæ audiencie gaudio diffusus citato calle has partes intravit: & ad honorem tanti Apostoli Ecclesiam restaurans, Episcopium Iliensis Sedis in hunc locum qui Compostella dicitur, multorum Epis-

(1) In exemplari, quo Ambrosius de Morales fuit usus, ita ad oram scripsit: Hic nimirum tumulus marmoreus Arcæ illæ sunt marmorice, toties in Regum Prævilegiis hoc ipso nomine repetitæ. Et sæpe equidem corruptissime leguntur. Sed id forte capite superiori num. 2. in fine congruentius animadverteret, ubi sub marmoreis arcibus corpus sepultum traditur.

Episcoporum , ac Dei Servorum , nobiliumque virorum auctoritate , atque Regali privilegio commutavit. Hoc autem sub tempore Karoli magni factum fuisse multis referentibus audivimus. TEODOMIRUS vero Episcopus tanto fidentius oculos mentis ad Cælestis patriæ considerationem erigebat , quanto frequentius Beatum Jacobum post Basilicam sibi factam miraculis & virtutibus coruscare conspiciebat. Spe ergo Cælestium præditus aliquanto interjecto tempore vitam securus effudit finali sorte interveniente.

2 Cui *Adaulfus* succedens divini verbi pabulo gregem sibi commissum prout valuit vigilanti cura cibavit. Secundus quoque *Adaulfus* Pontificalis ordinis suscipiens tanto internæ visionis desiderio succensus extitit , quod præ invidia à quibusdam hostium suorum de Sodomitico vitio in præsentia Regis qui tunc temporis Hispaniæ præerat , accusatus fuit. Rex igitur auditio tanti facinoris commisso , vehementi ira commotus jussit eum indomitò ac ferociissimo tauro secundum suum impiissimum judicium coram omni Concilio exponi , (1) ea videlicet lege , ut qui tanti criminis reus esse dicebatur , impetu impatientis tauri penitus dirumperetur. Sed ille qui occulto judicio statum justitiae æquali lance ponderat , non permittens radium veritatis mendacii umbra obscurari , sic ferocitatem furentis tauri mitigavit , quod quamvis à canibus incitaretur , eidem religioso viro nihil impedimenti inferre valeret. Hoc autem ideo evenisse putamus , quia ille quamvis ad humanos visus jam damnatus esset , divina tamen pietate confidens , ante quam ad judicium tantæ crudelitatis veniret , officium Sacrae Missæ celebravit , & Pontificali infula (2) indutus quasi inexpugnabilis athlæta Dei ad martyrium , ubi spectaculum erat , divina miseratione pro-

(1) Commentum id esse ostendimus tomo prec. in vita *Adaulfi* II.

(2) Pro infula Codex alter Casulam habet.

tegendum pervenit. Taurus siquidem tubis, canibusque venatorum vehementissime irritatus, ut eum vidit, de indomito domitus factus, ultroneus cornua ejus manibus tradidit: & sic servus Dei illæsus evasit. Cumque Rex & omnes qui cum eo erant, tantæ virtutis miracula conspicerent, ante ipsius pedes prociderunt: & testimonii falsi quo eum damnasse prave voluerant, se reos extitisse manifesto clamore confessi sunt. Ipse autem juxta Apostolum pro malis bona reddens eis misericorditer indulxit: et eadem hora sui Pontificatus dignitatè dimittens Asturienses partes hujus fugitivæ vitæ transitoria postpositurus, solique Deo servitus intravit: ubi exemplum Sanctæ conversationis aliis relinquens in Era DCCCC. IV. naturæ debita persolvit. Cujus equidem casula cum qua ipse in die præfati examinis Missam celebravit, tantæ virtutis divinitus extitit, quod si quis alicubi Sacramentum daturus, illam indueret, & forte perjurus existaret, ea profecto exui nullatenus valeret.

3 Sifnandus itaque hujus Ecclesiæ Episcopus, qui divina providentia sanctæ recordationis Adaulfo successit, adeo in labore sanctæ prædicationis desudavit, quod despectis sæcularium rerum negotiis, supernæ contemplationi toto mentis affectu inhiavat. Is etiam prædecessoris sui ejusdem Adaulfi sanctam vitam recolens, summæ ac fraternæ dilectionis desiderio Asturienses partes intravit, eumque mortuum Compostellam asportavit, & cum summa reverentia sepelivit. Præterea consilio & obedientia Domini Adefonsi Sanctissimi Imperatoris Xemenæque Reginæ hujus reverendissimi Apostoli Ecclesiam amplificans, & amplificatam cum multis Episcopis consecravit. Fundavit etiam Monasterium quod de *Ante altaria* nuncupatur, & *Piniarium*, ubi Monasterium S. Martini ad honorem Dei constructum est. Fundavit & *Lo-vium*, ubi reliquiæ S. Felicis reconduntur. Insuper & B. Job sententiam, qua dicitur; *Pes fui clando, & oculus*

cæco, ante suæ mentis oculos reducens, juxta turrim principalis introitus hujus Ecclesiæ tam claudis, quam cæcis, omnibusque debilibus sedes fecit constitui: hac videlicet intentione, ut ejus eleemosynis & oblationibus fidelium inopiae sustentarentur. Præfata igitur Monasteria, scilicet de Ante-altaria, & Piniarium, idem venerabilis Episcopus tali equidem intentione de propriis B. Jacobi facultatibus construxit; ut si quis hujus Ecclesiæ seniorum sub regula B. Benedicti suorum criminum sordes divinæ compunctionis flexibus perluere inardesceret, in quolibet eorum tamquam in familiaribus ac privatis mansionibus monacharetur. Eadem quoque intentione Lovium ab eodem Episcopo constructum fuit; ut si aliquis de familia ejusdem Ecclesiæ debilitaretur, illuc se ad quietem quasi emeritus conferret. Cujus nimirum familiæ exordium sicut in rei veritate cognovimus, verissima descriptione referemus. Supra namque memoratus Sisnandus Episcopus nefandissimæ traditionis atque accusationis Avunculi sui religiosi Episcopi Domini Adaulfi recordans, quotquot reperire potuit ex cognitione & propagine eorum qui eum tradiderant, faciendis officiis hujus Ecclesiæ sub titulo servilis conditionis auctoritate Regis, & decreto mansuro tradidit; ea videlicet lege, ut alii quoquinarii, & alii debitores omnium faciendorum servitorum ex eis eorumque stirpe in perpetuum fierent. Postmodum aliquanto delapso spatio in Era DCCCC. & LVIII. idem catholicus Episcopus in pace vitam finivit. (an. 920)

4 Cui Gundesindus filius Comittis Aloiti qualicunque modo succedens, ferventiori studio sacerdotalibus, quam cælestibus inhiavit: qui nimirum circa finem suæ vitæ, ut inciperat, etiam minus religiose vivens, ex habitaculo carnis fertur actius evulsus fuisse. Cujus equidem mater inde nimio confecta mœrore, nocte ac die supernæ pietatis clementiam pro eo instantius exorans ad remedium ejus

animæ , quidquid habuit pauperibus erogavit , & multo tēm-pore in vigiliis & orationibus ante aram beatissimi Jacobi permansit , ut quoniam diversorum generum tormenta subiisse credebat , per immensam omnipotentis Dei misericordiam sanctissimo interveniente Jacobo , ad supernorum Ci-vium consortia perveniret. Inter hæc ad contemplationem cælestis patriæ sitibunda mente diffusa solicitissima intentio-ne januam misericordiæ divinæ ad hoc tandem pulsavit , quod si hæc ejus preces fuisse in conspectu supernæ majestatis erant susceptræ , per aliquam sanctam revelationem colligeret , qua-liter filius suus se haberet. Cum ergo charitatis visceribus calefacta quadam nocte in Ecclesia hujus sacratissimi Apostoli pernoctaret , circa medium noctis oculos assiduitate vi-giliarum jam fere gravatos momentaneo submisit sopori. Dormienti itaque visum est volumina quæ ad officium Ecclesie in Librario reponi consueverant , à quodam sanctissimo viro succensa fuisse , & ad eorum incendium se expergefactam surrexisse. Cumque inde stupefacta recumberet , au-dit vocem dicentem sibi : Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuisse.

5 Post hunc *Ermegildus* in Episcopum electus , ac post electionem pravis desideriis hujus præsentis exilii deditus , dum vixit iniquitatis dominio mentis colla submisit. Cum autem paulo ante diem sui exitus vehementi ira commoveretur , cui-dam viduæ unam vaccam cuius lacte se , filiosque pascebat suos , auferri præcepit. Altera ergo die cum militibus suis inter epulas sedenti dapifer suus unum ex intestinis illius vaccæ , quod Gallæco vocabulo *duplicia* nuncupatur , in scutella ar-gentea inter alia fercula apposuit. Ipse vero dapium diver-sitate jam distentus , atque neðtaris liquore ingurgitatus cum priori morsu appositæ duplicitæ quam comedere voluit , me-dio ventre , eis qui intererant videntibus , crepuit. Postquam autem sepultus fuit ; monumentum ejus combustum fuisse à

quam

quam pluribus audivimus , & etiam ipsius combustionis signa propriis oculis ipsi aspeximus. (1)

6 Huic equidem *Sifnandum* filium Comitis Mennendi , ac nepotem præfati Gundesindi Episcopi , quadam forte potestatis succedentem , Rex Sanctius in tenebrosis carceribus obtrudi præcepit , & Reodosindum (2) Cællænovæ Religiosum Monachum ejus in honorem subrogavit. Defuncto igitur Rege Sanctio idem Sifnandus à vinculis mox ereptus , armata manu in die Natalis Domini Compostellam intravit , & arrepto ense Reodosindum minatus est decapitare Episcopum. (3) Reodosindus itaque vir sanctissimus amore divinae fortitudinis permanens intrepidus hujus maledictionis verba Sifnando intulit Episcopo : Qui mihi mortifero gladio Sifnande minaris , mortifero gladio violenter confodiaris. Sifnando denique in Pontificali Cathedra tyrannidis potestate permanente Reodosindus præsentis exilii tumultus fugiens ad Monasterium Cællænovæ quasi ad portum tranquillitatis , Domino miserante , pervenit. Hic obiit in Era I. XV. Cumque Normani ex portu qui Juncariæ dicitur venientes , & Iliam tendentes , partes istas deprædarentur , idem Sifnandus à Civitate exiit , & sui exercitus robore circumvallatus in die mediantis Quadragesimæ , usque ad prædium quod dicitur Fornellos , eos est infuscatus : ubi pugnam agressionis accerrimæ cum eis incipiens , sanctissimi Reodosindi maledictionis saggitta percussus casu interveniente occisus est 1111. Kl. Aprilis Era I. VI. (4)

7 Pelagius autem filius Comitis Ruderici Velasqui & post Sifnandum dignitatem hujus Pontificatus sæculari potentia susci-

(1) Paulò indulgentius de rebus hujus Episcopi ferendum esse judicium in ejus vita Tomo præcedenti ostendimus. (2) Sanctum Rudefindum intellige.

(3) Vide quæ de posthuma Sifnandi II. fama in ejus vita scripsimus.

(4) Codex membranaceus Era i. vi. Alii perperam i. xvi.

cipiens , nec suscepti honoris curam gessit , nec in hujus peregrinationis valle per desideriorum cælestium lamenta suo se creatori , ut deberet , humiliavit : unde divina dispensatione Ecclesiam injuste ab eo diutius nolente occupari , à Domino Rege Veremudo expulsus est. (1)

8 In cuius equidem honorem *Petrus de Mosontio* , videlicet Abbas de Ante-altaria , divinæ providentiaæ gratia subrogatus , ac districti examinis pavore perterritus cœpit maculas suarum sordium pœnitentiæ lamentis amarissimè punire , & in alta se Dei contemplatione elevare. Hujus ergo sanctitate & religione Dominus Rex Veremodus , superni timoris amore interveniente , compunctus , quidquid Ecclesia beati Jacobi temporibus omnium Episcoporum amiserat , huic Reverendissimo viro omnino præcepit restitu. Interea Rodericus Velasqui & pater præfati Episcopi cum ceteris Consulibus terræ hujus Sarracenos cum duce eorum Almezor in partes istas duxit. Qui Compostellam venientes majorem partem parietum Beati Jacobi Ecclesiæ præter ejus Sanctissimum altare penitus destruxerunt. Igitur beatissimus Jacobus volens , ne ab Ecclesia sua , quam ipsi tantæ superbiæ calce oppresserant , impune evaderent ; tanto disenteriaæ morbo eos percusit , quod mortuis eorum quam pluribus , perpauci ad propria redierunt. Cumque Dux eorum Almezor interna consideratione tantæ ultionis periculo suos acrius percuti consiperet ; quisham esset ille cuius aula eorum impetu jam fere destructa esset , sui itineris ductores fertur consuluisse. Quorum nimirum responsione , Jacobum scilicet , unum ex discipulis Filii Mariae Virginis cuius nomen apud eos , ecce Maria nuncupatur , ibidem certissime tumulari comperiens , ac tantæ audaciæ pœnititudinem gerens , fugam obstinate iniit , & in fugiendo repentino languore percussus mortuus est apud Me-

(1) Ea iidem que de Pelagio scriptissimus Tomo precedenti consulenda.

Metina Celime ; ubi sepultus est , & animam suam sinui Mafometh infeliciter commendavit . Rex igitur superni amoris stimulo excitatus , in hanc urbem curiosa intentione venit , & hujus Apostoli Ecclesiam quam dirutam invenit , cum eodem Episcopo Domino Petro , Deo adjuvante , restaurayit . Post restorationem consecrata equidem Ecclesia , Petrus idem Episcopus obdormivit in Domino .

9 Unde *Pelagius Didaci* temporali potestate subnixus , pastoralis curæ dignitatem post eum usurpavit : & quia substantia prælationis obtenuit vitio elationis intumuit , divino interveniente judicio à principibus terræ ignominiose abjectus fuit . Cui frater suus Vimara Didaci succedens quoniam sub prætextu religionis non Deo , sed suæ gloriæ deservire studuit , sive casu , sive proditione in fluvium Minei dimersus est . Hujus itaque Instruarius pontificales suscipiens vices adeo doctrinam vitæ sanctæ pravis moribus conculcavit , quod suis exigentibus meritis à domino Rege Veremudo in vinculis mancipatus , sub Era (1) debita naturæ persolvit .

10 *Gresconius* igitur nobilissimo genere ortus , tantæ nobilitatis lampade resplenduit , quod suæ militiæ circumspecta strenuitate Normanos , qui hanc terram invaserant , funditus extinxit , & ædificia murorum turriumque ad munientiam urbem Compostellæ construxit . Cumque post consummationem hujus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ , quam ipse , Deo opitulante , fecit , jam instante ejus vitæ termino ad Castellum *Honesti* quod ad defensionem Christianitatis construxerat , perveniret , in Era I. CVI. metuendæ mortis incursu impulsus est .

11 *Gudesteus* igitur nepos ejus post eum ad Pontificatus apicem proiectus quoniam juxta rigorem prædecessoris sui

dig-

(1) Nullum hic vacuum spatiem : sed abs dubio Era annum Auctor exprimere voluit .

dignitates & honores hujus Apostolicæ Ecclesiæ ad statum re-
titudinis promovere voluit; inter eum & avunculum suum
Comitem Froilam multa dissensionum conficta sunt suborta.
Cum autem modo concordes, modo discordes ad invicem esē
consuescerent, quadam dierum pace inter eos fidei juramento
firmata, idem Comes Froila Iliam ubi Dominus Episcopus
quadragenarii numeri sacros dies observabat, suos Nuntios
eum adlocuturos subdole delegavit. Qui ab eo benigne suscep-
ti, in ejus mensa ad sumendos cibos consederunt, & quasi fa-
miliares sui in eadem Camera cum eo ad dormiendum recubue-
runt. Qui Episcopo dormiente, noctu surgentes, ac tacitis
gressibus per forēs exeuntes, ad nemus in quo impiissimus ille
supra memoratus Froila cum exercitu suo latitabat, venerunt,
& inde subdoli pedetentim cum eo egredientes per ostium
Camerae in qua ipse dormiens jacebat, irruentes, eum im-
pia crudelitate sub Era I. C VII. frustatim dilaniarunt (1).

12 Porro in eadem Cathedra Didacus Pelaiz à Domino
Rege Sancio sublimatus est. In hoc tempore apud Hispanos
Lex Toletana obliterata est, & Lex Romana recepta.
Et prædictus quidem Didacus multo tempore nobilitate ac
generositate in hac præsenti vita floruit. Sed adeo curis
exterioribus implicitus extitit, quod Ecclesiastici habitus nor-
mæ internam intentionem, ut debuit, non submisit. Unde à
Domino Rege Adefonso suis exigentibus meritis captus, spatio
XV. annorum permansit in vinculis. (*Vide lib. 2. cap. 2. &c. 55.*)

*Promotio Petri Cardinensis Monasterii Monachi, in Compos-
tellanum Episcopum. Cap. 3.*

13 **F**inter hæc siquidem Dominus Rex Adefonsus, vir
Catholicus, intima consideratione comperiens quod
beatissimi Apostoli Ecclesia in periculo viduitatis posita,
nisi

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 55.*

nisi pastorali muniretur providentia , sine damno , nullo modo constare posset ; alium in Pontificalem Ecclesiae B. Jacobi sublimare Cathedram satagebat. Celebrante itaque Ricardo Sanctae Romanæ Ecclesiae Cardinali atque Legato apud Sanctam Mariam de *Fusellos* (1) Concilium , idem Rex Adefonsus affuit , & prædictum Episcopum quem diutius vinculis mancipari fecerat , quasi solutum , sed tamen sub custodia , ad Concilium venire jussit : videlicet ut eum à Pontificali dignitate dejiceret. Tunc prædictus Episcopus metu Regis , & spe liberationis præjudicium Romani Cardinalis passus est , & coram omni Concilio se indignum Episcopatu proclamans , annulum & virgam pastoralem Cardinali redidit. Cardinalis autem alium videlicet *Petrum* nomine , Cardinensem (2) Abbatem , in Pontificalem Ecclesiae B. Jacobi Cathedram intronizandi licentiam concessit. Post hæc idem Episcopus , quamquam præjudicio gravatus , captioni tamen Regis iterum mancipatus est. Ea propter his demum Romæ ventilatis prædictus Ricardus Sanctæ Romanae Ecclesiae Cardinalis atque Legatus , confussionis atque ignominiaz jaculo confosus est. Nimirum Papa Urbanus atque S. Romana Ecclesia admodum objurgavit atque confudit , utpote qui prædictum Compostellanensem Episcopum captioni mancipatum præjudicio gravaverat , & injuste deposuerat : proinde ipse quoque Legatione quæ talia præsumperat privatus est. Rex autem Adefonsus communi consilio sapientum virorum Hesperiæ , quemdam Abbatem Cardiniensis Monasterii nomine *Petrum* , huic Apostolicæ prætulit Ecclesiae , qui post commissi gregis regimen biennio in Episcopatu permanens , quia sine consensu Matris nostræ S. Romanae Ecclesiae ad tanti honoris arcem

(1) *Vulgatum Fusellense Concilium anno 1088. fuit inditum.*

(2) *Hodie Cardena.*

provectus fuit, in quodam Concilio Legione à Domino Cardinali Regnerio celebrato, qui postea in urbe Roma factus Papa, sortitus est nomen *Paschalis*, juste & canonice depositus est.

Eo absentante sequitur Villicatio.

TIBI namque quidam Parochianorum Ecclesiæ B. Jacobi nomine *Petrus Vimara*, laicus, & regius villicus, totum honorem quem Episcopus obtinuerat sanctissimi Regis Domini Adefonsi manu suscipiens, ad propria rediit: ubi tantum crudelitatis pauperes ac divites deprædando instanter exercuit, quod universa hostili more dissipando destruxit, & quia ipse omnia sine intermissione conflaturum ac rapturum sese præsumperat, quorumdam benevolentiam iniquissime captando terram illam quæ *Montanos* nostro vocabulo vocatur, & quoddam Castellum S. Jur-gii; sive quamdam partem illius parochiæ quæ *Cordarium* dicitur, huic Patrono nostro B. Jacobo funditus auferri consentiendo permisit. Eo quoque deposito, & venerabilissimo Comite Domino Raimundo augustissimam filiam Catholici Domini Regis A. in conjugium suscipiente, Arias Didaci Majorinus hujus terræ effectus est. Iste quippe crudelis ardentissima cupiditate existens quæcumque extorque-re & rapere potuit, sitibunda mente vehementius rapuit & destruxit: unde tam potens, quam impotens tantæ afflictionis intolerabiliori pondere oppresi usque ad illius obitum in afflictione acerrima permanerunt. Canonici itaque hujus Ecclesiæ, qui dispensatores Ecclesiasticæ dignitatis esse deberent, ad tantum inopiaz tum temporis deve-nierunt, quod paupertatis vinculis obligati, cibis corporeæ sustentationis in ipsa etiam Canonica modis omnibus indiguerunt. Quod autem valde indignum est, ac flebiliter condolendum, vilissimis etiam & variis vestimentis indu-ti,

tī, quasi totius doctrinæ Ecclesiasticæ consuetudinis exper-
tes in choro laudes Deo inordinate cantabant.

Verba Auctoris.

PRæceptis Domini Didaci Secundi Compostellanæ Sedis Episcopi, libenti & devoto animo obtemperans, ipsius prædecessorum gesta, quam verissime potui hucusque paginæ commendavi. Nunc vero ipsius Reverendi Episcopi successus quos in hoc honore habuit, & adversa, quæ in eodem viriliter pertulit, atque ea quæ ipse ad Dei honorem & suæ Ecclesiæ utilitatem Domino coope-
rante discrete & sapienter peregit, describere, & ad po-
sterorum memoriam revocare divina præveniente gratia ag-
grediar. *Adjutorium nostrum in nomine Domini. Qui fe-
cit Cælum & terram. Amen.*

De Prælatione Didaci Gelmiride. Cap. 4.

Comes itaque Dominus Raimundus, vir idoneus atque discretus, condolens Compostellanæ Ecclesiæ, non juxta Canonum instituta, ut supra exposuimus, ordinatae, non inconsultis quatuor Episcopis, videlicet Petro Lucensi, Gunsalvo Minduniensi, Auderico Tudensi, Petro Aurien-
si, quosdam seniorum & populum hujus Ecclesiæ ex af-
fectu internæ pietatis sic adloquitur dicens: Ite, & vobis metipsis consulentes quemcumque à me reposcere volueri-
tis, protectorem & defensorem Domino miserante impræ-
sentiarum habere poteritis. Hæc igitur audientes seorsum sumpto consilio in conspectu Domini Raimundi, totius Principes Gallætiæ pariter advenerunt: & coram eo assis-
tentibus summis precibus ab eo quemdam Clericum nomine *Didacum Gelmiridem*, honestum & magnæ discretionis virum, uno ore petierunt. Cujus Patrem (1) Iriam & ei

(1) Pater ejus Gelmirius vocabatur. Vide lib. 2. cap. 2.

vicinam Provinciam, videlicet, inter duos fluvios Uliam & Tamarem, mira arte discretionis, & summo rigore moderaminis & multis annis gubernasse recolebant. Quorum petitioni venerabilis Comes viscere tenus condescendens Dominum Didacum Ecclesiæ S. Jacobi Canonicum, quem per manum & licentiam omnium Canonicorum, pro Cancellario & Secretario (1) suo secum in Curia honorifice tenebat, omni terræ & honori Reverendissimi Apostoli Jacobi præposuit: qui luce inexpugnabilis intentionis suffultus, nobiliorum virorum prudenti consilio adjutus cœpit destructa restaurare, & restaurata conservare, & conservata quasi ad statum rectitudinis multo labore perducere.

De Dalmachio Cluniacensi Monacho in Episcopum Compostellanae promoto. Cap. 5.

Anno 1094. **P**raeterea delapso unius anni spatio venerandus Rex Ildefonsus, & ejus gener Dominus Raimundus, & uxor sua nobilissima Domina Urraca (2) consilio & Cleri & populi B. Jacobi, auctoritate S. Romanae Ecclesiæ quemdam Monachum Cluniacensis Religionis nomine *Dalmatium*, pudicum & religiosum virum, & Abbatis benedictione & licentia, Compostellanæ Ecclesiæ, Domino auxiliante, fecerunt Episcopum. Hic sedem quasi incultam reperiens vineam, sicut formam sanctæ Doctrinæ noverat, utilitati sanctæ Ecclesiæ ardentiissimo amore instuduit. Nam cum Dominus Urbanus S. Romanæ Ecclesiæ Providentissimus Episcopus apud Clarum Montem Concilium celebraret, Religiosus idem Dalmatius cum quibusdam comprovincialium Episcoporum, qui germana juncti charitate ejus sanctitati inhæserant, in eodem Con-

(1) Secretarii *Vocabulum pro officio & dignitate ejus qui à secretis in Aula, jam tunc in usu erat.*

(2) Fere semper nomen hoc (& aliorum) sola prima littera denotatur.

Concilio Domino Papæ se præsentavit: ubi ab omnibus Anno
valde honoratus hoc Privilegium in sequenti serie cons-
criptum, quod nemo prædecessorum suorum impetrare po-
tuerat, cum ipsis subsequentibus literis de confraternitate
hujus Ecclesiæ scriptis apud gratiam Domini Papæ summis
precibus impetravit. 1095

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIÆ.

Urbanus Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri
Dalmachio Compostellano Episcopo, ejusque succes-
soribus canonice promovendis in perpetuum. Veterum Syno-
dalium & gestorum Pontificalium series confitetur, semper
Sedi Apostolicæ licuisse, ut & pro temporis ratione con-
juncta disjungeret, & disjuncta conjungeret, & sedes sedi-
bus commutaret. Hac igitur præcedentium Patrum auctorita-
tate firmati, tibi fratri in Christo Carissime Dalmati,
tuisque successoribus, decreti præsentis auctoritate conce-
dimus pro B. Apostoli Jacobi reverentia, ut sicut Episco-
patus Cathedram prædecessores vestri in urbe quæ Ilia (1)
dicitur habuerunt, ita perenni deinceps tempore in ea quæ
Compostella dicitur, & Ecclesiam continet in qua B. Ja-
cobi corpus requiescere creditur, habere debeatis. Universa
ergo ad præfatæ Iliae Civitatis Diœcesim pertinentia, tibi,
tuisque successoribus integra semper & illibata permanere
decrevimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione con-
cedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli
præter Romano Metropolitano subiecti sint: & omnes qui
tibi in eadem Sede successerint per manum Romani Ponti-
ficii tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei conse-
centur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus,

ut

(1) Pasim Ilia vel hilia scribitur, quæ Iria, (sicut & Irienses, vel por-
eus Irensis) in eodem codice nominatur.

ut quidquid hactenus juste beati Jacobi Ecclesiae testamentis regalibus oblatum est , quidquid catalogis legitimis continetur , quidquid Parochiarum Iriensis cathedra juste habuisse cognoscitur ; tibi , tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmum semper , integrumque servetur . Vestram de cetero condecet sanctitatem , Sanctæ Romanae Ecclesie decreta in omnibus observare , & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere , ut videant omnes vestra bona opera , & glorificant Patrem vestrum qui in Cælis est.

Sane si quis in craftinum Archiepiscopus , aut Episcopus , Imperator , aut Rex , Princeps , aut Dux , Marchio , Comes , Vice-Comes , Judex , aut Ecclesiastica quælibet sacerdotalis persona hujus decreti paginam sciens contra eam temere venire temptaverit , secundo , tertiovè commonitus , si non satisfactione congrua emendaverit , potestatis , bonorisque sui dignitate careat , reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniustitate cognoscat , & à sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat , atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat . Cunctis autem hæc observantibus , & praefatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus , sit pax Dñi. nostri Jesu-Christi , quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiunt , & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inviant . Amen. Amen. Amen.

Datum apud Privatam (1) oppidum per manum Joannis S. R. Ecclesiae Diaconi Cardinalis , Nonis Decembris Indictione tertia , anno Dominicæ Incarnationis M.XCV. (2)

Pon-

(1) Privatum aliis dicitur , in Vavariensi Gallia tractu , non longe à Rhodano.

(2) In codicibus , quos mihi videre licuit , annus MCXVI. scriptus : corruptissime abs dubio , cum Urbanus ante ann. MC. defunctus sit . Inversi ergo numeri CX. pro XC. & non VI. sed V. addendus , ut sit ann. 1095. qui solus ex adjunctis evincitur , nempe ex Concil. Claromontano , ex Indict. III. & ex octavo Pontificatus , ejus qui anno 1088. die 12. Martii cathedralm ascendit .

Pontificatus autem Domini Urbani secundi Papæ VIII.

Dissolutio Dalmacii Episcopi, & Prælatio secunda Didaci Gelmiride. Cap. 6.

INDE tanto dono rediens decoratus Compostellanam Anno 1095 Ecclesiam libertatis robore decoravit. Sed quia non durat quem mors prosternere curat, octo dies durat, quod nos dolor ejus adurat. Clerici ergo qui se de tot periculis ac tribulationibus ad portum quietis pervenisse putabant, quasi navis in medio maris, ingruente tempestate de litore solet excuti, sic inter procellas hujusmodi huc illucque se quatì conspiciunt. Sed omnipotentis Dei clementia quæ secundum suæ providentiæ dispositionem dissoluta nave naufragantibus manum perfectæ consolationis porrigit; gubernatorem nostrum Catholicum Regem domnum Ildefonsum, generumque ejus piissimum Comitem Dominum Raimundum cum uxore sua Domna Urraca divinitus animavit, ut eos de hujusmodi assiduis incursisbus ad portum tranquillitatis misericorditer retraheret: quod sic factum fuisse recto ordine describitur. Clerus, & populus Ecclesiæ B. Jacobi omnium beneficiorum, quæ Dominus Didacus Gelmrides eis primitus fecerat non immemores existentes, tam importuna petitione januam misericordiæ prædictorum Principum suppliciter pulsare studuerunt, quod apud eorum gratiam eumdem Dominum Didacum pro gubernatore & Domino impetrarunt.

Semotio Didaci primi ab Episcopatu. Cap. 7.

DOnus itaque Didacus Pelaiz prædictus Episcopus à captione Regis jam liberatus, anno 1096. diens Sanctissimum Dalmacium Episcopum naturæ debita persolvisse, & hunc alium totum honorem non Pontificali dignitate, sed vicaria potestate pro tempore obtinere,

Ro-

Vide
lib. 2.
cap. 1.

Romam percita festinatione petiit; ibique pontificalem dignitatem se injuste amisisse, & vim passum fuisse, importunis clamoribus conuestus est: unde sic factum est, quod post mortem Domni Dalmaci Ecclesia ista inter diversas angustias posita, hoc negotium *quatuor annorum spatio* permanxit indefinitum. Per illos autem *quatuor annos continuos* Dominus Didacus Gelmrides Vicarius totum hujus Ecclesiæ honorem communi bonorum consilio & assensu gubernavit. Divina tandem pietate inspirante, & ad communem utilitatem providentia persuadente, excellētissimus idem Rex Adefonsus, volens diffinire præfati negotii causas tam diutina protelatione agitatas, misit Romanum Nuntios suos cum Clericis hujus Ecclesiæ, suas rationes contra eumdem Didacum Pelaiz, calumnias adhuc in eum injuste devolventem, propalaturos, & pertractaturos: qui Romam pia intentione pervenientes bonæ memoriæ Papam Urbanum ad quem mittebantur deffunctum, & *Paschalem* ei in honorem jam subrogatum invenerunt.

Anno 1099. Hic Paschalis ante Papatus adeptionem *Ranerius* dictus in die 15 Hispania fuerat jam Legatus, & totam hanc dissensionem, Aug. & beati Jacobi Ecclesiæ calamitatem certissime noverat. Reverendissimus igitur S. Romanæ Ecclesiæ Episcopus Paschalis eorum rationes & objectiones patula cordis aure perspicacius audiens, ac tantæ inquietudinis summam subtili consideratione discernens, Didacum Pelagidem tantæ dignitatis prælatione indignum esse dictante justitia, censuit: unde haec Ecclesia quæ spatio XV. annorum in supradictis miseriis quasi languida permanserat, Domino misericorditer liberata, idem Papa venerabili Regi nostro, Clero & populo beati Jacobi subsequentes remisit literas.

AD REGEM DE LIBERATIONE COMPOSTELLANÆ
Ecclesiæ.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei Carissimo filio Il-
defonso Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam be-
nictionem.

2 Petitionem tuam pro B. Jacobi Ecclesia benigne sus- Anno
cepimus, tum quia & nos Ecclesiæ ipsius graviter de- 1099
tritionem condolemus, tum quia eo te filium Ecclesiæ Catho-
licæ ducimus loco, ut in his quæ justa sunt, quæque morta-
lium cuilibet annuenda, te potissimum admittere debeamus.
Recensitis igitur Domini prædecessoris nostri Urbani sanctæ
memoriæ literis, fratribus etiam qui in legali ratiocinatio-
ne, eidem Domino nostro Urbano affuerunt requisitis, pa-
tenter constitit confratrem nostrum Didacum, quondam Irien-
sis Ecclesiæ Episcopum; juste & canonice ab Episcopatu se-
motum, quamvis ei Dominus noster Urbanus officium Epis-
copale permiserit, si quando à vacanti evocaretur Ecclesia.
Placuit itaque universis qui nobiscum convenerant fratribus,
certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulte-
rius occasione ejus. B. Jacobi destituatur Ecclesia. Omni qua
propter ambiguitate seposita, personam & religioni, & re-
gimini Episcopali congruam largiente Domino apud Compos-
tellanam B. Jacobi Ecclesiam eligi, & ad nos consecrandam
reduci præcipimus. Porro pro supra nominato Ex-Episcopo
Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui colla-
ta divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quan-
tum ejus sustentationi possit honeste sufficere. Statum nos-
trum plenius ex Legatorum relatione percipies, & quo mo-
do, quo habitu Apostolica Sedes agitetur agnosces. Tu au-
tem cum Ecclesiæ membra diligis, illam ut caput diligere,
adjuvare, & honorare non cesses, omnipotens Dominus suo
te amore accendat, hostium suorum victorem faciat, ab

omnibus peccatis absolvat. Datum Laterani IIII. K. Janu.

AD CLERUM ET POPULUM COMPOSTELLANÆ Ecclesię de eodem.

Anno Paschalis Episcopus servus servorum Dei Clero & Populo
1099. Compostellano, & ejusdem Provinciae Episcopis, salu-
tem, & Apostolicam benedictionem.

3 Quantis jam diu calamitatibus pro Pastoris absentia
B. Jacobi fatigetur Ecclesia, Hispaniarum angulus jam
nullus ignorat. Unde Catholicorum omnium mater Ro-
mana Ecclesia tanti membra, quod in corpore suo prae-
clarius gestat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur
Apostolicæ Sedis præceptis & Synodalis Collegii, quod in
vestra Provincia per ejus Vicarium pro eodem negotio ce-
lebratum est, gestis diligentius requisitis, ex pleniori fra-
trum nostrorum sententia sancto ut credimus spiritu dic-
tante, decrevimus S. Jacobi Ecclesiam tantis calamitatibus
absolvendam. Omni igitur ambiguitate seposita, omni spe
seu ambitione quam post depositionis suæ Synodale judicium
frater noster Didacus ex Apostolicæ Sedis miseratione gesta-
bat, oblata; personam, & religioni ac regimini congruam
Episcopali Compostellanae Ecclesiae festinans eligere, &
consecrandam ad nos dirigere festinate. Datum Laterani IIII.
K. Janu.

Dilatio Electionis. Cap. 8.

CUM nobis equidem his præcipientibus literis elec-
tionem diu desideratam facere liceret, propter
absentiam Præpositi nostri Doñi Didaci Gelmirez, qui
orationis gratia limina B. Petri adiverat, ubi ad ordi-
nem Subdiaconatus promotus est, usque ad adventum ejus
electionem fieri modis omnibus distulimus: & quia vi-
tam & mores ipsius cognoveramus, vissis Domini Papæ
istis subsequentibus literis, cum nolentem, atque reni-
ten-

tentem cum nobilioribus totius Gallætiæ , & assensu Regis Adefonsi , & Comitis Raimundi qui nobiscum laudantes aderant , in Episcopum elegimus.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei , universo Conventui Ecclesie S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

ORDINATIO PRÆDICTI D. ROMÆ in Subdiaconum.

2 *Didacum Ecclesie vestre Canonicum , & vice Doñum, venientem ad nos paterna benignitate suscepimus : quem in Apostolice Sedis gremio Subdiaconum ordinatum vestre charitati remittimus. Nulla siquidem genii querela eum inhiberi censemus , non ex præcedentibus ante id temporis causis solicitari volumus , quin deinceps largiente Domino suis temporibus ad sacros ordines debeat promoveri. Datum Romæ per manum Joannis Diac. Cardin. Bibliotecarii XV. K. April.*

Electio ejusdem , & consecratio. Cap. 9.

ET in venturis Kal. Julii annuente Dño prædictus Anno I.C.XXXVIII. & ad venturum Pascha Episcopus consecratus est XI. K. Maii. Unde magna lætitia in Ecclesia nostra orta est. Post electionem vero cum multis hujus Ecclesiae personis Toletum , ubi Dominus Rex Adefonsus erat , petens , à Toletano Archiepiscopo cum summa processione ibidem susceptus est. Inde regali gratia valde honoratus rediens , cum ejusdem regis Vicario quamdam partem honorum quam Ecclesia B. Jacobi prædecessorum

D 2

suo-

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 2. de Episcopis qui ejus interfuerunt electioni.*

Anno suorum temporibus injuste amiserat , Domino auxiliante,
 recuperavit : & quia eumdem electum Romæ consecrandum
 juxta Privilegium prædecessoris sui Dñi Dalmatii cognoveramus , ne suorum hostium dolosis insidiis in eundo vel
 in redeundo forte caperetur , interrumpentibus suspiriis
 valde doluimus. Didacus quippe Pelaiz Ex-Episcopus , &
 ejus propinqui , cum Dño Petro Aragoniensium Rege per cuius Regnum ipsi electo transeundum erat , morabantur , & ideo gloriosus Rex Adefonsus , & B. Jacobi Ecclesia nequaquam eum Romam ire consecrandum permittebant , captionis periculum à supra dictis hostibus illi metuentes. Quamobrem ab eodem Dño nostro Rege Adefonso deprecatorias literas expostulantes , duos ex Canonicis nostris cum eis ad Dñum Papam , ut eum apud nos consecrari permetteret , misimus : qui has literas suscipientes Dño Hugone agravato ægrimonia , alius scilicet Vincentius viam universæ carnis subiit.

P. Episcopus servus servorum Dei P. Lucensi Al. & G. Episcopis , & universis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

DE EODEM.

2 *Destructioni Ecclesiæ Compostellanæ jam diutius condoliimus. Nunc autem cum Christianorum captivitas per literas vestras nobis nuntiata est , major nos dolor affectit. Idcirco petitioni vestrae citra difficultatem præbemus assensum , ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad nos nunc temporis veniat parcamus. Unde & fratri nostro Magalonensi Episcopo , literarum nostrarum auctoritate præcipimus , ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte nequiverit , Burgensis Episcopus , qui nostri juris est , advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum auctoritate mandamus , ut opus quod ei*

ei communi Ecclesiae consensu imponitur , de misericordia Anno Domini confidens accipiat. Porrò sicut militibus , ita etiam Clericis vestrarum partium interdicimus , ne occasione ferrosolymitanæ visionis Ecclesiam & Provinciam suam deferre præsumant , quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Melisæ II. Idus Octobris.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri G. Magalonensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

3 Noste fraternitatem tuam credimus , quod Compostellana Ecclesia prædecessoris nostri privilegium meruit , dum nulli Metropoli subjaceret , ut Episcopus ejus à Romano debeat Episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad Sedem Apostolicam pervenire ; unde in autumno præterito fraternitati tuae litteras misimus , quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus , ut illuc accedas , & electum ipsum vice nostra in Episcopum benedicas. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Karissimo filio suo A. Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

4 Sicut de tua , ut nosti , prosperitate gaudemus , sic profectò tua de adversitate afficimur. Unde Regni tui , & proximorum tuorum finibus providentes , milites tuos quos vidi mus ire ferrosolymam prohibuimus. Literas insuper hoc ipsum prohibentes , & peccatorum veniam pugnatoribus in Regna vestra Comitatusque mandavimus. Porrò quod de captivitate Christianorum significasti , vehementius affecti sumus , & quod idem super electo Compostellano petisti non

ne-

Anno negare decrevimus. Magalonensem enim Episcopum ad eum
 1101. in Episcopum consecrandum literis ire præcipimus , qui si
 forte defecerit , Burgenſis Episcopus , qui nostri juris est,
 advocetur. Omnipotens Dominus Ecclesiæ & tibi de inimi-
 cis suis victoriam largiatur. Datum Melfiæ II. Idus Oc-
 tobris.

Item de eodem. Cap. 10.

ET quia Legatorum alio jam defuncto , alio vero summo
 languoris pondere oppresso , has præcedentes literas
 quarum auctoritate noster consecrandus erat electus , nul-
 latenus habere potuimus , ego ipse Munio Adefonsiades ,
 & alter Munio Gelmrides , frater ejusdem Pontificis , à
 Canonicis hujus Ecclesiæ cum repetitis à Sanctissimo Im-
 peratore nostro literis missi Romam , solicite ibimus ,
 & divina interveniente clementia has literas ampliori col-
 lectione descriptas summo labore detulimus.

I T E M D E E O D E M .

*P. Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Clericis S.
 Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.*

2 Destitutioni Ecclesiæ vestræ Compostellanæ jam diutius
 condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni vestræ
 assensum præbuimus , ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad
 nos veniret tum temporis parceremus. Quas literas sicut
 nuntiis vestris deferentibus accepimus , ad vos non per-
 venisse miramur. Unde venerabili fratri nostro Maga-
 lonensi Episcopo tanta literarum nostrarum auctorita-
 te præcipimus , ut ad eum consecrandum accedat. Quod si
 forte ipse nequiverit ; Burgenſis , aut aliis Catholicis Epis-
 copus advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum
 auctoritate mandamus , ut onus quod ei à communi consensu
 Ecclesiæ imponitur , de misericordia Domini confidens acci-
 piat. Porro sicut militibus ita etiam Clericis vestrarum par-
 tium

1101

tiū interdicimus , ne occasione Ferosolymitanæ visionis Anno Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant , quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat . Datum La- terani VIII. Kal. Aprilis .

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Al. salutem & Apostolicam benedictionem.

*3 In autumno præterito de Compostellani Episcopi conse-
cratione petitioni tuae consensimus. Unde te repetito rogare
mirati sumus. Quas literas quia interceptas audivimus , ite-
rum venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo litera-
rum auctoritate præcipimus , ut ad eum consecrandum acce-
dat. Quodsi ipse fortè nequierit , Burgensis , aut alias Ca-
tholicus Episcopus advocetur. Datum Laterani VIII. Kal.
Aprilis*

De confirmatione libertatis. Cap. II.

POST consecrationem suam idem Episcopus juxta Eze- chielem Prophetam quod à grege sibi commisso re- jectum fuisse cognovit , reduxit ; & quod fractum invenit , sicut melius potuit alligavit , & ut Ecclesia ad arcem dignissimæ libertatis proveheretur , providenti diligentia laboravit . In primo etenim anno sui Pontificatus me non- dum Thesaurarium cum quodam Gaufrido Archidiacono Romam solitus delegavit , ut privilegium quod præde- cessor ejus Dalmatius à Domino Urbano sanctæ memorię Romano Episcopo de libertate Ecclesiæ impetraverat , Sanc- tissimus Dominus Papa Paschalis , qui ei successerat , auc- toritatis robore confirmaret , & confirmingo aliqua Eccle- siæ nostræ utiliæ subministraret . Ubi tranquillitatis tempo- re cum essemus Cardinalium opitulationibus adjuti , & privilegium libertatis tantæ , similitudine rescribi fecimus , & cum eo robustius confirmato has subsequentes literas asportavimus .

Con-

Anno

1102 Confirmatio Compostellanæ Dioecesis , & libertatis , &
Votorum. Cap. 12.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei , venerabili
fratri Didaco Compostellano Episcopo Secundo , ejus-
que successoribus canonice promovendis in perpetuum. Justi-
tiae ac rationis ordo suadet , ut qui sua à successoribus desi-
derat mandata probari , prædecessoris sui proculdubio volun-
tatem & statuta custodiat. Proinde nos prædecessoris nostri
sanctæ memoriae Urbani II. statuta custodientes pro B. Ja-
cobi reverentia legitimum sempiternum auctoritate sanc-
mus , ut sicut Episcopatus Cathedram prædecessor tuus bonæ
memoriæ Dalmatius Episcopus in Compostellana Urbe per
Apostolice concessionem sedis obtinuit , in qua B. Jaco-
bi corpus requiescere creditur , ita perenni deinceps tempore ,
tam tu quam successores tui habere opitulante Domino
debeat. Universa igitur ad Iriæ Civitatis Dioecesim jure ve-
teri pertinentia tibi , tuisque legitimis successoribus Com-
postellæ permanentibus integra semper & illibata permanere
decernimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione conce-
dimus , ut tam tu quam tui deinceps successores , nulli præter
Romanum Metropolitanum subjecti sint , & omnes qui tibi
in eadem Sede successerint , per manum Romani Pontificis
tanquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei consecrentur.
Præterea mansuro in perpetuum decreto sanximus , ut quid-
quid hactenus juste B. Jacobi Ecclesiæ à Regibus , seu qui-
buscumque fidelibus oblatum est ; quidquid Catalogis legi-
timis continetur , quidquid Parochiarum Irensis Cathedra
juste habuisse cognoscitur , tibi tuisque legitimis successoribus
Compostellæ permanentibus firmum semper integrumque ser-
vetur. Illud omnimodis interdicimus , ut nulli unquam per-
sonæ facultas sit B. Jacobi Ecclesiæ censum illum qualibet
occasione subtrahere , quem Hispanorum Reges quidam no-
bilis .

bilis memoriae, Al. præsentis prædecessores, pro salute to- Anno
tius Provincie statuerunt, à flumine videlicet Piforgo, us- 1102
que ad litus Oceani annuatim ex singulis boum paribus per-
solvendum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesie continetur.
Vestram de cetero condecet sanctitatem sanctæ Romanæ Ec-
clesie decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce
interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona
opera, & glorificant Patrem vestrum qui in Cælis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episco-
pus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio,
Comes, Judex, aut Ecclesiastica quælibet seculariswè perso-
na hujus decreti paginam sciens contra eam temere venire
temptaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfac-
tione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dig-
nitate careat, reumque se divino judicio existere de per-
trata iniuritate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac san-
guine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque
in extremo examine districtæ ultiōni subjaceat. Cunctis au-
tem hæc observantibus & saepfatam B. Jacobi Ecclesiam ve-
nerantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi; quatenus &
hic fructum bonæ actionis percipient, & apud districtum
Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii à scri-
niis sacri Palatii. Ego Paschalis Sanctæ Catholice Ecclesie
Episcopus. Datum Laterani per manum Joannis S. Romanæ
Ecclesie Diaconi Cardinalis II. Kal. Januar. Indictione X.
anno Incarnationis Dominicæ M.C.HI. Pontificatus autem Do-
mini Paschalis Papæ III.

De Cardinalibus. Cap. 13.

P. Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri D.
Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam bene-
dictionem.

Ecclesiam quam regendam disponente Domino suscepisti

Anno jam diu etiam cum Pastorem habere videretur, Pastoris solatio
 1102. caruit. Idcirco strenuitati tuae vigilantius insistendum est, ut in
 ea rite omnia juxta normam Sedis Apostolicæ disponantur. Car-
 dinales in Ecclesia tua Presbyteros, seu Diacones tales constitue,
 qui digne valeant commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sus-
 tinere. Porro quæ Presbyterorum intersunt Presbyteris, quæ
 Diaconorum Diaconibus committantur, ut in aliena stipendia
 nullus obrepat. Si qui sanè ante Romanæ legis suscep-
 tionem, secundum communem patriæ consuetudinem, conjugia
 contraxerunt, natos ex eis filios, nec à sæculari, nec ab
 Ecclesiastica dignitate repellimus. Illud omnino incongruum
 est, quod per regionem vestram Monachos cum Sanctimoni-
 alibus habitare audimus, ad quod resecandum experien-
 tia tua immineat, ut & qui in præsentiarum simul sunt,
 divisis longè habitaculis separentur, prout arbitrio tuo &
 religiosorum virorum consilio melius visum fuerit; nec in
 posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.

*Ad adipiscendam libertatem Parochiarum Compostellanæ
 Sedis. Cap. 14.*

ITerum amore B. Jacobi succensus, & hujus præceden-
 tis impetrationis odore excitatus; duos ex Canonicis
 nostris, videlicet Hugonem, & Didacum, pro honore &
 reverentia suæ Ecclesiæ Romam misit, & has subscriptas li-
 teras ab eisdem redeuntibus suscipiens successoribus suis
 reliquit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIAE.

*P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D.
 Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam bene-
 dictiōnem.*

*Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effec-
 tus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio.
 Tuis*

Tuis ergo frater in Christo Karissime, petitionibus annuentes paginæ præsentis assertione statuimus, ut sicut Compostellana Ecclesia pro singulari B. Jacobi devotione Sedis Apostolice se lætatur protectioni muniri, sic & ceteræ sui juris Ecclesiæ per diversas Parochias constitutæ, que fidelium donationibus ad præfatam videntur Ecclesiam pertinere, eadem mereantur tuitione foveri. Ipsas namque Ecclesiæ in Romanæ Ecclesiæ tutelam suscipientes Apostolica auctoritate sancimus, ut quæcumque bona, quæcumque possessiones eisdem cognoscuntur Ecclesiis juste & canonicè pertinere, tibi, & tua Ecclesiæ firma, & illibata serventur. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat easdem Ecclesiæ temerè invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata retinere, sed omnia integre serventur, tam tuis quam Clericorum & pauperum usibus profutura. Adjudicimus etiam, ut nec Episcopis, nec Episcoporum ministris, facultas sit in eisdem Ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines, nec ipsarum Clericos, vel ipsas Ecclesiæ excommunicare, aut interdicere absque tua examinatione & certioris culpæ cognitione, sed in tuo & Ecclesiæ Compostellanae dominio integrè & quietè permaneant. Si qua sanè Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, &c. (ut supra) Amen. Amen. Amen.

Datum Laterani Kal. Maii Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno M. C. III. Pontificatus autem Domini Paschalisi secundi Papæ IIII.

- Quando adiit Portugaliam. Cap. 15.

ULT ergo quantum ad humanam capacitatem nullatus discreparet à sententia qua dicitur quæcumque potest manus tua facere, instanter operare, in quibuscumque potuit vigilans laboravit, ne præsentis vitæ subrepente studio, sub terrenæ cogitationis aggere ipsius animus

Anao mus sepeliretur. Cum itaque divina inflammatus gratia Port-
 1102 tugalenses intraret partes, quodcumque in his subsequen-
 tibus legitur Dño auxiliante peregit.

*Translatio S. Fructuosi, Silvestri, Cucufati, Susanæ Virg.
 & Martyris in Compostellam.*

Anno igitur Incarnationis Dominicæ M.C.II.(1) Vene-
 rabilis Pater D. Secundus Ecclesiæ B. Jacobi Compos-
 tellanæ Sedis divina præstante gratia Episcopus, secundo Episco-
 patus sui anno Ecclesiæ, cellas, & hereditates quæ in Portuga-
 lensi pago Compostellanæ Ecclesiæ juris esse cognoscuntur, ut
 justum est, visitare decrevit: ad bonum namque pertinet Pa-
 torem, ut tam exterioribus suæ Ecclesiæ bonis, quam inter-
 rioribus provideat, & si quid detrimenti, vel aliquid inor-
 dinatum in eis invenerit, providentia sua restauret, & dis-
 ponat. Assumpsit itaque de majoribus suæ Ecclesiæ perso-
 nis, & ad Portugalensem uti disposuerat iter suum di-
 rexit. Cumque appropinquarent Civitati, quæ Brachara
 dicitur, nuntium suum ejusdem Civitatis Archiepiscopo
 præmisit qui adventum suum ei nuntiaret. Ipse vero Ar-
 chiepiscopus nomine Giraldus, vir prudens atque religio-
 sus, audito quod Episcopus S. Jacobi ad suam veniret
 Civitatem, magno repletus est gaudio, & congregans om-
 nes Clericos suos cum civibus & ceteris Ecclesiæ suæ or-
 namentis, obviam procedens, Episcopum Compostellanum
 cum magna veneratione in processionem suscepit, & Cle-
 ro cantante ipse cum manu dextera tenendo in Ecclesiam
 suam introduxit, & ut in ea eadem die Missam celebrare

dig-

(1) Bulkam anno 1103. signatam supra posuit, quoniam alteram anno
 1102. obtentam subsequita, ut ex ejus patet verbis cap. præc. Hujus præ-
 cedentis impetrationis (an. 1102.) odore excitatus, &c. Nunc de rebüs
 ab Episcopo gestis eodemque anno 1102. iterum illi serino.

dignaretur summis precibus apud ipsum impetravit. Post Anno Missæ vero celebrationem ad mensam refectionis , post refectionem quoque ad suam Cameram propriam Archiepiscopus Episcopum honorifice comitando perduxit , eique suum proprium hospitium præbens , in aliam mansionem ibit mansurus. Illa itaque die Episcopus S. Jacobi apud Archiepiscopum Bracharensem commoratus est. Sequenti vero die salutatis ejusdem Ecclesiæ fratribus , atque benedictione firmatis , præfatus Episcopus ad Ecclesiam S. Victoris , cuius juris medietas Bracharæ Civitatis esse perhibetur , Archiepiscopo comitante pervenit , & in sua Regia Palatia ut Dominus suscepimus est. Interea tamen Ecclesiæ suas circumeundo , visitando , & in eis Missarum solemnia celebrando , multorum corpora Sanctorum quæ per eas semisepulta debito carebant honore intuens , pio gemebat affectu , & pietatis studio pio versabat pectore , quod postea divina opitulatione implevit : ferventi namque studio excogitabat qualiter pretiosas de inconvenientibus locis margaritas extrahere posset , & ad Compostellanam Urbem asportaret. Convocatis itaque suis familiaribus Clericis , & consilio probatis , quid inde , vel quo modo facere vellet aperuit , dicens : Fratres Karissimi , scitis quia ad has partes ideo venimus , ut si quid in Ecclesiis istis , seu hereditatibus destruetum , seu inordinatum esset , præsentia nostra restauraret , & ordinaret , & male posita in meliorem statum mutaret. Nunc autem vestram non latet diligentiam quæ in eis inconvenientia reperiuntur : plurima etenim Sanctorum corpora nullo cultu venerata , sed nuda & publico visui patentia passim per eas jacere inspicitis , quæ debita veneratione carere non ignoratis. Si ergo yestra nobis consuluerit prudentia , hoc emendare curabimus , & quædam pretiosorum corpora Sanctorum , quibus nullus hic exhibetur cultus , ad Compostellanam Sedem transferre

Anno curabimus. Occultè tamen hoc fieri opòrtebit , ne forte
 1102 gens hujus terræ indisciplinata , tantoque thesauro expo-
 liata , in nos subitam seditionem commoveat , sicque quod
 tentare audémus , frustra nos tentasse doleamus. Hoc autem
 consilium cum ejus Clerici approbassent , utpote consi-
 lium divina inspiratione ortum , nec esse postponendum assé-
 rerent , Venerabilis Episcopus maxima mentis jucunditate re-
 pletus respondit , & ait : Dominus Jesus Christus de cu-
 jus misericordia confidiimus , ipse sua pietate quod deside-
 ramus adimpleat , & propositi nostri devotionem ad bo-
 num finem perducere dignetur. Deinde Ecclesiam S. Victo-
 ris ingrediens , ibique Missam celebrans , ad dexteram par-
 tem majoris altaris fodi præcepit. Ibi Arca marimorea mirè
 ac subtiliter fabricata , mox sub terra reperta est. Quam
 cum præsente Dño Episcopo aperuissent , duas capsulas ar-
 genteas intus invenerunt. Eas itaque prædictus Episcopus
 cum magno timore accipiens , glorificato nomine Domini cum
 Psalmis & orationibus referavit : in una quarum Domini
 nostri Salvatoris reliquias , in alia vero plurimorum Sancto-
 rum esse demonstravit. Clausas igitur & firmiter sigillatas
 suis fidelibus Clericis custodiendas tradidit. Alia autem die
 ad Ecclesiam beatæ Susannæ Virginis & Martyris , quæ non
 longè ab Ecclesia S. Victoris remota est , perrexit , & in
 eā summa cum devotione Missam celebravit. Celebrata
 autem Missa , ut sacris vestibus erat ornatus , ad mauso-
 lea S. Cucufati & Silvestri Martyrum in eadem Ecclesia
 requiescentium , trepidante animo accessit , & eorum glo-
 riosa corpora munda sindone involuta de inconvenientibus
 sarcophagis latenter assumpsit , & cum magna reverentia
 per idoneos ministros atque fideles ; ceteris ignorantibus
 ad cameram suam deferri fecit , & fideliter custodiri. Ad
 sepulchrum quoque Sanctæ Susannæ Virginis cum pervenisset;
 ejus venerabile corpus cum fletu & lacrymis suspiran-

do

do accepit, & occulte cum aliis custodiendum tradidit. Anno

3 Præterea vir Dei cognoscens divina pietate ei esse concessum quod Sanctorum corpora per eum honorificanda essent, apposuit ut B. Fructuosi Confessoris atque Pontificis gloriosam corporis glebam simili modo transferret, atque convenientius collocaret. Post duos verò dies venerunt ad Ecclesiam B. Fructuosi ibique Missam solemniter celebravit. Finita vero Missa ad ejus sepulcrum sacris induitus vestibus accessit. Sed quoniam S. Fructuosus regionis illius defensor & Patronus erat, cum majore timore & silentio de Ecclesia suā, quam ipse adhuc vivens in carne fecerat, eum pio latrocinio sustulit, & sublatum fidelibus suis custodibus servandum commisit, & quamvis hoc factum omnes lameret præter hujus consilii conscos, consequenti tamen nocte haud quaquam Episcopus secure dormire potuit: timebat enim perdere quod secum gaudebat habere. At ubi mane facto quod egerat non esse propalatum agnovit, cum gaudio & laetitia suum occultum thesaurum comportans ad quamdam S. Jacobi Villam, quæ Corneliana nuncupatur, tamquam iniens fugam accelerando regressus est. In Corneliana igitur rumor populi aures pontificales percussit, referens ab Episcopo S. Jacobi indignum fieri facinus, qui Sanctos de Portugalensi terra sublatos, Patriæ, scilicet, defensores, atque Patronos, ad suam conabatur transferre Civitatem. Quo auditio vir summae prudentiæ & pietatis eximiae veritus ne qua occasione seu violentia pretiosam sarcinam amitteret, cuidam fideli Archidiacono suo Sanctorum corpora commisit, & quomodo ea per occultos trahentes ad Tudensem deferret Civitatem, sapientibus verbis eum instruxit. Pontifice ergo apud Cornelianam remanente, Archidiaconus secundum ejus præceptionem iter faciens usque ad flumen Minei quod secus Tudam defluit, prospere pervenit. Flumen equidem ante tam asperrimis per tres dies

in-

Anno inhoruerat procellis, quod nullis navibus transiri posset.
 1102 At postquam Sanctorum corpora supra ripam fluminis imposita fuerunt, eorum reverentiam fluvius sensisse visus est: nam gravis aurae asperitate submota, aerisque intemperie evanescente, transferendis Sanctis tantam transfretandi facultatem flumen exhibuisse perhibetur, quantum ipsius planicies aquae subministrare potuit: quæ sedatis fluctibus tam magna ferebatur tranquillitate, ut nec modica fluctuationis unda quateretur. Translatos itaque per fluvii tranquillitatem Sanctos in Cœnobio S. Bartholomœi, quod in Suburbio *Tudæ Civitatis* situm est, posuerunt. Archidiaconus igitur fideli custodiæ administratione quemdam Diaconum S. Jacobi Apostoli Canonicum cum eis relinquens, ad Episcopum in Cornelianam reversus est, eique quidquid in itinere accidisset, & ubi Sanctos Dei dimisisset referendo patetfecit. Deinde Diaconus quem custodem deputatum esse prædiximus, ex præcepto Pontificis supradictos Sanctos ad Ecclesiam S. Petri de Cella, quam B. Fructuosus fabricaverat, religiose detulit. Ibi vero per decem dies Episcopum præstolando, debitam venerationem eis exhibuit.

4 Audiens autem Episcopus, quia jam Minei fluvium Sancti trasissent, & in tuto loco positi essent (fluvius enim iste Portugalensem terram disternat à Gallætia) præparatis omnibus quæ præparanda erant, ad Monasterium ubi Sancti erant positi festinando pervenit; & assump-
tis inde Sanctis, jam manifestè per Villas S. Jacobi cum magna veneratione & lætitia ad Compostellanam Civitatem redire cœpit. Cum autem pervenisset ad Villam quæ *Goe-gildum*: appellatur, nuntios suos Clero & populo Compostellano præmisit, ut eis Sanctorum adventum nuntiarent, & qualiter deberent suscipi iussione Episcopi admonerent. Clerus igitur Compostellanus & populus audientes quia divina miseratione permisum esset, quod Sanctorum Cor-
pora

pora Brachara in Compostellanam transferrentur Civitatem, valde gavisi sunt: intelligebant siquidem quod tam eorum meritis & intercessionibus, quam piissimo B. Jacobi Apostoli patrocinio, cuius Sanctissimi Corporis praesentia Compostellana Civitas illustratur, ab omni peste, seu languorum debilitate, liberandi essent. Exeuntibus ergo obviam nudis pedibus Clerici subsequenti populo totius Civitatis usque ad locum qui Humiliatorium dicitur, religiose processerunt. Quo cum pervenisset Episcopus, & se & qui secum venerant, discalciari praecepisset, Clerici secundum ejus dispositionem sacris vestibus ornati, nudis pedibus existentes, post eos venientibus turbis gloria Sanctorum corpora susceperunt, & Episcopo praeunte & Clero in Civitatem suam cum Hymnis & Canticis, & pia devotione detulerunt, & in Ecclesia S. Jacobi Apostoli Compostellanae Sedis collocata fuerunt.

5 Corpus enim S. Fructuosi Confessoris atque Pontificis ad Altare S. Salvatoris in majori ejusdem Ecclesiae Crypta positum est. Veruntamen expletis quatuor annis iterum praefato Pontifici suisque Clericis melius visum est, ut B. Fructuoso, quem de propria mansione susceperant, proprium facerent habitaculum. In ejus itaque honore fabricatum & dedicatum est altare, & ab eodem Episcopo consecratum in sinistro membro ejusdem Ecclesiae, in Crypta quae est inter portam quae mittit in Claustrum, & Altare S. Jacobi. Ibi ergo positum est Corpus B. Fructuosi, & conditum, & tamquam in propria sede requiescit usque in sempiternum diem miraculis gloriosum. Sanctum vero Cucufatum Martylem altare S. Joannis Apostoli & Evangelistae suscepit: & S. Silvestri Martyris corpus ad altare Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in ejusdem Ecclesiae corpore conditum est. Beata verò Susanna Virgo & Martyr in Ecclesia quae in honore S. Sepulchri & omnium Sanctorum fundata cognos-

Anno citur in loco quem antea uterium puldrorum (1) appellare
 1102 solebant, honorificè collocata requiescit. Hugo ejusdem
 Compostellanæ Sedis Canonicus, & Archidiaconus, qui
 prædicti secreti conscius fui, qui etiam in tanti tamque
 pretiosi thesauri inventione & inventi administratione fide-
 lissimus consultor & diligens cooperator corpore præsens
 & animo devotus extiti; præfati eventus prosperitatem, ne
 oblivionis caligine sopiretur, diligenter scripsi, & posteris
 memoriam fideliter tradidi. Translata igitur Sanctorum Cor-
 pora, ut supradictum est, collocata fuere XIII. Kal. Jan.
 Regnante Domino nostro Jesu-Christo, cui est honor &
 gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Quando Romam adiit pro Pallio. Cap. 16.

I **P**raeterea non post multum temporis idem vene-
 rabilis Episcopus circa ministerium & dignita-
 tem Sanctæ Ecclesiæ infinitam solitudinem gerens, cum
 nobilissimis hujus Ecclesiæ personis præsentiam catholici
 Imperatoris nostri Doñi Regis Adefonsi humillima dilectio-
 ne visitavit, & quidquid utilitatis suæ Ecclesiæ competen-
 tis in armariolo sui pectoris præfixum se tenuisse recoluit,
 in ejus discretis auribus exposuit. Qui de diversis negotiis
 colloquentes tacita assertione disposuerunt, ut ipse divinæ
 pietatis confidentia roboratus cum quibusdam Canonorum
 suorum gratia impetrandæ alicujus dignitatis Romam pete-
 ret; & ne ab inimicis Regis illata sibi aliqua pateretur ad-
 versa, clanculum divertendo incederet. Tantæ itaque pru-
 dentiae in hujusmodi peragendis negotiis præfatus Episco-
 pus

(1) Henschenius edidit: ante Altare Sepulcrorum. *Auterium* verò pullo-
 rum melius retinendum, quod Hispanice dicit Otero de Potros: ibi enim
 nundinae fiunt pullorum equinorum. Vide dicta tan. præced. sub hoc anno. *Infra*
 cap. 116. pullorum, non puldrorum scriptum.

pus fuit, quod nec ab illis omnibus quæ cum Rege nostro Anno Sanctissimo ibi disposuit declinavit, nec suæ dignitatis excellentiam nisi interveniente sanctæ humilitatis virtute aliquo modo inclinari permisit: prius etenim quam de Campaniæ (1) partibus egrederetur, Burgensis Ecclesiæ G.-(2) Episcopus cum summa processione eum honestius suscepit, & in quibuscumque potuit per Parochias sui Pontificatus pro velle ei magnopere obsequi non cessavit. Postquam autem multis & idoneis personis tam Clericorum, quam militum circumdatus transpirenavit, & in partes Vasconiaæ ad honores salvitatum nostræ Ecclesiæ pervenit, tanto affectu à majoribus terrarum, & à ceteris, honoratus extitit, quod licet imperitiæ meæ descriptio tanta hebetudine, ut cernitis, nequaquam pigresceret, nullatenus insinuare valeret.

De honorificentiis & Processionibus.

2 **C**umque hæc per partes illas fama volans circumquaque vulgaret, Auxensis Ecclesiæ nobilissimus Archiepiscopus ei obviam occurrens in festivitate Nativitatis B. Mariæ, quæ præ ceteris apud indigenas partium illarum specialiori devotione annuatim celebratur, eum cum summa processione honorabiliter suscepit. Ibi etiam eadem die, licet ex itinere defessus multis tamen precibus Archiepiscopi & omnium Canonicorum compulsus, majorem Missam celebravit, & prout ei gratia S. Spiritus vires infudit, multitudinem gentium, quæ ex diversis locis ad festivitatem confluxerat, pabulo sanctæ prædicationis cibavit. Ea propter Archiepiscopo & fere omnibus probis viris qui affuerant indissolubili vinculo dilectionis conjunctus,

(1) Campaniam dicit tractum quem veteres incolebant Vaccæ, quique patrio hucusque sermone tierra de Campos nuncupatur.

(2) Burgensis tunc Episcopus Garcia vocabatur.

Anno post tertiam diem cum ampliori veneracione à Civitate
1104 egressus est.

Item de eodem.

3 **I**NDE per salvitates & honores B. Jacobi aliquantis per remorando, summo cum honore *Tolosam* intravit. Cumque ibidem divina administratione quosdam inimicorum suorum memorati Imperatoris Doñi A. sibi insidias apposuisse cognosceret, me ipsum Munitionem, & Archidiaconum hujus Ecclesiæ nomine Gaufridum, Romam præmisit, & ipse cum ceteris Clericis, videlicet, Archidiacono Oduario, Hugone Cardinali Capellano, Petro Anajade, Petro Pelagiade, & aliis quam pluribus & militibus suis per devia incedens ad Monasterium *S. Petri de Moissac* quasi ad tranquillitatis portum, Domino auxiliante, pervenit: ubi cum officio sacræ processionis digne & laudabiliter suscepimus cum quibusdam præcessoribus ejusdem Monasterii *Caturnicensem* urbem adire est ad gressus. Cujus equidem Episcopus ex ejus jam sibi notificato adventu sollicitus, quæcumque viro tantæ capacitatis paranda erant, sagaci industria parare festinavit, & hunc venientem congrua veneratione gaudens suscepit.

Item de eodem.

4 **H**inc nempe cum egrederetur ad Monasterium *S. Petri Uzurgenfis* veniens apud Religiosos Monachos & Abbatem, qui ibi erant, non minus honorificentius suscepimus est. Sic itaque, ut supra exposuimus, ab omnibus ubique honoratus *Clemoium*, ubi corpus S. Martialis revera esse cognoscitur, fideliter venit, & tanta ibi reverentia honoratus extitit, quod si in humano corde plenè concipitur, ab ore tamen minus plene profertur; si vero juxta rei eventum singula sequentium obse-

sequiorum, quæ apud S. Leonardum, & Sanctam Vale-
riam, ac Saluimum Compostellano Episcopo postmodum ^{Anno 1104.}
subministrata fuerunt, subtili consideratione penseimus, ea
quæ superius memoravimus minora proculdubio fuisse con-
picimus.

Item de eodem

5 **C**UM autem ad *Cluniacum*, videlicet ad caput
totius Monasticæ Religionis, præfatus Episco-
pus, tot & tantis sacris venerationibus insignitus accederet,
apud beatitudinem illius Sanctissimæ Congregationis quam
ibi divinitus profecto esse credimus, variis Ordinibus proces-
sionum intervenientibus, familiarius ac specialius est suscep-
tus. Sicut enim qualitate Sanctæ Religionis ac quantitate, clari-
tateve dignitatis, *Cluniacum* ab omnibus Monasteriis fere dista-
re cognoscimus, ita charitatem ipsius omnibus intervenientibus
largiufluam ac paratissimam constare sentimus. Quamobrem
idem venerabilis Episcopus Sanctissimo Abbatи & ejus Sancte
Congregationi quasi quodam privilegio amoris adeo in-
nexus existebat, quod à Domino Abbatе consilium petens,
ob quam causam tantum iter arripuisset, ejus auribus ins-
tilavit. Cujus animo tanti negotii auditione pulsato, cœpit
ipse intra sinum suæ mentis, quasi mira quæ audierat repe-
tita cogitatione revolvere, & revolvendo, hæc sequentia
quæ Compostellanum latebant Episcopum, ei aperire: Cum
Dominus Urbanus, in Christo Karissime, qui prius Clunia-
censis Monachus, ac postea S. Romanæ Ecclesiæ extitit
Apostolicus, apud Clarum montem Concilium celebraret,
filius noster Dominus Dalmachius, ut tua charitas novit, B.
Jacobi Ecclesiæ religiosus Episcopus, ab urbe Compos-
tellana veniens eidem Concilio interfuit: ubi cum multis
Religiosis Episcopis Dominum Papam pro dignitate Pallii, ut
jam expressius nominemus, summis precibus exoraret,

quam-

Anno quamvis uterque nostræ Congregationis consocii fuissent,
1104. nihil tamen apud ejus gratiam impetrans, repulsam passus
fuit.

6 Aliud quoque obstaculum imminet quod dudum tuæ
Ecclesiæ, frater Reverendissime, valde obfuisse cognovi.
Quodam namque tempore cum quidam Cardinalium Roma-
næ Ecclesiæ Legationis gratia Gallætiam intraret, nuntios
suos Compostellano præmisit Episcopo, ut ei subjectæ obe-
dientiæ debita subministraret, eumque cum officio sacræ
processionis veneranter susciperet. Quorum equidem susci-
pienda eloquia, surda aure audiens, atque moleste ferens,
non religiosa urbanitate, sic eis fertur respondisse: Ite
(inquit) ad hujus Ecclesiæ Cardinales, & tantum obedien-
tiæ honorisque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus exhibeant,
quantum postea Romani Cardinales versa vice Romæ exhi-
bituri sunt. (1) Unde Romana Ecclesia, quæ caput & for-
ma omnium Ecclesiarum est, ut audivit, communi decre-
to constituit, ne suo assensu Compostellana ulterius subli-
maretur Ecclesia. Hæc profecto superius dicta, fili Karissi-
me, tuæ petitioni repugnatura valde pertimesco. Hæc in-
desinenter pulsant animum meum: hæc etiam meritis &
intercessionibus Petri Principis Apostolorum & B. Jacobi à
tenaci memoria Cardinalium Romanæ Ecclesiæ penitus re-
moveri optarem. Tu autem umbraculo patrocinii B. Jaco-
bi suffultus matrem tuam Sanctam Romanam Ecclesiam, si-
cut jam incepisti visitare ne renuas, & ne forte Dñs Papa
petitioni tuæ condescendere refugiat, non per te, sed per
Clericos tuos supradictam dignitatem impetrare pertenta.

Cu-

(1) Alter codex exhibitum est, & paulo ante, prius à Rom. Cardinalib.
ex quibus melius videtur legendum, quantum eis prius à Romanis Car-
din. versa vice Romæ exhibitum est: scilicet præteritum præsenti compen-
sando, non præsens exhibendo pro futuro, quod sub obsequentis non cadit po-
teestate. Ita etiam infra lib. 2. c. 1.

Cujus equidem verbis memoratus Episcopus fidem commo-
dans in festivitate S. Michaelis eorum precibus motus ma-
jorem Missam in Conventu eorum celebravit. Idem etiam
Reverendissimus Compostellanæ Ecclesiæ minister pietate
timoris eruditus sub forma sanctæ humilitatis inter nego-
tia Ecclesiastica degens, quidquid carnale in se ipsum cor-
rigendum persensit, spirituali mentis dominatione restrin-
xit, ac sincera rationis discretione æternæ pacis requiem
solicite requisivit, ad quam requirendam requiem apud
gratiam Doñi Abbatis divinitus promeruit, ut post ejus
decessum, ibi in recordatione sui ipsius anniversarium, &
tricennarium in perpetuum fiat.

Item de eodem. Cap. 17.

DEINDE Sanctæ Congregationis benedictionibus muni-
tus per cellas & possessiones Cluniacensium obedien-
tiarum usque ad valles Maurianenses Dño auxiliante perve-
nit. Ibi etiam venerabilis Comes Umbertus eum honorifi-
ce suscipiens, usque ad urbem *Sensiam* (1) summa cum
veneratione perduxit: ubi præ timore Teutonici Impera-
toris, qui tunc temporis euntibus ad Dñm Papam insidias
tetenderat, militari habitu indutus variis laboribus Ro-
manam profectus est. Cum autem sacrum intraret Palatum,
quia nullus Episcoporum hujus Ecclesiæ Romæ sponte fue-
rat, tanto affectu præcordialissimæ dilectionis Dñus Papa
hunc suscepit, quod si subtilius consideremus, paucissimos
ita suscepisse arbitramur: & ne singula numerando diutius
fatigemur, ad ea quæ decem dierum spatio ibi assiduis pre-
cibus impetravimus, omni circuitione seposita veniamus.
Idem igitur venerandus Episcopus omnium quæ Doñus Clu-
niensis Abbas ei insinuaverat, non immemor existens,

in-

(1) *Al. Seusiam. Ego Setiam lego, urbem ditionis Pontificie.*

Anno interventu omnium Cardinalium à Dño Papa per Clericos
 1104. suos dignitatem Pallii petiit, & ut petitioni suæ condescenderet, non infructuosè laboravit. Tandem superna coope-
 rante gratia Pallium, quod valde desideravit, in Ecclesia
 S. Laurentii ab altari juxta Romanam consuetudinem de
 Dei misericordia confidens religiose accepit, & per hoc
 subsequens privilegium S. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum
 tradidit.

CONCESSIO PALLII.

*P. Episcopus servus servorum Dei. Dilecto fratri Didaco
 Compostellano Episcopo Sancti Jacobi Ecclesiæ salutem &
 Apostolicam benedictionem.*

Jacobi Apostoli corpus in partes Hispaniarum allatum occidentalis credit & veneratur Ecclesia, cuius nimirum honor juxta vaticinium David dicentis: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum, succendentibus temporibus etiam apud homines Deo disponente succrevit. Nempe locus ipse ubi Sacro-sancta ipsa pignora requiescunt, prius Villa Burgensis, deinceps Municipium fuit, quod Compostellæ nomine nuncupatum est. Mox per Apostolice Sedis dispositionem etiam Episcopalis Cathedra quæ in proximo Iriæ Municipio fuerat, Compostellam translata est. Ipsa etiam cum Bracarensi Metropoli subjaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale Sedis Apostolice membrum fieret. Nos quoque tantam prædecessorum nostrorum gratiam intuentes, filiorum nostrorum Alfonsi spectabilis Regis, cuius opera ejusdem Apostoli locus nostris temporibus admodum magnificatus est, & Clericorum Compostellanorum precibus indulgendum duximus, ut pro tanti Apostoli gratia Ecclesiam ipsam honore Pallii decoraremus. Tibi igitur Karissime frater in Christo Didace Compostellanae Civitatis Episcope Pallii dignitatem ex Apostoli-

tolice Sedi liberalitate concedimus , ut te & Ecclesiam tuam ^{Anno}
 eidem Apostolicæ sedi amplius semper debere cognoscas. Cu-¹¹⁰⁴
 jus profecto usum infra Ecclesiam tantum ad Missarum so-
 lemnia peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius de-
 signatis , id est , Nativitate Domini , Epiphanie , Annun-
 ciatione Domini , Cœna Domini , Dominica Palmarum ,
 Pascha , Ascensione , Pentecoste , tribus festis B. Dei geni-
 tricis semperque Virginis Mariae , Festo S. Michaelis , S.
 Joannis Baptiste nativitate , Solemnitate B. Jacobi , seu ce-
 terorum Apostolorum , Commemoratione omnium Sanctorum ,
 Dedicationibus Ecclesiarum , Festis etiam Sanctorum Lau-
 rentii & Vincentii Martyrum , Confessorum quoque Marti-
 ni & Isidori. Cujus indumenti honor quoniam modesta ac-
 tum vivacitate servandus est , hortamur , ut ei morum tuo-
 rum ornamenta convenient , quatenus auctore Deo recte utro-
 bique possis esse conspicuus. Quamobrem Karissime frater
 quem pastoralis curæ constringit officium , dilige fratres : ipsi
 quoque adversarii propter mandatum dominicum tuo circa
 te copulentur affectu , pacem sequere cum omnibus , sancti-
 moniam sine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus ,
 virtutibus polleas , fulgeat in pectore tuo rationale judicii
 cum superbumerali aetione conjunctum : ita procedas in con-
 pectu Dei & totius Ecclesiae , quod hujusmodi gregi commisso
 præbeas exempla , ut videant opera tua bona , & glorificant
 Patrem vestrum qui in celis est. Sit in lingua verus sermo ,
 sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum
 exerce , dum licet , semina in timore , dum tempus est : bo-
 num faciendo non deficias : tempore enim suo metes , non
 deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo ,
 caelestibus anhela. Quæ retro sunt obliviscens , in ea quæ antè
 sunt temet ipsum enixius extende. Mens tua in sœulari va-
 rietate non defluat , sed tota in unum currat , atque con-
 fluat. Finem respice , quem mira suavitate David respe-

Anno xerat, cum dicebat: Unam petii à Domino hanc requie
 1104 ram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vi-
 tæ meæ. Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloriæ suæ
 protectione circumdet, & ad finem, qui non finitur peri-
 venire concedat. Datum Laterani per manum Joannis Sanc-
 tæ R. E. Diaconi Cardinalis II. Kal. Novemb. Indictione
 XIII. Nativitatis Dominicæ anno M.C.III.

Obedientia P. Papæ promissa.

HUJUSMODI obedientiam idem supradictus Episcopus
 P. Papæ promisit. Ab hac hora in antea fidelis ero
 Sancto Petro, Sanctaque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, &
 Domino Papæ P. ejusque successoribus canonice intranti-
 bus. Non ero in consilio, nec in facto, ut vitam perdam,
 aut membra, vel capiantur mala captione. Consilium quod
 mihi per se, aut per literas, aut per Nuntium credituri
 sunt, ad eorum damnum me sciente nulli pandam. Papa-
 tum Romanum, & regalia S. Petri adjutor ero ad reti-
 nendum, salvo meo ordine, contra omnes homines. Vo-
 catus ad Synodus veniam, nisi præpeditus necessitate:
 Legatum Apostolicæ Sedis, quem certo Legatum ejus
 esse cognovero, honorifice tractabo. Apostolorum limina
 singulis trienniis aut per me, aut per meum nuntium vi-
 sitabo nisi eorum absolvatur licentia. Sic Deus me adjuvet,
 & haec Sancta Evangelia.

De restauratione altaris B. Jacobi & ceterorum. Cap. 18.

INTER ceteras quibus præfatus Episcopus dignitates Ec-
 clesiam suam decorare non pigra solicitudine festina-
 vit, quæcumque in ejusdem Ecclesiæ altari, sua manus
 restauratoria gesserit; ne in posterum ignorantiae nebula
 obfuscetur, ab oblivionis interitu defendere curavimus.
 Sed ne singula proferendo per devia longius evagemur,
 intentionem nostram ad rectum tramitem dirigamus, qua-
 te-

tenus ea quæ propriis oculis aspeximus, prout possibili-
tas nostra valuerit, succedenti memoriae commendemus.
Altare etenim S. Jacobi quantulacumque parvitatis exti-
terit, ne minus vero dicere judicemur, ex ipsius arulæ
quantitate verius colligi poterit. Crescente denique in fidei
cognitione christianæ professionis religione, aliam arulam
aliquantis per majoratam à cultoribus Sanctæ fidei super-
impositam, antiqua antiquorum Patrum memoria tam fi-
delium verborum enuntiatione, quam certa literarum sub-
ministratio, nobis evidenter insinuavit. Ceterum præ-
fatus Episcopus in augmentando suæ Ecclesiæ decore soli-
citus vehementer, quoniam arula jam secundo augmentata,
tantum Apostolum minime decebat, Apostolicum altare
majorari debere pia consideratione consideravit. Quapropter
habitaculum illud ab ejusdem Apostoli columnis ad
instar inferioris mausolei conditum, quo Sacrosancti Apostoli
pignora sine ullo scrupulo claudi cognoscimus, reli-
giosorum virorum prudente consilio roboratus, se destruc-
turum Canonicorum Conventui sibi super hac re fortiter
relucenti prænuntiavit: multiplici etenim assertione asse-
rebant, opus manibus tantorum virorum, licet rude & de-
forme ædificatum destrui nullatenus debere, ne ipsi aut eo-
rum dominus, cælestis fulminis mucrone percusi tantæ au-
daciæ citata pericula sustinerent. Ipse verò velut strenuus mi-
les impenetrabili suæ bonæ considerationis clypeo muni-
tus, quia eos exterioribus magis quam interioribus, oculo
suæ discretionis intendere prospexit, calcata eorum for-
midine, pede bonæ intentionis supradictum habitaculum
solo tenus destruxit, & altare quod modicæ quantitatis
primitus extiterat, jam tertio marimoreo desuper imposi-
to lapide undique prout decuit augmentavit. Circa cu-
jus egregiam & optimam quantitatem, argenteam tabulam
non interjecto temporis spatio, & mirabiliter incepit, &

Anno mirabilius consummavit. Pavimentum quoque cum gradibus,
¹¹⁰⁵ quibus ad altare concenditur plano opere & omni decore decorato reædificare curavit. (1) Cibarium (2) etiam ad honorem Apostolici altaris, quod congruenti artificii varietate, auro, argentovè fieri præcepit humanæ investigationi suus monstrabit intuitus. Altari etenim, sicut superiorius prælibavimus, taliter extructo, quoniam humanis visibus ex omni parte patebat, nullum arcanum in quo privatæ orationis à fidelibus vota solverentur, relinquebatur. Opportunum namque & sanctæ meditationi necessarium eminebat, quatenus mentes internæ contemplationis splendore coruscantes, & maculas suæ conscientiæ fuso lacrymarum flumine in secreto loco mundarent, & per sanctæ orationis juvamina quasi cœlestis alimoniae dapibus refecti, à pestifera mole vitiorum exonerati redirent. Quare coepit Episcopus intra suæ mentis hospitium cogitationi insistere, & ad faciendam in altari confessionem indefessa sollicitudine funditus anhelare. Quam equidem confessionem infra duas altaris columnas, quæ Cibarium sustinent, quantam vel qualem construxerit appareret, quando felicem aditum præbet intrantibus.

*Consecratio Altarium, & de oblationibus Hospitali concessis,
& de Ecclesia S. Sepulchri. Cap. 19.*

IN eodem vero opere omnia altaria circumquaque convenienti Magisterio, convenienter disposita, videlicet S. Mariae Magdalena, S. Salvatoris, S. Petri, S. Andreæ, S. Fructuosi, S. Joannis Baptistæ, & in sinistro

(1) *Praetulum opus illud anno V. sui Episcopatus (nempe 1105.) ut versus in eadem sculpti tabula (quæ hodie Frontale dicitur) testantur. Vide tom. præc.*

(2) *Aliis Ciborium, tegimen scil. & umbraculum Altaris, columnis innixum.*

nistro cornu altare S. Joannis Apostoli ; & S. Crucis, Anno postquam sacra chrismatis unctione perunxit deificæ nobilitatis, insignius splendescere fecit ornamento; qui quoniam in supernæ patriæ contemplatione indissolubiliter animum fixerat, & quoniam mutua semper charitate ferebat, rogatus precibus Petri Pampilonensis Episcopi condescendit, cui altare sanctæ Sedis ad consecrandum cum ingenti veneratione concessit. Facta autem omnium altarium consecratione dedicato in sublimi S. Michaelis altari, quia extra urbem tendere volumus, quædam quæ prætermisimus, licet non in suo loco, huic tractatui inserere debemus, de altari videlicet S. Mariæ Magdalena, & S. Crucis, unde superius mentionem fecimus; medias omnium eleemosynarum largitiones à fidelibus superpositas, peregrinorum & debilium hospitalium domui concessit, quam sane ante Episcopalis consecrationis adep-tionem suo pretio acquisivit, & propriis facultatibus propensiis dilatavit. His igitur superius denotatis, quoniam Monasterium de Piniario, sicut prælibatum est, à prædecessori sui bonæ recordationis Sishandi Episcopi solertia constructum cognoverat, Ecclesiam S. Martini ad usum Monasticæ Religionis jam fere destructam, cum Leovegildo ejusdem Ecclesiæ ministro diligenter majoravit, & majoratam diligentius consecravit. In suburio autem ejusdem Civitatis Ecclesiam S. Sepulchri venerabili S. Susannæ corpore splendidius illustratam, quam de Bracarense Civitate sua transtulit industria, construxit, & expleta Paschalis gaudii Solemnitate in sequenti die ad eam annuatim processionem fieri firma stabilitate stabilivit, quatenus inibi à Clero & ab omni Compostellano populo, Missarum solemnibus celebratis quisque ad sua alacriter remearet.

Anno

1105. *De Ecclesia in Monte gaudii fabricata & consecrata, de Pontificalibus Palatiis, de ordine & numero Canonicorum. Cap. 20.*

IEnique prædicti Præsulis summa solertia, cuius propositum ab ipsis fere cunabulis semper extiterat, & destructa construere, ne iterum labefierent sub ipso suæ constructionis statu conservare, ex altero latere Civitatis in Monte gaudii Ecclesiam Sanctæ & reverendæ Crucis per ejus iussionem plano opere fabricatam, Ecclesiastico more consecravit, ad quam completa anni revolutione, tam Clerum, quam etiam populum in letania majore, in festivitate videlicet S. Marci Evangelistæ, cuius sacras Reliquias in eodem loco veneramur, & colimus, ad instar Romanæ curiæ cum pompa ire constituit, & intra Missarum solemnia à Præsule Sedis Apostolicæ solemniter celebrata omnes pabulis æternæ vitæ refecti, sicuti ex ordine primitus iverant, sic ordinatim ad sua recta repedarent.

2. Præterea postquam Episcopatus concedit fastigia, quoniam Ecclesia quam divina disponente gratia regendam suscepérat, diutino temporis spatio proprii Pastoris fuerat destituta præsidio, non solum nullam ibi domum Pontifici honestam & congruam, sed neque Clericos, præter rudes & fere nulli disciplinæ Ecclesiasticæ subditos, in ea valuit reperire. Quapropter intra præcordia suæ considerationis vehementer affectus, salubri consilio salubriter assumpto inter muros ejusdem Civitatis, B. Jacobi opus noviter inceptum mirabili suo ingenio tricameratum Solium cum turri convenienter incepit, & convenientius ad perfectionem non remota festinatione perduxit. Denique domos circumquaque mira dispositione disposuit, ubi & Ecclesiam mirabiliter fabricatam, & mirabilius depicitam,

tam, Pontificali insula decoratus cum summa veneratio- Anno
ne consecrando consecravit. Qui quoniam & exteriora con-^{1105.}
gruo moderamine subtiliter regebat, & interiora subti-
liori mentis acumine subtilius prævidebat, majora minoribus
anteponens ejus largiflua bonitas refectorium Cano-
nicis mirabile fecit & congruum, juxta cuius similitudinem,
sicut ab ore ipsius frequenter audivimus, in pla-
tea Palatii claustrum hujusmodi domibus cum appenditiis
exornatum, si eum corporalis molestia non subrepserit, se
perfecturum spopondit.

3. De cetero non solum Clericos, qui propter inopiam
victus, quem de redditibus Ecclesiæ usque ad medium
anni habere vix poterant, propriam Ecclesiam dimisserant,
verum etiam alios è diversis partibus colligens, locato de
doctrina eloquentiæ Magistro, & de ea quæ discernendi
facultatem plenius administrat, ut nos ab infantiæ subtra-
heret rudimentis, suo nos commendavit imperio. Denique
claritate sui ingenii sic res Ecclesiasticas providendo dis-
posuit, quod etiam juxta numeralem Discipulorum Do-
mini collectionem septuaginta duos Canonicos elegit, qui-
bus per totius anni revolutionem sufficientia victualia mi-
nime deessent. Eis etiam & charitatis concordia & favo-
re nimiæ dilectionis, sicut bonum decet Pastorem, totis
viribus erat innexus. Sed quia antiqui hostis versutia eos
quos ita videt adstrictos felle suæ invidiæ maculare non
cessat, in veteri Testamento facta duorum fratrum, quo-
rum alter, Cain scilicet fraticidium perpetravit, ad memo-
riam reduxit Episcopus. Reduxit quoque in novæ Legis
exordio de xii. Discipulis quod unus eorum proditor ex-
titerit. Et quia hæc omnia valde Pontificis animum pun-
gebant, qualiter radix illa proditionis quæ antiquitus pul-
lulaverat extirparetur, ne præsentes veneno pestiferæ sua-
fisionis interficeret, à majoribus suæ Ecclesiæ personis con-

Anno silium petiit , quorum consilio ne supradicta fieri possent,
^{1105.} ab unoquoque Canonicorum subjectionis obedientiam con-
 sequenti jurejurando suscepit.

De Juramento Canonicorum.

ANNO M.C.XX. Kal. Maii Episcopatus sui anno se-
 cundo (1) hoc juramentum fecerunt Canonici Ec-
 clesiæ B. Jacobi Apostoli suo Episcopo Dño. Didaco II.
 quorum nomina inferius scripta & singulatim notata vi-
 dentur.

Juramentum.

Ego N. juro vobis Dño. Didaco præsenti Episcopo
 per Deum Patrem omnipotentem , quod ab hoc præsenti
 die, & deinceps vobis obediens & fidelis semper in omnibus
 ero , & vitam vestram & membra & honorem totum
 quem habetis nunc , vel habituri estis , defendam , &
 exaltabo absque aliqua fraude & malo ingenio secun-
 dum posse & ingenium meum omnibus diebus vita meæ.
 Sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia.

Nomina eorum.

GUndesindus Abbas. Munius Gelmirez. Pelagius Gun-
 sal. Gaufridus Arc. Hugo Capell. Oduarius Arc.
 Pelagius Did. Joannes Arc. Petrus Astuariz. Munio Adef.
 Pelagius Muniz. Didacus Rud. Martinus Pel. Munio Mr.
 Adefonsus Atinez. Arias Muniz. Petrus Pel. Cyprianus
 Pel. Petrus Didaci. Adefonsus Did. Petrus Gundesindiz.
 Bernardus Gutierrez sp. Michael Gunsal. Petrus Did.

Joan-

(1) Si anno Pontificatus secundo id juramentum factum ; abs dubio
 anno MCII. nullo modo MCXX. legi debet. Ideo autem circa
 annum 1105. illud refert , quoniam de Canonicorum concordia , com-
 munique eorum virtute & habitatione tractavit.

Joannes Rud. item Petrus Did. Pelagius Muñ. Munio Sisnandici. Arias Arc. Didacus Bod. Petrus Judex. Didacus Rud. Pelagius Anajaz. Vimara Ab. Joannes Guimiriz. Michael Janardiz. Didacus Pel. Aloitus Bned. Fagildus P. Pelagius Tanaoiz. Oduarius Pr. Gundesindus Pr. Adrianus Rud. Didacus Jul. Petrus Al. Rudericus Fr. Aloitus Joannes. Martinus Beraldus. Pelagius Manso. Petrus Cresc. Pelagius Gelmi. Petrus Anaide. Petrus Mr. Martinus Cidiz. Romanus Romaz. Vimara Astrariz. Riquila Cl. Adefonsus Pel. Petrus Abbas. Arias Guntadiz. Martinus Pel. Petrus Crēs. Erus. Petrus Eliæ. Adulfus. Giraldus Archiepiscopus Bracarensis. Pelagius Joannes. Arias Gunsalu. Petrus Fulco. Arias Did. Episcopus Auriensis D. A. Tudensis Episcopus. (1)

De Ordine eorumdem.

7

Quibus ita gradatim dispositis nobis omnibus veluti bruta animalia nulla adhuc jugali asperitate depressa reluctantibus , sicut nec Chorum ingredi , sic à gradibus altaris ad altare conscenderे , nisi superpelliciis decoratos minime permisit. Quid plura? Sic vomere disciplinæ aspera Clericorum corda demulcendo mollificavit , quod etiam illi qui ad quælibet facienda præcipites nullo unquam moderationis fræno fuerant obligati , & sic , quod dictu nefas est , in mutuam cædem prorumpebant , non solum charitatis concordia uniti erant , verum etiam omni jam morum honestate redundabant.

De ædificatione Ecclesiæ de Canogio. Cap. 21.

HIS ergo & aliis consimilibus laboribus semper in- tentus Ecclesiam Sanctæ & intemeratae Virginis Ma- 1106 ria

H

(1) *Tudensis Episcopus* Audericus , *Auriensis vero* Didacus *vocabatur.*

Anno rix de Canogio cum domibus circuncircā dispositis,
 1106 quæ non longe ab urbe sejungitur (1) quanta vel quali
 animi intentione fundaverit, nisi in exāmine venturæ fē-
 licitatis pēfecte dici à mortalibus minime poterit: quippe
 cum ejus discretionis intuitus totius Gallatiæ Sanctimonia-
 les sine regulari distriktione vacare intueretur (nullum ete-
 nium Sanctimonialium Monasterium intra tanti Regni latitu-
 dinem habebatur) ejus animus germanæ charitatis calore
 succensus ad id peragendum tam idoneum loci situm veluti
 illum reperire non potuit: tum quia à Præfule Sedis
 Apostolicae de vitæ sua continentiae colloquio continuæ vi-
 sionis frequentius imbuerentur: tum quia propter conti-
 guam loci affinitatem eis uberior & commodius necessaria
 suppeditarentur. Divino igitur compunctus amore tota
 mentis intentione cupiens locum illum ædificare, non so-
 lum pomerium & cerasetum, unde nec pars arboris ibi
 habebatur, sed etiam omnia genera arborum, quæ ad gig-
 nendos fructus in partibus istis reperiuntur habilia, conve-
 nienti loco circumquaque plantari fecit: & in eodem flu-
 mine, quod per terminos Ecclesiæ discurrit, sicut frequen-
 ter audivimus, vivaria piscium fieri jussit, quatenus cum
 pisces reperiri non possent, Sanctionales, quæ eundem lo-
 cum incolerent, eorum possent subsidio sublevari.

*De restauratione Ecclesiarum in Patronō, in Iria, in Sancta
 Cruce, in Sancta Eolalia, in Sancta Leocritia, in Ne-
 varo, & de Cultura Villæ nomine Godegildi.*

Cap. 22.

HOC quoque silentio præterire nequaquam dignum
 existimo, quoniam eo in pastoralis curæ celstudi-
 ne

(1) Millario scilicet, in occidentali Saris ripa, ubi hodie Conventus Pa-
 trum Ordinis B. Mariæ de Mercede, vulgo Conjo.

ne permanente , cum honores & Ecclesias , veluti bonus ^{Anno}
 Pastor , in sua Diocesi Sancta visitatione pervisitaret, in to-
 to sui Episcopio , ubi sius frequens erat accessus , ad pera-
 genda divina officia præ nimia vetustatis obumbratione con-
 grua loca invenire nequivit. Ea propter & Ecclesiolas S.
 Jacobi de *Patrono* ab uno Templi fabulo usque ad summa
 tecti fastigia , cum quodam bonæ memoriæ Pelagio Presby-
 tero ædificando construxit ; & sicut altare S. Eulaliae in Iria,
 sic in Pistomarcis Ecclesias quas inferius de tenebris igno-
 rantiæ ad communem lucis notitiam deducimus , videlicet
 S. Crucis , S. Eulaliae , S. Leocritiae , S. Mariae Nevarensis;
 quas etiam solo tenus destructas , vel quasi tuguria reperit,
 cum domibus utrobique congruenti ædificatione , ædifica-
 tis , eum vigili exercitio condidisse cognovimus ; quas om-
 nes Canonicorum suorum collegio stipatus honorifice conse-
 cravit. Juxta Paratellam vero S. Jacobi Villam , Ecclesiam
 S. Michaelis de Bojone de quorundam militum potestate,
 qui eam quasi pro sua tenebant , iusta liberatione liberavit.
 Quo in loco quoniam juxta ipsam Villam ad recipiendum
 Pontificem sessio non erat idonea , palatia , & domos cir-
 cumquaque convénientes ædificando construxit. In Saliniensi
 quoque pago Regiani Villam vocabulo Godegildum culto-
 ris inopia desolatam & destitutam , quam immensa fru-
 ticum densitas vehementer occupaverat , à laicale posseſſione
 penitus abstulit , & ad eam excolendam proprios cul-
 tores celeriter intromisit , juxta cuius Villæ affinitatem
 Ecclesiam S. Mariæ de Lúa à sitibunda militum cupidita-
 te ante præsentiam piissimi Comitis Raimundi per legum
 censuram iusta liberatione liberans , postquam pro suo jure
 consecravit , juri suæ restituit Ecclesiæ.

Anno
1106*De libertate Civium Compostellanorum. Cap. 23.*

SUpрадicto namque Consule Raimundo , qui tam ingeniī claritate , quam generis nobilitate inter Occidentales emicuit , Gallætiæ Regnum obtinente , inter Compostellanos Cives contra nobiles terrarum Principes magnam dissensionem ortam esse cognoscimus : nobiles etenim sine aliqua justitiae repetitione , & sine aliqua justa ratione Civibus cum per honores suos extra urbem commercia requirebant , censum & vehicula & omnia quæ asportabant sua , vi auferebant , quorum negotio ex utraque parte rationaliter ventilato , idem vir summæ prudentiæ & sapientiæ Consul R. finem imponere cupiens adstante non modica turba militum & virorum nobilium , tale edictum fecit , quod numquam aliquis Civium pigneraretur , nisi pro sua tantummodo causa justitia primitus postulata , & à Pontifice Sedis Apostolicæ denegata . Quod si quis superbia tumidus fastu elationis impinguatus , hujusmodi edictum ejus robore roboratum , in aliquo violare tentaret ; ea quæ pigneraret dupli compositione componeret ; & pro ipsa sui ausus temeritate solidos LX. persolvere idem Consul certa scripturæ cognitione affirmando confirmavit . Dato itaque judicio cum vir illustrissimus ficer ejus Rex Adefonsus causa orationis B. Jacobi limina ferventi animo visitasset , & à Civibus , ut hoc iudicium confirmaret , vehementius pulsatur , ipse eorum justissimæ postulationi assensum præbendo suarum cognitionem literarum suæ successioni reliquit , & eum qui non observaret perpetuo anathemate constringendo constrinxit .

De Tributo S. Pelagii de Luto. Cap. 24.

CUmque apud Civitatem Zamoram præfatus Consul tam dissenteriæ morbo , quam acutæ febris ægrimoniam percuteretur , de debito S. Pelagii de Luto (quod vulgari

appe-

appellatione *Portaticum* dicitur) præfatus Episcopus eum Anno 1106 vehementi invectione vehementer increpavit: quisquis etenim ea loci parte sive fecerat, sive transitum faciebat, non solum propter suæ pecuniæ amissionem, verum etiam propter magnum sui corporis dedecus, nudato exuviis saepius corpore, instantius lacrymabatur. Quorum labores Episcopus animi compasione recordans, quia Consulem tunc temporis census inopiam pati cognoverat (multa etenim idem Consul militiae suæ spoponderat, sed unde persolveret non habebat) ex propriis suæ Ecclesiæ stipendiis censum, qui ei more solito de Castro illo dabatur, pari trutina trutinatum ei conferre voluit: sed quia Consul pro remedio animæ suæ cognovit Episcopum constantius insistentem inter reliquas suarum eleemosynarum largitiones debitum id per firmam scripturæ cognitionem cum consilio suæ conjugis penitus abstulit, & suę propagini, si id repetere, modis omnibus interdixit.

De acquisitis domibus Compostellæ, & de Pilonio, & de Branderitio. Cap. 25.

IPRETEREA sanctissimi Regis Adefonsi sororem sanctissimam, vocabulo Gelyoram, finali sorte depresso totam curtem Anaemaris nymularii Ecclesiæ B. Jacobi contulisse cognovimus. Quam equidem Gelyoram medietatem Monasterii Pilonii & Branderitii cum pertinentiis eorum, non dissimiliter dedisse presensimus. Cujus digna vestigia ejus soror Urraca Regis Fredenandi discreta & nobilis filia, profunda mentis provisione pertractans, antequam suus spiritus de ergastulo carnis fuisset elapsus, in urbana Compostellæ Civitate solum quoddam juxta forum luculenta literarum attestatione non dissimiliter impedit. In acquirenda autem supradictorum Monasteriorum, Pilonii, videlicet, & Branderitii, alia medietate cum

om-

Anno omnibus suę dominationi jure veteri pertinentibus, tantum
 1106 nostra desudavit Ecclesia, quoad usque vir summe pruden-
 tię & religionis Rex Adefonsus cum ea quę sibi proxima
 consanguinitatis linea juncta constabat, Urraca videlicet, eo-
 dem utero progenita, per certam scripturę cognitionem
 firmo stabilitatis robore eam roboratam Clericis Jacobensis
 tribuit Ecclesię.

De indagine terminorum Pilonii.

2 **H**IS igitur impetratis, & à Pontifice diligenter
 receptis, quia quidam corbulo Anfonsus scili-
 licet Ramiriz, cognovit Episcopum ad suam venire Eccle-
 siam S. Ecoliam de Loson, quę Pilonii, & erat & esse di-
 cebatur, felle suę male opinionis infectus ad Villicum ter-
 rę Luzum Ariam se transtulit, & per eum Consuli & ejus
 uxori se presentavit, quatenus Ecclesiam illam & ea quę sui
 juris non erant, eorum dominio manciparet: quod Epis-
 copus comperiens tamdiu cum Infanta nunc blandis sermo-
 nibus, nunc duris invectionibus sepefatum negotium per-
 tractavit, donec vir ejus super hujuscemodi rebus in quo-
 stione positis, & vera sua indagine determinatis, tam ip-
 sum Anfonsum, quam ejus hereditatem, quia ad Ecclesiam
 B. Jacobi pertinere cognoverant, Pr̄sulis dominio man-
 cipavit. Recepto itaque Pilonio, cum ejus honorem dili-
 genti investigatione investigasset, totum dominium à Vini-
 ola usque in Carrium, & à Carrio usque ad Portum Mouri,
 unde solo nomine se possidere medietatem persensit, jurı
 suę Ecclesię vera assertione attinere tum temporis didicit.
 Quo cognito presentiam Consulis celeriter adiit, & ejus
 conspectui super hujuscemodi terminis querelam opposuit, cu-
 jus judicio & certa definitione de Viniola usque in Carrium
 aliam medietatem se impetrasse gavisus est: & quia ab Car-
 rio usque ad Portum Mouri alia medietas sub judicium de-
 ter-

terminatione determinanda remansit, opportuno eam tempore determinari ratio postulat. Anno 1106

*De diffinitione Oxomensis & Burgensis diœceseos, & de
egrimonia Comitis Raimundi. Cap. 26.*

Porro aliquanto labente temporis articulo Dominus Papa dilectioni ejus quasi precordiali & speciali filio suo preceptorias literas delegavit, quatenus cum provincialium sedium Episcopis, Petro videlicet Legionensi, & Pelagio Asturicensi, & aliis quos vitande longitudinis causa sub silentio tegimus, eam que inter Oxomensis & Burgensis Ecclesiæ Clericos ambiguitatem de finibus communis Parochiæ habebatur, certissima indagine determinaret, & facta determinatione super hujuscemodi omnibus, aures Dñi. Papæ literis suis informarent: cuius profecto iussionis velut vir magnæ auctoritatis & humilitatis sine mora obtemperans ad indagandos terminos iter suum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus Campaniæ ejus notus fuisset adventus, quoniam vir illustrissimus Consul R. quem natura & morum dignitas inter Occidentales non parum exornaverat, apud Villam Gralialium secus Sanctum Facundum positam, gravi egrimoniæ languore detinebatur, idem Consul, notè predicti Præfulis clementiæ quasi ad desiderabile salutis animæ suæ refugium, ut ad sese venire dignaretur, nuntios suos destinavit: ante cuius præsentiam cum percita festinatione pervenisset, tanta veneratione venerandus Episcopus est suscepitus, quantum silentio præterimus, ne in ejus descriptione diutius & morosius immoremur. Nam postquam Consul dignis pœnitentiæ fletibus suorum criminum maculas detersit, & se & omnia suæ potestati consistentia arbitrio Præfulis commisit, in ripa fluminis Minei Monasterium de Plantata (1) cum

(1) Plantata hodie Chantada.

Anno 1106 cum suis apenditiis Ecclesię S. Jacobi fidelissima literarum attestatione dare voluit.

De Testamento S. Mametis, & de Obitu ejusdem Comitis. Cap. 27.

SED quoniam Ecclesia nostra non solum in capite, verum etiam in suis membris sic intrinsecus quomodo forinsecus à Villicis ejus frequenti impugnatione impugnabatur, ex internę pietatis affectu colloquiorum dulcedine pr̄fati Principis aures pulsans instantius; ei tandem persuasit, quod sicut Infantę Dominę U. uxoris suę consultu de servili conditione progenitis tam ad regalia imperia, quam etiam ad Comitatum pertinentibus, & in Civitate S. Jacobi commorantibus, inconcusa stabilitate per testamentum jugum debitę servitutis abstraxerat, sic me Petrum nondum Capellanum, scriptum de S. Mamete cum suis omnibus pertinentiis facere coarctavit, quod ante presentiam soceri sui Catholici Regis Domini Adefonsi, qui ad videndam ejus egrimoniam, quoniam specialis dilectionis Privilegio eum diligebat, advenerat, robore suo roboravit. Quibus ita peractis aliquando suę uxori sulfureę tempestatis terrorem denuntians, aliquando venturę felicitatis gaudia repromittens, postquam ei persuadendo persuasit, quatenus omnes Ecclesias & hereditates, pr̄ter hereditatem Superati & curtem unam in civitate, inter fluvios Uliam scilicet & Tamarim Apostolicę Ecclesię per testamenti deliberationem, sicut & contulit, contulisset, ejus sancta anima debita naturę munera persolvendo de habitaculo carnis est evulsa: quo circa communi Clericorum consilio, cum Petro Legionensi Episcopo, & aliis consortiis ad faciendam terminorum supradictorum indaginem duos Clericos suos direxit: ipse vero ad propria revertendo supradicti viri exequias &

& pretiosam sepulturam in Ecclesia B. Jacobi debita hu-
manitatis officia solvens officiosa pietate peregit. Anno
1107

*De burgo Tabulato, & de Moneta S. Jacobi à Rege datis,
& de altercatione pro Joanne Longobardo & fra-
tre ejus. Cap. 28.*

DEnique præfatus Imperator Doñus Adefonsus interna
mentis consideratione considerans tanti Pastoris so-
lertiam circa opus Ecclesiæ ejusdem fore semper intentam,
ex affluentι suarum rerum fertilitate operis inopiam su-
blevare desiderans, & in confinio Vallis Carceris burgum
Tabulatum (1) & monetam S. Jacobi modis omnibus libera-
tam, ea legis conditione concessit, quatenus ejusdem ope-
ris machina primitus consummata, ulterius tam ad Cleri-
corum inibi deservientium impensas, quam etiam ad usus
suæ necessitati necessarios Ecclesiæ perpetuo sine ulla suæ
propaginis receptione permaneat. Recepta ergo, sicuti pa-
tula cordis aure superius audistis, omnino libere moneta,
ejusdem Præfulis summa solertia omnibus suis nummula-
riis Tandulfum majori ingenio præditum cum magna cau-
tela proposuit: cuius custodia omnimodo monetæ domi-
nium, ne falsificaretur, attribuit: qui Tandulfus per se-
cretam sæpe fati Pontificis iussionem in discretis auribus
piissimi Regis Adefonsi de duobus Civibus suis Joanne
videlicet Longobardo, & ejus fratre Gaufrido, querelam
opposuit, quorum alterum, Joannem scilicet Regis filiaæ
Repositorium, eadem Regina per iussionem & summam
Præfulis rogationem collegerat, alterum vero Petrus Con-
sul ab eodem Pontifice non dissimili ratione suscepserat,
quorum potestate vallatos tunc temporis Episcopus justifi-
care non poterat. Audita igitur hujusmodi querela Rex

I

Epif-

(1) *Nunc Trabadelo.*

Anno Episcopum cum ingenti veneratione ad se arcessiri præcepit,¹¹⁰⁷ & de his Civibus justitiam ab eo sine dilatione ex-postulavit : & quoniam hæc Legione acta fuerant , ubi Consul P. & Regina tum temporis aderant , Episcopus eos advocavit, ut causas illorum suorum hominum ante Regem cum suo nummulario determinarent. Missus itaque fuit consul Petrus , ut pro se & Regina causas diligenter discuteret , & querimonia utriusque partis jam diutius pertractata in conspectu nobilium , qui eo tempore præsentialiter aderant , Rex omnium Civium dominationem , tam suæ filiæ , quam etiam Consuli , in perpetuum abstulit , dicendo ab avis & proavis suis ea legis concessionē dominium Ecclesiæ B. Jacobi fuisse concessum , quod nullum hominum , nec aliquod jus in Civitate habere deberent , & tradidit eos Pontifici judicandos ut suos. Insuper etiam omni suæ futuræ propagini modis omnibus maledicendo interdixit , ne quis ex sua stirpe descendens , sive descendens , aliquo ausu temerario hoc judicium contaminare vellet : quod si facere præsumeret , maledictionis ejus sententiam festinanter incurreret , & à paterno cespite exūl fieret , & dignæ divinæ dispensationis ultiō subjaceret.

De Cyrographo Monetæ.

SUB eodem vero tempore idem quoque Episcopus pro Cyrographo (1) Monetæ , quod erat faciendum duos Clericos suos Didacum Britanum videlicet , & Munionem fratrem suum , Burgis cum Rege reliquit : quod equidem factum cum nullatenus impetrare valuissent , quia Rex super altare Apostoli se illud oblaturum esse asseruit , cum omni celeritate in propria sunt reversi .

De

(1) *Idem ac Chirographum.*

*De morte Sancii Regis filii; & de impetrato. Cyrographo
Monetæ. Cap. 29.*

TRANSACTO ab hinc ferme triennio (1) in ea parte quos æstus solis facit Ethiopibus similes, castra & oppida Toleti subjacentia acrius solito invaserunt, & imperfectis hominibus qui eorum obstabant fortitudini, quia robore militum suorum vallati nulla hostium spicula formidabant, ibi quasi in summa positi tranquillitate sua tentoria firmauerunt: quod cum filio Regis, Sancio scilicet, fuisset auditum, cuius custodia secundum Patris imperium Toleti dominium erat commissum, assumpta nobilitate Consulum, & stipatus probitate & militia virorum nobilium, ad fugandos hostes suæ patriæ destructores celeriter est profectus. Quos cum assiduis iectibus & duris incursionibus sterneret, quod est lacrymabile dictu, voluntatis suæ contrarium incurrit, quia ipse cum omni nobilitate sua Maurorum spiculis infeliciter succubuit. Cujus igitur audita pernicie, & virorum nobilium clade percepta, prudentia Præfusilis suorum militum multitudinem collegit, & cum filia Regis Urraca ad loca quæ Mauri invaserant, desideratus advenit. Unde fugata hostium multitudine valida eum ægrimonia protinus est insequuta. Sed cum omnipotens Deus Ecclesiam S. Jacobi tanti Pastoris præsentia privari minime vellet, quatenus qui corrigendi erant Pastoralis curæ solicitudine corrigerentur, eum pristinæ incolumitati restituit, & Segoviam Civitatem, quæ Regis præsentia latabatur, quam citius potuit intravit. Ubi cum surgente lumen

(1) *Præfata Monetæ donatio circa annum 1105. videtur facta, si intercessit triennium: at cum post mortem Sancii pueri fuerit Scriptura firmata; huic non incongrue loco ejus mentionem reservavit. Obiit autem Regius ille puer anno 1108.*

Anno 1108 cis aurora tam de causis Ecclesiasticis, quam etiam de saecularibus negotiis, sicuti bonum decet Ecclesiae Rectorem, Regem alloqueretur, inter cetera scripturam, quam de Monetae concessione jam fieri præceperat, ab eo summopere petiit. Cumque hoc persistendo nihil responsionis acciperet, & in sequenti die eadem Episcopus repeteret, tale fertur suscepisse responsum: Primitus, inquit, Toleti moenia visurus adibo, & tunc sub habitu peregrinationis grataenti animo peram accipiam, & recto tramite eundo B. Jacobi Patroni & tutoris mei limina diu mihi desiderata visitare curabo. Ad quæ equidem loca cum Deo auxiliante pervenero, quod tua charitas valde depositit, me offeren-te Cyrographum impetravit. Ne forte, inquit Episcopus subrepenti mortis articulo plenum vestræ devotionis affectum consequi non possitis, dum vestræ discretioni possibile conceditur, quia quod superstes feceritis, à propagine vestra, quæ amplius cupit acquirere, quam sanctis dōnis Ecclesias impertire, minime destruetur, vestrī munēris largitionem impendere debetis: omnipotens etenim Dominus qui verus cordium & cogitationum nostrarum est inspector, non ad loca vel ad munera respicit offerentium, sed quæ munera & quo animo dentur, ex alto prospectat, quibus æternæ beatitudinis præmia sine fine conservat. Cum autem & his & hujuscemodi sermonibus Regis animus incalesceret, ite inquit, & omnia vobis necessaria hac die suppeditabimus, & in craftinum quod de his omnibus nobis Deus donaverit respondebimus. Mane itaque facto cum Rex & Regina in secretarii sui mansione federent, Episcopus ab eis honorifice susceptus, quanta Regis animus tota nocte revolverat eo referente cognovit. Accersito etenim Repositorio, sua scrinia fecit aperiri, unde sibi præfatum scriptum jussit asportari: quo accepto flexis in terram poplitibus, genisque rivo lacrymarum madefactis, pedes Pon-

Pontificis osculando , illud ei cum ingenti veneratione Anno
1108 concessit.

Quod edificavit burgum Cacavellos & cetera. Cap. 30.

IDEM quoque Episcopus quanta in francigeno itinere vigili exercitio condiderit , ad vestræ cognitionis memoriā reducimus , ne ignorantia tenebris obfuscata futurorum scientiam latere valeant. Construxit hamque Bur- gum *Cacavellos* , quod solo tenus destructum reperiit , & domibus inibi factis cum magno honore Ecclesiam consecravit. Denique cum partes Campaniæ pro adipiscendis suæ Ecclesiæ honoribus sæpius visitaret , & cum per Astori- cam & Legionem sæpiissime transitum ficeret , & in pro- priis B. Jacobi mansionibus locum requiescendi minime re- perieret (destructæ etenim & omnino incultæ humanis usi- bus apparebant) ipse intra suæ mentis habitaculum quasi quoddam velamen tristitiaæ retinens , exterius tamen nulla ejus vestigia ostendens , qualiter eas ad perfectionis cumu- lum perduceret modis omnibus cogitabat. Transacto ita- que non multo temporis intervallo , de propriis suis facul- tatibus censum & necessaria omnia cuidam villico suo attri- buit ; qui quo artificio eas spatiosas condiderit , ne mi- nus vero dicere videamus , ex ipsarum perfectione , qui sci- re voluerit , plenius cognoscere poterit.

De donis Consulum. Cap. 31.

QUIA igitur hactenus & de Regibus & de Fi- liorum Regum muneribus quæ diximus sub brevitate descripsimus , tempus exoptat , ut ad Comitum dona omni postposita morula redeamus. Co- mes namque Sanctius debita Consulis jura summo regens moderamine , sicut in Aviancos Villam *Maurim* per testa- mentum attribuit , sic eum in eodem loco Ecclesiam de- disse

Anno 1108 disse non surda aure audivimus: quem Consul Petrus tota animi devotione sequi cupiens: cum animus suæ uxoris à suo velle non discreparet, sicut solum in Civitate circa monetam; ita post corporalem sui resolutionem in Nemitos Ecclesiam S. Tirsi, penes Avecundum S. Jacobi Villam cum hominibus debitæ servituti obnoxiiis; & Villam *Pau-satam* perpetuo habendas nostræ Ecclesiæ reliquit. Cujus sinceram devotionem soror ejus Munima ante oculos suæ mentis saepius revolvens, quoniam sobrinum suum Froylam, præfati Comitis filium, in Nemitos cum servis Villam *Eruedinum* jam dedisse B. Jacobo præceperat; ipsa non inferioris posse se esse existimans, in territorio Saliniensi, Villas, videlicet *Romarizium*, & *Octarium* sopri-num imitata, Clericis Ecclesiæ perpetuo concessit. In Lemnos quoque Comitissam Géloyram partem Monasterii S. Verissimi cum omnibus suis Beneficiis & debitibus, dedisse, quoniam scimus, sine ambiguitate proferimus.

De donis Militum.

2 Xpeditis itaque Comitum donis, & pro nostro modulo diligentie pertractione pertractans; quia ad inferiores Militum lineas gradatim descendendo descendimus, eorum dona, licet inferiora, minime prætermittere debemus: per hæc etenim & minus valentes ad exercitium bene operandi decenter assurgunt, & potentes ad sublimiora peragenda penitus inardescunt.

3 Lucius ergo Ariades cum vehementi febris moléstia vehementer esset astrictus, quoniam uxorem suam Majoram in supremo finis articulo positam, medium partem de ea Villa quæ est secus Pontem Uliae, & in Salnes medietatem de Villa *Quintalna*, & in Taberiolos Villam *Ruinum*, contulisse cognoverat; ipse eam toto mentis ardore imitari desiderans, itidem in Deza Villam *Sautum longum*, & in Cusanca Villam *Dadin,*

din, & in Deza *Villam novam*, & aliam penes Pontem Anno
1108
Ulliae non dissimili ratione concessit.

4 In Salinensi vero confinio Oduarius Didacides *Villam Ovar*, & Ovecus Cresconides *Villam Portal*, & Nunnus Pelagides alium Sautum, sicut cum magna suarum conjugum devotione dederunt, sic nos eas summo animi affectu suscepimus.

5 Sed quia idem Pastor in acquirendis suæ Ecclesiæ rebus semper erat sollicitus, quartam partem Ecclesiæ S. Verissimi de Arcubus, & medietatem Ecclesiæ de Ecclesia S. Georgii Villæ novæ, & in ripa Uliae Ecclesiam S. Joannis de Coba ab Aria Aloitide simul cum servis suis solicite conquisivit, & conquisitam vigilanti cura, vigilantius conservavit: sicut enim aliena juste conquirere summa virtus esse cognoscitur, sic acquisita caute custodire non inferior virtus à sapientibus creditur.

6 Denique in monte Zebruario Burgo *Paturnelo* ab Oveco Sanctio impetrato, in ripa Tamaris de Monasterio *Novallis* Didacum Viliulfidem tertiam partem contulisse, propriis obtutibus ipsi perspeximus.

7 Præterea in *Farenſi pago Cresconium Petridem*, sicut *Villam* dedisse cognovimus, sic Sandinum Adefonsum in Dubria portionem suam de *Villa Benviver* concessisse similiter scimus.

8 Porro Episcopus subtili mentis industria quasi futurorum certissimus eminus futura mala prospiciens, ne pauperes intolerabili pondere cuiusdam nostri parochiani, Petri videlicet Consulis, qui omnia more hostium devastare consueverat, opprimerentur, & *Villam* ab *Onega Ec-taz* per testamenti seriem acquisitam pro alia in *Aona* cum ejus fratre Garsiea transmutavit, & ibi, in *Aona* videlicet, *Villam* Petri Petridis convenienti pretio conquisivit, quas præfatus Comes cupiditatis siti in modum clibanī

Anno ardens. emere concupierat. Tunc Episcopus ipsam Villam
¹¹⁰⁸ nomine *Ovam* pretio. videlicet sexcentos solidos à Petro
 Petriz , cuius juris erat , emit , & sic ab injuria Comi-
 tis evasit.

9 Circa idem fere tempus Episcopus in Montanos
 Villa Jacobi de Martinò Pelagide jam diutius impetrata in
 Vaniensi affinitate Gunza Eriz evidenti inditiò Ariam Gundesindidem evidenter aspiciens , qui quartam partem Mo-
 nastrerii S. Pelagii de Circuitello contulerat , ejusdem Mo-
 nastrerii suam portionem & octavam S. Eulaliae de Bando
 cum omni stabilitate nostrae contulit Ecclesiae.

10 Interea Ildoncia Froilaz , ea quæ nullo umquam
 fine determinantur ætate confecta sancta meditatione præ-
 meditans , post hujus vitæ naufragia , se ulterius operari
 minime posse , Gelyrañ Martinidis , & Adefonsi Munio-
 nis sancto exemplo fortiter excitata , quorum alter in con-
 finio S. Eulaliae de Ovorio Villam , alter in Pistomarcis
 Villas , *Olveiram* scilicet , *Cirues* , & *Neormam* , Ecclesiae
 habendas perpetualiter concessit ; ipsa non dissimilem ge-
 rens animum , in Cornato de Monasterio Argentario , quod
 sius animus exspectabat ad bonæ devotionis effectum sine
 ulla dilatione perducere festinavit , quando suam particu-
 lam per certam scripturam præsentibus Clericis nostræ sub-
 misit Ecclesiae.

11 Acquisitis itaque in Tabériolos à Baragunzia Sif-
 nandiz *Villacobas* , & de *Villa Plana* sexta , de *Lagaztone*
 vero superiori sexta , & de inferiori decima portione , in
 dominio Salensi de Villa bella duas partes pretii collatio-
 ne comparavit .

Item de restauratione Ecclesiarum. Cap. 32.
Praterea præfati Præfulis provida paternitas sicut clara
 sui ingenii solertia de muliere Ariæ Savariquiz Gui-
 na Oduariz , duas Villas , *Pausatam* scilicet , & *Fusim* , al-
 tera

terā carūm in *Lagartones*, alteram vero in ripa fluminis Uliæ in dominio Sancti Moritis solicite conquisivit, sic in Sancta Xpina de Noya, aliam Villam de Pelagio Gundesindide cum ab hac præsentī luce migraret, non minus solicite impetravit. Impetravit postremo Ecclesias quas in propriis B. Jacobi hereditatibus cum quodam honesto viro Joanne scilicet nostræ Ecclesiæ Archidiacono in Nemitos paternitatis ejus discretio solicite restaurayit, & restauratas præsentia nostra nequaquam postposita sollicitus consecravit, veluti Barbarios. Pravella, Avegundo, Toiobre, Degio, Aumentarias, Moralias, de hoc tractatu excludimus.

De ædificatione Castelli Honesti. Cap. 33.

HÆC autem inferendo inferimus, quia cum assidua incursione Ismaelitarum sævitia in devastationem nostræ Patriæ vehementius deservisset, ipse Episcopus cum Propheta pro domo Israel se fortem murum opposuit, & cum homines è diversis partibus ad *Honesti* (1) *Castrum* reficiendum annua revolutione ex assuetudine convenienter, quatenus quæ destruēta & aptanda erant advenientium frequentia restauraret, sumpto cum Rege consilio, Rex injunxit ei, ut quoniam male aptatum erat, Castrum illud penitus destrueret, ne forte Ismaelitarum subdola versutia qualibet machinatione, seu ingenii calliditate, illud caperet, & inde totam affinitatem ejus, & circumquaque vicinam solo tenus devastaret. Consilio ejus audito Episcopus intra suæ mentis hospitium digna volvens suspiria, quoniam ejus prudentiæ magis placuit semper ad utilium ædificationem tendere, quam ad destructionem funditus anheliare, ex unaquaque domo totius sui Episcopii ad illud su-

K

blex

(1) Vide *Tomo præc. sub Cresconio Episcopo num. 5.*

Anno blevandum Regiae Monetæ solidum reddi præcepit. Qui-
 1108 bus receptis homines huic servituti obnoxios per certam
 scripturæ interpositionem ab hoc servili more ingenuavit:
 de quorum minima pecunia quoniam moneta tam ponde-
 re, quam lege tum temporis erat attenuata & debilis; non
 turrim integrum ad summitatem perducere potuit, sed de
 propriis facultatibus sic Castrum Honesti murorum ædifi-
 tio, propugnaculis, & turrium altitudine munivit, quod
 si forte tam Moabitæ, quam Ismaelitæ se aliunde quoquo
 modo ad id Castrum applicarent, aut lapidibus & acutis
 sudibus desuper jactis obruerentur, aut à militibus qui
 ibi sub tranquillitatis custodia permanerent, captionis aut
 mortis periculo proculdubio urgerentur.

De Archipresbyteratibus Bisancos, Trasancos, & Salagia,
 Cap. 34.

ANTE vero quam hæc omnia agerentur (1) præfatus Episcopus recolens Minduniensem Episcopum duos Archipresbyteratus, & dimidium, ab antecessoribus suis, scilicet Compostellanis Episcopis, sub nomine præstaminis obtinuisse, ne forte eos in posterum Compostellana sub aliqua occasione amitteret Ecclesia, ab eo pacifice requisivit: & quia ei reddere contempserit, in Carrionensi Concilio, quod B. Toletanus Archiepiscopus, & S. Romanæ Ecclesiæ Legatus celebravit, proclamationem fecit, & super hac re nuntios suos Domino Papæ multotiens destinavit. Cujus literas licet diverso tempore asportatas, quia ad unum negotium pertinebant, in unum

(1) Scilicet ab anno 1102. ut ex num. seq. constat: sed cum anno 1108. (de quo nunc) lis denuo fuerit agitata; res ad eam pertinentes, esto diverso, ut inquit, tempore actas, non incongrue simul commemoras.

non incongrue constringendo constrinximus. Archiepiscopus igitur Donus Bernardus à compluribus comprovincialium Episcoporum comperiens supradictos Archipresbyteratus, yidelicet Bisancos, Trasancos, & Salagiam, ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, has Minduniensi Episcopo misit literas.

De eodem.

BERNARDUS Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Karissimo suo Domino G. (1) Minduniensi Episcopo salutem. Quod ad Carrionense Concilium fraternitas tua Anno 1102 se præsentare nequiverit per nuntios tuos ægrimoniacæ tuæ necessitatem cognovimus, in quo quidem Concilio inter ceteras quæ adversus te ortæ sunt querimonias, Ecclesia S. Jacobi in auribus nostris gravem super te querelam peregit; quod duos scilicet Archipresbyteratus & dimidium, quos juris præfati Apostoli quondam fuisse constat, violenter usurpat. Quo circa tibi per obedientiam præcipimus, ut quidquid præfata Ecclesia legitiinis scriptis habuisse perhibetur, sicut in Privilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita reddere non recuses, ne forte Romani Privilegi transgressor, anathematis gladio ferriaris. Postremo his præfatae Ecclesiæ restitutis, venerabilis fratrem & Coepiscopum D. interpellabimus, quatenus vel ea, vel alia fraternitati tuæ indefcendendo, (2) nostro interventu ad tempus tibi conferat. Vale.

Datum Legione II. Nonas Februarii Era M.C.XI.
(anno 1103.)

K 2

Anno
1103.

(1) Gundisalvus ei nomen erat.

(2) Forte idem quod vulgo condescendendo, id est, illius voluntate indulgendo.

Qui-

3 Quibus literis Minduniensi Episcopo non obediente, Compostellanus Episcopus ad Dñum Papam duos nuntios delegavit, & per eos hujusmodi negotium in Carrionensi Concilio agitatum ei notificavit. Dñs. Papa tante auctoritatis literas conspiciens, ac totius Concilii iussiō nem intenta cordis aure prospiciens, subsequentes literas Minduniensi direxit Episcopo.

4 P. Servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Venerabilis fratribus nostri Didaci Compostellani Episcopi & Clericorum ejus querelam accepimus pro Ecclesiae S. Jacobi Archipresbyteratibus, quos injuste retinere diceris. audivimus, & quia judicium Legati nostri Toletani Archiepiscopi, quod apud Carrionem nuper in Concilio edixerat, contempſisti. Mandamus ergo ut aut juxta judicium datum facias, aut si te pergravari existimas, præsentiam tuam ad ipsius Legati audientiam repreſentes causam tuam tractaturus: si vero nec modo acquiescere volueris, sententiam quam ipſe dictavit, auctoritate nostra confirmamus. Datum Laterani K. Maii (1103.)

Item de eodem.

5 HIS literis susceptis nobis respondere noluit, sed ad præsentiam Dñi Papæ Clericos suos, scilicet Gundisalvum & Munionem destinavit, & per eos has literas Compostellano Episcopo D. asportavit.

6 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Petentibus Ecclesiae tuae Clericis qui dudum ad nos venerant, scripsisse nos reminiscimur Minduniensi Episcopo, ut duos Archipresbyteratus & dimidium quos in ejus Paroquia B. Jacobi Ecclesia tenuisse dicebatur, tuae potestati restitueret. Venientes vero ad nos supradictæ Minduniensi

nienfis Ecclesia Clerici dixerunt per annos XL. postquam terra illa de manibus Sarracenorum erpta est, prefatam Ecclesiam quiete Archipresbyteratus illos possedisse. Si ergo veritas sic se habet, præcipimus dilectioni tuae, ut eosdem Archipresbyteratus & dimidium in ejusdem Ecclesiae possessionem dimittas quiete. Præterea consuetudines quas pari possessio- ne in quibusdam se dicunt habuisse Ecclesiis, quas tua fraternitas abstulisse dicitur, volumus te jam dictæ Ecclesie restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi Ecclesia jus aliquod habet, ad proximas Kal. Octobris nuntios cum Minduniensis Episcopi Legatis, qui in eodem termino ad nos venturi sunt, destinabit. Datum Laterani Idus Octobris.

Item de eodem.

7 **Q**uarum quidem preceptione tam nos quam ipsi apud Kal. Octob. Romam magna festinatio- ne ivimus: & hoc iudicium à Dño Papa Pas- chali II. suscepimus, videlicet, ut quinque personæ ex vetustioribus Minduniensis Ecclesiæ irent Astoricam, ibi- que Burgensi Episcopo Doño G. præceptorii literis Doñi Papæ advenienti jurarent prædictas Dioceses se XL. annorum spatio inconcusse possedisse, ea scilicet ratione quod ulte- rius non inquietarentur. Minduniensis Episcopus supra- dictum iudicium audiens, quamvis senectutis suæ debili- tate impatiens laboris esset, cum Clericis Compostellanæ Ecclesiæ Astoricam iudicium subiturus intravit: ubi cum esset, & Burgensem Episcopum interveniente ægrimonia non invenisset, tam propter absentiam ejus, quam etiam indigentiam personarum, iudicium complere nequivit. Ea propter simul disposuerant, ut ubicumque ipse esset, ejus conspectui se repræsentantes, tantum negotium diffinirent. Cumque inde egredierentur omni festinatione ad Castrum Soritium, ubi Doñus Rex A. erat peryenerunt, & in ejus

Curia Burgensem Episcopum invenerunt. Ibi etiam sicut prius Astoricæ, ita coram ipsius præsentia ac multorum nobilium virorum judicium Dñi Papæ complere omnino renuit. Burgensis itaque Episcopus videns eos defectum incurrisse, Dño Papæ literis suis patefecit: ipse vero Cardinalium sumpto consilio has literas Minduniensi Episcopo remisit.

Item de eodem.

8 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ex confratribus nostri Burgensis Episcopi, cui negotium commisseramus, suggestione cognovimus, & sicut venerabilium Episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tudensis, significacione perceperimus, qui in eodem negotio cum alio Episcopalis officio viro, cujus literas non accepimus, memoriae suæ testimonium perhibuerunt Archipresbyteratus illos de quibus coram nobis quæstio acta fuerat, Bisancos, Trascancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Compostellanae Ecclesiæ pertinere, quippe quæ ab Ireni seu Compostellano Episcopo ad præsidijum fuerant Minduniensis Episcopi distributi. Ea propter dilectioni tuae præcipimas, ut eosdem Archipresbyteratus, qui equidem ad Compostellanae Ecclesiæ jus ita pertinere noscuntur, quietos & integros in ejusdem Ecclesiæ jure deinceps permanere permittas, alioquin iustitiae obstantes iustitiae frameam efficacius sentiat. Datum Laterani VIII. Kal. Novembris.

Item de eodem.

9 HIS nimirum supra scriptis literis visis, ipsi tamquam ignorantiae vinculo obligati obedire contenserunt. Cum ergo Toletanus Archiepiscopus & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Legione Concilium celebraret,

idem

idem Compostellanus Episcopus interfuit, & in præsentia Regis totiusque Concilii, proprio ore querimoniam ex inobedientiæ culpa latine ventilavit. Querimonia siquidem audita, & ex utraque parte diutino spatio pertractata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus hujusmodi diffiniendum negotiū quibusdam commisit Episcopis: qui seorsim venientes & utriusque partis rationes invicem pertractantes, communī consilio statuerunt, ut Diœceses illæ à Minduniensi Episcopo ablatae, sub regimine Auriensis Episcopi retinerentur, donec cum literis totius Concilii Romam peterent, & huic negotio tam longo tempore agitato finem imponerent. Acceptis itaque tam Toletani Archiepiscopi, quam etiam totius Concilii literis, idem Episcopus suum Archidiaconum, nomine Gaufridum, super hoc negotio Romam direxit, & quia Minduniensis Ecclesiæ nuntii defuerunt, Dñus Papa non determinavit judicium, sed Toletano Archiepiscopo determinandum per has literas commisit.

Diffinitio ejusdem negotii. Cap. 35.

I. P. Episcopus II. B. Toletano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Literas dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter Ecclesiam S. Jacobi & Mindunienses agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem Concilium celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem Concilio gestis præter prefatam causam intimare cirsti, de quibus satis nos mirari noveris, quia & te videre, & statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses Clericos & S. Jacobi Clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, à probatione possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco & tempore convocatis tranquille & legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos

autem qui constituto ante loco & tempore defuerint, Canonicam sententiam dare non differas.

¶ 2 Et quia his literis asportatis; per Archiepiscopum Toletanum Romanæ Ecclesiæ Legatum justitiam habere nequivimus, aliquantulum temporis ab hac disceptatione non sine molestia quievimus. In qua nimurum dilatione ejusdem Diœcesis Clerus & populus recolentes easdem Diœceses, tam catalogis legitimis, quam proprietate juris Ecclesiæ B. Jacobi fuisse, & esse debere, sine ullo scrupulo cognoscentes; insuper audito iudicio Toletani Archiepiscopi & Sanctæ Romanae Ecclesiæ Legati, ultro-nei ad prædicti Episcopi celsitudinem venerunt, & se erراسse viva voce confessi sunt, qui ducta tam longi erroris poenitentia, ei & Ecclesiæ suæ perpetuam obedientiam exhibuerunt. Quorum subiectio & nomina literarum cognitione inferius denotata sunt.

Obedientia Abbatis Sancti Martini de Trasancos.

¶ 3 E GO Nunnio Abbas Cœnobii S. Martini, quod est situm territorio Trasancos secis flumen quod dicitur *fuvia*, pro Parochia Ecclesiæ Compostellanae pro-mitto canonicam subjectionem & omnem in Christo obe-dientiam Doño Didaco II. Ecclesiæ S. Jacobi Apostoli Epis-copo, ut cum prædicto Monasterio & hominibus ei perti-nentibus sim fidelis & obediens deinceps in perpetuum pro Diœcesi S. Jacobi, tam illi quam successoribus ejus Canoni-ce promovendis, tam ego quam successores mei eidem Mo-nasterio præponendi. Hanc professionem feci ego Nunnus Abbas Era I.C.XVIII. & quot VII. Id. Februarii. (anno 1110) (1)

(1) Eßò de rebus anno 1108. gestis, nunc sermo; prefatas merito ad-jungit obedientias, quamvis aliquanto elatio tempore (ut præmisisti) fac-tas, utpote quæ causæ pro nunc finem dederunt. Vide libro 2. cap. 56.

De Subjectione aliorum.

REcēpta hujus Abbatis obedientia, non multo subrepenti temporis articulo hanc professionem & obedientiam ab inferius scriptis devote suscepimus sub era M.C.XVIII. & quot Nonis Mar.

*Obedientia Monachorum, Abbatum, Clericorum, &
Laicorum.*

NOS habitantes apud Diœceses Bisancos, Tra-
sancos, Lavacencos, & Arros, tam Abba-
tes, Archipresbyteri, Monachi, & omnium illarum Ec-
clesiarum Rectores, quam & Comites, & Milites, &
Dominæ, & universus populus quorum nomina & sub-
scriptiones inferius notantur, vobis Ven. Dño D. II. Dei
gratia S. Jacobi Apostoli Episcopo & Ecclesiæ vestræ ve-
ridice confitemur prædictas Diœceses Canonica institu-
tione esse quondam Iriensi sedi subjectas per fines pro-
prios & antiquos terminos, & quadam causa injusta exis-
tente inde sublatæ sunt, & quia nos & antecessores nos-
tros cognoscimus contra Canonum decreta erravisse, ag-
nito veritatis tramite sponte subdimur tibi & Ecclesiæ
tuæ promittentes obedientiam, ut deinceps simus con-
currentes ad B. Jacobum census & debita quæ ad jus Se-
dis vel Diœceseos pertinent singulis annis fideliter vobis
& successoribus vestris per dispositionem vestri Prælati,
quem vos & successores vestri nobiscum & cum nostro-
rum successorum assensu unanimiter elegeritis, tam nos
quam & successores nostri cum omni reverentia persolvamus
& tali pacto hoc coram Deo & B. Jacobo unanimiter affir-
mamus, ut non nos, neque successores nostri ullo una-
quam tempore ab hac promissione, & subjectione retrah-

hamur, sed viribus nostris & toto nostro conamine abjecta & aliorum Pontificum prælatione & dominatu, ut prædiximus, vestræ vestrorumque successorum obedientiae ac præceptis perenniter adhærentes, vobiscum in hoc sæculo educati, justè ac piè vivamus, & Cælorum Regna vestris orationibus & B. Jacobi intercessione feliciter capiamus. Et si aliquis non credens in futurum recalcitrare vel quod stabilitum est irritare voluerit, quisquis fuerit, nisi resipuerit, perpetui anathematis gladio feriatur. Cunctis autem observantibus sit Domini & Redemptoris nostri atque B. Jacobi benedictio, & suorum peccatorum plena remissio, & in perpetuum cum omnibus Sanctis felix habitatio. Hæc confessionis & subjectionis scriptura plenum obtineat robur per omnia sæcula. Amen.

Confirmatores.

5 **P**ETRUS FROYLAZ Comes proprio signo confirmo. Comitissa Dña Major, uxor ejusdem Comitis, confirmo. NUNNUS Abbas Cœnobii S. Martini de Ju-
via propria manu conf. MUNINA FROYLAZ soror prædicti Co-
mitis proprio ore & subscriptione confir. VISCLAVARA FROY-
LAZ & soror ejusdem Comitis, atque MUNIA Deo vota conf.

Nomina militum de Bisancos.

6 **H**ÆC sunt nomina militum habitantium Bi-
sancos, quæ inferius denotata sunt. MENIN-
DIUS HOLMIZ confirmo. FERUENS HOLMIZ confir. HISTRARIUS
HOLMIZ conf. OVECUS FROYLAZ conf. RUDERICUS PELAIZ conf.
VISTRARIUS PELAZ conf. GUNDIFALVUS MENENDIZ conf. MU-
NIUS ODUARIZ o. VEREMUDUS RAGELIZ o. JOANNES VIMA-
RAZ o. VEREMUDUS ASMODI o. PETRUS VEREMUDIZ o. FERNAN-
DIUS SUARIZ o.

Nomina Sacerdotum.

HÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem juste B. Jacobo devoverunt & confirmaverunt, tam pro se præsentibus, quam pro ceteris suis sociis absentibus, atque pro universo populo, Pelagius Almondiz Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Cervalles conf. Didacus Fulgentiz Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliae de Juvia conf. Vimara Presbyter S. Jacobi de Francia conf. Rudericus Sisnandiz Presbyter, & Prælatus Monasterii S. Vincentii conf. Pelagius Veremudiz Presbyter Ecclesiæ S. Joannis de Pinnario conf. Gutierre Oforiz Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Magnios conf. Rudericus Muniz Presbyter Ecclesiæ S. Vincentii de Mediano conf. Oduarius Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliae de Caurio conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Baralibre conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Mametis de Laramia o. Joannes Presbyter Ecclesiæ S. Marinæ de Selibre o. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Selibre o.

Nomina militum de Trasancos, & Lavacencos, & Arros.

HÆC sunt nomina militum Trasancos, & Lavacencos, & Arros habitantium, quorum nomina inferius denotata sunt, qui hanc subjectionem justè fecerunt tam pro se præsentibus, quam & pro sociis suis absentibus, atque pro universo populo. Nunnus Veremudiz conf. Ovecus Gundisalviz conf. Gundisalvus Petri o. Suario Teliz o. Veremodus Gelidiz o. Rageliz o. Menindus Gundisalviz o. Froyla Veremudiz o. Ovecus Muniz o. Petrus Muniz o. Petrus Gundisalviz o. Veremodus Hiscacz o. Egica Stephaniz o. Veremodus Petri o. Petrus Suariz o.

Nomina Presbyterorum ibidem morantium.

HÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem firma stabilitate, ut supra exaratum est, devoverunt & confirmaverunt, tam pro se, quam pro universo populo. Joannes Presbyter, Prælatus Monasterii S. Juliani de Naraon conf. Moninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Sichario o. Enindus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Stephani de Setes o. Sua-rius Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Castro o. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Avinio o. Erus Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Laco o. Garsia Presbyter Ecclesiæ S. Juliani de Lamas o. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Sa-turnini o. Rüdericus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ Majori-s o. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Lexa o. Muninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Lavacencos o. Vimara Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Sarantes, & Petrus Luz o. Gunsalvus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Mathæi o. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Columbae o. Pelagius Presbyter Ecclesiæ S. Georgii de Marinas o. Pe-trus Presbyter Ecclesiæ S. Romani de Doñius o.

Ego Pelagius Pelagii filius, & Presbyter illius patriæ indigena confirmante supradictorum assensu scripsi in Con-cilio, & confirmo.

Ad confirmandam hanc obedientiam. Cap. 36.

Accepta ergo tam Clericorum, quam populi obe-dientia præfatus Episcopus duos de Clericis suis, Gaufridum videlicet ejusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Petrum Capellatum super hujuscemodi omnibus, citato calle Romanam direxit, qui à Domino Papa subsequentes literas huic negotio finem imponentes asportarunt.

Testamentum horum quæ pertinent ad Ecclesiam S. Jacobi.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellanae Ecclesiæ Episcopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo frater in Christo charissime petitionibus annuentes quas per fideles Ecclesiæ vestræ filios Gaufridum Ecclesiæ vestre Archidiaconum, & Petrum Presbyterum Capellanum suggestis, ad perpetuam Sanctæ Compostellanae Ecclesiæ pacem ac stabilitatem pro B. Jacobi Apostoli reverentia præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universa quæ ad ejusdem B. Jacobi Ecclesiam, in qua nimirum ejus corpus requiescere creditur, proprietario jure intra vestram Parochiam pertinent, sicut ex supradictorum fratrum relatione didicimus, quieta omnino & integra vobis vestrisque successoribus in perpetuum conserventur, videlicet terra de Superato, Dormiana, Bavegium, Coronatum, Mercia, Archipresbyteratus S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, terra montium usque ad Avium, Morracium, Salniense, terra Termarum, terra de Arcubus, Iriense, Pistomarcus, Amaheæ & alii montes, Prucios, Trasancos, Lovacencos, Arros, Nemitos, Bisancos, terra de Faro, Coporos, Celticos, Brecantinos. In montanis duo Archipresbyteratus, Dubria, Barcala, Salagia, Gentines, & cetera usque ad Oceanum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiæ continentur. Confirmamus etiam vobis quæ à Rege memoria nobilis Ildefonso & à sororibus ejus Geloyra videlicet atque Urraca, & à supradicti Regis genero Comite Raimundo & ejus conju-
ge Urraca ejusdem Regis filia B. Jacobo & ejus Ecclesiæ Chirographis seu testamentis legitimis oblata sunt, videli-
cet

cet Monetam Compostellanæ Civitatis, Monasteria Pilonum & Bränderizium, Ecclesia S. Maimetis cum omnibus pertinentiis eorum, domos in Civitate Compostellana. Confirmamus etiam vobis oppida, seu prædia, que à superioribus Hispanorum Regibus data sunt, videlicet Honestum, Farum, Castellum S. Mariae de Lanchata cum pertinentiis eorum, Ecclesia SS. Victoris & Fructuosi, & Villam Cornelianam in Portugalensi pago cum pertinentiis suis. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat eamdem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniustitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Dñi Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subjeciat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia eternæ pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Romanæ Ecclesiae Diaconi Cardinalis ac Bibliothecari XI. K. Maii, Indict. 1110 III. Incarnationis Dominicæ anno M.C.X. Pontificatus autem Dñi Paschalis secundi Papæ anno XI.

De oppressione Sanctæ Ecclesiae, & de invasione Ecclesiae S. Michaelis in Compostella. Cap. 37.

I. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri

D.

D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam bene-
dictionem. Oppressiones & angustiae quas in partibus vestris
Ecclesia patitur, gravi cor nostrum mœrore afficiunt: unde
& omnipotentem Dñum ut vobis subvenire dignetur ora-
mus, & vos ipsos monemus, ut strenuos viros ad defensio-
nem Ecclesiae fuscitare curetis. Petitionem quam nobis tam
vestra quam ex Cleri & populi parte, Ecclesiae vestrae
filii G. Archidiaconus & Petrus Capellanus, qui ad nos
missi sunt, suggererunt, ad præsens implere non possu-
mus, sicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus in-
timare. Ceterum id vos indubie scire volumus, quia nos
exaltationi vestrae Ecclesiae congaudemus. Cupimus enim eam
competenter pro B. Jacobi meritis honorare.

2 Idem quoque P. nostræ Ecclesiae Capellanus, su-
per quodam spurio nomine Suario, qui amplius sæculari
potestati fulgebat, quam Subdiaconatus officio vacabat,
in præsentia Domni Papæ querimoniam latine ventilavit.
Suarius enim suarum tribuum robore vallatus, sine ali-
qua justitiæ repetitione, tertiam Ecclesiae S. Michaelis por-
tionem, Mense Januario nondum finito, ei cum summa vio-
lentia abstulit, cuius tempestatis impetum ferre non va-
lens, ad Dñi Papæ celsitudinem confugium fecit, cernen-
do Suarium injustitiæ nebula esse obductum, de cuius
Ecclesiae restitutione subsequentes literas Romanæ aucto-
ritatis sigillo munitas suscepimus.

De Redintegratione eidem Ecclesiae.

3 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam be-
nedictionem. Filius noster P. Ecclesiae vestrae Capellanus ad-
versus Suarium conqueritur, quod sæcularibus potestatibus
usus Ecclestatam S. Michaelis, quæ in Civitate vestra sita
est, ei violenter abstulit, unde quid in Canonibus cautum
sit,

Anno fit, non ignorat fraternitas tua. Mandamus itaque dilectio-
 ni tuae, ut eum convenias, quatenus ei prædictam Eccle-
 siam restituat, & quiete tenere permittat: alioquin cano-
 nica sententia feriatur, & Ecclesia ipsa interdicatur.

Confirmatio Cardinalium & ceterorum. Cap. 38.

LIteras denique quas de confirmatione vestrorum Car-
 dinalium, quos Deo juvante ad decus vestræ Eccle-
 siæ in Ecclesia statuimus, & de investitura Cinensis Mo-
 nasterii, de illis etiam qui incesto conjugio filias suas af-
 stringunt, & de aliis diversis negotiis in unum colligere
 non incongruum duximus, quia ante mortem Regis nos eas
 suscepisse meminimus. Sed ante quam ad alia transeamus, de
 militibus qui causa Hierosolymitanæ visitationis loca vestra
 Maurorum incursionibus devastanda relinquebant, sicut li-
 teras prius suscepimus, sic eas non immerito in serie li-
 bri præponimus.

Ne occasione Hierosolymitani itineris occidentalis depo-
 puletur Ecclesia. Cap. 39.

P. Episcopus servus servorum Dei. Clericis & Laicis Al. (*)
 regnum habitantibus salutem & Apost. benedict.

Magnum vestræ salutis dispendium facit, quod Aposto-
 licae Sedi præceptis obedire contemnitis. Scripsimus enim
 vobis præterito tempore, ne Hierosolymitanæ expeditio-
 nis occasione partes vestras desereretis, quæ Maurorum &
 Moabitarum quotidianis incursionibus impugnantur, non
 parum enim in discessu vestro illorum tyrannidem occiden-
 talibus partibus formidamus. Quare nos partium vestra-
 rum, tam Clericos quam Laicos, quos videre potuimus, à
 Hierosolymitana profectio[n]e desistere, & ad patriam suam

re-

(*) Aldefonsi, scilicet, VI.

redire præcipimus. Latores quoque præsentium Munitionem, & Didacum, & Nunonem cum sequacibus suis à nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestræ dilectioni præcipimus, ne quis eos pro reditu huc iafamare, aut calumniis aliquibus præsumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata præceptione præcipimus, ut in vestris partibus persistentes Moabitas & Mauros totis viribus impugnetis: ibi largiente Deo vestras pœnitentias peragatis: ibi Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & Apostolice eorum Ecclesie remissionem, & gratiam percipiatis. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

Vocatio ad Concilium. Cap. 40.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Toletano G. (1) Bracarense & eorum suffragancis, & D. Compostellano salutem & Apostol. benedict.

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantum Ecclesie fortitudinem Synodalis Concilii procinetus comparet, dilectio vestra cognoscet: qua propter & nobis & vobis vivaciter providendum est, ut auctore Deo, in plenariam debeamus Synodum convenire. Quam eodem Deo nostro præstante Sanctorum Apostolorum juvantibus meritis, in exordio proximæ Quadragesimæ celebrae decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram, ut omni occasione seposita, convocatis Diœceseos vestiarum Abbatibus, in predicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi Abbatem non dissimiliter invitamus.

M

De

(1) Giraldus Bracarense obiit die 5. Dec. anni 1109. Eo autem anno invitatio facta ad Concilium Romæ habitum anno 1110. 3. Non. Mari.

Anno
1109

De causa Pelagii. Cap. 41.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Bracarense, Didaco Compostellano, A. (1) Tudensi, salutem & Apostol. benedict.

Causam Pelagii multis praesentibus fratribus nostris diligenti indagatione discussimus, in qua nimirum discussione juxta literarum vestiarum tenorem ex ipsis P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus Religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui presentes aderant, ore proprio fatebantur. Ceterum juxta Cartaginensis Concilii prescriptum, nec se Deo devovit, nec laicali ueste abjecta sub testimonio Episcopi vel Ecclesiae in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporali velationi Sacra menta hujuscemodi defuerunt, Matrimonii Sacramentum quod idem P. cum ea contraxit, nullatenus videetur esse solvendum. Verum enim vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore pœnitentia injungatur: non enim juxta Apostolum pollicitæ fidei irri tatione constringitur. Hac igitur ratione collata eundem P. in conjugio permanentem à vinculo excommunicationis absolvimus. Datum Laterani Idibus Martii.

De illicita Copulatione. Cap. 42.

P. Episcopus servus servorum Dei Principibus, Militibus, ac ceteris Laicis per Hispaniam & Gallitiam salutem & Apost. bened.

Grave valde & horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur: non solum enim juxta Prophetam, sanguis sanguinem tangit, sed sub specie pœnitentiae percipiendæ, quidam ultronei hujus nequitiae feruntur auctores, quasi in flagi-

(1) Tudensis Episcop. Adefonsus erat.

flagitio permanentibus locus pœnitentia pateat: & quidam Anno tamen renitentibus peccata plerumque configunt. Ceterum ¹¹⁰⁹ sub spe pœnitentia Deum offendere, hoc est pœnitentia sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas incestis nuptiis copulant, eodem se reatu astricatos neverint quo & ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cetero fiant, modis omnibus interdicimus, & fratribus nostris Episcopis penitus coercenda præcipimus. Datum Laterani II. Kal. Novembri.

De Abbe Ciniensi. Cap. 43.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Apostolicae Sedis Legato, D. Compostellano, D. Minduniensi, P. Lucensi, salutem & Apost. benedict. Abbatem Ciniensi Cœnobio ex conventus Episcopalis sententia restitutum P. Comes Froylaz loco suo violenter excusit: vos autem tanto officii vestri fervore flagratis, ut tantam Ecclesiae injuriam tacitis clamoribus toleretis: nec illud Prophetæ opprobrium pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur, Nocte tacere feci matrem tuam. Expergiscimini igitur & clamate, & eundem Comitem modis omnibus congruentibus convenite, ut Abbatem ipsum Nunonem in locum suum redire, & res Monasterii secundum Episcoporum sententiam quiete tenere permittat: quod si usque ad proximæ Quadragesime medium contempserit facere, vos eum tam nostra, quam vestra auctoritate coercere curate.

De Monasterio Ciniensi.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis Bernardo Toletano Apostolicae Sedis Vicario, & Didaco Compostellano salutem & Apost. benedict. Postquam de Monasterii Ciniensis causa eam quam

Anno nostris sententiam scripseramus , veniente ad nos filio nostro
 1109 P. Comite plurima ejusdem Monasterii monumenta prolata
 sunt : in quibus patenter agnovimus locum ipsum ad conver-
 sationem sanctimonialium institutum. Præterea significatum
 nobis est locum ipsum non tantarum existere facultatum , ut
 duarum ex eis valeant congregationum stipendia ministra-
 ri: unde magis congruum visum est , ut si fieri potest prior
 in eo sanctimonialium status reformatur : si vero id omni-
 no fieri non potest , ne monastica illic religio penitus pe-
 reat , Monachorum Congregatio admittatur. Datum Late-
 rani III. Idus April.

De codem.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D.
 Compostellano Episcopo , salutem & Apostol. benedict. Qua-
 lem quamtamque tua fraternitas erga nos dilectionem gerat,
 fidelibus obsequiis & operibus aperte demonstrat , quæ li-
 set longis sit à nobis terrarum spatiis separata , præsentem
 se tamen nobis reddit , & animi charitate , & frequentium
 obsequiorum exhibitione. Quapropter & nos te ut fratrem
 nostrum dilectionis mutua munere recompensantes , mone-
 mus & rogamus , ut à cœptæ bonitatis tramite ac cœptæ di-
 lectionis exhibitione , nulla aliquando velis occasione animum
 avertere. De suscepta autem officii dispensatione curam &
 solicitudinem , ut miles strenuus , habere satage , & ita re-
 rum terrenarum abundantia fruere , ut cœlestium præmio-
 rum non debeas dilectione carere : exteriora tibi & transi-
 toria non adeo animum implicent , ut æternis & perman-
 suris bonis priveris : terrenis semper prepone cœlestia , pe-
 rituris æterna : talem te prorsus in omnibus exhibe , ut boni
 Pastoris mercedem à pastore pastorum merearis recipere. Obla-
 tiones quas per nuntios tuos nobis direxisti , gratanter ac-
 cepimus , & pro eis gratiam referimus. Quod autem qui-
 bus-

busdam tuis postulationibus assensum ad praesens accommo-
dare nequivimus, certa ratione fit. De Abbe Cinensi su-
per quo nos consulisti mandamus, ut eum Monasterio
restituas, ut ibi regularem ordinem & vitam Monasticam
cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco
convenienti positis, victus & omnia necessaria ab eodem
Abbate dari decernimus. Datum Laterani Kal. Maii.
¹¹⁰²

De Mitrīs habendis. Cap. 44.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri
D. Compostellano Episcopo, dilectis filiis Compostellanæ
Ecclesiæ Canonicis, salutem & Apostol. benedict. Petionem
vestram quam nobis per filium nostrum G. vestra Eccle-
siæ Archidiaconum suggestis, paterna benignitate suscep-
mus. Id enim tamquam magis proprium Romana semper
Ecclesia babuit, ut dignatum suarum gratias aliis Ec-
clesiis tamquam mater filiis impertiret. Præsentium igitur
literarum vobis assertione concedimus, ut in solemnibus die-
bus majores Ecclesiæ vestræ personæ intra Ecclesiam mitris
gemmais capita contegantur, in speciem videlicet Presby-
terorum seu Diaconorum Sedis Apostolicae Cardinalium. Ves-
tra igitur intererit circa Sanctam Sedem Apostolicam gra-
tos semper existere, ut five in capite, five in membris
Compostellanæ Ecclesiæ gratiam super gratiam contulisse,
merito semper tamquam in bonis filiis Mater Ecclesia Ro-
mana congaudeat. Datum Laterani Nono Kal. Novembri. (*)

Quod super altare B. Jacobi nemo celebret Missam, nisi
Episcopi, vel septem Cardinales. Cap 45.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri
D.

(*) Intrusa hic Bulla supra posita Cap. 35. que ad illum tantum per-
tinet locum.

Anno D. Compostellanae Sedis Episcopo salutem & Apostolicam benedict. Pie voluntatis affectus prosequente debet studio confoveri, ut Ecclesiastica utilitas Apostolicæ Sedis favore vires accipiat, & accrescat. Significavit nobis fraternitas tua, quod secundum Romanæ Ecclesiæ consuetudinem septem Cardinales Presbyteros in Ecclesia tua ordinaveris, qui ad altare B. Jacobi Missarum officia succendentibus sibi vicibus administrent: quod nostrarum expostulas literarum munitione firmari. Nos itaque dilectionis tuæ petitionibus annuentes, ordinationem tuam presentibus literis, & apostolica auctoritate firmamus, statuentes, ut nec per te, nec per tuorum quemlibet successorum constitutus ille Sacerdotum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per aliam quamlibet personam, nisi per prefatos Sacerdotes, aut Episcopos, aut Romanæ Ecclesiæ Legatos, Missarum super altare B. Jacobi statuimus solemnia celebrari. Datum Benventi III. Kal. Novemb.

De probitate & scientia Regis Adefonsi, & de pace in Regno eius, & de juramento à Gallæcis apud Legionem.
factio Adefonso filio Comitis Raimundi adhuc puer. Cap. 46.

Magna igitur Præfulis prudentia, hereditates, Ecclesiæ, & Villas, quas superius ordine minime observato prænotavimus, pervigili solicitudine, & immenso labore acquisivit, & acquisitas Ecclesiæ suæ juri in perpetuum mancipavit: multas etiam alias his adjecit, à nobis prætermisas, utpote ignoratas, quas qui scire voluerit eum ad scripturarum cognitionem in thesauro B. Jacobi Ecclesiæ repositam & servatam ire præcipimus. Hæc autem supra dicta omnia ante mortem Regis nostri Catholici bona memoriae Adefonsi à Præfule sunt juste acquisita: Qui nimirum Rex miræ sanctitatis virtute conspicuus,

at-

atque ferventis ingenii capacitate mirandus, quam duris Anno
ictibus & assiduis incursionibus terga suorum hostium cæci-
derit, proculdubio novimus, quia ea loca quæ à potestate Is-
maelitarum gladio suo invicto liberavit, corporali intuitu
prospeximus. Regnum etenim Toleti, Castella, Civitates,
& Oppida quæ ultra decursum Dorii fluminis esse noscun-
tur, in quibus christianæ professionis Religio tenetur, &
observatur, à cultura gentium, numina vana colentium, pe-
nitus evacuavit. Quo nimirum loco Ecclesias faciendo de-
sudavit, & consecratas divino cultui mancipavit. In regen-
dis autem subditis, licet præpotentissimus esset, tantæ
discretionis, & sapientiæ, & humilitatis extitit, quantam
si describere vellet humanum ingenium, nequaquam pos-
set. Non enim singularitate culminis lætabatur, sed æqua-
litem conditionis in se ipso contemplabatur. Sciebat
enim quia si æquales natura sibi subditos despiceret, sive
eos uti decet non regeret, totius creaturæ rectorem, sub
quo omnes natura æquales sunt, modis omnibus offendere-
ret: unde à subditis quam justo & temperato moderami-
ne debita potestatis exegerit, seu quam pacificus circa
eos extiterit, post ejus obitum nobilium virorum perni-
cies, & subsequentia bella crebrius exorta, aperte mos-
traverunt. Hic Rex cum ejus generum Consulem Rai-
mundum à visione præsentis lucis fata funditus subduxis-
sent, & ejus filius, qui adhuc trienii tempus nequaquam
expleverat, piissimi Regis præsentia præsentaretur, ex in-
ternæ pietatis affectu super eum misericordiæ viscera com-
movens, omnes Gallætiæ nobiles, Consules, & Principes
qui ejus præceptione cum puero iverant apud Legionem,
tali alloquio affatus est: „ Omne equidem Gallætiæ regi-
, men & jus pueri pater obtinuit, & ideo vos omnes
, qui ejus jura, & honores eo vivo tenuistis, & eo mor-
, tuo adhuc tenetis, filio ejus, nepoti meo, proculdu-
, bio

anno¹¹⁰⁹, bio famulaturos exhibeo, & totam ei Gallætiā conce-
do, si ejus mater Urraca virum ducere voluerit,
, nec ab eo etiam mihi ipsi ulla ulterius obsequia de-
, posco, & ut omnibus his quæ in auribus vestræ præsen-
, tiæ profero sine ullo scrupulo dubietatis, fidem adhi-
, beant præsente Vienense Archiepiscopo præfati pueri
, patruo; in manibus Domini Didaci Secundi Ecclesiæ B.
, Jacobi divina dispensatione Episcopi, discreti videli-
, cet viri, hujusmodi jusjurandum vos dare præcipio,
, quatenus præsentem puerum in Dominum suscipiatis, &
, susceptum cautius & vigilantius custodiatis: honorem
, etiam quem vobis præsentibus ei attribuo, etiam con-
, tra me ipsum si injuriosus ipsi extitero, totis viribus
, defendatis. „Facto igitur intra mœnia Legionis, sicut
audivimus, juramento, & à Pontifice Compostellanae Ec-
clesiæ solerti cura recepto, cum auctoritate tanti Prin-
cipis ad sua quisque reuersus est.

*De morte Regis Adefonsi, & de discordia, & ceteris
malis ingruentibus. Cap. 47.*

CUM autem fere biennium pertransisset, hic Rex
Adefonsus moritur gravitate doloris, qui lux &
clypeus Hispanis extitit oris, sub Era M.C.XVII. & quot
III. Kal. Jul. (1) quo nimirum mortuo & fides, acsi num-
quam esset, postponitur, & pax quæ principatum diu
possederat, cum rectore suo amittitur. Inde etiam per to-
tam Regni ejus latitudinem bellum, sedatio, & fames exo-
ritur: inde etiam tellus non solum debita cultura pri-
vatur, sed omni rectitudine viduata desolatur. Quamob-
rem inter Consulem Petrum (2) & quosdam Gallætiæ no-
biles

(1) II. Kal. Julii legendum, Era 1147. nempe ultimo die Junii anni 1109.

(2) Petrus Froylaz Comes de Trava, nutritor Regii pueri Adefonsi VII. de
quo multa in hoc opere, locis in generali indice consulendis.

bilis jusjurandum , quod Dño suo fecerant , non atten- Anno
 dentes postposita pacis connexione , magna discordia pullu- 1106
 lavit. Quod idem Consul , cuius custodiæ puerum vivens
 pater attribuit , cupiens evitare , nunc blandis sermonibus ,
 nunc minarum illationibus eorum contumaciam compescere
 tentavit , quatenus eos de tenebris ignorantiae semoveret , &
 ad statum rectitudinis quem incaute reliquerant , solerter
 perduceret. Sed quia cor quod iniquitate gravatur , si su-
 perna gratia desit , nec verborum copia , nec sermonum
 abundantia illustratur , nebula erroris abduxi , atque ni-
 mio furore succensi verbis Consulis credere recusarunt.
 Tali etenim adinventæ germanitatis pactione connexi
 erant , ut sese hostium fortitudinem mutuo & indefesso ro-
 bore adjuvarent , & omnia aduersa unanimiter tolerarent.
 Qua securitate vallati , à concordiæ unione animum se-
 movebant , à quibus Compostellanus Episcopus summo
 opere invitatus , & multa prece efflagitatus , solatium tan-
 tæ germanitatis hac intentione suscepit , quatenus pacem
 & stabilitatem Ecclesiæ conservaret , & saluti totius Reg-
 ni Gallætiæ indefessa sollicitudine invigilaret , & eis dissua-
 dendo , & violatae fidei periculum ostendendo , modis om-
 nibus quibus posset , Consuli concordaret. Recepto ita-
 que supradictæ amicitiæ contubernio , & intercedente non
 multo temporis intervallo , præfati nobiles terræ , quo-
 niam Compostellanum Episcopum ingenio clarum , con-
 filio providum , ratione discretum , veracem , & rectitu-
 dinis zelo ferventem , in omnibus & per omnia cog-
 noverunt , circa *Castrum Biti* sollertia tanti Præfusis
 invitantes , juramentum & fidelitatem ei fecerunt , licet
 multi de melioribus Gallætiæ ante hoc novæ germanita-
 tis inventum præfato Episcopo hominum fecerant propter
 solidatas & præstamina , quæ uberiorius ab ejus largitate
 suscepserant , veluti Arias Petriz , Petrus Gudesteiz ,

Anno 1109 Joannes Didacides, & Pelagius Gudesteiz, & alii quam plures egregii milites quos sibi hominii vinculo vehementer astrinxerat. (*)

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc omnipotens Deus te populo suo praeesse constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini adnunties voluntatem. Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem, tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita ultiōne corrigere, ut vel à tanta presumptione desistat, vel Ecclesiæ consortio, vel saeculari potestate privetur.

De illico connubio Regis Aragonensis & Reginæ, & de guerra inde orta inter Gallacos. Cap. 48.

Interea sumpto Rege Aragonensi, cui incesta conjugii copula Urraca Regina inhæserat, eadem Regina pro filio suo in partes Gallætiæ nuntios suos celeriter destinavit: & quoniam eumdem filium in Regni fastigia sublimari prorsus inardebat, ne tanto gaudio privarentur, ad ejus sublimationem omnes Gallætiæ nobiles invitavit, cuius jussa sine ulla dilatione complentes, iter suum cum omni festinatione arripuerunt. Cum autem incolumes Legionem transissent, Regi Aragonensi viro videlicet suo (si cum esset ei proxima consanguinitatis linea junctus, vir ejus est nominandus) eandem Reginam reconciliatam, & alligatam verissima relatione didicerunt. Unde vehementi mœrore affecti, Consulem Enricum, præfati pueri avunculum, celeriter acersentes quid ex hoc rei evenitu acturi essent, diligenti cura consuluerunt: cuius prudenti

(*) Absque titulo literæ adlatae Pontificis, de illico Reginæ Urracæ & Regis Aragonensis connubio, de quo statua.

denti consilio fortiter excitatus Consul Petrus quosdam Anno
ex illis , qui iusjurandum filio Comitis mentiebantur, ¹¹¹⁰
juxta Castrum Soricis (1) in itinere cepit , & cum eis in
Gallætiam celeri cursu regreditur , pro quorum postea so-
lutione Castrum (2) Minei suscepit : ubi eam , quæ uxor sua
esse cognoscitur cum filio & Dño suo quem ipsi in gremio
suo aluerant , quasi sub tuta defensione celeriter intromisit.
Cujus intromissionis damna indigenæ tolerare nolentes , &
Consulem de finibus illis cum ingenti dedecore pepulerunt,
& sine intermissione debita jura promissa fidei violantes,
cum illis qui eorum nequitia participabant , Dominum
suum , quod dictu nefas est , & ejus nutricem in Castro
Minei impudentius obsederunt : cuius obsidionis laborem
cum obsei propter annonæ & potus paucitatem , obsi-
dentes vero propter diutinam stationem , jam ultra fame
affecti tolerare nequibant , alterutra conventione jusju-
randum ex utraque parte octava manu firmatum suscipien-
tes unanimiter decreverunt quatenus obsei Castrum , &
quemdam quem vinctum tenebant , Oduarium videlicet
Ordonidem , obsidentibus absque ulla redemptione sol-
verent , & ipsis duotoribus Comitisa cum omnibus quæ
intro erant , ad propria sine aliquo detrimenti incursu
remearet.

De obsidione Castelli Minei. Cap. 49.

SED quia illustres viri , qui cum Comitisa famulatum
regali puerò diligentius exhibebant , de eorum fide,
quasi futurorum præsagi , aliquantulum titubabant , se egre-
suros à Castro omnino denegaverunt , si Compostellani
Pontificis præsentia deesset , in quo solo fidei ubertas

(1) Hodie Castro Xeriz. (2) Castrum Minei hodie S. Mariae de Caf-
trelo , ad ripam Minei quatuor circiter leucas infra Auriam.

Anno tum temporis plenarie redundabat: qua propter ad eum
 legatione super his omnibus destinata, ex utraque parte bis
 & ter eum cum omni solicitudine invitaverunt: qua ni-
 mirum legatione suscepta per nuntios suos quos ad eos
 extemplo praemisit, se iturum celeri cursu spopondit: ni-
 tebatur enim de tam ineffabili laboris angustia & Domini-
 num suum eruere, & eos dissidentes concordiae ligamen-
 tis devincire, & pacem terrae funditus reformare. Direc-
 to itaque calle cum præfatus Episcopus ad Ernegum flu-
 vium cum paucis de suis militibus pervenisset, nuntios suos
 quos jam præmiserat, reperit: quo in loco licet se frau-
 dulentam legationem suscepisse quoruindam relatione com-
 periret, tamen ab incepto calle pedem bonæ intentio-
 nis retrahere recusavit. Ipse namque tam de incepto piæ
 devotionis studio, quam de illis quos privilegio hominii
 sibi alligaverat, nimium confidens, duos nuntios Mu-
 nionem videlicet couterinum suum, & P. Gutierrezidem di-
 versa de causa ad eos secundo direxit: Munionem, qui
 ab inimicis Pontificis & à Comitisa, quid de hoc nego-
 tio acturi essent disceret: Petrum vero, qui tunc tempo-
 ris hostis Comitis habebatur, ut ab inimicis præfati Con-
 sulis, si forte fortuitu laqueos proditionis tetendissent, quo-
 quo modo rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes, non so-
 luum se nullas insidias reperisse dixerunt, verum etiam Ariam
 Oduaridem ad Episcopum, qui securius eum præcederet,
 & ei dubietatem proditionis auferret, obviam venire fe-
 cerunt. Cujus contubernio fretus usque ad ripam Minei
 cum eo loquendo pervenit.

2 Quo in loco celebrata Missarum solemnitate, post-
 quam sui milites sua tentoria firmaverunt, auditu nefan-
 dae proditionis percussi, ne fluvium transmearet, Episco-
 po multiplices causas ostendendo interdixerunt: quod
 etiam:

etiam militibus A. Petridis , & aliis probis probantibus cre- Anno
dere contempsit , in eis quippe nimium confidebat : tum 1110
propter germanitatem invicem habitam , & hominum quod
sibi postea ipsi ultronei fecerant ; tum propterea quia fe-
re omnes de ejus Parochia erant , & solidatas & præsta-
mina ab ejus largitate susceperant . Hac igitur securitate
persuasus cum duos alios nuntios ex parte Comitisæ , San-
cium videlicet Ramiridem , ex alia vero parte Rudericum
Sanchidem sese cum omni festinantia invitantes , cominus
suscepisset , proculdubio lembum intrare non formidavit :
ad cuius ingressum dum sui milites juxta morem patriæ
vâna auguria diligenter investigarent , & majorem aqui-
lam è contrario transeuntem diligentius inspexissent , in-
super equidem omnes uno omine perculsi tertio & quar-
to eum ne illo iret vehementius increpaverunt : quorum
dicta quia non tantum ex sensus abundantia , quantum ex
matre errorum , videlicet ignorantia , processerant , &
præfatus Episcopus benigna cordis aure suscipiens , tale
fertur eis dedisse responsum . Nolite inquam , Karissimi
filii , his nugis & vanis temptationibus propositum bonæ in-
tentionis disturbare : omnipotentem namque Dñum totius
creatûræ gubernatorem secreta sui consilii hujusmodi avi-
bus , & brutis animalibus , nullatenus commissile noveritis .

Quando Episcopus Castellum Minei adiit.

3 **H**AC inexpugnabili ratione devicti omnes mi-
lites ora sua fræno compescentes conticue-
runt , deinde cum tribus sociis se comitantibus P. Anai-
de Clerico , & Canonico suo , & M. Gelmiride , & P. Gu-
tierride , qui ejusdem prodigionis intimator dicitur & esse
non dubitatur , ad aliam partem fluminis incolumis per-
transiſſet , cum proditoribus suis , Petro videlicet Aria , &
aliis

anno aliis (*) secretum colloquii habuit, quo in loco eis imminentia terræ pericula sapienter ostendit, atque eos vigilanti cura & tota diligentia interrogavit, quatenus de fraude, quæ sepius suas aures attriverat, eis referentibus veritas sibi quoquo modo manifesta claresceret. Sed quia à mente quam sua iniquitas deprimit, superna se veritas abscondit, cum vulnus proditionis in pectore fervarent, ut iniquitati iniquitates celerose accumularent, ejus celsitudini cum jurejurando se proditionem minime facturos modis omnibus denegaverunt: nos etenim tuæ paternitati, inquiunt, per certam hominii subjectionem colla nostra submisisimus, & post hæc omnia felle malignitatis non infecti, aliquid dedecus tibi inferre excogitavimus? Imò etiam si forte fortuitu ab aliquo aliquod dedecus tibi inferri viderimus, nos usque ad necem corpora nostra tui amore periculis objecturos esse discretio tua confidenter agnoscat.

*Quod facto juramento proditores invitaverunt eum ad
cœnam. Cap. 50.*

HIS igitur dictis & promissis falsis Episcopus illectus, ad sublimitatem turris in qua Comitisa cum Dño suo sedebat pedetentim ire aggressus est: cuius adventum cum superius stantes jam vicinius aspexissent, tanta cordis hilaritate, tanta etiam mentis jucunditate eum suscepserunt, quanta illi lætitia gavisi sunt, quos baratro demersos, superna claritas sua præsentia visitavit. (1) Quo in loco cum de multis alterutra alloquutio acta esset, extra Castri munitiones ex utraque parte sacramenta duodecima manu firmata, ea conditione præsente Pontifice fir-

(*) Præcipui proditionis auctores erant Arias Perez, Petrus Arias, Ferdinandus Sanchez, & Oduarius Ordoñez. (ex cap. 66.)

(1) Nolle haec blandiendi modum initeris.

Firmaverunt, quatenus in subsequenti die Castrum illud eis Anno funditus redderetur. Et ipsam eamdem Comitisam cum nobili puero Dño videlicet suo, & cum omni sua militia & supellecili usque ad virum suum sine detimento ipsi conducerent. Firmata igitur hujusmodi pactione cum rececente die nox jam vicinius incumbebat, ultra flumen ubi totam suæ militiæ cohortem reliquerat, ubi etiam sibi & illis sumptus necessaria parari præceperat, se iturum circumstantibus dixit. Illi autem qui intra sinum suæ mentis proditionis horrendæ sibi pila præfixerant, qui jam ad perficiendum suum dedecus unanimiter conspiraverant, paternitatem ejus obnixius deprecati sunt, hortantes eum ne in tam profundæ noctis conticinio fluvium transmearet: quorum blandis sermonibus acquiescens Episcopus effectum suæ petitionis eis sine mora attribuit. Porro Fredeinandus Sancides, cuius dominio Lemensis Provincia tunc temporis opprimebatur, eadem nocte eum procurandum his fraudulentis verbis suscepit: oportet, inquit, te Sanctissime Pater & Dñe, qualem nunquam sumpsiisti, hodie mecum cœnam sumere.

Machinamentum proditionis. Cap. 51.

Quantus autem vel qualis cœnæ fuerit apparatus, subsequentis diei proditio manifestavit: & quia multoties animus solet esse futurorum præfigurans, totam fere noctem illam insomnem duxit Episcopus. Mane itaque facto cum quorundam ejusdem Provinciae indigenarum ad se veluti ad fontem misericordiæ confugientium, confessionem patula aure percepisset, eisque misericordiæ viscera aperiendo, modum poenitentiarum prout decebat injunxit; supradictus Fredinandus facie proditionis peragendæ præ ceteris æstuans, cum quibusdam complicibus suis Episcopum ut inceptæ deditio[n]is negotium citius pe-

Anno rageret, dolosa circumventione increpare non horruit: &
 quia dies in studio bona operationis ad effectum tendebat,
 praviae voluntatis effectum se non posse consequi formida-
 bat. Pius ergo pater à dextris & à sinistris habens arma,
 ejus insolentiam charitatis ardore diffusus sustinuit: pri-
 mitus, inquit, fili, juxta veritatis vocem oportet me Reg-
 num Dei evangelizare, deinde his quæ mundi sunt cu-
 ram impendere.

De Comitisa. Cap. 52.

Consulto itaque primum juxta pastoralis curæ solici-
 tudinem ovium deposito, cum magna circumstan-
 tia lætitia deditio[n]em facturus Castrum intravit, ad
 quem utpote ad portum salutis intra aditum Castri resi-
 dentem, ab ipsa turris summitate, qua veluti in maris
 profunditate Comitisa cum regali puer detinebatur cum
 alia non modica nobilium turba, summa cum jucundi-
 tate descendit. Quo in loco donec sui omnia supellecti-
 lia apportaverunt, latus Pontificis claudendo cum Regio
 puer permanxit.

De Captione Regis pueri, & Comitisa. Cap. 53.

Dumque ibi tanti patris præsentia se esse excogita-
 ret munitam, proditorum turba gladiis, clypeis
 instructa, atque omni genere armorum horrenda, per Ca-
 stri hostium impudentius irruit, & unanimiter ad tollen-
 dum puerum, quem ipsa in gremio suo jam jam propter
 inopinatum assultum & armorum strepitum fere exanimem
 tenebat, festinantius cucurrerunt: quem quidem quia ipsa
 de eorum manibus nitebatur eruere, more leonum in eam
 frementes, ei terribiliter comminati sunt, quod nisi eum
 festinanter dimitteret, eam proculdubio, quod grave est
 dictu, fece tenus dehonestarent: quorum dicta acerrime

pro-

prolata cum Pontificis aures vehementer perculerant, ejus Anno
dem Præfulis summa puerum solertia ferme exanimem sua-
vi tactu de Comitisæ manibus auferens, Ordonio nutri-
tori suo custodiendum cum diligentî cura attribuit. De
cetero ipsam Comitisam genas suas vehementi impetu
dilaniantem, atque ad instar undantis fluminis lacrymis
effluentem, ad altitudinem turris; qua sua sponte descen-
derat, cum Dño suo, & quibusdam aliis, gravi cum de-
decore captam deduxerunt.

De rapina rerum Pontificalium. Cap. 54.

HIS igitur ita peractis cum nobiles & egregios mi-
litæ, qui cum Comitisa regali puero obsequeban-
tur, graviter percuti, dehonestari, atque propriis fa-
cultatibus expoliari, præfatus aspergit Episcopus, duobus
tantummodo Clericis comitatus præ nimia cordis angustia
quasi aliquantis per sui oblitus, tristis humi resedit. Mu-
nitionem namque cōuterinum ejus quem gratia legationis ad
Ariam Petriz extra Castrum direxerat in ipsa legatione
consimili dolo & proditione ceperunt. Ceterum juxta Joa-
nis sententiam, ut *qui noret noceat adhuc, & qui fodi-
dus est fodescat adhuc*, ut super iniuriam scelus pro-
pensiis augmentarent, Pelagium Martini, & Leovegildum
Luz suæ malignitatis complices, cum maxima parte suæ
militæ, & tota illius terræ germanitatem ad invadenda Præ-
fulis tentoria, atque ad diripienda ejus militum spolia,
sitibunda cupiditate ultra fluvium destinarunt: qui sub pa-
cis figmento euntes, & cum eis in fraudulentio colloquio
perdurantes, eorum mansionem & castra armata manu ter-
ribiliter invaserunt: unde proditionis felle ineptiati, at-
que suæ cæxitatis calligine obfuscati, non solum omnia
Præfulis suppellestilia abstulerunt, verum etiam (quod hu-
manis auribus terribile insonat) in ejus Capellam suas

Anno manus sacrilegas injecerunt: ejus namque casulam (1) juxta infaciātam luporum rapacitatem, inter se frustatim diripientes, suis pravis usibus profuturam conservati non horruerunt: ex qua nimirum casula suarum vestium oras & limbos quasi decorando sine ulla mora turpissime dedecorarunt. Aureum quoque vasculum quo Dominicum corpus, nostra scilicet hostia salutaris, immolatur, trimembri divisione partientes, ille inferiorem partem, iste vero superiorem, hic autem reliquam partem sibi execrabilius vendicare, proculdubio non formidarunt. Arcam denique argenteam, & Crucifixum mirifica aurificis manu consculptum, nulla dissimili ratione partiti sunt. Quid plura? Non solum omnes fere equituras, & totius militiae præcinctum, verum etiam non qualescumque sarcinulas, styli tædiosum laborem evitando, præterimus. His itaque solerter præcognitis tantus timor, & tam inopinatus horror totam Compostellæ Ecclesiae militiam perculerat, quod relicto viæ compendio per nemorosa montium cacumina eundo ad propria non sine magno labore pervenit.

Quando Proditores transferunt Mineum cum Pontifice.

Cap. 55.

FActa autem superius auditâ proditione cum Pontifice & quibusdam aliis nobilibus, & Petrus Arias & filius ejus ipsa eadem die à Castro exeuntes, juxta Monasterium S. Stephani Ripæ Silis quiescentes pernoctaverunt, & tora nocte vigili cura & armata militum manu eos captos custodiri fecerunt: qua transacta cum Phœbus ab undis Oceani solito more emersisset ad Portum Minei., qui vulgari appellatione Ambas mixtas (2) nuncupatur, celeri cursu,

(1) *Alli Codices*, insulam, quæ apud illius ævi Scriptores idem ac Casula. (2) *Hodie Ambas mestas*, ubi Sil & Minius miscentur.

Anno
1110

• ful pervenientes sine aliquo detrimenti obstatulo transmea-
runt: quo in loco præfatus Episcopus *Ariam Petriz* seorsum vocavit, & cum eo præsentibus duobus Clericis suis hujusmodi colloquium habuit: Miror, inquit, te ante hac nobilem & egregium virum, quem loco germani fratris & quasi pro dimidio mei cordis habebam, hujusmodi proditionem excogitasse, & excogitatum fecisse: te etenim prærogativæ dilectionis privilegio ab ipsa etiam pueritia connexum habebam, necnon etiam in te veluti præcordiali amico ampliati confidentia confidebam, tum quia præstamina & uberrimas solidatas à mea largitate susceperas: tum quia hominii vinculo non semel, sed bis & ter subjurejurando firmato, me tibi credulum feceras: tuæ si quidem & tuorum consotorum inscitiae, & fraudulentij juvenuti vehementius, quam meo dedecori condoleo, quod tuæ nefandissimæ proditionis nomen toto terrarum orbe, nisi melius tibi provideris, vulgabitur & blasphemabitur.

Responsio Ariæ ad verba Pontificis. Cap. 56.

CUJUS dicta tam sapienter probata Arias hujuscemodi affamine subsequitur: Hæc inquam Sanctissime Pater, quæ mihi summo charitatis ardore à tua paternitate referuntur, vera esse, & deteriora proculdubio quam tu ipse asseris, oculo meæ discretionis considerando intueor: verum parti nostræ tam vehementi formidine formidabar, si celsitudinem tuam quæ tanta consilii prudenter, tantique exercitus abundantia, & amicorum ubertate redundat, ad propria reverti in columnen permissemus, pro ceterorum captione, quam coram tua veneranda præsentia peregrimus, tam propriis honoribus, quam propriis etiam facultatibus nos ipsos privari sine mora: quod equidem factum, licet humanæ rationis detestabile & remorsibile videatur, quoniam jam non potest non fieri, quo

Anno pæcto id quæat dissolvi, inter nostrarum mentium considerationem reperire nequaquam possumus.

Verba P. Anaide. Cap. 57.

Quem equidem P. Anaides, præfati Præsulís Clericus, quasi ex indignatione silentium prorumpens, sic est alloquitus: Cum tua dicta assidua animi revolutio-
ne speculando præmeditor, eximia indignatione vehemen-
ti cordis dolore afficio, quod in hujuscemodi actibus om-
nino vobis consilium defecisse perpendo: vos etenim, qui-
bus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur,
quomodo tam egregium, tamque potentem virum, to-
tius videlicet Gallætiæ Gubernatorem, malo ingenio &
fraude vestri horrendi criminis circumveniendo cepistis, qua-
li pactione postea id factum dissolveretur non prius inde-
fessa sollicitudine excogitastis. Ad ultimum si vestræ utili-
tati providendo desudatis, pro ejus solutione, utrum sui
muneris largitione vos divites efficiat, an venerandis ob-
sidibus dubietatem vestræ formidinis auferat, in præsentia-
rum sine ulla dilatione conferre debetis. Si vero eum ti-
moris occasione, ut asseritis, cepistis, vel jusjurandum à
Munione couterino fratre ejus, vel Castrum Honesti, &
S. Mariæ de Laniata, ne id quod formidatis vobis eveniat,
ad tempus suscipiatis (hoc etenim de Castris ex industria,
& sui ingenii sagacitate protulerat, quoniam si hac pactione
solveretur, Dñm suum circa triduum Castra sua recupe-
raturum incunctanter cognoverat) Intueor etiam vos ipsos,
vobisque succedentem posteritatem tam horrendi criminis
periculum nullatenus evasuros, hujusque nefandissimæ pro-
ditionis opprobrium sempiternaliter incursum, nisi eum
quantotius liberare festinetis. Cujus verba nedum finita,
quoniam modo invectionis proferebantur, P. Abbas Ter-
marum, qui ejusdem captionis Domini sui socius esse cog-
noscitur, tali affamine intercipiendo subsequutus est.

NOsti inquam, Karissime frater, quod hujus nostri ¹¹¹⁰ Patris providentia Compostellanam Ecclesiam tam honoribus quam facultatibus uberior dilataverit, & numero LXX. duorum Canonorum quos ejus paternitas intra gremium suæ dilectionis bene morigeratos reddiderat, plenius exornavit, & firmius corroboravit. Quæ videlicet Ecclesia tanti patris afflictione mulctata, omnino desolabitur, & te existente causa ruinæ destructa adnihilabitur.

De pacto liberationis Episcopi. Cap. 59.

HAS itaque & supradictas rationes Arias Petriz benigno cordis affectu suscipiens, pro Castrorum inquam receptione Domnum vestrum sine intermissione liberare festinabo. Ea igitur die ad quoddam rus, videlicet Amoarium citato calle pervenientes, præfatum pactum, ne labefactari seu infirmari posset, fide ex eorum parte recepta, firmavimus; & super his omnibus Unionem Eriz, & Froylam Menindiz Compostellam direximus. Cum autem secundæ lucis præsentia à facie mundi tenebras effugaret, Castrum S. Joannis de *Pena Corveria* (1) intravimus: tertio itaque die ibidem relicto P. Aria cum Regali puero, & quibusdam aliis vincitis, per devia & fructicosa montium cacumina, eentes non sine magno labore ad *Castrum Luparie* (2) pervenimus. Quo in loco supra nominatos nuntios quos jam Compostellana Ecclesiæ præmisimus cum duobus ejusdem Ecclesiæ Canonis, & quibusdam aliis concivibus, cum summa cordis jucunditate suscepimus: quibus referentibus didicimus omnes Compostellanos Clericos sacro se juramento alligasse,

(1) Cornaria legendum, ut infr. cap. 111. n. 4. Hodie vulgo Pena Corneira. (2) Inter Compostellam & Iriam.

Anno gasie , quod prædicti Präfuliis solutioni unanimiter insisterent , & eo vitalem auram suscipiente , in Dominum nullum alium susciperent . Insuper etiam non solum concives , verum etiam totius terræ milites sacræ sibi fidei vinculo diligenti ratione astrinxerant , quatenus sub omni celeritate eentes , de tam nefandæ captionis ergastulo Dominum suum liberarent : in conducenda etenim militia totus Ecclesiæ thesaurus , totaque res publica expendi unanimi omnium sententia exponebatur . Is itaque rumor qui nos vehementi lætitia cælo tenus extulit , Ariam Petriz graviorre vehementius percusit : quocirca cum quibusdam de suis consilium sumpsit , ut à supradictæ pactionis promissione disceret , & præfatum Pontificem ad aliud Castrum quo firmius & securius teneri posset , sine ulla temporis dilatione deduceret : quorum consilium quoniam Pontificem minime latuit , ipsi solerter præsenti sua militia A. Petriz ad rationem posuit , quia à pacto quod jam superius pepigerat , semetipsum irrationabiliter subtrahere vellet : quod illius terræ Barones non sine cordis moestitia percipientes , eumque summopere increpantes , ne aliquid aliud præter id quod inter illos stabilitum erat , facere auderet , ei modis omnibus interdixerunt . Horum ergo inexpugnabili ratione A. Petriz coactus illorum custodiæ cum eo tenore commisit , ut si ea die præfata Castra sibi dederentur , exemplo eum ipsi exolverent . Quem ipsi in sui tutelam gratanter suscipientes , eum à Castro per spatiuum unius leucæ semoverunt : ex quo nimirum loco M. Fratrem suum , & P. Anaidem ad Castrum Honesti dedendum direxit , & deditum Froylæ Menindiz , qui illud ex parte Ariæ susciperet , sub omni imperio reddi præcepit .

De liberatione Episcopi. Cap. 60.

DUM hæc agerentur , A. Petriz intra arcanum sui cordis præmeditans , præfata Castra se nullatenus posse

se retinere , sumpto meliori & utiliori consilio , Barones Anno .
 suos sic alloquitur : Utile mihi valde & necessarium esse 1110:
 existimo , quod dimissis Castris Episcopum liberum ire per-
 mittam , & de illato ei dedecore qualem à me exegerit
 justitiam libenti animo faciam : verum etenim ne id quod
 verebar mihi eveniat hac tempestate , tres de fratribus suis
 Munitionem , videlicet , Ecclesiae B. Jacobi thesaurarium , &
 Petrum Gelmiridem , & fratrem ejus Joannem , ad tempus
 mihi in obsides quamcitus iverit , mihi mittere non remo-
 retur. Interea O. Archidiaconus , & P. Anaides , & P. Vi-
 mariades , donec ipsi veniant , mecum remaneant. Cujus
 nimirum sanum & egregium consilium , quoniam omnes sui
 milites æquanimiter laudaverunt , cum maxima eorum par-
 te præfatus Episcopus eadem die Castrum suum Honestum
 cum ingenti pompa dediturus intravit. Quo equidem in-
 trante cum nimia cordis jubilatione ingens suorum militum
 multitudo eum suscepit. Quæ videlicet multitudo lanceis
 & gladiis & clypeis exornata diverticulum petendo , in qui-
 busdam abditis se sapienter oculuerat , ut si forte fortui-
 tu Castrum milites Ariæ susciperent , ipsi cum omni cele-
 ritate venientes ne Castrum necibus implerent , circumqua-
 que obsiderent , & obsecrum unanimiter expugnarent. Pe-
 racta igitur ejusdem noctis lætitia , suorum militum robore
 vallatus sequenti dîe apud Iriam non minus honorifice sus-
 ceptus est : ex quo nimirum loco tres fratres suos ad eum-
 dem Ariam juxta præfatæ sponsionis conventionem cele-
 riter destinavit , quatenus alios tres qui horum vice cum
 eo remanserant , ipse sine mora exolveret , quos quasi à
 vinculis absolutos veneranda Præsulís præsentia cum omni
 alacritate suscepit.

Gaudium Compostellæ in adventu Episcopi. Cap. 61.

Rubescente itaque tertiae lucis aurora cum iter suum
 Compostellam disponeret , ingens utriusque sexus
 mul-

Anno multitudo è diversis partibus quasi ad totius Provinciae Patrum totaliter confluens, ad milliarium usquequo desiderabilis Sanctæ Civitatis situs prospicitur ejus optatam præsentiam comitata est: ad quæ nimirum loca cum auxiliatrice Dei gratia, uti paulo superius prælibavimus, pervenisset, omnis Compostellanorum turba cum tympanis & citharis & diversis musicorum instrumentis cantantes, atque de recepti pastoris incolumitate supernæ pietati laudis præconia persolventes, ei obviam exivit: innumera namque juvenum caterva tanto exultationis jubilo concinebat, quod si exprimere vellet, in describendo nostri eloquii ratio tanto labori subcumberet. Cetera denique adolescentum multitudo cum hymnis atque dulcisfluis harmoniæ melodiis ejus optatæ præsentia congaudentes, usque ad Compostellanam Ecclesiam cum eo cantando perveniunt. In qua equidem Ecclesia si antea subditorum curæ minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocinio postea quidquid in subditis emendandum esse persensit, baculo pastoralis curæ correxit divina Dei gratia largiente, qui vi vit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De pacis reformatione post liberationem ejus. Cap. 62.

Anno 1110 I **P**ostquam ergo in Era I.C. quadragesima VIII. (1) Venerabilis D. Apostolicæ Sedis (ut jam sæpe dictum est) Episcopus à supradiutorum captione proditorum Dño liberante eductus est, vir scilicet immensa bonitate conspicuus, prudentia discretus, temperantia probatus, fortitudine constans, justitia rigidus, & universa morum honestate præclarus, tanto eum de perfida captione venientem Clerus, & populus Compostellæ Civitatis, mulieres, & parvuli receperunt gaudio, quanto sorores Lazari suum fratre

(1) Codices duo VIII. pro VIII. sed perperam: anno quippe seq. Eram MCXLIX scribunt. Cap. 73.

trem quatriduanum resuscitante Dño Salvatore suscipere Anno
meruerunt. Dum enim per solos quinque dies à suis tradi-
toribus , heu facinus ! in custodia teneretur , ubicumque ejus
audiebatur traditio , protinus oriebantur preces , furoris
impetus , ancepsque turbatio : in Civitate siquidem Com-
postellana illi quibus maxime probitatis studium odio semper
esse solet , ad tantam subito insolentiam concenderant,
quod in religiosas Ecclesiæ personas nefanda conspiratio-
ne insurgere audebant , assultusque in Clericos facere , nulla
reverentia , vel formidine , dubitabant. Unde factum est ,
ut quemdam S. Jacobi Archidiaconum catholicum scilicet
& nobilem virum à pravis glutonibus Civitatis in domo
sua circumdatum falsa suspitione interficere voluerunt.
Atamen veritas , quæ sœpe solebat millum coitari Ar-
chidiaconum , in tanto discrimine amatorem suum defer-
re noluit , quem ab impiis sacrilegorum manibus miseri-
corditer liberavit. Eos tamen qui tanta debriati insania
debacabantur , assiduo clericorum servitio subdendos & re-
giæ potestatis decreto sancitum est , & Apostolicæ auco-
ritatis privilegio confirmatum , ut in legitimo B. Apostoli
catalogo scriptum inveniri potest. Veruntamen Pontifice
in suæ Sedis cathedra divina revocante gratia collocato ,
mox prosperitas aliquantis per subsequuta est , & bellicosæ
fluctuationes Gallætiæ , frequentesque tumultus Civitatis
parumper quieverunt. Hæc nempe idcirco evenisse puta-
mus , quoniam facinorosi realem Præsulis ultiōem animad-
vertere , boni vero viri ejus dilectionem amittere metue-
bant : quin etiam Comitum ceterorumque Gallætiae Prima-
tum negotia ad Episcopum referebantur ejus consilio & ra-
tione diffinienda , & unanimiter laudabatur ab omnibus
quidquid prudenter disponebat Episcopus.

² Qui nimis Præsul ingenti lamentatione & suspi-
riis pro Regio gemebat puer , nepote scilicet gloriosi Re-

Anno gis Adefonsi, imperii sanctitate solemniter memorandī,
 qui cum Pontifice traditus in eadem adhuc captione detinebatur, cumque quem proculdubio regnaturum sperabat, eo propensiū venenosa eorum calliditate interire formidabat. Hoc metu & formidine perterritus Præsul venerandus totam mentis intentionem & nisum ad hoc dirigere intendit, ut prædictus Reginæ filius qui indigne captus erat, digna liberatione solveretur, existimans per ejus solutionem posse revocari Gallætiam in pacis & concordiaë unionem. Convocatis itaque majoribus suæ Ecclesiæ personis voluntatem, quam in animo suo volvebat, patefecit, & accepto cum eis utili consilio, misit legatum suum pro Comite Petro, cuius uxor & filii pro regali infantulo captivi tenebantur, ut cum eo acciperet consilium qualiter infans sublimaretur in regnum.

De solutione pueri filii Reginæ. Cap. 63.

Onvenerunt igitur Comes Petrus & Pontifex supradictus secus flumen quod dicitur *Tamar*, ibique multimodis rationibus variisque assertionibus multiplicatis, ad hoc tandem perventum est, quod sine consilio patriter & auxilio Reginæ, quæ mater ejus erat, tantum negotium minime fieri deberet. Eentes ergo Legati ab Episcopo & Comite, ipsi arcanum patenter significarunt Reginæ, quod Episcopus diuturno tempore latenter ruminaverat in mente: quibus Regina attentius auditis & diligenti scrutinio inquisitis solemnī quodam & ultra quam credi potest exultavit gaudio, tum quia proprii audiebat filii in Regnum sublimationem, tum quia per ejus exaltationem confidenter credere poterat, posse evenire facilius ruinam Aragonensi tyranno, vel citius de regno expulsionem. Confestim ergo vocat ad se Comitem Fredenandum strenuum scilicet & prudentem virum, quem Regina Dña U. talibus suppliciter alloquitur verbis.

Verba Regiae ad Comitem F. de filio suo in Regem sublimato. Cap. 64. 1116

NObilis & sapiens Comes F. quem non solum consanguinitatis linea, verum etiam larga quam semper tibi exhibui honorificentiae prærogativa indissolubili catena mihi vehementer astringit, salubre à liberalitate tua deposito consilium, quid demum statuendum sit filio quem venerandus B. Jacobi Episcopus in Regem erigere omni studio conatur. Tibi etenim notum est & omnibus Hispaniæ Regnum incolentibus, quoniam pater meus Imperator Adefonsus appropinquante sui transitus hora mihi apud Toletum Regnum totum tradidit, & filio meo Adefonso nepoti suo Gallatiam, si maritum susciperem, & post obitum meum totius ei dominium Regni jure hereditario testatus est. Omnes ergo fere Consules aliosque in Hispania principatum tenentes, qui tunc temporis in expeditionem contra Moabitas profecti *Toletum* conveniebant, quorum quidem alios à pueritia educaverat, alios ex paupertate abundantanter ditaverat, alios ex humili genere sublimando, nobiles fecerat, ante se venire jusit, eorumque famulatum meo benigne subdidit imperio, meamque personam & Regnum eorundem fideli custodiæ diligenter commendavit, interminans & admonens ne quid grave vel arduum præter eorum voluntatem & commune consilium ullo modo disponere præsumerem. Sicque factum est quod defuncto genitore meo secundum eorum dispositionem & arbitrium invita nupserim cruento pialtico (*) Aragonensi tyranno, infeliciter ei juncta nefando & execrabilis matrimonio. (1)

Quæ vel quanta dedecora, dolores, & tormenta,

(*) Infra, *phantastico.* (1) *Vide cap. 79. num. 3.*

Anno quandiu cum eo sui passa sim , nemo melius quam tua
 prudentia novit: non solum enim me jugiter turpibus de-
 honoravit verbis , verum etiam faciem meam suis manibus
 sordidis , multoties turbatam esse , pede suo me percusse , omni dolendum est nobilitati : ipse nimis mente
 sacrilegio pollutus , nulla discretionis ratione formatus ,
 auguriis confidens , & divinationibus Corvos , & Corni-
 ces posse nocere , irrationabiliter arbitratus , sapientes vi-
 ros & nobiles quasi erubescendo subterfugit , factusque vi-
 lium collega nebulonum ad omnem levitatis strepitum soli-
 citatur : execrata apostatarum consortia studiose veneratur ,
 omnemque divinum Ecclesiæ cultum , personasque religio-
 fas pro nihilo ducens aspernatur. Hinc est quod Ecclesias
 Dei absque pietate violat , & dirumpit , earumque minis-
 trios expoliat , possessionesque eripit. Hinc est quod Bur-
 gensem Episcopum & Legionensem à suis sedibus suæ vio-
 lentia tyrannidis expulsit. In Palentinum etiam manus in-
 jecit , quem sub christianæ fidei tenore ad se venire præ-
 ceperat , & sic per fraudem eum & dolositatem cepit. Ar-
 chiepiscopum quoque Toletanum , religiosam scilicet Ec-
 clesiæ Dei columnam , & Romanæ Sanctitatis Legatum , à
 Diœcesi sua per biennium absentavit , necnon & Abbatem
 S. Facundi à proprio fugavit Cœnobio , in cuius locum
 sacrilegum fratrem suum omni remota religione & justitia
 intronizavit. Insuper etiam tanto furore & odio in filio-
 lum meum Adefonsum exarserat , ut ad eum extinguendum
 totis viribus anhelaret , existimans Regno secure potiri ,
 si puer quoquo modo traderetur neci : quo circa bellico-
 sum Comitem Petrum fidei firmitate fortissimum dira ma-
 chinatione perditum ire moliebatur , eo quod fidus in-
 infantuli nutritius nulla tribulatione vel molestia ab ejus fi-
 delitate separari poterat , cui dominium patre meo præci-
 piante in Legione Civitate juraverat.

Anne
1110

3 Sævus igitur Celtiberus Gallætiam furibundus intravit & quot & quanta facinora in regione illa patraverit, nobilium cedes, militum apud Montem rosum crudeliter occisorum, Castrumque dirutum, & terra depopulata, bonisque omnibus expoliata, Ecclesiarum violationes, eamque dehonorati Sacerdotes, bonæ mulieres denudatæ, Virgines impudenter violatæ, destructæ Comitis Petri hereditates, mansiones & palatia combusta, greges equorum, & armenta boum à Gallætia partim abstracta, partim dilaniata, affectorum gemitus, & lacrymæ pauperum, manifeste ostendunt. Ad hæc, formidandum Domini Papæ anathema, & Archiepiscopi Toletani, & religiosissimi Ecclesiæ Apostolicæ Pontificis execratio nostram conjugii turpitudinem incessanter damnabant. Cum ergo me valde contaminatam esse sacrilegii contagio cognoscebam, & acutissimam justitiæ frameam sufferre non poteram, studiose affectu à phantastico idolatra me dissociare curavi: facto autem discidio, ruptoque pudendo mihi matrimonio, statim incendia, cedes, & rapinæ, homicidia, preditiones, bella per Campos & Castellam passim exorta sunt. Dum enim meo indigne frueretur consortio, quasdam Civitates fraudulenter occupaverat, quas suis apparitoribus custodiendas tradidit, de quibus modo egredientes sui prædones scelerati, totam deprædantur provinciam, meas regales Villas & palatia comburunt, burgos in via publica, & Hospitia ubi S. Jacobi hospitari solebant peregrini, dilapidant immisericorditer & obruunt. Denique ager est incultus, tellus inarata, fames & inopia ingruit, Agricolæ olim copiosis abundantes divitiis, quibus nihil omnino relictum est præter leves paleas quas ad tegenda fragilitatis suæ pudenda nudato corpori opponunt, per plateas undique & agros algore & inedia reperiuntur mortui, pudor virginum sine pudore violatus, dedecus matrum, &

Anno lamentatio viduarum , pupillorumque desolatio , deserta &
 1110 vastata quæ inhabitari solebant loca , nostram lacrymabilem miseriam patentibus indicis manifestant. Postremo nullus latet Hiberiæ angulus qui tanti furoris strepitu vel perturbatione non moveatur. Nunc igitur , clarissime Consul , enodatis rationibus universis meisque interioribus patefactis , tuam decet nobilitatem , meo dubitanti animo , quod melius tibi videtur adhibere consilium.

Responsio Comitis Ferdinandi. Cap. 65.

I **C**omes autem F. tale fertur dedit responsum: Regina potens & gloria , narrationem tuam vera ratione prolatam diligentissime perpendi , & firmæ memoriarum totaliter commendavi , in qua Regem Aragonensem totius mali causam esse & Hispaniæ detrimentum , nullamque salutis spem in eo nos spectari insinuasti , unde tibi summopere vigilandum est , ne quod vir Apostolicus monitu divino inchoare aggreditur , & per suos tibi mandavit legatos , per te aliquatenus differri videatur. Sed , omni remota dilatione , solerti cura consummare studias , teque tuumque filium ejusque causam & negotium supradicti Episcopi arbitrio , & dispositioni committas , nihilque præter ejus consilium deinceps facere præsumas: immò etiam si bene visum fuerit tuæ voluntati , hanc eidem Episcopo perferam legationem , eique ex præcepto tuo , ei in omnibus quæcumque mandaverit , fideliter obsecundabor , & auxilium quibuscumque modis potero , libenter subministrabo.

ii 2 Cum autem Reginæ summo favore approbaret consilium , statim Comes F. iter aggrediens ad præfatum Episcopum festinanter petvenit , eumque apud S. Jacobum in Curia sua circumstantibus Clericis , & militibus residentem invenit : cui manum ex parte Reginæ deosculando ei multiplices & benignas salutationes impetravit. Causas quoque ob

ob quas venerat, & quidquid ei Regina narraverat, totum Pontifici seorsum & singulariter recitavit. Deinde Comes F. ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nihil aut parum dormire potuit. Solicita namque consideratione tractabat quod vix aut numquam fieri poterat, ut videlicet suum, & Ecclesiæ suæ dedecus, inultum non remaneret, & Infantem à captione liberare valeret: eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat, infantem suarum iniuriarum constituere pretium, quas ab eodem Pontifice & à Petro Comite ob suarum culpas injuriarum sibi contraxerant. Assumpto itaque Episcopus fano & utili consilio, maluit suam injuriam non ulcisci, quam infantem turpi captivitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores & inimicos, quatenus infantem solverent, & vindic tam criminis quod in Episcopum commisserant, super se venire non timerent. Quo audito, proditores cupienti animo se facturos spounderunt, si simili pacto Comes Petrus suarum odia injuriarum relaxaret. Statuto ergo die, & loco, sæpedictus Pontifex ad Uliæ fluminis portum, (1) qui de Cessuris appellatur, proditores & Comitem patiter convocavit, quos prius fidei juramento firmiter astrinxerat, ne quid mali sibi invicem in conventu illo machinari tentarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones, variasque relationes patenter & occulte ibi pertractatis impræsentiarum explicare non valemus, sed quod nobis intuentibus factum est, silentio præterire non debemus.

Solutio pueri & ordinatio ejus in Regem. Cap. 66.

QUIA ergo Episcopus se captionem personæ propriæ, & dedecus condonare ad communem totius terræ sa-

(1) Pontem *lege de Cessuris*, qui etiam *bedie nomen retinet*, super Ullam *ad Iriam*.

anno salutem, & ad publicam utilitatem subtiliter providebat per-
 tinere, P. Ariæ, & Ariæ Petridæ, & Fernando Sanciade,
 & Oduario Ordonide, ceterisque traditoribus impiis injuriam
 suæ proditionis, & opprobrium non solum ex animo
 relaxavit, & in ultam esse concessit, verum etiam Comiti P.
 suas itidem injurias injuriarumque inimicitias postponere blan-
 do sermone persuasit. Finitis itaque omnibus culparum calum-
 niis & universis ininitiarum odiis, Comes, & viri su-
 pra nominati juramentis firmatum, amicitia foedus salva fe-
 licitate & fidelitate Reginæ, & Infantis inierunt, & ad
 solidæ pacis concordiam revocati sunt. Effecti vero, fir-
 mata pace, fideles amici, Episcopus immensa bonitate plenus,
 & omnes alii unanimiter statuerunt diem quo infantem eri-
 gerent in Regem. Dominica ergo sequenti, qua canta-
 tur ad introitum Missæ *Justus es Domine* (*) Infantem qui
 regnaturus erat, ad S. Jacobum cum magna & nobili pom-
 pa cunctis exultantibus adduxerunt. Episcopus vero Pon-
 tificalibus ornamenti indutus, ceterique Clerici vesti-
 mentis Ecclesiasticis decenter ornati, gloria processio-
 ne eum suscepérunt: quem accipiens Pontifex ante alta-
 re B. Jacobi Apostoli, ubi corpus ejus requiescere per-
 hibetur, gratulanti animo perduxit, ibique juxta Canonum
 instituta religiosa eum in Regem unxit, ensem quoque &
 sceptrum ei tradidit, & aureo diademate coronatum, in
 sede Pontificali Regem constitutum residere fecit. Deinde
 Missa ex more solemniter celebrata, Regem novum de-
 ducens ad Palatium suum, Episcopus omnes Gallætiæ Pro-
 ceres ad regale invitavit convivium, in quo clarissimus
 Comes Petrus, Regius dapifer extitit, ejusque filius Ru-
 dericus clypeum & frameam ad Regis scapulas Alfericeus

te-

(*) Scilicet, Dominica 17. post Pentecosten, que anno 1110. incidit
 in die 25. Sept.

tenuit, Munio Pelagides regalis offertorius, Veremodus Anno Petrides, vinum, & siceram omnibus mensis abundanter ministrari præcepit, sicque omnibus diversis fereulis accurate faciatis, dies illa in hymnis jubilationis & cantorum canticis peracta pertransit.

De subjugatione Lucensis Civitatis imperio Regis pueri
Cap. 67.

Altera autem die quæ prima post ejus sublimatio- nem illuxit, convenerunt omnes ante Pontificem, consilium ineuntes, ut Legionem suum ducerent Regem, ibique eo cum Matre collocato totum ejus ditioñi Regnum submittere, una cum omnibus Castellanis Primatibus niterentur. Sed quoniam adhuc quidam de diversis partibus in *Lucensi* Civitate congregati, injustitiam Aragonensis tyranni stolida præsumptione sustentabant, qui videlicet scelerati latrones, homicidæ, transgressores, adulteri, fornicatores, miserorum substantiæ cruenti raptiores, Ecclesiarum violatores, pro nefandis facinoribus poenas suis corporibus cruciatusque metuebant, visum est congruum Episcopo & Comiti, ceterisque Principibus, ut prius Civitas ab omnibus criminosis expurgata, Regis subderetur imperio, quam aliud inciperent tractare negotium. Eentes igitur ad Civitatem, Lucensibus legatos præmiserunt, quatenus aut Civitatem Regi redderent, aut se si possent, defendere pararent. Qui cum terriblem audiissent legationem, & exercitum Regis super se venientem, maluerunt se Regi Civitatem reddere, quam contra suum naturalem Dominum aliquid quod ejus turbaret voluntatem committere.

De Bello facto in Angos. Cap. 68.

Pacificata igitur Civitate, & Regio Pueri restituta, Episcopus & Comes cum paucis ex nobilioribus iter suum, sicut Compostellæ constituerant, Legionem recto-

Anno tramite direxerunt. Cum autem pervenissent ad locum qui
 fons de Angos nuncupatur, papiliones & tentoria sua cir-
 cumquaque tetenderunt, & ignorantes quod perfidus Ara-
 gonensis exploratores in itinere vel infidias occultasset, illa
 nocte omni remoto timore quiescentes, ibi securam man-
 sionem & somnum habuerunt: omnes tamen CCLXVI. &
 non amplius erant. Quod cum perfidus Aragonensis à suis
 exploratoribus cognovisset, congregavit exercitum sexcen-
 torum LX. militum, ferro vestitorum, & duo millia pe-
 ditum in arcu, & gladio, & fustibus, & armis munito-
 rum: & prosiliens ex occultis veniebat in occursum eis.
 Gallæciani vero mane facto surgentes hostemque impro-
 bum super se venire audientes, ad arma continuo prosi-
 lierunt, & festinanter armati, acies suas constituerunt,
 bellumque cum paucis pugnatoribus expectantes, con-
 tra decem unis, contra mille X. pugnaturi, campum au-
 daciter occuparunt: attamen ubi hostes ad se procul venien-
 tes torvis vultibus aspexerunt, adversus tantum exercitum
 gradatim tendere cœperunt, & cum jam prope essent, va-
 lidis lanceas vibrantes lacertis, velocesque equos calcari-
 bus urgentes, terribili conflietu primam aciem invaserunt,
 eamque totam fere vulnerantes, ad terram prostraverunt,
 & mortua est illico Aragonensium non minima multitudo:
 sed cum præliando, hostesque viriliter prosternendo, ad
 immensam militum cohortem & innumerabilem peditum
 turbam penetrassent, bello fatigati, pulvere & hostibus
 undique circumveniuntur, & à tergo & lateribus sauciati
 impetum fortunæ sustinere non valuerunt. Quidam igitur
 sanguinolento interierunt bello: quidam vero, non sine
 magna sanguinis effusione, capti sunt. Animosus Comes
 Petrus, qui in medias hostium proruperat acies, post acer-
 rimam & diuturnam in hostes ultionem, maluit bellan-
 do captus esse, quam campum inhoneste dimittere. Co-

mes

mes quoque Fredenandus in bello interiit , & alii multi Anno
corruerunt.

1110

2 Cum autem cognovisset Episcopus fortunam beili in contrariam cedere partem , majori timore & cura super Regem quem noviter unxerat , quam super propriam sui corporis personam solicitabatur , non solum enim mortem ejus vel captionem , verum etiam totius Hispaniae destructionem evenire metuebat . Solerti ergo studio , & prudenti industria , Imperatorem parvulum à tanto belli periculo subducere curavit , & genitrici suæ Reginæ Dñæ Urracæ sanum & incolumen in forti Castello *Orzilione* (quod Castrum est in Castella) restituit , seque in Astoricam Civitatem recepit , ubi per triduum vulneratos in prælio , dispersosque collegit , factus communis omnium salutis portus , & singulare solatium . Post triduum vero cum omnibus quoscumque de prælio colligere potuit , ad Compostellanam S. Jacobi Civitatem per magna reversus est itinera : quam non solum infortunato belli eventu audito graviter perturbatam invenit , verum etiam tota fere Gallætia tantis jam cladibus bellicosisque fluctuationibus agitabatur , quod pene labefactata de salute desperaret . Omnes ergo Gallætæ Proceres Episcopus convocavit , eosque firmis iusjurandi securitatibus compulit , ut Reginæ , & filio ejus , fidelitatem exhiberent & servitium , & ita Gallætæ tranquillitatem reformavit & pacem .

De infantatico inter Tamarim & Uliam à Regina B. Jacobo dato. Cap. 69.

Regina autem suscepso filio suo Adefonso Rege parvulo venienti , ut dictum est , de infelici prælio , quantam mentis lætitiam habuerit , regalium matres filiorum patentius quam scriptum notificare possunt : primum enim lætabatur quia filium receperat sanum , deinde quia se per eum Aragonensem tyrannum de Regno eliminari

Anno 1110 posse non immerito sperabat. In *Orzilione* igitur forti &
 inexpugnabili munitione suum Regina filium custodiendum
 tradidit. Relictisque cum eo fidelibus custodiis de Pri-
 matibus terræ illius, ad Gallætiam proficisci disposuit. Ad
 asperos itaque Astures montesque lapidosos iter aggredi-
 diens, per *Ovetum* transitum fecit. Cumque ad *Lucensem*
 pervenisset Civitatem, divina compunctione, ejus viscera
 sunt commota ad hoc ut causa pœnitentiaë B. Jacobi limi-
 na visitare satageret. Venit itaque Compostellam, & apo-
 stolicam ingrediens Ecclesiam, inter ferreas ipsius vestibuli
 januas & altare Sanctissimum se prostravit in pavimen-
 to, & expandens manus, hujusmodi ad Dominum pio
 affectu fudit orationem: „ Domine Jesu-Christe, qui dis-
 pensatione patris cooperante Spiritu Sancto perditum per
 prævaricationem primi parentis mundum proprio sanguini
 ne tuo restaurare dignatus es, te suppliciter exoro &
 deprecor, ut Hispaniæ Regnum à patre meo A. feliciter
 obtentum, sed modo ipsius morte graviter desolatum,
 & tyrannidis schismate Aragonensis undique perturba-
 tum, dulcissima Apostoli tui Jacobi intercessione, cu-
 jus gloriosissimi corporis gleba in hoc præsenti loco ve-
 nerabiliter requiescit, Tu piissime Salvator noster ei
 Domino cui jure pertinet concedere, & pacificare dig-
 neris, quatenus fideles tui in eo tranquille manere va-
 leant, & efficiantur idonei ad serviendum tibi, Deo
 vivo & vero per infinita saecula saeculorum. „ Cumque
 signo crucis facto, ab oratione surrexisset, venerandus
 ejusdem loci Pontifex suorumque venerabiles Clericorum
 personæ, ut eam decebat, suscepserunt, & ad Pontifica-
 lia palatia deduxerunt, ubi convenienter hospitata est.
 Sequenti verò die, divino afflata spiritu, cor habens in Do-
 mino contritum, & supplici devotione humiliatum pro sua
 totiusque Regni salute, & pro suæ remedio animæ, suo-

rumquæ parentum regales in eadem Civitate curtes , alias- Anno
que mansiones , quæ sui juris erant , & totum infantati- 1110
cum quod inter Tamarim , & Uliam , & quidquid ad rega-
le jus pertinere videbatur , B. Jacobo , ejusque ministris
charitativo affectu obtulit , & oblatum ad decus Eccle-
siæ illius scripturæ Privilegio confirmavit.

*Domorum & hereditatum nomina quæ dedit Regina B. Ja-
cobo. Cap. 70.*

QUAS nimirum hereditates , curtes , sive mansiones nominatim describendo describimus scil. illam curtem quæ fuit F. Dñi. Regis : in illa Quintana , quæ fuit Gundisalvi Adefonsidis , quatuor domos scil. duo solia , & duas casas terrenas , & in alio loco unam domum , quæ fuit majoris Didacidis juxta illam Joannis Struaridis , & duo solia quæ habuit ex parte Froylæ Didacidis , & unam terrenam domum , quæ est in valle miluorum , & aliam domum quæ est juxta domum Ariæ Didacides , & illam Villam de Siceranes , & unam Villam de Erimar , & Villam quæ vocatur *Figueirola* , & unum Molendinum quod fuit de Novales. Similiter in terra de Pistomarcis de Regalengo Sanctum Vincentium de Sispalona , Trenonzum , (1) Ferrarios cum suis adjunctionibus , Senderezum monumenta , Villam novam de Masiti , Ramam hereditatem de Odorio , Monumenta , Sarram , Castrum de Malladas , Corronium , pratos de Dño. Pepi , Vincarias (2) Villafredi , Listas , Canales : in Nogia Verrimes de jufano , iterum Villamfrancam , Lovium medium , in Auzonio suam rationem : in Alvariza unam tabulam de terra per suos marcos , in Pastoriza suam rationem , quartam de aquarios de jufano , in Circites de Arum de suptus casa Ariæ Exemenidis tertiam , Villam

(1) *Alter Codex* , Hispalona , Trevonium. (2) *F.* Juncarias.

Anno Villam de Palatios , Villam quæ vocatur Dara cum suis
1110 hominibus , in villiestro Figeirolam.

De facultatibus thesauri datis Reginæ. Cap. 71.

OMnes has hereditates superius prænotatas , quæ sunt inter Tamarini & Uliam cum hominibus ad regalengum , & ad infantaticum pertinentibus , eidem Ecclesiæ non dissimili ratione contulit : quod factum universorum animos Clericorum ad utilitatem Reginæ mirabiliter incenderat , & ad omnem ejus voluntatem juste exequendam valde animaverat . Porro Regina totum ferè patris sui thesaurum in exercendo contra Aragonensem bello consumpscerat , & ideo ad diuturnam expeditionem facultates ei sufficienes non erant : quo circa communi Canonicorum consultu , totiusque senatus decreto , visum est non deberi negari Reginæ auxilium , sive consilium , quod ab eorum Ecclesia expostulasset . Ad debellandum itaque pessimum Hispaniæ vastatorem , & effugandum totius Regni perturbatorem , de thesauro S. Jacobi centum uncias auri , & CC. marcas argenti Reginæ postulanti spontanea voluntate præceperunt dari .

De obsidione Luparie & captione Ariæ Petriz , & ejus complicum. Cap. 72.

INterea quindecim dierum Compostellæ Regina moram faciens Proceres Gallætiæ suamque Curiam universaliter convocavit ad proximum Pascha quod futurum erat.

Anno 1111. ^{Pascha die 2. April.} (*) Protinus convenerunt undique optimates Gallætiæ , scilicet strenus & fidelis Comes P. & Muninus Pelagides , & Veremudus Petrides , & Rudericus Veleades , & M. Gelmirides , & ceteri qui aliquos principatus vel Dominium in Gallætia obtinere videbantur : inter quos etiam affuit Arias Petrides , qui profecto extiterat princeps nefandæ proditionis , quæ apud Castellum Minei in Dñum Pontificem D. & in Reginæ filium infantern A. (sicut supradictum

tum est) (1) dolose facta fuerat, & eodem tempore Castrum *Lupariae* fraudulenter usurpabat. Verum enim vero licet Arias infamis proditor esset, & tantæ contumaciae & dolositatis, quod eum quispiam aut vix, aut numquam, tolerare poterat, Regina tamen prudens & modesta eum benigne suscipiens, honorifice tractabat. Sed quoniam solito feritatis turbine ferebatur, & de perpetratis facinoribus meritas superbiæ suæ poenas, cruciatusque non modice formidabat, & ejus infamia manifeste notabatur, timore perterritus & desperans sequenti nocte post Parascevem Compostellam furtim egressus est, & in *Lupariam* se recepit, Reginæ suoque filio rebellatus, & aliam si posset proditionem facturus, quod protinus sub eadem nocte in matutinis in Ecclesia nuntiatum est Reginæ. Ipsa confessim accepto cum Pontifice ceterisque nobilibus consilio, recte quidem statuit, ut post Pascha Domini gloriose celebratum, superbiam Ariæ & fraudem prosternere unanimiter egrederentur. Altera ergo die Paschæ Regina cum Pontifice, suoque exercitu egressa est, & Ariam proditorem & superbum in Luparia obsedit. Contumax itaque obsessus Arias nimio terrore percusus, furoris sui tumultu instabilis & trepidus de salute prorsus desperabat, & discretionem non habens, & ratione carens, quid ageret ignorabat. Tandem tetra suæ malignitatis calligine obcæcatus, sive oblitus, nullum pro se foederis pactum, de sceleribus quæ commiserat accipiens, se & Castellum Reginæ tradidit, & cum ea equitabat. At vero ejus complices præfatæ proditionis participes, ut Ariam cum Regina esse audierunt, existimantes eum, qui quasi caput eorum conjurationis existebat, aliquod salvationis suæ foedus accepisset, convenerunt ad eum in curia, & loquuti sunt. Cum autem nihil sibi utile invenissent, ob suarum infamiam & confusionem culparum abesse à curia summo pere

49.
Anno
1111.

pere exoptabant: sed recedere non potuerunt: iusit enim eos omnes Regina capi, & tandem ferreis vinctos teneri compedibus, donec universa quæ tenebant Castella dimitterent.

Anno
1111

De obsidione Astoricæ. Cap. 73.

SUSceptis ergo Regina Castellis à proditoribus perfidis in Era ICXLIX. congregavit exercitum Gallætiæ, & ad Regem expugnandum Aragonensem profecta est, per gravia quidem itinerâ & laboriosos montes, frigidosque nivibus & glacie præteritæ hiemis, quæ anno illo asperimæ inhorruerat, usque ad *Astoricam* Civitatem pervenitum est: dumque in eadem Civitate pedites & mancipia reficerent, ea quæ in itinere debilitata fuerant, & viatica necessaria præpararent, communi consilio Heroum suos Regina nuntios pro Castellanis & Asturibus, ceterisque per Campaniam fidelibus suis direxit. Qui profecto auditio Reginæ præconio valde velociter convenerunt, & procedentes de Castellis, sua in campis tentoria, & papiliones posuerunt: non tamè statim directo tramite ad Reginam devenerunt, & tetenderunt.

2 Inter hæc hostis impius Aragonensis innumerabilem exercitum latenter congregaverat. Convenerunt namque Nazareni, (1) & Burgenses, Palentini, Carrionenses, Cemorani, Legionenses, & qui de S. Facundo unanimiter exierant, quorum equidem corda diabolica persuasita stimulaverat, ut eum qui sine lege fidei christianæ atque iustitia ætatem suam agere decreverat, prona voluntate sequerentur, ejusque jussionibus libenter obedirent. Has inquam omnes, aliamque copiosam reproborum turbam

(1) *Mff.* Nazareni: *incolæ scilicet Ville tunc dictæ Nazara in Rivas;* nunc *Nazara:* *qua de causa Nazareni suffetti, ut in Notitia prævia num. 18. prænotavimus.*

bam secum habebant, qui ob graves facinorum infamias Anno
homicidæ, malefici, fornicatores, adulteri, latrones, sce-
lerosi, raptores, sacrilegi, incantatores, arioli, fures odio-
si, apostatae execrati, propria turpiter loca dimiserant, &
ei tanquam omnium Principi reorum inhæserant. Talium
ut dictum est exercitu stipatus erat Aragonensis malignus,
& ecce contra Astoricam proficiens ex improviso appare-
re viderunt inter fruteta montium cum ingenti turba
militum quæ inter flumen Orbicum ab Astorica prospic-
ciuntur: & accedens prope Civitatem, castra metatus est,
& mansione in fecit: & quoniam fortes bello Gallicanos
esse ad *Fontem Angos*, cum pauci essent, expertus erat,
non audebat eos ad Civitatem invadere, præsertim cum
eorum gentem esse majorem quam tunc fuerat, certe
cognovisset.

3. Missis ergo in Aragoniam Legatis, CCCtos. mili-
tes loricatos ex Aragonensibus Martinus Muniades ejus
jussu adducebat, & eorum auxilio aut Civitatem capere
aut frequentes assultus in eam facere expectabat. Verum-
tamen Castellani, quos in plano tentoria sua posuisse pau-
lo superius memoravimus, audientes quod Aragonenses ad
hostilem exercitum adjuvandum festinarent, confestim ad
arma cucurrerunt, & veloci ascendentes equos, viam
qua venturi erant ferociter occuparunt, cumque eos ve-
nire procul atrocibus oculis conspicerent, præ nimia pug-
nandi cupiditate, non modicum in semetipſis frementes,
totam simul aciem in eos converterunt, & acutis leves
equos urgentes calcaribus, & validis tenentes hastas la-
certis, terribiliter eos aggressi sunt, & duris iectibus per-
cutientes, subter clypeos & loricas hostium viscera ef-
fundebant. Vulnerati prosternuntur, & spolia impiorum
diripiuntur. Aragonenses siquidem corruerunt, & captus
est illico Martinus Muniades, & alii quam plures. Ce-

Anno terci vero omnes, præter captos, & eos qui bello interierunt, in fugam conversi sunt: aut inter frutices occulti latuerunt. Quo auditio Aragonensis efferus, vana quam expectabat spe frustratus, & tamquam Herodes à Magis illusus, anxo metu trepidus, diffidentia & insomni cura fatigatus, venienti nocte clam ab obsidione furtim cum exercitu suo discessit, & in *Carrionem* aufugit.

4 Mane autem factō Regina cum fidis Gallicianorum Proceribus foras in planum egressa est, suosque dirigens Legatos, iusit ad se venire Castellanos & Astures, & quoscumque fidèles sibi per Campos & Extrema (1) habere videbatur, & jam non in Castellis seu Civitatibus morabatur, sed in tabernaculis habitabat, & congregavit exercitum magnum valde & fortē, & persequuta est crudelem regulum Aragonensem, castra sua & tentoria, suumque exercitum circumponens, eum *Carrione* obsessit, obfessumque diuturno tempore tenuit.

De pacis reformatione in Gallætia ab Episcopo. Cap. 74.
Intrœa, Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus ad propria remeavit: ille siquidem à supradicta expeditione Triacastella consilio Reginæ omniumque Gallætæ Primum discesserat, ut pacem & concordiam Gallætæ reformaret, dum Regina ad bellandum Aragonensem tyrannum properaret. Eodem tempore Pelagius Gudestides, & Rabinatus Munides, postquam Reginam Alpes transcendisse, & ad Gallætæ partes non facile redditum esse facturam audierant, non modica itineris parte profligata, ad Castella sua reversi sunt, & qualiter Reginæ Urracæ & filio

(1) Olim Extrema, & Extremitas ab extremis Durii partibus ad ortum fluminis & ad oram Australem (cujus Secobia caput) Vide cap. 117. Nunc Extremadura à Salmantica in Emeritam, & ultra fluvium Anam.

filio suo parvulo Regi Adefonso , quem supradictus Episcopus in Ecclesia B. Jacobi in Regem unixerat , rebellare possent , machinati sunt. Deinde Ariam Petridem , & P. Aridem , & Oduarium Ordonidem , & complices suos adeunt. Illi siquidem ob supradictam in Pontificem Dnum. Didacum & in Reginæ filium , parvulum Regem A. proditionem , à Regina capti & catenati fuerant , & in Reginæ manu obsidibus positis , & omnibus Municipiis suis datis , exules ad portus & extremos Gallætiæ fines con fugerant : cum quibus P. Gudesteides , & R. Munides consilium ineuntes de Regni perturbatione tractant : heu miseri ! Jusjurandum quod Reginæ & filio ejus Regi A. fecerant , floccipendunt. Coadunato igitur utrimque exercitu *Deciam* , *Taberiolos* , & omnes alias terras invaserunt , & circumcirca depopulando , totam terram quæ inter Minium & Uliam jacet , præter Castellum Lupariæ , im petu tyrannidis suæ sibi vendicarunt , & nobiles atque agrestes Dño suo , idest , Aragonensi tyranno , quem nefanda manu sibi dominum elegerant , fore fideles juramento astinxerunt.

² Supradictus vero Episcopus postquam proditorum efferam rabiem pullulasse cognovit , nimio dolore compunctus , audaciter tamen prudenti fretus consilio , magnum exercitum conglomerat , & illos quamquam innumera acie bellatorum stipatos , ire perditum properat : nov erat enim quod qui percutit malos in eo quod mali sunt , minister Dei est. Verum enim vero perditissimi proditores sui reatus consciæ , auditio Pontificis adventu disper guntur : pars illorum scilicet P. Gudesteides & R. Nundi es cum militibus suis ad munita Castella confugiunt. Pars , quibus Arias Petrides , & P. Arides cum præfatæ proditionis participibus prærerant , Castellorum munitione privati , prærupta montium concidunt , ibique latuerunt. Præsul ita-

Anno que, utpote vir summae prudentiae, quidquid illi acquiescerunt, ad Reginæ favorem convertit, & deleto priori juramento, homines prædictæ conjurationis jurare fecit, ut fideles forent Urracæ Reginæ, & filio ejus parvulo Regi Adefonso, ejusdem Episcopi filiolo, & ab eodem postquam illum abstraxit à captione A. Petride, & Petri Ariude, & Oduarii Ordonide, in Regem consecrato. Expulsis, fugatisque hostibus, idem Episcopus pacem restituit, & ne illi redire præsumerent, maximam partem suorum militum ad protegendas terras illas dimisit.

Preces Reginæ ad Episcopum pro obsidione Castellorum rebellium. Cap. 75.

POST hæc, aliquanto tempore transacto, Regina Urraca supradicto tutori literas in hæc verba misit.
 , Reverendissimo & Sanctissimo Dno. Didaco Ecclesiæ B.
 , Jacobi Episcopo Regina Urraca salutem. Qualiter equi-
 , dem vestræ virtutis gratia, vestra prudentia Gallætiæ
 , Regnum defenderitis, & qualiter P. Godesteidem, & Ra-
 , binadum Nunidem, & A. Petridem, & alios prodito-
 , res à Regno meo, & à Regno filii mei Regis A. quod
 , sibi usurpabant expuleritis; qualiter pacem & tranquilli-
 , tatem, expulsis proditoribus Gallætiæ, restitueritis, quot
 , & quanta mala pro Regni mei tuitione ex quo à vo-
 , bis discessi sustinueritis, mihi in propatulo claruit, un-
 , de omnipotenti Deo, & B. Jacobo, & vobis summæ gra-
 , tes refero, & referendo pro tam reverendo tutore gau-
 , deo. De cetero autem clementiam vestram suppliciter
 , exoro, & prudentiam vestram summopere efflagito, ut
 , Castellum S. Pelagii *de Luto*, & *Daravum*; & cetera quæ
 , sunt Pelagii Godesteide, & Rabinati Nunide, & aliorum
 , nefariorum refugium, obsessum eatis: quod si, Deo an-
 , nuente, & B. Jacobo intercedente, hostes ab illis Cas-
 , tellis expellere, & ea debellando capere valueritis, prout
 , mé-

, melius prudentiae vestrae visum fuerit , vel ea vobis re- Anno
 , tineatis , vel qui ad opus mei & filii mei parvuli Re- 1111
 , gis A. fideliter custodiant , ea quibusdam Primatum meo-
 , rum detis. Valete , & quantocius potueritis supradicta ad
 , effectum perducite.

2 Igitur hæc audiens supradictus Patriæ clypeus , id est Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus , protinus edictum dedit , ne quispiam integræ ætatis aut virilis animi in suo principatu ab expeditione se retraheret. Dedit etiam fratri suo M. Gelmiride quoddam Castellum , ut auxilium sibi præberet , deinde innumera acie equitum , atque peditum coadunata , ad extirpandam flagitiosorum rabiem , & ad supradicta Castella debellanda , quamtocius prooperat. Prius tamen edicens atque præcipiens , ut Irienses , & quicumque in honore B. Jacobi Oceani maris litora incolebant , aptata classe ad eamdem obsidionem tenderent , ut Castellum S. Pelagii de Luto , quod in litore maris possum , hinc situ , illinc impulsu maris munitum habebatur , undique obsidione clauderetur. Igitur Irienses auditio Domini sui edicto atque præcepto , haud mora classem ex more aptant , armis & quibusque necessariis naves suas onerant , & præter Castellum Honesti remigantes homines de S. Maria de Lanchata adeunt , ii etenim ejusdem artis periti in litore maris sedebant , & in navalی exercitio studere soliti erant. Itaque Irienses densata manu juvenum incoepit iter aggredientes se alto committunt , flatuque secundo ad injunctam obsidionem tendunt.

De piratis Angliae. Cap. 76.

EODEM tempore P. Godesteides , & R. Nunides pirates pretio conductos sibi in auxilium assumpserant , qui ab Angliae partibus venientes causa adeundi Hierosolymam , Hesperiam attigerant , & hac de causa eos sibi assump-

Anno assumpserant, ut illorum auxilio muniti; ipsi adjacentes partes
 depraedando & depopulando inquietarent, & Anglici piratæ, utpote gens nullius pietatis melle condita, & remota & mari finitima pesundarent, & atrocitatis suæ rabiem exercerent: quod haud aliter accidit: equidem Anglici ex improviso, cursu vélifero maris confinia inyadentes, hos trucidabant, illos denudantes, omnibus bonis suis privabant, alios, acsi essent Moabitæ, captos & catenatos ad redemptionem cogebant, quin etiam nimia pecuniaæ cupiditate obcæcati, proh nefas! Ecclesias violabant, tantique sacrilegii rei quæcumque necessaria ibi inventa, & etiam homines, inde abstrahebant. Sed B. Jacobi intercessio à nefanda gente Provinciam suam pesundari & depopulari haud impune permisit, tantumque nefas non inultum remanere voluit.

2 Interea dum Irienses Nautæ, virique qui de S. Maria de Lanchata venerant, ut ad supradictam obsidionem tenderent, forte prædicti prædiores solito more ad prædam venerant, & destrœcta quadam Ecclesia, spolia ad classem comportabant: quos ubi Irienses ceterique in quadam à se remota parte litoris viderunt, proculdubio Anglicos piratas fore arbitrati sunt: post hæc arma capiebant, scuta, gladios, tella aptabant, & ad bella alacriter properabant, nec tamen à remigis officio cessabant. Anglici quoque eadem faciebant, sed impediente reatu, aut ad armandum, aut ad remigandum, vix illis tempus sufficiebat: quid plura? Bellum utrinque exoritur: tella ad instar grandinis mittuntur, & maxime lapidibus quos ad hoc in carinis ferebant, bellum geritur. Denique Irienses, & homines de S. Maria de Lanchata, auxiliante B. Jacobo, acrius in hostes insurgunt, & celeri saltu hostium naves considunt. Igitur hos telis transverberant, hos lapidibus obruunt: illos junctis mani-

manibus post terga vivere permittunt, & ingredientes
 Anglicorum piratarum biremem & alias duas naves quas
 Pelagius Godesteides, & Rabinatus Nunides Anglicis in
 auxilium dederant, incœptum iter peragunt, tantoque
 triumpho lætantes, captivos secum ducunt, & ad su-
 pradicātām obsidionem tendunt, quæ postquam ad aures
 Dñi sui, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopi, uti ges-
 ta fuerant, pervenerunt, magno gavisus gaudio, omni-
 potenti Deo summas grates tradidit, qui Provinciam
 Apostoli sui Jacobi à malignis prædonibus defendere &
 protegere dignatus est. Cum autem prædicti victores se
 litori applicuissent, Episcopus videns Anglicos captos,
 flentes, & ejulantes, paterna pietate compunctus, miser-
 ricordia motus est: habebat enim in thesauro memoriæ
 scriptum: *Estatote misericordes, sicut & Pater. uester misericors est*, & cetera. Tunc alloquitus est Nautas suos,
 ita dicens: Fratres scitis quintam partem omnium quæ in
 hac victoria, Deo juvante, adepti estis, ad me ju-
 re pertinere, quæ quamquam plura & pretiosa sint, ni-
 hil tamen à vobis accipere volo, sed tantummodo capti-
 vos in portionem meam mihi date. Hoc autem dicebat
 volens illos à vinculis solvere, & à captivitatis jugo erue-
 re. Acceptis itaque in portionem captivis, ipse Epis-
 copus eos juramento astrinxit, ne amplius Christianorum
 inquietatores essent, aut tale quid quod superius dictum
 est in Christianos facere præsumerent, sicque solvens eos
 à vinculis liberos abire permisit.

*De obsidione S. Pelagii de Luto, & de ditione, & de
 Daravo. Cap. 77.*

Interea Castellum S. Pelagii de Luto obsidetur, & hinc
 ingenti tumultu bellatorum, illinc navali prælio cir-
 cumdatur. Tunc supradictus Episcopus quasdam cohortes,
 tam peditum, quam equitum elegit, eisque præcepit, ut
 pro-

Anno properanter euntes , Daravum obsiderent , in quo R. Nunides cum turba proditorum latitabat. Ipse vero cum in numero exercitu prædictæ obsidioni interfuit. Obsesso igitur utroque Castello tormenta componuntur , ballista , ceteraque machinamenta ad debellanda Castella eriguntur: sed turba rebellantium , quæ in Castello S. Pelagii de Luto residebat , postquam videt Pontificis constantiam ab incœpto minime desistere , & propositum ad effectum velle perducere , & se ei posse resistere desperat , omnia sua in præcipitio posita considerat , jam terretur , jam dedicationem pollicetur: Quid multis moror ? Tanto tumultu bellorum stupefacti , nimioque terrore concussi , Castellum Pontifici reddiderunt. Eadem die qua Castellum S. Pelagi de Luto Dño. Didaco Ecclesiae B. Jacobi Ven. Episcopo datum est , R. Nunides audiens suorum complicum ditionem timuit , ne totius belli tumultus in se & in sua verteretur. Quapropter Castrum Daravum , scil. spem & fidutiam suam , Episcopi militibus , qui ut superius diximus illud obsederant , reddidit. Facta itaque utriusque Castelli ditione , Episcopus ea quibusdam Pramatibus commendavit , qui ad opus Reginæ U. & filii sui parvuli Regis A. ejusdem Episcopi filioli , & fideliter tenerent , & tenendo protegerent. Quæ postquam prædicti proditores , scil. A. Petrides , & P. Arides , & ceteri audierunt (etenim in montibus latitantes , & illorum debellatorum auxilio confidentes , ex integro Gallætiam inquietare disposuerant) auditati rumore , frustrata spe confusi & perterriti ad Portus Gallætiæ configerunt. Tandem fugatis extirpatisque supradictis proditoribus , acquisitis , munitisque Castellis , venerabilis Episcopus cum gaudio & lætitia ad propria reversus est , auxiliante Dño nostro Jesu-Christo , cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De prudentia Episcopi. Cap. 78.

POstquam supradictus Episcopus supradictorum proditorum rabiem sedavit, & eorum Municipia obsidione cepit, ad Ecclesiam Patroni sui B. Jacobi Apostoli rediens, circa eam indefessam sollicitudinem exhibuit. Licet enim tot & tantis negotiis, ut superius dictum est præpendetur, & pro pace reformanda multiplici curarum tumultu detineretur, nihilominus tamen in Ecclesiæ cultu usquequaque desudabat, & ad Ecclesiasticarum rerum exaltationem tota mentis affectione anhelabat.

2 Reversus itaque à supradicta expeditione, vetustissimam Ecclesiolum obrui præcepit, quæ intra immensam novæ Ecclesiæ capacitatem imminente ruina lapsum minabatur. Hæc in longitudinem ad altare B. Jacobi protendebatur ab illo pilari qui juxta principalem Ecclesiæ parietem, & secus unum de quatuor principalibus pilariibus existit, in sinistra parte superiorem partem chori ingredientibus pone relinquitur, & juxta fores pontificalis Palatii Ecclesiam introeuntibus, recta fronte opponitur, & in alia parte, id est in dextera, à pilari opposito supradicto pilari usque ad idem altare: latitudo vero illius eadem quæ modo & chori est. Destructa illa Ecclesia in Era I.C.L. quæ quasi obumbraculum totius Ecclesiæ esse videbatur, Chorum satis competentem ibidem composuit, Anno
1112 qui usque in hodiernum diem Dei gratia & B. Jacobi per industriam ejusdem Episcopi optimi Cleri excellentia egregie decoratur. Ipse quoque Episcopus, utpote sapiens Architectus, in ejusdem chori dextro capite fecit supereminens Pulpitum, in quo Cantores, atque Subdiacones officii sui ordinem peragunt. In sinistro vero aliud, ubi lectiones & Evangelia leguntur. Est autem B. Jacobi

Anno specialis & præclara nova Ecclesia incepcta Era I.C.XVI.
 1112 (*) V. Idus Jul. (an. 1078.)

De adventu Clusensis Abbatis in Hispaniam. Cap. 79.

INterea prædictus Episcopus videns discordiæ tumultum magis magisque multiplicari, & Aragonensem tyrannum feritatis suæ impetu fere totam Hispaniam depopulari pro totius Patriæ pace sollicitus, Sanctæ Rom. Eccl. Pontifici iterum iterumque literas miserat, admonens & deprecans eum, ut ipse qui totius orbis dominium tenebat, totiusque christianitatis pastor & Rector erat, occidentalibus partibus nimiæ discordiæ tumultu perturbatis consilium suum porrigeret, scilicet quempiam de Cardinalibus suis, seu aliam Ecclesiastici gradus venerabilem personam illuc mitteret, qui utrobique examinata norma iustitiae, aut belligerum Aragonensem ad pacis foedera invitaret, aut renuentem anathematis gladio percuteret. Præter hæc ostendens ei, quæ & qualia prædictus Aragonensis in eisdem partibus ambitione Regni fecisset, quot & quanta mala tyrantidis rabie successus Hispaniæ intulisset, videlicet divina & humana ab eo audacter temerata, Hispaniarum Ecclesias graviter conturbatas, Ecclesiarum thesauros violenter direptos, & earum hereditates & prædia distracta: duces, omnesque Hiberiæ heroes, alias ab eodem vinculis ferreisque catenis astrictos, alias gladio peremptos, pauperes ferro, fame, frigore, morti deditos, ipsos Sacerdotes Domini, ipsos Ecclesiarum Magistros Episcopos, tamquam fures, & latrones captos, & à sedibus suis expulsos, diversisque contumeliis afflictos. Venerabilem quoque virum Toletanum Archiepiscopum & Romanæ Ecclesiæ Legatum, ab eodem graviter inquietatum,

(*) Si Erat cum dicendis lib. 3. c. 1. conferas, non XVI. sed XX. leges: nempe anno 1082. non 1078.

tum , & à Diœcesi sua per biennium expulsum , Episco-
pum Palentinum proditione , atque Oxomensem captos ,
Burgensem , & Legionensem expulsos , Abbatem S. Fa-
cundi à cœnobio suo abstractum . Præterea tantam Eccle-
siæ persequitionem , tantam in Hispania attritionem , quan-
tam nec Sarraceni , si sui juris esset , ei intulissent .

2 His igitur atque aliis Romanus Pontifex à Compos-
tellanae Sedis Episcopo multoties suppliciter admonitus ,
venerabilem personam scilicet Clusensem (1) Abbatem ad
Hispanos misit . Qui ab eodem legis Magistro literas se-
cum attulit , quatenus omnes Hispaniarum Pontifices usque
ad proximam B. Mariæ festivitatem ad præsentiam ipsius
Papæ convenirent , & Aragonensis Regis & nobilis Regi-
næ U. nuntios secum ducerent , ut utriusque causa ple-
nius indagata , tantis cladibus , Deo auxiliante , finis im-
poneretur , & Hispaniæ finibus pax & tranquillitas reforma-
retur . Ecclesiæ vero B. Jacobi supradictum Episcopum idem
venerabilis Pater ab hoc conventu cessare præcepit : nove-
rat enim illum totius patriæ esse firmissimum clypeum ,
& infinita cura pro patriæ tutione & pacis reformatione
se se contra hostes inexpugnabilem opponere murum , & ob-
hoc Aragonensem tyrannum ei per nimium inimicari , & si
posset tota mentis intentione illi muscipulam velle machi-
nari . Heu miser Aragonensis ! In mentis promptuario non
habebat , quod qui foveam fodit proximo suo , in illam de-
cidet , & qui statuit lapidem proximo , offendit se in eo . Et
alibi : *Nolite tangere Christos meos* , & cetera .

3 Supradictus itaque Abbas Clusensis Occidentales par-
tes ingrediens , & multo plura & nefandiora quam quod
audierat videt , totamque Hispaniam discordiæ stimulo per-

S 2

tur-

(1) Clusensem , non Cluniensem . Est autem Clusa Abbatia Taurinen-
sis Diœcesis .

Anno turbatam invenit. Tunc impium Aragonensem adiit , atque
 illi ex auctoritate B. Petri Apostoli , & S. Romanæ Eccle-
 siæ , & ejusdem Apostolicæ Sedis Pontificis , uti sibi injunc-
 tum fuerat , interdixit , ne deinceps ad consanguineæ suæ
 illicitam copulationem rediret , & ne Hispaniæ Regnum fe-
 ritatis suæ turbine amplius inquietare præsumeret , quod
 nobilissimus Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ U. Re-
 ginae & nepoti suo parvulo Regi A. dederat : quod si ali-
 quid horum facere renueret , anathematis gladio succum-
 beret. Quid igitur ille ? Nempe quod scriptum est : *In*
malivolam animam non intrabit sapientia. Deinde idem
 Abbas U. Reginam adiit , atque illi eadem retulit. Illa ve-
 ro prout eam decuit , congrue respondit: Post obitum pa-
 tris sui Regis A. Aragonensem tyrannum ad Régnum suum
 convolasse , & ne Hispaniæ Regnum tanto Rege nuper de-
 solatum aliquo discordiæ tumultu fluctuaret, Hiberos pro-
 ceres se ad illius connubii unionem invitam coegisse : quo-
 circa cum fas & leges talia prohibeant , Romanæ aucto-
 ritati satisfacere non repugnabat : noverat enim quod sub
 spe pœnitentiæ Deum offendere , est pœnitentiæ aditum de-
 negare. Præterea Clusensis Abbas litteras à Romano Ponti-
 fice directas Hispaniarum Episcopis tradidit , & eos ad su-
 pradicatam Synodus tempore determinato invitavit , ut de
 Regis & Reginæ negotio , & de pacis atque concordiæ col-
 loquio in præsentia ipsius Papæ plenius tractarent.

Quod idem Abbas Gallætiam adiit , & à prædicto Episcopo
confilium accepit.

4 **H**IS ita dispositis , Abbas ad Gallætiæ partes pro-
 ficiuntur : & per angustas & asperas fauces
 montium Gallætiam ingreditur. Tandem ad Apostolicam
 Civitatem Compostellam pervenit , & ab ejusdem loci Pon-
 tifice honorifice susceptus est. Et quia Clusensis Abbas
 vene-

venerabilem Ecclesiae B. Jacobi Episcopum prudentiae profluum fontem habere noverat , & eum firmissimum patriæ clypeum , insuper justitiae cultorem atque pacis amatorem esse sciebat , & pacis foedera si quoquomodo possent fieri , maxime per ipsum restitui , non immerito existimabat , ab eo se enucleari summopere expostulavit totius rei seriem , & inter impium Aragonensem & Reginam U. nobilis Regis A. filiam totius discordiae causas , quæ & qualia idem Aragonensis in occidentali plaga fecisset , & quomodo pax & concordia , extirpata discordiae lepra , Hispaniae reformari posset .

5 Ad hæc Venerabilis Episcopus tale fertur deditisse responsum: Et quidem venerabilissime frater , in temporibus nobilissimi Regis A. Hispaniae Regnum divitiarum gloria , & non modica fertilitate nimium & plusquam nimium floruit , & illo regnante pax , fides , leges , jura viguerunt: quo defuncto postquam A. Rex Aragonensis in illicitum ruens consanguineam suam U. Reginam prædicti Regis A. filiam in matrimonium sumpsit , omnia supradicta in contraria conversa sunt. Quid enim referam Hispanorum Procerum gloriam in laborem & ærumnam conversam , & pauperes fame , nuditate , omnique calamitate oppressos? Quid referam Hispaniarum Ecclesias ab illo Aragonensi violatas & destructas , divina & humana ab eodem temerata? Quid referam Toletanum Metropolitanum , venerabilissimum virum , & Romanæ Ecclesiae Legatum , & expulsum & captum , proh nefas! Insuper Oxomensem , Palentinum , Au-riensem insuper captos: Legionensem , Burgensem , & etiam Ecclesiæ S. Facundi Abbatem expulso , & diversis contumeliis dehonestatos? Quid plura? Illius violentia leges , justitia discesserunt : fraus , perjuria , & cetera hujusmodi subierunt : unde omnipotentem Deum suppliciter deprecemur , & B. Jacobo tota mentis devotione supplice-

mus,

Anno mus, ut fineri tot & tantis malis dignetur imponere, &
 1112 Hispaniam de ore cruentuli Leonis eruere: & quandoquidem inter siipradictum Aragoniae Regem & Reginam U. consanguineam suam discidium & discordia habetur, & ab invicem, ut fieri justum est, separentur, totis viribus animi & corporis niti & resistere debemus, ne amplius inter eos illicitae copulationis concordia fiat. Utique nostrum est ad hoc pluribus de causis elaborare. Si enim illud illicitum connubium Aragonensis Lupi & nostra Reginae U. (quod absit) consolidatum fuerit, proculdubio illicitae copulationis horrendum facinus amodo occidentis partibus auctores illos sequendo inolebit, & Sancta Mater Ecclesia fundo tenus evelletur, & destruetur. Proh dolor! Ministri Domini pluribus & intolerabilibus contumeliis opprimentur, Principes, Duces, omnesque Hispaniarum Proceres in contumeliam redigentur. Denique Aragonensi tyranno in Hispania regnante pax & concordia prorsus effugabuntur. Quia in re venerabilissime frater quem Mater nostra Sancta Rom. Ecclesia ad hoc diffiniendum & discussandum misit, Regem illum Aragonensem hortare, & hortando compelle, ut consanguinitatis reatu se amplius pollui pertimescat, & Hispaniae Regnum quod nobilissimus Rex A. dum adhuc viveret, filiæ suæ Reginæ U. & nepotí suo parvulo Regi A. ejusdem Reginæ filio tradidit, inquietare desistat: sua habeat, aliena relinquat: quod si renuerit, à liminibus Sanctæ Ecclesiae, & consortio omnium Christianorum secretegetur. His auditis, Clusensis Abbas Pontificis prudentiam nimium collaudavit, acceptoque ab eo consilio, ab Apostolica urbe discessit.

De Reconciliatione Regis Aragonensis, & Reginæ, & de discidio. Cap. 8o.

EODEM tempore, Aragonensis tyrannus, & Regina Urraca, simulato iterum nomine pacis foedera con-

cor-

cordiax inter se composuerunt, ut alter ab altero Castella ^{Anno}
 & munitiones quadam argumentosa machinatione abstra-
 herent. Verumtamen illi subdolæ concordationi interfue-
 rant, Duces, Principes, Burgenses, Najarei, Carrionen-
 ses, Palentini, Legionenses, & alii quam plures, quorum
 maxima pars firma iusjurandi catena sibi alligata est hac
 conditione, ut si Rex Aragonensis U. Reginam, ut solitus
 fuerat, injuriaret, & rumpendo foedera pacis pactum in-
 ter se & ipsam Reginam stabilitum transgredi videretur,
 supradicti Proceres, atque omnes alii parti Reginæ fave-
 rent, & illius injurias unanimiter ulcisci non differrent:
 insuper Castella, oppida, atque omnes suas munitiones
 in manu Reginæ traderent, & mendacem, atque perju-
 rum Aragonensem Regem à Regno expellerent. Quod si
 Regina in illum injuriosa foret, è converso res in contra-
 ria verteretur. Verum enimvero ferox Aragonensis fraudis
 suæ laqueos diu celare non valuit, & quæcumque potuit
 Castella, Municipia, fraude sua Reginæ abstulit. Tan-
 dem rupto foedere eam de Regno suo expellere voluit.
 Igitur Burgenses, Najarei, Carrionenses, Legionenses,
 atque alii Hispaniae Proceres apud S. Facundum ad su-
 pradicatum Aragonensem conveniunt, & ei quod prius dif-
 finitum pactum transgrederetur, & Reginam omnino in-
 juriaret, ostendunt. Ille autem multiplices rationes præ-
 tendens, & de crastino in crastinum argumentosis verbis
 rem differens, per suæ fraudis effectum foedera rupisse
 ab omnibus comprobatum est, & resipiscere nolens, à
 S. Facundo furtim, quasi fugiens discessit. Tunc omnes
 qui in S. Facundum ad discutiendas supradictas injurias ve-
 nerant, Castella, oppida, & omnes munitiones suas Re-
 ginae illico tradiderunt, & Dominae sue Domini sui no-
 bilissimi Regis A. filiae congratulati sunt. Verumtamen
 quamquam discordia tumultus supradicti tyranni absentia
 ni-

Anno ¹¹¹² nimium suffocaretur, Hispaniam tamen in magna parte sui inquietabat. Discedens etenim supradictus Aragonensis in Castellis & munitionibus, quæ prius habuerat, vel postea à Regina abstraxerat, milites suos reliquerat, qui partes sibi adjacentes inquietantes devastabant, & depopulabant & circumcirca hostiliter deprædabantur.

De electione Munionis Minduniensis Episcopi, & Hugonis Portugalen sis. Cap. 81.

IN temporibus Dni. Didaci Ecclesiæ B. Jacobi admodum Reverendi Episcopi, de quo superius tractavimus, ejusdem Apostoli Ecclesia Canonicorum senatu feliciter floruit, & Clericorum venerabili conventu claruit. Illam nimirum Ecclesiam super omnes Hispaniarum Ecclesiás in excellentia Cleri, in personarum venustate, dignum erat coruscare, quæ totius Occidentis partes B. Jacobi Apostoli præsentia irradiabat. Verumtamen si fas est de veris vera prædicare, idem supradictus Episcopus Patroni sui Apostolicam Ecclesiam Canonicorum dispositione, optimorum Clericorum lampade decoravit. Postquam enim ad Pontificatus honorem, annuente Deo, in Ecclesia supradicti Apostoli sublimatus est, Clericos ibi degentes tamquam bruta animalia vomere disciplinæ excoluit, honestate morum ornavit, jugali asperitate depresos, Scholarum studio desudare compulit. Præterea non solum illos ab ignorantiae tenebris extraxit, verumetiam unumquemque prout merebatur, ad honoris fastigium sublimando Ecclesiasticis facultatibus ubertim ditavit. Quid plura? Supradictus paterfamilias vineam sibi traditam prudenter excoluit: & de commissis talentis Domino suo lucrum reportare curavit.

2 Et quoniam B. Jacobo Ecclesiæ suæ filios exaltari placuit, duo de Canonicis, quos supradictus Episcopus edu-

educaverat, ad pontificatus culmen concenderunt. Alter Anno
quorum Hugo, scilicet S. Jacobi Archidiaconus, in Por- 1112
tugalensi sede: Alter vero, Munio scilicet Adefonsiades,
ejusdem Ecclesiae Thesaurarius, in Minduniensi sublimatus
est. Facta utriusque electione Donus Mauritius Bracha-
rensis Archiepiscopus eorum consecrationem Tude fieri dis-
posuit. Post hæc Ecclesiae B. Jacobi Episcopum ad eandem
consecrationem venire rogavit: hi etenim quos conse-
cratus erat, ejus præcordiales filii erant, & ipsum ni-
mio dilectionis vinculo invicem amplectebantur. Quippe
Archiepiscopus, S. Jacobi Canonicus erat, & ab eodem
Episcopo commoda atque præstamina recipiebat, videlicet
medium Bracharæ, & medium Cornelianæ cum appen-
ditiis suis, quod est de regali jure, & ad S. Jacobi Epis-
copum pertinet. Quod vero Canonicorum S. Jacobi est,
Archiepiscopo minime commissum est. Ea utique Eccle-
siæ B. Jacobi venerabilis Episcopus summæ dilectionis gra-
tia compunctus, Bracarensi Archiepiscopo, scilicet ipsius
venerabili personæ, non tamen Ecclesiae ejus, ad tempus
pro feudo commiserat, quæ quando vellet reacciperet, &
sua ad se redire faceret.

De Bracarensi Archiepiscopo.

3 **H**OC scriptum fecit Mauritius Bracarensis Ar-
chiepiscopus prædicto S. Jacobi Episcopo in
Tudensi Civitate, quando accepit ab eo præstimonium
quod inferius scriptum est Era I.C.XLVII. (1) & quot XVI.
Kal.Octobris. Ego Mauritius Bracharensis Ecclesiae Archiepis-
copus manu amici, & confratriss nostri Dñi. Didaci II. venerabi-
lis Compostellanæ Eccl. Episc. suscipio in præstimonium,
sive feudum, medietatem possessionum & hereditatum quas
habet Ecclesia S. Jacobi in Portugalensi terra à flumine Li-

T miæ

(1) Anno 1109. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez num. 63.

Anno miæ usque ad Dorium, scil. medietatem Ecclesiæ S. Vic-
8.112 toris, & Fructuosi cum omnibus appenditiis suis, & me-
 diatatem Villæ quæ vocatur *Corneliana*, cum omnibus ad
 eam pertinentibus, & ceterarum Villarum quæ ad præfatam
 B. Jacobi Ecclesiam pertinere dignoscuntur, ut teneam
 ab eo, & possideam, & quando ipse recipere voluerit,
 ei vel Ecclesiæ S. Jacobi quiete dimittam, vel restituam.

Ego Mauritius Archiepiscopus præfatus manu mea conf.
 Qui præsentes fuerunt. Hugo Archidiaconus S. Jacobi
 conf. Munio Adefonsi ejusdem loci Thesaurarius conf. Pe-
 trus Didaci Canonicus S. Jacobi conf. Vimara Bracaren-
 sis Ecclesiæ Prior & Archidiaconus conf. Bernardus ejus-
 dem Ecclesiæ Magister conf. Ego Didacus II. licet indig-
 nus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. confirmo manu mea. Munio
 Gomez Archidiaconus Notarius conf.

De Ordinatione prædictorum electorum. Cap. 82.

OMNIA autem hæc Apostolicæ Sedis Episcopus absque
 consensu & consilio Canonicorum suorum Archie-
 piscopo dederat: quapropter pro irrito haberi poterat. Ve-
 rum enimvero prædictus Episcopus ad determinatum locum
 nullatenus ire præsumpsit, tum quia hiems asperior solito
 inhorruerat, tum quia totam Gallætiā discordiæ tumul-
 tu turbatam considerabat, & metuebat, ne in itinere, aut
 se, aut suos rebelles atque proditores Gallætiæ dedecor-
 rare, aut inquietare præsumerent. Misit itaque illuc cum
 supradictis electis quosdam de Canonicis suis, scil. egre-
 gias atque venerabiles personas, qui & electos honorifice
 comitarentur, & Archiepiscopo causam suæ absentiæ peni-
 tus intimarent. Archiepiscopus vero audita Pontificis ab-
 sentia supradictis de causis propriis accedens, ad *Lercen-*
Hodie *sem* Ecclesiam (*) quæ est Diœcesis B. Jacobi, venire
Lerez. non renuit, & ad Pontificem Legatos misit, ne benignitas
 sua futuræ consecrationi interesse recusaret: præsertim
 cum

cum & ipse diuturnæ infirmitatis dolore , quam passus erat, Anno
 confractus & debilitatus per ardua montium , per concava vallium à Bracarensi sede ad Lercensem Ecclesiam accessisset , & eum toto mentis affectu videre desideraret , ut cum illo de discordia remotione , de pacis reformatione , de Ecclesiarum tranquillitate plenius pertractaret. Ingruente siquidem discordia non modico tempore jam transacto Pontifices nec ad celebranda Concilia convenire , nec etiam suas proprias dioeceses secure visitare audebant. Si enim hoc satagerent , proditores , flagitosi , perjuri , atque alii Aragonensis tyranni sectam edocti , quod nequaquam dignum est relatu , in ministros Christi , si possent , manus injicerent. Attamen Apostolicæ Sedis venerabilis Episcopus fratris sui Bracarensis Archiep. auditio propius accessu , à Canonicis suis super hoc negotio consilium accepit , & iter aggreditur : tandem ad Lercensem Ecclesiam peruenit , cujus adventui Archiepiscopus maxime congratulatus est.

² In eadem die , id est , in Sabbato ante Dominicam de Passione Domini , qua S. Jacobi Episcopus Lercium ingressus est , Archiepiscopus Missam celebravit , Dnm. Hugonem Archidiaconum ad Presbyterii gradum sublimavit. Sequenti die , scil. Dominica de Passione Dni , in Lercensem Ecclesiam S. Jacobi Canonici convenerunt , videlicet supradictus Episcopus Canonicorum pater & Canonicus , Bracarensis Archiep. Auriensis Episc. atque Tudensis , Minduniensis electus , atque Portugalensis. Hi omnes Ecclesiae B. Jacobi Apostoli Canonici erant , necnon alii venerabiles Canonici. Pappa quanta & quam reverenda lampade S. Jacobi Canonicorum Lercensis Ecclesia resplenduit , quæ in illa die tantum memoriale adepta est! Post hæc Archiepiscopus Missam solemniter celebravit , & supradictis Episcopis astantibus prædictos electos his

Anno quæ ad rem pertinebant sufficienter indagatis consecratis
 1113 vit. Celebrata Missa Apostolicæ Sedis Episcopus quodam
 rus suum, scil. Geogildum in cuiusdam Vallis amoenitate
 situm prope Lercium repetivit, & Auriensem Præfulem
 secum adduxit. In Lercensi vero Ecclesia Archiepiscopum
 cum utroque Episcopo modo ad Episcopatus dignitatem
 proiecto, & aliis quoscumque vellet accuratissime procu-
 rari præcepit, ipse etenim bene noverat, *hilarem da-*
torem diligit Deus. In ipsa die Archiepiscopus & Eccle-
 siae S. Jacobi Episcopus consilium ineuntes de pacis fœ-
 dere, de Ecclesiarum utilitate, de his etiam quæ ad Au-
 riensem, vel ad Tudensem Diocesim pertinebant, pro
 quibus inter utriusque Sedis Episcopum dissensio erat,
 diu pertractaverunt.

3 Alia vero dic B. Jacobi Episcopus Compostellam
 redire non distulit, & cum eo Auriensis, Minduniensis,
 atque Portugalensis Episcopi. Cumque ad milliarium ex
 quo Compostellanæ Civitatis situs prospicitur, perveni-
 rent, venerabilis pater quosdam præire jubet; qui Aposto-
 licæ Sedis Clero Pontificum adventum notificarent. In-
 grediente igitur supradicto patrono Apostolicam urbem,
 universa Civitas occurrit, parvi siquidem pueri, juvenes,
 viri, senes, Virgines, conjugatae, matronæ, ad specta-
 culum conveniebant, ut Canonicos S. Jacobi ab infantia
 rudimentis secum educatos, & jam ad Pontificatus culmen
 proiectos, viderent. Ipsum quoque Pastorem suum Deo
 gratias & B. Jacobo referentes magnificabant, qui erga
 filios suos tam studiose, atque tam obnixe paternam
 dilectionem exhibebat, ut eos ad honoris culmen sublima-
 ret. Postquam ad Ecclesiam B. Jacobi Apost. pervenerunt,
 Canonici superpelliciis, & sericeis Cappis superinduti,
 universaque Civitatis Clerus cum processione eos susce-
 perunt, & usque ad ferreas januas Altaris responsorium

cantando cum summa veneratione deduxerunt. Nempe sui Anno patris reverenda prudentia ita fieri & disposuerat & præceperat. Post hæc quia erat festivitas Annuntiationis S. Mariæ, Dñus. Hugo Portugalensis Episcopus & Ecclesie S. Jacobi Archidiac. super ejusdem Apostoli Altare Missam venerabiliter celebravit. Ipse equidem nuper (ut superius diximus) ad Presbyterii gradum, & ad Pontificii culmen ascenderat, & dignitatis suæ primitias cum summa gratiarum actione benignissimo Patri suo B. Jacobo non immetrito offerebat, qui eum ad tantam honoris celitudinem provehiri dignatus fuerat. O quanta & quam magnifica B. Apostoli clementia, qui filios suos tam gloriose, tamque feliciter beatificando sublimat! O quantum Ecclesiam suam Apostolis decoravit! quantum & quam memorabile decus Ecclesie suæ contulit, cum duos de Canonicis suis in eadem die ad Pontificatus honorem sublimavit! Nos ergo, dilectissimi fratres, omnipotenti Deo supplicemus, & B. Jacobi Apostoli clementiam efflagitemus, ut sedis suæ idoneum Pastorem, & supradictos Episcopos feliciter regere & custodire dignetur, & de virtute in virtutem ascendere faciat, & qui illos sublimari, & sibi summos Ministros fieri voluit, alios atque alios de eadem Ecclesia Apostoli sui eligere & exaltare dignetur Dominus Noster Jesus Christus in saecula saeculorum. Amen. (#)

De guerra Regis Aragonensis in Castella. Cap. 83.

DUM Regina U. super Civitates, oppida, & quam plurima Castella sui Regni regnaret, & expulso Aragonensi ab his qui perjurii reatum incurriere voluerant, ut supra diximus, non modicam partem Hispaniæ suo principatu subjugasset, Aragonensis tyrannus armata manu

(*) Quæ hucusque scripta sunt, memoratis affero Episcopis, Munio-
ni scil. & Hugoni: cetera Giraldo Canonico. Vide in notitia prævia n. 7.

Anno manu militum , nunc Castellam , nunc Campos , nunc
 1513 Extremitatem invadet , ferro , flamma , omnia de-
 vastabat : agricolas hos gladio confodiebat , illos vinc-
 tis manibus post terga captos ducebat . Quid plura ?
 Ecclesias etiam armata rabie violabat , & quæcumque in
 suæ matris sinum ad securitatis confugium plebs formido-
 losa asportaverat , nefanda tyrannis altari & templi parie-
 tibus hominum cruento madefactis abstrahebat . Proh dira
 cupiditas habendi ! Quæ numquam satiari novit , & siti pe-
 cuniarum ruit in interitus puteum . Deinde sacrilegus ille
 ad Castella sua redibat , & ea non modica stipendiorum
 ubertate replebat , homines suos ad bellorum strepitus do-
 ciles incitabat , & modo hostibus suis insidias parabat ,
 modo in illos impetum faciendo animositate militiae suc-
 cinctus quosdam capiebat , quosdam dare terga fugæ co-
 gebat . At Castellani audito nomine Aragonensium perter-
 riti , nec se nec sua defendere poterant , & ad bellicos
 tumultus sudare omnino recusabant , & quoniam de illis
 mentionem agere cœpi , formidolosam militiam eorum non
 prætero .

De Castellani .

2 **T**empore siquidem nobilissimi Regis A. Regis Fré-
 denandi F. milites Castellani bellorum studio ma-
 xime desudabant , & periculi atque laboris patientes erant ,
 & quanto frequentius militaria negotia exercebant , tanto
 animosiores , ad armaque promptiores , in bella ruebant , hos-
 tes prosternendo , hostium spolia rapiendo , triumphum ,
 laudem , militiæ famam sibi acquirebant . Illos utique His-
 pania sibi præclariores elegerat , & ad bella fortiores mit-
 tere non formidabat : tunc nimirum temporis Rex A. illo-
 rum Dux atque Princeps erat , & virtutis suæ , atque pro-
 bitatis formam , in eos quasi in specialiores & præcordia-
 liores heredes transferre studebat . Ipse prior in hostes rue-
 bai ,

bat; prior hostium cuneos prosternebat, & milites suos ad Anno
 eadem animabat: illos obviam ire Agarenis, & militari ¹¹¹³ exercitio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enimvero mortuo Rege A. qui probitatis Castellorum lampas & clypeus existebat, illis omnia in deterius conversa sunt: Castellani desidia & ignavia dediti sunt, luxus & cupiditas eorum audaciam detrivit, & pristina animositas ingruente formidolositate latuit, & quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse & remotius latere cupiebant: nec sua defendere, nec aliena militanter acquirere studebant: etenim quamquam major turba militum in Castella habetur, & Aragonenses à Castella, nisi eis deesset animus, facile expellere valerent, nequaquam tamen antiqua animositas in eis pullulabat: quapropter Aragonenses & quidam transpirenorum militum qui auxilio Regis intererant, Castellanis improperia atque ludibria inferentes, eos feminineos milites vocabant, & eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, & centum super ducentis triumpharent.

Ut Gallæci in procinctum properent.

3 **I**gitur Regina U. videntes suum, siue filii parvuli A. Regnum fundo tenus devastari, & ab hostibus suis ferro, flamma, depopulari, nimio cordis dolore compuncta, indoluit: nempe sola mulier sine viro, paucorum suffulta suffragio in tanto rerum tumultu quid agearet ignorabat: filium suum Regem A. adhuc pueritiae rudimentis obnoxium videbat: Castellanos, quos prius bello strenuos, & virtute pollentes noverat, modo desides, & fere nullius probitatis laude succensos considerabat & eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut jam sibi meti ipsi familiares res etiam ad necessaria deficerent, & quæ municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro hostes

1113 Anno hostes ante fôres urbis crebros assultus quotidie face-
re conspiciebat, boves, oves, jumenta, & cetera hu-
jusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi: ho-
mines interfici, nimium & plusquam nimium dolebat: ad
Castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione Le-
gatos mittebat, quorum alios abesse, alios Aragonensium
faciem valde pertimescere videbat, & præ nimia mentis
indignatione multoties hos in risum pertrahebat. Tandem
Regina prudenti accepto consilio legatos ad Gallicianos
mittit, orans & supplicans illis, ut se à faucibus hiantium,
à manibus Aragonensium quantocius veniant ereptum: in
his enim multum confidebat, qui filium ejus educaverant,
& eum tota mentis affectione diligebant: hos & bello stren-
nuos, & sibi filioque suo semper fore fideles neutiquam am-
bigebat: inter quos venerabilem Episcopum S. Jacobi, qui
filium ejus parvulum Regem A. baptizaverat, & in Eccle-
sia B. Jacobi in Regem unxerat specialiter sic allocuta est
(is etenim totius Gallætiæ lampas omnibus patrocinium im-
pendebat, & hujus consilium Gallicianis fore placitum
Regina proculdubio noverat, & quidquid ipse Gallætiæ
Proceribus consuleret, aut vix aut numquam aliter fie-
ret.)

4 Venerabilissime Pater, placeat sanctitati vestræ col-
, lecta manu militum in expeditionem venire, & omnes Gal-
, lætiæ Proceres hortari, & admonere, quatenus mihi fi-
, lioque meo Regi A. citius properent succurrere: Ara-
, gonensis siquidem tyrannus Regnum meum graviter dis-
, sipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quam-
, obrem paternitas vestra Gallicianos properanter ad bella
, venire compellat, nec solum Consules, Primates, alios-
, que Gallætiæ milites in expeditionem venire compella-
, tis, verumetiam coadunato vestrorum militum agmine
, cum illis venire minime recusetis: si enim impius ille

Caf-

, Castella stipendiis , armis , & quibusque necessariis prius-
 , quam Gallætiæ ad me mittat milites suos , munire po-
 , tuerit , postea nec adventus eorum proderit ; annoque
 , sequenti Castella obsidione ad dditionem cogi non po-
 , terunt. His auditis Venerabilis Episcopus Gallætiæ Pro-
 ceres in curiam B. Jacobi convocat , videlicet Comitem
 P. R. Velaz , Comitem Gutierrezum , M. Pelagidem , M. Gel-
 miridem , & P. Pelagidem , & alios quam plures , & cum
 illis de expeditionis negotio plenius pertractat. Hortatur
 & admonet eos quatenus semota omni occasione in au-
 xilium Dominæ suæ Reginæ coacervato undique exerci-
 tu festinent : ostendit etiam eis Reginam in tanto Regni
 culmine pene omnium auxilio viduatam , filium ejus adhuc
 pueritiæ cunabulis subditum , Aragonensem tyrannum ei in-
 festum , Castellanos trepidos , & ad omne belli studium im-
 becilles : hostes adesse , & undique Regnum ejus devasta-
 re. Præterea Reginam in Gallicianis spei & fiduciæ suæ cu-
 mulum possuisse , & illos ab infantia sua ei fuisse cario-
 res insinuat. Quod quia in tanto rerum periculo eorum
 auxilium tam obnixe implorat , nullatenus debere differ-
 ri affirmat. Quid plura ? His atque aliis Galliciani ad-
 moniti parent patrono , & quoniam ipsum sibi fore præ-
 dum intelligebant , & in auxilium Reginæ & filii ejus
 A. tendere , ut pacem regno reformaret , & secum lori-
 çam justitiæ se deferre noverant ; quibusdam virtutis sti-
 mulis succensi ad belli studium properare ulterius ne-
 quaquam differunt , sese pro Regni tuitione opponere &
 Aragonensis tyranni rabiem comprimere suminopere cu-
 piunt.

De Gallæcorum expeditione , & de Reginæ machinatione .
Cap. 84.

Igitur III. Kalendarum Junii Venerabilis Episcopus B. Ja-
 cobi , necnon Comes Petrus , totaque militia Gallæ-

Anno tiae in expeditionem egressa est, & ad Campos profici-
 citur. Verumtamen non modica itineris parte profligata
 Nuntii ad Episcopum B. Jacobi & ad universos Gallætiæ
 Primates venerunt dicentes: Reginam Gallicianis esse infestam,
 & quia citius ad bella non processerant, graves inimicitias in
 eos exercere: & si eam adirent, quosdam honoribus privari,
 quosdam compedibus detineri: item alii atque alii venientes
 eadem ajebant. Unde accidit plures Gallicianorum vehe-
 menter perturbari, & ab incoepio labore pedem velle re-
 trahere. Tunc Episcopi admiranda prudentia hanc schis-
 matis nebulam illis substraxit, ostensoque recti consiliū
 tramite; illos ad propositum revocavit, dicens, hæc om-
 nia à delatoribus fuisse inventa, & nil veri in se habitura.
 Deinde trasanctis aliquot diebus cum jam fauces Gallæ-
 tiæ egredi essent, omnes unanimiter reverti vo-
 luere, & Reginæ maledicentes, nec auxilium impendere,
 nec ulterius ad eam venire statuere. Sæpius enim Nuntii
 ad eos venientes, & eadem referentes, rem ita se habere
 asserebant. Sed prædictus Episcopus turbatos Proceres elo-
 quentia sua compescens, Legatos ad Reginam mittit, &
 utrum Nuntii vera retulissent inquirit. Cum autem *Asto-*
ricam venissent, & supradicta pro veris habuissent, mira
 Præsulis prudentia optimates exercitus convocat, & cum
 illis quid prædicta significant pertractat. Post hæc pluribus
 argumentis ostendit Reginam numquam talia machinari,
 præsertim cum ipsa Gallicianos nimium diligenteret, & eo-
 rum auxilio (in hoc tempore maxime) egeret. Sed cum
 prædicti Proceres Præsuli non acquievisserent, duos de
 venerabilibus Clericis suis, scil. Cardinalem P. & P. Pe-
 lagidem pro supradicto negotio ad Reginam legat, &
 quid illi referant, qualiter eam increpant, utque præ-
 dictæ rei seriem inquirant, injungit.

2 Qui discendentes Carrione Reginam inveniant, & pa-
 ter-

ternis monitis instructi, sic eam alloquuti sunt : *Quisquis Anno gratiam vel retributionis plenitudinem cujusque merito 1113 prout justum est, non compensat, necessitatis tempore auxilium sibi negari expostulat.* Quis enim tam demens qui pro benefacto quemquam inculpet ? Vel pro obsequii retributione odium retribuat ? Nempe, O Regina, postquam Rex Aragorenis Hispaniae Regnum cœpit inquietare, quod nobilissimus Rex A. pater tuus tibi, ac filio tuo parvulo Regi A. reliquit, Galliciani parti vestræ aliis fideliores permansere, nulloque discordiæ impetu compulsi, contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim Castellani, Legionenses, necnon Camporum, atque Extrematuræ gens innumera cessissent, & fortunæ favorem sequentes Aragonensem tyrannum Regem sibi præposuissent, Galliciani tibi atque inclytæ proli tuæ fidele obsequium indesinenter suppeditaverunt, & multo majora multoque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad *Fons Dangos* passi fuerint ? Quanta mira audacia Aragonensis hostis innumeræ acies invaserint ? Præterea idem Aragonensis Gallicianos in Astorica obsedit, sed destruc-
ta illius obsidione, quod eumdem Aragonensem *Carrione* obsederint (*) & obsecum diuturno tempore tenuerint, omnibus notum est. Ecce iterum quoniam Arago-
niæ prædonem, Castellam, Campos, & sibi finitima de-
vastare, & Castella sua armis, stipendiis munire audierant,
sæpius tuis deprecatoriis Nuntiis advocati, coadunato exer-
citu in auxilium tui, tuique filii veniebant, & pro Regni
tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum
enimvero postquam te nugigerulis, atque delatoribus ac-
quiescere eis nuntiatum est, eorumque militia flocipensa,
qui haec tenus totius Regni tui tutores fuere, obsequium,
& laudem in culpam converti, & quia pro benefacti
gratia, pro meritorum retributione, eos ab honoribus pri-

Anno vari , & compedes illis minaris , ob hoc pedem ab incœp-
1113 to labore retrahunt ; & pro bono malum recipere nolunt :
 in Gallætiā reverti , se regnumque suum tueri volunt ,
 tibi filioque tuo , fideles erunt . Ceterum postquam rever-
 si fuerint , ut hinc in expeditionem veniant , Gallætiæ Al-
 pes non transcendent . Hæc nos pro omnibus illis tibi di-
 xisse , & nisi resipueris , ita ad effectum perducere ne du-
 bites : nempe nobilissimus Rex A. pater tuus , cum Galli-
 cianos , Astures , Castellanos , & quoscumque sui Regni mi-
 lites ad bellorum exercitia convocaret , alios honoribus
 ditabat , aliorum benevolentiam captabat . Numquid enim
 his molestus esset , qui sibi in nullo molesti erant , ejusque
 mandata per omnia complebant ? absit .

³ His auditis Regina obortis lacrymis cœpit detesta-
 ri , & jurare se numquam talia præmeditatam fuisse , ne-
 que in strenuos Gallætiæ milites hujuscemodi fraudem velle
 machinari . Post hæc Regina Legatos orat , ut Dominum
 suum , scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum , suppliciter
 deprecentur , quatenus ipse Gallætiæ Proceres hortetur , &
 admoneat , ne audita frivola pro veris habeant , ne ve-
 adventum suum diutius retardent .

Quod Gallæci pacificati Burgos adierunt. Cap. 85.

^{à cap.} **E**O tempore Arias Petrides , & Fredenandus Sanchiz ,
 & quidam de complicibus eorum , in Curia Regi-
 næ erant , & quia Comiti P. & quibusdam Gallætiæ Pro-
 ceribus inimicabantur , auribus Reginæ quidquid mali po-
 terant de Gallicianis instilabant . Hi siquidem , ut supra di-
 ximus (#) apud *Castellum Minei* seditionem in Episcopum
 S. Jacobi , & in filium Reginæ parvulum Regem A. nec-
 non in Comitisam uxorem Comitis P. atque in plures
 Gallætiæ optimates fecerunt , eosque captos tenuerunt . Igi-
 tur supradicti Legati discedentes , Gallicianorum tento-
 ria

ria adeunt, & quæcumque eis Reginæ retulerat, Domi-
 no suo Episcopo referunt. Tunc Episcopus Proceres con-
 vocat, eosque paternis monitis hortatur, ne sibi igna-
 viæ titulum assumant, neve ab incepto negotio desistere
 velint: omnia namque quæ de Reginæ odio ferebantur,
 proculdubio falsa erant. Tandem Galliciani paternis mo-
 nitis acquiescunt, & iter ad Reginam arripiunt. Postquam
Carrionem, ubi Reginæ morabatur, ventum est, tentoria
 sua secus fluvium, qui *Carrion* dicitur, in pratis virenti-
 bus posuerunt. Sed quia quæ iterum & iterum audierant,
 ambigi timebant, & inter Comitem P. & inter plures
 Gallætiæ Proceres & Reginam non erat firma amicitia,
 ad Curiam protinus ire renuerunt. Quia propter præmit-
 tuntur Legati, qui fidem, scilicet securitatis pignus, à
 Reginæ peterent (timebant enim ne Reginæ plus acquiescens
 his quæ delatores auribus ejus instillaverant, aut in per-
 sonis suis, aut in honoribus se dedecoraret) Dum hæc plenius
 tractarentur, & Sol ad occasum dimergeretur, ecce adest
 Nuntius referens Reginæ, Regem Aragonensem in proxi-
 ma die cum multo milite *Burgos*, venturum, & Castellum
 quod adhuc tyrannus ille retinebat, viris, armis, stipendiis,
 muniturum, quod si fieret, & Gallætiæ exercitus ad
 obsidionem illius frustra properaret, & Aragonensis præ-
 do per longa tempora solitum confugium non amitteret.
 Nempe Burgis Civitas in latere montis posita, Reginæ fa-
 vebat: in eodem quoque monte natura duo capita compo-
 fuerat: inferius plebs Judæorum incolebat, quæ & nos-
 træ parti opitulabatur. In superiori vero Castellum situm
 est, quod hinc natura loci, illinc muro atque turribus
 satis munitum conspicitur. In hoc rebelles Aragonenses
 cum Saracenis, quos Rex ibi miserat, & urbem sibi sub-
 ditam depopulabantur, & adjacentes partes deprædaban-
 tur. Quæ postquam Reginæ cognita sunt, dato securitatis
     pig-

Anno pignore suppliciter orat Gallætiæ partes , ut sui gratia
 properent , Burgos tendant , & truculenti hostis adventum
 perterreant . Sub silentio itaque intempestivæ noctis strenui
 milites iter aggrediuntur , & celeri curso Burgos perven-
 iunt : montem occupant , & secus castellum tentoria fi-
 gunt . Interea B. Jacobi Episcopus inter Reginam & Co-
 mitem P. pluresque Gallætiæ Primate amicitiæ fœdus re-
 stituit , ac firmæ dilectionis vinculo , scilicet juramento ,
 eos adstrinxit .

*Quod Episcopus Missam celebravit in Ecclesia S. Joannis
 juxta Burgos. Cap. 86.*

QUADAM die idem Episcopus Ecclesiam B. Joannis,
 quæ circa Burgos est , adiit , & quia erat festivi-
 vitas B. Joannis Baptista , Missam celebrare dispo-
 die 24 Junii. ^{suit.} Tunc conveniunt ejusdem Civitatis Cives , Castella-
 ni , omnesque exercitus Gallætiæ , necnon Regina cum om-
 nibus suis Proceribus interfuit . Inter Missarum itaque so-
 lemnia Venerabilis Episcopus B. Jacobi astantem plebem
 divini eloquii pabulo refocillavit , & quæ ad tantæ sole-
 nitatis gaudia pertinebant , sufficienter enucleavit : deinde
 caducam Hispaniæ sortem considerans de statu Sanctæ Ec-
 clesiæ de Hispanorum imbecillitate plenius cœpit tracta-
 re , & ait .

Sermo Episcopi de statu Regni Hispaniæ.

NOSTITIS Fratres Karissimi , quoniam nobilissi-
 mus Rex A. cultor justitiae fuerit , & quan-
 diu Hispaniæ Regnum rexit , status S. Ecclesiæ in sui vi-
 gore feliciter floruerit : tunc temporis leges , jura , pax ,
 justitia præcipue vigebant , & virtutum cultores ubique
 inveniebantur : ejusdem quoque Règis tempore Mauri Moa-
 bitæ , ceterique finitimi hostes nobis cessere , & eorum
 municipia nostræ dominationi subjugavimus . Postquam au-
 tem Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ Reginæ U.

at-

atque Nepoti suo parvulo Regi A. Regnum suum trā-
dedit, & ad eos imperii sceptrum jure pertransiit, illico
discordia cœpit pullulare: statim Ecclesiæ jura penitus
violata, Duces, Principes, omnesque Hispaniæ Proceres
confracti, & ad ignaviæ titulum redacti sunt. Pristina vir-
tus eorum omnino latuit. Scimus equidem quoniam Re-
gina U. filiusque ejus Rex A. Regnum sibi deditum ju-
re habere debent, hisque viventibus hujus Principatus
ad alios transferri jure non potest: attamen quanquam
justa causa patrocinio suffulti simus, quamquam hostes à pa-
triæ finibus, quod justum est, expellere velimus, qui
prius triumphatores fueramus, modo à paucis quamplu-
res superamur: quare autem tanta virtus, tanta militiæ
gloria in nobis habetata vires suas amiserit, indagare &
perscrutari libet. Jam jam Fratres Karissimi in tantum pec-
catorum pondere premimur, in tantum colla nostra jugo
Satanae submisimus, quod licet gratia justitiæ arma mo-
veamus, virtus in nobis mole peccatorum oppressa vires
suas exercere non valet: nos innumera turba vallati im-
petum hostium nostrorum ferre non valemus. Quod ut me-
lius perpendatis quid in vetere legi acciderit, audite:
*De ultione in Tribum Benjamin propter mulierem stupro
oppressam.*

FORTE quidam vir de populo Israel cum uxo-
re sua venit in Civitatem quam Tribus Ben-
jamin incolebat: cumque in foro residerer, & qui sibi
hospitium præberet neminem invenisset, ecce quidam
homo pauper suburbanus videns illum alienigenam, &
hospitio egentem, cum uxore & cum sarcinulis suis du-
xit in domum suam. Ille quidem advena satis pulcher &
decorus aspectu erat, uxor quoque illius elegantissimam
formam habebat. Facto autem crepusculo viri illius Ci-
vitatis ad domum illam veniunt, & advenam cum uxore
sua

Liber
Judic.
c. 19.
C. 20.

Anno sua sibi dari expostulant : nempe in viro Sodomæ vitium
 1113 imitari , mulierem adulterio polluere volebant. Quod au-
 diens Dominus domus concives suos exorare & admone-
 re cœpit, ne tam horrendum tamque insolitum nefas præ-
 sumerent. Cumque illi non acquiescerent , & impetum
 facere vellent , tradidit eis mulierem , vix precibus impe-
 trans , ut saltem virum dimitterent. Tunc flagitosi viri
 mulierem assumentes , & eam tota nocte coitu opprimen-
 tes interfecerunt , mortuamque ante suburbanum ostium
 projecerunt. Facto mane cum vir ille abire vellet , mulie-
 rem suam ante ostium mortuam invenit , quam frusta-
 tim divisit , & ad unamquamque Tribum Israel singula
 frusta misit. Videntes autem undecim Tribus Israel frusta
 mulieris sibi fuisse missa , nefandissimum prodigium ad-
 mirantes , quid hoc portenderet , solicii considerare cœ-
 perunt. Denique omnes Tribus Israel decem viros ele-
 gerunt , qui illius rei seriem tamquam horrendi prodigiī
 significationem plenius investigarent. Postquam quid in
 Tribu Benjamin accidisset propalatum est , protinus om-
 nes unanimiter tantum nefas ulcisci consurgunt. Mittun-
 tur ergo quadraginta millia militum , qui animosiores &
 ad bella fortiores Tribu Benjamin à minimo usque ad
 decrepitudinem perdant , eorumque Civitatem fundo tenus
 destruant. Viri autem Benjamin cognitō hostium adven-
 tu XXV. millia equitum , & septies centum sagittarios ,
 arte sagittandi peritissimos , ad bella congregant , & con-
 tra innumeros hostes bellum ineunt. At illi qui justitiæ
 causa arma induerant , prædictumque nefas ulcisci vole-
 bant , quamquam (ut supra diximus) multo plures essent ,
 prima die bellū cesserunt , & de his XXII. millia cecide-
 runt. Postea iterum atque iterum ad bella procedunt , &
 omnes exceptis V. millibus à Tribu Benjamin interempti
 sunt. Stupent atque mirantur , se justitiæ causam tueri ,

& à nefando hoste superari. Tandem Israelitis coadunatis, Anno surrexit inter eos quidam senex, & quare tot infornia eis accidissent, insinuavit. Ostendit eos vitiis deditos & peccatorum mole oppresos, inermes & imbecilles hostibus non posse resistere. Verum enimvero si colla sua peccatorum, jugo subtraherent, & accepta pœnitentia resipiscerent, succinæ virtute quæ prius vitiis suffocata latebat, proculdubio hostes prosternerent, hostiumque injuriam plenarie ulciscerentur. His auditis Israelitæ accepta pœnitentia colla erigunt, & deposita mole peccatorum hostes invadunt. Quid plura? horum quinque millia qui remanserant, XXV. millia equitum, & septies centum Sagittarios de tribu Benjamin prosternunt, & omnes, exceptis quadrungentis, qui inter rupes latuerunt, interfecerunt, eorumque Civitatem fundo tenus destruxerunt. Præterea omnes pepigerunt, intra XI. Tribus Israel & Tribum Benjamin amplius nulla connubia fieri, & Tribum Benjamin à ceteris tribubus omnino alienari. Vos quoque fratres simili facto exercefacti, resipiscite, & pravæ dominationis jugo colla vestra subducite, tantarum illecebrarum nebulas à vobis extirpate, virtutis clypeum assumite, loricam justitiae induite, ut Regnum vestrum defendere, vestrorumque hostium rabiem comprimere, & ad Paradisi gaudia pervenire possitis: ipso præstante qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De Burgensis Castelli ditione. Cap. 87.

Postquam prædictus Pater sacri eloquii dogmata uberiori enodavit, animosque omnium in auditis admirantibus ad virtutis spem reduxit, celebrataque solemniter Missa ad tentoria rediit. Obsesso ut supradictum est à Gallicianis Castello, Rex Aragonensis exercitum congregat, stipendia præparat, & ad Castellum per medios hostes venire

Anno nullatenus formidat : si enim hujus Castelli configio caret,
1113 ret , totius Castellæ expers fieret. Quod ubi Reginæ nuntiatum est , statim Legatos ad Castellanos mittit , qui eis referant , Regem Aragonensem cum multo exercitu adesse , eosque invitent ad tanti belli laborem properare. Castellani vero Milites Aragonensis adventum audientes se in crastinum ad bellum venire spoponderunt , quippe quantæ audaciae impetu Aragonenses ad bella ruerent , olim experimento didicerant , atque ideo se tanto labori subducere curabant. Pappa! strenui milites Castellæ , hostes fines suos invadere vident , & quamquam aliorum munimine fulti eis ire obviam formidabant. At ubi Gallicianis relatum est , subito arma capiunt , & prædicto hosti ire obviam stimulant , audacia ruunt : *Athaporcam* perveniunt , & facto crepusculo membra quieti dederunt , in crastinum ad bellum egresuri , & in adventum hostis impetum facturni. O quam dispar causa hos & illos ad bella ciebat? Gallicianos leges , jura , pax , justitia ad arma vocabant: Aragonenses horum contraria in omne nefas præcipitabant. Postquam Aragonensi ad mensam in *Villafranca* residenti Gallicianos adesse & amore Martis in occursum ejus ruere nuntiatum est , timuit: quippe Gallætiæ milites militia præclaros & belli studio strenuos efferus ille ad *Fontem de Angos* , quamquam pauci fuissent , expertus fuerat , & quanta audacia hostium sanguinem sitirent , experimento didicerat. Cessit itaque bellicosus bellicosis , & Marte ferox ferociores timuit. Quo auditio Galliciani cum triumpho sumimæ laudis ad tentoria redeunt , illi autem qui in Castello rebelles erant , postquam dominum suum cessisse & sibi auxilium non posse impendere vident , Reginam adeunt , & datis obsidibus hujusmodi pactum cum ea statuerunt , scilicet si Rex Aragonensis usque ad XV. dies auxilium & stipendia illis non preberet , Castellum Reginæ proculubiq

*stipra
e. 68.*

fe

se reddituros pollicentur, & determinant ut ipsi incolu- Anno
mes cum omnibus suis facta ditione discedant. 1113

De celebrando Concilio in Palentia. Cap. 88.

Eodem tempore, B. Toletanus Archiep. & Sanctæ R. E. Leg. Burgos venit, quem B. Jacobi Episcopus adiit, & ejus reverendam paternitatem obsecravit, ut de statu Ecclesiæ quæ funditus evertebatur, & de pacis reformatione tractaret. Tunc venerabilissimus Pater illi acquiescens advocavit Episcopos qui intererant, scilicet Au- riensem, Ovetensem, Minduniensem, cum quibus Archiepiscopus, atque S. Jacobi Episcopus adiit, diutius colloquentes, Ecclesiæ jura violata penitus, Hispaniam Aragonensi tyrannide undique devastatam & que desolatam, una doluerunt. Sed quoniam ingruente discordiæ tumultu, hæc plenius stabilire impræsentiarum tempus non exigebat, tum quia complures Hispaniarum Pontifices deerant, tum quia Reginæ multiplici guerrarum negotio irretita erat; placuit eis tantæ rei diffinitionem producere, & in futuro generaliter Concilium celebrare ad quod omnes Hispaniarum Pontifices, Abbates, Duces, Principes, Comites, ceterique Primates octo diebus ante venturam festivitatem omnium Sanctorum in *Palentinam* urbem possent convenire, *Pro Die* & causam Regis & Reginæ subtilius indagare, dioeceses, 25.07. Villas, mansiones, agros, vineas, quæ in hoc discordiæ tempore amiserant, sedibus & Monasteriis reddere: quæ res Reginæ, omnibusque Hispaniæ Principibus supra modum placuit.

De Nuntiis Regis Aragonensis ad Reginam pro reconciliatione.

Cap. 89.

Interea Rex Aragonensis videns rabiem suam nihil proficere, & Municipia quæ aut in Castella, aut in Campania, aut in Extremitate habebat, quædam ab hostibus suis capi, quædam diurna obsidione claudi, Legatos ad

Anno Reginam mittit, & pacis foedera requirit: simulat se ad
 1113 illicitum connubium Reginæ velle redire, & pæctioñis jus-
 jurandum, quod inter se & illam fuerat, adimplere. Proh
 subdola calliditas, ut saltem sic Regni principatum posset
 acquirere! Quadam itaque die postquam Burgis discesserunt
 Toletanus Archiepiscopus, Episcopus Auriensis, Mindu-
 niensis, atque Ovetensis, forte fortuitu Ven. Episcopus B.
 Jacobi Reginam adiit, ut ei solito more de tot tantisque
 negotiis consulteret, & Aragonensis Legatos in medio Palati-
 ii invenit. Hi Reginam ad nefandum connubium Regis
 compellebant, & Burgenses eam sub simulatae pacis nomi-
 ne ad illud idem invitabant. Quorum sacrilegis colloquiis
 complures, ac præcipue Francigenæ, condescenderant: quippe
 Galliciani, Astures, Legionenses, Campani, Castellani
 ejusdem civitatis incolæ, aliique complures convenerant;
 quod ubi venerabilissimo Patri compertum est, & omnes
 impudenti animo ad præcipitum ruere cernit, licet per-
 versæ contumaciæ eorum aliquid objicere difficultimum vi-
 deretur; virtutis clypeo munitus surrexit. Cumque omnes
 in Claustrum S. Mariæ convenissent, & Régina astante Ara-
 gonensis Regis Nuntiorum verba benigna aure suscepissent,
 Episcopus silentium fieri jussit, & factum est: equidem
 omnes illum, utpote B. Jacobi Episcopum præcipue vene-
 rabantur, & super hujus rei summa illius diffinitionem
 audire volebant: putabant enim quod Aragonensis Regis
 Nuntiis condescenderet, & quod tanti conventus irrationa-
 bile murmur fieri universaliter determinaverat, ejus quo-
 que prudentia approbaret. Verum prædictus Pater insen-
 satæ plebi non acquiescens, immò illos à perversi favo-
 ris exhibitione reducere volens, sic illis prædicare cœpit
 intrepidus.

HAETenus Aragonensis Regis Nuntiis assensum præbuistis, eorumque relationes tota mentis affectione ascultastis: nunc autem omnipotentis Regis Nuntium audite, ejusque mandata in armariolo mentis recondite. Iste nimirum perpetuæ salutis doctrinam vobis annuntiabit, & quod probum & justum est, in conspectu Domini nostri prædicabit. Prædicti Nuntii valde nociva & ad interitus puteum tendentia vobis dixerunt, & quod hic & in æternum vestræ saluti sit contrarium, quodque etiam fas atque leges prohibent, annuntiaverunt. Ego, fratres, Omnipotentis Dei minister, & Nuntius, & ad Sanctæ Ecclesiæ jura tuenda præmunitus justitiæ interpres vobis salutifera pandam, quæque vobis tenenda, vel quæ sint refutanda in hoc negotio ostendam. Nostis, fratres Karissimi, quoniam Dominus ac Redemptor noster in veteri lege Pontifices fieri præcepit, ut populo suo præessent, & Dominicis præceptis populum sibi subditum instruerent. Sub novæ quoque legis exordio ipse Dominus Apostolos sibi elegit, & eos ministeriorum suorum dispensatores ordinavit. Sacraenta illis Ecclesiæ commisit, & ligandi atque solvendi potestatem in cælo & in terra tradidit eis, dicens: *Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumque solveritis super terram, erit solutum & in Cælis.* Horum vicem, nos quamquam indigni, obtinemus, & eadem potestate nobis tradita, pastoralis curæ apicem concendumus. Nos ministeriorum Dei summi dispensatores Pontifices vocamur: nos specialiores & præcordialiores filii Dei sumus. Unde Veritas: *Qui vos, inquit, tangit, pupillam oculi mei tangit.* Nobis Christus Sponsam suam, scilicet Ecclesiam, commisit, ejusque filios nobis erudiendos dedit. Quid plura? quod Regi Regum in mundo præcordialis & pretiosius est, nobis

Anno procurandum tradidit , videlicet curam animarum gerere,
 1113 & oves commisit à truculenti lupi rabie tueri : quod si
 forte desipuerint , & in amplioris viæ præcipitium rue-
 rint , nostrum est utique ad veritatis viam revocare , &
 disciplinæ pascuis gregem commissum pascere. Nobis Reges
 terrarum , Duces , Principes , omnisque populus in Chris-
 to renatus subjugatus est , omniumque curam gerimus.
 Qua in re vos , Fratres Karissimi , deprecor , & depre-
 cando admoneo , ne Regem Aragonensem & Reginam U:
 contribules , & consanguinitatis linea ad fines , ad illici-
 tum connubium aliquatenus redire velitis : nefas est enim
 & satis horrendum flagitium talia fieri : si vero procla-
 maveritis vos in Regis & Reginæ pactionem jusjurandum
 fecisse , & perjurii reatum nolle incurrire , & ob hoc
 quasi juramento coactos , utrumque ad prioris foederis unio-
 nem velle reducere , sciatis utique hujusmodi juramenta
 esse confringenda : ait enim Scriptura : *Non est conser-
 vandum juramentum , cum malum incaute promittitur;*
 velut si quispiam homicidium se facere juramentum faciat ,
 vel adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polli-
 ceatur. Tolerabilius est enim juramentum non implere ,
 quam homicidium perpetrare , vel in stupri flagitio per-
 manere. Admoniti itaque resipiscite , & tantum nefas
 Hispaniæ finibus inolere prohibite. *Quisquis autem hujus-
 modi connubium vel fecerit , vel fieri consenserit , illum*
ex auctoritate Dei Patris Omnipotentis excommunicamus ,
*& anathematizamus , & à liminibus S. Ecclesiæ seques-
 tramus.*

3 Præterea , ut non solum eos à supradiicti criminis
 participatiōne revocaret , verum etiam ab Ecclesiarum sub-
 versione , à cædibus , rapinis , incendiis cessare compel-
 leret , literas inferius scriptas à Domino Papa , omnibus
 Hispaniarum Pontificibus missas , illis ostendit.

P. Episcopus servus servorum Dsi. Venerabilibus ^{Anno}
 tribus B. Primi¹¹¹³ & ceteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ, salutem & Apost. benedic. Regionum vestrarum calamitates, Ecclesiarum subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam à nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram literis præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communis consiliis sollicitius requiratis: nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, Apostolicæ Sedis Legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida vobis divinitus facultate paci publicæ providere curetis: illos sane Proceres, sive milites, qui honores, obedientias, Villas & cetera bona Ecclesiastica invaserunt & occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Diuersarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos & flagitia cetera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra, & salus nostra Dominus, pacem vestram, & salutem vestram misericorditer operetur. Datum Laterani XVIII. Kal. Maii.

Quod Episcopus fugiens tumultum evasit.

Postquam supradictus Episcopus verbis finem imposuit, subito omnis populus confremuit, & dissonum murmur inter eos ortum est. Quidam enim quibus cura erat efficacius æquum & justum examinare, reverendi Patris verba laudabant: alii autem quos causa nequior non trutinata justitiæ norma in præceps compellebat, quorum agmen densius erat, lapides jacere, aut impetum volebant in eum facere. Sed Præsulis milites, tanto tumultu excitati adveniunt, & dominum suum armata manu undique muniunt. Tunc Præsul militum suorum turba circumvallatus, incolmis discessit, & tentoria cito repetivit.

De

Anno De Burgensis Castelli ditione, & Gallæcorum reditu.
1113 Cap. 90.

TRANSACTIS XV. præfinitis diebus Aragonenses Regi-
næ Castelli ditionem faciunt. O quantam, quam-
que præclaram militiæ laudem Gallicianis dies illa con-
tulit, in qua belliger Aragonensis illis cessit! sed multo
præclarioris multoque jucundius fuit, cum strenua Gallætiæ
virtus Castellam, ejusque milites ab impetu hostium pro-
texit, & Aragonensis Castelli ditionem facere coegit.
Proh pudor! Castellani aliorum viribus egent, & Galli-
cianorum audacia proteguntur. Formidolosis militibus quid
fiet, cum Gallætiæ exercitus, clypeus & murus eorum,
discesserit? Jam Galliciani diem repatriandi statuunt, jam
discedere, & ad propria redire gaudent: quod ubi Re-
ginæ compertum est, ad Castra venit, & eos obnixius à
proposito recessus reducere tentabat. Volebat enim illos
ad Castellum *Barlancam* mittere, quod Moabitæ obsede-
rant. Omnes autem unanimiter dominæ suæ precibus no-
lentes acquiescere, propensius discedere properabant. Tunc
Ven. Episcopus Reginam alloquens ei consuluit, ne am-
plius Gallicianorum reditum differret, ne velle eorum pro-
tellando quod bene egerant ingloriosum remaneret. Igi-
tur Regina reverendi Patris consilio præmonita Gallicia-
nos ad propria redire jussit, & cum illis ipsum Episco-
pum ad B. Jacobi Ecclesiam reverti permisit. Prius tamen
summas grates ei referens, & secum firmæ dilectionis vin-
culum connectens: licet enim Regina illum, utpote tan-
tum Patronum, prius & diligeret & veneraretur, multo
magis tamen postquam tantæ prudentiæ eloquentiam sibi
professæ noverat: postquam illum justitiæ tramitem sec-
tando sui auxilio medulitus desudare viderat, ampliori
veneratione & firmiori dilectione amplectebatur, & præ-
cepta illius sagaciter observabat. **Quapropter** hujusmodi

pac-

pactum cum illo fecit , & subscriptum placitum ei fecit. Anno
Era I. C. LI. VIII. idus Jul.

1113
die 8.
Julii

2 Ego Regina U. vobis Dño. D. Ecclesiae S. Jacobi Episcopo hoc pactum fidei promissione facio , quod deinceps sim vestra fidelis amica , & exaltem honorem vestrum , & deprimam malum dum vixero , & non deficiam vobis pro posse , & ingenio meo ad profectum : & si aliquod malum honori , vel personae vestrae , contrarium sensero , non teneam vobis coopertum , sed in convenienti tempore vobis revelabo , & pro posse meo destruam : si autem aliquod malum de me vobis dictum , vel obortum fuerit , horum judicio qui inter me & vos sunt , si amici mei fuerint , determinetur , & si defuerint , fiat judicio aliorum utriusque amicorum. Personae autem vestrae ne ulterius in expeditionem veniat , nisi voluerit , condono , milites vestros tantum in auxilium mihi more solito mittatis. TESTES , qui huic pactioni interfuerant. M. Mindun. Episcopus , & P. Cardinalis S. Jacobi.

De reditu Episciopi , & Gallæcorum.

3 **T**andem discedunt Galliciani , & ad patriam iter aggredientes , supradictum Episcopum ducem & patronum , sibi sociari congratulantur. Comes autem Petrus cum quadam parte suorum militum , Comesque R. & M. Pelagiades , necnon M. Gelmirides , Episcopi B. Jacobi frater , cum quadam parte suorum fratrisque sui militum , & alii quam plures Gallæciæ Proceres , *Barlancam* ad obsidionem Moabitarum tetenderunt , & non invenientes eos ibi , reversi sunt. Postquam Galliciani *Carriónem* venerunt , Carriónenses auditio supradicto anathematice Pontificem tenere quærebant , sed divina gratia protegente , quodam rubeo pallio cooperatus , & pileo more Longobardorum , obumbratus evasit. Proh nefas ! quoniam justitiæ formam Ecclesiæ jura prædicaverat , nefando po-

Anno 1113 pulo odio habetur. Sequenti die idem Episcopus, ut secundus incederet, quasdam cohortes militum praere, quasdam precedentibus omnibus sequi, & sarcinas inter utrumque disposuit, & ut caute irent, omnibus injunxit. Præterea quam affabilis quamque benivolus in itinere illo omnibus fuerit, omnesque doctrinæ pabulo refocillaverit, & qualiter insidias hostium hinc atque inde insidiantium devitare præmonstraverit, quot & quanta suffragia universo exercitui contulerit, ingenioli mei ariditate impediente, sufficienter enodare non potero, etenim quamvis interfuerim, propriisque oculis viderim; quædam tamen memoriæ stylo percurro, nonnulla prolixitatis causa prætero. Nezanum etiam Gudesteidem, qui ob injurias sibi illatas, milites Comitis P. atque M. Pelagide capere, & dehonestare volebat, pacificum reddidit, & eum nimia dilectionis vinculo eis conjunxit. Sane ille Castellum S. Mariæ de Octaris (1) tenebat, & omnibus Gallæciæ montana ingredientibus, per fauces montium, & concava vallium aditum prohibere poterat: sed prædictus Pater Gallicianorum Dux & tutor fuit, & eos incolumes usque ad propria conduxit: ipse quoque à Sanctæ matris suæ Ecclesiæ Clero, & ab omni populo, cum gaudio & lætitia, cum processionis veneratione, suscepitus est, & ejus adventu omnis conventus congratulatus est.

De morte Gundesindi Cardinalis, & de P. Gundesindiz in locum ejus promoto.

4 **E**odem tempore quidam Cardinalium Ecclesiæ B. Jacobi, nomine Gundesindus, mortis debitum persolvit, & matris suæ, scilicet prædictæ Ecclesiæ, hereditatem quæ Holegium nuncupatur, distribuit: do-

(1) De Autares melius leges, faucibus Valcaceris imminens, cuius
hodie ruinæ visuntur in earum rupium culmine.

do norum quoque suarum , quas præter domos Palatii habuit , medietatem Hospitali S. Jacobi , aliud vero medium ad opus ejusdem Apostoli construendum dedit , quas Petrus prædictæ Ecclesiæ Prior in conventu atque consensu omnium Canonicorum emit . Defuncto itaque supra dicto Card. P. Gundesindiz , qui præscripti Episcopi Capellanus fuerat , ad ejus vicem complendam , Canonica promotione sublimatus est , & Cardinalis nomen adeptus est .

De concambio hereditatum Ariæ Exemenides pro medietate Denæ. Cap. 91.

SUpradiæ expeditionis tempore cum prædictum Castellum Burgos Gallæciæ Proceres obsedissent , Arias Exemeniz , ejusque contribules , Reginam U. adeuntes , summopere deprecati sunt , quatenus hereditates , quæ inter fluvium Uliæ & Tamaris Majoris Didacide fuerant , quasque ipsa Regina B. Jacobo sub chirographo dederat , à Dño. D. ejusdem Apostolicæ sedis prædicto Episcopo , quoquomodo abstrahere moliretur . Eorum itaque precibus Regina acquiescens , sane strenuæ juventuti Gallæciæ quidquam molestiæ inferre erubescens , utpote ingruente Martis tumultu , Pontificem super his alloquitur , orat , & deprecatur eum , ut prænominatas hereditates A. Exemeniz , ejusque contribulibus reddat , & pro illis medietatem Denæ in concambium recipiat . Accepto cum quibusdam Canonicorum suorum , qui intererant , Præful consilio , concambium fieri non renuit , precibusque Reginæ condescendere prudenter voluit : tum quia pars hereditatum illius villæ Denæ , quæ in concambium dabatur , intra honoris B. Jacobi confinia continebatur : tum quoniam in terra de S. Maria de *Lanchata* , quasdam hereditates ad Denam pertinentes , quæ Regalis juris erant , à Regali jure eripere nitebatur , easque ad Ecclesiam B. Jacobi pertinere summo desiderio desiderabat . Præterea Reginæ preces cir-

Anno ca hoc casas fieri, haud opportunum ei videbatur. Factum est igitur concambium inter prædictum Episcopum, & Reginam U. datis hereditatibus quæ fuerant Majoris Didacide inter Uliam & Tamarim Ariae Exemeniz, recepta Denæ medietate, quod factum satis utile, atque commodum Ecclesiæ B. Jacobi fore proculdubio creditur.
1113

De Concilio Palentia celebrato, & de reditu Compostelani Episcopi. Cap. 92.

Anno MCXIII. (1) Dñicæ. Incarnationis Bernardus Tolletanus Archiep. & S. R. E. Legatus, Synodale Collégium VIII. K. Novemb. Palentiæ celebravit, & de Hispaniarum oppressionibus atque angustiis, & de Ecclesiarum subversionibus atque calamitatibus plenius pertractavit. Gallæciæ quidem Pontifices interfuerunt: Ecclesiæ autem B. Jacobi Episcopus, cuius consilio atque suggestione, prædictus Archiep. Concilium celebrari disposuerat, urgente discordiæ tumultu, prædicto Concilio interesse non potuit, difficillima causa obſidente detentus: ipse namque præteritæ æstatis tempore, coadunato undique exercitu, ad debellandum Aragonensem, Campaniam adierat: quod si iterum partes illas adire præsumeret; oportebat aut militum cohortes ad se protegendum & muniendum illuc secum ducere, quod temporis qualitas assiduique laboris exercitium fieri prohibebat, aut prædictorum flagitiosa rabies, quod relatu abusivum est, in Christum Domini mittere manum, nihilominus vereretur. Porro pernicioſa manus bellorum temporibus, prædae divitiarumque cupiditate incitata, in omne nefas ruere non

(1) Perperam aliqui Codices XIII. pro XIII. habent. Pulgar Tomo 2. pag. 150. edit. 1118. quod nullatenus ferendum: totus enim narrationis contextus de anno est 1113. qui in hujus Capitis fine Era 1151 signatur.

non perhorrescit. Prædictus tamen Episcopus ad Generalem Synodum iter aggrediens *Tria Castella* pervenit. Verum 1113. enim vero Comes R. necnon Comes M. complures Gallæciæ optimates illum adeuntes, quatenus ab incœpto labore desisteret, hortantur & deprecantur, dicentes: Scimus equidem, venerabilissime pater, si Campaniæ partes absque armatæ manus clypeo adire præsumpseris, & te à truculenta hostium violentia graviter inquietari, aut ut verius profiteamur, cujuslibet prædonis captione dehonoriari, & Gallæciam multiplici discordiæ impugnatione opprimi, nos quoque, te absente, in salutis nostræ dispensia ruere, haud ambiguum est. Tua interest curam & solici tudenem nostram, totiusque Gallæciæ gerere: ea propter hortamur, & consulimus, ut ab incœpto resipiscas, & quod potissimum est, tibi, nobisque omnibus provideas: quod si nobis obsistere volueris, antequam ab aliis (quod in certissimis est) dedecoreris, vel capiaris, ne tantum quid temerarie aggrediaris, à nobis captus tenaberis: melius est enim tibi discessus licentiam à nobis inhiberi, quam improvido favore, ad tantum præcipitum tibi assensum adhiberi. Igitur Episcopus his atque aliis acquiescens, duos de Clericis suis ad prædictum Concilium direxit, qui illius absentiæ necessariam causam Romano Legato prætendentes, has inferius scriptas literas attulerunt.

Litere S. R. E. Legati ad Compostellanum Episcopum.

Bernardus Toletanus Sedis Archiep. & Dei gratia S. R. E. Legatus, Compostellanensis Ecclesiæ Pontifici salutem, & benedictionem. Legatos quos nobis misistis, vidimus dicentes, quod Concilio quod Palentiæ, vestro præcipue consilio celebravimus, interesse nequivistis, inevitabili necessitate detentus: verum quia solatium, & auxilium, & consilium vestrum nobis sub-

tra-

Anno traxistis, ut verum vobis fateamur, moleste tulimus, sed
 1113 propter pristinam amicitiam, quæ inter me & vos diu
 existit, & interventu vestrorum Clericorum, patimur ac
 vobis indulgemuſ.

De Villa Pianela data M. Froylaz. Cap. 93.

POST hæc supradictus Episcopus ad multiplicandum Ecclesiæ suæ bona vigilantius anhelans, omnium Canonicorum consilio Villam nomine *Pianelam* cum Ecclesia sua cuidam Sanctimoniali, scilicet M. (1) Froylaz, *Munina* rori Comitis P. contulit, ut eam dum vixerit, habeat, incolat, ædificet, plantet, prout melius potuerit. Expleto autem illius vitæ curriculo, præscripta Villa ad Ecclesiæ B. Jacobi jus cum omnibus facultatibus suis redeat. Ipsa quoque tanti beneficii non immemor, Ecclesiæ B. Jacobi has subscriptas hereditates tradidit, videlicet Villam cum Ecclesiola sua nomine *Rus* in Nemitos, portiones quas habet in *Figariola*, Villam *Marin* medianam de heremo, in territorio quoque Saliniensi Villam *Maranes*, medietatem etiam illius hereditatis quæ fuit socrus suæ Godæ. Hæc omnia cum omnibus sibi pertinentibus B. Jacobo contulit. Hujus rei placitum atque pactum utrobique, ut magis ratum, magisque firmum habeatur, neve surrepentium temporum cursu deleatur, Chirographi pagina, quod in Catalogo B. Jacobi repertus, sanctum est. Factum est autem in Era M.C.LI. VIII. idus Novemb. (Anno 1113.)

De alia medietate Denæ, & de aliis hereditatibus vel Ecclesiis. Cap. 94.

A Liam quoque Villæ Denæ, de qua supra memini-
 mus, medietatem Comes P. quém prædictus Epis-
 copus utpote spiritualem filium suum spiritualis doctri-
 nabulo instruebat, eumque ut Ecclesiis, Ecclesiarumque
 ministris decimas omnium quæ possidebat, ceteraque be-
 ne-

neficia plenius impenderet admonebat, Ecclesiæ B. Jaco- Anno
cobi contulit. Dedit etiam has subscriptas hereditates, vi- 1113
delicet in Prucios portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris
de Pernis, S. Julianum de *Carantonie*, S. Petrum de
Grandal, integrum S. Mariam de Castro in Bisancos, S. Ja-
cobum de Francia, S. Stephanum de *Erens*, S. Eugeniam
de Trasancos. S. Saturninum illam Ecclesiam in Abbati,
illam Ecclesiam in Nendos, S. Mariam de *Olarios* in sal-
to illam Ecclesiam, S. Tyrsum in Selaya, in Nemancos
S. Stephanum de Lires. S. Mariam de Mauri. S. quoque
Mariam de Ozia in Nemancos. S. Mariæ de Mour medie-
tatem ad præsens, post mortem vero ejus hereditatem quæ
ibi est. Præterea *Amaranti*, & *Nimiam*, & quidquid ha-
bet inter Uliam & Tamarim, vel quantum ibidem dein-
cepse adeptus fuerit in his hereditatibus, & curtem in
Patrono, præter casas in Compostella, B. Jacobo contulit.

Ad removendas oppressiones populorum. Cap. 95.

Circa id fere temporis prædictus Gallæciae Patronus, pie-
tatis oculo oppressiones atque angustias pauperum,
plebem calumniis & injuriis afflictam, Provinciam B. Ja-
bi gravius assiduæ rapacitatis inquietatione pessundatam,
misericorditer respiciens, paternæ pietatis solicitudinem
adhibuit, injustasque populorum oppressiones relevare
summopere studuit. Quippe post obitum nobilissimi Im-
peratoris A. ingruente tantarum guerrarum tumultu mili-
tes majoribus solidatis, amplioribus posessionibus bearí
oportuit: quod oppressionis, & inopiæ causa populis
erat. Pecunia enim imbecillioribus minusque potentiibus
quoquomodo substracta, nobilibus ceterisque bellorum
exercitiis insudantibus, larga manu erogabatur. Porro
res exigit, bellorum tempore milites qui hōstium inqui-
tationi resistant, & sua fortiter defendant, munera largi-
tate à patriæ tutoribus plenius remunerari. Verum præ-
dic-

Anno dictus Episcopus oppressionis tribulationem , inopiæ calamitatem in subditis misericordiali compunctione intuens , illasque paterna pietate compatiens , tantorum malorum causas removere solicite curavit. Ad relevandum namque & refocillandum totius honoris B. Jacobi populum , publicis privatisque calumniis atque rapinis usquequaque afflictum cum omnium Canonicorum Apostolicæ Ecclesiæ consilio decreta quæ in honore B. Jacobi firmissime observarentur , constituit , & in his , ut equum & justum , remota ambage , custodiretur , stabilivit : quæ ut firmiora forent , neve aliquo impulsu labefierent , omnes Optimates qui principatu in honore B. Jacobi pollebant , sive illius dominio subjacebant , quatenus ea solitius observarent , jureamento astrinxit : ceteros quoque ejusdem juramenti non immunes prætermisit. Deinde , ne interlabente temporum curriculo delerentur , scripta breviter nobis legenda , & observanda contradidit.

Incipiunt Decreta Didaci Ecclesiæ B. Jocobi II. Episcopi ad protegendos pauperes. Cap. 96.

Divina disponente clementia ego Didacus II. Ecclesiæ B. Jacobi Ep. cum ejusdem sedis Canonicorum Judicio , ceterorumque nobilium virorum consilio prædecessorum statum relegendo , ad protegendum populum , ad exhibendam justitiae normam in toto honore B. Jacobi , excepta Compostellana urbe , omnibusque burgis , quo adveniæ aliique complures confluentes statuta nullatenus observare valerent , hujuscemodi decreta constituo , & consti-
tuendo confirmo.

I

De Ecclesiis.

A capite igitur exordium sumentes præcipimus , nè quis Ecclesiæ terminos irrumpat , aut violenter ingrediat-
tur. Si quis vero intra Ecclesiæ terminos quidpiam capere , aut

aut sibi præfigillare existente justitia , & exigente volue- Anno
rit , Pontificis Vicarium , ut licentiam sibi dari prius ex- 1113
postulet.

**2 De Domibus nobilium , & ignobilium , de pigneribus ,
& de perpetratis calumniis.**

IN domibus nobilium , seu ubicumque eorum uxores , aut filii , inermes fuerint , Vicariis , & quibusque aliis pignerandi licentiam refecamus . In ceterorum quoque domibus id ipsum observare præcipimus , excepto si furti aut homicidii , aut violentæ mulieris violationis , quod vulgo raptum dicitur , aut quadragesimalis tributi causa extiterit . Quod si extra domos rusticanas armenta , ceterave hujusmodi quæ pro perpetrata calumnia capiantur , inventa minime fuerint , Vicarius admotis vicinis , & legitimis testibus domum præfigillet , vel inde pignus abstrahat . Quidquid ut prædictum est pigneratum fuerit , quoisque VIII. dies compleantur , integrum conservetur , & vicini reservandum commendetur , & usque ad præfinitum terminum illæsum , & ab omni usu liberum maneat : si fuerint omnia animalia exercendi operis studio adhibenda , totius laboris expertia serventur . Tandem si calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam institiam venire neglexerit , nisi necessaria detentus causa fuerit , justitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pigneris partem detineant . Cetera dominis suis referantur . Si quis injuste vel absque domini sui petita licentia quempiam pignerare præsumperit , duplum restituat , & sexaginta solidos Pontifici persolvat . Verumtamen quisquis prius requisita justitia coram idoneis testibus cum Vicario pigneravit , duplum minime restituat .

3 De Judicibus.

Hereditatum , & Ecclesiarum causæ non nisi ab optimatibus , & Apostolicæ Sedis judicibus diffiniantur .

Anno Calumniæ fidejussoriæ judicia , more antecesorum nostrorum posthabitæ in honore B. Jacobi aliis judicibus , Apostolicæ Sedis judicibus referantur.

4 De Calumniis pauperum.

PAUPERES & imbecilles misericorditer calumnias complicant , ut beneficiis suis penitus non priventur.

5 De Proditoribus & Latronibus.

PRODITORES & LATRONES nemo protegere , nemo defendere præsumat. Sane eorum protectores damna vel calumnias quæ illi sustinere meruerant , sustineant.

6 De Furibus.

FUR postquam tertio furti reus convictus , comprehensusve , fuerit , Principibus terræ atque justitiæ examinatoribus tradatur. Qui , dictante justitia , pro meritis ultiōem in eum exerceant , sibique dati gladii causam animadvertant : noverint enim quia qui percutit malos in eo quod mali sunt , minister Dei est , & alibi: Punire malos non est effusio sanguinis.

7 De Caracteribus.

CARACTERES coram totius Ecclesiæ conventu sive publico concilio , fieri jubemus , aliter factos , valere inhibemus.

8 De Fosataria , & Luētuosa.

HIS qui servilis conditionis jugum sustinent , vel qui quadragesimalia tributa persolvunt , redditus solitos qui Fosataria , & Luētuosa nuncupantur , relaxamus , si patrum parentumve suorum hereditates incolunt.

9 De die Dominica.

IN Dominica die ruricolas ad civitatem negotiatum ire prohibemus.

10 De Placitis , & ceteris scriptis.

PLACITA & cetera hujuscemodi scripta ab autenticis Clericis sicut à judicibus , vel ab Archidiacono , sive ab

ab ipsius loci Archipresbytero fiant. Sin autem, cassa ha- Anno
beantur. 1113

11 *De Causis pauperum.*

SI quis potentum judicii causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ per se causam suam definiat, ne forte cuiuspiam maiestate pauperis justitia suffocetur.

12 *De Quadragesima.*

Dlebus quadragesimæ characteres fieri, calumniarum causas diffiniri, judicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem non extraneis, qui pro dñorum suorum velle tractabuntur, excepta furti, rausi, homicidii, quadragesimalis tributi causa, removemus.

13 *Ut calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.*

DIE Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites, rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant: tunc si quid querelæ, vel injuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, ceterisque discretis viris, veraciter perquiratur, & emendetur: quod si diffinire nequiverit, sequenti die super illius negotii causa vera indagine facta Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatebus referatur, & determinetur.

14 *De Causis agendis in VI. Feria.*

UNiuscujusque hebdomadæ sexta Feria Pontificalis palatii januis referatis, quidquid querelæ, quidquid injuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Judicum, & Canoniconum, intimetur, & diffiniatur.

15 *De Lupis exagitandis.*

IN unoquoque Sabbato (excepto Paschæ, & Pentecostes) Presbyteri, milites, rustici, cujusque negotii immunes, lupos exagitantes persequantur, & eis præcipicia, quod vulgus *fogios* vocat, præparent. Quæque etiam Ecclesia

Anno ¹¹¹³ VII. ferreas cannas persolvat. Ad hoc negotium quisire distulerit, si sit Sacerdos, nisi infirmorum visitatione detineatur, vel miles, V. solidos, rusticus vero ovem, vel solidum persolvat.

16

De Vicariis.

MIllites, & quicumque principatu præminent, villicationibus suis tales Vicarios statuant, qui si quid contra decretorum justitiam egerint, calumniarum causas unde compleant, habeant. Sin autem, eorum domini perpetrati damni, & justitiæ calumnias sustineant.

17

De Latronibus.

QUicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat, & quæcumque villicus ab eo abstraxerit, horum tertiam partem habeat, sic & de proditoribus.

18 *Ne quis res mortuorum diripiatur aut inquietetur.*

QUoties quis naturæ jura persolverit, illius hereditates, ceteraque beneficia, usque ad X. dies, integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimiserit, consistant. Finitis autem X. diebus, possessionibus, ceterisque beneficiis sub eodem jure, sub quo qui mortis spiculo ceciderit, qualiterve dimiserit, existentibus, si qua calumniarum schismata super his fuerint, ab Apostolicæ Sedis judicibus, ceterisque dissertis viris difiniantur. Ceterum ne quis heredipeta, ne quis siccophanta usurpative accedat, justitiæ argumentis plenius indagetur.

19 *Ne in Dominica Sajones licentiam habent pignerandi.*

AB hora nona Sabbati, usque in Feria secunda hora prima, nullus Sajo habeat licentiam pignerandi, nisi homicidas, latrones, scilicet, violatores virginum, per vim raptiores, & proditores: & si aliquis de extranea patria justitiam postulaverit, infra supradictum tempus justitiam sumat.

Ne

20 *Ne conventus alternantium fiat in Ecclesia.*

Sajonom Concilium, vel militum conventus in Ecclesia sive terminis ejus fieri prohibemus.

21 *Ne clerici fiant laicorum villici, vel pedagogi.*

CLericci neque laicorum villici efficiantur, neque filiorum illorum nutritores, neque à laica persona dishonestentur, vel eorum bona capiantur. Qui aliter egerit, canonicam institutionem componat, & excommunicatus à conventu fidelium sequestretur.

22 *De Rebus captivatorum.*

Bona eorum qui capiuntur à Mauris, usque ad annum plenum intemerata & integra conserventur, ut si forte fortuitu captum potuerint redimere, redimant: sin autem completo anno juxta arbitrium propinquorum eorum bona distribuantur.

23 *De Mercatoribus & peregrinis.*

Mercatores, romarij, & peregrini, non pignerentur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulerit, & sit excommunicatus, & solidos LX. persolvat Dño. illius honoris.

24 *De Clericis.*

CLericci fossatariam non dent. Abbates, & Clericos venientes ad Synodum, vel votum, aut tertias afferentes, pignerari vetamus.

25 *De Mensuris.*

OMnes alias tis. (1) nisi ad mensuram illius petræ quæ stat in campo Compostellæ, tam in hac Civitate, quam extra vendere vel emere prohibemus, & qui aliter egerit excommunicatus LX. solidos solvat, donec resipiscat.

De

(1) Talegas lege, mensura scil. species, quæ alterius à nostris fanega dictæ, quarta est apud Gallacos pars.

Anno De Concilio Palentiaæ , & de Capellano Regina in Lu-
censem Episcopum electo. Cap. 97.
1113

IN prædicto Palentiaæ Concilio (1) Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus una cum plerisque Hispaniarum Episcopis , Abbatibus , pro modo & tempore justitiæ examinationem saluberius edislerendo , rapinas , incendia , cædes , ceterasque Hispaniaæ calamitates de die in diem crebrius ingruere doluit. Communicatis autem omnium consiliis , ineffabilem Dei misericordiam omnes humillima devotione , quatenus tot tantisque malis remedia maturius impendere dignaretur , expostulavere. Demum Ecclesiarum subversiones , divina etiam & humana audacius temerata ingemiscentes , consulere , relevare , tantisque calamitatibus , Deo opitulante , finem imponere , solicite curarunt. Lucensi quoque Ecclesiæ , de cuius inquietatione sermo in publicum ventilatus est , paternæ consolacionis auxilium non distulere : illa namque jam dudum tuto- re privata , & pene Pastore viduata , maximis prœcellis , ut puta bellorum tempore , impellebatur. Petrus , quippe ejusdem Ecclesiæ Episcopus , totus supernæ beatitudini inhians , & ab hujus mundi cura immunis , tanti culminis solitudinem ferre recusabat : Lucensis Ecclesiæ honorem protegere , animarum curam gerere , multis diversisque negotiis insudare , sicut necessarium erat , nequibat. Præterea illum ægrimonie vexabat , nec amplius ad id officij satis esse poterat : ea propter prædicta Ecclesia patrocinio viduata , procellarum impulsu valde inquietabatur , & maxime Comitis R. dominio subjugata , opprimebatur. Quapropter generali Collegio sanctum est , quod quoniam prædictus Lucensis Ecclesiæ Episcop. regiminis curam ferre penitus renuebat , nec Pontificis mi-

(1) Anno 1113. ut initio cap. 92. prænotavimus.

nisterium implere nullatenus poterat , ne Ecclesia fundo ^{Anno} tenuis extirparetur , alium qui & Ecclesiam à morsibus hiantium protegeret , & curam animarum gereret , canonice in Episcopum promoveri. Igitur Lucensis Ecclesiæ Clerici Archiepiscopum adeuntes , quatenus matris suæ desolationi consulens , eorum petitioni condescendat , misericorditer exposcunt. Ipse quoque præfatus summæ Religionis vir , ut jam tanto labori desisteret , aliisque qui quod ipse nullo modo implere poterat , & ut Ecclesiam protegeret , & Pastoris officium teneret , in Episcopum eligeretur , summopere precibus impetrare laboravit. A supradictis itaque Lucensis Ecclesiæ ceterisque venerabilibus personis Petrus Reginæ U. Capellanus designatur Præsul , & summo affectu exposcitur. Deinde ad Lucensem Urbem canonice ad Episcopatum promovendus mittitur. Ipse equidem Archiep. super illius electione atque consecratione D. Compostellano Episcopo , A. Tudensi , D. Auriensi , M. Minduniensi , has literas direxit.

De Scrutinio & consecratione Lucensis electi. Cap. 98.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E. Legatus , dilectis in Christo fratribus atque Coepiscopis , Dño. D. Compostellano , Dño. M. Minduniensi , Dño. A. Tudensi. Dño. D. Auriensi cœlestis Regni aditum. Vestræ fraternitati notum fieri volumus , Lucensis Ecclesiæ Clerum & populum Dñm. Petrum Capellanum Reginæ , sicut accepimus , sibi in Pastorem elegisse: sed utrum electio canonica fuerit , quia ignoramus , vobis charitable præcipimus , atque præcipiendo rogamus , quatenus rem diligentius perquiratis : quod si electionem canonicam inveneritis , quia Bracharenſis quandiu S. R. E. innobediens , sicut nostis , atque rebellis extiterit , ab Episcopali suspensus officio , neminem consecrare potest ; aut cum Dño. Compostellano vice nostra fungente benedicere

stu-

Anno studete , aut nobis cum vestris literis ipsum proculdubio
 1114 consecrandum dirigite. Mauritio autem dum in hac ma-
 litia perseveraverit , nullus Episcop. nullus Bracarensis
 Provinciae Abbas , sed nec Clericus , aut laicus , ut dig-
 num est , obedientiam exhibeat. Valete.

Visis autem his literis de ejus electione promptissima
 indagine consulitur , & quoniam canonice fuerat facta,
 consecratio non differtur. Fungente igitur Didaco B. Ja-
 cobi Episcopo vice Archiep. Lucensis Ecclesiæ electus in
 * Ecclesia B. Jacobi VII. K. Maij * præsentibus D. Auriensi,
 Anno M. Mindun. Episcop. in Episcopum consecratur , & Lucensi
 1114 Ecclesiæ Pastor destinatur.

Item supradictus Archiep. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi
 Episcopo has literas direxit.

*Ad insinuandam amicitiam inter Toletanum Archiepiscopum
 & Episcopum Compostellanum de excommunicatione
 M. Bracarensis Archiepiscopi.*

Cap. 99.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. &
 S. R. E. Legatus , dilecto in Christo fratri Coepisco-
 po Dño. D. Compostellano , supernis civibus feliciter
 copulari. Magno mentis affectu , multo animi desiderio,
 vestram si fieri posset optarem videre amicitiam , de co-
 muni utilitate hujus Regni maxime perturbati vobiscum
 locuturus. Sed quoniam tanta est perturbatio , quod mu-
 tuu visu præstantialiter fraudamur , jungat charitas , &
 Epistola quos separat corporis absentia. Noverit igitur di-
 lectio vestra , M. Bracharensem , quoniam de invasione
 Legionensis Ecclesiæ satisfacere noluit , & exinde à nobis
 ab utroque officio suspensus , Episcopale & Sacerdotale
 officium imprudenter celebrare præsumpsit , subjectas à
 Dño. Papa accepisse literas : *Inter querelas alias que de te
 ad Sedem Apostolicam delatae sunt , Legionensis Ecclesiæ in-*

vicio, & contritio Nos gravius contristavit : super qua & Anno
nostris literis monitus, & à Vicario nostro B. Toletano ad 1114
Concilium evocatus, & venire & satisfacere contempsisti.
Ad hæc pro hujusmodi nequitia & inobedientia per eum tam
à Sacerdotali, quam Episcopali officio interdictus, eadem
officia celebrare pertinaciter præsumpsisti. Nos igitur aucto-
re Deo tantum nequitia & superbiae facinus ulciscentes, &
eadem tibi officia & Bracharensis Ecclesiæ obedientiam in-
terdicimus, donec resipiscens obedias & plenius satisfasias.
Datum Laterani XIV. K. Maii indictione VII. *

*
Anno
1114

Precamur igitur amicitiam vestram, quatenus omni-
bus Suffraganeis Bracharensis Ecclesiæ Episcopis has ostendatis literas, & ne prædicto M. secundum iussionem Dñi.
Papæ obedientiam exhibeant, admoneatis. Has quoque
alias Portugalensium Infantiarum vestri gratia pro nostro
amore destinate. Valete.

De Ecclesiis & hereditatibus ab eodem Ecclesiæ B. Jacobi
Episc. acquisitis. Cap. 100.

Eodem quoque tempore prædictus Apostolicæ Eccles. Episcop. circa dignitatem, augmentationemque suæ Ecclesiæ usquequaque indefessa solicitudine anhelans, Ecclesiæ fabricavit, hereditates & possessiones lucrificavit, ædificia & municipia construxit. Has scilicet hereditates Ecclesiæ suæ acquisivit, Monasterium S. Pelagii de Circitello cum familia sua & villis suis, videlicet Villamajore, Maurentani. Castro fracto, Salamiri, Cesari, Anserice, Quintanas, Villar. Rubi. Salimes cum Ecclesia S. Marthæ, & in Castella Molnes, Ango. In Deza, villas Trauca, Occa, Ordiale. In Siaonia, alias villas, cum omnibus testationibus & adjunctionibus prædicti Monasterii ubicunque inveniri poterint. Item filia Comitis Petri Froylaz, nomine Enxemena, Ecclesiæ B. Jacobi octavam partem S. Mariæ de Transimonte contulit cum familia sua, om-

Anno nibusque adjunctionibus suis. Octavam quoque partem de
 1114 S. Pelagio de Lenes cum familia sua, omnibusque adjunctionibus suis, ejusdem quoque Comitis P. frater nomine Rudericus Froylazi quoddam rus quod est secus Auegundi, Villam scil. B. Jacobi, ejusdem Apostoli Ecclesiae tribuit. Præterea idem Episcop. quasdam Ecclesias ædificavit, Ecclesiam S. Jacobi de Patrono, Ecclesiam de Pilonio, Ecclesiam S. Salvatoris de Cherua in Pistomarcis. Castrum quoque Honesti turribus munivit, muro circumdedit, ponte ceterisque decoravit, & quam plura ædificia in honore B. Jacobi construxit. Item Rabinatus Muniz dedit Ecclesiae B. Jacobi Villam Aquilon, Vilar, Rial cum familia, & adjunctionibus suis. Comes quoque Petrus cum Comitisa uxore sua domina M. ibidem contulit in Ventosa mediatem unius Ecclesiae, scil. S. Christophori, & in terra de Faro tertiam partem alterius Ecclesiae S. Mariæ de Aozo. Item in Coronato dedit Suarius Froylaz Villam nomine Bausendi, & alias duas Villas ibidem.

2 Eodem fere tempore Regina Domina U. venerabilis mem. Regis Adefonsi filia, quosdam B. Jacobi Ecclesiae Clericos, Didacum scil. Budanensem, (1) & ejus fratres Pelagium, & Petrum, & totam eorum progeniem cum tota sua hereditate esse capite censos asserebat, & eos sibi servili conditione debere servire multis assertionibus comprobare volebat; & quia illi B. Jacobi Canonici erant, Episcopus D. de eorum dedecore, & detimento non modicum contristatus Dñam Reginam summis, & indefessis precibus interpellavit, ut illiusmodi calumniam divino, & B. Jacobi amore, omnino postponeret, & supradictos Clericos, & eorum progeniem, quietos esse, & libertatis iure uti in Dei obsequium, & suorum peccatorum remissionem permitteret. Cujus petitioni una Regina condescendens

(1) Budanensem, ex sequentibus, leges.

dens non solum illos de suo genio inquietare Dñi Episcopi Anno
 intercessione cessavit , veruni omnes eos inter suos familiares , & speciales amicos ex illo tempore habere disposuit. Duobus autem supradiectorum fratum Pelagio , & Petro mortuis , tertio autem vivente , scilicet Didaco , sed insano , qui suum patruum diabolo stimulante dum esset insanus interfecit , Nuno Budanensis cum suo fratre Froyla , & avunculo suo Didaco Dulcitii , & aliis parentibus , *Budanense Monasterium* in terra de Coronato stabilitum , quod sua propria hereditas erat , B. Jacobi Ecclesiæ incartaverunt , & testamentum in ostensionem & confirmationem suæ incarnationis à seipsis factum propriis manibus robora- verunt , & roboratum Dño. Episcopo in thesauro B. Jacobi tenendum & habendum , lœtâ manu & jucundo animo tradiderunt. Hanc autem incarnationem eo tenore , & eo pacto fecerunt , ut quandiu illi viverent supradictum Monasterium ad usum vitæ haberent , & B. Jacobi Ecclesiæ subditi , & obedientes essent. Hoc quoque additum est , ut si qui ex eorum progenie Clerici esse , & seculariter continere vellent , prædictum Monasterium eodem tenore possiderent. Hoc testamento facto ; & ab illis accepto omnia fere Kartaria quæ illi de supradicto Monasterio habebant Dñs. Episcopus nulla mala arte , & nullo malo inge- nio acquisivit , & in B. Jacobi thesauro ad testimonium supradictæ conditionis reposuit.

3 Petrus quoque Vimaraz cum uxore sua dedit inter ambos pontes sextam partem Ecclesiæ de *Tabladella* B. Jacobi Ecclesiæ. Dedit etiam villam de Tabladella cum suo servitiali. Præter hoc idem supradictus Ep. Ecclesiæ S. Thomæ Apostoli de Ojames restauravit , renovavit , & consecravit. Item Ovecus Gallæciæ Comes , & luxor sua Eila dedere B. Jacobo in ripa Pisorgi portionem suam de Villa *Bovadella* , & de Villa *Pisata* , & omnes servos suos

Anno à servitutis jugo absolutos , tuitiori B. Jacobi commendarunt.
1114 Comes quoque Petrus cum uxore sua Comitisa M. medietatem filiorum Ecclesiae S. Tursi de Avegundo cum caractere suo prædicto dedere Apostolo , quam Ecclesiæ jam dudum ibidem contulerant. Item M. Gelmirides frater prædicti Pontificis suas portiones quinque Ecclesiærum , scil. S. Petri de Orvego , S. Michaelis de Castanella , S. Jacobi de Ripa de Sat , S. Antonini de Castro , B. Jacobo contulit , hac conditione , ut annuatim in anniversario suo , scilicet in festivitate S. Mariæ Magdalénæ , de illis Canonici splendide procurentur. Item Arias Petrides dedit Villam viridem. Item Visclavara Froylaz , Soror Comitis Petri , dedit B. Jacobo medietatem S. Petri de Crendes in Nemitos .

4 Comes Munio , & uxor sua Comitisa Lupa contulere B. Jacobo portionem suam Ecclesiae S. Eulaliæ de Aria : in Salceta unum servitiale cum sua hereditate : in Amunio alium servitiale cum sua hereditate : in Decia Villam de Vellegio cum sua creatione : in Aviancos S. Martinum de Olarios sicut U. Reginæ dederat eis. Item Rane-mirus Muninz , dedit prædicto Apostolo totam suam portionem S. Martini de Severana cum adjunctionibus suis , scilicet S. Joanne de Bojon , cum Villis & hereditatibus , id est , Villa de Forno , Villa de Cerquitu cum omnibus aliis hereditatibus : item pro parte S. Martini de Severana medietatem S. Mariae de Coleirsi ; medietatem S. Petri de Sena , medietatem S. Eulaliæ in ripa Umiæ , medietatem Sanctæ Leocritiæ de Sicana , medietatem S. Martini de Meix , portionem suam Monasterii de Calogo cum suis adjunctionibus ; id est , Villa Callario , & item Callerii , & 3. & callarius : item portionem suam de Deitu , & de Villa Usa , & de Villa de Curbellion , & de Villa de Unio , & de Villa de Pontas , & de Villa de Loix , & de S. Maria de

Vesomanio. Item Marina Fredenardiz dedit B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de *Sobradello*. Item Petrus Arias dedit B. Jacobo portionem suam , de Villa nova. Item Gundesindus Cidiz dedit B. Jacobo in Taberiolos quartam partem Ecclesiæ S. Joannis de *Santellas* cum adjunctionibus , & creatione sua. Munio quoque Didaz constituit B. Jacobo partem suam S. Mariæ de *Carredecello* cum adjunctionibus , & cum quodam rure. Item Regina Urraca dedit B. Jacobo medietatem Monasterii de *Ledesma* cum adjunctionibus , & creatione sua , & medietatem Monasterii S. Stephani de *Caneda* similiter cum adjunctionibus , & creatione sua. Item Regina dedit B. Jacobo scripturæ testamento *Caldas de cuntes* , & quamdam hæreditatem in sautu de Lide , & aliam in Veja.

Amicitia inter Archiepiscopum , & Comitem P.

5 **E**GO Comes Dñs. P. Froylaz cum his inferius denotatis juro vobis Dño. Didaco II. Episcopo , per Deum Patrem omnipotentem , & per omnes Sanctos ejus & virtutes Cæli , ut salva fidelitate Infantis Dni. A.vel alterius Domini quem communi consilio suscepimus , sim vester fidelis amicus , absque fraude & malo ingenio , & custodiam & defendam vitam vestram & membra , & honorem quem nunc habetis , vel habituri estis , modis omnibus deprimendo dedecus vestrum , in omnibus & per omnia : & similiter honorem exaltando , contra omnes homines secundum meum posse & ingenium & arbitrium : & similiter juro ut parentes vestros , quos mihi commendaveritis , & ipsi se mihi conjunixerint , adjuvem & amparem , sicut aliquos de meis bonis hominibus : homines vero , & honores B. Jacobi , qui sunt in mea terra ; defendam & amparem , ad vestrum proficuum & utilitatem , ita quod per me nullum impedimentum

tum

Anno tum , aut damnum habeatis in eis , & si ego aliquam injuriā fecero ibi , aut mei homines , corrigam per me , aut per judicium & laudamentum de nostris amicis , & hominibus ex toto velle meo & posse : & si forte fortuitu perdideritis honorem vestrum , medietatem mei honoris tribuam vobis , & defendam , & amparem vos , & Canonicos vestros , qui vestri amici fuerint & mei , sicut metipsum. De sublimando autem Infante Dño. A. & de suis honoribus dandis & conferendis , secundum iussum & vestrum consilium faciamus , dum eum in potestate nostra habuerimus : & si de hoc juramento mentitus fuero , sim ego perjurus , & isti qui mecum jurant , si se perjurare voluerint , stent cum suis præstaminibus & honoribus , exceptis Castris , vobiscum , & adjuvent vos sine arte & malo ingenio : & de ipsis qui sunt in hoc pacto , sicut discerent , & judicaverint de omnibus negotiis inter nos factis , ita faciam ; & hoc juramentum sit solutum , si nos solve rimus.

6 Qui jurant cum Dño. P. Comite ad illum Episcopum hi sunt : uxor ejus Comitisa Dña. Major. Veremodus Petriz filius ejus. Fernandus Petriz filius ejus. Arias Nuniz, Arias Exemeniz, Froyla Petriz. Arias Sesmondiz, Sarracenus Muniz. Froyla Afonso. Joannes Gutierrez.

De Concilio apud Legionem celebrando. Cap. 101.

NON post multum temporis Bernardus Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. prædicto Pontifici has subsequentes literas direxit , & ut ad Concilium quod Legione XV. K. Novembris celebraturus erat , veniret , ei mandavit .

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. dilecto fratri , & Coepiscopo Dño. D. compostellano , sempiternam beatitudinem. Noverit dilectio ves-

vestra me cum Rege (1) & Regina de communi pace lo- Anno
quutum fuisse: sed quoniam inter eos nullam concor- 1114
diam Rege renuente, facere potuimus, Concilium Le-
gione XV. Kal. Novembris * celebrare decrevimus: cui *
dilectionem vestram interesse volumus, atque præcipimus. Die 18.
Valde enim in eo nobis necessarius eritis, nec ulla occas- Oct.
sione optamus ut præsentiam vestram prædictæ Synodo sub-
trahatis. Valete. Abbates vero atque præpositos vestræ Diœ-
cesis vobiscum adducere mandamus.

De statu S. Ecclesiæ, & de rigore justitiæ quem prædictus
Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum inferius nominatis
Episcopis stabilivit.

NO² *Divina dispensatione Ecclesiæ Dei minif-
tri, Didacus Compostellanae Sedis, A. Tuden-
sis, Munio Vallibriensis, Petrus Lucensis, Didacus Auriensis,
Hugo Portugalensis, nutu Domni Bernardi Toletanae Sedis
Archiep. & S. R. E. Leg. XV. K. Decemb. * Compos- *
tellæ convenimus, & cum Abbatibus Monasterium Gallaciae, Die 17.
seterisque Religiosis Prælatis Concilium celebravimus Dño.
annuente. In quo equidem Concilio Comites, & ceteros ter-
ræ optimates, qui ad Concilium Legionense ire non potue-
runt, commonere fecimus, ut Decreta quæ in eodem Con-
cilio sancita fuerant, inviolabili observatione custodirent.
1. Ut in Ecclesiis Dei & earum rebus & ministris, nullus
laicus violentiam aliquam facere præsumat, & hereditates
& testamenta eisdem Ecclesiis integre restituantur, quæ in-
juste ab eis ablata sunt. 2. Ut nullus laicus aliquam babeat
potestatem intra sacrarium Ecclesiæ, quod vulgariter passa-
les, vel dextros appellamus. 3. Quod nullus laicus decimas
Ec-*

(1) Aragonensi scilicet.

Anno Ecclesiarum , vel primitias , seu oblationes vivorum vel
 1114 mortuorum nec accipere , neque tangere audeat , & quod nullus ordinatus , à manu laica Ecclesiam suscipiat . 4. Ut negotiatores , & peregrini , & laboratores in pace sint , & securi per terras eant , ut nemo in eos vel erum res manus mittat . 5. Ut legitimum conjugium nullo modo violetur , & qui in consanguinitate vel parentela conjuncti sunt , omnino separantur , aut communione priventur . 6. Ut proditores & manifesti perjuri , & eorum testimonia à nullo suscipiantur , quia infames sunt . 7. Ut nulla persona Ecclesiam vendat , vel comparet , seu alicui laico incartet , quia simoniacum est . 8. Ut nullus Clericus mulierem in domo sua habeat , præter eas quas Canones consentiunt . 9. Ut Monachi , vel Clerici qui reliquerunt habitum , communione priventur , donec resipiscant . 10. Ut Monachi sub manu Abbatis vivant , & proprietatem non habeant , & publica officia ut Parochiani Presbyteri non faciant . Qui vero hæc decreta secundum dispositionem Episcoporum suorum observare , & complere studuerint , gratiam Dei omnipotentis habere mereantur : illi autem qui neglexerint , tam in Campis , & in Castella , quam in Portugali , & in Gallæcia , necnon in Extremitatibus , & Aragonia , anathemati subjacebunt , & in eorum terra vel dominatione Officium Divinum nullatenus celebrabitur , præter Pœnitentiam , & Baptisterium . Confraternitatem etiam inter nos fecimus , ut alius alium diligat , & alius alii , si neceſſe fuerit , pro posse suo subveniat , & mutuam charitatem invicem habeamus : & quando aliquis nostrum obbit , ejus anime alii unanimiter succurrant eleemosynis , orationibus , sacrificiis , quatenus ad æternam beatitudinem pervenire possit . Ad hanc autem confraternitatem confirmandam statuimus , ut unoquoque anno mediante Quadragesima Compostellæ conveniamus , & corrigamus malefacta , quæ ad auidentiam nostram venerint . Item hæc ad Romanum Pon-

tificem eodem Compostellano Episcopo ad Ecclesiam suam exaltationem solicite desudanti, (1) directa sunt.

1115

Responsio ad petitionem Episcopi.

3 P. Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcop. salutem & Apost. bened. Etsi procul à vobis positi vestras tamen tribulationes agnovimus, & quæ vos experimini corpore, nos sentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis est, fraternitati vestre libenter auxilium impertimur. Tu vero frater charissime sicut cœpisti, viriliter age, & ad pacem restituendam modis omnibus labora: vestiarum nempe partium bellum Ecclesiæ periculosius est, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Christiana Fides propter hujusmodi facinora ludibrio est. Propter quas Regni vestri & Ecclesiæ perturbationes postulationi tue juxta voluntatem tuam ad præsens respondere non possumus, quia Ecclesiarum nova dispositiones in hujusmodi tumultibus minus competenter fieri possunt, cum magis perturbationem Ecclesiæ videantur afferre, quam pacem. Ceterum si pacem finibus vestris misericordia divina reddiderit, super hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus. Datum Laterani VIII. K. Julij. *

*

Annus

1115

Hæc quoque à Joanne Gaietano, & Cardinali & Cancelario, ei directa sunt. (Qui postea Gelasius Papa)

4 Charissimo fratri & amico dulcissimo D. Compostellano Episcopo Fr. Joannes, Dei gratia Diaconus, salutem in Dño. Benignitati vestre gratias agimus, quia quod ab aliis nuntiis vestris minus factum fue-

Bb rat,

(1) Nempe Compostellanus de transferenda in Ecclesiam suam Emeritense Metropoli serio & avidissime cogitabat. De hoc illi præcipue cura: ad hac responsio Pontificis, esto nihil de petitione exprimat.

Anno rat , per alios adimplestis. De negotio quod significasti
 1115 mihi , diutius cum Dño. Papa tractare non potui , quia me
 in Urbe commorante ipse longe discesserat : pridie tamen
 ante B. Joannis vigilias rediit : pro tempore tamen egi
 quod potui : sed hoc tempore in dissensione tanta , nec ipsi
 nec nobis videtur idoneum hujusmodi mutationem deli-
 berare. Illud enim parum quod Christiani tenent de pro-
 vincia Emeritæ , Toletanus Episcopus possidet , quem hoc
 tempore in tanta compressione perturbare , peccatum est.
 Ceterum si quid nostræ industriaæ est , nostis negotiis ves-
 tris paratum semper fuisse : Vos ergo nostri memores sitis.
 Custodiat vos qui custodit Israel. Amen.

*De Machinatione Regine in Episcopum & de reconciliatio-
 ne eorum. Cap. 102.*

INTERA Regina U. in Gallæciam repedavit , & Compos-
 tellam pervenit. Porro prædictus S. Jacobi Episcop.
 quoniam eam susurronibus atque detractoribus facile ac-
 quiescere , & quoniam ejus animum ad regendum in pace
 & justitia Hispaniæ Regnum femineum & inermem nove-
 rat , & quoniam filii ejus Regis Ildefonsi dominio Gallæ-
 ciæ Regnum debere subjici , si justitia prout decebat
 polleret , sciebat ; animum suum ab ejusdem Reginæ fa-
 vore , aliquatenus removerat. Regina autem inimicorum
 Episcopi consilio , si locus aut tempus exigeret , illum
 capere satagebat. Interim alterutrum verba protendeban-
 tur , Regina muscipulam machinante , & Episcopo sag-
 tius sibi cavente. Cumque Regina cassata intentione prius
 in Saliniensi pago & circumquaque moraretur , quo loco ,
 vel quo modo , vel quibus coadjutoribus Episcopum ca-
 pere posset pertractavit. Optabat namque , sed non præ-
 sumebat : pertractabat , sed verebatur. Denique stabili-
 vit , ut Episcopus qui tunc Iriæ aderat , sibi à partibus
 illis

illis revertenti' occurreret , & sic ex insperato caperetur, Anno non enim Compostellæ , aut ubi à suis vallaretur , in eum manus injicere auderet. Comes namque P. Froylaz præcordialis amicus supradicti Episcopi auditæ proditione ab ipsa equidem Regina , & à consiliariis suis , vehementer expavit ; per nuntium suum clam & sub magna fide diem , horamque Pontifici , & quomodo facere debuerat, fideliter , & ut sibi melius caveret , & fideliter protegeret , patefecit.

2 Audita nefanda proditionis fraude Episcopus Compostellam remeat. Prius tamen villicis suis injungens , ut Reginam apud Patronum honorifice procurent. Post hæc Proceres suos , Canonicos , Cives , in unum convocat, quidquid relatum fuerit sibi , qualiterve in se machinetur agere Regina , palam ediserit. Omnes mirantur , tamque pravi cōsiliī causas unanimiter execrant. Initio denique consilio , Episcopus armata manu equitum , atque peditum circunvallatur , ne quid in eum temerarie hostes audeant , neve quod machinati fuerant ad effectum perducant. Regina ut comperit consilii sui fraudem cassatam, nec ulterius posse proficere , consilium abdicat , neque se unicām talia excogitasse obnixius astruit. Culpam lacrymis usquequa obumbrat , & Episcopum , utpote Patronum suum , tamquam se ipsam diligere , honorare , & protegere velle , jurejurando affirmsat : scriptum est enim: *Cor fultorum dissimile erit.* Nihilominus tamen Episcopus Reginam accurate suscepit , eique obsequium Regii honoris impedit : nimirum armis circumseptus hostibus suis formidandus erat. Convenere autem Compostellam Galæciæ Comites , ceterique optimatum , inter Reginam & Episcopum discidium moleste ferentes , & omnes hujusmodi consilii complices , nefarios proditores vocant , & pacem inter eos restitui summopere elaborant. Tandem Re-

Anno 1115 gina Episcopum , & proceres suos ad foederis unionem revocat , eique cum XX. optimis Baronum , Gallæciæ , Castellæ , & Campaniæ , hujusmodi pactum , & juramentum facit.

Juramentum Reginæ.

3 **E** GO Regina Dñæ. U. juro vobis Dño. D. Episc. per Deum Patrem Omnipotentein , & per omnes Sanctos ejus , ut de isto die in antea sim vestra fidelis amica , de vestro corpore & vestro honore quem habetis , vel habituri estis , sine mala arte & malo ingenio , ad meum posse , & non perdatis honorem vestrum per me; vel per meum consilium , vel ingenium , & consilia quæ mihi dixeritis , & celare mandaveritis , non discooperiam in loco unde vobis male contingat , & ut adjuvem vos, defendere & amparare honorem vestrum ad directum contra omnes homines : & si aliquis homo dixerit mihi male de vobis , non habeam inde curam , vel affrontem vobis: & si aliquod malum fuerit affrontatum de me ad vos, corrigam me per judicium M. Vallibriensis Episcopi , & Dñi. A. & P. Muniz , & A. & P. Anaiaz , & si isti minus fuerint , ponamus alios qui nobis complaceant , & si hoc juramentum perjuravero , sitis vos absoluti & vestri juratores , & ego perjura si me emendare noluero usque ad X. dies si fuerimus in Gallæcia , & si inde foris fuerimus, usque ad tres menses postquam advocata fuero in Regno meo : adicimus autem in hoc juramento , ut si ego perjura fuero , omnes juratores mei sint ex parte vestra.

4 Nos juratores de parte Reginæ Dñæ. U. juramus vobis Dño. D. Episcopo ut sicut superius scriptum est , sic Regina Dñæ. Urraca exequatur. Si autem Regina renuerit iussionem , præscriptorum faciemus judicium. Nos hoc in concilio testemur semel , vel bis , competenti loco & tempore , in Regno ejus , sin autem simus perjuri juxta

con-

concessionem ejus. Comes Dñus. M. Adefonsus Roderi- Anno quiz , Frederandus Joannes , Joannes Didaci , & quos ¹¹¹⁵ absolverit Episcopus sint absoluti ab hoc juramento.

De Navibus Episcopi , & de præda per eas in Sarracenos facta. Cap. 103.

Iisdem temporibus Hispalenses , Saltenses , Castellen-
ses , Salvienses , Lisbonenses , ceterique Sarraceni
ab Hispali usque ad Colimbriam confinia maris incolen-
tes , naves construere consueverant , & navigio armata
manu venientes , maritima à Colimbria usque ad Pyrenæos ,
videlicet Portugalliam , Morracios , Saliniensium fines ,
Pistomarchos , Gentines , Nemarcos , Sonariam , Salagiam ,
Bregantinos , Nemitos , Prucios , Bisancos , Trafancos ,
Vivarium , Duvios , Naviam , ceterosque maritimos Astu-
rum fines , terramque S. Julianæ depopulando vastabant .
Præcipue litora maris , quæ propius Provinciæ B. Jacobi
adjacent , circumquaque pessundabant . Ad insulas namque
quæ prope sunt , scilicet *Flamiam* , *Aonios* , *Saluaram* ,
Aroucam , *Creviam* , Montemque Lauros , cursus destinan-
tes , ibi sedem suam figebant , ibique se ipsos , navesque
suas ab itineris labore reficiebant . Hinc crebros assultus
in Christianos modo clanculo , modo aperta fronte facie-
bant . Quid multis morer ? Ecclesias funditus destruebant ,
altaria suffodiebant , quod dici nefas est . Palatia quoque
nobilium virorum , Villas , tuguria , incendebant , arbo-
res succidebant , armenta etiam interficiebant , & quan-
tum de eis necesse habebant , in navi reponebant , viros ,
mulieres , juvenes , pueros , alios captivabant , alios morti
tradebant . (1) Quid referam ? Frederandum Ariam , Me-
nendum Didacidem , nobilissimos viros , & valde poten-
tes

(1) *De hoc iterum lib. 2. cap. 21.*

Anno tes ab illis captivatos , & pro se redimendis LX. Captivos
¹¹¹⁵ Christianos , tamen ex servili conditione , captivitati eorum dedisse. Præterea complures nobilium , alios captivitati , alios neci dedere : quippe in litore maris ipsi Saraceni tentoria sua sivegabant. Igitur Oceani litoris agricolæ à medio Veris usque ad medium Autumni litora deserebant , aut in speluncis cum omni domo sua latitabant.

2 Tot tantisque Gentilium persecutionibus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum optimatibus Gallæciae medicinæ manum sæpius porrigeret curaverat. Verum enim vero Galliciani , nec naves construere exceptis sarcinariis , nec veliferis biremibus pelagi alta secare in consuetudine habebant. Quamobrem Episcopus tot tantisque malis se nullatenus finem imponere posse rebatur. Porro ut prædictum est , decreta quibus plebs à potentioribus inconcussa maneret , quibusque dictante justitia unusquisque sua haberet , dederat. Pacem quoque quantum sua intererat , obnixius patriæ administrabat : quid autem consilii , quid patrocinii protenderet , ubi nec consilium , nec patrocinium prodesse valebat ? Sola Dei ineffabilis misericordia , sola ipsius inæstimabilis sapientia , operi suo consulere poterat.

3 Prædictus itaque Episcopus incircumscripta Dei prævidentia fultus , & Christianorum captivitate compunctus , nuntios suos *Pisam* , atque *Genuam* direxit. Ibi namque optimi navium artifices , nautæque peritissimi qui palinuro Eneæ nautæ non cederent , habebantur ; quos præscripti nuntii plurimorum munierum pollicitis pavere , & ut naves constructum in Gallæciam proficiscantur comovere : nec mora artifices navium à Genua Civitate Compostellam ad Episcopum veniunt , & ut duas biremes ei construant cum eo determinato prius pretio paciscuntur. Quantum autem gaudium , quantumve tripudium

maritimorum incolæ , immo omnes Galliciani , habuerint, Anno
 ex rei utilitate perpendi valet , quippe pro liberatione , at-
 que protectione patriæ gaudebant. Quomodo enim Sar-
 raceni in navium multitudine venientes à præda & à cap-
 tivitate Gallæciæ inhiberi possent , nisi versa vice navalí
 exercitio ? Magno itaque admodum sumptu , factis dua-
 bus biremibus , quas vulgus *Galleas* * vocat , Irienses ac-
 cito sibi altero palinuro , earumdem scilicet navium arti-
 fice , nomine Eugerio , præcepto & admonitione Episco-
 pi Sarracenis vices redditum eunt. Quid plura ? Ducenti
 viri mari belloque prompti , cursu vellifero Ismaelitarum
 terram invadunt. Pro acceptis itaque olim dannis atque
 contumeliis æquipollentia & amplius Ismaelitis rependunt:
 incendunt domos , & segetes in areis , (erat enim tempus
 triturationis *) arbores , vineas succindunt , nec parcit
 gladius eorum à majori usque ad minorem : templa quo-
 que eorum comburere ac diruere , & in eis foeda relatu
 facere non erubescunt. Naves eorum oneriferas aut vel-
 liferas , Captivos Christianos defferre assuetas , capiunt,
 destruunt , comburunt. Tandem faciato gladio , navibus
 que suis auro , argento , spoliis oneratis , concinentes lau-
 dem Deo & B. Jacobo ad propria cum gaudio revertun-
 tur. Papæ ! quanta Christianæ Fidei cultoribus lætitia , vi-
 dere Sarracenos vinctis manibus post terga suis propriis
 navibus captivos adduci. Horum omnium Irienses Epis-
 copo quartam dedere portionem , additis aliis , quæ ex
 navium suarum proprietate ei debebantur. Dedere etiam
 B. Jacobo captivos qui ad ædificandam ejus Ecclesiam
 lapides & cetera comportarent. Utinam Ismaelitarum in-
 fidelitas taliter sæpius retundatur ! Utinam bona fidelibus,
 mala infidelibus sæpius eveniant!

*
Hodie
Gale-
ras.

*
Circa
Mense
Julii.

Anno 1115 *Juramentum Comitum M. & R. prædicto Episcopo.*

Cap. 104.

Circa id fere temporis Comes M. & Comes R. prædicti B. Jacobi Episcopo hujuscemodi jusjurandum fecerunt. Ego Comes M. Pelagides de Monteroso, & Comes R. Velaz de Sarria juramus vobis Dño. D. II. S. Jacobi Episcopo, per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut simus vestri fideles homines & amici vestri, absque mala arte, & malo ingenio, & contra omnes homines adjuvemus vos ad defendendum corpus, & honorem vestrum, quem nunc habetis, vel habituri estis, terram videlicet quæ dicitur *Montanos*, & *Castellum S. Georgii*: ista quæ nominamus, & omnia quæ nunc habetis, & omnia quæ habituri estis, juvemus vos acquirere, & defendere, secundum posse & ingenium nostrum, modis omnibus dum vixerimus. Insuper dabimus vobis Reginam Dñam. U. ut juret vobis, & nos iterum cum ea, & cum aliis quos volueritis, ut sit vestra fidelis amica, & numquam per ipsam perdatis honorem vestrum, sed juvet vos contra omnes homines ad salvandum vobis corpus & honorem vestrum dum vixerit, & si ipsa velit in vos insurgere, vel aliter quam juraverit, vobis facere, quocumque modo possemus ad recipiendum amorem ejus sive recuperandum salvo toto honore vestro vos juvaremus: quod si hoc cum honoribus vestris facere vobis non possemus, ipsos honores vestros pro vobis relinquamus, & vobiscum nos teneamus, donec amorem Reginæ & honorem vestrum vobis recuperemus.

Juramentum Reginæ U. eidem Episcopo.

EGO Regina Dña. Urraca juro vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ab hac die sim vobis fidelis amica, & domina sine arte & malo ingenio,

ño, & defendam, & adjuvem vos, & honorem vestrum, contra omnes homines, & dedecus vestrum disturbem omnibus modis, & in diebus meis non perdatis honorem, nec per me, nec per meum consilium, vel ingenium: & si aliquod malum sciero de vobis, vel de honore vestro, monstrum vobis in tempore convenienti ad profectum vestrum. Et hoc juramentum semper sit firmum, quandiu vos attenderitis juramentum quod mihi fecerunt vestri homines pro vobis: & si in vos erravero, corrigam me per judicium istorum qui in hoc pacto sunt.

Hæc sunt nomina juratorum. Comes Froyla Didacides. Comes R. Velaz. Comes Munio Pelagides. Vermez Nuniz filius Comitis Nunionis.

Hæc juramenta præcedentia, & subsequentia temporibus guerræ supradicti Episcopi molimine cum consilio Canonicorum suorum, ne B. Jacobi Ecclesia quoquo modo labefieret, vel ne suis privaretur, & ut etiam honores quos ejusdem Ecclesiae prædecessores injuste amiserant, recuperare posset, post obitum Regis bonæ memorie Dñi. A. in octavo anno ejus mortis facta fuere in Era M. CLIII. * (1)

Juramentum M. Vallibrienſis Episcopi.

PRæter hoc idem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus à M. Vallibriensi (2) Episcopo, qui prius B. Jacobi thesaurarius fuerat, hoc juramentum suscepit. Ego M. Vallibriensis Episcopus juro vobis, Dño. D. II. B. Jacobi Episcopo, quod ab hac die deinceps sim vobis fidelis amicus sine arte & malo ingenio, & exaltem honorem

Cc

vef-

(1) Era & annus à morte Regis non concordant: Rex namque supra cap. 47. mortuus dicitur III. Kal. Jul. Era 1147. à qua ad 1153. non octo, sed sex, vel septem incæpi, anni fluxerunt. Forte in originali erat in VII. anno, & negligens quidam addidit VIII. quod alter latine exprimeret volens octavo posseuit. (2). Hoc die Minduniensis.

Anno

1115

Anno ¹¹¹⁵ vestrum , & deprimam malum vestrum : & honorem al-
taris quem mihi datis juste & canonice in vita mea , nullo
modo quæram ab alio , vobis vivente , & serviam vobis
fideliter , in quibus advocatus fuero in vita vestra , sic
Deus me adjuvet , & hæc Sancta Evangelia.

Quod Portugalensis Episcopus cum legatione Romam missus
est. Cap. 105.

Licet prædictus Episcopus cum Canonicorum suorum
consilio tot & tantis anhelaret ad sublimationem
Ecclesiæ , non prætermisit tamen quin nuntios suos Ro-
mam delegaret , videlicet Hugonem Portugalensem Epis-
copum , qui prius Ecclesiæ B. Jacobi Archidiaconus fue-
^{* Lau-}rat , & L. ^{*} Clericum suum : qui hujusmodi literas à Dño.
^{ren-}Papa attulere.
^{tium.}

De Libertate adepta dum guerra fuerit.

P. Episcopus servus servorum Dei , ven. fratri Didaco
Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened.
Perturbationem Regni vestri non parum in personam tuam
declinare comperimus , partim pro Ecclesiæ B. Jacobi , cui
Deo auctore præsides , magnitudine , partim pro animi tui
solertia , quæ nonnullis metuenda conspicitur : unde non par-
vo te odio insequi dicuntur , qui statum regni turbare ni-
tuntur , quorum profecto insidias solicitius cavere te conve-
nit , ne aut persona tua , aut Ecclesiæ detrimentum (quod
Deus avertat) eveniat : propter quam causam confrater nos-
ter Hugo Portugalensis Episcopus , & Laurentius Ecclesiæ
vestræ Clericus , tua ad nos fraternitatis legationem afferen-
tes , & fideliter exequentes enixius postulaverunt , ut
personam tuam à Conciliorum quæ per provincias fiunt
conventibus solveremus. Nos itaque saluti vestræ tam-
quam nostræ per Dei gratiam providere , & personam tuam
periculis omnibus erui & abesse optamus. Idcirco nos pe-
titioni tua benignitate debita impertimur assensum , & quan-
din

diu guerra & Regni perturbatio permanet, personam tuam Anno
 à Conciliorum conventibus liberam manere concedimus. Ad ¹¹¹⁵
 decorem præterea fraternitatis tue addicimus, ut in quoti-
 diana conversatione tunica & stola indutus incedas. Qui
 videlicet habitus Sacerdotalis est indicium dignitatis: opta-
 mus enim ut & salutem temporalem obtineas, & omnipot-
 enti Domino in omnibus placere contendas. Datum Bene-
 venti XIII. K. Septemb. indict. VIII. (Anno 1115.)

De Concilio Generali Romæ celebrando. Cap. 106.

P. Episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus
 Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, sive Clericis
 per Hispaniam, salutem & Apostolic. benedict. Ab Ecclesiæ
 Patribus quos terræ sal, & mundi lucem, Dominus ac Ma-
 gister noster Christus instituit, exempla vel precepta suscep-
 pimus, ut quoties in Ecclesia graviores emerserint quaesi-
 ones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro in-
 vestituris Episcopatum, vel Abbatiarum, quas sibi jam
 dudum assumperunt Laici, tantum in Ecclesia scandalum est
 exortum, ut ad schisma processerit: unde opportunum &
 valde necessarium duximus, tam pro investituris ipsis, quam
 pro Ecclesiarum occupationibus, fraternitatem vestram ad
 agendum Generale Concilium excitare. Rogamus & præcipi-
 mus, ut de Provinciis singulis, qui sapientiores, vel reli-
 giosores per Dei gratiam cognoscuntur Episcopi, & de Pa-
 rochiis Abbates, sive Clerici Scripturis Sanctis & institutis
 Ecclesiasticis eruditi, IV. Non. proximi Martii nobiscum in
 Urbe Roma studeant omnimodis convenire. Sic prestante
 Deo in hujusmodi quaestionibus præmuniti, ut Conventus nos-
 tri unitas universæ Ecclesiæ unitatis afferat firmamentum.
 Datum Beneventi XVIII. K. Septemb. (1) (Anno 1115.)

Cc 2

De

(1) Anno 1115. indictum Concilium quod Romæ mensie Marzio proxime
 sequentis anni est celebratum.

INTER prædictum Episcopum & Reginam U. discordiæ circa id temporis fomes cœpit pullulare. Porro Galliani præcipue habent præ manibus susurrum, & principum auribus instillare modo vera, modo falsa: quorum crebris instillationibus cœpit alienari, & Episcopus à Regina, & Regina ab Episcopo. Regina itaque ut sibi reconciliaret Episcopum, maturat adire Gallæciam: per Episcopum enim noverat se vel habere vel amittere Regnum Gallæciae: quippe caput & speculum Gallæciae est Episcopus, & Ecclesia B. Jacobi, & hujus Regni spes in eo sita est. Postquam Regina per Duces suos, per Comites, per Vice-Comites, per Marchiones reconciliavit sibi prædictum Episcopum, gaudens bona fortuna sui adventus, Episcopo anhelante ad augmentandum honorem B. Jacobi contulit ei Termas decreto, quæ tunc erat Regii juris, & dona sua roboravit scripto privilegio, quod in Catalogo Ecclesiæ B. Jacobi scriptum reservatur usque in hodiernum diem. Præterea Regina venit Limiam, ut obtunderet superbiam Menendi Nuniz, qui rebellis ei Limiam depopulabatur. Quo peracto reversa est Lupariam.

De Machinatione Reginæ in Episcopum, & de reconciliacione eorum.

INTEREA loci quidam mali complices, æmuli, atque maledici, amatores discordiæ, potius quam pacis, non cessant instillare Reginæ, quod capiat Episcopum, & auferat ei potentiam & honorem. Animus mulieris infirmus est, & instabilis, & cito exorbitat, ut scriptum est: *Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier.* Reginæ animus jam vacillat, jam præparatur ad nefas perpetrandum: captionem multis modis præparat Episcopo, ut cum capiat, disponit laqueos. Sed quoniam

ma-

Inanum mittere in tantum virum neque audebat , nec poterat , nisi adhibito sibi auxilio potentiorum Gallæciæ, mittit legatos suos ad Comitem P. Froylaz , & precatur, ut porrigit auxilii manum tanto facinori. Pollicetur ei partem honoris B. Jacobi , scilicet pretium criminis. Ipse quidem tanti facinoris ausum facere non præsumit. Verum enim vero Comes ille vir timens Deum , & tantum nefas abhorrens , se in Christum Dñi. manum mittere omnino abdicat , & nefandæ proditionis se fieri complicem admidum formidat : ille siquidem Comes erat magnæ potentia, & erat nutritius filii Dñæ. Reginæ Urracæ , & compater prædicti Episcopi , & erat ei vincetus sedere summæ dilectionis , eique suorum peccatorum confessionem faciebat. Qua propter per Joannem Vistruariz Civem B. Jacobi revelat Episcopo omnia machinamenta nefandæ proditionis, & ut sibi caveat à laqueo iniquitatis ei consulit. Parabatur namque captio Episcopi futura Iriæ , vel Compostellæ.

3 Exhorruit Episcopus ad vocem tantæ nequitiae , & vix potuit fidem adhibere auditis. Ab Iria revertitur Compostellam , ut nefandi propositi laqueos detegat Canonicis , atque Civibus : convocat utrimque Proceres suos, profert in publicum nefandum mulieris consilium : vallatur Episcopus manibus equitum , atque peditum , ut laquei mulieris decidant in vacuum. Regina Iriam venit , & licet hoc totum malum machinamentum ipse Episcopus sciret , ipse tamen ut prudens & sapiens , ei servire præcipiebat : *Minus enim feriunt jacula quæ prævidentur* : si enim Episcopus dolos non præscisset , facile in laqueum decidisset. Regina autem ut comperit machinamenta suæ fraudis Episcopo patuisse , nec ad effectum quod voluerat jam posse perducere , pœnitet eam incœpti : mallet non acquievisse susurronibus , detestatur complices tantæ nequitiae , quam maxime tunc potest , extirpat famam tanti fa-

Anno facinoris. Afferit palam jurejurando se talia nec molitam
 fuisse, nec voluisse: nititur adhiberi sibi fidem lacryniis,
 & tantum nefas detestatur, & odit: tandem Compostel-
 lam revertitur. Episcopus autem licet illius colloquium
 evitaret, tamen ei honorifice servire præcipiebat, & ar-
 mis vallatus per biduum, atque per triduum evitat collo-
 quium illius. Demum summis precibus emollitus ad col-
 loquium Reginæ venit in Chorum Ecclesiæ B. Jacobi plu-
 ribus astantibus: major tamen pars armatorum erat Epis-
 copi præ timore, quia eam valde formidabat. Regina
 vero commemorans beneficia quæ pater suus Rex Dñs. A.
 & ipsa fecerat Ecclesiæ B. Jacobi & ipsi Episcopo, de-
 precatur obnixius Episcopum dicens: „Reverende Pater
 „cujus patrocinio vertitur Gallæciæ Regnum, quem so-
 „lum post obitum Patris mei Regis A. habeo patronum,
 „supplicando precor sanctitatem tuam ne inducas animum
 „credere verbis nugigerolorum, neve sussurronibus præ-
 „beas assensum. Ego enim malleum privari Regno meo,
 „quam in te Dñm. patronum meum manum mittere.
 „Quis enim tam sceleratus, tamque perditus, qui Epis-
 „copum S. Jacobi vel in minimo dedecore afficere, vel
 „quod absit, infamiam nefandæ proditionis incurre, &
 „exemplum tantæ nequitiae posteris relinquere? Nempe
 „si me talia molitam fuisse vel voluisse opinaris, centum
 „Proceres quos elegeris in Regno meo vel amplius tibi
 „jurare faciam hæc falso in me facta inventa fuisse. Rever-
 „tamur obsecro charissime Pater, revertamur ad pristi-
 „num foedus, & ne inter nos possit seminari causa dis-
 „cordiæ, sint procul à nobis argumenta falsarum suspicio-
 „num, & detractorum officium cum suo livore apud nos
 „pereat: quem enim patronum habeam in Gallæcia, quem
 „consultorem, si Episcopus B. Jacobi in me exerceat
 „inimicitias? Hunc enim oportet pro me præesse Gallæciæ,
 „&

„ & justitiæ jura tueri : si cvid discordiæ inter Duces aut Anno
 „ Principes Gallæciæ ortum fuerit , hic revocabit eos ad 1116
 „ pacem , hunc amplector , hunc veneror præ omnibus
 „ Episcopis Regni mei.

4 Ad hæc Episcopus , nobilissimus , inquit , Pater
 tuus Rex A. Ecclesiam B. Jacobi , & ejus Episcopum sum-
 mo amore amplexus est , & quot & quanta beneficia ei
 contulerit , in propatulo satis habetur. Tu autem si de-
 tractoribus adhibeas animum , & proborum consilio non
 acquiescas , regnum tuum dissipabitur , quisquam sibi con-
 sulet , & stultorum via praibit. Ego impetum inimicorum
 meorum timerendo , armata manu incedo , non tibi rebel-
 lando , sed dentes inimicorum meorum contremendo.
 Post hæc Episcopus revertitur ad Palatia sua non modica
 armatorum manu stipatus : deinde missis utrimque Legatis
 bis & ter agitur de pace , & ut Episcopus Reginæ non
 sit infestus laboratur. Regina facit Episcopo pactum non
 modici foederis , videlicet ut remoto scrupulo totius sus-
 picionis habeat Episcopum patronum , & quasi Dñm. ut-
 pote virum tantæ reverentia , & tantæ prudentia. Pollicet-
 tur etiam ei Primatum Gallæciæ : additur huic pacto
 Reginam non adhibitaram fore assensum detraCTORIBUS,
 maledicis , ceterisque Episcopi inimicis : hoc pactum se
 non violaturam , & pro posse adimpleturam , Regina jura-
 vit Episcopo , sicut resonat in subsequenti. Præterea ut
 pactum illud firmius & indissolubilius haberetur pepergit
 Regina prædicto Episcopo XX. de potentioribus Gallæciæ,
 Legionis , & Campaniæ , & Castellæ , quos elegerit Epis-
 copus eadem juraturos , & hac conditione solerter ab
 Episcopo interposita si Regina priusquam egrederetur à
 Gallæcia X. præelectos Gallæciæ non daret ad jusjurandum,
 & totidem præelectos Legionis , Campaniæ & Castellæ
 usque ad præfinitum terminum , prædictum pactum dissol-

Anno veretur, & Regina perjurii rea haberetur. Peracto iuramento pacis, & foedere stabilito inter Episcopum & Reginam, Regina revertitur *Lucum*, ubi quidam de Canonicis nostris ob hoc illuc euntes recipere juramenta quorundam Principum, quia ipsa ut promiserat non adimplerat. Postea Regina transpyrenante praedictus Episcopus, non immemor pacti sui, misit Canonicos, & milites suos ad Reginam, qui reciperent juramentum praelectorum Principum Legionis, Campaniae, atque Castellae: sed maledicta terra ubi puer regnat, & mulier principatum tenet: regnum non precibus ac blanditiis, sed legibus, & imperio regendum est: quem enim ultramontanorum Principum Regina non oravit, & precando non adovicavit, ut pactum illud juramento firmaret. Ceterum mollia mollibus, aspera asperis conveniunt. Postquam Episcopus bis & ter missis Legatis ad Reginam praetaxatos juratores usque ad determinatum tempus nec post habuit, foedera prefati pacti dissolvi, nec ulterius ab eo observari, per nuntios patefecit Reginae: sed quot quantasque blanditias, quot quantaque pollicita Regina reddiderit Episcopo, nullatenus valet quispiam ediferere, nisi cui patent mulierum figura: pollicetur ei multa, per multis & diversos homines.

De discordia Regine & Regis filii sui. Cap. 108.

Eodem tempore & statu inter Reginam & filium suum Regem A. magna discordia pullulabat: quem puerum commorantem in Extremitatem Comes P. Froylaz, & non modica pars procerum Hispaniae sequebatur: quod Reginae valde molestum erat: timebat enim ne sic ascendendo totius Regni sceptrum adipisceretur, ea nolente, nulla siquidem fides Regni sociis.

De ratis fædere inter Episcopum & Regem.

Anno

1116

2 **Q**UI puer postquam novit pactum quod Regina fecerat cum prædicto Episcopo esse solutum , mittit ad Episcopum in hæc verba Nuntios : „ Reverendissime Pater & Dñe. minime credo „ latere sanctitatem tuam ad mei Patris mortem , Comitis „ scil. Raimundi , nobilissimum Regem A. avum meum „ olim , cum adhuc infans essem , Proceres totius Gallæ „ ciæ Legionem convocasse , & jusisse eos facere mihi ho- „ minium & juramentum : & accepto juramento ab uno „ quoque illorum , dedisse mihi dominium totius Gallæ „ ciæ. Ceterum hanc conditionem Rex Dominus A. avus „ meus interposuit , si Regina mater mea thoro viduita- „ tis contenta maneret , totius Gallæciæ Regnum in ma- „ nibus vestris & patrui mei Vienensis Archiepiscopi (1) „ ejus dominio subjugaretur. Si vero maritale fœdus ini- „ ret , rediret ad me Regnum Gallæciæ : hoc ipsa mater „ mea & omnes Gallæciæ Proceres sanxerunt jurejurando- „ Gaudeo & te Sanctissime Pater interfuisse. Patet lippis „ & tonsoribus matrem meam maritali thoro gavissam „ fuisse. Nunc igitur merito requiro jura Regni mei. Si „ quis forte Gallæciæ Procerum Gallæciam mihi nititur „ auferre , perjurii reatum proculdubio incurrit , & Deus „ Judex justus & fortis inter me & eum judicet. Tu au- „ tem quem ego præ omnibus hujusmodi hominibus am- „ plector & veneror , utpote Dñm. meum , patronum „ meum ; qui me fonte baptismatis regenerasti , & post non „ longum tempus in Ecclesia S. Jacobi in Regem unxiisti „ * in quo fiduciæ meæ anchora sita est , ad Regnum „ meum adipiscendum , impendere digneris auxilium.

3 His auditis Episcopus hinc misericordia compunc-
Dd tus,

(1) *Hic postea Papa Calistus fuit.*

Supra
6. 66.

Anno ¹¹¹⁶ tus , illinc justitia cogente , potiorem partem affectat eli-
gere. Considerat namque instabilem mulieris fidem , molle
Imperium , & Regnum jam fere perditum , veritatem , &
justitiam jam procul abiisse. Hinc pertrutinat teneris pue-
ri annos : puerum paucorum auxilio faltum , sua non aliena
requirere : homines Gallæciae versipelles , & fortunæ
comites. Si autem ille cuius erat justitiam tueri , justitiam
auferre puero violenter aggredetur , satis justa & digna
proclamatio super eo oriretur. Consultis itaque Seniori-
bus suis , puero pollicetur auxilium , ne Regnum quod
suum jure erat , amittat. Proclamat Clerus & Populus
Episcopum juste & misericorditer agere , & ad puerum de-
bere redire Regnum suum. Profertur in publicum : hic
mos est populis : semper venturus amatur. Quanto desi-
derio desideratur pueri adventus ? Fayet ei Clerus & Po-
pulus , & benedicitur ab omnibus , detestantur Reginam ,
depopulatricem Regni , pacis & justitiæ inimicam. Sed
quid referam mores quam plurimorum Gallæciae ? Sunt hi
fortunæ comites , extolluntur in prosperis , franguntur in
adversis , levis aura quovis eos impellit : habent pro sum-
ma libertate alternare Dños. & Dñis. suis esse rébelles:
pecuniam non justitiam sequuntur , & unumquemque sua
tantum habere nefas est , auribus potentiorum aliquid no-
vi instillare , detrahere , & corrodere Dños. & amicos suos
eis est in promptu , ars adulandi satis nota est eis : perju-
rium , & proditio diliguntur ab eis. Sed hæc velim dixisse
pace proborum Gallæciae. (1) Ceterum si hujuscemodi
mores referre insistam , prius me dies , quam copia de-
seret.

De

(1) Vide dicta in prænotatis. n. 12.

De discordia Episcopi & Reginæ, & de reconciliatione eorum. Cap. 109. Anno 1116.

INterea prædictus puer cum Comite P. Froylaz pedagogo suo ab Extremitate revertitur in Gallæciam, & à prædicto Episcopo apud Iriam honorifice suscipitur. Deinde cum summo tripudio, cum summa jucunditate, ventum est ab eo Compostellam. Regi puero ingredienti Civitatem occurrit universus populus Civitatis cum summa lætitia, & eum salutantes ex consuetudine Gallæciæ ipsius adventui congratulantr, utpote Dñi. sui: omnes equidem viri causa exhibendi honorem Regi egressi sunt obviam armati. Tunc cursus alipedum equorum, phalanges armatorum peditum, choreas psallentium mulierum videre satis jucundum erat. Interim Episcopus præcessit ad Ecclesiam cum Canonicis qui secum aderant, & venienti Regi præparat processionem. Quid plura? Rex venerabiliter cum processione suscipitur, & ab omnibus honoratur.

2 Regina ut novit filium suum venisse in Gallæciam, & ab Episcopo S. Jacobi ceterisque comprovincialibus Baronibus in Regem honorifice Compostellæ susceptum, admodum molestatur, & sibi ipsi diffidens, Gallæciæ Regnum omnino amisisse timet. Post hæc properanter proficisciuit in Gallæciam ascitis secum optimatibus quos habere potuit, invenit Consules R. & M. pene jam in arcto positos, se & sua jam perditum iri à Rege sperantes. Coadunato itaque exercitu cis Triacastellam & Regina venit Mellidium cum prædictis Consulibus & cum proceribus suis, & quibusdam qui jam parvulum Regem dimisserant, & adhæserant Reginæ; quæ est consuetudo Gallæciæ. Deinde mittit nuncios suos, non imperitos, ad prædictum Episcopum B. Jacobi in hæc verba: „Reverende „Pater: Quamquam nequitia, & imperitia mea exigat,

Anno 1116 „ me privati Regno Gallæciæ , & illud ad alium transfer-
 „ ri , parcendum est tamen sexui. Reminiscatur Paternitas
 „ tua nobilissimi Regis A. patris mei , qui te ab ipsa
 „ educavit adolescentia , & tibi tot tantaque beneficia con-
 „ tulit : ego quoque , si bene memor es , postquam regno ,
 „ divitiisque pollui , honori B. Jacobi & tibi non ingrata
 „ extiti : placeat Sanctitati tuæ non auferte mihi Regnum
 „ meum. Si pactum quod fuit inter me & te , me non ad-
 „ implevisse , & me tibi inimicam fuisse causaris , prout
 „ ipse jussesis , satisfaciam , ne per te caream regno meo.
 „ Ad hoc tribuam Ecclesiæ B. Jacobi , & tibi honorem
 „ Lupariæ cum ipso Castello , honorem Ferrarie cum ipso
 „ Castello & Montana , ut habeam te mihi reconciliatum.
 His preces etiam cum lacrymis addidit. Ceterum Episco-
 pus , nec precibus , nec promisis , nec lacrymis labefactus ,
 pro posse suo se nullarenus à justitia exorbitare affirmat.
 Vocat Gallæciæ Proceres perjuros , quicumque Regi pue-
 ro Gallæciæ Regnum juraverint , si non adjuvent eum ad
 acquirendum , & retinendum idem Regnum .

3 Verum enim vero , ut superius dixi , Galliciani Comites fortunæ , noctu veniunt ad Reginam , & qui modo fuerant Regis pueri pollicentur Reginæ auxilium suum. Cives etiam Compostellæ quos prædictus Episcopus qui noverat eos hujuscemodi esse , sibi juramento allegerat , furtim adeunt Reginam , salutant eam : ex communi Conventu Cleri & populi vocant eam Dñam. suam , pollicentur auxilium se ei daturos , & Urbem Compostellæ : neque tamen ut verum fatear , hoc consilio omnium Compostelanorum fiebat. Quidam de Civibus , quibus proditionis lepra naturaliter insita erat , machinabantur talia : interea Cives Compostellæ adeunt Episcopum , complures fraudulento consilio , quidam forsitan bono animo , supplicant ei & deprecantur eum obnixius , ut Regem puerum &

Comitisam M. uxorem Comitis Petri pedagogi Regis compellat exire cum equitatu suo Compostella. Si hoc fecerit jurejurando asserunt unanimiter , adjuturos se Episcopum adversus omnes : utpote Dñum. suum. Porro Rex puer cum prædicta Comitisa , munierat turrem & palatia Episcopi & Opus B. Jacobi non modica turba militum , & aliis quæ necessaria erant : quod Compostellani nimium formidabant , & ideo quædam clam machinabantur. Comes quoque Petrus erat extra Civitatem cum exercitu magno , ut bellum iniret cum Regina. At ubi comperit deesse sibi auxilium Compostellæ , & videt non paucos milites convolasse ad Reginam , cesit : prædictus vero Episcopus Canonorum & Compostellanorum precibus acquiescens vix apud Regem puerum potuit obtinere , ut cum equitatu suo egrederetur à Civitate. Egresso itaque Rege à Civitate cum Comitisa & equitibus suis , & Episcopo ibidem remanente cum quibusdam militibus & cum familia sua , Compostellani citius mittunt ad Reginam , inscio Episcopo , ut matureret ire Compostellam. Veniunt tamen ad Episcopum quidam de Compostellanis , & hortantur eum , ut cum Regina ineat foedera pacis. Alii moluntur , ut Regina ingressa Civitatem Episcopus tamquam infestus ei , & rebellis , expellatur , degradetur , & privetur honore B. Jacobi. His molimentis intererant quidam de Civibus quos etiam Episcopus habebat sibi familiares. Sed ut ait Boetius : Nulla pestis efficacior ad nocendum , quam familiaris inimicus.

4 Interea Regina cum magno exercitu equitum atque peditum , ignorante Episcopo , venit Compostellam , & quidam Compostellani exeunt ei obviam , orantes & deprecantes , ut absque mora ingrediatur Civitatem : quod ubi patefactum est Episcopo , exercitus equitum atque peditum Reginæ circumquaque apparuit. Comperit fidem pro-

Anno proditorum , videt neque adesse sibi auxilium , neque
1114 prodesse consilium. Quid faciat? Videt Cives, exceptis pau-
 cis, esse sibi infestos , & quos credebat sui adjutores , &
 secum unanimes , animadvertisit summopere sibi esse adver-
 sos : fortis tamen in adversis jubet muniri turres , & opus
 B. Jacobi , ut saltem illic possit resistere hostibus. Tandem
 Regina ingressa Compostellam , omnia quæcumque fuerant
 Episcopi , ubicumque inveniri potuerunt , extra turres &
 extra Ecclesiam , in prædam abeunt. Episcopus habetur re-
 bellis , omnesque qui ei auxiliantur : minatur ei Regina
 atque Cives : minatur ei exercitus : dicitur de crastino in
 crastinum se ire expugnatum & perditum eum & omnes
 qui cum eo erant. Siquidem ut verum fatear ego , quia
 cum eo eram , & timui , & malem esse *Belvaci* , eo tamen
 non absente. Quid diu ? Amicos ei inimicos , familiares
 infestissimos , Gallæcia populum adversum videbam. In-
 terea tamen Comes M. & Fredenandus Joannis , & qui-
 dam procerum Reginæ rogatu ibant ad Episcopum , ut
 saltem modo cum Reginæ pacem haberet , & cum ea non
 modicæ pacis foedera iniret. Illic nunc bella , & captio-
 nem minantur Episcopo , nunc preces & promissa referunt.
 Intestini vero inimici summopere nituntur , ne Reginæ
 ineat pacem cum Episcopo , & ut Episcopus honore suo
 privetur. O quam pernitosa res simulata amicitia ! Quam
 læthale vulnus intestina inimicitia ! Melius cavitur jacu-
 la de longinquo , quam de propinquo.

5 Tandem Episcopus coactus vi , acquiescens consilio
 procerum , & amicorum suorum , ut videt rem suam in
 arcto positam , & complures amicorum ceterorumque re-
 tro abiisse , refert nuntiis Reginæ ea quæ pacis sunt , &
 amplius non differt foedera pacis. Ceterum quidam non
 modicus scrupulus disturbat omnia. Fredenandus namque
 Petrides filius Comitis P. Froylaz pedagogi Regis , auxi-
 lio

lio prædicti Episcopi obsederat Castrum Lupariæ quod ^{Anno} 1116
erat proprium Reginæ. Erat ille Fredenandus municeps
prædicti Episcopi, dederatque ei Episcopus in præstimo-
nium *Dubriam, Ventosam, & Viniones*, & medium insu-
læ de *Laonia*. Postquam itaque pullulaverat discordia in-
ter Episcopum & Reginam, Fredenandus Petrides fultus
Episcopi potentia invaserat & circumquaque depopulatus
fuerat Saliniensem terram. Præterea fere per tres menses
obsederat Castrum Lupariæ, & sæpius expugnaverat. De-
nique nisi Regina maturasset venire in Gallæciam, Cas-
trum illud jam coactum erat ad deditio[n]em, quod Regi-
na molestius ferebat: nullo itaque modo volebat sibi re-
conciliari Episcopum, nisi Episcopus reintegret ei quæ
Fredenandus in Saliniensi terra destruxerat, & rapuerat:
ea propter differebatur placitum inter eos.

*De Petro Priore, nepote Episcopi, & de Gundesindo fratre
eius, & de conspiratione Compostellæ. Cap. 110.*

TAndem consilio Consulum & Principum fœdera pa-
cis inter eos sancita sunt, restituta est forma præte-
ritæ pacis. Interim quidam Civium ceteris potentiores qui-
bus, ut superius dixi, erat sinistra mens in Episcopum,
nec tamen quod prius moliti fuerant potuerant perduxisse
ad effectum, postquam vident molimenta sua collapsa
esse, ad aliud animos inducunt. Commoventes enim po-
pulum, & conspirantes adversus Episcopum, quosdam
contribules Episcopi, videlicet P. nepotem ejus, Canonicum,
& Priorem Ecclesiæ nostræ, & Gundesindum fratrem ejus
ejiciunt ab urbe, consentiente Regina: dicebant namque
consilio & instilatione eorum, Episcopum recessisse à Re-
gina, & sic in Gallæcia discordiam exortam fuisse. Ad
hæc per G. qui fuerat villicus urbis multa mala accidisse
Civitati. Quibus ejectis ad diminuendam potentiam Epis-

CO-

Anno copiⁱ, instinctu illorum quos dixi intestinos Episcopi ini-
 micos, faciunt quamdam con spirationem, (1) quam vo-
 cant germanitatem. Ad hanc con spirationem confirman-
 dam & corroborandam jungunt se omnes juramento, vi-
 delicet ut sibi invicem auxilientur adversus omnes homi-
 nes, & sibi unanimiter caveant & se tueantur, & si quis
 ab aliquo potente vel ab alio qui sit extra con spirationem
 illam damnum vel injuriam sustinuerit, alii complices op-
 tulentur ei pro posse suo. Adiciunt quoque multa alia
 quæ mihi longum est referre. Omnia autem molientes ad
 damnum Episcopi, & ad confringendum potentiam ejus,
 illius con spirationis Reginam Dñam. U. & Abbatissam fecere.
 Verum illa postea pro meritis illos tractavit, & dignam
 retributionem suis complicibus contulit, sicut in sequen-
 ti refertur.

Quod Regina in Suberofo obessa fuit. Cap. 111.

EO tempore Regina recesit Compostella, & adiit To-
 raniam, (2) ibi enim erat Gumesi Nuniz, qui fa-
 vebat Regi puerο, & rebellabat Reginæ, potens situ &
 munimine Castellorum, & multitudine equitum atque pe-
 ditum: ubi cum Regina vellet obsidere sibi rebelles, ob-
 sessa est ab eis. Comes P. pedagogus Regis & Infantisa
 Terasia soror Reginæ Dña. totius Portugaliæ cum exerci-
 tu magno obsedere Reginam in Castro Suberofo. Sed Re-
 gina ascito exercitu suo evasit, & reversa est Compostel-
 lam. Redeunti, occurrunt ei quidam de Civibus Compos-
 tellæ, dicentes prædictum Episcopum inimicum & infel-
 tum Reginæ, & pactum quod fuerat inter eos fregisse, &
 cetera quæ obessent Episcopo. Hæc autem omnia fiēta &
 inventa erant ab intestinis Episcopi inimicis, ut quod
 prius

(1) Anno integro duravit con spiratio, ut ex cap. 113. discimus, n. 2*

(2) Al. Toroniam.

prius effecisse non potuerant , saltem nunc efficent. At Anno 1116
Regina ubi rediit Compostellam , & vidit quæ sibi relata
fuerant , falsa & inventitia ; & illos habuit augerulos ,
& amplius illis quasi proditoribus acquiescere noluit. Tan-
dem apud Compostellam parum commorans , Legionem
reversa est.

De Conspirationibus Compostellæ.

2 **I**Nterea prædicti conspiratores adjuncto sibi Cle-
ro , & populo , quasi pro tuitione justitiae alios
opprimunt , alios exaltant , renovant leges & plebiscita ,
assumunt sibi Dñium totius urbis , palatia destruunt , qui-
busdam etiam mortem minantur : Episcopus vero conten-
tus sola umbra nominis , & pro tempore cedens , quam-
quam non laudet opera & consilia eorum , non tamen vi-
tuperat : sufficit ei vocari Dominus & de quibusdam se
consuli ab his conspiratoribus , extra namque Civitatem
tantum dominium solitum habebat. Ceterum in Civitate
neque res , neque tempus exigebat , exercere Dñium. In
tantum convaluerat proditorum conspiratio ! Quorun
opera & consilia , si explicare velim , prius mē tempus
quam copia desereret.

De bello factō in Portu de Macenaria.

3 **E**Odem tempore Comes P. pedagogus Regis cuna-
filiis suis Veremudo , & Fredenando , & coad-
jutoribus suis , inquietabat Compostellam , & crebros assul-
tus in homines , & in pecora faciebat , nunc prospere ei
accidebat , nunc dabat terga sagittis , sicut sunt vices bel-
lorum : qualiter autem acciderit ei in portu de Machana-
ria , & quantum virorum , equorum , armorum amisserit ,
longum est referri. Prædictus enim Episcopus qui in tem-
pore pacis Ecclesiasticis negotiis operam dabat , ut vidit
Civitatem suam , & quæ circa sunt inquietari , & depræ-
dari , duxit opere pretium , honorem B. Jacobi armis

Anno tueri. O quam difficile est ab intimis & ab exteriis hostiis
 1116 sibi cavere ! Oportebat Episcopum assidue refranare
 externorum hostium audaciam , & providere à foveis familiarium : hos autem volo silentio transfire , manibus quorum consilia , & negotia Episcopi pertractabantur , & à quibus Episcopus prodebat. Quippe Episcopus præegerat sibi quosdam de Civitate , quos ipse ab ipsis cunabulis enutrierat , reliquosque complices præcordiales suisque consiliis intimos. At hi quidquid ab eo haurire poterant , omnibus effluebat. Erant enim pleni rimarum & Dño. suo pedicam præparabant. Veris quoque falsa adiebant , & ut Clerum & populum in odium Episcopi commoverent , Episcopum infinito odio habere Clerum & populum ajebant. Proh nefas ! Quos Episcopus ab ipsis cunabulis educaverat , quos beneficiis & honoribus ditarerat , quos paterno amore dilexerat , quos præcordialissimos sibi fecerat , hi eum ire perditum summopere desiderant. Episcopus tamen quia noverat mores quorundam Gallicianorum , jurejurando illos sibi astrinxerat. Sed scriptum est : *Qui nocet , noceat adhuc , & qui sordecat sordecat , & Sanctus sanctificetur.* Quid autem his immorer? Exitus acta probat. Interim prætaxati proditores crebro legationes mittunt Reginæ , dicentes Episcopum subdolum Reginæ , infestum inimicis Reginæ adhærere , & ejus amicos opprimere. Ceterum Episcopus , licet non modicam horum partem præsciret , circa omnes benevolus , omnibus affabilis , lapsorum consolator , pauperum pro posse adjutor , intra se dicebat : Sustinebo iram Dei quam merui , donec justificet causam meam.

De Fuga Comitis P. & de gestis conspiratorum.

4 **C**irca id tempus prædictus Comes P. adibat cum equitatu suo quoddam Castellum suum , videlicet *S. Joannem de Pena Cornaria* , transiens per confinia

alia terræ B. Jacobi: quod ut compertum est Episcopo, convocato exercitu suo, Comitem insequitur, & eum in fugam per montes Deciae coagit. Episcopus nimirum exteris hostes percutiebat dupli gladio, spirituali scilicet & materiali, & ad tuitionem patriæ suæ totus anhelabat, fortis equidem in adversis. Ut enim de cetero sileam, adversarii & deprædatores civitatis & provinciæ S. Jacobi quotidie in Ecclesia ejusdem Apostoli spirituali gladio percutiebantur, quod eorum animos admodum enervabat. Sic & sic Episcopus super hostibus triumphans, & suos protegere, & adversarios expugnare nitebatur: verumtamen proditoribus Compostellæ suspectus habebatur. Cum enim Episcopus tanto affectu diligeret Regem puerum, & inter Episcopum & Comitem Petrum fuissent tantæ amicitiæ, vix credebatur Episcopum ex animo adversari Regi, & Comiti. Ob hoc Episcopus non exercendo odium in eos, sed sua protegendo; & partem Reginæ tuendo, acrius hostes opprimebat: nec tamen hoc ei in laudem surgebat à proditoribus: quippe quidquid prudentiæ in eo erat, quidquid boni ab eo fiebat, ab eis clam more populi depravabatur. Eo tempore nimirum pars Episcopi in Compostellana urbe à proditionis complicibus in tantum inferiorabatur, quod neque præcipere, neque disponere suum erat. Quidam ex familiaribus & proditoribus Episcopi quaque die Clerum & populum in conventum absente Episcopo vocabant, leges & judicia pertractabant, & debilitabant pro posse partem Episcopi, dicentes se pro libertate anhelare, hos alliciebant sibi juramento, alios muneribus, alios minis. Præterea ius Episcopi ipsi vel minuebant, vel sibi retinebant. Heu miseri; juramenti quod bis vel ter Episcopo pro fidelitate & homagio fecerant; penitus immemores erant! Sed si quis parti Episcopi forte favebat, aut latere, aut ori suo silentium imponere, eum oportebat, quippe proditorum ar-

Anno 1116 gumentis , eorumdem pollicitis Cleri & populi multitudo fere tota ab Episcopo divisa erat. Episcopus autem in palatio suo quāam in latebris , statutis eorum nec contradicere, nec petitioni eorum , si quid à se peterent , obviare audebat. Panem suum cum silentio comedebat , quod mensis ejus apponebatur , prius emebatur in foro à famulis suis. Vix aliquis ei obsequi , vix aliquis eum comitari : experto credendum est , vidi , & testimonium perhibeo , vasa Episcopi , & vestes pro cibis opignerari saepius: nihil juris , nihil famulatus fere erat ei in Civitate. Omnia possidebant , omnibus imperabant complices proditionis.

5 Quadam die Clero & populo vocato in conventum quidam ex proditoribus suis habuit sermonem more suo ad populum , & ita omnes commovit in Episcopum , quod Episcopi palatia pene obruta sunt funditus , quorum palatiorum pars jam destruēta fuerat. Argumentis illorum complicum prædictus ipse pessimus exigebat honorem , atque Ecclesiæ dignitatem ab Episcopo manu populi , quod Episcopus omnino abdicabat : injustum enim erat , ut qui violentia populi nolente Episcopo fieret , decoraretur in Ecclesia Dei. Verum enimvero ut comperit Episcopus , si ipse non faceret honoratum , vel palatia sua cemento tenuis destrui , vel in se ipsum forsitan graviora committi , tunc Episcopus à populo Civitatis nimis coactus vocat prudentiores , & excellentiores Ecclesiæ personas , & accepto ab eis consilio , cessit pro tempore. Dedit itaque Ecclesiæ dignitatem , non ei , sed illis mediatoribus , hac conditione , ut ab eis quando vellet , reciperet. Fit ipse non honoratus , sed inhonoratus : turris equidem modica facile labitur , quæ super arenam fundata est. Proh nefanda Gallæciæ proditio! quos Episcopus præcordialissimos habebat , qui una cibum cum eo capiebant , hi in ejus eradicamentum corde toto anhelabant.

Quando Reginæ dedit caput B. Jacobi Episcopo. Cap. 112 Anno 1116

EO tempore Episcopus videns Gallæciam hinc proditorum morbida peste maculari , illinc discordiæ tempestate destrui , statuit Reginam adire. Tunc temporis opinio erat in vulgo , Episcopum non ausum adire Reginam , nec etiam Compostella ausum discedere. Igitur Episcopus arrepto itinere Reginam adiit apud Campaniam , à qua contra quorumdam opinionem diligenter , & honorifice susceptus est. Sermo erat in populo Gallæciæ eumdem Episcopum capi , & incarcerari à Regina , si Regina eum capere posset , quod tunc longe aliter accidit : ab eadem enim Reginæ & honorifice susceptus est , & deinceps pro verissimo patrono apud eam habitus est : quippe in eo totius Regni Gallæciæ anchora sita erat : quod Reginam minime latebat. Regina ut didicit ab Episcopo statum totius Gallæciæ , & filii sui assiduos bellorum tumultus , accepto à Principibus suis consilio , comperit omne Regnum in se ipsum divisum desolatum. Petrus Prior Ecclesiæ B. Jacobi , neposque prædicti Episcopi à Compostellana urbe à proditoribus expulsus , à Regina causa Episcopi diligentissime collectus est. Postquam Legionem ventum est , Regina prædictum Episcopum pretiosissimo munere decoravit , videlicet capite B. Jacobi Apostoli , de quo rei seriem altius ordiamur.

De Inventione capitii B. Jacobi.

2 **M**AURICIUS itaque Collibriensis Epus. qui postea Bracarensis Archiep. nunc (1) autem Papa Guibertus , dudum adiit Hierosolymam , ibique diutius commoratus est: fabricans equidem quamdam Ecclesiam prope Hierosolymam , in qua dum moraretur senex quidam huic .

(1) To nunc innuit Autorem id scribere ab anno 1118. ad 1121. in quo Burdinus captus , ut infra cap. 41. legimus. Ille autem non Guibertus , sed Gregorius à suis appellabatur.

Anno huic loco affiniis, cœpit præsentiam ejus frequentare, quem
 1116 M. de diversis percuntabatur, erat enim indigena illius lo-
 ci : tandem sciscitatus est ab eo ut Ecclesiola illa in qua
 senex morabatur, tantæ reverentiæ apud indigenas habere-
 tur. Responsum est à sene Sacerdote sicut acceperat ab an-
 tecessoribus suis in illa Ecclesia esse caput B. Jacobi Aposto-
 li : quod ut audivit M. Episcopus cœpit senem sæpius ad
 se vocare, verbis allicere, muneribus amicum & familia-
 rem sibi reddere, & idem attentius perscrutari, sicut est
 calliditas hominum. Cœpit etiam idem Episcopus Ecclesio-
 lam illam frequentare & venerari, & sæpius vigiliis inte-
 resse. Verum ubi videt machinamenta sua non proficere
 (erant enim ibi assidue custodes) ad aliud animum intendit:
 convocat Clericos suos quos noverat esse fideliores, & ad
 hujuscemodi promptiores, & quid intendat aperit eis. Ac-
 cepto itaque ab eis consilio, duo ex illis ex industria cœpe-
 runt languere, & febricitari, & cum lucernis & cereis sæ-
 pius frequentare Ecclesiam illam, & ibidem pernoctare.
 Quadam denique nocte tempestiva ceteris absentibus clauso
 Ecclesiæ ostio aggrediuntur altare lagonibus, quos secum
 furtim attulerant, & fodientes in altum sub altari sicut au-
 dierant, inveniunt vas quoddam eburneum, & intus
 aliud argenteum plenum reliquiis. Quod accipientes disce-
 dunt cum Episcopo noctu, & adeunt Civitatem Sanctam
 Hierosolymam fugientes: quos cum vidisset summo dilu-
 culo in via prætereuntes quidam Eremita, vocavit eos ad
 se, & ait illis: Scio equidem fratres Carissimi quid fera-
 tis, & quam pretiosum Thesaurum furati fueritis: ite,
 gratia Dei comitetur vos: oportet enim ut ubi est hujus
 Apostoli corpus, ibi sit & caput ejus. (1) Quod M. Epis-

co-

(1) Caput à Mauritio Comimbrensi Ep. allatum, non illius est Apo-
 stoli, cuius corpus Compostelle est tumulatum, sed Jacobi Alphæi Hiero-
 lymorum Antistitis. Vide Tomo præc. in hujus Praefulsi vita num. 80.

copus audiens intellexit famulo Dei fuisse revelatum à Spi- Anno
ritu S. hoc quod fecerat. Timuit tamen ne hujus rei rumor¹¹¹⁶
circumquaque citius spargeretur , & quam citius potuit
transfretavit. Tandem veniens in Hispaniam collocavit ve-
nerabiliter reliquias illas *Carrione* apud S. Zoylum. Vedit
enim Hispaniam assiduo discordiae tumultu perturbatam ; &
timuit ne quo casu tanto thesauro spoliaretur. Postea perac-
to non modici temporis curriculo Regina U. Carrione sus-
cepta est , & Rex Aragonensis expulsus est , quæ ut novit
caput B. Jacobi , quod M. Episcopus Hierosolymis attule-
rat ; in Ecclesia S. Zoëli esse ; imperat illud cum ceteris
reliquiis ab hinc abstrahi , & asportavit *Legionem* , collo-
cans in Ecclesia S. Isidori. Tantum igitur thesaurum , scil.
caput B. Jacobi , & frustum Dñici. sepulchri ; & quoddam
os S. Stephani , ceterasque reliquias cum vase argenteo,
contulit prædicto B. Jacobi Episcopo.

*Quod Episcopus caput B. Jacobi datum sibi à Regina attulit
Compostellam.*

3 **I**nter cetera etiam negotia summis precibus effla-
gitavit prudentiam Episcopi , ut filium suum
parvulum Regem sibi reconciliare elaboraret : quod Epis-
copo haud displicuit. Sciebat enim in Hispania pacem non
haberi quamdiu discordia foret inter Reginam , & filium
suum. Misit quoque Regina Legatos suos Compostellanis,
tam Clero quam populo , & præcepit eis , ut Episcopum
suum venerarentur , & diligenter , nec auferrent ei jura
vel potestatem suæ Civitatis. Præcepit etiam , ut ejusdem
Episcopi nepotem P. Priorem Ecclesiarum B. Jacobi in hono-
rem pristinum reciperent. Tandem Episcopus repatriat in
Gallæciam , afferens secum pretiosum thesaurum. Postquam
venit ad burgum quod dicitur *Ferrarios* , præmisit nuntios
suos Compostellam , qui & adventum suum ei notificarent ,

&

Anno & pretiosa Reginæ munera quæ secum Episcopus afferebat
 1116 indicarent: quod prodigionis prædictæ complicibus sum-
 mōpere displicuit. Existimaverant enim Episcopum à Re-
 gina nec colligi, nec diligi, nec tam pretioso munere deco-
 rari, immo deteriora suspicabantur, quod præter spem
 eorum accidit. Postquam Episcopus venit ad *montem gaudii*
 scil. ad *Humiliatorium*, Clerus & populus totius Civita-
 tis occurunt ei obviam, cum summa jucunditate venerantes
 pretiosum thesaurum. Ipse etiam Episcopus nudis pedibus
 psallendo cum Canonici ingreditur Compostellam. O
 quantum tripudium Cleri & populi! Ego ipse rediens cum
 Episcopo præ nimio gaudio prorupi in lacrymas. Quidam
 tamen quia ad laudem & honorem Episcopi erat, moleste
 ferebant. Prior Ecclesiæ una cum Episcopo & turbis gau-
 dentibus ingreditur Civitatem: à promnotorio montis gau-
 dii usque in Ecclesiam B. Jacobi processio & procedit, & se-
 quitur. Tandem Episcopus ingrediens Apostolicam Eccle-
 siam, accipiens illum pretiosum thesaurum in manibus ob-
 tulit super altare B. Jacobi, & celebrata Missa pro more,
 peractisque solemniter gaudiis & laudibus Dei (erat enim
 dies Dominica) rediit ad palatia sua. Alia vero die convoca-
 to Clero & populo, relatum est in publicum, quod Regi-
 na mandabat eis, & cetera quæ ad rem pertinebant: atta-
 men prædicti complices non minus in Episcopi extirpationem
 anhelabant.

De Concordia Reginæ & filii ejus: Cap. 113.

NON post multum temporis prædictus Episcopus voca-
 vit Regem puerum filium Reginæ, & Comitem P.
 pedagogum ejus ad colloquium, & cum eis pertractavit de
 reconciliatione matris & filii, determinans qualiter inter
 matrem & filium vera reconciliatio fieret, & quantum
 Regni quisque sibi haberet, & quæ reconciliationis veræ
 pig-

pignora inter eos forent. Quibus pertractatis & diffinitis Episcopus Compostella egrediens , iter aggreditur ad Reginam cum nuntiis Regis pueri , scilicet Frederando Petride , Comite Guterre , & ceteris qui partem Regis tuebantur , & quid cum filio ejus de eorum reconciliatione & vera pace inter eos tractaverit , Reginæ enucleat. Quibus auditis Regina prænimum gavisa est , & Episcopo summas grates reddidit. Quippe per alium inter Reginam & filium suum non poterat fieri reconciliatio , & nisi fieret , Hispaniæ & Gallæciæ regnum perderetur. O quam infinito odio boni malis habentur ! O quantæ peritiæ vir, qui tantam taleinque pacem poterat reformare ! Episcopus multis odio habetur , quia ad pacem nititur , quia Hispaniæ Regno jam fere perduto pacem reddere elaborar. Igitur Regina convocat apud S. Facundum affines Episcopos super hoc negotio , videlicet Legionensem , Astoricensem , Ovetensem , Minduniensem , Granatensem qui aderat , Comites quoque P. Gundisalvi , Munionem Pelagidem , Comitem Suarium , ceterosque Principes , quos longum est referre : à quibus accepto consilio reconciliationis foedus inter puerum & matrem ejus determinatur. Mittitur Consul Castellæ P. Gundisalvides cum Episcopo B. Jacobi & cum ceteris Legatis ad Regem puerum , qui determinati pacti sint testes , & tanti foederis fidejussores. Ut pervenatum est in Gallæciam prædictus Episcopus S. Jacobi adit Regem puerum cum prædictis legatis ad ripam Tamaris , & refert ei verba suæ matris : refert quoque ei quanto affectu diligat eum mater sua , & quod totum regnum suum ei attribuat , & quæ reconciliationis foedera eum eo velit inire , utpote mater cum filio , & quod testes & juratores huic foederi velit adhibere. Creditur ei , utpote tanto patrono , qui ad pacem semper nititur , ceterisque Legatis : fiunt reconciliationis foedera , & hujus concordiæ pactum jurejurando

Anno do fancitur : hinc & illinc dantur juratores , triginta ex
 1116 hac parte , & XXX. ex alia , qui meliores inventi sunt in
 Gallæcia , vel in Campania. Hi jurant inter Reginam &
 filium suum usque ad tres annos fidelitatis & amicitiae &
 alterni auxilii foedus firmissimum. Determinatur etiam
 quantum Regni Regina sibi , & puer sibi proprie habeat,
 & ut invicem pro posse prout cuique necesse fuerit opitu-
 lentur. Stabilito denique pacis foedere & jure jurando san-
 cito , legati ad Reginam redeunt , & quid cum filio ejus
 egerint ei referunt. Gaudet Hispania reconciliatione matris
 & filii , & paci futuræ congratulatur : spe pacis Episcopi,
 Præfules , Consules , Principes , Milites , Cives , rusticī
 exultant : & quod ab obitu Regis A. amiserunt , se modo
 recuperare credunt. Desiderant omnes Regem A. licet pue-
 rum , & in loco avi & patris sui eum regnare peroptant;
 ut vestigia pacis & justitiæ nobilissimi Regis A. & Comi-
 tis Raymundi imitetur : execrant Regem Aragonensem &
 se fore ei infestos , si hunc A. Regem habeant pollicentur.

2 Transacta itaque non modica parte veris (1) Reginæ
 causa filii sui in Gallæciam venit: nisi enim ipsa interfuisset,
 nullatenus prædictæ reconciliationis foedera consumarentur,
 nec Galicianos in expeditionem nisi cum filio suo ducere
 posset. Ingressa igitur Regina Compostellam proditoribus
 terror incutitur : quippe per totum annum Episcopi dam-
 num , qui ad pacem nitebatur , moliti fuerant : jura &
 potestatem Civitatis ei abstulerant : nec Reginæ præceptis
 pro posse obedierant : principibus etiam & militibus Gal-
 laciæ non minimas injurias intulerant , & quasi Reges exti-

te-

(1) Cum anno integro (ut hic statim dicitur) tyrannica duraverit Com-
 postellanorum dominatio ; & in precedenti 1116. orta fuerit , merito se-
 quens detestanda perduellio anno 1117. copulatur. Illa etiam quæ post eam
 narrantur , ad annum pertinent 1118. ut in sequentibus apparebit.

terant, extirpaverant, destruxerant, renovaverant, exaltaverant, ut est consuetudo servorum & rusticorum, postquam datur eis potestas regnandi: quæ omnia quia impune & sine licentia fecerant, ne impune ferrent, metuebant. Postquam autem viderunt Reginam & filium suum reconciliatos, & prædictum Episcopum summo honori & amori apud eos haberi, molestius ferunt, & sibi ipsis diffidunt. Iniunt consilium quid acturi vel quid machinaturi sint, si Regina vel Episcopus velint eis obesse, si ab eis malefactorum injurias, & tot tantorumque calumnias velint requirere, non est eis spes vel fiducia nisi in proditione sua: discurrunt, consulunt, renovant parietes, & muros, Reginæ & filio suo qui jam cum ea erat, generant suspicionem rebellandi. Heu miseri, majora viribus moliuntur, & ab alto decident. Episcopus tunc & Regina, necnon filius ejus cum totius Gallæciæ Principibus sustinent eos, & quasi ignoraverint molimenta tantæ proditionis disimulant.

*De Congressu conspiratorum in Episcopum & in Reginam,
& de incensa Ecclesia, & de ceteris. Cap. 114.*

INTERA REGINA adit Lupariam, & inde rediens suscepta est ab Episcopo apud Iriam: postea revertitur Compostellam adjuncto sibi magno exercitu militum: cum Episcopo namque, & cum filio suo, & cum optimatibus Gallæciæ acceperat Regina consilium qualiter posset ulcisci injurias proditorum Compostellæ, qualiter etiam posset superbiam eorum domare. Ea de re coadunaverat non modicas armatorum phalanges, pars quarum cum ea & cum Episcopo, sicut dispositum erat, Compostellam ingredetur, pars extra Civitatem cum filio ejus remaneret: quod Compostellani animadvententes timuerunt valde. Erant enim culpæ consciæ, & Regnum suum jam labefactari videbant: se & sua in arce positos tandem conspiciunt, & quod talia

Anno egerint poenitentia eos sero. Quid plura? Perditissimi ¹¹¹⁷ Judæ
socii, alii confugiunt in Ecclesiam S. Jacobi, alii in alias
Ecclesiæ, alii latent in latebris suis: quidam qui erat unus
de principibus proditionis accepit monachalem habitum
fictæ, ut à periculo mortis in Ecclesia S. Martini ab Abba-
te ceterisque Monachis liberaretur, & sic evasit Mona-
chus ab ira Reginæ: ceteris vero remanentibus in Ecclesia
S. Jacobi, Regina vocavit ad se Episcopum, & ait illi:
Reverende Pater, Placeat sanctitati tuæ inhonestissimos pro-
ditores ab Ecclesia abstrahi, & digna eorum meritis eis
recompensari: tantus foetor proditionis removeatur ab
Ecclesia, & immundum sterquilinium ab ea projiciatur.
Ad hæc Episcopus: Regina, inquit, non licet aliquem
postquam ad Ecclesiam confugerit, licet fur, licet perjurus,
licet proditor, licet flagitosus ab Ecclesia extrahi. Cete-
rum omnis substantia eorum quæ extra Ecclesiam est, in
prædam beat, & à nostris capiatur. Si ergo, ait Regina,
habent Ecclesiæ auxilium, & securi sunt in ea, cur ar-
ma sibi retinent in Ecclesia, cum per Ecclesiæ tuti &
muniti habeantur? Quare ceteris armis armantur, & mu-
niuntur? Non decet, ut qui satis tuti in Ecclesia haben-
tur, aliam sibi tuitionem nisi Ecclesiæ adhibeant. Jubeo
talia inhiberi, & aut arma sua deponant, & securi prout
decet in Ecclesia habeantur, aut illis armatis totidem nos-
tri armati vel plures in Ecclesia cum illis maneant, ne quid
insane facere audeant.

2 Placuit Reginæ consilium Episcopo, ceterisque af-
tantibus, & ne arma in Ecclesia capiantur interdicitur:
quod ut compertum est proditoribus illis infremuere, &
insequentes nuntios Episcopi & Reginæ per Ecclesiæ qui
eis dixerant, ut arma in Ecclesia deponerent, movent
bella, fugiunt Legati ad altiora Ecclesiæ: vociferantur fla-
gitiosi proditores, voces bellorum, clamor adit aures

universorum, rebellatur animus proditorum, & quod diu Anno
 moliti fuerant, aperiunt. Strepit tota Civitas, curritur
 ad arma, & ad bella properatur: fama, qua nullum malum
 est velocius, refert milites Episcopi & Reginæ invasisse
 Compostellanos: interfuerent aliquot tam Canonici quam
 Cives extra hanc nefandam insaniam qui propinquorum
 vesanorum tantam audaciam voluere sedare: sed quid pau-
 ci contra tot millia? Currunt complices prodigionis ad
 prælia, & ascitis sibi notis & amicis, volunt Episcopum &
 Reginam ire perditum, qui se perdere voluerint. Episco-
 pus & Regina in Palatiis Episcopi postquam audiens Ci-
 vitatis clamores & strepitus, & qualiter socii Scariotis
 incitaverint Civitatem in se, timuere: quippe vident pro-
 ditorum audaciam pullulare, & bella audacius moveri,
 Ecclesiamque B. Jacobi, & Palatia Episcopi armatorum
 manibus obsideri, & acrius expugnari. Quid consilii ca-
 piant contra tam nefandos ausus ignorant: expugnatur
 Apostolica Ecclesia crebris assultibus, volant saxa, sagittæ,
 tela super altare, & nefanda prælia à proditoribus agun-
 tur. Quid non audeant flagitosæ manus? Perditissimi ex-
 pugnatores imponunt ignem Ecclesiæ B. Jacobi, & eam
 utrinque incendunt, non modica enim pars Ecclesiæ erat
 cooperta miricis & tabulis. Proh nefas! Tam veneranda
 tamque digna Apostoli Ecclesia comburitur, tamque pre-
 cioso Patrono nullus honor impenditur. Proh dolor! Apos-
 tolicæ Ecclesiæ flamma surgit in altum, & circumquaque
 præbet horrendum spectaculum. Omnes qui astant, tam
 viri quam mulieres timentes Deum flent & ejulantur, &
 tanti facinoris actores execrantur. O quantus erat luctus
 peregrinorum qui de diversis Regionibus ad Apostolicum
 corpus venerant!

3 Postquam Episcopus & Regina videre Ecclesiæ in-
 cendia, & prædictos complices cum tanta multitudine
 promp-

Anno promptos ad omne nefas , non ausi confidere in palatiis
 Episcopi , configuiunt ad turrim signorum una cum comi-
 tatu suo : Compostellani vero ascendentes ad altiora Aposto-
 licæ Ecclesiæ , & ingredientes palatia Episcopi currunt,
 rapiunt , præcipitant : vestes , vasa aurea , & argentea ,
 ceteraque quæ fuerant tam Episcopi quam Reginæ capiun-
 tur , diripiuntur , & nefandis hostibus prædæ habentur:
 ascendunt Compostellani Ecclesiam B. Jacobi , ascendunt
 turrim palatii Episcopi , & ad expugnandum turrim signo-
 rum in qua erat Episcopus cum contribulibus , & cum
 militibus suis , & Reginæ cum suis , se præparant : pars eo-
 rum super Ecclesiam , pars in turribus , pars humi circum-
 densata , turrim illam invadunt , projiciunt saxa , & sa-
 gittas Episcopo & Reginæ , eorumque sociis morte in-
 nantur . Sed hi qui in turri erant cum Episcopo & Reginæ
 non segnius pro loco & multitudinis imparitate se prote-
 gebant , & bellorum vices referebant : hic bellum diutius
 moratum est . Denique Compostellani videntes tantæ mul-
 titudini tam paucos resistere , & bellorum vices suas alter-
 nare , in simul concurrunt ad ignem , & connexis clypeis
 super capita ignem submittunt per fenestram quæ erat in
 inferiori parte turris . Adhibito igne , adhibent etiam igni
 fomenta : quid longius morer ? Ignis intra turrim incen-
 ditur , & eos qui in turre erant aggreditur .

4 Postquam videt Episcopus nec sibi nec Reginæ parci , & in suam necem tantam multitudinem anhelare , al-
 loquitur & Reginam & eos qui intus erant : Fratres Ka-
 rissimi , jam circumvallamur impia manu flagitiosorum ,
 jam in arcto positi nullum habemus refugium . Solus Deus
 qui est refugium oppressorum , solatium mœstorum , ipse
 est refugium & solatium nostrum : ponamus in Deo spem
 nostram , & fiduciam nostram , qui potest nos eripere de
 manibus impiorum , & de tantq periculo liberare nos : ipse
 enim

enim liberavit Danielem de lacu leonum : ipse liberavit Anno
 tres pueros Sidrach , Misac , & Abdenego de camino ignis
 ardantis. Convertamur ad Dominum toto corde , & ipse
 convertetur ad nos. Ait enim : *Convertimini ad me , &*
ego convertar ad vos : pœniteat nos iniquitatum , & peccatorum nostrorum. Confiteamur alterutrum peccata nostra , & oremus pro invicem ut salvemur , invocemus misericordiam Dei ut peccata nostra nobis dimittat , & misericordiam suam præstare nobis dignetur , qui vivit in sæcula sæculorum. Ad hæc Regina & omnes qui aderant , protrumpunt in lacrymas , & Episcopo faciunt confessionem.

5 Tunc Regina conversa ad Episcopum inquit : Egredere Pater , egredere ab hoc incendio , ut ego tecum egredi audeam. Parcent enim tibi ut Patrono suo , Episcopo suo , Domino suo. Tunc Episcopus , non est hoc , inquit , sanum consilium : me etenim & contribules meos infestos habent , & ad nécem nostram præcipue anhelant. Clamabant autem foris , Regina si vult egrediatur : illi soli egrediendi licentiam & vivendi facultatem concedimus : ceteri armis & incendio pereant. Quo auditu , incendio intus jam convalescente , & Regina coacta ab Episcopo , accepta fide securitatis ab eis egressa est à turre : quam ut vidit cetera turba egredientem , concursum in eam faciunt , capiunt eam & prosternunt humi in volutabrum ; rapiunt eam more luporum , & vestes ejus dilaniant : à papillis siquidem deorsum nudato corpore ; & coram omnibus , diu humi jacuit inhoneste. Multi quoque lapidibus eam voluerunt obruere , inter quos anus quædam Compostellana percusit eam graviter in maxillam lapide.

6 Interea Episcopo intus orante , & igne altius insuriente , venit ad eum Abbas S. Martini afferens secum quemdam Crucifixum , quem dedit ei : quo accepto Episcopus fecit confessionem suam , & quasi ad martyrium prodi-

Anno diturus à turre egreditur , & abjecto pallio suo , & accep-
 ta à quodam capa vilissima , mira res ! posito ante faciem
 suam Crucifijo per acies pugnantium , per cuneos inimicis-
 simorum , per arma flagitiosimorum proditorum ter mille
 & amplius , ab uno solo agnitus præterit . Tunc ad locum
 ubi jacebat Regina in volutabro turbis impetentium pro-
 culcata pervenit , & respiciens eam tam turpiter denuda-
 tam & provolutam , nimio dolore compunctus præteriit ,
 & transiens per Ecclesiam B. Jacobi pervenit ad Ecclesiam
 S. Mariæ cum quodam Canonico , scilicet Michaele Gun-
 disalvide , qui in adversis ei postea societatem adhibuit :
 deinde accepit corpus & sanguinem Domini , & ibidem se-
 curius requievit .

7 Interim adveniunt illuc quidam Canonici , egressus
 ejus edocti , & quasi exploraturi : & utrum à periculo ignis
 & armatorum Episcopus evasisset , an in turre periturus
 remansisset inquirunt : verum Episcopus aliorum proditionem
 expertus , ut ab hinc removeantur , prædictum Mi-
 chaelem , & alios qui se juxta altare quasi tuebantur exo-
 rat : qui cum non potuissent inde evelli nisi prius patefac-
 tra ejus salute , & evasione Episcopi , juramento asserunt ,
 se nemini quidpiam de salute Episcopi propalaturos , & sic ,
 & quid vel qualiter Episcopo acciderit propalatum est eis ,
 & abidere . Tandem Regina dilaniata crines , nudata corpore ,
 provoluta luto , evassit & pervenit ad eamdem Ecclesiam , in
 qua Episcopus latebat , nesciens tamen quidquam de Episcopo .

8 Hi autem qui in turre remanserant , postquam vi-
 dent vires ignis celsitudinem turris exuperasse , quidam ex
 alto se præcipitant , & sic evasere : alii prorrumpunt in
 medias acies armatorum . Petrus Ecclesiæ B. Jacobi Prior
 (de quo mentionem superius fecimus , nepos Episcopi)
 prosiliens in medios armatos agilitate sua evasit : sic &
 complures . Gundesindus Gelmirides frater Episcopi prosi-
 liens

tiens in medium; lanceis atque gladiis perfoissus est: Ru-
dericus Oduarides Majordomus Episcopi, Rademirus ejus
dapifer, Didacus Strabo villicus urbis ibidem interempti
sunt. Alii vulnerati, expoliati, semineces evasere. Regi-
næ in Ecclesia S. Mariæ residenti clam jussione Episcopi
per quemdam Legatum nuntiatum est Reginæ Episcopum
ab incendio evasisse, & in eadem Ecclesia latere: quod ut
novit, licet suum dedecus & pœnam defleret, propter
evasionem tamen Episcopi non modicum lætata est. Sed
timuit ne pateret persequitoribus, & sic lætitia causam
dissimulavit.

9 Post hæc conveniunt Compostellani ad Reginam in
Ecclesia B. Mariæ, & quasi saluti ejus congratulantes eam
comitantur, & ad ejus tuitionem replent armis Ecclesiam:
quorum manipulos Regina hinc pro se pertimescens, hinc
ne quid de præsentia Episcopi eis patesieret, sic alloqui-
tur: Ite, inquit, nequissimi, ite flagitosissimi, ite per-
ditissimi ad turrim in qua Episcopus vester armis & igne
perit. Abstrahite eum quam citius potestis à periculo, ne
exemplum tantæ nequitiae & infamiae posteris habeamini.
Ite, inquam, rebelles & increduli, & tantum nefas prohibe-
te ne fiat: hoc autem ajebat ut eos removeret ne quid de
Episcopo præsentirent. Ad hanc vocem discedunt turbæ
quæ convenerant, & ad turrim usque perveniunt: repel-
lant armitenentes adhuc turrim expugnantes, & igni ir-
ritamenta ministrantes: aquam uno ore poscunt, & intus
projiciunt, ignem quantum possunt extingunt, & Episco-
pum liberare nituntur: flent super Episcopo pars Canoni-
corum, viduæ, pupilli, pauperes, & non modica pars
civium: ignis autem in tantum excreverat in turre, quod
si Episcopus adhuc ibi fuisset, in favillam verteretur: tur-
ris nimirum, trabes & tabulata combusta sunt: signa mille
& quingentis libris æris composita, combusta sunt; & cor-
ruerunt.

Anno

1117

10 Postquam Regina supradicta ratione removit populi incursus ab Ecclesia S. Mariæ , discessit & ipsa fugiens ad Ecclesiam S. Martini , ut ibi securior esset. Episcopus autem furtim atque latenter egrediens ab Ecclesia S. Mariæ propter frequentiam & incursus populi , comitatus à prædicto Michael & duobus Francigenis , transcendens per parietes , & per tegulata ingressus est in domum cuiusdam nomine Maurini per fenestram , & illi cum eo. In hujus domus angulo latuit Episcopus cum prædictis sociis copertus pannis & hujusmodi aliis rebus. Eo ibi latente ecce quatuor armati à parte proditorum requirentes eum , ajunt: Quisnam latet hic ? Quid hic agitur ? Vidistis illum quem quærimus , scilicet Episcopum ? Hoc audito latuit Episcopus & Michael inter pannorum vestiumque multitudinem : nisi enim latuissent , illico ab illis armis perfoderetur Episcopus. Assurgunt autem illis venientibus duo Francigenæ dicentes se à tumultibus bellorum rediisse , & tanto labore fessos ibi requiescere. Adebat quoque Matrona ejusdem domus , quæ noverat ibi latere Episcopum , & vociferando increpans eos quasi invasores & exploratores suæ domus coegit abire : cum quibus etiam abiere duo prædicti Francigenæ ut citius eos removerent , & suum Episcopum tegerent. Quanta omnipotens Dei ineffabilis pietas , quæ Episcopum à prædicto periculo liberavit , & eundem ab ipsis manibus horum nequissimorum eripuit ! Illis remotis adebat Gundisalvus gener prædictæ Matronæ , inquiens : Ab hinc Pater & Domine quam citius fuge , latita : ecce enim nefanda manus proditorum , ceterorum sanguine imbuta tuum adhuc sitiens , ubique te requirit : vidi eos huc cum gladiis & fustibus properare : abi cito , nec ulterius moræ indulgeas , potens est Deus liberare te à manibus impiorum , à faucibus hiantium. His dictis surgit Episcopus , & dirupto tabulato proximæ domus ab eodem

Gun-

Gundisalvo , item alio , deinde tertio , pervenit in domum Anno
 Froylæ Rodesindiz , quæ erat in media Civitate : cœpit autem Dñia. domus vociferari ab invasoribus domum suam destrui , & intrari. Responsum est à Michaele , quemdam notum & amicum viri ejus, nomine Froylam Menindiz, Reginæ villicum, intestinam seditionem tumultusque bellorum evasisse , & ad hanc domum confugere. Non post multum temporis advenit Dominus domus , scilicet Froyla Rodesindi , qui ut novit ibi esse Episcopum currit ad eum dicens cum lacrymis : Deo gratias Pater Karissime , qui à tanto te periculo liberavit & incolumen huc venire fecit. Veruntamen incursus hostium timendus est , ne huc illucque discursantes , te inventum perimant , qui sunt proni in omne nefas. Veni ergo mecum : & duxit eum cum Michaele in quodam penu obscurissimum inferius : ibique diutius prorumpunt in lacrymas.

II Interea prædicti Francigenæ præparant quatuor equos velocissimos Episcopo , ut inclinato sole transiens in alteram partem Vici , & inde per agros S. Martini super eos ipse & Michael ceterique descendant , & sic aufugiant. Ceterum longe aliter accidit. His enim apparatis adest P. Abbas S. Pelagii cum quodam Monacho suo Pelagio Diadide , itemque P. Prior Canonicorum , ejusdem Episcopi nepos , dicentes : Nos missi à Clero & populo totius Civitatis venimus ad te. Pœnitent eos male egisse in te , & te ute pote Dñm. suum , Episcopum suum diligunt , tibi equidem satisfacturi : præstolantur te tam Clerici quam Laici mille aut quingenti in claustro S. Pelagii pro omnibus aliis juramentum dilectionis atque fidelitatis tibi facturi , & præsentiam tuam exposcunt : egredere ergo ab his latebris , & veni te reconciliatum eis : numquam eos magis tibi subditos habuisti , quam hodie , si nobis acquiescas. Hoc autem totum adinvenerant proditores , ut hos

Anno nuntios fallendo , saltem sic possent Episcopum invenire ,
 & inventum perdere . Cumque Episcopus ab his nuntiis
 egredi cogeretur , satisque ab eis objurgaretur , præcog-
 nita fraude & argumento proditorum , ait nuntiis : Ite ad
 mille vel ad quingentos illos quos dicitis , & renuntiate
 eis me sanum & incolumen esse , locum in quo ego sum
 nemini dicatis . Si ita est ut fertis , centum ex illis tantum
 pro omnibus aliis faciant vobis juramentum quod dicitis .
 Ego autem in crastinum veniam ad eos . O quanta viri pru-
 dentia , quæ quid vel qualiter illi nequam disposuerint
 Dei gratia prævidit . Tunc abeentes prædicti nuntii nem-
 nem qui quæ promissa fuerant sanciret , inveniunt . Hic
 denique patuit eis fraudis atque prodictionis figmentum :
 si Episcopus eis acquiesisset , ex improviso eorum consilio
 in manus inimicorum incidisset , & ab eis forsitan inter-
 fectus esset . Prædictus Prior agnita fraude atque pro-
 ditione eorum miratus expavit : remansit ibi tutus in Ec-
 clesia .

12 Abbas autem cum prædicto Monacho revertitur
 ad Episcopum referens ei fraudem & mendacium prodito-
 rum , & quod Episcopus prudenter eorum molimenta præ-
 sensisset . Tunc factò jam crepusculo Abbas & prædictus
 Monachus adducunt Episcopum cum Michaele latenter ad
 Ecclesiam suam , scil . ad Ecclesiam S. Pelagii , & ducunt
 eum in thesaurum ejusdem Ecclesiæ , ceteris Monachis nef-
 cientibus , excepto Thesaurario . Post hæc alloquitur Ab-
 bas Episcopum dicens : Confortare Pater , & esto robustus ,
 accipe cibum ut refocilleris . (Erat enim Episcopus adhuc
 jejonus) Ad hæc Episcopus : Non decet , inquit , solvi
 jejunium , cum in crastino moritus digladij manibus ini-
 micorum . Solius Dei pietas & misericordia quæ me hodie
 de tot tantisque periculis liberavit , in crastinum quoque
 faciet , si voluerit . Summis tamen precibus Abbatis condes-

cendens prælibavit parum panis & vini, & sic requievit. Anno
Luce clarius constat ea nocte Episcopum non dedisse mem-
bra nimio torpori, sed psalmis atque orationibus adhi-
buisse sibi solatium. Monachis autem surgentibus ad matutin-
nas, surrexit & ipse, per fenestram quæ erat in eodem the-
sauro, audivit matutinale officium Monachorum.

13 Tandem clarescente die quæ erat dies Dominica, omnes proditionis complices conveniunt in Canonicam, ascito Clero & populo partim minis, partim muneribus. Æstimabant suæ nequitiæ conspirationem habere effectum, & quasi Reges imperium exercebant in omnibus. Præst illis quidam vir impius & valde nequisimus, qui toto tempore proditionis Compostellæ moratus fuerat, & ut Princeps proditorum complicum quamplures ad conspirationem incitaverat, spe dominium Ecclesiæ S. Jacobi amplexbatur, & ad hoc toto corde anhelabat. Jam enim inde ministri totum honorem B. Jacobi inter se partiti fuerant, & quid vel quantum quisque sibi haberet disposuerant. Postquam igitur convenere in Canonicam prædictus iniquus multis hortatus est eos verbis, ut germanitas inter eos habeatur & firma permaneat, ut sint unanimes, ut Civitatem suam muro valloque muniant, & hostes si qui adhuc inter eos remanserunt expellant: accipiunt etiam consilium, ut reconcilient sibi Reginam, & satisfacientes ei de externo opprobrio & incommodo illato firmissimæ pacis cum ea in-eant fœdera. Mittunt ad Reginam in Ecclesiam S. Martini eorum metu latentem, qui hæc cum ea disfiant. Prius tamen facta mentione Episcopi utrum evasisset, aut ubi lateret, vel quid de eo Clero & Populo placeret. Surrexit in medio quidam dilectus & nutritus ab Episcopo, in quo ipse Episcopus multum confidebat, & ad universos verba hujusmodi ostendit & declarat: Usque modo fratres ha-
buiimus super nos Dñm. & Episcopum quem amodo nec

Anno nobis dominari , nec Episcopari dignum est. Ille enim &
 Ecclesiae vestræ dignitatem diminuit, & vos dominii sui ju-
 go graviter oppressit. Porro ne quis vestrum cum Dñm.
 vel Epm. exposcat fateor coram Deo & B. Jacobo , & co-
 ram vobis illum amodo nec Dominum meum , nec Epis-
 copum meum fore : etenim probare præsto sum , juste ei ta-
 lia accidisse , & toto honore quem habuit debere carere.
 Hunc quidam pessimum prædictus Episcopus à puero edu-
 caverat in Palatio suo , & fecerat eum honoratum in Ec-
 clesia S. Jacobi : tandem adultum miserat in Franciam ad
 discendum grammaticam , data ei non modica pecunia:
 postea revertentem fecerat eum sibi familiarissimum & præ-
 cordialissimum , & quasi Dominum suæ domus amplectens
 eum paterno amore : dederat quoque ei non modicas pe-
 cunias : cumque ab eo nullum fere obsequium recepisset,
 dederat ei bonum præstimonium , scilicet *Afnoios* , me-
 dium de *Sarantes* , *Ceiam* , medium S. *Christinæ de Noia* ,
 & multa alia. Proh perditissima fides Gallæcia ! Episcopus
 prædictum pessimum paterno amore educaverat , dilexe-
 rat , & honoribus & beneficiis ampliaverat , & ipse tamen
 quasi horum omnium oblitus , & malum pro bono reddens
 ad Episcopi destructionem atque necem anhelabat. Qui
 postquam prædictæ proclamationis finem fecit , pars tam
 Cleri quam populi eodem imbuta veneno , laudavit verba
 ejus , & haud aliter fore censuit. Illi qui non erant parti-
 cipes illius proditionis , nec in Episcopum nec in Reginam
 conspiraverant , & quibus hujusmodi consilia odio habe-
 bantur , licet tantum nefas displiceret eis , licet de Episco-
 po & de ceteris aliis aliter sentirent , non tamen contra-
 dicere vel etiam mutire audebant : si enim inter tot Judæ
 complices aliud præter eorum voluntatem vel dicere vel
 facere præsumerent , confessim obruerentur domus eorum ,
 substantia eorum abiret in prædam , & ipsi forsitan aggere-
 la-

lapidum obruerentur. *Tempus etenim est* (ut ait Salomon) *Anno*
loquendi, & tempus tacendi. 1117.

14 Tunc ipsi nequissimi proditores consilio accepto cum complicibus suis & omnino male imbuti, perditissimos legatos in hac conspiratione & proditione ad Reginam Dñam U. callide & ingeniose mittunt, & sic eam alloquuntur: *Confitemur* equidem, ò Regina, nos tibi dedecus & opprobrium iræ impetu fecisse, & in Ecclesiam B. Jacobi, & in te non audenda ausos fuisse: hujus rei admodum poenitet nos, ideoque pro nobis & pro aliis sociis nostris tibi satisfacturi venimus: parcas itaque nobis & omnia tua reddemus tibi: volumus etiam ut nobiscum pacem habeas, & reconciliationis firmissimæ inter nos jura-menta habeantur. Quo auditio Regina quæ more agnæ inter lupos adventum eorum expaverat, recte & ingeniose exhilarata est, & benignissime eis facte respondit dicens: *Per placet mihi quod dicitis, & si quid in me peccastis,* quantum mea refert vobis condonetur. Placet mihi inter me & vos fieri foedera pacis, & præteriorum malorum non meminisse. Tunc adjecerunt nuntii dicentes facile de cetero pax & concordia inter nos fiet, sed unum excipimus, videlicet, D. Episcopum habere nolumus, & illi omnino infesti sumus, qui nos haec tenus oppressit, & dignitatem Ecclesiæ nostræ, & Civitatis nostræ ad nihilum redegit. Ideo omnes eum odio habemus, & eum super nos regnare nolumus. Tunc Regina: *Quid ad me, inquit, de Episco-
po vestro, pro velle vestro dijudicate eum: quodcumque
vobis super hoc placuerit, placebit & mihi: quemcumque
vos proposueritis, proponam & ego: in nullo enim à vo-
bis amodo discrepo.* Hoc autem ajebat ut vel sic manus eorum evaderet. *Quod audientes nuntii reversi sunt ad
complices suos, referentes eis quæ audierant à Regina, &
multaalia: congaudent nefandæ conspirationis complices,*
&

Anno & fraudis suæ molimenta ab ipsa Reginâ non refelli con-
gratulantur. Verum hoc gaudium vertetur in tristitiam.

15 Quidam iniquus qui prius acceperat Monachalem habitum, ut audivit complices suos regnare, Episcopum abjici, Reginam eis reconciliari, deposito Monachali habitu, egressus est à Monasterio factus apostata, utque fuerat socius conspirationis, voluit esse particeps Regni: quod præter spem ei accidit. Quidam Cardinalium atque Canonorum Ecclesiæ B. Jacobi postquam audierunt Reginam reconciliari Compostellanis, & ab eisdem relatū fuisse Reginæ quod omnes habent odio Episcopum, nec eum dignum esse amplius Episcopatu, adeunt Reginam parati nec propter mortem verum reticere, nec parti proditorum relicto Episcopo favere. Ajunt igitur ei ita: Regina, licet hujus conspirationis quam novisti. complices retulissent tibi malum de Episcopo nostro, & licet dixissent euin minime dignum esse Episcopatu, non tamen credendum est eis: volunt regnare, sed per proditionem: volunt imperare, sed per violentiam. Parati sumus omnibus eum accusantibus respondere, & partem ejus tueri: quid enim egit quare degradetur? Quid foris fecit quare ab honore privetur? Si quis eum accusat, præsto sumus ei licet eo absente respondere: cum omnia in eum mentiantur, non est eis temere acquiescendum. His dictis Reginâ congratulata est, & quia fideles existebant Episcopo suo non modicas grates reddidit eis. Revera nihil causæ conspiratores habebant quare Episcopum ab honore privarent, nisi solam pro tempore violentiam.

Qualiter Reginâ evassit à Compostella. Cap. 115.

INterea Episcopus latens in Ecclesia S. Pelagii audierat pacem inter Reginam & Compostellanos fieri: hoc auditio mittit ad Reginam quemdam Monachum Pelagium Di-

Didacidem qui omnia sciscitetur ab ea , & qualiter & qua Anne conditione fierent : quem Monachum clam Regina scisci- 1117 tata de Episcopo ubi esset , talibus verbis allocuta est : Abi hinc citius fidelis confessor , & refer Episcopo ex parte mea , ut quam citius potuerit faciat pacem cum Compostellanis si potest , & egrediatur à civitate. Quod si hoc modo non potest egredi , saltem furtim sub noctis silentio egredi , & evadere manus impiorum festinet : ego enim quam citius potuero egrediar Compostella , & mala pro malis reddam proditoribus prout ipsi meruerunt : & ut evadere possim manus eorum , quasi foedera pacis & reconciliationis cum eis ineo datura modo eis juratores ad id confirmandum , quos perjurii reos faciam , alio modo nimirum nequeo evadere vel exire à Civitate. His auditis revertitur Monachus ad Episcopum , & refert ei singula. Quibus auditis gavisus est Episcopus. Eadem die , scilicet Dominica , Compostellani adhuc pleni œstro vesaniæ conveniunt ad Reginam in Ecclesia S. Martini post prandium exigentes ab ea sanciri foedus & pacem inter se & Reginam juramentis : postulant sibi dari juratores ex parte Reginæ & foedus suum scribi : ipsi equidem jam statuerant in Civitate villicum suum , tamen cum consilio Reginæ , ut eis ad tempus faveret , ut ipse nihilominus secundum consilium proditorum omnia ordinarer , & disponeret : alium Priorem , alium Praepositum Canonicæ , alium Dñm. altaris , & sic de ceteris designaverant.

2 Regina autem tale fertur eis dedisse responsum: Quid ulterius moramur in hac discordia ? Accipite à me juramentum pacis , & reconciliationis inter me & vos firmandæ & tenendæ : jurent vobis ex parte mea Frede- nandus , Veremodus , filii Comitis Petri , & Fredenandus Joannides , deinde dabo vobis quos præcipue vultis inter esse huic juramento , filium meum & Comitem Petrum qui sunt extra Civitatem non ausi luc ingredi propter hos

Anno discordia¹¹¹⁷ tumultus, ceterosque Consules & Principes Gal-
læciae: filius namque Reginæ cum pedagogo suo Comite
Petro, ceterisque optimatibus Gallæciae, cum magno equi-
tatu erat prope Civitatem prospiciens si forte Regina eva-
deret: auditio autem inter Reginam & Compostellanos qua-
si pacem fieri, attentius ibidem morabantur præstolantes
eam. Tum Frederandus & Veremudus, aliusque Frederandus
qui ab Ecclesia cum Regina confugerant, scil. prætaxati
juratores, juravere Compostellanis sic fore inter Reginam
& Compostellanos de pace & reconciliatione quemadmo-
dum determinatum erat. Verum ad hoc jurant, ut Regina
evadat, & ipsi perjurii habeantur, sic enim jam in collo-
quio secreto fore cum Regina statuerant. Compostellani
alacres, & pro sua opinione voti sui compotes, accipiunt
juramentum, dantque Reginæ, & suis licentiam egredien-
di Civitatem, & ad hoc ut filium suum & Comitem P. ce-
terosque faciat eis jurare, & pactum illud sancire. O stulta
audacia proditorum! O cæca vesania conspiratorum! Tan-
tum tamque abhorrendum nefas putant fore inultum, &
quod male fecerunt se impune laturos esse opinantur, quod
est Regem esse. Egreditur Regina à Civitate, evadit la-
queos proditorum, columba unguibus accipitris, agna ore
luporum aufugit. Comitatur eam usque ad saltum quidam
stultus & insanus, & cum eo quidam Compostellani com-
plices sui. Verum enimvero remota Regina à Civitate
postquam audierunt & noverunt Reginam non reversuram
Compostellam, nec habituram pacem cum Compostellanis,
citius reversi sunt. Regina adiit filium suum, suosque Pro-
ceres, & jam secura retulit eis quæ sibi acciderant. Jubet
etiam renuntiari ex parte sua Compostellanis diffidationem,
ut sibi caveant, & se muniant, & ad bella se præparent:
ait enim tantum nefas quod fecerant, non remansurum im-
punc. Quo auditio Compostellani quasi semianimes fiunt &

nimio terrore arrepti se in arcto positos conspiciunt , nihil Anno fiduciae, nihil consilii habent : ultionem sui facinoris vident ¹¹¹⁷ pullulare , & sibimet diffidunt : confugiunt tamen ad Ecclesiam , & pretiosiora quæ habent illuc asportant.

Qualiter Episcopus evasit à manibus proditorum. Cap. i 16.

Eadem die , scil. Dominica , sole inclinato prædictus Episcopus residens thesauro S. Pelagii , cogitat quid agat , qualiter evadat , qua parte egrediatur. Ecce autem turba multa proditorum celeri cursu veniunt in claustrum S. Pelagii , omnes equidem armati & requirentes Episcopum. Quo non invento ibi , egrediuntur Ecclesiam proni ad sacrilegium : inquirunt Episcopum in angulo Ecclesie , post altaria , & etiam sub yelaminibus altariorum interemturi ipsum , si eum invenirent. Tunc Monachus Thesaurarius , qui cum Episcopo erat , conversus ad Episcopum , vides (inquit) Pater , proditores tuos discurrentes armata manu ? Ad hæc Episcopus , quid inquit ? Respondit Monachus , ecce requirunt te in Ecclesia , extra Ecclesiam , sittentes sanguinem tuum : modo huc aderunt : consule tibi ne te hic inventum trucident : cerne quanta turba ingreditur , & quam velociter. Tunc Episcopus conversus ad Michaelem , fugiamus , (inquit) Michael : egrediamur hinc citius , induere te hoc pallio , & ego hac capa vilissima: inter hos discurrentes discurramus , inter properantes properemus , inter ingredientes & egredientes egrediamur: solus Deus si vult , potens est liberare nos.

² Egreditur itaque Episcopus cum prædicto Michaeli , positus inter mortem & vitam , & inter frequentes requirantium se turbas transiens peruenit in claustrum ejusdem Monasterii : deinde in aliud claustrum , & circumseptus utrobique transiliit per murum juxta Ecclesiam S. Jacobi , ubi est altare S. Petri , & sic peruenit cum prædicto Michaeli in dormitorium nostrorum Canonicorum per tegula-

Anno ta, & requievit ibi parum. Post hæc aperto ostio dormitorii egressus est in quintanam Palatii quæ est ante refectorium: erat autem lucidissimus splendor lunæ præbens sufficiens luminare omnibus concurrentibus ad Ecclesiam B. Jacobi, & sua illuc asportantibus. Erat enim tota Civitas perterrita formidans Reginæ militum assultus, & tanti facinoris conscientia noctu & die ad Ecclesiam confluebant. Verumtamen Episcopus quasi unus ex illis transiens per medium eorum pervenit ad domum Petri Gundesindidez Canonici & Card. Ecclesiae B. Jacobi, tot tantisque procellis nec ab Episcopi sui favore, nec à tramite justitiæ recedentis. Tunc pulsavit Michael ostium pone latente Episcopo propter claros lunæ radios & propter frequentes cursus hominum. Aperto ostio Episcopus ingressus est Cameram prædicti Cardinalis, latens ibi quoisque abirent quidam Canonicorum, quos Cardinalis vocaverat ad cœnam, quoisque Episcopus habebat suspectos. Quibus remotis Episcopus cum prædicto Cardinali & Michaele transiit per domum ipsius Cardinalis in alteram partem vici. Tunc Cardinalis ait Episcopo: Pater sanum est tibi consilium, ut induaris arma, & per medios vigiles qui hic & circum vallum excubant, quasi unus ex illis transeas. Ad hæc Episcopus: Absit inquit, ut alia induat arma præter arma Christi quæ mecum habeo. Armis enim Christi protectus hesternum incendium evasi, alia non minus formidanda pericula, eisdem armis munitus, & Deo adjuvante & protegente transibo per medios hostes. Verumtamen adhibe mihi alias duos armatos, cum quibus tot manus vigilium præteream quasi unus ex illis: age non est longius moræ indulgendum. Præsto sunt enim hostes nostri qui nos insequantur, & sanguinem nostrum sanguinunt. Haud mora Cardinalis obedivit consilio ejus, & circummunit Episcopum duobus armatis, unius quoque lancea Michaele armato, sic

progredivintur. Quos cum vidissent prætereuntes inter vicum Fagarium & vallem miliorum excubæ qui hinc & illinc excubant, exclamantes ajunt: Quinam etis? quo itis? quid quæritis? Tunc unus ex sociis Episcopi monitus ab Episcopo quid responderet ait: Imus extra Civitatem excubitum, & provisum ne hostes furtive aggrediantur Civitatem: tempus enim est vobis vigilandi & excubandi: tempus est hic & illuc discurrendi, vos autem inertes quid hic moramini? quid hic datis membra quieti? surgite, discurrete, excubate attentius. Inter hæc verba prætereunt & transiliunt vallum. Quot autem & quanta mala passus fuerit in hac nocte Episcopus & per quæ loca pedes transferit, longus mihi labor est referre, & proprium opus inquirit.

3 Tandem prædictus Episcopus pervenit ad fontem quercus qui est in via *Patroni* fessus labore itineris, & comitatus Michaele ceterisque compluribus, de quibus præmisit duos ad quemdam villicum suum, qui prope morabatur, ut ad se veniret, & adduceret secum equituras. Eas igitur adductas ascendit Episcopus cum aseclis suis, & non modica militum turba jam munitus venit *Iriam*, & quasi à captivitate fugiens, quasi à mortuis resurgens ab amicis suis receptus est. Prædictus autem Cardinalis per cuius domum transferat Episcopus, & qui eum liberaverat, interim capitur à proditoribus, & omnia ejus ab eisdem possidentur: alia die ducunt eum in publicum ut vel Episcopum reddat, vel ipse mortis pœnam patiatur. Sed Deus omnipotens, iustus & fortis Judex, liberavit eum à manibus impiorum. Interea Episcopus apud *Iriam* patefacta Reginæ evassione sua, percutit omnes Compostellæ comniorantes gladio anathematis, & eos à liminibus S. Ecclesiæ suspendit, quod Compostellanos medullitus fauciavit, & eos omnino enervavit. Convocat etiam Episcopus omnes Provinciae B. Jacobi, tam milites quam pedites, & ad obsidionem

Anno 1117 nem Compostellanorum summis precibus Reginæ condescendens maturat. Regina quoque mittit legatos suos circumquaque, & omnes tam Consules & Principes, quam milites, & pedites præcepit venire ad obsidionem & destructionem Compostellæ. Reginæ filius A. obsidet Compostellam à parte montis petrosi non modico exercitu, tam militum, quam peditum, adjuncto sibi pedagogo suo comite P. & filiis ejus Fredenando, Veremudo, Ruderico levirisque suis Comite Guterio, & Gumiesse Nuniz, certissime optimatibus: à parte vero Iriæ obsidet Episcopus magno exercitu militum, & infinito numero peditum. A parte Montis Sacri obsidet comes A. cum exercitu Limianorum, adjunctis sibi Castellanis, (1) Decianis, & aliis compluribus. A parte Monasterii S. Petri obsidet Comes Munio cum omni exercitu suo: à parte Penellarum obsidet Comes Rodericus cum nimio exercitu.

4 Ad lucem frangitur supercilium Compostellanorum, hinc multitudine obsidentium & crebris assultibus, illinc anathematis gladio: licet enim nefanda turba conspiratorum daret animos ceteris Compostellanis, ut non reciperen^t anathema Episcopi, nec haberent eum pro Episcopo, alii tamen tam Canonici quam cives saniori accepto consilio justitiam observantes, obediunt ei, utpote Episcopo suo, & ejus excommunicationem suscipiunt. Discurrent huc & illic Scariotides, & muniunt Civitatem vallo, sepibus, aggere lapidum, & ligneis propugnaculis, animant atque hortantur populum, sed incasum. Postquam enim non modica pars Compostellanorum expers nefandæ proditionis videt Civitatem circumquaque obsecram, arbores truncari, segetes colligi, capita, pedes, aut manus amputari, mortuorum corpora non humari, videt etiam Reginæ exercitus

(1) Ex territorio scilicet, Castellæ, Aurientis Diœcesis.

tus quotidie augmentari , suos autem decrescere , dicit Anne
 operæ pretium aliud consilium accipere : magna pars nimi-
 rum Compostellanorum quaque nocte aufugiebat metuens
 Civitatem penitus destrui , & Compostellanis digna pro
 meritis reddi. Jam proditores odio habentur à ceteris,
 jam eorum consilium floci penditur , jam maledicuntur eis
 qui tantæ nequitiæ fuerunt auctores , quique in Episcopum
 & in Reginam fecerunt conspirationem , quippe nullius fuk-
 ti patrocinio vident Civitatem facile capi , si expugnetur,
 & exercitus undique expugnare eam avidos. Quis enim
 non irrueret avide in proditores ? Quis non extirparet ipsos
 nefandos in Episcopum suum conspirantes ? Quis non des-
 trueret , Regnum & Sacerdotium destruere volentes ? Quis non
 combureret Apostolicæ Ecclesiæ violatores & combus-
 tores ? Tota Gallæcia habet infestos tanti facinoris aucto-
 res : tota Gallæcia sitit sanguinem eorum.

5 Tandem spreto consilio proditorum , spreta conspi-
 rationis infania , quidam Canonicorum cum quibusdam
 Civibus , qui prædicta præditione nec participaverant , nec
 destruere potuerant , egrediuntur ad Episcopum , & spe
 supplicandi , & poscendi misericordiam , & ajunt ei : Re-
 verendissime Pater , venimus ad fontem misericordiæ tuæ ,
 supplicamus tuæ sollicitæ pietati , aperiatur nobis gremium
 tuæ pietatis. Porridge nobis auxiliū manū : tota Civitas ,
 exceptis proditoribus , supplicat tibi segetur & auferatur
 pars morbida , ut ceteri vivere possint : parce Pater , Pater
 parce filiis tuis , & quos solitus es fovere gremio pietatis
 & misericordiæ , noli hostili gladio percutere : miserere
 nostri & esto brachium nostrum , ad te enim confugimus ,
 utpote ad Patrem nostrum , ad Episcopum nostrum. Quo-
 rum precibus cum condescendisset Episcopus , & more pa-
 terno misertus fuisset filiorum suorum , adiit Reginam , &
 filium ejus , referens ei Compostellanorum supplicationem
 &

Anno & configium ad misericordiam. Quod cum audisset Regi-
 na, absit, inquit, ut parcatur proditoribus, qui tot tanta-
 que nefanda comiserunt: stat mecum hæc sententia, scili-
 cet omnes Compostellæ proditores & facinorosos igne aut
 gladio delere: sicut enim ipsi non pepercerunt Ecclesiæ B.
 Jacobi, nec tibi, nec mihi; sic nec eis parcendum est:
 animadvertisatur obsecro in eos prout meruere, & pereant
 de libro vitæ. Tu quoque Pater in eorum delementum de-
 bes anhelare. Tua enim interest tantum nefas abominari
 & delere. Episcopus ut videt Reginæ animum ad suæ inju-
 riæ ultiōnem proum nulliusque precibus flecti; convocat
 Regem puerum, Comitem P. pedagogum ejus, Comitem
 Rudericum, Comitem Munionem, & ceteros Gallæcia
 prudentiores, rogans eos ut Reginæ animum precibus
 emolliant, quatenus Apostolicæ Civitatis misereantur, &
 proditiosos delendo, ceteris parcat.

6 Tunc illi adeunt Reginam & summis & infinitis
 precibus eam ad misericordiam flectere nituntur. Flet Re-
 gina, quandoquidem videt se conspiratorum nefas pro vel-
 le suo non posse ulcisci, nec proditores, eorumque pro-
 paginem, funditus extirpare. Tandem Regina precibus
 Episcopi ceterorumque vix condescendens, quasi coacta
 reconciliationis fœdera cum Compostellanis consentit fieri:
 paciscuntur itaque jurejurando Compostellani in primis se
 germanitatem suam, scilicet conspirationem, omnino des-
 truere, & ejus chirographum ut destruatur dant Episcopo:
 paciscuntur & dare mille & centum marchas argenti, &
 reddi omnia quæcumque Episcopo vel suis, & Reginæ &
 suis abstulerant: proditores autem tam Canonicos, quam
 Cives proscribi, videlicet exules fieri, hereditatibus, ædi-
 ficiis, ceterisque beneficiis privari. Itaque tam de Cano-
 niciis, quam de Civibus, numero C. proscripti & exules
 facti sunt. Quibus expulsis & proscriptis, ceteri qui reman-
 se-

serant, tam Canonici, quam Cives, veniunt ad Episcopum Anno
 & ad Reginam in alterium pullorum, (1) jam depositis
 armis, jam Compostellanis solutis ab anathemate, jam san-
 cito fœdere pacis, & militibus Episcopi Ecclesiam & tur-
 res habentibus, jam pro argento & pro ceteris datis ob-
 sidibus, scilicet quinquaginta filiis meliorum Compostellæ.
 Veniunt inquam & jurant Episcopo & Reginæ fidelitatem,
 & obsequium, nec se colligere proscriptos nisi jussu Epis-
 copi & Reginæ. Condonatur itaque eis poena participii
 & consensus conspirationis & facinoris, & assequuntur mi-
 sericordiam ab Episcopo, & Regina, & ab omnibus Gal-
 læciae Principibus. Ingreditur Episcopus Compostellam, &
 magno gaudio suscipitur: potitur apice sui honoris, &
 expulso odio conspiratorum sedet in folio suo: jubet Ec-
 clesiam B. Jacobi quæ combusta fuerat, reædificari, signa
 quæ liquefacta fuerant fieri, & Palatia sua renovari: da-
 tur argentum à Compostellanis, & quæ ablata fuerant red-
 duntur Episcopo & Reginæ.

*Quod Episcopus ivit in expeditionem usque Segobiam, ut re-
 cuperaret honorem B. Jacobi in Portugalia. Cap. 117.*

NON post multum temporis Regina discedente in ex-
 peditionem contra Regem Aragonensem, profici-
 citur cum ea Episcopus coadunato suo exercitu, & omnes
 Consules & omnes Principes Gallæciae. Secutus autem est
 eam Rex filius suus cum pedagogo suo habens in comitatu
 suo Adefonsum Comitem Limensem, Comitem Guterium,
 Frederandum, Verenudum filios Comitis Petri, Gumiz
 Nuniz, & quam plutes Baronum Gallæciae cum multo mi-
 lite. Tandem perventum est in Campaniam, & coadunatis
 Legionensibus, Campestribus, Castellanis, Asturicensibus,

Ii

itur

(1) *Hic ut supra cap. 15. num. 5. Auterium legere oportet.*

Anno 1118 itur in *Extremitatem*. Prædictus autem Episcopus remansit Palentiæ, dato exercitu suo Reginæ, quia patiebatur in tibia sua, & quia noluit interesse prædis & rapinis pauperum. Accepto tamen consilio cum Clericis qui secum aderant, ivit *Segobiam*, certa de causa: nam idem Episcopus fecerat eum Mauricium Bracarensem Episcopum, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi, & dederat ei præstimonium medietatem honoris B. Jacobi, qui est Bracaræ & in confinio. Quo Mauricio violentia Regis Teutonicorum in Papam electo, alter in locum ejus Bracaræ electus est, vide licet *Pelagius Menindiz*, quidam idiota, qui eundem honorem B. Jacobi violenter detinebat. Archiepiscopus autem Toletanus determinaverat diem, in qua prædictus electus Bracarensis veniret Segobiam, ut ibi ab ipso Archiepiscopo consecraretur. Ad hanc consecrationem venit prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. ut coram Archiepiscopo ceterisque Pontificibus prædictum honorem B. Jacobi recuperare posset: sed cum ab Archiepiscopo differretur, & ante consecrationem Bracarensis electi judicium super honore illo non fieret orta seditione in eadem Civitate Segobiana contra Reginam ejusque exercitum, dilatum est hoc negotium. Statutum est ab Archiepiscopo & à ceteris Episcopis qui intererant, videlicet Salmanticensi, Osimen si, Portugalensi, inter Episcopum B. Jacobi, & Bracarensem haberi judicium super hoc *Tude Kal. venturi Septembris*. Sunt etiam statuti judices Auriensis, & Lucensis Episcopi: & quamvis omnes hujus negotii diffiniendi causa statuto die Tudam convenissent; totum tamen negotium remansit indefinitum. (1) Revertente igitur Episcopo nostro Segobia, & Compostellam veniente, cum Canonicis suis consilium habuit, quo modo Ecclesiam B. Jacobi,

Deo

(1) Vide libro seq. cap. 6.

Deo juvante , sublimare valeret : ad id namque ex quo fue- Anno
rat Episcopus attentus anhelaverat , videlicet , ut Aposto-
lica Ecclesia Archiepiscopatum vel aliud majus haberet:
sed tanta , tamque ardua res non nisi per difficultia & in
tempore , & in loco suo acquiri valet. Quomodo ergo
Ecclesia B. Jacobi per prædictum Episcopum , gatia Dei
adjudatrice , Archiepiscopatum adepta fuerit , non superva-
caneum , immo quam maxime utile dictaminis nostri stylo
modernis atque posteris notificari habeo : quod alias liber,
qui sequitur , evidentissime declarat. Hæc omnia propriis
oculis inspexi , & ad utilitatem Ecclesiae nostræ proprio
stylo , Deo juvante dictavi : & quod propriis oculis non
vidi , ab ipso Pontifice & à multis idoneis viris , sapienter
& fideliter didici.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI
incipit liber secundus.

QUOMODO COMPOSTELLANA ECCLESIA
per Didacum prædictum Episcopum II. facta
fuerit Metropolis. Secundi libri series.

Incipit Prologus.

Umanas laudes oblivionis nube obtegere
operæ pretium neutiquam arbitramur.
Posteris enim quibus est animus virtuti
adhærere quædam sunt rudimenta virtu-
tis. Nempe cum posterior dies discipulus
sit prioris , quanto magis priorum bene
gesta doctrinam adhibent modernis. Quia in re propter
obtrectatorum dentes qui bonorum gloriam corrodere non
pertimescunt , antecessorum laudes elucidare non refu-
gio. Nolo enim longa temporum intercedepine inglo-

Anno rium fieri , quod bene gestum lucem desiderat , stylumque memoriae expetit. Tuæ igitur sanctitatis hortati obsequentes Reverendissime Pater Didace Sancti Jacobi Antistes , præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio Minduniensis , & Hugo Portugalensis Episcopi , viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant. Stylo quorum ingenii mei scintillam adhibendo , quid , qualiterve in prædicta Ecclesia ut puta bonus agricola in vinea laboraveritis , & quomodo ante Episcopatum & in Episcopatu eam rexeritis , scribendo patefecimus. Deinceps qualiter eadem Apostolica Ecclesia , Deo juvante , & vestra solertia laboreante , facta fuerit Metropolis , & qualiter eamdem in ceteris sublimando , contra saevissimas ingruentium persecutionum impugnationes protexteritis , dicere aggrediemur. Vobis autem diu & feliciter vivere , & Ecclesiæ vestræ diu feliciter præesse , mihi quoque de vobis laudem scribere , omnium bonorum tributor tribuat.

*Incipit liber secundus registri Didaci Ecclesiæ B. Jacobi
Episcopi II. Cap. I.*

QUICUMQUE igitur fere usque ad tempus prædicti Episcopi in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præfuerant ; non tantum Episcopi , sed quasi Principes fuerant , præter Dalmachium bonæ memoriae Cluniensem Monachum , & paucos alios. Ex quo namque corpus B. Jacobi ibidem revelatum magnis innumerisque claruit miraculis , Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ ceteris ob amorem tanti Apostoli honorabilem fecere , & Regii juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia ceteris apud Hispanos præcellebat Ecclesiis , Ecclesia eadem prædiorum , hereditatum , & ceterorum quæ fuerant Regii

juris præcelleret & potestate. Tanto igitur honoris culmine. Anno
 1118
 Pontifices in Ecclesia B. Jacobi prædicti præ ceteris Episcopis Hispaniæ regiam potentiam à Regibus habebant.
 Cum Rex Hispanorum ad extirpandam perfidorum Ismaelitarum gentem cum exercitu suo irrueret, Episcopus Ecclesiæ S. Jacobi cum totó sui Regni exercitu nullatenus se absentabat. Demum, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Ecclesiæ B. Jacobi soliti fuerant militaribus armis protecti ad bella incedere, & Saracenorū audaciam durius retundere: unde apud Gallæcos inolevit hoc proverbium: Episcopis S. Jacobi baculis & balista. Nec mirum cum tunc temporis tota fere Hispania rudes & illiterata esset. Nullus equidem Hispanorum Episcopus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ servitii aut obedientiæ quidquam tunc reddebat. Hispania Toletanam, non Romanam legem recipiebat. Sed postquam A. Rex bonæ memoriæ Romanam legem Romanasque consuetudines Hispanis contradidit, ex tunc utcumque oblitterata quadam nebula ignorantiae Sanctæ Ecclesiæ vires in Hispanis pullulare coeperrunt. Quid enim memorem rudes & imperitos anteriores Ecclesiæ B. Jacobi fuisse prælatos? Tempore siquidem Toletanæ legis quidam Cardinalis atque Legatus S. R. Ecclesiæ venit in Hispaniam ut videret quid scientiæ, quid Religionis, quidve consuetudinis Ecclesiasticæ ibi haberetur. Cumque venisset in Gallæciam, nuntios suos ut decebat ad Episcopum loci illius Compostellam præmisit. Episcopus autem Compostellanus accersito uno de Thesaurariis Ecclesiæ B. Jacobi, ecce, inquit, adest Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, vade, & quantum obsequii impendit tibi Romæ, tantumdem impendas ei Compostellæ: Quantum famulata est tibi Romana Ecclesia, tantumdem famuletur ei Compostellana Ecclesia. Quod dictum nullo sale conditum, imo magno supercilii pondere suffarinatum Romanæ

Anno Ecclesia usque in hodiernum diem habet præ oculis, & re-
 1118 memoratum, saepius Ecclesiæ B. Jacobi obfuit & obest. Ceterum eadem Ecclesia jugum de cervice sua citius, Domino juvante, excutiet: quamquam aliqua parte in tempore Domini Dalmachii Compostellani Episcopi jam excusserit, qui in Concilio Alverniæ apud Clarum Montem libertatem Ecclesiæ B. Jacobi adeptus est ab Urbano Papa præsentia & consensu trecentorum Episcoporum. Qui Dalmachius à Cluniacensi Conventu assumptus, duobus tantum annis præfuit Episcopus Ecclesiæ B. Jacobi & mortuus est. Post hunc sucessit in Episcopum eidem Ecclesiæ Didacus secundus, de quo quædam ad memoriam revocare duximus non incongruum.

De ingenio & moribus Didaci II. Episcopi. Cap. 2.

Igitur Gallæcia oriundus fuit; natus probis secundum saeculum parentibus: pater ejus nomine *Gelmirius*, miles ac præpotens fuit temporibus Didaci Pelagides, Compostellani Episcopi: à quo Episcopo habuit & rexit Castellum nomine *Honestum* & honorem ei circumquaque adjacentem, *Iriam*, & ei adjacentia, *Amaeam*, *Pistomarchos*. Quem Episcopum prædictus Rex Alfonsus expulit ab Ecclesia B. Jacobi, & diu tenuit captum in compedibus; imposito ei nomine proditoris. Quidam enim ejus inimici invidiæ zelo dixerunt, quod Gallæciæ Regnum prodere Regi Anglorum & Normannorum & auferre Regi Hispanorum satageret. Quod circumquaque vulgatum utrum verum fuerit, an non, non est modo nostræ materiae. Hujus Didaci Episcopi tempore Didacus ille, de quo agimus, bonus adolescens fuit, eruditus literis in Ecclesia B. Jacobi, & adultus in curia hujus Episcopi: sed postquam ut prælibavimus Episcopus ille privatus fuit honore suo, & Dalmachius succedens ei in Episcopum persolvit jura naturæ, A. Rex bona memoria, & Comes Raymundus gener.

ner ipsius Regis , qui tunc Gallæciam , & Portugalensem Anno 1118 terram & honores possidebat & regebat ; videntes hunc adolescentem perspicacem , bonis moribus adornatum , veloci ingenio præditum , cum consilio Canonicorum præficerunt eum Ecclesiæ & honori B. Jacobi præpositum. Cui præfuit & dominatus est quinque (1) annis , sic ut de gradu in gradum , de bono in melius , de virtute in virtutem ascenderet. Cumque postea Clerus & populus Ecclesiæ B. Jacobi eligeret sibi Episcopum , consilio ejusdem Regis A. & Comitis Raymundi atque Gallæciæ Principum prædictus Didacus electus est in Episcopum. Prius tamen quam à laicali manu acceperat Ecclesiæ & honorem Ecclesiæ B. Jacobi , reddidit B. Toletano Archiepiscopo & Romanæ Ecclesiæ legato coram Episcopis Gallæciæ qui interfuerunt electioni ejus , videlicet D. Auriensi. P. Luçensi. A. Tudensi. G. Minduniensi , & Principibus Gallæciæ , Clero , atque Populo Compostellæ. Quæ autem & quanta in Episcopatu suo fecerit , licet paginæ nostræ series superius partim retulerit , nihilominus tamen quædam nunc memorare supervacaneum non putamus.

Quomodo idem Episcopus aspiraverit ad adipiscendum Archiepiscopatum. Cap. 3.

FUIT namque in Ecclesiasticis & in sæcularibus negotiis vir perspicacissimi ingenii , & quoniam Ecclesia B. Jacobi rudis & indisciplinata erat temporibus illis : applicuit animum ut consuetudines Ecclesiarum Franciæ ibi plantaret. Quod nimium laboriosum fuit ei , ut bonus tamen agricola spinas & tribulos extirpando , filices atque urticæ evellendo utilia plantarum semina collocat. Constituit

(1) *Quatuor tantum dicuntur lib. 1. cap. 7. & infra cap. 91. quæ triennium. Quintum forte numeravit incepsum.*

Anno tuit Canonicos prætaxato numero , scilicet septuaginta
 1118 duos , qui non ingredierentur chorum B. Jacobi nisi in su-
 lib. 1. per pelliciis , & in capis , cum prius non rasis barbis , ca-
 c. 20. pis dislutis & variatis , rostatis pedibus , & hujusmodi ad
 modum equitum Clericos Ecclesia B. Jacobi haberet. Con-
 venientibus quoque eis in unum , scilicet in refectorium ,
 alii esuriebant , & alii splendide epulabantur , & ut quis-
 que abundabat divitiis , ampliora & pretiosiora fercula su-
 mebat. Sed prædictus Episcopus omnibus Canonicis æqua-
 lem portionem dari constituit , & sic consuetum schisma ab
 eis removit. Prius septem aut duodecim hebdomadarii
 erant qui præerant altari B. Jacobi , & ad eos quasi ad
 Dominos omnia oblata ad Clericos pertinentia confluebant:
 ipse vero Episcopus unicuique Canonico suam septimanam
 in altari distribuit. Quid in his moror ? Factorum ejus co-
 pia nostrum exuperat stylum. Ceterum cum multis atque
 diversis modis sublimaret , Deo juvante , Ecclesiam B. Ja-
 cobi , ex quo fuit Episcopus ad quid præcipue anhelaverit ,
 quid totis viribus animi exoptayerit , silentio minime com-
 mitto.

2 Consideravit , quod ubicumque terrarum alicujus
 Apostoli corpus requiesceret , ibi aut Papatus , aut Patriar-
 chatus , aut ad minus Archiepiscopatus erat , excepta Ec-
 clesia B. Jacobi. Quod quasi opprobriosum atque injurio-
 sum ei videbatur : præsertim quoniam B. Jacobus consan-
 guineus Domini fuerat unus de familiaribus ac præcordia-
 lioribus discipulis Domini. Assumpto enim Petro & Jaco-
 bo & Joanne Dominus noster utpote specialioribus ac præ-
 cordialioribus amicis suis transfiguratus est coram eis in
 Monte Thabor. Cumque etiam mater filiorum Zebedæi
 petivisset à Domino ut duo filii sui , scilicet , Jacobus &
 Joannes , unus sederet ad dexteram ejus & aliis ad sinis-
 tram in Regno suo , orta est contentio inter ejus discipu-
 los.

los, Quis eorum videretur esse major, præcipue aut Pe-
trus, aut Jacobus, aut Joannes. Verum enimvero qui
prius fuerant Episcopi in Ecclesia B. Jacobi, excepto fere
Dalmachio bonaë memoriae, qui per articulum temporis ibi
vixit, non ad adipiscendum Archiepiscopatum, nec ad
ceteras Ecclesiæ dignitates adipiscendas anhelaverant, sed
in armis & in militia versabantur. Proinde hunc prædic-
tum Episcopum amplius & attentius laborare oportuit,
quatenus Ecclesia B. Jacobi debito claresceret honore. Hac
igitur compunctus intentione olim Romam petierat, & Pa-
pam Paschalem obnixius precibus compulerat, ut inferret
Archiepiscopatum Ecclesiæ B. Jacobi: sed quoniam tunc
id impetrare non potuit, vix & cum magno sudore *Pal-
lium* impetravit (sicut superius in hoc Registro scriptum
est) quod erat jam signum & despensio futuræ rei. Ait de-
nique ei Papa Paschalis: Digna quidem, charissime Fra-
ter, intentio tua: magna exaudienda est petitio tua, si
tempus ac locum nobis Dominus dederit. Dignum namque
est, ut Ecclesia B. Jacobi Archiepiscopatu aut etiam ma-
jori dignitate decoretur.

Lib. I.
c. 16.

3 Verumtamen unum quid ad hoc impetrandum ad-
modum impediebat, videlicet Romani resistentes huic pe-
titioni ajebant, haec tenus Compostellana Ecclesia superba
& arrogans nobis extitit, haec tenus Romanam Ecclesiam
non ut Dominam, sed quasi sibi comparem respexit, &
invita famulata est ei. Iste tamen Episcopus quoniam tan-
tam humilitatem, tantumque obsequium nobis exhibet,
cum humilitas vincat omnia, humilitate & obsequio suo
si perseveraverit in posterum nostro consensu voti sui com-
pos esse poterit. Verebatur siquidem Romana Ecclesia ne
Compostellana Ecclesia tanto subnixa Apostolo adeptis ju-
ribus Ecclesiasticae Dignitatis, assumeret sibi apicem &
privilegium honoris in occidentalibus Ecclesiis: & sicut Ro-

Anno 1118 **magna præcerat Ecclesia & dominabatur ceteris Ecclesiis propter Apostolum**, sic & Compostellana Ecclesia præcesset & dominaretur occidentalibus Ecclesiis propter Apostolum suum. Quod Romana Ecclesia & tunc nimium verebatur, & usque hodie veretur & præcavet in futurum. Sed prædictus Episcopus cum Canonicis suis quot quibusque modis illius odii & invidiæ stimulos quando Romæ interfuit, removerit, quot quibusque modis per nuntios suos postea Romanam Curiam visitaverit, quantaque humilitate, quantumque obsequium Dño. Papæ atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus impenderit, exitus rei patefaciet. Adeptus est igitur Cardinalias in Ecclesia B. Jacobi & ceteras Ecclesiasticas dignitates.

4 Verum ad Archiepiscopatum animus ejus semper

(1) anhelabat. Defuncto postea prædicto Paschali Papa, (1) & Die 21. Joanne Gaietano S. R. E. Cardinali & Cancellario ad Pa-

Janu. patum promoto, (2) qui & *Gelasius* dictus est, prædictus

(2) Die 25. Episcopus propositum suum nihilominus oblitteravit. Cum-
Janu. que tunc temporis duo de Canonicis Ecclesiæ nostræ Hie-

1118 rosolymam adirent, scilicet Petrus Didacides, & Petrus Anaiades, alter Cardinalis, & alter Thesaurarius, injunxit eis Episcopus ut cum Papa Gelasio de adipiscendo Archiepiscopatu tractarent. Ipse namque Gelasius cum fuisset Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, multotiens cum prædecessore suo id negotii tractaverat, & quid cuique Ecclesiæ Hispaniarum congrueret, callebat: ad quem cum prædicti Canonici venissent, & cum eo super hoc colloquium haberent, arripuit sermonis initium dicens: Scio Fratres, scio quid queritis, videlicet Bracarensem Ecclesiæ Archiepiscopatu vultis spoliare, & B. Jacobi Ecclesiæ sublimare. Ego quidem cum prædecessore meo sæpius idem tractavi. Si quando vel quo modo juste fieri posset, nunc tempus advenit: peperit enim. Bracarensis

Ecclesia flagitosum scandalum in Romanam Ecclesiam, scilicet Mauritium, qui incestavit thorum Matris suæ S.R. Ecclesiae, & sacrilego Teutonicorum Imperatori consentiens, statutus est ab eo in Ecclesia idolum ad interitum & ad confusio[n]em suam: (1) quem omnis Catholica abominatur, atque detestatur Ecclesia. Ceterum vos non causa hujus legationis, sed peregrinationis vestrae huc venistis. Ite ad Sepulchrum Domini quo ire proposuistis: & quidem si nuntios suos ad nos Episcopus vester super hoc miserit, plenarie & pro velle suo ei respondebimus. Verumtamen quid mecum locuti fueritis, quidve animi me circa id negotii habere comperti estis, Domino vestro renuntiate. Ego quoque literas meas ei mittere, minime recuso. In haec itaque verba Papa Gelasius prædicto Episcopo misit literas suas.

Literæ Papæ.

Gelasius Episcopus servus serv. Dei. ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Licet gravioribus negotiis constituti, veteris tamen dilectionis & amicitiae non possumus obliuisci. Ideoque fraternitatem tuam literis presentibus visitamus, rogantes ac monentes ut Romana Ecclesia multis aggravatae, multisque distractionibus fatigatae, memoriam habeas, & tam ejus quam nostris opportunitatibus debita caritate subvenias. Communes filios P. Cardinalem, & Petrum Thesaurarium tuae benevolentiae commendamus, ut pro amore nostro eos de charis habeas chariores. Dat. Ferentini XVI. K. Julii. (Ann. 1118.)

Kk 2

Quod

(1) Ad di[um] 9. Mar[i]i Anni Domini 1118. Mauricius (Burdinus etiam vocatus) in Sedem Apostolicam fuit intrusus.

Anno 1118 Quod Prior, & Cardinalis missi ad Papam, capti fuerunt
in via. Cap. 4.

VIIS igitur hujusmodi Papæ Gelasii literis prædictus Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quamque ad percipiendum suæ spei effectum amplius anhelaverit, liquido patebit: gavissus est namque, quod Joannes Gaietanus qui & *Gelasius*, prius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, & Romanarum consuetudinum peritissimus juste & canonice promotus fuerat in Romanum Pontificem. Qui Gelasius fere totius orbis Ecclesiæ earumque Pastores noverat, & quid cuique congrueret bene sciebat, præcipue Hispaniarum Ecclesiæ eorumque Rectores in promptuario sui pectoris habebat. Inter quas Ecclesiam B. Jacobi Apostoli, utpote dignissimam & excellentissimam aliarum, diligebat & venerabatur, & eam ampliori dignitate prout dignum & justum foret, sublimare volebat: tum propter præsentiam & amore in tanti Apostoli, tum aliis de causis. Ejus quoque Pastorem prædictum Episcopum quodam amoris privilegio amplectebatur, & ejus petitioni citius volebat condescendere. Denique prædictus Episcopus arcessitis majoribus & prudentioribus Ecclesiæ suæ Canonicis, & prædictis Papæ Gelasii literis in publicum relatis, super hoc negotii ad quod anhelabat, cum eis consilium habuit, & ait: Nostis fratres quanto tempore & quanto labore desudaverim ad sublimandam Ecclesiam B. Jacobi. Nostis etiam ad quid præcipue jam diu anhelaverim, videlicet ut Ecclesia B. Jacobi in Archiepiscopalem sublimaretur dignitatem: verum hoc desiderium meum tam magnum atque tam dignum, cum Deus voluerit, effectu neutiquam carebit. Jam fratres tempus est petendi & accipiendo, quaerendi & inveniendi, pulsandi & aperiendi. Ego quidem libentissime præsentiam Gelasii Papæ, qui & Ecclesiæ nostræ & noster amicus est, adirem, & credo Ecclesiæ nostræ

Archiepiscopatum ab eo impetrarem: sed iter mihi utrinque obtrusum est. Hinc enim nostrum mare Oceanum Piratæ Ismaelitarum non minus quam cum viginti navibus obsident: illinc propter guerras & Regni Hispaniæ perturbationes, per terram minime patet nobis aditus. Ad hæc A. Rex Aragonensis Ecclesiæ nostræ & nobis inimicatur, & per Regnum suum transeundi licentiam interdicit. Quapropter accipiendum est nobis consilium, quos ex Canoniciis nostris ad Gelasium Papam latenter & sub specie peregrinorum mittere destinemus.

2 Accepto itaque consilio Petrus Prior Ecclesiæ nostræ nepos Episcopi, & alter Petrus Cardinalis S. Felicis, (1) Legationis officium accipiunt. Interdicuntur eis ne suum iter quoquo modo aliis patefiant, sed caute & clam ad viam se præparent: & quoniam tanta tamque ardua res absque magna impensa & absque largissimæ benedictionis fructu fieri nequibat, consilio Episcopi & Canonicorum suorum confringitur aurea tabula quæ fuerat prioris atque minoris altaris. Id autem sedulo tunc cavebant, ne resciretur: verebatur enim Episcopus & Canonici, ne illi tam Canonici quam cives, qui erant exules à Compostellana Urbe propter supradictam seditionem, & in partibus Campaniæ atque Castellæ morabantur, talia præscirent, & ut Ecclesiæ B. Jacobi ejusque Episcopo obessent, atque iter Legatorum impedirent, prædonibus Regis Aragonensis rem prout gerebatur patefacerent. Multi enim sunt qui gaudent obesse aliis, licet non sibi prosint, ut aliorum suffocent utilitatem. Quod præcipue faciunt Galliciani.

De ib.

(1) *Ambroſus de Morales*, Cardinalis S. Jacobi felicis Legationis, &c. *Dæſt Jacobi in codicibus*: ubi tam hic, quam *infra cap. 7.* Cardinalis S. Felicis Petrus dicitur: nec ibi adeſt Legationis vox, que hic occasionem præbuit correctioni. *Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez n.º 94.*

Denique prætaxati Nuntii paratis quæ tanto itineri necessaria erant, datusque sibi ad ferendum ab Episcopo & ab iis Canonicorum qui interfuerant, centum & viginti uncias de aurea tabula, iter suum aggrediuntur. Fertur ad ora vulgi illos U. Reginam adire, quæ eo tempore Hispania Regnum tenebat: cuius consensu atque consilio hæc fiebant. Ceterum nihil opertum quod non reueletur, neque occultum quod non sciatur: aliquis enim illius consilii per omnia particeps, rem ut gesta fuerat & ut gerebatur, supradictis exilibus prænuntiavit: at illi continuo notum faciunt hominibus Regis Aragonensis, qui tenebant Castellum nomine *Castrum Soricis*, per quod prædicti nuntii transiituri erant. Est enim in medio publicæ viæ. Quid plura? Postquam nuntii, scilicet uterque Petrus, alter Ecclesiæ nostræ Prior, & alter Cardinalis, venerunt *Castrum Soricis*, licet sub specie peregrinorum iter agerent, statim Aragonenses prædones in eos manus injecerunt: afferuntur eis centum & viginti unciae auri: afferuntur eis equitaturæ, vestes, argentum, monetae, & quæcumque necessaria itineri præparaverant. Prior quoniam potentior & famosior erat, utpote nepos Episcopi S. Jacobi, compedibus astringitur: Cardinalis autem, quoniam Sacerdos erat, & minus potens, per triduum aut per quatriduum retentus, permisus est abire: qui veniens *Cæsaraugustam* ad Regem Aragonensem, Prioris, suamque captionem ei nuntiavit, & quid amississent. Eo tempore Rex ille Aragonensis *Cæsaraugustam* cum exercitu Francorum obsederat.

(1) Post hæc autem cepit eam, Sarracenis coactis fame ad cœditionem. (1) Denique cum neque sua, neque aliorum *Cœsaraugustæ* intercessione, ut Prior solveretur apud Regem impetrare posset, Alpes transiit, & Papam Gelasium quem *Magalone* possit audierat, adiit, suos, siue complicis casus referens. Cur autem Papa ille Gelasius Romam deseruerit,

& ad Galliarum partes navigio transmeaverit, causa hæc est. Anno
1118

Quare Papa Gelasius Roma aufugit? Cap. 5.

POstquam Joannes Gaietanus, qui & Gelasius, à Cle-ro & Populo Romano in Romanum Pontificem elec-tus & consecratus fuit, Henricus Teutonicorum Rex, & Romanorum Imperator, quem Papa Paschalis, quia in se manum mittere auffus fuerat, & Romanæ Ecclesiæ mul-ta adversa intulerat, excommunicavit; ut audivit Paschalem jura naturæ persolvisse, celeri cursu Romam venit. Re-galia namque & Ecclesiastica sibi mancipari, & manu te-neri donec pro cōsilio & velle suo Pontifex ibi fieret, sa-tagebat. Ut vero audivit Joannem Cardinalem & Ca-nellarium Romanæ Ecclesiæ jam Papam esse, Gelasium no-mine, moleste tulit: nihilominus tamen ad Urbem pro-perat. Quod ut nuntiatum est Papæ Gelasio, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, videat Teutonicorum tyrannum ex improviso tamque celeriter Romanum advolare, timor irruit in eos. Porro illius tyrannidem atque impiam per-sectionem neverant, & ne quid mali in Romanam Eccle-siam moliri auderet, verebantur: prædictus tamen Teuto-nicorum tyrannus audita elecione & consecratione Gela-sii Papæ, sub specie pacis & amicitiae nuntios suos misit ad eum, simulans ejus canonicanam electionem atque con-ce rationem sibi perplacere. Ceterum aliud machinabatur: parabat namque ei laqueos, ut manus in eum mitteret, quatentis eum vel à Papatu expelleret, aut captum inuste-pactionis foedera secum inire cogeret. Quod postquam compertum est Gelasio Papæ, relicto prædicto tyranno Romæ, navim cum quadam parte Cardinalium ceterorumque Romanorum irgreditur, & per Tiberim se alto pelago committit, adimplens quod ait Dominus in Evangelio: *Si persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam.* Deinde applicuit cis Rodanum Magalone. Cumque appul-is-set,

Anno set, inito consilio cum Cardinalibus & cum Provincialibus
 1118 Episcopis se Alverniae apud *Clarum Montem* celebraturum
 Concilium Kalendis Martii diffinivit. Misit itaque nuntios suos in Aquitaniam, in Franciam, in Normaniam, in
 Flandriam, in Angliam, & circumquaque, de Cardinalibus autem suis unum nomine *Deusdedit* misit in Hispaniam, qui Hispaniae Episcopos ad prædictum Concilium
 invitaret.

Quod D. Auriensem Episcopum, & Giraldum ad Papam G. mittere voluit. Cap. 6.

Postquam Prioris atque Cardinalis supradicta captio
 prædicto Episcopo S. Jacobi relata fuit, prope modum indoluit: tum propter nuntiorum infectam legationem: tum propter tantæ pecuniæ amissionem. Ipse quidem Episcopus eo tempore *Tudem* adierat habiturus judicii examinationem cum Pelagio Bracarensi Episcopo super media parte *Corneliana*, & ceteri honoris qui est S. Jacobi in Portugalia circa Bracaram, præsentibus ibi Judicibus Episcopis Didaco Auriensi, P. Lucensi, A. Tuden-
 si, ex jussu B. Toletani Archiepiscopi & Romanæ Ecclesiæ legati. Illam namque medietatem quæ sua erat, prædictus Episcopus S. Jacobi Mauricio Bracarensi Archiepiscopo, qui eodem tempore à prædicto Teutonicorum tyranno erectus in idolum incestabat thorum matris suæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, dederat in præstimonium. (1) Quam medietatem successor ejus Pelagius violentia fultus retinebat. Qui causa hujus examinationis veniens, noluit tamen inire judicium, nec etiam transmeare Mineum, sed veniens usque ad ripam Minei ait: *Qui tenet nunc, teneat: Ego enim neque Tudem transmeabo, neque eorum Epis-*

co-

(1) *Vide futr. lib. 1. cap. 81. num. 3. & cap. 117. de Concentratione in eis Compostellatum & Bracarensem.*

coporum judicium inibо. Inde reversus Bracarām , violen- Anno
ta manu invasit aliam prædicti medietatem honoris quæ erat 1118
Canonicorum S. Jacobi.

2 Post hæc Episcopus noster inde rediens cum Episco-
po Auriensi ; atque Tudensi , & cum quibusdam Cano-
nicorum Ecclesiæ nostræ consilium habuit , quatenus licet
Prior nepos suus & Petrus Cardinalis , tot tantisque amissis
capti & detenti fuissent , ab incepto minime desisteret.
Stabilitur itaque ut D. Auriensis Episcopus , & ego Girar-
dus Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus , qui prioribus negotiis
interfui , & hujus paginæ seriem contexui , Papam Gela-
sium causa Archiepiscopalem adipiscendi dignitatem adi-
remus. Nesciebamus tamen adhuc quod Papa Gelasius
Theutonicorum tyrannum fugiens cis Rodanum , videlicet
Magalone , applicuisset. Dantur nobis centum prædicti
auri unciae , & cum hac benedictione iter ad Dominum Pa-
pam aggredimur. Ceterum magna nobis cautela ne hæc res
sciretur cavendum erat. Verum enimvero quidam Canoni-
corum nostrorum specie tenuis præcordiales & amici Epis-
copi , si quid inde comperirent , prædictis exilibus effue-
ret. Unde Boetius nulla pestis , inquit , efficacior ad no-
cendum , quam familiaris inimicus : qui etiam itinere nos-
tro comperto , ut nobis quoque sicut prioribus nuntiis fe-
cerant , pedicam præpararent , literas suas ad *Castrum So-*
ricis , ad *Villam Francam* , *Najaram* , *Gronium* , *Stellari* ,
ad *Pontem Reginæ* , *Pampiloniam* , *Facam* , miserunt , in
hæc verba : Quicumque aditus Regni Regis Aragonensis
tenetis ; quicumque utilitatem vestri Regis queritis , ecce
Didacus Auriensis Episcopus , *Girardus Didascalus* (1)
Episcopi S. Jacobi cum infinita pecunia Papam Gelasium
adeunt. Cavete ne quoquo modo per Regnum Aragoniæ

(1) Vide inf. a cap. § 6. num. 3.

Anno 1118 transiit. Bene quidem actum est quod priores nuntii in Castro Soricis capti sunt, & multo melius & utilius vobis erit si isti capti fuerint, qui etiam ad damnum Regis Aragonensis transalpinare moluntur.

2 His atque aliis Aragonenses prædones animati, quam accurate quamque sedulo viarum aditus excubabant, credi difficile est. Nos autem adhuc modica itineris parte profligata, cum venissemus ad Sanctum Facundum, auditio atque comperto tam obstinate, nocte dieque parari nobis insidias, decrevimus potius ab incepto pedem retrahere, quam nos atque nostra in fauces hiantium hostium iri perditum. Moliebamur tamen per devia sub paupertino habitu transire: & quia Papam Gelasium Magalone applicuisse jam audieramus, pro amore B. Jacobi iter tam arduum, tamque laboriosum aggredi minime repudiabamus. Sed communicato cum Regina Urraca consilio nostro, ne hoc fieret omnino prohibuit. Nos vero propemodum moleste ferebamus, si tantum negotium nobis commissum ita penitus infestum remaneret. Tandem accepto consilio accersitur à Regina B. Prior Carrionensis, & negotii nostri series ei aperitur. Quid plura? Precibus Reginæ & nostris vix impetravimus, ut Papam Gelasium prædictus Prior vice nostra adiret, & cur ab incepto destituissemus ei pateficeret: negotium etiam Ecclesiæ nostræ, scilicet de Archiepiscopatu, quantum posset ad effectum promoveret. Libre enim per Regnum Regis Aragonensis quasi Cluniacum adeundo transire poterat. Cœnobium namque S. Zoyli, cui præerat, erat in potestate Regis Aragonensis. Prius tamen quam iter illud aggrederetur, oportuit ut Petrum Priorem Ecclesiæ S. Jacobi, nostrique Episcopi nepotem, qui adhuc in Castro Soricis captus tenebatur, à captione illa liberare eniteretur: nimirum illi atque Monachis suis Castrum Soricis, ubi erat spelunca latronum, immo taber-

naculum dæmoniorum , impune adire & de Prioris libera-
tione agere licebat. Quem cum à vinculis illis , datis pro
eo sexaginta marcis argenti abstraxisset , literas quas fere-
bamus , & quinquaginta uncias auri , & mulam meam præ-
dicto Priori Carrionensi *Palentiae* dedimus , & sic ad Pa-
pam Gelasium iter adgressus est. Nos autem ad propria re-
versi sumus.

De adventu Romani Cardinalis Deusdedit in Gallæciam.

Cap. 7.

Eodem tempore prædictus Cardinalis , scilicet *Deus-
dedit* , quem , ut prædiximus , ad invitandos Hispani-
arum Episcopos ad Concilium Alverniæ Papa Gelasius
miserat , Ecclesiæ B. Jacobi appropinquabat , & cum eo
Petrus Didacides Cardinalis S. Felicis , qui de captione
Castri Soricensis olim evaserat , & Papam Gelasium adierat
relatis ei viæ suæ infortuniis. Qui Cardinalis Deusdedit à
prædicto Episcopo S. Jacobi honorifice cum processione in
Ecclesia ejusdem Apostoli suscepitus est & accurate pro-
curatus. Denique idem Cardinalis literas quas Papa Gela-
sius mittebat singulariter Episcopo S. Jacobi ei ostendit ,
quæ sunt hujusmodi.

*Gelasius Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D.
Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Veteris
charitatis dilectionem nolumus oblivisci , quæ qualis erga te
jam dudum fuerit , ipse melius in tabula cordis leges. Vo-
taturi igitur ad Concilium quod Kal. Martii auxiliante Deo ,
Alberniæ celebrare deliberavimus confratres nostros Episco-
pos Hispaniæ Te solo excepto convisitamus , quia illius Regi-
ni negotia in manibus tuis pendent. Nuntios nostros quos
pro hac vocatione dirigimus , tuae benevolentiae commenda-
mus. Memento villani , amicus & medicus in necessitate
probantur. Data Magalone XV. K. Decemb. (Anno 1118.)*

Anno *Dicitur apparatu ejusdem ad Concilium: de Cardinali facto Canonicico, & de morte Papæ Gelasii.* Cap. 8.

VIsi his literis, & pro carum intellectu accepto consilio, Episcopus noster cum Romano Cardinali & cum quibusdam Canonorum suorum ad Concilium quod Papa Gelasius Alvernæ apud Clarum Montem se celebratum K. Martii disposuerat, proficisci proponit: quippe ipse Episcopus ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum obnixius anhelabat, & ideo asperum, vel laboriosum quid aggredi minime recusabat. Æstimabat enim si prædicto Concilio interesse valeret, Papam Gelasium petitioni suæ satisfacturum: pro eo neque guerrarum & discordiæ in Hispania tumultus, neque Regis Aragonensis odium, eum ab itinere revocabat. Præmisit tamen literas suas ad Episcopum *Faccensem*, & ad Priorem *Najarensem*, ut sibi apud Regem Aragonensem licentiam transeundi per Regnum suum impetrarent. Ipse Episcopus interea quæ tantæ viæ necessaria erant præparat, & Canonicos suos prudentiores, qui secum ituri essent, ad laborem itineris invitat. Interim Cardinalem *Densdedit*, utpote Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, atque nuntium Gelasii Papæ quem Episcopus causa tanti negotii impræsentiarum adire disponebat, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi una cum Episcopo nostro facimus, eique hebdomadam suam ad altare ceu alii Canonicus concedimus, quod Ecclesiæ nostræ atque Episcopo nostro admodum fore profuturum animadvertisimus. Hoc est enim vulgare proverbium: *Qui me diligit, & meos.* Hi sunt Canonici qui cum Episcopo ad Concilium Alvernæ vestibus atque divitiis pollentes, ceterisque quæ tanto itineri tantoque negotio necessaria erant abundantes, viæ destinantur: videlicet D. Auriensis Episcopus, Concanonicus noster, Petrus Gundesindides Cardinalis & primicerius, P. Cresconides Archidiaconus. B. Thesaurarius,

rius, & frater ejus P. Stephanides. M. frater D. Auriensis Anno Episcopi, & ego Girardus. Nobiscum quoque qui non erant Canonici, scilicet Magister Raucelinus, Robertus Salernitanus Medicus, & ceteri Clerici cum sua turba militum atque clientum.

2 Postquam Episcopus noster una nobiscum venit ad S. Facundum, Deus dedit Romanus Cardinalis, qui ibi eum præstolaturus erat, jam præcesserat. Audierat namque quod Rex Aragonensis per Regnum suum transeundi licentiam Episcopo S. Jacobi nequaquam concedebat, quod ut Cardinalis impetrare valeret, citius maturaverat: verum præter spem ei accidit: nam neque prætaxatam licentiam adeptus est, & sibi meti ipsi etiam timuit. Exploratores enim Regis Aragonensis, ut ipse Cardinalis mihi postea retulit, ejus supellestilia atque sarcinas invaserunt, dicentes: Innotuit nobis Episcopum S. Jacobi velle transalpinare, & infinitam pecuniam aliam secum delaturum, aliam huic Cardinali ad transferendum jam commississe. Quidquid igitur pecuniae Episcopi S. Jacobi vobiscum deffertis (sic enim præcepit Rex noster) ne vestra amittatis, nobis attribuite. Cumque Cardinalis assereret se nullam nisi suam deferre pecuniam, vix exploratoribus verbis ejus acquiescentibus per Regnum Aragonensis tyranni calle citato præteriit. Jam tunc fama malum, quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, circum quaque volitabat Papam Gelasium jura naturæ persolvisse. * Quod & Cardinali metum penitus incussit, & Episcopum nostrum ab itinere Alverniensis Concilii revocavit.

3 Atamen quoniam usque ad Campaniam idem Episcopus jam venerat, Reginam U. adire eidem Episcopo visum est congruum. Illa quidem tunc temporis Burgis erat, & à S. Facundo usque Burgis via satis periculosa, & prædonum manibus plena habebatur: per aliquantum itaque temporis com-

*
Obiit
29.
Jan.

Anno 1119 cominoratus apud S. Facundum, assumpta manu comprovincialium militum venit usque *Palentiam*, ibidem ferme per mensem moratus, conductu Palentini Episcopi atque militum Reginæ Burgis pervenit, & à Regina honorifice suscepus est.

* De La-
ra. Eodem tempore Guterrus Frederandides Comitem Petrum Gundisalvidem * ceperat, & in Castello Masselliae eum captum tenebat. Comes iste P. ut rumor ajebat firmissima amoris catena U. Reginæ obsequi solitus erat, & ab ea Castellam, & non modicam partem Campaniæ tenebat: ob hoc ejus captio mœrorem atque tristitiam Reginæ generaverat. De cetero cum diutius Burgis moraremur, ecce B. Prior Carriensis, quem ut supra dixi ad Papam Gelasium vice nostræ misimus, advenit, reffers dissolusionem Papæ Gelasii. Re-tulit etiam nobis quomodo *Guido Vienensis* Archiepiscopus frater Comitis Raymundi electus & consecratus fuisset in Romanum Pontificem.

Electio & consecratio Calixti Papæ. Cap. 9.

DEfuncto enim Papa Gelasio, & ejus corpore in Cluniacum delato, comprovinciales Episcopi ad exhibendum obsequium ejus exequiis illo convenerunt. Cumque Romanæ Ecclesiæ Cardinales qui aderant, una cum Episcopis Romanæ Curia Hostiensi, & Portuensi, & cum compluribus Romani populi, quem sibi in Romanum Pontificem eligerent plenius pertractarent, advenit prædictus Vienensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & hunc aut Pontium Cluniacensem Abbatem, filium Mergulensis Comitissæ, in Romanum Pontificem eligi Papa Gelasius adhuc vivens, jam tamen in confinio mortis positus, Clero ac Populo Romano prædixerat. Iste quidem Archiepiscopus regio ortus genere, prudentia, humilitate, castitate, ceterorumque morum honestate erat perspicuus: adversum quoque Teutonicum Imperatorem consanguineum suum tempore Papæ Paschalis, atque Gelasii ad tuenda S. Ecclesiæ jura im-

immobilis permanserat. Papæ etiam Paschali dudum, quo-
niam prædicto Teutonicorum tyranno absentabatur, eum-
que utpote sacrilegii reum non excommunicaverat, cum
Galliarum Episcopis in faciem restitit: & nisi prout justitia
dictabat anathematis gladio Imperatorem tandem percusis-
set, in eumdem Papam Paschalem ipse Archiepiscopus &
Romanæ Ecclesiæ legatus adhibitis sibi Galliarum Episco-
pis exerto justitiæ gladio gravius insurgeret: proinde Car-
dinalibus Episcopis atque aliis visum est, hunc Vienensem
Archiepiscopum idoneum Romanæ Ecclesiæ præesse, &
eam à tot tantisque procellis confluentibus Deo auctore
tueri, atque custoditis justitiæ terminis, illum nec adversis
frangi, nec prosperis extolli. Verum enimvero quoniam
in numero equitatu Principum Burgundiæ scilicet contribu-
lum suorum circumvallatus erat, necesse fuit ut equitatu
suo ignorante in Romanum Pontificem eligeretur. Cardi-
nales itaque Romanæ Ecclesiæ, Episcopi, ceterique Ro-
mani qui aderant, cum à comitatu suo semoventes, pau-
cisque alloquentes licet renitentem, licet indignum se vo-
ciferantem, unanimiter in Papam eligunt. (1) Quod cum
contribulibus atque militibus suis qui cum illo Cluniacum
venerant, compertum fuisset, armata manu impetu facto
irruunt, fractis januis ad locum ubi hæc semotim ageban-
tur veniunt, & eum violentia abstrahunt, pluviale, stollam,
& ceteras Romani Pontificis vestes quibus induitus erat frus-
tatim dissecant, dicentes, proh pudor! Ut quid Romani
Pastorem & Dominum nostrum nobis afferre & non solum
Vienensem Ecclesiam, verum etiam totam Burgundiam,
atque Franciam tanto patrono privare moluntur? Eligant
sibi alium quem velint in Romanum Pontificem, nos nof-
trum Pontificem eis non damus: alioquin si sciant, ca-
veant sibi. Evidem ut verum fatear, in ea die pene Clu-
niaci claustra Romano sanguine maduere. Tandem tran-
fac-

(1)
Die 1.
Febr.
1119.

Anno facta turba , sedatisque Archiepiscopo suo vendicato Allo-
 1119 brogibus , Cardinales , & ceteri qui paulo ante aciem gla-
 dii fugientes latitaverant , ad Ecclesiam B. Petri conve-
 niunt , & quid super his acturi sunt consulunt. Post hæc,
 accepto consilio , omnes illius nefandæ violentiæ actores ,
 nisi satisfaciant , à liminibus S. Ecclesiæ removent. Quod
 cum audissent Allobroges jam defervescente ira , jam vio-
 lentiæ reos se agnoscentes tamquam inviti & coacti ad sa-
 tisfactionem eadem die redeunt. Reddunt quod abstule-
 rant , laudant quod prius omnimodo abdicaverant : Roma-
 ni cum gaudio recipiunt Pontificem suum , & cum in Pa-
 pam consecrant , vocantes nomen ejus *Calixtum*. Postea
 Portuensis Episcopus cum quibusdam Romanam mittitur , ut
 Papæ Gelasii obitum nuntiet , & Catholicis Romanæ Ec-
 clesiæ fratribus Calixti Papæ electionem atque consecratio-
 nem notificet. Quod ut innotuit Clero & Populo Romano
 admodum eis perplacuit laudantes , atque confirmantes
 quod fratres sui tam utiliter Romanæ Ecclesiæ providerant ,
 & tam idoneum Pastorem sibi præelegerant. Postquam hæc
 atque hujusmodi prædictus Prior Carrionensis nobis enu-
 cleavit (ipse namque & dissolutioni Papæ Gelasii , & elec-
 tioni Papæ Calixti interfuerat) prædictus Episcopus S.
 Jacobi quamquam ut prædiximus ad sublimationem Eccle-
 siæ suæ satis anhelaret , multo magis audita electione at-
 que consecratione Calixti Papæ ad id aspiravit. Quippe
 inter prædictum Vienæ Archiepiscopum & hunc Ecclesiæ
 S. Jacobi Episcopum magnæ dilectionis connexio à præte-
 ritis fuerat , tum quia olim ambo simul Romanam adierant ,
 & invicem B. Petri Apostoli dogma adimpleverant , *unuf-
 quisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam adminis-
 trantes* , tum quia frater suus Comes Raymundus , quem
 nimium dilexerat , in Ecclesia B. Jacobi sepultus est : tum
 quia nepotem suum filium Comitis Raymundi Regem A.

in Ecclesia B. Jacobi prædictus Episcopus baptizaverat, & Anno 1119. in Regem unxerat: his atque aliis de causis Papa Calixtus Ecclesiam B. Jacobi Apostoli ejusdemque loci Episcopum paterno dilectionis affectu amplectebatur, & si locus aut tempus concederet, eam sublimare intendebat. Eodem tempore nobis adhuc Burgis morantibus Allobrox quidam vir potens nomine Robertus cognomine Franciscus leuir Papæ Calixti causa orationis Ecclesiam B. Jacobi adibat, per quem Papa Calixtus prædicto Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo hujusmodi literas misit.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Hunc virum nobilem & familiarem nostram pro quibusdam negotiis ad te direximus, quem regamus ut honeste suscipias, & his que tibi ex parte nostra dixerit fiducialiter acquiescas. Per ipsum etiam si Romana Ecclesiæ consilio, vel auxilio indiges, nobis significare procures, quia nos te sicut filium in Christo charissimum & juvare, & fovere in quantum permisit Dominus parati sumus. Dat. apud oppidum Cristam VI. non. Martii. (Anno 1119.)

Quod ad Papam Calixtum Girardus missus est. Cap. 10.

Visis Papæ Calixti literis prædictus S. Jacobi Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quantoque desiderio ad salutandum Papam Calixtum per nuntium suum anhelaverit, sequentia indicant: accepto namque consilio cum Regina Episcopus, quem ex suis Clericis qui cum eo erant mitteret, tractavit. Verum quoniam tam difficile, tamque pericolosum erat per Regnum Regis Aragonensis, immo per medium Scyllæ, atque Caribdis transire, quem illo iturum Episcopus & Regina destinaverant; ut illuc ire vellet aut auderet apud eum multis precibus vix impetrare valuere. Denique Episcopo nostro reverso cum Re-

Anno ¹¹¹⁹ gina *Palentiam*, & dehinc ad S. Facundum, ut ego *Girardus*, de quo prius prædestinatum fuerat, ad Papam Calixtum proficiscerer, penitus sanctum est. Et quidem ego præcipue amore B. Jacobi, & nostri Episcopi hortamine tam periculosum quid & tam arduum audaciter aggressus sum. Commisimus autem pecuniam huic negotio necessariam, scilicet arcam auream novem marcharum, centum morabitinos, CC. & XI. solidos Pictavienses, sexaginta solidos Mediolanensis monetæ, XX. solidos de Tolosanis, & cetera, Bernardo Carrionensis Ecclesiæ Sacristæ ad transalpinandum. Ego autem commissis equitaturis meis prædicto leviro Pape Calixti, qui jam à S. Jacobo redibat à S. Facundo rediens *Palentiam*, & cum Regina ad rem pertinentia loquiutus, per devia viam aggredior paupertino latens habitu, assumpta via cum duobus peregrinis laboris atque consilii complicibus. Post hæc venimus ad S. *Dominicum*, & ab hinc per ardua montium, per concava vallium, præter præruptas rupes *Caratiæ*, iter agentes, & per valles *Angulanæ* transeuntes *Citragonium* publicæ viæ reddimur. Deinde die latitando, & nocte transcurrente evasimus, & per portus sidereos transalpinavimus. Quantum vero corporis mei laborem, quantamque animi mei anxietatem in hac Caribdis evasione passus fuerim, cum recordor, vivit Dominus & vivit anima mea, intra memetipsum totus contremisco, & contremiscens ex horresco: absit ut stylo percurram ea quæ mens mea pro laboris quantitate & anxietate ad memoriam vix audet revocare. Tandem veniens *Morlanum*, Bernardum prædicatum Sacristam cum Stephano Cluniacensi Camerario ibidem diutius præstolatus sum. Ipsi enim, licet Cluniacenses Monachi, per Regnum Aragonensis tyranni transire metuebant. Tanta inhumanitas in Aragonensibus prædonibus versabatur! Cum prædicti Monachi moræ nimis indulgerent,

rent, arrepto itinere Calixtum Papam cum Episcopo Ma- Anno
 galonensi, quem apud *Montem Pesulanum* inveni, adeo. Ille ¹¹¹⁹
 quidem ab Alvernia, ubi cum Uvilielmo Duce Aquitaniæ
 colloquium habuerat, per montana quæ sunt inter *Podium*
 & *Nemausum* remeabat. Quem cum ex parte Episcopi S:
 Jacobi & Reginæ U. & nepotis sui Regis Illefonsi salutas-
 sem, uniuscujusque esse ipsi audire sipienti, diligenter ex-
 plicui. De nepote autem suo quoniam hunc propemodum
 diligebat, qualiter se haberet, an adhuc cepisset *Alcala*,
 quod olim obsederat & jam ceperat, ei propensius præ-
 scrutanti sufficierter responsum est. Inter cetera Ecclesiæ B.
 Jacobi & ejus Episcopi frequentius memoria habita est.
 Quid plura? Quantum potui de sublimatione Ecclesiæ nos-
 træ & Episcopi nostri cum Papa Calixto sèpius pertracta-
 vi, Romani etiam Cardinales, scilicet *Boso* & *Deusdedit*,
 prout poterant mihi opitulabantur. Diligebant enim Ec-
 clesiæ B. Jacobi & ejus Pastorem cum ovibus suis: cete-
 rum petitioni nostræ valde oberat, quod Papa Calixtus
 erat adhuc quasi novitus, & licet diversis de causis Ec-
 clesiæ B. Jacobi sublimare & decorare cuperet, absente
 tamen propria persona Episcopi nostri, absentibus com-
 provincialibus Episcopis Archiepiscopatum de loco ad lo-
 cum transferre non præsumiebat. Protelavit tamen petitio-
 ni nostræ responcionem usque ad Concilium quod K. Julii
Tolosæ celebraturus erat. Iterum obviabat petitioni nostræ
 quod inter Papam Calixtum & Pontium Cluniacensem Ab-
 batem, in quo negotii Ecclesiæ nostræ summa partim sita
 erat, non nimis firma amicitia habebatur. Ideo Papa pe-
 titionibus prædicti Abbatis in pluribus neutiquam condes-
 cendebat. Interea Monachus quidam Hispanus natione,
 Burgundio nomine, missus à Bernardo Toletano Archie-
 piscopo & S. R. E. Legato, venit ad Dominum Papam
 qui literas à Rege Illefonso nepote Domini Papæ se habere

Anno ajebat. Porro Toletanus Archiepiscopus literas illas sub
 persona pueri Regis A. fieri juss erat, & in his multa in
 Ecclesiam S. Jacobi, multa in ejus Episcopum conquereba-
 tur: simulata namque ratione Rex puer Papæ patruo suo
 conquerebatur dicens, se puerum patre atque tutore ca-
 rentem per Episcopum S. Jacobi Hispaniæ Regnum amit-
 teret, & eum in quibuscumque poterat sibi adversari: nisi
 igitur Dominus Papa utpote patruus suus, utpote patro-
 nus & protutor suus, ei auxilii manum misericorditer por-
 rigeret, citius à Regni culmine per Episcopum S. Jacobi
 decideret: adiciens etiam cetera quæ silentio præterire uti-
 lius credo. Visis his literis quanto mœrore usque in quar-
 tum diem Papa secum fuerit, quantas lacrymas nepotis
 sui pietate compunctus effuderit, modo referre non est
 hujus negotii. Hæ autem literæ nulli nisi præcordialissimis
 Papæ ostendebantur. Quas cum quadam die Abbas Clunia-
 censis ad videndum forte sibi retinuissest, ostendit etiam
 eas & mihi. In quibus quid animi erga Ecclesiam B. Jaco-
 bi, & erga ejus Episcopum Toletanus Archiepiscopus ha-
 beret satis comperi, & earum quoque intellectum conso-
 ciis meis & coadjutoribus, scilicet P. Anayade, A. Didac-
 cide qui Hierosolymis redeentes apud S. Egidium in Cu-
 ria Domini Papæ me invenerant, enarravi.

Responsio Calixti Papæ de Archiepiscopatu. Cap. 11.

Die 6.
 Junii.
 1119 **C**elebrato denique Tolosæ Concilio, * nobisque
 cum Abbe Cluniacensi, & cum Episcopo
 Lascurrensi insistentibus, ut quidnam animi Dominis Pa-
 pa circa petitionis nostræ intentionem haberet, nobis enu-
 clearet, ab eo tandem audivimus: Romana Ecclesia, filii
 in Christo charissimi, multis distractionibus fatigata, mul-
 tisque adversitatibus olim concussa est. Cui auctore Deo
 in adversis me, licet indignum, præesse & ejus oppres-
 sio-

sionibus subvenire propemodum tripudio. Meminerit au- Anno.
tem prudentia vestra Episcopum S. Jacobi Dominum ves- 1119
trum ex parte nostra rogare & admonere, ut facultatibus suis quibus Deo gratias & B. Jacobo satis abundat; Ro-
manam Ecclesiam adjuvare procuret. Rogamus & eum, ut nepotem nostrum Regem Illefonsum, sicut ab ejus rudi-
mentis incepit, viriliter atque constanter adjuvet, & Reg-
num Gallæciae quod avus suus Rex Adefonsus apud *Legio-
nensem* Civitatem me & Dño. vestro præsente ei attribuit,
saltim deinceps ei vendicet: quod si libera fronte eum ad-
juverit, & nos libera fronte petitionibus ejus condescen-
demus. Sed, ut nobis relatum est, quantum potest adver-
satur illi. Quod si ita est, & nobis & amicis nostris in
cum odium generatur. Olim siquidem Ecclesiam B. Jaco-
bi & prædictum ejus Episcopum paterno dilectionis affec-
tu amplexatus sum. Igitur ut pristinus amor inter nos am-
plius vires habeat, prædicto nepoti nostro, utpote pater
& protutor ejus auxilii vires præbeat. Petitioni autem
ejus, scilicet ut Archiepiscopatum Bracarensis Ecclesiae B.
Jacobo conferremus, impræsentiarum nullatenus condescen-
dere possumus: absente enim ejus persona, absentibus
comprovincialibus Episcopis, tanta res nequaquam fieri po-
test. Ceterum si Tolosano Concilio interfuisset, huic ejus
petitioni satisfecisset. Itaque si Ecclesiam B. Jacobi su-
blimari desiderat, admonete eum, ut ad nos venire festi-
net: proinde ut desiderium ejus perfectius compleatur, Con-
cilio quod in festivitate B. Lucæ Evangelistæ *Remis* cele-
brare deliberavimus, interesse matureret.

2 Hæc atque alia postquam Papa Calixtus nobis aper-
ruit, ne eo insalutato reverteremur, viginti uncias auri, eī
attribuimus, arcam vero auream cum prædictis morabitinis,
& cetera, Cluniacensi Abbatii ad reservandum commenda-
vimus. Post hæc reversi sumus acceptis à Papa Calixto hu-
jusmodi literis.

In-

Anno

1119.

Invitatio Episcopi ad Remense Concilium. Cap. 12.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili
fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem
& Apostolicam benedictionem. Ante suscepsum Apostolicæ
Sedis ministerium fraterna te charitate dileximus: nunc di-
vina dispositione in ejusdem regimine constituti, tanto am-
plius te diligere volumus, quanto plenius id facere commis-
sa nobis administratio persuadet. Quamobrem fraternitatem
tuam literis præsentibus visitantes, rogamus atque monemus,
ut secundum concessam tibi à Domino facultatem matrem
tuam Romanam Ecclesiam studeas adjuvare. Nos enim & te
& Ecclesiam tuam, in quantum permiserit Dominus, ho-
nore debito volumus honorare. Rogamus etiam pro Rege ne-
pote nostro, ut cum pro dilectione nostra ita viriliter &
constanter adjuves & substentes, quatenus te nos libentius
in tuis possimus petitionibus exaudire. Quæ minus literis
continentur, filiis tuis & fidelibus utriusque Petro, Girardo
& A. plenius referenda commisimus. Concilio quod præ-
stante Deo Remis in festivitate B. Lucæ celebrare disposuimus
fraternitatem tuam interesse mandamus, si quo modo fieri
possit. Quod si præpeditione canonica fueris præpeditus,
priusquam montes transeamus nostro te conspectui repre-
sentes. Datis Tolosæ II. idus Julii. (Anno. 1119.)

De Apparatu Episcopi ad Remense Concilium.

Postquam Episcopus una cum Canonicis Eccle-
siæ B. Jacobi has Papæ Calixti literas vidit,
cum quibusdam Canonorum suorum ad eum ire destina-
vit: nimirum ad sublimationem Ecclesiæ suæ propensius
anhelabat. Sed quoniam per medias acies Hispaniæ prædo-
num, per municipia tyrannorum, per Aragonensis Regis
Regnum transire non erat ei opportunum, quamquam Do-
minus Papa per Lascurrensim Episcopum & per alios nun-
tios,

tios, Aragonensi tyranno imperasset prædicto S. Jacobi Episcopo per Regnum suum transeundi licentiam dare, navigio in Galliam proficisci visum est sibi congruum. Duas itaque naves, quas vulgus Galeas vocat, viæ fecit præparari. Præparantur naves, præparamur & nos ad capessendam viam. Tantum autem negotium inconsulta Regina fieri non decebat. Mittuntur ergo ad eam duo Canonici nostri, scil. P. Gundesindides Cardinalis, & P. Judex, qui iter Episcopi ad Papam ei dicerent, & quibus honorem Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Castella Episcopus commendet, eidem consilium suum communicent. Quidam Canonici nostri ne Episcopus hoc iter aggredetur dissuadebant. Regina quoque postquam itineris audivit apparatus, considerans, totam fere Gallæciam per absentiam Episcopi S. Jacobi desolari, & absente tali pacis tutore atque patrono Gallæciam truculentæ rabiei morsibus dilaniari, prædictum Episcopum prædictum iter aggredi penitus dissuasit atque prohibuit. Quidam etiam instillaverant Reginæ quod prædictus Episcopus Galliarum partes idcirco adire volebat, quatenus Hispaniæ Règnum Regi A. filio Reginæ adductis secum ejusdem Regis contribulibüs liberum conferre moliretur: quod Reginæ propemodum metuebat. Hæc dissuasio atque prohibitio Episcopo & compluribus Ecclesiæ nostræ Canonicis valde molesta fuit. Præterea XX. naves Sarracenorum quæ captivatum & trucidatum Christianos venerant, tunc temporis Provinciae B. Jacobi applicaverant. Qui à flumine Dorio usque ad Uliam, & ab Ulia usque ad Asturias, & ultra usquequaque Oceani maris litora depopulantes, Christianos hos interficiebant, alios captivabant, maris confinia circumquaque, utpote Domini maris, pro suis habebant. Tandem Episcopus noster dissuasu Reginæ & quo-
tuindam nostrorum Canonicorum, metuendo etiam ne in-

ma-

Anno manus Ismaelitarum incideret, ab itinere quod se facturum
 1119 in Galliam prædestinaverat, pedem retraxit.

3 Verum enimvero vocationem Calixti Papæ ad Remense Concilium, & ejus promissa spernere, aut irrita fieri, nullatenus oportebat. Quispam autem Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi, quem fama quanticumque nominis celebrem fecisset, per fauces hiantium, per medium Hispaniæ Caribdis transire nullo modo præsumebat. Forte tunc temporis Hugo Portugalensis Episcopus, qui Ecclesiæ B. Jacobi olim fuerat Archidiaconus, Compostellam venerat, & cum Episcopo nostro Ecclesiæ nostræ negotia assidue tractabat. Hic cum Calixti Papæ prædictas literas vidisset, & Episcopi nostri intentionem Remense Concilium adeundi cassatam comperisset, quadam animi audacia excitatus, & ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi anhelans, per medios casses prædonum ad Papam se iturum spondet intrepidus. Prius tamen quoniam Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopatus absente persona Episcopi nostri qui petebat, absentibus comprovincialibus Episcopis qui concederent, nullatenus acquiri poterat; quatenus Emeritanæ Ecclesiæ Metropolim aut aliam Ecclesiasticam dignitatem ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipisci anhelaret, cum prædicto Ecclesiæ nostræ Episcopo & cum quibusdam Canonorum consultum atque sanctum est. Qualiter itaque prædictus Portugalensis Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni paupertino latens habitu transferit, & quid deinceps egerit, sequens pagina Deo juvante indicabit.

Quod Portugalensis Episcopus ad Papam Calixtum missus est. Cap. 13.

Prædictus itaque Portugalensis Episcopus tantum laborem, tantamque corporis sui abjectionem minime refutans, pannosis atque villissimis indumentis induitus,

iter

iter ad Papam Calixtum aggreditur. Habebat autem so-
cium itineris atque negotii A. Petridem, Ecclesiæ B. Ja-
cobi Canonicum, quem prædictus Compostellanus Episco-
pus illi adhibuerat. Ceterum Portugalensis Episcopus, ut-
pote vir cauti & sciti consilii, præire atque citius accele-
rate cum duobus clientibus suis audacter præsumpsit; nunc
eques, nunc pedes, per civitates & per Municipia præ-
terebat: nunc cæcus, nunc claudus, nunc facie quasi pa-
ralysi detorsa, nunc aliis modis prout sibi operæ pretium
videbatur alternatus, inimicorum suorum intuitus fallebat.
Videbant eum tam amici quam inimici ejus, & non ag-
noscebant, reputantes eum pauperem & mendicum & ob-
probriosum. O felicem hominem! Quem B. Jacobus Apof-
tolus sic protegebat, ut ab inimicis suis videretur, & ab
eis non agnosceretur, per medios hostes & per nefandissi-
mos prædones transibat, & nullus ei quidquam oberat.
Prædictus autem A. cum venisset Burgis captus atque ibi-
dem retentus est, ablatis quæ secum ferebat. Porro Por-
tugalensis Episcopus jam perendie (1) præterierat bona for-
tuna, cum ipsi latenter præparentur insidia. Etenim ut
compertum est illum Burgis jam præteriisse, his qui ad
eius captionem anhelabant valde molestum fuit.

2 Post hæc idem Episcopus veniens Gronium (2) in-
ter alios latitans peregrinos apud quemdam burgensem hos-
pitatus est: qui attentius intuens eum, quippe in Archidiacionio & in Episcopio illum noverat, & ei sapientius famu-
latus fuerat, vocavit eum in partem remotiorem, & ait
illi: *Quis enim es latitans sub ueste pannosa? Numquid tu
es H. Portugalensis Episcopus?* Cumque se Episcopum es-

Nn

sc

(1) Perendie hic non post eras, sed præterita jam die significar.

(2) *Supra etiam Gronium legimus cap. 6. inter Nájaram & Stellam:
ibi hodie Logroño.*

Anno se abdicaret , & alium se esse simularet , ait illi burgensis:
1119 Agnosco te pater Episcope , non enim facies dissimulata ,
 nec vestis pauperiina potest te mihi alium facere . Olim
 quidem novi atque dilexi te , utpote tam probum tamque
 honestum Episcopum , modo quoque dilectionis tuæ man-
 cipio ne timeas . Confitere mihi causam tui itineris . Cur
 enim paupertino lateas habitu ? Videlicet ut quasi mendi-
 cus pertransreas mihi liquido patet , metuis metuenda , &
 non immerito alium te simulas : noster enim Rex Arago-
 nensis interdixit omnibus Ecclesiæ B. Jacobi Clericis tran-
 situm per Regnum suum , & interminatus est janitoribus
 suis , ne quis illorum hac transferit . Tu vero B. Jacobi
 Apostoli confissus suffragiis accepto à me consilio prospere
 Deo juvante pertransibis . Cumque hæc & alia prædictus
 burgensis Portugalensi Episcopo narrasset , videns Episco-
 pus se deprehensum , & paupertatis atque peregrinationis
 suæ illi patuisse figmentum , respondit : Ego quidem H.
 Portugalensis Episcopus , olim si bene memineris tuus inti-
 mus & præcordialis fui amicus : verum quoniam probatio
 dilectionis est exhibitio operis , quod haec tenus dilectio mea
 tibi parcus profuit , amodo vita comite abundantius sup-
 plebit : & quoniam te in commissis fidelissimum dudum
 expertus sum ; itineris mei secreta bona fide tibi aperire
 non hæsitabo . Adeo , Deo juvante , Papam Calixtum , mis-
 sus à Compostellano Episcopo causa Ecclesiam B. Jacobi
 sublimandi , videlicet ut Bracarensis , vel Emeritana Me-
 tropolis in Ecclesiam B. Jacobi transferatur . Præterea Papæ
 Calixto supplicabo pro Sede mea Portugalensi Ecclesia , cui
 Bracarensis & Colimbriensis Episcopi propriæ diœceseos Pa-
 rochias auferunt , ut dictante justitia de Parochiis injuste
 sibi ablatis reintegretur . De cetero vivit Dominus & vivit
 anima mea , quoniam neque à Regina U. neque à filio suo
 Rege A. neque ab Infantisa Portugaliaæ missus proficiscor
 in

in Franciam aut Burgundiam : hoc enim pertimescit Rex anno
vester Aragonensis , & hac de causa interdixit Clericis B.¹¹¹⁵
Jacobi transitum per Regnum suum. Veretur namque ne
exercitus Francorum in Regnum suum veniat , & vendicet
sibi Regni principatum.

3 Hæc autem atque hujusmodi Episcopo atque bur-
gensi invicem clanculo referentibus , Episcopus magna ani-
mi perspicacitate suffragatus marcam argenti , quam secum
habebat , dat amico atque hospiti suo , accipiens ab eo fi-
dem , ne cui quidquam de via sua aut de negotio suo pro-
palet. Deinde accepto ab eodem consilio , latus & tamen
adhuc pavidus discedit , ac veluti columba manibus acci-
pitris labefacta , rapidissimo , sed tamen timidissimo vola-
tu , secat aera ; sic Episcopus per Regnum Aragonensis ty-
ranni , immo per medium Caribdis gressu festino trans-
currit. Postquam autem venit *Morlanum* , sicut qui naufra-
gium evadit , per biduum fese ibi refocillavit. Verum illa
refocillatio pene fuit illi disturbatio: cum enim jam abiisset ,
ecce in crastino Aragonenses persecutores qui audierant
Portugalensem Episcopum absque licentia Regis Arago-
nensis per Regnum ejus transire , requirebant eum ut cape-
rent. Sed qui liberavit Danielem de lacu leonum , & tres
pueros de camino ignis , ipse eripuit Portugalensem Epis-
copum de manibus Aragonensium persecutorum. Postea
Portugalensis Episcopus venit usque ad *Cluniacum* , & in-
venit ibi Papam Calixtum : tradidit ei literas prædicti
Compostellani Episcopi , & quæ necessaria fuere ut adde-
rentur , palam ac secreto insuper addidit. Prædicto etiam
Cluniaciensi Abbatи literas & intersignia quæ necessaria
erant contulit. Sane necesse erat ut Abbas Cluniacensis
Hugonem Portugalensem Episcopum sciret esse nuntium
Episcopi S. Jacobi , ut pecuniam , quam sibi reservandam
commiseramus , ei attribueret. Quod ita factum est.

Anno De Schismate & reconciliatione Calixti Papæ , & Cluniacensis Abbatis. Cap. 14.

1119

Inter Calixtum Papam & P. * Cluniacensem Abbatem olim quasi simulata dilectionis species fuerat. Electo namque & consecrato Guidone Vienensi Archiepiscopo , & Cluniaci in Papam Calixtum ceteris tam Romanis , quam Allobrogibus , quam Aquitanis Clericis ac laicis qui interfuerant , electionem & consecrationem ejus approbantibus, prædictus Abbas Cluniacensis electionem aut consecrationem ejus nec laudare , nec reprobare voluit : sed ait præcurrant Nuntii Romam , qui fratribus nostris in Christo dissolutionem Papæ Gelasii notificant : notum quoque faciant illis quid de confratre nostro Vienensi Archiepiscopo à Romanis Cardinalibus , ab Episcopis , à Clericis , etiam à laicis Cluniaci factum fuerit. Quid si Clerus , & Populus Romanus illius electionem atque consecrationem laudaverint , post illos nostra interest laudare , & eorum ditioni obedire. Hanc Cluniacensis Abbatis sententiam plures Galliarum Episcopi collaudabant. Postquam itaque Clerus ac Populus Romanus Calixti Papæ electionem atque consecrationem conlaudaverunt , & Mauritium , scilicet Teutonici tyranni idolum execrati sunt , Abbas Cluniacensis & ceteri Episcopi aut Abbates Galliarum Calixtum Papam, utpote ad Apostolici culminis dignitatem juste promotum, venerati sunt. Ea propter tamen Papa Calixtus prædictum Cluniacensem Abbatem usque ad id temporis neutiquam sibi præcordialissimum habuerat , neque ejus petitionibus quandoque assensum præbuerat. Quid enim memorem controversiam super Mergulienſi Ecclesia inter Cluniacensem Abbatem & Episcopum Magalonensem , & Calixtum Papam Magalonensis Episcopi parti propensiis faventem?

Quid-

* Pontius vocatur supra cap. 8.

Quidve memorem cimiterium Metropolitani Auxensi Ec- Anno
clesiae S. Mariæ à Papa Calixto concessum , & Privilegio-
rum auctoritate in posterum sanctum , quod antiquitus
fuerat S. Aurentii Cluniacensis Monasterii ? Ut in his , &
sic in pluribus aliis.

2 Postquam autem Calixtus Papa secundo anno sui
Papatus venit Cluniaeum , honorificentissime ab ipso Ab-
bate & à Cluniacensi Conventu suscep̄tus est : & Nativi-
tatem Domini solemniter , usque ad Epiphaniam Domini
ibi commorans , celebravit. Die vero Epiphaniae Domini
Calixtus Papa venit in Capitulum præsente Abbatे cum
tanta tamque gloria caterva Monachorum. Tunc magna
caritatis gratia compunctus prostravit se humili cum lacry-
mis coram Abbatے & Cluniacensi Conventu : prostraverunt
namque se Abbas & Monachi misericorditer Papæ supplican-
tes , ut surgeret : denique erexit se Papa , erexit se quoque
Abbas cum Monachis : tunc Papa manu silentium indicens
ait : *Fratres , atque filii in Christo charissimi , ecce quam
bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Bonum
est atque salutiferum in una charitatis gratia nos cohabita-
re : bonum est nos utpote diversa membra uni capiti , scili-
set Christo , subservire , & uno corde & una anima unum
corpus esse in Christo : sicut enim ait B. Jacobus Apostolus :*
*Ubi fuerit zelus & contentio , ibi inconstantia , & omne
opus pravum. Simus autem , sicut ait B. Petrus Apostolus , non
vacui , nec sine fructu in Domini nostri Iesu-Christi cognitione.
Sed habeamus patientiam , in patientia vero pietatem , in pie-
tate autem amorem fraternitatis , in amore vero fraternitatis
Charitatem. Et B. Joannes Apostolus : Hoc mandatum habe-
mus à Deo , ut qui diligit Dominum , diligat & fratrem
suum. Hac propterea fratres dixerim , quoniam circa vos
per aliquantum temporis dilectionis gratiam ad plenum non
exhibui , nec in quibusdam prout oportuit vobis satisfeci.*

De-

Anno Demum expertus indefessa charitatis obsequia à vobis S. Ro-
 manæ Ecclesæ ex summa dilectione plenius impendi, & om-
 nibus Christi fidelibus charitatis viscera à vobis exhiberi,
 tripudio charitatis vestra me participem fieri: desidero me
 confratrem & commilitonem vestrum haberi: video enim
 quia charitatis vestra excellentia totum fere mundum subju-
 gavit. Si quid minus diligendo vos usquemodo circa partem
 vestram deliqui, pœnitet modo. Abbatem Cluniacensem prie-
 cordialisimum meum, Monachos Cluniacenses familiarissi-
 mos meos fore propinquum volo: majora negotia Romanæ
 Ecclesæ quæ his in partibus definienda fuerint, consilio ves-
 tro præcipue definiantur, persona mea arbitrio & consilio ves-
 tro suppeditetur. Hæc atque alia hujusmodi coram Abbatे
 & coram Cluniacensi Conventu Calixtus Papa referens, in
 manu Abbatis totiusque Conventus sese posuit, & ora-
 tionum atque beneficiorum Cluniacensis Conventus con-
 fratrem & participem se fieri expositulavit. Recipitur Ca-
 lixtus Papa in consortium & in participium orationum &
 beneficiorum Cluniacensis Monasterii: fit igitur inter Ca-
 lixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem, atque Clu-
 niacensem Conventum tanta dilectionis unitio, tanta cha-
 ritatis connexio, ut eis fieret cor unum, & anima una.
 Enimvero ut verum fatear, omnes Galliarum Ecclesiæ sanc-
 titate ac charitate Cluniacense præcellit atque supereminet
 Monasterium. Ea propter Calixto Papæ operæ pretium erat
 Cluniacense Monasterium esse sibi præcordialisimum, ut
 poterat cameram & assedam suam, nempe ad confundendum
 matris Romanæ Ecclesiæ incestatorem, scilicet Burdinum
 Teutonici tyranni Idolum; ad refrænandam ejusdem tyranni
 tyrannidem, Abbas Cluniacensis cum Cluniacensis Monaste-
 rii Conventu Romanæ Ecclesiæ utilis & necessarius erat,
 necnon ad confirmandum S. Ecclesiæ statutum, & ad extir-
 pandum pestiferæ hæreseos simulacrum.

HOC dilectionis charitatisque mutuae foedus inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem ut videt Portugalensis Episcopus, magno gaudio gavisus est. Quippe in Abbatे Cluniacensi spes atque anchora negotii sui sita erat, cuius petitioni, immo & consilio Calixtum Papam modo facile satisfactum animadvertebat. Venit ergo ad prædictum Abbatem, & ait illi: Nunc, nunc, reverendissime Pater, tempus est Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, dum Papa Calixtus in manibus vestris est. Pulserunt aures illius precibus: dum tempus habemus, maturemus. Beatus namque Jacobus impetrabit pro nobis. Nimirum priusquam inter Papam & Abbatem fieret tanta dilectionis connexio, Portugalensis Episcopus de Archiepiscopatu Compostellanæ Ecclesiæ conferendo mutire vix præsumeret. Quippe antequam in Curiam Papæ venisset, Romani tam Cardinales, quam ceteri, adventum prædicti Compostellani Episcopi nimio præstolabantur desiderio, ut pote magna & innumera ab eo munera accepturi. Postquam autem venit Portugalensis, referens Episcopum S. Jacobi ad Calixtum Papam impræsentiarum nullatenus venire posse, tum quoniam Aragonensis tyrannus per Regnum suum transeundi minime ei licentiam concedebat, tum quia XX. naves piratarum Ismaelitarum mare Oceanum tenebant obsecsum; Romani prætaxata spe cassati moleste tulerunt. Ajebant enim, Compostellanus Episcopus divitiarum atque honoris culmine pollens Romanam floci pendit Curiam. Cum enim tantum quid, videlicet Archiepiscopatum, in Ecclesiam suam transferri expostulet à Dño. Papa, & invitatus ut ejus petitioni satisfaceret, Remensi Conclilio interesse noluit: præterea nec puppe per undas, nec pede per terras ad Papam se posse venire delegavit: quinimum per Portugalensem Episcopum nuntium suum Bracarensem

Anno scim Archiepiscopatum absente persona sua , absentibus
 1120 Comprovincialibus Episcopis , absque Regio consensu in
 Compostellanam transferri efflagitat Ecclesiam , quod vix
 magna humilitate , magnoque impetrare valeret obsequio.
 Ipse quoque Calixtus Papa à pristini gradu amoris , quem
 circa Episcopum S. Jacobi habuerat , aliquantis per decli-
 nabat.

2 Verum enimvero dilectionis fœdus inter eum &
 Cluniacensem Abbatem factum , causam nostram secunda-
 vit , & Ecclesiæ nostræ utilitatis fructum generavit. Etenim
 Abbas Cluniacensis auditæ Portugalensis Episcopi ratione
 Calixtum Papam adiit , & ait illi : Precor atque supplico ,
 Sanctissime Pater , majestati tuæ , ut Ecclesiam B. Jacobi
 Apostoli sublimare , ejusque Episcopi amicissimi tui justo
 digneris condescendere desiderio. Quod prædecessores tui ,
 scilicet , Paschalis , atque Gelasius implessent , nisi tempus
 vel locus defuissest : ipse Deo auctore , adimpleto. Ipse B.
 Jacobus petit tibi Metropolim suæ Ecclesiæ. Quod si nec
 precibus , nec consilio meo acquiescere digneris , saltem
 B. Jacobi acquiesce petitioni. Ad hæc uniuscujusque Apos-
 toli Ecclesia ubicumque terrarum Ecclesiastica pollet atque
 gloriatur dignitate. Sola B. Jacobi Ecclesia in Occidenta-
 li latens plaga , Episcopio tantum contenta est. Ceteras
 etiam Comprovinciales Sedes hereditatis suæ fundo sitas ,
 & ob hoc tantum sibi subditas , hereditario jure , non ali-
 qua Ecclesiastica præcellit dignitate. Quod si Bracarensis
 Ecclesiæ Metropolim in Compostellanam transferre Eccle-
 siam , vel Archiepiscopatum quem dudum tempore Teo-
 demiri Regis Gothorum Lucensis habuit Ecclesia , prædic-
 ta B. Jacobi Ecclesiæ conferre non sedet in conspectu tuos ;
 saltem Emeritensis Ecclesiæ Metropolim , quæ Sarraceno-
 rum feritate depopulata christianæ fidei cultum amissit ,
 Compostellana Ecclesiæ B. Jacobi in posterum donare , &

Apol.

Apostolicam Ecclesiam Archiepiscopatus dignitate sublimare digneris. Anno 1120

Postquam his atque aliis Abbas animum Papæ emollivit, adhibito sibi Portugalensi Episcopo ad Cardinales convertitur, iis pollicitans, alios deprecans blanditiis, ut omnes unanimiter pro sublimatione Ecclesiae B. Jacobi Calixto Papæ supplicant. Intererant Curiæ Papæ quidam Allobroges viri potentes atque nobiles contribules Papæ scilicet Dux Burgundiæ Guido de Albione, & ceteri quam plures Ecclesiae B. Jacobi confratres, qui B. Jacobum olim adierant & seipso ipsi Apostolo subjugaverant. Propterea Ecclesiam B. Jacobi usqueaque diligebant, & ejus Episcopum. Hi postquam de Metropoli ad sublimationem Ecclesiae B. Jacobi adipiscenda audiere, omnes cum Abbe Cluniacensi & cum Episcopo Portugalensi ante pedes Papæ proni corruerunt, misericorditer Papam interpellantes, ut Ecclesiam B. Jacobi Emeritensi dignetur Archiepiscopatu decorare. Adiciunt quoque à pedibus ipsius Papæ se non evulsum iri, donec suæ petitioni condescendat. Quis tam ferreis qui Abbatis Cluniacensis, Episcopi Portugalensis, tantorumque Burgundiæ Principum humi prostratorum, tam dignis precibus non acquiesceret? Ipsi quoque Cardinales obnixius Domino Papæ supplicantes orant, ut Emeritana Metropolis in Compostellanam transferretur Ecclesiam. Tunc Papa aperiens os suum dixit: Surgite Filii in Christo charissimi, surgite: magnum quidem est quod petitis, sed dignum est ut impetratis. Compostellana Ecclesia Metropolitana Emeritensis Ecclesiae Deo auctore decrabitur dignitate. Quo auditu surgit Abbas Cluniacensis, surgit Episcopus Portugalensis, surrexere & alii Burgundiæ Principes, osculato pede Papæ gaudentes, atque gratias agentes. Quotquot etiam erant in Curia illa, auditu quod Calixtus Papa Ecclesiam B. Jacobi in Ar-

Anno chiepiscopatum sublimaret , propemodum gavissi sunt.
1120 *De aliis Nuntiis & benedictione missa Dño. Papæ. Cap. 16.* :
In terea prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus P. Ful-
conidem , & A. Petridem ejusdem Ecclesiæ Canonicos
misit ad Calixtum Papam , ut una cum Portugalensi Epis-
copo Ecclesiæ suæ tractarent negotia : moleste namque fe-
rebat Portugalensem Episcopum quasi solum transalpinasse:
prædictus A. qui olim Burgis captus fuerat , à captione
jam evaserat. Qui duo sub specie latentes peregrinorum
per Aragonensis Regis Regnum nimia hiemis ingruente in-
temperie transeuntes , ad Curiam Papæ usque pervenient,
& inveniunt Portugalensem Episcopum lætum & hilarem ,
& voti sui fere jam compotem. Cum enim Papa Emerita-
nam Metropolim Compostellanæ Ecclesiæ jam concesisset ,
adhuc Portugalensis anhelabat quatenus prædictus Ecclesiæ
B. Jacobi Episcopus Legatione super Emeritensem & Bra-
carensim Provincias fungeretur. Ad supradictam Metro-
polim , & ad Legationem adipiscendam , prædicti nuntii
cum Portugalensi Episcopo pro posse suo laboraverunt.
Quibus impetratis , hi duó videlicet P. & A. ad Ecclesiam
B. Jacobi quam citius remittuntur , nuntiantes Calixtum
Papam Emeritensem Metropolim in Compostellanam Eccle-
siam transluisse , & Episcopo S. Jacobi Legationem vice
sua super Emeritensem & Bracarensem Provincias commi-
ssisse. Quod ut Compostellano Episcopo Compostellanæque
Ecclesiæ Canonicis innotuit , quanto gaudio tripudiaverint ,
stylus meus per narrare non sufficit. Hoc autem non nisi
majoribus atque valentioribus Canonicis notum siebat.
Quibus etiam ostensæ sunt literæ Cluniacensis Abbatis , &
Portugalensis Episcopi , in quibus Episcopum S. Jacobi vo-
cabant *Archiepiscopum* , & *S. Romanæ Ecclesiæ Legatum*:
nempe Portugalensis Episcopus in Curia Papæ remanserat ,
& benedictionem ab Ecclesia B. Jacobi Papæ & Cardina-

libus mittendam præstolabatur. Et quidem prædictam Ar-
cam auream cum centum morabitinis , & L. solidos Pic-
taviensibus , & alios C. morabitinos , quos secum tulerat in
dativum jam habebat : ad complementum autem benedic-
tionis CC. & LX. marcas argenti addi oportebat. Ea prop-
ter inito consilio ab Episcopo S. Jacobi & à supradictis
ejus Canonicis , visum est eis ea de Thesauro S. Jacobi ac-
cipi. Paucis itaque admodum hujus consilii complicibus
mensa rotunda argentea , quæ vulgo intremissa vocabatur,
quæ fuerat Almostani Regis Sarracenorum continens XL.
marcas argenti , Crux aurea , & Casula aurea , quæ Rex
Ordonius dederat B. Jacobo , necnon Corona aurea ad
complendum prædictæ benedictionis dativum confringun-
tur , ut transmittantur. Hæc omnia quoniam ad complendas
CC. & LX. marcas argenti non sufficiebant , ipse Episco-
pus de proprio XL. addidit marcas argenti. Quomodo au-
tem tot & tanta mitterentur , subtilissimo egebat ingenio.
Tunc temporis Navis quædam Normanorum institutorum quæ
vento exagitata barbarorum Oceano Agarenorum oberra-
verat , Castello Honesto applicuerat , & in Normaniam
repedare properabat. Per hos institores prædictus S. Jacobī
Episcopus supradictam pecuniam se missurum simulavit,
videlicet sapienti usus consilio : gens namque Galliciana
hujusmodi consiliorum secreta scire inhiat , & eorum per-
pauci sunt qui commissa sibi fideliter retineant. Idcirco
sciti fuit consilii , ut aliud eis specie tenus ostenderetur,
& aliud fieret. Recendentibus denique Normanigenis fama
sæpius ficti significatrix asseruit Episcopum prætaxatam pe-
cuniam navigio transmisso in Normaniam , & à Normania
Cluniacum , sicque quorundam Concanonicorum nostro-
rum delusa est dolosa intentio , qui si rescivissent rem prout
gesta fuit , utpote pleni rimarum , citius efflueret. Tan-
dem compluribus Gallicianis accepta cruce Hierosolymam

anno adeuntibus prædictus Episcopus vir perspicissimi ingenii,
 4220 prædictam pecuniam duobus articulosis atque admodum
 vespere libus, scilicet P. fratri arcario, & P. Joannide
 qui postea factus est noster Canonicus, ad deferendum
 commisit. Illi autem consilio & admonitione ipsius Episco-
 pi sub specie pœnitentiae alii X. auri uncias, alii VIII. alii
 VIII. alii V. & sic de ceteris sub fide distribuerunt. Quot
 cuique uncias auri ad deferendum commendaverunt, à tot
 eum pœnitentiæ annis solverunt. Papæ subtilissimi atque
 perspicacissimi ingenii dispositio! Sic per Aragonensis ty-
 ranni Regnum indemnes transierunt, & usque ad montem
 Pesulanum prædictam pecuniam detulerunt. Quam ibidem
 Monachi Cluniacenses accipientes, sicut stabilitum fuerat,
 Cluniacum asportarunt. Ubi cum prædictus uterque P.
 Abbatem Cluniacensem, Episcopum Portugalensem, Ste-
 phanum de Bisontio Calixti Papæ Camerarium invenisset,
 prædictam benedictionem eidem Stephano Camerario vice
 Papæ tribuerunt. Post hæc cum Episcopus Portugalensis
 reverti vellet in Hispaniam, sed per Aragonensis tyranni
 Regnum repedare non auderet, (quippe pluribus in locis
 paratae erant insidiæ) privilegia Emeritanæ Metropoleos in
 Compostellanam Ecclesiam translatae, atque Legationis
 Episcopo S. Jacobi commendatae translatae per hos prædictæ
 benedictionis latores ad Ecclesiam nostram transmisit, quæ
 sunt hujusmodi.

Privilegium de Archiepiscopatu Emeritensis Provinciæ.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri Didaco
 Compostellano Archiepiscopo, salutem & Apost. bene-
 dicti. Omnipotentis dispositione mutantur tempora, & trans-
 feruntur Regna. Hinc est quod magni quondam nominis Na-
 tiones detritis & depresso, exigua vero quandoque legitimus
 exaltatas. Hinc est quod in quibusdam Regionibus Pagano-

rum tyrannide potentiae christianaæ dignitas conculcatur : in Anno
 quibusdam item christiani nominis potestatem Paganorum feri-
 tas occupavit , sicut & Emeritanae Civitati constat peccatis.
 exigentibus accidisse. Cum enim inter nobiles Hispaniarum
 Civitates & ipsa nobilis appareret , ita divina dispositione
 mutatis temporibus Moabitarum , sive Maurorum est tradita
 potestati , ut in ea & Pontificalis gloria , & christianæ fidei
 dignitas deperierit. Ipsæ quoque suffraganeæ Civitates , ex-
 ceptis dumtaxat tribus , Colimbria videlicet & Salmantica,
 atque Avila , in quibus adhuc per Dei gratiam Episcopalis
 Cathedra perseverat , eadem tyrannide occupatae , à sua simi-
 liter gloria exciderunt. Ceterum in mutatione hac Nos ex-
 consueta Sedis Apostolicae dispensatione juxta fratrum nostros
 rum consilium & honori Dei & animarum saluti duximus
 providendum , ne aut illis Christianorum reliquiis propriis
 capitibus deesset unitas , aut tam nobilis Ecclesiae Pontificalis
 omnino deperiret auctoritas. Ob majorem igitur B. Jacobi
 Apostoli reverentiam cuius gloriose corpore vestra Ecclesia
 decoratur , & ob præcipuam personæ tue dilectionem , sup-
 plicante Nepote nostro Illefonso Hispaniarum Rege , & fra-
 tribus nostris H. Portugalensi Episcopo , ac P. Cluniacensi
 Abbe , necnon & Laurentio Ecclesiæ vestræ Canonico , præ-
 fatæ Metropolis dignitatem honorabili ac Cleri & populi
 multitudine abundantι , Compostellanae Sedi auctore Deo con-
 cedimus : ejusque suffraganeos qui vel modo sedes proprias
 obtinent , vel in futurum (Domino miserante) obtinuerint ,
 tibi , charissime frater , & Coepiscopœ Didace ; tuisque suc-
 cessoribus , Metropolitano jure ordinandos regendosque subji-
 cimus & in Civitatibus illis quæ proprios olim Antistites
 habuerunt ; si Cleri & populi multitudo & vota meruerint
 Episcopos ordinandos , liberam vobis concedimus facultatem.
 Vestra igitur interest ita deinceps Ecclesiam Romanam dili-
 gere ; ita in ejus obedientia & fidelitate persistere , ut in
 ejus

Anno ejus benevolentia & liberalitate Archiepiscopi constituti, hu-
 1120 jus gratia dignitatis inveniamini digniores. Si qua ergo in
 futurum Ecclesiastica Secularisve persona hanc nostra Cons-
 titutionis paginam sciens contra eam temere venire tentave-
 rit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione con-
 grua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat,
 reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate
 agnoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Do-
 mini Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in
 extremo examine districtæ ultiōni subjaceat: obedientibus au-
 tem atque servantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi,
 quatenus & hic fructum bone actionis percipient, & apud
 districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

FIRMAMENTUM			
TIBUS EUM.	SS. PETR.	SS. PAUL.	Ego Ca-
CALIX- PP.	T U S	II.	lixtus
-N E W I L			Catho-
S U N			licæ
			Ecclesiae
			Episc.

Benevalete.

Datis Valentia per manum Grisogoni Sanctæ Romanae Ec-
 clesiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii IV. Kal. Martii,
 Indict. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XX. Pon-
 tificatus autem Domini Calixti Secundi anno II.

De Suffragancis Episcopis. Cap. 17.

CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus
 fratribus & Coepiscopis G. Colimbriensi, f. Salaman-
 ticensi salutem & Apostolicam benedictionem. Commisi nobis
 officii auctoritas nos compellit, ut pro Ecclesiarum omnium
 sta-

statu solliciti per Dei gratiam existamus. Idcirco fratres charissimi tam vobis quam vestris Ecclesis duximus providendum, ut secundum Suffraganeorum Episcoporum consuetudinem caput ad quod debeatis recurrere habeatis. Porro solitudinem hanc venerabili fratri nostro & Coepiscopo Didaco Compostellano providimus injungendam. Præcipimus itaque fraternitati vestrae, ut ei super vos & reliquos vestrae Provinciae Episcopos & Parochias Archiepiscopo ex liberalitate Sedis Apostolicae constituto plenam deinceps obedientiam & reverentiam deferatis, & B. Jacobi Compostellanam Ecclesiam matrem vestram in posterum cognoscatis. Dat. apud Castrum Cristam VI. nonas Martii. (Anno 1120)

De Legatione Bracarensis & Emeritanæ Provinciæ.

Cap. 18.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Dilectis fratribus & Coepiscopis, Abbatibus, Clericis, Principibus, & ceteris fidelibus per Emeritanam, & Bracarensem Provincias constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Antiqua Sedis Apostolicae institutio exigit, & charitatis debitum nos compellit, eos qui & prope & qui longe sunt positi visitare, & saluti omnium solicite providere. Quamobrem filii in Christo charissimi necessarium duximus venerabili fratri nostro D. Compostellano Archiepiscopo in partibus vestris vices nostras committere, qui una vobis cum quæ apud vos fiunt Ecclesiastica negotia diligenter audiat, & opportunitatibus vestris & Ecclesiarum vestrum sedula sustentatione provideat. Rogamus itaque universitatem vestram & præcipimus, ut eum tamquam Vicarium nostrum reverenter suscipere atque debita ei humilitate obediere sicut B. Petri filii procuretis. Præterea cum opportunitas Ecclesiastica utilitatis exegerit, ad ejus vocationem conveniatis, & Synodales cum eo conventus ad honorem Domini

Anno ¹¹²⁰ ni celebretis, quatenus collaborantibus vobis corrigenda corrigere, & confirmanda possit per Dei gratiam confirmare.
Dat. Valentia III. Kal. Martii. (Anno 1120)

Speciales literæ Calixti Papæ ad Compostellanum Archiepiscopum.

3. **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilis fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Et personam tuam & commissam tibi Ecclesiam quanta dilectionis gratia complectamur, operum exhibitio manifestat. Tibi enim super Emeritanam & Bracarensem Provincias vices nostras commisimus, & B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanæ dignitatis gloria decoravimus. Hortamur itaque fraternitatem tuam, & monemus in Domino, ut Romane Ecclesiæ beneficium recognoscas, & injunctam tibi obedientiam, ita, cooperante Deo, adimplere studeas, quatenus & illis quorum tibi cura commissa est salubriter providere, & B. Petri semper possis gratiam promereri. Datis Valentia III. Kal. Martii. (Anno 1120)

Quod ab hac die vocatus est Archiepiscopus. Cap. 19.

HÆC Privilegia translata maximo cum gudio Compostellæ VIII. Kal. August. suscepta, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi coram omni Clero & populo in ejusdem Apostoli Ecclesia excelsa voce lecta sunt. Ab hac die prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus habitus atque vocatus est Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus; & S. R. E. Legatus. Nempe nativitatis Dominicæ anno M. C. IV. ex quo à Papa Paschali pallium Romæ adeptus fuerat, quot quibusque modis potuit ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum aspiraverat. Sæpius namque Romanam Curiam per amicos & per nuntios suos visitando, excellentissimum Romano Pontifici atque Cardinalibus uni-

ver-

versæque Romanæ Curiæ exhibuerat obsequium , sicut superius partim scriptum est . Quid enim memorem , quot & quanta de Thesauro B. Jacobi , & complura de suo , ut hoc tam sanctum & tam justum desiderium suum effectui manciparet , expendit ? Quidve memorem tot & tam asperos labores atque timores Canonicorum suorum quos ipse frequenter ad Romanam mittebat Curiam , ut hoc nancisci valeret ? Quorum quidem non modicam partem ego quoque *Girardus* expertus sum . Denique prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus tantam Romanæ Ecclesiæ exhibuit humilitatem , quatenus licet præ ceteris Hispaniarum Ecclesiis honore & divitiis sua polleret Ecclesia , omnes tamen humilitate & obsequio circa Romanam Ecclesiam transcendit . Quapropter testante Scriptura quæ ait : *Humilitas vincit omnia* : & alio in loco : *Qui se exaltat humiliabitur , & qui se humiliat exaltabitur* , Apostolica B. Jacobi Ecclesia per humilitatem exaltata est . Nimirum omnipotens , cuius nutu disponuntur omnia , ita disponi voluit , ut qui hanc plantaverat vineam , ipse de fructibus ejus comederet , & in ejus gloria delectaretur : utputa prædictus Archiepiscopus olim hanc vineam planaverat , & saepius magno cum labore excoluerat , & in ejus tempore B. Jacobi Ecclesia hujus vineæ fructu gloria in Metropolitanam sublimata est dignitatem . Ipse quoque Archiepiscopus ad majoris culmen dignitatis , S. R. E. Legatus super Emeritensem & Bracarensem Provincias . O utinam divina pietas tam prompto tamque utili agricolæ vivendi spatium longius concedat , quatenus Deo auctore Ecclesia B. Jacobi consilio atque labore ejusdem agricolæ , ipsius quoque temporibus in majorem sublimetur dignitatem ! O utinam quod adhuc intendit & desiderat vita sibi comite Compostellana adipiscatur Ecclesia ! Amen .

Anno
1120De reditu Portugalensis Episcopi, & de data Grace.¹⁷

Cap. 20.

Circa id temporis prædictus Portugalensis Episcopus, repedare volens in Hispaniam cum B. (1) Cardinali atque Legato Rom. Ecclesiæ à Papa Calixto ad Hyberos misso, usque ad Olorensem Civitatem reversus est, ubi corruptus febribus aliquandiu morabatur. Denique sanitati restitutus cum per Alpes ad Hispaniam reditum faceret, præsensit pluribus in locis præparatam esse sibi pedicam. Quippe cum eo ibant exploratores ob hoc à Rege Aragonense & ab Episcopo Jaccensi missi, qui illius adventum vel *Faceæ* vel *Stelleæ*, vel alias prænuntiarent, ut caperetur. Prædictus autem Cardinalis animabat eum ut secum veniret in Hispaniam. Sed *Pampilonensis*, atque *Lascurrensis* Episcopi, quibus Aragonensis Regis tyrannis admodum nota erat, Portugalensi Episcopo dissuadebant, ne in manus inimicorum suorum præscius incideret. Enimvero nec Romani Cardinalis præsentia, ceterorumve Episcoporum, nec pontificalis ejus dignitas liberarent eum ne caperetur: supra modum enim Rex Aragonensis Ecclesiæ B. Jacobi clericos habebat odio. Sapienti itaque usus consilio Portugaliensis Episcopus confessim iter suum reciprocat, rediens ad Civitatem Auxum, & ab Auxo ad *Labordensem* Civitatem. Tunc depositis pontificalibus vestibus cum duobus vernulis, adhibito sibi quodam indigena, qui & barbaram linguam Blascorum, (2) & viam per invia noverat, Alpes ingreditur: inde per *Ispuciam*, & per *Navarram*, & per *Viscayam*, & per *Asturiam* præter mare quod extremis

(1) *Bosso* vocabatur.

(2) Vasconum lego: nam et si Blascon in Gallia sit, non ad rem, cum Insula extra viam; nec peculiari, uti: Vascones; lingua gaudeat; sed Gallicis vernacula.

Aano
1120

Hispaniæ rupibus alliditur ; nunc eques , nunē pedes præ-
terit. In illis montium remotis atque inviis locis , homines
truces , ignotæ linguaæ , ad quolibet nefas prompti habitant,
nec immerito locis asperrimis atque inamoenis homines ef-
feri atque effrænes habentur : quippe hæc semita invia per
rupes , per dumeta , per loca deserta viam ostendebat.
Præterea mare ibi quædam brachia sua ad disternandum
Provincias porrexerat , & iter illac agentibus chaos mag-
num firmatum est. Verum enimvero Portugalensis Episco-
pus nec locorum asperitatem , nec incolarum atrocitatem ,
nec brachiorum Oceani circumquaque porrectorum tumen-
tem sævitiam pertimescens , beati quippe Apostoli Jacobī
confusus suffragiis , per devia montium , vallium , atque
marium , Carrionem usque pervenit. Sicque publicæ viæ
redditus præduce Dei gratia incolamis Compostellam us-
que remeavit : ubi à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & S.R.E. Legato & ab ejusdem Ecclesiæ Cano-
nicis honorifice cum processione suscepimus est. Deinde su-
per altare B. Jacobi bullata supradicta. privilegia Archiepiscopatus & Legationis obtulit. Nempe Papa Calixtus
prædicto Portugalensi Episcopo vices suas commisserat , vi-
delicet , ut ipse Portugalensis Episcopus vice Domini Pa-
pæ Emeritensis Metropoleos & Legationis super Emeri-
tensem & Bracharensem Provincias Privilegiis super altare
B. Jacobi oblatis Compostellanæ Sedis Archiepiscopum
cum cruce investiret. Quod ita factum est : nempe hoc
unum nos latebat , crucem ad deferendum ante se à Papa
Calixto prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo &
S. R. E. Legato fuisse concessam. Sed tunc nobis inno-
tuit.

2 Præterea Portugalensis coram Archiepiscopo ejus-
que Canonicis qualiter in adeptione Archiepiscopatus at-
que Legationis per aenum se habuerat , quot & quantæ

Anno 1120 passus fuerat, enarravit. Dixit etiam quantum adhuc addi
 oportebat, ut quæ minus fuerant, completerentur: scilicet
 prædicta arca aurea novem marcarum cum daretur à Por-
 tugalensi Episcopo & ab Abbe Cluniacensi Papæ Calixto
 credita & recepta est, quasi tota aurea, verum pars inte-
 rior erat argentea. Quo comperto ad complementum XX.
 auri uncias Portugalensis dari pepigerat. Præterea quarta
 pars auri quod receperat Stephanus de Bisontio Camera-
 riis Papæ, scilicet ducentas uncias, falsa esse comperta
 fuerat. Ea propter L. uncias auri dari oportebat, necnon
 dispensam itineris atque laboris quam dispenderat Portu-
 galensis Episcopus, scilicet XXX. auri uncias. Hæc omnia
 videlicet C. auri uncias prædictum Compostellanæ Sedis
 Archiepiscopum & S. R. E. Legatum ad complementum
 dare oportebat & dedit. Præterea idem Archiepiscopus
 Portugalensem Episcopum utpote pro tanto labore largius
 remuneravit. Ei namque atque vernulis suis contulit indu-
 menta: ipsi etiam annulum pontificalem, præstimonia, & cetera
 retribuit: nimirum ex quo prædictus Archiepiscopus à Pa-
 pa Paschali pallium adeptus fuerat, multa aurea & argen-
 tea & cetera pretiosa ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia
 Archiepiscopatum haberet, distribuerat. Nempe Romano
 Pontifici, Romanis Cardinalibus, ceterisque in Romana
 Curia, neenon Canonicis, atque amicis suis, ad hæc ite-
 rum laborantibus, sèpius magna atque innumera distri-
 buendo ad quod diu anhelaverat effectui mancipaverat:
 plurima quoque ut adepta possidere & cetera adhuc adi-
 pescenda valeat adipisci, prædictus Archiepiscopus &
 S. R. E. Legatus frequenter distribuit. Utinam vita diutius
 comite per Dei misericordiam utpote fidelis dispensator,
 in opus simile plurima dispenset atque distribuat: quatenus
 ejus temporibus Compostellana B. Jacobi Ecclesia ad ma-
 jorem sublimetur dignitatem.

De Navibus Sarracenorum captis ab Iriensibus. Cap. 21.

A Temporibus A. Regis bona memoriae Sarraceni ab Hispali, ab Almaria, Olisbona, & à ceteris locis mari finitimi navigio in Gallæciam venire consueverant. Ecclesiæ destruere ac comburere, & quæcumque inde abs-trahere, homines alios trucidare, alios vincitos ducere, mulieres, parvulos, captivare, cetera quæ sibi necessaria erant in prædam ferre, vineas, arbores succidere, domos incendere, castella etiam, sicut in Sancta Maria de Lan-ca-ta; & in Sancto Pelagio de Luto accidit, crebris assulti-bus invadere atque irrumpere, erat eis præ manibus. Hac de causa à medio Aprilis usque ad medium Novembris littora Gallicani maris deserta & depopulata erant. Tantum Sarracenorum audacia hæc frequentabat! Qua propter præ-dictus B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dolore paterno compunctus, quoniam in partibus Gallæciae homines nauticæ artis periti non habebantur *Arclatum, Genuam, & Pijam* nuntios suos miserat, qui ad se peritissi-mos navium artifices illinc venire facerent. Quid plura? Genuensis nomine Augerius peritissimus navium artifex duas naues quæ vulgo Galeæ dicuntur, in *Iria* composuit: in quarum compositione Archiepiscopus multam pecuniam multasque dispensas expendit. Eodem igitur anno quo fac-tæ fuerunt, Irienses jussi & admonitione Archiepiscopi cum navita suo prædicto Augerio armati naues ingrediuntur, terram Sarracenorum adeunt, & versa vice trucidant, captivant, incidunt, succidunt. Denique quibusdam Sar-racenorum navibus captis, destructis atque succensis, alias secum adducentes, aurum, argentum, Captivos, vestes abundantius defferentes, ad propria revertuntur. Ex tunc Ismaelitæ B. Jacobi provinciam nisi in multitudine navium invadere non audebant. Quodam denique tempore Sarra-zeni Hispalenses, & Olisbonenses in viginti navibus Pro-

Anno vinciam B. Jacobi invadunt, & multitudine sua vallati
 1120 circumquaque depopulantur: paucos tamen homines cap-
 tivavere; alii enim ad montana confugerant. Tandem ceteris
 ad propria redeuntibus quatuor naves remanserant, hic in
 insulis, scilicet Ouras, Salvora, Flamia, (1) moræ indu-
 gebant. Quod cum comperisset praedictus Compostellanae
 Sedis Archiepiscopus S. R. E. Legatus propere Iriam adiit;
 Irienses convocat, jubet atque suadet eos ut instruc-
 tis navibus Archiepiscopi atque suis Sarracenos perditum
 eant. Milites etiam suos hortatur, ut una cum Iriensibus in
 Sarracenos vires suas experiantur. Tunc Irienses instructis
 navibus alto se committunt, & circumquaque per insulas
 Ismaclitarum naves requirunt. Quas ut invenerunt, cis
 Castellum S. Pelagii de Luto, quippe applicuerant litori,
 & necessaria sibi in naves comportabant, & crebrescente
 jam crepusculo ne noctu aufugerent, aditus maris excu-
 bantes possederunt. Mane autem facto Irienses unanimiter
 accensi & præparati ad bella facto agmine, Sarracenorum
 naves invadunt. Quos cum vidissent eminus Sarraceni per-
 peti cursu ad se venientes, tonsis incumbunt, ad arma
 concurrunt, nec segnius ad bella parantur. Ceterum Irien-
 ses utpote aggressores audacius irruunt in Agarenos: vasto
 impetu ferreis rostris navium naves gentilium feriunt, sau-
 ciant, dissipant, & eodem congresu in eorum naves insi-
 liunt: hos trucidant, alios in altum projiciunt, aliis utpo-
 te captivis miserentur: Ismaelitæ autem alii bellare, alii
 remigare, alii natando fugere tentabant. Interea quæ-
 dam navis Sarracenorum velocior ceteris, ab ipsis navibus
 Iriensium elabitur, & sic aufugit; aliæ vero tres à Chris-
 tia-

(1) Libro I. cap. 103. Aonios dicitur, & apud Plinium Aunios:
 vulgo de Ons. Sa'vara hodie Salvora ad ostium fluminis Ullæ. Cap. 109.
 num. 5. additur Laonia, que forte hic Flamia.

tianis retentæ sunt. Interempti sunt ibidem XVI. Sarraci-
ni , captivati centum minus duobus , præter arma & spó-
lia , Christiani etiam qui à Sarracenis captivi deferebantur;
soluti sunt. Tandem Irienses cum tribus captis navibus,
cum captivis Ismaelitis , & cum spoliorum māltitudine ad
propria cum gaudio reversi sunt. Horum omnium quin-
tam partem prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato, ut
pote Domino suo , cum his quæ ei ex navium suarum pro-
prietate debebantur dederunt. Utinam alii atque alii Sar-
raceni sæpius tali omniæ captivatum Christianos veniant,
ut quod Christianis facere consueverant , amodo in Agare-
nos convertatur.

De couto inter Ullam & Tamarim. Cap. 22.

Eodem tempore Regina U. venit in Gallæciam , ut
quasdam discordiæ faces jam non modicum accensas
extingueret. Quod patrocinio atque consilio prædicti Com-
postellanæ Sedis Archiepiscopi & S. R. E. Legati partim
effectui mancipavit. Interea cum Regina Compostellæ in-
dulgeret moræ , Archiepiscopus ad sublimationem & aug-
mentationem Ecclesiæ B. Jacobi tam in sacerdotalibus , quam
in Ecclesiasticis propensiis anhelans , cum Regina consi-
lium habuit , ut cautum inter Ullam & Tamarim prædictæ
Ecclesiæ conferret. Quippe Compostellana Ecclesia circum-
quaque potestatem & imperium habebat , sed cautum in-
ter Ullam (1) & Tamarim nondum habuerat. Quod ut
ficeret magnum & difficile ad impetrandum erat. Igitur ut
Compostellana B. Jacobi Ecclesia cautum inter Ullam &
Tamarim in posterum habeat , prædictus Compostellanæ
Ecclesiæ Archiepiscopus & S. R. E. Liegatus dedit Reginæ
U. de Thesauro S. Jacobi mensam argenteam sexaginta
marcarum , & X. marcas argenti de suo. Dedit autem Re-

(1) Ullam al. ad. p. 1120. c. 21. l. 1. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451.

Anno 1120 gina hujusmodi cautum Ecclesiæ B. Jacobi inter Ullam & Tamarim scriptis firmis atque indissolubilibus, videlicet, si quis aliunde veniens inter Ullam & Tamarim absque Sajone Compostellani Archiepiscopi pigneraret, ut prædam inde abstraheret, vel alio modo cautum infringeret; pariet VI. millia solidos Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ejusque Canonicis. Quod si aliquis de iis qui inter Ullam & Tamarim morantur absque Sajone Compostellani Archiepiscopi inter Ullam & Tamarim pigneraret, vel alio modo prædictum cautum infringeret, persolveret quingentos solidos prædicto Archiepiscopo ejusque Canonicis, quod in serie testamenti à Regina U. super hoc dati firmius atque plenius scriptum reperies. Dedit præterea eadem Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, terram de *Dormiana* per terminos suos cum hominibus & cum caractere suo, sicut in scriptis horum resonat. Medietatem quoque Insulæ *Laoniae*, quam prædecessor bonæ memoriae Didacus Episcopus amiserat, & aliam medietatem ejusdem Insulæ qua Ecclesia B. Jacobi in his guerrarum temporibus caruerat, utramque medietatem Insulæ Laoniae prædicta Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, scripto firmo atque indissolubili contradidit. Horum omnium scripta atque testamenta in Catalogo B. Jacobi reservata habentur. Ut hæc, sic & alia consilio atque prudentia prædicti Archiepiscopi & S. R. E. Legati B. Jacobi Ecclesia citius adipiscatur.

De ædificatione Honesti. Cap. 23.

QUAMQUAM prædictus Archiepiscopus S. R. E. Legatus ad ædificationem & ad sublimationem Ecclesiæ suæ totus anhelaret, ut supra prætaxavimus, sæcularia tamen prout decebat proinde pertractabat, videlicet, ut Ecclesiastica tota animi intentione disponeret, & sæculari- bus

bus quantum sua intererat curam adhiberet. Abolevit quo-
que quantum potuit pravas atque abolendas consuetudines:
ex præcepto namque Regis Hispaniæ rustici à *Triacastella*
usque ad Oceanum mare conveniebant ad ædificandos mu-
ros Castelli nomine *Honesti*, qui sine calcis linimento
constructi ex minutis lapidibus trabibus interpositis ruinam
assidue minabatur: verebantur nimirum Hispani, ne Angli-
ci vel Normanigenæ, sive aliæ barbaræ gentes ex hac parte
navigio Gallæciam aggredierentur. Quippe Honestum quasi
quædam clavis atque sigillum est Gallæcia: quod si exte-
ræ gentes hunc locum sibi præriperent, munitione ibidem
composita Gallæciam invadere atque depopulari præ ma-
nibus haberent: quod Hispaniæ Rex veritus dederat edic-
tum, ut agricolæ à ripa fluvii nomine *Issi* usque ad mare,
bis in anno ex consuetudine Honesti muros facile casuros
atque ruinosos reædificatum tempore stabilito conveni-
rent. Quod reædificatoribus his laboriosum atque difficile
nimium & plusquam nimium erat. *Cresconius* tamen bonæ
memoriae Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus idem Castellum tur-
ribus excelsis atque muro firmissimo partim munierat: suc-
cessor quoque ejus Didacus Episcopus ejusdem Castelli
partem ædificaverat: nihilominus tamen prædicti coloni
certis temporibus reædificatum muros & turres confluere
cogebantur: unde prædictus Archiepiscopus & S. R. E.
Legatus admodum compatiens, participato consilio cum
Adefonso Catholico Rege Hispaniæ, & cum genero ejus
Comite Raymundo totius Gallæciae Domino, necnon cum
Canonicis B. Jacobi & cum Principibus Gallæciae, prædic-
tum Castellum firmissimo muro clausit & turribus excelsis
munivit, sicut res indicat usque in hodiernum diem. O
quam misericorditer! O quam gloriose egit, qui Gallæciae
colonos tanto labore obnoxios liberavit atque regii edictū
consuetudinarium opus oblitteravit!

Anno 1120 Quod Sarraceni voluerunt aggredi Honestum & de compositione majoris turris. Cap. 24.

QUODAM denique tempore Sarracenorum multitudo navingio Gallæciam aggreditur, & debellato, capto atque destructo Castello S. Mariæ de Lanzada ad debellandum & capiendum Honestum animos intendunt. Quippe tanta erat eorum audax multitudo! Quod ut innotuit prædicto Archiepiscopo, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi dum Matutinas psallerent, cursu percito velocissimum equum ascendens tribus tantum comitatus militibus Honestum adiit, ut priusquam Sarraceni Castellum invasissent aut obseditissent, Castellum ingredi posset, ceteri milites Compostella Cives eum post sequevi sunt. Quod Ismaelitarum audaciam hebetavit. Sequenti tamen nocte eorum Princeps qui lingua sua Alcaida dicitur, liburnum concendens cum XX. peritissimis atque expertissimis viris venit exploratum situm loci, munitiones Castelli, bellatorum multitudinem, ut si quæ minus firma comperiret, proximo diluculo cum exercitu suo debellare Castellum acceleraret. Sed ut satis circumquaque exploravit, & eo Archiepiscopum cum bellatorum multitudine adventasse præsensit, reversus est, & sic à proposito destitit, non ausus prædictum Castellum aggredi. Ea propter Archiepiscopus ab hac die secum excogitans pertractavit ut prædictum Castellum firmius muniret. Verebatur enim ne aut Sarraceni, aut aliæ gentes ex insperato prædictum Castellum ingrederentur, & circum circa B. Jacobi Provinciam impie edomarent. Accepto itaque consilio cum Canonicis suis & cum Gallæciae Principibus turrim aliarum excellentissimam atque firmissimam in medio Castelli composuit: in cuius compositione maximos equidem sumptus fecit: nimirum fecit eam supereminente ceteris, utpote caput & dominam totius Castelli, sicut enim aquila ceteras aves præcel-

It atque dominatur , sic turis illa ceteras turres Castelli il-
lius præcellit eisque dominatur. Scitum sane consilium : ce-
teras turres totumque Castellum turris illa , si necesse fue-
rit tuebitur , nec Satracenorum aliarumve gentium incur-
sus formidabit : & si quandoque S. Jacobi Archiepiscopus
vel ejus Canonici ad prædictum Castellum venerint , sive
(quod absit) inimicorum suorum impetum ab urbe sua de-
clinaverint , in turre illa commorantes , utpote Domini ,
utpote fundi possessores , toti Castello præerunt & domi-
nabuntur : versatilis equidem est rota fortunæ : nunc blan-
ditur , nunc aspera minatur : ideo quisque quod sua refert
operari satagit.

Quod construxit nova Palatia. Cap. 25.

Prædictus Archiepiscopus Ecclesiam B. Jacobi & in
Ecclesiasticis & in sæcularibus valde sublimavit , aug-
mentavit atque ditavit : magna equidem prudentia , mag-
næque perspicacitatis vir ad Ecclesiastica peritus & ad sæ-
laria satis providus , sicut usque in hodiernum diem patet.
Præterea quoniam Palatia sua , in quibus Compostellæ mor-
rabatur , minus idonea erant (quippe illo confluabant Re-
ges , Consules , ceterique Primates undecumque ad Com-
postellanensem venissent urbem) decebat ut Palatia ido-
nea , immo regalia haberet , utpote S. Jacobi Archiepis-
copus & S.R.E. Legatus. Fecit itaque Palatia secus Eccle-
siam B. Jacobi , ampla atque excelsa , idonea itaque atque
regalia , qui turbam Principum atque populorum , ut de-
bet , capere sufficient. In ejusdem quoque Palatii pilari fe-
cit fieri puteum magnæ profunditatis miro artificio , ut res
indicat : sic namque consuetudo est ut in regalibus Pala-
tiis aquam ad hauriendum præsto habeant pluribus usibus
profuturam. Et quia ab his palatiis procul erat Chorus
Ecclesiae B. Jacobi , & laboriosum valde erat illi assidue
descendendo & ascendendo ire ac redire ; composuit Ca-

Anno pellam suam sursum super porticum ante quam fit moneta,
1120 in fronte Ecclesiae B. Jacobi dextra egredientibus ab ea-
dem Apostolica Ecclesia. Deinde consecravit eamdem Ca-
pellam in commemorationem B. Pauli Apostoli, B. Grego-
rii, B. Benedicti, & B. Antonini : prius namque antea
quam fieret præsens B. Jacobi Ecclesia, altaria S. Benedic-
ti, & S. Antonini fuerant in turribus, quas ad munitio-
nem Apostolicæ Ecclesiae fecerat *Cresconius* Episcopus ante
yeterem B. Jacobi Ecclesiolum. Has turres prædictus Archie-
episcopus destruxerat, construendo hanc insignem Aposto-
licam Ecclesiam : ob hoc ipse B. Benedicto, & B. Antoni-
no honoris vices recompensavit, ut quia eorum altaria
destruxerat, eorum commemoratio in prædicta Capella ha-
beretur, quod ita factum est.

De Concilio Compostellæ celebrato. Cap. 26.

Anno TRansacto aliquanto tempore prædictus Compostellanæ
1121 Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, V. idus
proximi Januarii Concilium Compostellæ ex præcepto Do-
mini Papæ Calixti celebrate stabilivit. Episcopos itaque &
Abbates cum Principibus, super quos S. R. E. Legatione
fungebatur, literis suis ad Concilium vocavit, videlicet
P. Lucensem, M. Minduniensem, P. Astoricensem, D. Au-
riensem, A. Tudensem, P. Bracarensem, G. Collibriensem,
G. electum Salamanticensem, P. electum Avilensem, & eo-
rum Abbates. Ex quibus quidam cum prædicto Concilio
non interessent, nec pro se nuntios mitterent, sententiam
in eodem Concilio super eos promulgando, Pontificale at-
que Sacerdotale Officium eis interdixit, donec ei satisfa-
cerent.

De literis Domni Papæ. Cap. 27.

Eodem tempore Papa Calixtus ex dilectionis affectu
prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato has sub-
scriptas misit literas.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Anno
 Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, salutem &
 1121
 Apost. bened. Speciali fraternitati tuae statum nostrum, &
 quæ circa nos sunt, pro dilectionis affectu decrevimus spe-
 cialiter indicare. Nos siquidem postquam in Urbe honorifi-
 centissime suscepti fuimus, in Beneventanas partes, & inde
 in Apuliam usque Barum descendimus. Apuliae Ducem, Ca-
 puae Principem, & alios Comites & Barones terræ in ho-
 magium & fidelitatem suscepimus. Ad Urbem postea pro-
 pere redeentes, B. Petri Ecclesiam quam fideles nostri de
 inimicorum manibus liberaverant, visitavimus. Super alta-
 re B. Petri Missarum solemnia celebravimus, & in eadem
 Ecclesia Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum or-
 dinationes largiente Domino fecimus. Nunc secure atque pa-
 cifice per Dei gratiam in Lateranensi Palatio permanemus.
 Rogo itaque frater charissime, ut Matrem tuam Romanam
 Ecclesiam, sicut bonus filius diligas, adjuves, & substentes.
 Sane dilectissimum nepotem nostrum Illefonsum Regem di-
 lectioni tuae attentius commendamus, rogantes, ut eum se-
 cundum datam tibi à Domino sapientiam consiliari studeas &
 juvare: per hoc enim personam tuam nos præcipue diligemus,
 & in tuis te petitionibus libentius audiemus. Præterea præ-
 sentium latorem D. Abbatem amore nostro amplius habeas
 commendatum. Dat. Laterani II. Kalend. Januarii.

De literis Patriarchæ. Cap. 28.

HAS quoque literas misit eidem Archiepiscopo Vera-
 mundus Patriarcha Hierusalem.

De oppressione Civitatis Hierusalem.

VErar mundus Dei gratia Patriarcha Hierusalem & G.
 Prior glorioissimi Sepulchri, & Conventus Canoni-
 corum ejusdem loci, Didaco Dei nutu S. Jacobi Archiepisco-
 po,

Anno po, & S. R. E. Legato, & Venerabili ejusdem Sedis Canonicorum Collegio, cum omnibus sibi subjectis Abbatibus, Clero, Baronibus, & populo, videre bona Domini in terra viventium. Vestrae bonitatis & prudentiae fama saepe ad nostras aures pervenit: sed nuper adveniente fratre nostro R. & eadem nobis referente, & his majora, ardenter vestre sanctitatis amor in cordibus nostris inolevit: & quia nuntios suscepisti, & eos honeste tractasti, beneficia exhibuisti, in nostri loco ob amorem Dei & gloriose sepulchri reverentiam verbo & actu, ut pius Pater, apud ceteros profuisti; cernui supplicamus & innumeratas gratias Deo & vobis referimus, & ut eadem faciatis humiliter vestris affusi genibus postulamus. Sed quia vobis haec recompensare nequimus, pro vobis ut pro statu Ecclesie vestre assidue orare decrevimus, & eadem a vobis accipere obsecramus. Orationibus namque vestris & armis temporalibus muniri, eleemosynis vestris ceterorumque fidelium sanctis exhortationibus vestris esurientes refici exoramus: neque hoc sine magno mero scripsimus: nostris enim exigentibus peccatis solito crebrius diversis plagiis Deo permittente affligimur. Cælum namque quadriennium est atque more solito non dedit nec terra nostra fructum suum. Si quid terra, et si parum produxit, locusta & brucus, cuius non erat numerus, spicas cum stipulis consumpsit. Quid referemus hostiles incursus? Undique Sarracenis vallamur. Ab Oriente namque est Babylon: ab Occidente Ascalon: in litore maris Assur: Damascus a Septentrione. Quid perfida regna & cetera innumerabilia sine intermissione nos impugnant? narremus? Quotidie invadimur, quotidie trucidamur, captivamur privati capitibus, feris & avibus tradimur, ut oves vendimur. Quid multa? Pro nomine Iesu antea quam Civitatem Sanctam Hierusalem, & Crucem dominicam, & Sanctissimum Christi Sepulchrum deseramus, mori parati sumus. Quare quid in tanto discrimine positis necessarium sit, compuncti-

misericordia perpendite. Clarissime Archiepiscope vestris prof- Anno
 trati genibus, effusis lacrymis, heu quantis! vos efflagi- 1123
 tamus, nobis subvenite. O glorioſiſſime athleta Dei! Mo-
 veant vos preces noſtræ: moveat vos lamentabilis clamor
 Monachorum, Canonicorum: moveant vos lacrymæ vidua-
 rum, & orphanorum: audite gemitus compeditorum: perve-
 niat ad vos lamentabilis planctus pauperum per plateas Hie-
 rusalem jacentium: descendat ad intima cordis incomparabi-
 lis labor militum, heu paucorum! Quid paſſiones dicemus
 peditum! Inclusi ſunt in turribus, & in muris Hierusalem;
 & in terræ cavernis, quotidie pro vobis orantes & vestrum
 auxilium expectantes, quaſi columba ad fenefras ſuas, ſoli
 Domino vacantes: quibus poteffit respicite oculis ſuper om-
 nia ſacrosancta loca Dominicæ Paſſionis, Resurrectionis, &
 cetera, veftras exciuent mentes. Venerabilis pater cur in
 Hieroſolymis pro nomine Iefu dubitatur mori, ubi Dei fi-
 lius pro nobis non dubitavit expui, crucifigi? Ad hoc Deus
 ſuum negotium credimus vos reſervavit explendum. Ergo
 dilectiſſime frater, cum clero & populo vobis commiſſo, la-
 borate ut in exercitum Chriſti veniatis, nobisque celerrime
 ſuccurratis, aut ſi ipſi venire non poteffit, transmittite quos
 valetis. Deo teſte, neque hoc ſine magno mœrore ſcripſimus.
 Nemo enim à muris Hierusalem aut à ceteris locis audet exi-
 re, niſi cum armata manu militum, aut peditum, ſpatio
 unius miliarii & eo minus. Quibus cogimur dividere quæ
 ſolebamus comedere. Certe uſque ad portas Hierusalem Sar-
 raceni venire vix trepidant: quare ſi venire differtis, time-
 mus plangetis planctu magno ſuper mortuos Hierusalem, heu
 ſero! quia non fuit qui adjuvaret: nec immunes noſtræ mor-
 tis eritis, quia advocati ſuccurrere noluiftis: nil vero jam
 nobis reſtat niſi mortem ſubire, aut ſi licuerit, fugiendo ma-
 re transire: quod abſit. Quid agendum fit, attendite: ſi enim
 clamorem noſtrum non audiffetis, aut nuntios vel cartas
 nos-

Anno 1121 nostras non vidissetis, forsitan aliquam excusationem haberetis: sed amodo qualem? Venite, venite. Quicumque in nostrum auxilium venerint, omnium peccatorum unde paenitentiam acceperint, vincula auxilio Dei relaxamus, & imponimus super humeros Agni qui tollit peccata mundi. Quanta benedictione qui venientes, aut venire volentes adjuvant, aut eis sanum consilium veniendi dant, aut eorum causas in pace custodiunt, sunt replendi, perpendite: quanto vero gladio anathematis disturbatores aut causarum eorum raptiores sunt feriendi, ut justus judex animadvertisse. Valete.

De discordia & reconciliatione Archiepiscopi & Reginæ.

Cap. 29.

EO tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quorundam Principum rebellionem obtunderet, & Gallæciam cœstro discordiæ accensam sedaret. Cœpit itaque Comitem M. & compedibus coercuit, donec per manum prædicti Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopi, Castella ei reddidit, & pecunias exolvit immensas. Post hæc Regina Compostellæ diutius moræ indulgente, discordiæ scintilla cœpit pullulare inter Archiepiscopum & Reginam. Ajebant enim quod Regina dolose machinaretur captionem vel necem Archiepiscopo, si posset. Hujus rumoris causa Archiepiscopus armata militum ac civium manu circumvallabatur. Hujus doli argumenta quidam de familia Reginæ cum forte aulæ secretiora, utpote intestinus adisset, audierat, & ea cuidam præcordiali suo de familia Archiepiscopi serio narraverat. Cum autem fama super hoc crebresceret, quæsitum est, à quibus tanti mali incendium exortum fuisset. Tunc prosiluit in medium ille de familia Archiepiscopi, miles videlicet & quid, vel à quo, vel qualiter audisset patefecit: quippe malebat prodere consilium, quam Dñm. At ille qui Regii doli argumenta prius propalaverat, videns

pœ-

pœnam merito sibi adhibitam, si accusatori suo assensum Anno
 præberet, & tanti facinoris auctorem se profiteretur, cœ-
 pit attentius detestari & jurare se numquam talia protulisse.
 Quid plura? Non imperante Archiepiscopo, sed neque
 prohibente, duellum inter eos judicio Reginæ commissum
 & potito denique Archiepiscopali milite victoriæ trium-
 pho, & Reginæ milite (cassatis Archiepiscopi precibus)
 juste excæcato, quod antea de proditione sub velamine re-
 ferebatur, remota suspicione revelatum palam habetur.
 Regina tamen quibuscumque modis poterat se talia nec
 molitam fuisse nec voluisse asserebat. Tunc ut nebulam quæ
 inter se & Archiepiscopum erat funditus removeret, pre-
 cibus supplicare coepit Archiepiscopum, adhibitis sibi adju-
 toribus Henrico Abbatii S. Joannis de Angliaco, & Ste-
 phano Cluniacensi Camerario, magnæ scientiæ atque auc-
 toritatis viris. Per hos Regina pacis confœderationem in-
 ter se & Archiepiscopum reformari anhelavit. Sciebat
 enim quod nisi per Archiepiscopum, Gallæciæ Regnum nul-
 latenus habere poterat: propterea tam per se, quam per dictos
 coadjutores, quam per alios, satagebat quatenus Archiepiscopi
 patrocinio nequaquam careret. Horum atque alio-
 rum supplicationibus interpositis, Archiepiscopus Reginæ
 precibus condescendit. In præsentia itaque ac testimonio
 Abbatis Angliacensis, atque Camerarii Cluniacensis, qui
 tunc temporis Compostellæ aderant, Regina concordiæ fœ-
 dus cum Archiepiscopo stabiliendo sanxit, & se ei fidelem
 & amicam coram prædictis testibus fore spopondit: & ad-
 didit quoque prædicto Archiepiscopo totius Gallæciæ do-
 minium. Omnes Principes suos ei hominium facere jussit,
 & ita factum est. Profecto ex præcepto Reginæ Arias Pe-
 trides Princeps Lupariæ, Federnandus Joannis, Veremu-
 dus Suarizi, Joannes Didacides, ceterique Principes Gal-
 læciæ, fecerunt hominium prædicto Archiepiscopo &

Anno S. R. E. Legato , & se & sua ejus dominio fideliter supponerunt, hunc Dominum , hunc Patronum , hunc Regem, hunc Principem salva fidelitate Reginæ , cuius nutu haec fiebant , sibi proponentes. Addiderunt & quod si Regina injuriam vel violentiam in Archiepiscopum facere præsumeret , omnes prout eis præcepisset Archiepiscopus rebelles Reginæ adversarentur , & fidele hominum Archiepiscopo exhibentes fideliter obsequerentur. Quod ita fore ab eis jurejurando sanctum est. Precibus quoque Reginæ hujus foederis conditioni additum est , quod si Regina horum rea quolibet dolo haberetur , Abbas Angliacensis , & Camerarius Cluniacensis , utpote tantæ reverentiæ , tantæque scientiæ personæ , Domino Papæ , Abbatii Cluniacensi , Episcopis , Regibus , atque Principibus terræ , tanti foederis seriem , tantæque proditionis abhorrendum facinus proclamarent ; ut universos Reginæ , utpote tanti foederis violatrici , infestos facerent. Ipsius quoque Reginæ compulsi precibus idem foedus sanctiendo fidei osculum dederunt Archiepiscopo , pacientes , si Regina hujus foederis rea foret ; quibuscumque modis possent , tamquam pro se ipsis , tantum nefas ulcisci anhelarent , & Archiepiscopo auxilium pro posse suo præberent.

De destructione Castelli Ranetæ , & alterius in ripa Issi.

Cap. 30.

EX hoc autem foedere inter Archiepiscopum & Reginam , fidelitatis atque amicitiæ gratia adeo convaluit , quod Gallæciæ Regnum à rebellium tyrannorum rabie Archiepiscopus eripuit. Castella quoque quæ Ecclesiæ B. Jacobi inutilia & Reginæ infesta erant , fundo tenuis diruit. In Taberolo namque Federnandus Petri Consulis filius Castellum nomine *Ranetam* composuerat. Cumque B. Jacobi Ecclesiæ in quibusdam adversaretur , ab Archiepiscopo

piscopo dirutum est. Præterea Comes M. qui per manum Archiepiscopi Reginæ evaserat vincula, Regni ambitione accensus, quod Reginæ captione coactus dederat, pronus ad omne nefas adipisci nitebatur. *Castellam* (1) itaque, atque *Deciam*, montem *Rosum*, Lemavos, horumque affinia, guerræ stimulis inquietabat: quorum quidem non modicam partem violenter adeptus est. Composuit quoque Castellum in ripa *Issi*, quod honori B. Jacobi & publicæ viæ iter agentibus quasi latro in silva insidiabatur, utpote prædonum atque latronum domicilium. Cum autem inter Reginam & filium ejus Regem A. pacis atque dilectionis fœdus Archiepiscopi instinctu restauraretur, causa Comitis M. extirpandi rebellionem, mater cum filio Gallæciam adiit. Deinde deprecatorias Archiepiscopo literas direxerunt, quatenus ad edomandam prætaxati tyranni sævitiam, auxilii manum porrigeret. Archiepiscopus itaque collecta Compostellæ civium multitudine, adscitis Gallæciæ Principibus qui ejus dominio suberant cum in numero militum atque peditum, Castellum in ripa *Issi* obsessum atque destructum properat: quod effectu nequaquam caruit. Eadem namque die qua obsessum est, Compostellani crebro assultu expugnantes, nec vulneribus armorum, lapidumve cedunt, nec obsessorum audaciæ parcunt: instant, irruunt, & sanguinem obsessorum sitibundi requirunt. Tandem sauciatis atque peremptis intus quam pluribus, Compostellani uno impetu portas & muros Castelli irrumpunt, & Castellum ingrediuntur: hostes capiunt, eorum spolia diripiunt, & Castellum funditus destruunt. Hujus rei eventum Archiepiscopus ceteris Gallæciæ Principibus dedit in exemplum, ne Castella prope honorem Ecclesiæ B. Jacobi ædi-

(1) *Territorium scilicet in Auriensi Diœcesi ita nominatum.*

Anno 1121 sicare præsumant, neve cui obsequi debent, rebelles existent.

De posterioribus juramentis factis contra priora. Cap. 31.

Quoniam Regina prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum posteriora prioribus contraria totiens sibi facere coegerat juramenta; duxit operæ pretium à Papa Calixto hujusmodi literas habere, quæ etiam priora sancirent, & posteriora, utpote violenter extorta juramenta, irrita haberri ficerent.

De confirmatione prioris juramenti & cassatione ceterorum.

CAlixtus Episcopus servus serv. Dei. dilectis fratribus & filiis Episcopis, Principibus, Comitibus, Militibus, & ceteris fidelibus per Hispaniam, salutem & Apost. benedict. Egregiae memoriae Illefonius Rex defuncto genero nibilis recordationis Raymundo Comite, fratre nostro, filium ejus Regem instituit, & Regnum ei per juramenta potentium stabilivit, prout vos ipsi certius cognovistis: postea vero ipsius pueri Regis mater, prædicti Regis filia, cum eum coronari fecissent, alia juramenta prioribus contraria violenter extorsit, & ad filii sui destructionem materna pie-tatis oblita, conatus sui molimine intendit. Quod profecto quam impium sit, & omni rationi contrarium, omnis ratione utens facile potest advertere. Nec puer enim avi sui beneficio tam irrationabiliter defraudari, nec mater adversus filium tanta debuit nequitia animari, ut per eam quod filio juraverant, ad aliud cogerentur. Apostolica igitur auctoritate præcipimus, ut pro sequentis juramenti extorsione, quæ à prædicta Regina facta est, nullus omnino dimittat, quim filio ejus, primum observet inviolabiliter juramentum.

Cum

(1) Hic nescio qua Exscriptorum oscitania intrusum pactum Mauritiij Bracarense possum lib. 1. cap. 81. num. 3. pag. 145.

Cum enim post jusjurandum legitime factum, aliud fieri non debuerit, quod postea contra illud extortum est minime observandum est. Dat. Veneris IV. non. Martii. (Anno 1121)

Consilium B. Romani Cardinalis. Cap. 32.

BOSSO S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis servus & Legatus, D. Compostellano A. salutem. Visis dilectionis tuæ literis, & auditis Portugalensi Episcopi verbis, sicut nobis retulit fieri peroptamus: sed summopere tibi cavendum est, ne inconsulte incipias, quia undique tibi parantur insidiæ. Quo circa nostro potissimum utere consilio, sicut venerabilis frater noster Portugalensis Episcopus ex nostra parte tibi significabit. Crucem vero quam ut nobis fieri faceres, tibi per eum mandavimus, te ut diligenter & cito fiat, multiplicitate rogamus. Ut autem concordiam & pacem cum Regina facias consilium damus, salvo tamen ordine tuo atque honore. Quod vero tibi mandavimus, ut Legatos ad Concilium mitteres, ideo fecimus, ut consilium quod per Portugalensem tibi dirigimus, per eos intimaremus. Vale.

De amicitia D. (1) Romani Cardinalis. Cap. 33.

DIDACO S. Jacobi Dei gratia Reverendissimo Archiepiscopo cunctis vitiis inimico D. S. Laurentii in Damaso Card. salutem puramque amicitiam. Quantum vestræ dignitati dilectissime Domine fidelis in omnibus extiterim, & proficuo vestro diligentissime studuerim, quamvis corporali sejungar absentia, & devote studebo dum vixero, incognitum non esse vobis existimo, ex quo in sancto conubernio vestro me fratrem annumerare dignati fuistis. Nunc autem quia quodam spatio terrarum dividimur ad invicem, & facies vestras diu desideratas videre nequimus,

de

(1) *Devfddit, de quo supra cap. 8.*

Anno de sospitate vestra aliquid intimare literis remissis non de-
1121 dignemini , & negotia vestra quibus consilia vel auxilia
 subministrare potero , Canonico vestro mittere non pigi-
 temini , quoniam operam libentissime dabo. Præterea
 quemadmodum frater fratres , & Canonicus Canonicos , si-
 cut amicus amicos suppliciter exoro , ut illud quod vobis
 commisi , pro solita vestra benignitate erga me faciatis per
 hujus Cartulæ delatorem , & pro dilectione nostra sibi fa-
 ciatis honorem. Petrum Cardinalem & Robertum Salerni-
 tanum saluta.

De amicitia P. Clun. Abbatis. Cap. 34.

REverendissimo totisque visceribus amplectendo patri
 Domino D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E.
 Legato frater P. fratrum Cluniaciensium servus indignus.
 Devotissimæ voluntatis obsequium , & fideles orationes
 vestra fidelis devotione & sincera dilectio quam erga nos ha-
 betis , multum nos vobis efficit debitores : referunt nam-
 que nobis fratres nostri à vobis venientes , quoniam nos semi-
 per in corde & in ore vestro sumus. Quia de re rogamus .
 ut Omnipotens Deus qui cordi vestro hanc inspiravit vo-
 luntatem , precibus & meritis Beatae Dei genitricis Maria
 & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli , & B. Jacobi
 ante cuius sacratissimum corpus præsidetis , facultatem vo-
 videndi nobis concedat , & antea quam de hac vita exea-
 mus nos ore ad os loqui permittat. Itaque tam nos quam
 cuncta congregatio nostra in orationibus & eleemosynis &
 in ceteris beneficiis vestri memores semper sumus , & vo-
 bis Omnipotens Deus auctor pacis & amator pacem & pro-
 peritatem concedat suppliciter rogamus. Scire autem volu-
 mus quoniam loco charissimi fratris nostri Domini Dalma-
 cii , de cuius desolatione multum dolemus , præsentium
 latorem dominum Hugonem , quem plurimum diligimus , ad
 vos direximus , per quem etiam quoniam præcordialissimus
 nos

hoster est , omnem opinionem placitæ voluntatis vestræ nobis mandare poteritis. Christus Jesus Pontifex Summus, Pontificium vestrum in pâce gubernare & sublimare dignetur. Valete.

De amicitia G. Ducis Aquitaniæ , & de ceteris.

2 **G.** (1) Dei gratia Dux Aquitanorum Jacobitano Archiepiscopo gloria & honore corona-
ri. Prudentiam vestram nolo lateat quia Regina nihil omnium quæ coram vobis , & ut scitis , se facturam mihi promisit , executa est : quare repatriare festinavi. In redditu autem ad vos venire & vobis loqui non aussus fui , tum ipsius Reginæ , tum Regis Aragonensis metu : quod ægre passus sum. Nunc autem pervigilem vestri curam , quem multum diligo , quod re ipsa experiri poteritis qui omnes quos Hiberia continet vestri ordinis dignitate & potentia præcellitis , rogo ut Dei primum & mei gratia , & quia justum est , Reginæ filium sustentetis & defendatis , & ne exheredetur faciatis : relatum est enim mihi quia Rex & Regina pacificati sunt , & ut eum perdant confederari. Nunc igitur æternam gloriam vobis in orphano illi opitulando adquirite , & de hoc ipso cum Petro Gallicensi Comite , & omnibus prædicti pueri amicis , loquimini : & si communicato nostri & eorum consilio eum defendere volueritis , laudo , ut in manu vestra & custodia remaneat. Si autem evidens vestra viderit eum nec refugium , nec auxilium illud habere posse quomodo securus sit & in honore ; amicitiam vestram supplex deprecor , ut eum mihi navigio mittere satagatis. Ego enim , si vixero , ut avi sui heres sit faciam. Quare de duobus istis , scilicet utrum eum manu tenebitis & protegetis donec veniam , an auditio illorum quos dixi consilio videns non bonum eum apud vos ef-

(1) Guillielmus VIII. Aquitaniæ Dux.

Anno ¹¹²¹ esse, mihi mittendum disponetis, scripto mihi citissime
resignate. Vigeat dignitas & probitas vestra.

Item de amicitia B. Romani Cardinalis.

3 **B**osso S. R. E. Cardinalis & Apostolice Sedis Legatus, venerabili fratri & amico suo charissimo D. S. Jacobi Archiepiscopo salutem. Familiarissimam nobis amicitiam vestram, Romanæ Ecclesiarum, nobis, satis utilem & honestam esse comperimus: idcirco eam intinia charitate & celebri memoria retinemus. De liberalitate vestra, charitate & reverentia à vobis B. Petro, & nobis exhibita, per nuntium nostrum fidelia præconia Domino Papæ mandavimus. Quod valde gratanter Dominus Papa suscipiens, sicut Clericus vester Laurentius, qui Curiæ intererat, vobis referre poterit, Coram omni Curia sua abunde gratias retulit, & circa vos & circa Ecclesiam vestram totius benevolentiae benigitatem se exhibitum promisit. De laboris nostri & exercitus Dei processu, sed & de Concilio quod apud Tolosam in Dominica sexagesimæ (1) (Deo annuente) celebrare disponimus, venerabilis frater noster Magalonensis Episcopus has vobis literas deferens, sicut familiaris noster vobis familiariter referet: pro quo rogamus ut reverentiam & obsequii gratiam illi nostra charitate exhibere curetis, per quem etiam cum redierit, omnem voluntatem vestram, & quidquid solertia vestrae ex nobis placuerit, per literas vestras nobis intimari rogamus.

Li-

(1) Dies omnino diversus ab altero Concilii Tolosani vulgati: annus præcipue. Invenit ergo Bosso Cardinalis Tolosanum Concilium a iudicis anno 1119. de quo solum apud AA. mentio.

Literæ quas misit Flandrensis Comitisa Archiepiscopo pro nepotibus suis.

Anno
1121

4 **A**rchiepiscopo S. Jacobi speciali Domino suo C. Flandrensi Comitisa salutem cum dilectionis obsequio. Prosperitate si fruimini, vobiscum gaudeo: adversitatem vero si quam patimini, vobis condoleo: ait enim Apostolus: *Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Multimodas dilecte Dñe. grates nobilitati vestræ confero in hoc quod filios (1) fratris nostri Comitis R. ut relatum est mihi, admodum, ut exigit adolescentia eorum, & ut competit nobilitati vestræ, benigne & misericorditer educatis. Nunc exoro bonitatem vestram, quantum quidquid circa pueritiam eorum existit, si placet vobis, per scriptum nobis notificetis.

Consecratio M. Spinaren sis electi in Abbatem. Cap. 35.

Eodem tempore Martinus S. Andreæ Spinaren sis Monasterii electus, quod in Astoricensi situm est Diœcesi, ad Compostellanam venit Ecclesiam, ut à prædicto Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, consecraretur in Abbatem: nempe Astoricensis Episcopus in prædictum inimicitias exercebat electum: ob hoc ejus electionem cassari, & eum Ecclesiastica adstruebat prælatione indignum. Sed electus ad Compostellanam convolavit Ecclesiam. Tunc Archiepiscopus, ne quasi injuriam videretur inferre Astoricensi Episcopo, misit ad eum literas suas, quibus Spinaren sis electi adventum, adventusque causam significavit. Denique addidit si Astoricensis Episcop. aut alius sive Clericus, sive Laicus, prædictum haberet impetrare Spinaren sem electum, determinato tempore Archiepiscopi adiret præsentiam, ibique utrorumque causa justissime examina-

Ss

re-

(1) *Alfinum scil. & Sanciam, Raymundo Comiti, & Terrae filios.*

Anno 1121. **retur.** Sed cum ad electi impetitionem neque Episcopus, neque alter accesisset; misis tamen ab Episcopo ne consecraretur literis, quia nemo per literas accusat, à prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato supradictus electus consecratus est in Abbatem.

De Adventu Reginæ in Gallæciam. Cap. 36.

IDem Archiepiscopus per eadem tempora Reginam tam per literas, quam per nuntios, solicitavit, ut in Gallæciam rediret. Conflaverant enim quidam Principes, discordiæ potius quam pacis amatores, rebellionem in Reginam & in ejus fautores. Construxerant quoque Municipia, & prout vires eis suppeditabant, concordiam vertebant in discordiam. Ceterum Archiepiscopus usquequaque illis oppositus effrænem illorum audaciam tutudit, & pacem quanto magis potuit reformavit. At ubi Regina cum filio suo (tunc temporis enim pacis foedere connecebantur) venit in Gallæciam, Archiepiscopus cum exercitu suo & cum Compostellanis Castellum quod Comes Munio in ripa *Issi* construxerat, obsedit, & destruxit, necnon cetera Castella quæ tyrannica ejusdem Comitis vel aliorum tenebat rebellio, capta, & quædam destructa sunt. Tandem Regina venit Compostellam cum filio suo & cum Gallicæ Principibus.

De adventu B. Cardinalis Compostellam, & de consecratione Abilenſis electi. Cap. 37.

QUO tempore Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus, B. Jacobi limina visitavit, & ab Archiepiscopo prout decet honorifice suscepitus est, & cum eo G. *Lascurrensis* Episcopus; huc quoque ceteri confluerunt Episcopi, videlicet, P. Bracarensis, A. Tudensis, D. Au-riensis, P. Lucensis, M. Minduniensis, H. Portugalensis, P. Segoviensis, S. Abilenſis electus, ut à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, utpote Suffraganeus ejus,

con-

consecraretur in Episcopum : de cuius electione quoniam Anno
 illum sorte fuisse electum ajebant, cum diutius tractaret, &
 eoram tot idoneis Sanctæ Ecclesiæ columnis diffiniret, ad-
 hibito prædicti S. R. E. Cardinalis & Legati assensu, su-
 pradicatus electus à Compostellano Archiepiscopo, & cete-
 ris Episcopis consecratus est in Episcopum. Qui cum con-
 secraretur hanc promisit obedientiam Compostellanæ Ec-
 clesiæ ejusque Archiepiscopo : *Ego Sancius Abilensis Eccle-
 siæ ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam &
 obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum pre-
 cepta Canonum Ecclesiæ Compostellanæ, rectoribusque ejus
 in presentia Dñi. Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum
 promitto, & supra Sanctum altare propria manu simeo.*

De Concilio apud Sanctum Facundum celebrando. Cap. 38.

POST ejus consecrationem Romanus Cardinalis & Le-
 gatus, Compostellanus Archiepiscopus & Legatus
 cum ceteris Episcopis, Regina & filius ejus Rex A. cum
 Gallæciæ Principibus de statu Sanctæ Ecclesiæ & Hispaniæ
 Regni admodum pértractaverunt : ad cuius rei dispositio-
 nem sanctius confirmandam eumdem Cardinalem apud S:
 Facundum octavo Kal. proximi Septembris Concilium ce-
 lebraturum statutum est. Ad quod Concilium omnes Epis-
 copi & Abbates à Burgis usque ad Oceanum vocati sunt.
 Sed cur S. Jacobi Archiepiscopus, & ceteri complures,
 ab hoc consilio se absentaverit, sequentia indicabunt.

De fædere Archiepiscopi & Reginæ. Cap. 39.

INter prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum
 S. R. E. Legatum & Reginam U. quanta concordia
 fœdera sæpius jurejurando sancita fuerint, paucis sæpius
 perstrinximus : timore namque & suspicione ne muliebris
 animus ad solita arma, scilicet ad fraudem, convolaret, Ar-

Anno 1121 chiepiscopus titillans inter se & Reginam foedera pacis iterum atque iterum juramentis renovaverat, & renovata confirmaverat: hoc modo omnes fere Gallæciae, Campaniae, & Castellæ Principes illexerat, & eos jurejurando sibi obligaverat, si Reginæ prædictum Archiepiscopum vel caperet vel ab honore expellere tentaret, omnes qui jurejurando ne hoc fieret sanxerant, unanimiter Archiepiscopo opitularentur, & Reginæ adversarentur. Verum quis in Gallæcia veri & sancti amator? Quis justitiaz ceterarumque virtutum ibi sectator? Ibidem fere omnes comites fertur virtutum contraria sectantur, pauci admodum qui fideles habeantur: non est qui sectetur bonum, non est usque ad unum: quorum perfidiam expavescens Archiepiscopus, & quantum suæ possibilitatis erat præcavens in futurum En. Angliacensem Abbatem ipsius Reginæ contribulem, &c. 29. Subtra. S. Cluniacensem Camerarium acceperat hujus foederis testes, & fide data confirmatores. Quidam quoque Cluniacensis Monachus, Girardus nomine, nuper inter Archiepiscopum & Reginam sanxerat foederum connexiones, adeo quod Archiepiscopum reddiderat de timido fortem, de suspecto constantem. Quid non audet muliebris vecordia? Quid non præsumit serpentis versutia? Quid non aggreditur sceleratissima vipera? Quid audeant, quid præsumant, quid aggrediantur muliebria figmenta, Evæ protoparentis nostræ satis indicant exempla. Ruit in vetitum audacissima mens muliebris: sacrosancta violat, fasque nefasque confundit.

Quando Archiepiscopus precibus Reginæ ivit in Portugaliam. Cap. 40.

CUM itaque prædicta Reginæ ad contundendas sororis suæ Reginæ Portugaliat vires, Tudem ire disposuisset, supradictum Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, utpote fideliissimum adjutorem & protec-

torem suum blandissimis aggreditur precibus ut secum illo Anno
 ire non recuset, ascito sibi exercitu suo & Compostellanis. 1112
 Dificile quidem erat Compostellanos contra legis & plebis
 scita sua Tudem usque in expeditionem compellere. Sed
 tamen condescenderunt Archiepiscopi precibus ac muneri-
 bus, & cum eo omnes usque Tudem venerunt. Hoc autem
 Archiepiscopus attentius laboravit fieri, ut & Reginæ fi-
 dele & utile exhiberet obsequium, & debellatis ejus hos-
 tibus pacem reformaret Gallæciæ. Nempe Portugalensis
 Regina Tudem, & circumquaque olim invaserat, sibique
 ea mancipaverat. Quæ ut novit adventum Compostellani
 Archiepiscopi & Reginæ, ejusque exercitus, extemplo
 coadunato exercitu suo castrametata est in altera ripa Minei.
 Hinc exercitus Archiepiscopi & Reginæ considebat, illinc
 Portugalensium. Tunc Archiepiscopus, si Portugale: sium,
 inquit, exercitum invadendi nobis detur copia, victoria
 est in manibus nostris. Ceterum Mineus utrumque distin-
 minat exercitum, & hostibus nostris est tamquam murus:
 quare Compostellani & Irienses navigio tentent fluvium su-
 perare, & Insulam quæ Portugalensisibus habetur propior
 (erat enim in medio fluminis Insula) præoccupare festinent,
 alii navibus, alii natando superent fluvium. Hoc consilium
 profecto placuit Reginæ & Principibus ejus: nec mora,
 Compostellani & Irienses cum electissimis militum naves
 concidunt. Portugalensium quæ per Mineum discurre-
 bant, invadunt carinas, & prædictam Insulam audaci occu-
 pant congressu. Quid ut vident Portugalenses admirati ef-
 frænem Compostellanorum audaciam, castra deserunt, &
 in fugam versi sunt. Tunc exercitus Archiepiscopi & Re-
 ginae fluvium transmeant, & Portugaliae fines ingrediuntur,
 seque ad prædam accingunt. Quid plura? Incendunt,
 rapiunt, & terram hostium hostiliter invadunt. Tandem
 Archiepiscopus ut cum Compostellanis ad Urbem suam re-
 deat

Anno deat Reginam compellat. Postquam, inquit, nostrorum superavimus acies inimicorum, ac superatas dispersimus, postquam Portugaliæ fines præter spem ingressi sumus, res ipsa exigit, ut cum Compostellanis ad propria revertar: mea namque non interest prædis atque incendiis interesse. Oportet ut Ecclesiasticis operam adhibeam. Ad hæc Regina: Sanctissime (inquit) atque Reverendissime Pater & Domine, tuum consilium, atque auxilium ad tantam nos promovit palmam victoriae, quod & nostra recuperavimus, & quæ inimicorum fuerant possidemus: sola tui præsentia perterrefacit, & enervat nostrorum potentiam inimicorum. Quod si ad propria revertens te absentaveris, profecto nobis timendum est. Etenim inimici nostri vires resument, & victoriae nostræ finis erit inglorius. Compostellani (non est enim Civium diutius in Castris morari) redeant ad propria: tui consilii & auxilii præsens nos dextera protegat & tueatur. His atque aliis Reginæ precibus condescendit Archiepiscopus, & reversis Compostellanis remansit in Portugalia cum militibus suis: ad quem B. S. R. E. Cardinalis & Legatus eo tempore hujusmodi direxit literas.

Invitatio ad Concilium. Cap. 41.

BOSSO S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellanae Ecclesiæ Archiepiscopo salutem. Dilectionis vestræ literis grataanter acceptis de prospero Regis & Reginæ eventu Omnipotenti Domino gratias agimus: de industria, vestri quoque jure, consilio, & auxilio circa eosdem ad honoris vestri augmentum noster acceditur animus. Præterea memoriae non excidat quod de disponendis negotiis Ecclesiasticis, & emendandis tot in partibus Hispaniae enormitatibus ad B. Jacobi & vestrum specialiter consilium accedentes, Concilii locum & diem statuimus, ad quod sicut præsentialiter ore ad os, ita quoque præsentiam vestram literis præsentibus

bus auctoritatē Apostolica invitantes rogamus & in fideli-
tate Romanæ Ecclesiæ exhortamur , ut ab eodem Concilio
nulla umquam occasio vos retentet : scientes quod si ves
non adesse contigerit , & Concilium per vestri absentiam
remanserit , vobis tantum Ecclesiæ detrimentum proculdu-
bio adscribetur , & in futurum vobis hoc obesse timemus.
Burdinum à Domino Papa captum * & Romam sicut me-
ruit deportatum , ab his qui se vidisse testantur , audivi-
mus.

1121

*
Men.
April.
Anno

1121

De captione Archiepiscopi in reditu à Portugalia. Cap. 42.

POST hæc non modica parte Portugaliæ vendicata,
Archiepiscopus & Regina obsederunt ipsam Portugaliæ
Reginam in Castro nomine *Laniosio* , & castra usque ad
Dorium protenderunt. Illis quoque diebus idem Archiepiscopus recuperavit in Portugalia honorem B. Jacobi, scilicet Bracaram , medietatem Cornelianæ , & cetera : & recuperata distribuit villicis suis. Archiepiscopo Compostellano in Portugalia morante in castris fama mali præfiga
futuri murmurabat Reginam U. machinari captionem Ar-
chiepiscopo. Quod cum plurium instillatione audisset Ar-
chiepiscopus , utpote tantum tamque abominabile nefas,
credere abhorruit. Ipsa quoque Portugaliæ Regina ei per
nuntios suos indicavit captionem & modum captionis , in-
quiens : Caveat sibi Archiepiscopus etenim nisi caverit,
soror mea proculdubio capiet eum. Quia intimi qui hujus
consilio interfuerunt facinoris , ipsi mihi ejus enucleaverunt
modum captionis. Qua propter ad quedlibet meorum , ne
capiatur , confugiat Castellorum. Siñ autem in navibus
meis ad suam repedet civitatem : alioquin ex quo Mineum
transneabit , mancipabitur captioni. Hæc & his similia cum
audisset Archiepiscopus noluit animum ad hæc credenda
inducere , neque obsequio Reginæ se absentare : sed ait:
Regina ut à me hanc suspicionis remoyeret nebula , mul-

tis

Anno 1121 tis pacis ac dilectionis fœderibus jurejurando confœderata est. Præterea inter me & se tot tantosque hujus foederis adhibuit testes & compactores, quod insani est animi talia credere. Sanc ubi sanxi cum ea fœdus concordiaæ, obnixe & fideliter ei famulatus sum, & famulabor. Quare ergo in tantum prorumpet facinus? Quare opus Judæ Iscariothides incurreret? Quare Deum & homines sibi infestos redderet? Quod si habet pro constanti in me manus injicere, & tamquam secunda Iezabel persequi utriusque terrarum Ecclesiæ membra; en melius est me sine culpa incidere in manus ejus, quam foedera quæ cum ea stabilivi videar transgredi: potens est enim Deus me liberare de manibus ejus. Tandem Archiepiscopo & Regina cum exercitu suo à Portugalia revertentibus ventum est Limiam, & per Cellamnovam ad Castellam, quæ est in ripa Minei: tunc Regina, utpote doli artifex, magistra sceleris, præcepit diluculo, milites Archiepiscopi Mineum transmeare: ipsa vero cum Rege filio suo & cum Archiepiscopo post remansit: hoc autem machinabant, ne cum manus injiceret in Archiepiscopum, milites tanto facinori possent contraire.

2 Itaque ut Mineum transmeavit exercitus, & in altera fluminis ripa tentoria posita sunt, statim prædicta Iezabel in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum manus injecit. Proh nefas! Nil veretur, nil eruget mens pestifero illita veneno, nil abominabile refugit. Primo Archiepiscopus ne tantum aggredieretur nefas, nec sic à fide & veritate exorbitaret, cœpit eam admonere. Ceterum in malivolam animam non intrabit sapientia & qui nocet noceat adhuc, & qui sordecat sordecat adhuc. Audita Archiepiscopi nefandissima captione; mox Archiepiscopus Bracarensis, & Episcopus Auriensis, qui cum eo erant, perterrefacti fugam iniere. Hujus sceleratissimæ promotionis habuit Regina complices & coadjutores Comitem

Rodericum qui perendie Hierosolymis redierat , Frede-
nandum Jeannidem , Joannem Didacidem , Joannem Ra-
miridem , Oduarium Ordonidem , Ariam Petridem , & ce-
teros qui omnes ab Archiepiscopo tenebant præstmonia
dato juramento se fore amicos ejus & fidelès : fecerant in-
super Archiepiscopo hominum hoc modo , si Regina in
eum injicere manus , vel expellere ex illo nōre præsumeret ;
omnes unanimiter cum quibuscumque possent Archiepisco-
pum , utpote Dominum & Patronum suum , adjuvarent in-
festi Reginæ . Quantam in Clericos , & in Milites , atque
in famulos Archiepiscopi prædam ac de honestationem fe-
cerint proditores , ex ipsius capitatis quilibet potest conci-
pere laſſione . Capti sunt cum Archiepiscopo tres fratres
ejus Munio Gelmrides , Petrus , & item Petrus , & aliū
complures . Captus est etiam cum eo Veremundus Suari-
des .

3 Deinde dicitur Archiepiscopus ad Castellum Joan-
nis Didacides , nomine *Orzilionem* , & abhinc sub tutela
ejusdem Joannis , remotis jam à se Clericis & militibus
suis , exceptis duobus , aut tribus , transfertur ad Castellum
nomine *Ciram* : hoc siquidem prædictus Veremundus licen-
tia Archiepiscopi & B. Jacobi Canonicorum in terra ejus-
dem Apostoli construxerat : sed nunc captione coactus Re-
ginæ contulerat . Postquam rumor tanti sceleris Compos-
tellam pervolavit , et in festivitate S. Marie *Magdalene*
cum Missarum celebrarentur solēmnia universorum animos
concusit , quantus mœror , quanta mœstitia in Ecclesia
B. Jacobi fuerit , meus utique stylus non sufficit enarrare .
Confestim tota Civitas convolat ad Ecclesiam , flent , eju-
lant tantam in Doiminum & in Archiepiscopum suum frau-
dem intentam : Reginam apostatricem pacis , & fidei vio-
laticem , & totius Hispaniae perturbatricem appellant .
Quidam nisi absolvat Archiepiscopum propemodum ei mi-

Anno nantur. Coadunatis denique clero & populo in unum con-
 1121 fulitur, & ad Reginam ex communi consensu quatuor ex
 Canonicis & totidem ex civibus delegantur, sciscitaturi
 quare Archiepiscopum ceperit, vel super ejus libertatem
 quid animi habeat. Sed cor ejus tamquam cor Pharaonis
 induratum est. Silit pecuniam, silit & anhelat cruenta ejus
 rabies perdere B. Jacobi honorem. Sed Deus protegit spe-
 rantes in se. Postquam Clero & Populo Compostellæ re-
 nuntiatum est, quid animi haberet Regina circa Archie-
 piscopum, statim Canonici conveniunt in canonicam: ad-
 tringunt se juramento, ad liberationem Archiepiscopi
 omnimode se elaboraturos, & tam hereditates, quam fa-
 cultates, si necesse sit, pro eo datus. Quod etiam laicos
 ad idem valde animavit. Quis lacrymas totius Civitatis
 enumeret? Quis gemitus & obsecrations quotidie in Ec-
 clesia pro Archiepiscopo dicere sufficiat? Quis Clerum ac
 populum in moerore etiam & angustia fuisse nesciat? Omnia
 plena lacrymis, omnia dessolata, omnia Pastore viduata
 videres.

4 Postquam Regina nocte Compostellam ingressa est;
 altera die in qua erat *solemnitas B. Jacobi*, omnes Canoni-
 ci deposito vultu & habitu solemni, nigris induiti sunt
 cappis, & tristitiam repræsentantes lugubriter se habuerunt:
 quod valde fuit molestum Reginæ ejusque complicibus. Si-
 quidem tantus Cleri ac populi tumultus in Apostolica sæpe
 fiebat Ecclesia, quod tanti sceleris auctores poenam in ca-
 put suum reversuram vererentur. Deinde Canonici ac Ci-
 ves ingenti supplicatione & obsecracione adeunt Reginam,
 ut quid de Archiepiscopo sit responsura respondeat. Ipsa
 quidem jam adepta erat Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzada à Munione Gelmiride* fra-
 tre Archiepiscopi, quem cum Archiepiscopo ceperat. Tunc
 Jézabel Clero ac populo quasi satisfaciens respondit: Ecce,

Inquit, cum Archiepiscopo placet fœdus inire, & ejus liberationem diffinire: videlicet aut de omnibus de quibus eum in causam vocavero Archiepiscopus mihi affatim respondeat, & satisfaciat, aut suæ captionis calumnia suo & Canonicorum juramento sepulta misericordiæ meæ attendat examinationem: horum unum eligat: alioquin in tempore captioni mancipetur. Hoc autem dolose ajebat, ut interim ad Castellum S. Mariæ de Oteres (1) eum transferri faceret, & honorem B. Jacobi fundo tenus pessundaret: Canonicos etiam & Cives alios vinculis mancipandos, alios omnibus expoliandos facultatibus, alios ab Ecclesia expellendos satagebat. Hujus bipartitæ rationis relatores Canonicū cum civibus mittuntur ad Archiepiscopum, quibus vetuit Regina ne de ceteris cum Archiepiscopo haberent colloquium, neve amplius quam prædictam bimembrem rationem cum eo loquendi eis daret licentiam. Insuper misit cum eis speculatorem, scilicet Fredenandum Petridem Clericum suum, qui & eorum interesset colloquio, & ne amplius minusve cum Archiepiscopo miscerent colloquia, pervideret. Ut autem Archiepiscopus impiissimam Reginæ examinationem audivit, opus, inquit, in his nobis est consilio. Porro inquiunt ei, nec consilium nec colloquium amplius habendi vobis conceditur licentia. Tunc Archiepiscopus, Omnipotens, inquit, qui contritos & contribulatos respicit, consilium & auxilium nobis administrabit. Hæc autem quæ mihi retulisti mala sunt, idest, ut aut captioni mancipatus honore & rebus meis expoliatus contra leges & contra Canones cum Reginæ ineam judicium; aut tantè sceleris quod in me perpetratum est, proclamatione jureamento sopita Reginæ animadversionem quasi misericordiam indeterminate & sine replicatione suscipiam, quæ quidem

Tr 2

mi-

(1) De Autares, ut lib. 1. cap. 90. num. 3. prænotavimus.

Anno 1121 misericordia impietas, immo scelus potius vocanda est. Qualem enim misericordiam circa Sanctam Ecclesiam ejusque membra habeat, ne longe petantur exempla, hujus rei effectus in me perhibet testimonium: horum igitur neutrum mihi utile est: non est enim sanæ mentis aut tanti sceleris in Sanctam Ecclesiam perpetrati calumniam juramento contra Canones sopire, aut manifestam Jezabel impietatem promisericordia habere. Dum haec agerentur B. S. R. E. Cardinalis & Legatus misit has literas Archiepiscopo.

Consolatoriæ literæ ad Archiepiscopum in captione.

5 B. S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabilis fratri & amico in Christo charissimo D. Compostellanae Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, salutem & liberationem. Captionis vestræ fama primum non credita, sed postmodum certa relatione audita, vehementi mœrore tristes existimus, nec minus de tam subita & inhonesta doli perpetratione miramur. Nos quidem super tanta B. Petri & Romanæ Ecclesiæ in persona vestra facta injuria, Ecclesiasticæ ultionis justitiam exercere statim ut audivimus condigna animadversione voluimus: sed quibusdam amicis vestris & qui de hoc infortunio dolent non modice, quique de vestra liberatione spem habentes laborant, suadentibus, usque ad Concilium hanc vindictam distulimus. De cetero in eo qui dixit *confidite, ego vici mundum*: confidenter confidite: est enim & erit Ecclesiæ & vestra oratio ad Deum pro vobis. Per latorem præsentium, vel per quemlibet vestrum, quid nos agere super hac causa velit, cito scribite.

De solutione Archiepiscopi.

6 Inter Reginæ filius Rex A. preditissæ Archiepiscopi captioni, utpote qui eum baptizaverat & in Regem unxerat, admodum condolens, quomodo absolvit.

solveret tractabat: tanto quidem sceleri interfuerat, sed Anno
 nec prohibere potuit. Ipsi quoque parabantur vincula, sed
 peracta Archiepiscopi captione. Cum Comite itaque P. nu-
 tritore suo, & cum Comite M. & quibusdam aliis Gallæ-
 ciæ Principibus colloquio habito, Compostella egressus
 est, eorumque Castra quæ in ripa Tamaræ fixa erant, adiit:
 quippe inter se sicut præviderant, si Rex à matre sua re-
 bellionis causa se jungeretur, volente nolente Regina pro-
 tinus absolveretur Archiepiscopus: quod haud aliter fuisse
 indicat rei exitus. Postquam enim in Compostellana Urbe
 nuntiatum est filium à matre discordiæ causa discessisse,
 Comitumque tentoria adiisse, statim maternæ tyrannidis au-
 sus contritus & confusus est. Jezabel tanti sceleris rea cum
 complicibus suis ad B. Jacobi Ecclesiam confugit. Sic rota
 fortunæ volvitur: animati exanimantur, exanimati ani-
 mantur. Pars Reginae confunditur & trepidat: Regis &
 Archiepiscopi pars extollitur & exultat. Quantus tumultus,
 quantus discursus, quantusve animus persequi homines
 Reginæ, spoliare, capere, omnibus fuerit, etiam qui vide-
 rit vix enarrare sufficit. Concurrunt omnes in Ecclesiam
 ad Reginam contumeliæ verba in eam jacientes, & nisi ab-
 solvat Archiepiscopum majora ei minantes, omnes uno ore,
 una voce absolvi citius Archiepiscopum unanimiter pro-
 clamant. Quid plura? Regina prorumpit in lacrymas:
 hinc metu, hinc prodigionis suæ cassatione: jurat se coac-
 tam tantum nefas perpetrasse: & totius facinoris culpam in
 complices suos transfert. Exclamat Archiepiscopum absol-
 vi: & sceleratissimæ captionis auctores vinculis debere
 mancipari. Dum hæc ita se haberent, ecce Joannes Didac-
 cides in cuius tutela Archiepiscopus captus tenebatur: hic
 adductis secum quibusdam Archiepiscopi contribulibus
 captis, venerat ad Urbem, ut cum Regina haberet collo-
 quium, quomodo in proxima nocte Archiepiscopus ad
 Caf-

Anno Castellum S. Mariæ de Oteres (quod est in Valle Carceris)
 1121 captus duceretur. Sed aliter Omnipotentis pietas prædestinat fieri: aliter humani impietas generis fore opinatur. Igitur Clerus & populus Joannem circumvallantes, & quasi captum ducentes, quantotius Reginæ intonant, ut remota ambage, velit nolit, Archiepiscopum jubeat absolvi, alioquin ipsa cum Joanne periculo succumbat. Tunc Regina coacta & nolens jussit absolvi Archiepiscopum. Joanne itaque populi multitudine circumvento, & ne auffugiat juramento astricto, itur properanter illum absolutum.

7 Ergo Regina cum complicibus suis nolente & coacta, absolutus est Archiepiscopus. Quo ingrediente Compostellam, licet non diutius quam per octo dies captioni mancipatus fuisset, quantum tamen gaudium, quanta latitia in universis fuerit, Maronis facundia referendo succumberet. Si quid est universi sexus & ætatis, veniunt ei obviam, & fuisse præ gaudio lacrymis, Patronum & Archiepiscopum suum videre & alloqui sitiunt: quem paulo ante dolebant ablatum, jam jam restituto congaudent. Gaudet tota Civitas, & quasi superato Caribdis naufragio tripudiat. Universus quoque Clerus solemniter præparati cum summo processionis honore honorificentissime eum suscepérunt. Ipse denique completa oratione ante Apostolicum altare osculatisque fratribus, Reginam intra altaris ambitum latebras habentem adiit, & ait illi: "Scio qui dem Regina quia pessimorum coacta consiliis nefas hoc aggressa fuisti: hoc me latet quam in hoc scelere causam habueris. Pius autem & misericors Dominus, apud quem nihil est impossibile, me ab hac liberavit captione: cum jus exemplum imitando (ait enim: *Dimitte & dimitetur vobis*) quantum mea interest, quod in me egisti, si pœnitreas, tibi dimitto & condono. Det quoque tibi

„ Deus

„ Deus animum, ut Castella B. Jacobi quæ violenter & Anno
 „ 1121.
 „, inuste à nostris extorsisti, nobis reddas, & nobiscum pa-
 „, cem habeas. “ His ita peractis postquam alter alterque
 dies processit, Archiepiscopus cœpit Reginam frequentius
 appellare, ut pacem secum iniret, & Castella B. Jacobi
 redderet. Verum Regina vehementer sitiebat pecuniam,
 & B. Jacobi Castella retinere ardebat: hæc est causa quare
 inter eos præcipue pullulaverit discordia, & maxima Gal-
 læciæ pars guerrarum pessundata fuerit aculeis. Tamen
 Archiepiscopus saepius Reginam interpellavit de pace & de
 concordia. Illa, ut est indomitus mulieris animus, nunc
 mille tam Clericos quam laicos dari sibi requirebat jura-
 tores, nunc totius civitatis & suburbii clerum ac populum:
 nec hoc nec illud, quoniam immensa non dabatur ei copia
 pecuniaæ, effectum habebat. Postquam Archiepiscopus Re-
 ginae animadvertisit animum, nec Castella reddere, nec sine
 immensa pecunia posse eam sedari intellexit, protinus cum
 Rege puer filio ejus pacem stabilivit, & ad recuperandum
 B. Jacobi honorem quanto magis potuit aspiravit. Præte-
 rea adscivit sibi plures Gallæciæ Principes, scil. Petrum
 Froylaz, & Munionem, & Guterrem, & Gumez Consules,
 Ariam Petridem Lupariæ Dominum, qui juramentum &
 hominium pro Regina Archiepiscopo fecerat, & ob hoc
 ei adhorebat, Veremundum Suarez & ceteros, insuper Re-
 ginae Portugaliae T. & Comitem Fredenandum: hos &
 alios habuit Archiepiscopus coadjutores ad recuperandum
 & ad tuendum B. Jacobi honorem. Interea S. R. E. Papa
 Calixtus eidem Archiepiscopo has direxit literas.

Anno

¹¹²¹ De Episcopis suspensis quia non interfuerant Concilio, &
de Bracarensi Archiepiscopo à legatione sub-
tracto. Cap. 43.

CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost.
bened. Dignitatem & honorem tibi & Compostellanæ Eccle-
siæ pro bono & utilitate concessimus: si fratres illi tuis no-
lunt obedire mandatis, nos gravamur. Et tu quidem jam
de ipsis justitiam ex parte fecisti: * hortamur tamen frater-
nitatem tuam, ut Colimbriensem, Lucensem, & Mindu-
niensem, scu' alios Episcopos, iterum diligenter commoneas,
quatenus tibi studeant obedire humiliter: quod nisi infra
quadraginta dies post commonitionem tuam fecerint, nos ex
tunc datam in eos à te sententiam, donec satisfaciant, auc-
tore Domino confirmamus. De Bracarensi autem charitati
tuæ taliter respondemus. Sicut in partibus nostris fama est,
& sicut in missis ad nos per P. Canonicum & Capellatum
tuæ Ecclesie, literis ostendisti, Ecclesiam Bracarensem op-
primere, & tibi ejus dignitatem vendicare, nimium concu-
piscis. Idcirco ejusdem fratris in parte hanc inobedientiam
toleramus, donec tu & ipse auxiliante Deo aut per vos ip-
pos ad nostram presentiam veniatis, aut sufficienes pro-
vobis in causa hac nuntios transmittatis. Terminum autem
presentationis hujus sequentis anni nativitatem B. Joannis
Baptistæ deliberavimus. Prædictum nuntium tuum qui pro
te fideliter laborasse cognovimus, dilectioni tue commenda-
mus, rogantes ut eum pro amore nostro de caro deinceps
habeas cariorem. Datis in territorio Tiburtino XI. Kal. Juliæ
(Anno 1125)

*
Supra
c. 26.

Familiares literæ D. Romani Cardinali. ad Archiepiscopum. Cap. 44.

Anno
1121

*

*Deus f-
dedit.*

DIdaco Dei gratia Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. # S. R. E. Cardinalis, salutem & prosperitatem. Sciatis quod viso vestro nuntio admodum gavisi sumus, & pro Ecclesia B. Jacobi sicut decebat cum sociis & amicis nostris multum laboravimus; de cetero vobis mando sicut uester confrater & per omnia vobis fidelissimus, quatenus amodo Domino nostro C. & Curia ita serviatis, ut & quæ obtinetis obtineatis, & quæ nondum habetis habeatis. Me autem pro Ecclesia B. Jacobi incessanter & fideliter laborare, ne dubitetis. De rebus meæ Hebdomadæ quam in potestate vestra dimisimus, rogo ut per primos romarios qui ad nos venerint, mihi mittatis. Petrum autem vestrum Canonicum pro vobis & pro Ecclesia sua multum desudavisse in Curia, ne dubitetis: ob quam causam ut eum amodo cariorem habetis rogamus. Valete. Per eum mihi VII. aureos ad secundam Curiam, quam nimis iratam invenerat, accommodasse ne dubitetis.

De amicitia P. Cluni Abbatis.

REverendissimo patri & in Christi charitate nobis coniuncto Dño. D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato. Fr. P. # Clun. fratum servus indignus, devotissimæ voluntatis obsequium, & fideles orationes. Charitas Ponquæ in corde vestro specialiter ardet, nequaquam erga nos & omnem congregationem nostram novit tepescere, vel frigescere, sed quodam nos semper præcipuæ dilectionis privilegio conatur diligere. Quamvis enim multarum tribulationum anxiemini, curis & sevissimis fatigemini guerris; & cum innumerabilium curarum anxietatibus gloriosamens vestra pulsetur, & reddatur anxia; ita tamen nos benignissime ac devotissime pio amore specialiter amplec-

Anno titur, utpote quæ in solidissima petra, quæ Christus est, firmiter est fundata, ut vos, pater charissime, præcordialiter ac singularem gaudemus habere charum atque fidelem. Unde gloriofissimam celsitudinis vestræ humiliter ac sincere imploramus excellentiam, quatenus domum Dei & B. Petri Apostolorum Principis, cuius ministerium Deo auctore suscepimus, sicut jam amare cœpistis, diligentia instantia ametis, ac pietatis studio amando sustentetis, ut per ejusdem patroni intercessionem & meritum fructum æternæ mercedis possitis adipisci perpetuum. Et hoc quoque non ambigat veneranda nobilitas vestra, nos omnino esse præcordiale ac singularem amicum vestrum, & in Christi charitate dilectionis vestræ conglutinatum atque complexum, & in orationibus atque in ceteris beneficiis nostris, semper vestri memores sumus: & licet corpore à vobis absentes, spiritu tamen sumus præsentes. Desideramus etiam, & si Deus concederit omnino rogamus, ut domum Cluniacensem quandoque per vos visitare dignemini, quoniam volumus vos videre, & amplecti: optamus ut pariter nos videamus, qui pariter nos amamus, & tota congregatio nostra vestra sit, cuius vos totum esse beneficiis & devotione eximia ostenditis.

Item prædictus Card. ad Archiepiscopum.

D. Compestellano Dei gratia venerabili Archiepiscopo D. tituli Laurentii & Damasi S. R. E. Cardinals, indissolubile amoris vinculum. Quanta dilectione, quantaque diligentia missi negotii vestri charissime laboravimus, novitii nuntii satis narrare serio possunt. Mandamus itaque vobis, ut si quando negotia quælibet instant vobis, uti fratribus nostris mittere non pigritemini, quoniam vestris semper imperatis sumus obedire parati: & sollicite curam de negotiis vestris quasi de propriis nostris quotidie gerimus. Vestram igitur benignitatem suppliciter,

exo-

Exoramus, ut quod apud vos est de Hebdomada nostra, Anno
per hujus Cartulæ delatorem, sive per alium fidelem nun-
tium mittere curetis, & ut hunc honorifice tractetis valde
flagitamus. Præterea magnitudini vestræ, ut nostros di-
lectissimos fratres ex parte nostra salutetis, oppido suppli-
camus.

Familiares literæ Calixti Papæ ad Archiepiscopum.

CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apos-
tolicam benedictionem. Miles iste fidelis noster Guido vo-
tum habuit beatissimi Jacobi Apostoli Ecclesiam visitandi.
Rogamus itaque dilectionem tuam, ut quandiu ibi fuerit,
eum pro amore nostro commendatum habeas. Si qua vero
nobis significare volueris, ei fideliter committere poteris.
Dat. Later. III. Non. Julii.

De Capitulis Concilii apud Sanctum Facundum celebrati.

Cap. 45.

B. S. R. E. Cardinalis & Legatus Venerabili fratri &
amico charissimo D. Compostellano Archiepisco-
po Apostolicæ Sedis Legato, salutem. Literis nostris per
Portugalensem Episcopum dilectioni vestræ directis, lato-
re præsentium Romano milite à Dño. Papa ad Sanctum
Jacobum orationis gratia veniente, præsentes iterum lite-
ras fraternitati vestræ transmittimus, ut per eum & vestram
& pueri Regis voluntatem, & esse Domino Papæ per nos
referenda scribatis. Concilii nostri apud S. Facundum (1)
capitula quæ per Portugalensem vobis transmissimus, ita
per ditionis vestræ partes teneri & observari præcipite,
quemadmodum in Concilio sunt à nobis Apostolica sanc-
tione firmata.

Vv 2

De

(1) Concilii, indicti pro die 25. Auguſti hujus anni 1121. ex c. 38.

Anno De P. Bracarensi Archiepiscopo factō Canonico in Ecclesia
1121 B. Jacobi. Cap. 46.

* C Irca id temporis P. * Bracarensis Archiepiscopus ve-
Pela- nit Compostellam : hunc à Compostellani Archie-
gius. pscopi legatione pro re ad tempus subtractum , prænota-
* tūm est.* Missis namque Clericis suis ad Papam Calixtum,
C.43. relatisque quodam versipelli argumento inter Compostel-
lanum Archiepiscopum & Bracarensem inimiciis , pro re
ad tempus ab ejus legatione , ut superius patet , Braca-
rensis subtractus est. Præcepit quoque Papa eidem Braca-
rensi per literas suas , ut honorem B. Jacobi in Portugalia,
quem prædecessor ejus M. Bracarensis Archiepiscopus ab
eodem Compostellano Archiepiscopo habuerat in præsti-
monium , & quem iste violenter retinebat , redintegraret.
Ea propter Bracarensis Archiepiscopus cum Compostellano
Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. foedus stabilivit di-
lectionis , & factus Canonicus Ecclesiae B. Jacobi medie-
tatem prædicti honoris ab eodem Compostellano Archie-
piscopo recepit in præstimonium , quatenus aliam medie-
tatem pro posse suo tueretur , sicut in hoc scripto reso-
nat.

Ego P. Bracarensis Ecclesiae Archiepiscopus persona vi-
'delicet mea , non Ecclesia , sicuti confrater & Concanonicus
vester , suscipio à vobis Dño. D. Compostellanae Ecclesiae Ar-
chiepiscopo & S. R. E. Legato , & ab Ecclesia vestra in
præstimonio , medietatem de Ecclesia Sancti Victoris , que di-
citur Bracara , & medietatem S. Fruetuosi , cum Villa Mon-
telios , & medietatem de Villa Corneliana cum omnibus
appenditiis eorum , tali tenore , ut in vita mea teneam hæc
omnia prædicta , & ad obitum meum Ecclesia vestra susci-
piat ea , & quiete possideat à successoribus meis : aliam vero
medietatem de hiis omnibus quam vos tenetis ad præsens , ad-
juvare , defendere & amparare ad utilitatem vestræ Eccle-
siae.

*Sic. Ego P. Dei gratia Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopus Anno
propria manu confirmo. Hugo Portugalensis Episc. & Petrus
Prior Bracarensis Ecclesiæ & Nunus Bracarensis Ecclesiæ Dia-
conus & Canonicus scripsit & confirmavit. Aliam scripturam
habetis consimilem.*

De G. Salmanticensi Episcopo. Cap. 47.

G. * quoque Salmanticensis Ecclesiæ electus, à Papa *
Calixto Romæ in Episcopum consecratus, præ-
dicto Compostellanæ Archiepiscopo & S.R.E. Legato hanc
obedientiæ sanxit subjectionem.
*Geraldi
dus.*

Ego G. Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus subjectionem
& reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitui-
tam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostella-
næ rectoribusque ejus in præsentia Domini Archiepiscopi
D. perpetuo me exhibitum promitto, & supra Sanctum
altare propria manu firmo.

'Ad Cardinalem B. de solutione Archiepiscopi. Cap. 48.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili
dilecto in Christo filio B. Presbytero Cardinali, Aposto-
tolica Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem.
Sæpe tibi scripsisse meminimus voluntatem fratrum nostro-
rum esse, ut ad eos quæntotius remeares. Verumtamen quia
emergentia negotia nos compellunt, adhuc tibi quædam pro
temporis opportunitate injungimus, per quæ diutius oportet
te immorari. Significatum siquidem nobis est, quia nobilis
memoria Ildefonsi Regis filia Urraca Regina charissimum
fratrem nostrum Didacum Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopum
& nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum
dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ
cum honoribus in illius dare potestatem coegerit: neque ta-
men sic eum à captione dimisserit: quod profecto piaculum nul-
latenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Nostri enim à Domino
de

Anno de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit, &
1121 qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Præsentibus igitur literis dilectioni tue precipimus, ut eamdem Reginam remota dilatione commoneas, quatenus prædictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat. Castella & honores Ecclesiæ cum sua integritate restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesiæ satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, solicitude tua convocatis aliis fratribus & Episcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra divina omnia officia, præter infantium baptismum & morientium pœnitentiam, interdicat, donec quod tam pessime factum est, Ecclesiæ judicio plenarie corrigatur.
 Dat. Melfie Nonis Octobris. (Anno 1121)

Ad Toletanum Archiepiscopum de eodem.

2 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venabili fratri B. Toletano Archiepiscopo Apostolice Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Egregiæ memoriae Ildefonsi Regis filiam Urracam Reginam manus suas ad novum & pessimum facinus extendisse audivimus, & vehementius contristati sumus. Significatum nobis est siquidem, quod charissimum fratrem nostrum Didi-
 cum Compostellanae Ecclesiæ Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ cum honoribus in illius dare potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimitterit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Nostri enim à Dño. de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit: & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Præsentibus ergo literis fraternitati tue precipimus, ut eamdem Reginam, remota dilatione, commoneas, quatenus prædictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat, Castella & honores Ecclesiæ cum sua

Sua integritate restituat, & de tanta præsumptione Deo ejus- que Ecclesiæ satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, fraternitas tua convocatis aliis fratribus & Coepiscopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra Divina omnia officia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicat, donec quod tam pef- fime factum est, Ecclesiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfia Nonis Octobris.

Ad Episcopos Hispaniæ de eodem.

3 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Hispaniam, salutem & Apostolicam benedictionem. Quotiens nova & viris Catholicis non ferenda per alicujus nequitiam oriuntur, manu sunt celeri extirpanda, ne vires in posterum, quod absit, sumant: ad quæ solicitores existere nos oportet, quoniam licet indigni, Dei & Christi ejus locum in Ecclesia obtinemus. Significatum siquidem nobis est, quod Urraca Regina charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ cum honoribus dare in illius potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimiserit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Præsentibus itaque literis vobis præcipiendo mandamus, ut quando vel à fratre nostro Bernardo Toletano Archiepiscopo vel à filio nostro Bosone Presbytero Cardinali, quibus hanc causam commisimus, vocati fueritis; remota dilatione in unum convenire curetis, & eorum consilio in eamdem Reginam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferatis, & in tota ejus terra divina omnia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicatis officia, donec prædictum fratrem nos-

Anno nostrum liberum prorsus dimitat, Castella & honores Eccl^{ie}
 1121 clesie restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesie
 satisfaciat. Dat. Melfiae nonis Octobris.

Ad Reginam de eodem.

4 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Illustri
 Reginæ Urracæ salutem & Apostolicam bene-
 dictionem. Nisi gravissimam præsumptionem tuam corrigere
 summa cum festinatione curaveris, omnino tibi timendum est,
 ne Dei judicio gravissime feriaris: etenim manus tuas in
 Dei & Christi ejus Vicarium, venerabilem fratrem nos-
 trum Didacum Compostellanae Ecclesie Archiepiscopum, &
 nostrum in Provinciis quibusdam Legatum; diceris exten-
 disse, cui etiam amicitiam securitatemque promiseras. Cum
 scriptum sit de Sacerdotibus per Prophetam: Nolite tange-
 gere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malign-
 nari. Et iterum ipse Dominus dicit: Qui vos tangit, tan-
 git pupillam oculi mei. Ex nobis ipsis perpendere possumus,
 quantum nequitia hæc Omnipotenti debeat Domino displice-
 re, qui vel lesionem quamlibet in oculorum nostrorum pu-
 pillis absque gravi non possumus angustia tolerare. Ne igi-
 tur timenda illa divini judicii sententia feriaris, literarum
 tibi præsentium auctoritate præcipimus, ut prædictum fra-
 trem nostrum, remota dilatione, liberum prorsus dimitas,
 Castella Ecclesie cum honoribus quos abstulisti, restituas,
 & de tanto facinore Deo, ejusque Ecclesie, humiliter satis-
 facias: alioquin pro certo cognoveris quoniam qui Sacerdo-
 tem suum oculi sui pupillam constituit, super te graviter
 ulciscetur, & nos per nos ipsos & per fratres nostros ipsos au-
 xiliante, tam de persona tua, quam de factoribus, & de
 tota terra tua, eam justitiam faciemus, quod alii exemplo
 tuo in posterum talia non præsument. Dat. Melfiae nonis
 Octobris.

Ad

CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Chariſſimo nepoti ſuo Il. ſtrenuo & glorioſo Hispaniarum Regi, ſalutem & Apoftolicam benedictionem. Omnipotenti Deo & Domino noſtro Iefu-Chriſto gratias agimus, qui nos ægritudine graviffima laborantes, ſecundum miferationum ſuarum multitudinem priſtine reſtituit ſanitati: gratias etiam ei referimus quia infra urbem & extra urbem neccnon & per totam Italianam fideles Eccleſiae ita nobis uniti ſunt, quod omnes noſtræ parent humiliter voluntati. Verumtamen unum eſt ſuper quod vehementiſſime contriftamur, quia ſicut audivimus Mater tua Urraca Regina, nec Deum timens, nec beatissimo Apoftolo ejus Jacobo reverentiam exhibens, in Dei & Christi ejus Vicarium venerabilem fratre noſtrum Didacum Compostellanum Archiepifcopum, & noſtrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum, te preſente manus suas ſacrilega preſumptione extendit. Quanto autem dilectionis affeſtu idem frater noſter te amplexus fuerit, & quo te olim amore educaverit, tua non debet nunc obliuisci nobilitas. Noveris etiam Dominum in Evangelio dicere: Ego diligentes me diligo, & honorificantes me honorificabo. Si ergo predictus frater à pueritia personam tuam dilexit, ſi eam in quantum potuit ſublimavit, & ſi per te multa & gravia perpeſſus eſt; tu eum fili chariſſime diligas & honores, & per te ac per fideles tuos omnino ſtudeas ut à captione liber penitus dimittatur, quatenus exemplo hoc personæ alia te amplius diligent, vehementius de tua bonitate confidant, & ſe libentius pro tuo ſervitio defatigent. De cetero dilectionem tuam rogamus, ut ſaþe nobis ſtatum & incolumentatem tuam literis & nuntio intimare procureſ, quia ſi juware te ſufficienter non poſſumus, tuo tamen ſuccesſui congaudemus: etenim te tamquam chariſſimum ac ſpecialem Eccleſiae filium, & tamquam carnem noſtram,

anno vera dilectione diligimus, & nostrum tibi consilium & auxilium libentissime ministrabimus. Omnipotens Dominus beatorum Apostolorum suorum Petri & Pauli, necnon & Jacobi precibus, ad honorem suum, & tuam salutem, personam tuam, & regnum conservet, & te ad vitam pervenire faciat sempiternam. Datis Melfiae Nonis Octobris. Literas alias quas matri tuae mittimus, ei per tuum facias nuntium presentari.

De reconciliatione Archiepiscopi, & Reginæ, & Regis pueri. Cap. 49.

HAS quidem literas miserat Papa Calixtus Bosoni Romano Cardinali & Legato, Bernardo Toletano Archiepiscopo & Legato, ceterisque per Hispaniam Episcopis, necnon Reginæ tanti sceleris auctori, & Regi filio suo ad deliberationem & restitutionem prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati. Idem namque Archiepiscopus jam nefandæ mancipatus captioni, direxerat nuntios ad nepotem suum P. Beati Jacobi Ecclesiæ Decanum, qui in Francia philosophicam disciplinam adiscebat, & indicaverat ei captionem, modum, & causam suæ captionis. Qui assumptis secum quibusdam Canonicis, qui secum studium frequentabant, venit Cluniacum: post hæc consilio atque auxilio Abbatis Cluniacensis, Conventusque, necnon Principum Franciæ atque Burgundiæ, qui summa dilectione Compostellanum amplectebantur Archiepiscopum adiit Papam Calixtum, ostendens ei ejusmodi piaculum quod Urraca Hispaniæ Reginæ fecisset in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum. Suo itaque & consociorum suorum instinctu, & quoniam inter Papam Calixtum, ante Papatum & in Papatu, & inter Compostellanum Archiepiscopum ante Archiepiscopatum & in Archiepiscopatu, indissolubilis fructificabat charitas dilectionis: præterea quoniam justitiæ exigebat ratio, Papa præ-

prædictas ad Hispaniam delegaverat literas. Quibus visis, Regina tanti sceleris auëtor, satisfacere ac reconciliari Archiepiscopo fatagebat: blanditiis atque pollicitis, ut est argumentum mulieris, eum convertere elaborabat: sed postquam nec precibus nec pollicitis potuit eum immutari, protinus convertitur ad arma, congregat exercitum, venit ad Castellum Ciram, & ab hinc Taberolos, quasi Sali-nensem invasura pagum, de hinc celerrimo procinctu descendens Montem Sacrum consedit ibi cum exercitu suo. Cum ea erat Comes R. Comes M. Menendus Nunizi, & complures Gallæciae Principes cum phalangibus suis. Quod ut novit Archiepiscopus, confestim coadunato exercitu militum ac peditum & Compostellanorum ad radicem montis consedit ejusdem. Rex quoque puer Reginæ filius, Comes Petrus, Veremundus Petrides, Arias Petrides, & plures Gallæciae Principes cum immensa militum atque peditum multitudine in duplum majori quam Reginæ. Stabat utrinque exercitus: illi montis cacumina quæ occupaverant possidendo: isti ut eos ab ejusdem montis vertice dejicerent bellando. Quidam quidem erat difficilimum atque periculosisimum. Ceterum Regi & Archiepiscopo eorumque exercitui bellorum stimulos subministrabat, quod Regina in ejusdem montis crepidine Castellum machinabatur ædificare.

2 Primum itaque armatae utrinque phalanges bellorum inter se habuere congressus, & noctis intercedente crepusculo utrobique quibusdam prostratis ab incœpto destituerunt. In crastinum tamen bellum indicitur, & uterque ad bella animatur exercitus. Tunc Archiepiscopus, ut vidit inter matrem & filium bellum futurum, & plurimum utrinque populum peritum, paterna compunctus est pietate: intendit animum ad pacis foedera, & qualiter utrorumque dirimantur acies pertractat. Rogat Regem puerum pro pa-

Anno 1121 ce, rogit ut matri suæ reconcilietur. Mittit quoque nuntios ad Reginam, & ne se & suos eat perditum consulit. Ostendit ei maxima præ manibus, nisi resipiscat, discrimina, & terrendo eam nimis, ad pacis conatur inclinare reconciliationem. Sed cor ejus obduratum erat & impoenitens. Deinde Archiepiscopus convocat potentes atque peritos utriusque exercitus: ac inito cum eis consilio, omnimodis eos hortatur ad pacem. Quid plura? Ex utraque parte ducentos astringit juramento, qui pro posse nitantr ad pacis reformationem, & bellum quod erat præ manibus exterminent. Magna Archiepiscopi prudentia, tot tantorumque virorum utrinque stragem divertere & discordiam in contraria commutare. Hi ducenti consilio & auxilio Archiepiscopi statuunt X. Judices, qui jurejurando inter Regem & Archiepiscopum & inter Reginam justitiæ causas certius examinent, & examinatas dictante justitia dividant. Sancitum est etiam, quod quisquis sive Rex, sive Regina judicium eorum subire nollent, nec quod ipsi iudicarent adimplere, justitiæ transgressor haberetur: idcirco omni subterfugienti justitiam adversentur: justitiam vero sectanti sicuti Domino suffragentur: quod sic fore jurejurando stabilitum est. In primis itaque prædicti judices dijudicantes, præcipiunt ut Regina Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzata*, quæ violenter retinebat, Archiepiscopo sine protelatione restituat. Addunt insuper quod Regina Domnum Archiepiscopum & honorem B. Jacobi, quem propter Archiepiscopi captionem amiserat, recuperet. Verum enimvero quoniam Archiepiscopus fidei & veritatis justitiam in Regina modicam habebat, ne à judicii sententia pedem retrahat, juramentum, atque firmitatis scriptum habetur inter Archiepiscopum & Reginam quasi veritatis anchora. Hoc est autem scriptum & conventio inter Archiepiscum & Reginam.

Juramentum Reginæ.

ERA MC. LVIII. Ego Regina Domina Urra- Anno
3 ca do fidem meam vobis Domno Didaco ¹¹²¹
 Archiepiscopo & S. R. E. Legato per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod sim vobis fidelis Domina & amica, sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo in tota vita mea, augmentando vestram utilitatem, & destruendo vestrum malum, & defendam vitam vestram & membra & honorem quem haberis vel habituri estis pro posse meo contra omnes homines & supra omnes homines sine arte & malo ingenio: & neque per me, neque per meum consilium sitis captus, nec de vestro honore expulsus, & numquam faciam placitum cum aliquo homine ad detrimentum vestrum, & Civitatis B. Jacobi in tota vita mea, & si aliquod malum fuerit mihi dictum de vobis vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi isti qui sunt in hoc placito vestri & nostri homines, & recepta emendatione in tempore & loco convenienti stem in omni vita mea in prædicto placito, & numquam veniatis in expeditionem nostram, neque in Curiam meam, nisi quando volueritis, & dem vobis prædicto Archiepiscopo Dño. D. Castra vestra feria VI. in octavis istius natalis Dñi. videlicet Honestum, & S. Mariam de Lanzada, & quod in hoc pacto mihi absolveretis, sit absolutum.

Nos sexaginta Barones & milites Reginæ Dominæ U. juramus vobis Archiepiscopo Domno Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, quod si Regina Domina Urraca vobis quod superius dictum est non adimpleverit, nos stemus vobiscum sine mala arte & malo ingenio.

Anno

1121

De Castellorum redditione.

4 **S**icut Regina in hoc scripto pepigerat, ex parte adimplevit: Castellum namque *Honesti* in prætaxata VI. feria prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato reddidit. Verum enimvero Castellum S. Mariæ de Lanzata in sequenti die reddidit.

De miraculis quæ facta sunt in captione Archiepiscopi præsentibus Sarracenis, & de quodam eorum sanitati restituto. Cap. 50.

HOC autem quod in prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati prædicta captione acciderit, ad memoriam revocare non incommodum arbitror. Saracenorum Rex Ali nomine, qui & citra mare & trans mare Hiberiæ sceptrum habet in Agarenos, miserat Ismaelitas nuntios viros discretos atque illustres ad Reginam Urracam ejusque filium legationis gratia. Qui cum iter carperent ad occidentem, audito quod Regina cum filio suo in Gallæcia moraretur finibus, vident peregrinos Christicolas quam plures ad B. Jacobum orationis causa eentes & redeuntes: & admirantes sciscitantur Centurionem Petrum nomine, quem Christianum præducem & manutentorem inter christianos habebant, qui & eorum lingua satis peritus erat; quisham, inquiunt, iste est quem Christianorum multitudo tanta frequentat devotione? Quis iste tantus & talis, quem innumeri Christicolæ transpyrenæi & citra repetunt orationis gratia? tanta est euntium ad eum & redeuntium multitudo, ut vix pateat nobis liber callis ad occidentem. Respondetur illis, hunc esse B. Jacobum Domini & Salvatoris nostri Apostolum, Joannis Apostoli & Evangelistæ fratrem, & utrumque Zebedæi filium, cuius corpus in Gallæcia finibus habetur humatum, quem Galilia, Anglia, Latium, Alemania, omnesque Christicolarum

rum

rum Provinciae; & præcipue Hispania veneratur, utpote patronum & protutorem suum. Discit insuper stirps Ismaelitica, quod idem Jacobus Hierosolymis sub Herode paſſus, & Gallaciam fuerat advectus.

2 Cum autem ventum fuisset Compostellam, qui prius super auditis mirabantur, apostolicam conspicientes basilicam magno percutiuntur stupore. Pappæ inquiunt, quam nobile, quamque gloriosum Jacobi vestri præcellit ædificium! Infra & citra nostrum mare non vidimus huic comparandum. Per Mafomet, magna ei gloria collata est, si tantum pollet in superis, quam præclarum eum habetis in terris! Quid igitur patrocinii, quid auxilii colentibus se & venerantibus impartitur? Ad hæc Centurio lingua Ismaelitica: Tantam, inquit, à Domino nostro Jesu-Christo meritis & intercessionibus suis consequitur gratiam, quod per Dei misericordiam cæcis visum, claudis gresium, læprosis aliisque diversorum morborum generibus compeditis, salutem largitur. Subvenit atque opitulatur omnibus se devote depositibus, & transpyrenem & citra innumeris miraculis pollet. Hos enim compeditos, & carceri mancipatos liberavit, alios diuturno languore detentos sanavit: illis in difficilimis opem præsttit: ubique terrarum Omnipotens Deus meritis & intercessionibus B. Jacobi miracula sua ostendit. Ob hoc corpus ejus tanta frequentat multitudo, ob hoc innumeri opem ejus indubitanter exposcunt. Ad hæc stupent atque mirantur Ismaelitæ, & nihil ajunt suum scilicet Mafomet, nil tale posse fatentur. Centurio quidem utpote vir eloquentissimus atque prudentissimus, gentilium assidue confundebat incredulitatem, & Christianorum fidem laudibus & veritatis assertione extollebat, verissimis atque evidentissimis argumentis adtruebat Gentiles ignorantiae nube cæcatos varioque delusos errore. Contra hoc Ismaelitæ nullatenus præsumebant repugnare,

cum

Anno cum & præ oculis veritatis haberent indicia, & tanta B. Jacobi obſtupescerent gloria.

3 Interea loci prædictus Archiepiscopus à Regina capitatur : B. Jacobi Ecclesia sedet in tristitia : Clerus ac populus nimia afficitur molestia : turbantur pacifica , & tanto facinore Apostolica mœret provincia : tristibus commutantur læta , adversis obnubilantur prospera. Tunc Isinacilitæ , qui prius contra veritatis argumenta vix mutire audebant , audito quod Apostolice Sedis Archiepiscopus , & S. R. E. Legatus à Regina captus sit proditione , insultantes ajunt : Apostoli Jacobi Archiepiscopus Romanusque Legatus , Apostolicæ Ecclesiæ Pastor & protector , captus tenetur à femina. Magnum atque abhorrendum piaculum. Apostolus igitur Jacobus qui ut fatemini cæcis visum , claudis gressum restituit , si potens est , absolvat eum à muliebribus vinculis ; si potens est compeditos solvere , infirmos sanitati restituere , omnibusque se depositibus prout astruebatis opem ferre , subveniat ministro suo , qui subvenit transpyrenæis : qui subvenit universis , subveniat si potest suo Pontifici , quem tanta Christicolarum frequentat atque precatur multitudo , potentiaæ suæ vites in suo ostendat Episcopo , si potens est. Liberet eum , reddat atque restituat Ecclesiæ suæ , ut præesse , protegere , pacificare sicut heri & perendius valeat Ecclesiam & Provinciam suam. Liberet eum ne Ecclesia sua mœrore tabescat , & tabescendo in ecclipsim decidat. Quid multis immoror ? Argumentosa Gentilium eloquentia versa vice Christicolas impugnabat , & nisi Apostolus impræsentiarum suffragaretur , quasi tipsanas desuper pilo feriente Christi fidem contundebant. Centurio tamen B. Jacobi patrocinia devote poscentibus nullatenus deesse fiducialiter affirmabat. Quid inquit verbo fari , quidve de Dei prædestinatione nobis prodest discutere ? Altitudo divitiarum sapien-

tiæ

tiæ & Scientiæ Dei multa fieri permittit, ut in his virtutis suæ gloriam meritis & intercessionibus Sanctorum suorum ostendat: impios in Sanctos Dei salvire, & nequitiaæ suæ argumenta effectum permittit habere, ut impius in impietate sua pereat, & justus per Dei gratiam justitiæ suæ fructum percipiat, unde Psalmographus: *Vidi*, inquit, *impium superexaltatum & elevatum, & pertransii & ecce non erat.* Item: *Non vidi Justum derelictum, nec semen ejus querens panem.*

2 His atque aliis cum fidelium oratio protenderetur assidue, transactis octo diebus Archiepiscopus, ut supra perstrinximus, à Reginæ captione liberatur. Cui à captione redeunti occurrunt obviam Clerus & Populus Compostellæ, & remota mœstitiaæ nube gaudium & exultatio exortitur. Gaudet Compostellana Ecclesia Pastore soluto, & tota Civitas magno tripudiat gaudio. Ad hæc Ismaelitæ: Quidnam hoc est, inquiunt, cur universorum animos tanta pècurrit lætitia? Cuive tanta processionis gloria præparatur? Audiunt à Centurione: Beatus Jacobus Apostolus Archiepiscopum suum à mulieris liberavit vinculis, & eum sanum & incolumen suæ restituit Ecclesiæ. His auditis Ismaelitæ obstupefacti supramodum admirantur: Vere, ajunt, Jacobus Apostolus eum liberavit, & à persequentibus eum tutavit: vere divina virtus diabolica cassavit argumenta, & Serpentis annihilavit versutias. Stulte Christicolarum rationes antea expugnabamus: stulte in Apostolum Jacobum convititia jaciebamus. Merito habetur atque collaudatur à Christianis Patronus & protector, quibus suffragari non desinit, utpote pius atque tempestivus auxiliator. Jam Christicolarum atque Gentilium * licet fide dissentiant, ratio tamen concordat, & ab utrisque laus B. Jacobo per-

Yy.

sol-

(*). *Supple mentes, vel quid simile.*

Anno solvitur multimoda. Fiunt tam Gentiles quam Christiani
 1121 admiratores atque laudatores tanti miraculi, & nullus illorum per B. Jacobum factum fuisse ambigit.

5 Post hæc eisdem Ismaelitis Compostellæ diutius mortæ indulgentibus in cuiusdam eorum cervice apostema extortum contumuit, quod insanabile atque mortiferum penitus videbatur: hujusmodi enim solet vitæ aditus præcludere. Eamdem autem domum in qua & ipsi hospitabantur, quædam frequentabat vidua, quæ cereis & oblationibus Apostolica quotidie vissitabat limina, & orationibus insistens saepius ibidem pernoctabat. Quod Ismaelitæ conscientes sciscitantur quo & quare vidua illa tanta solicitudine defferret supradicta? Responsum est eis: Quod B. Jacobi Apostoli clementiam pro remedio animæ suæ, & parentum suorum, ceterorumque fidelium, his atque aliis exoraret. Forsitan & Gentilium perfidia hujusmodi impropereare atque deridere auderet hostias, nisi evidentissimum apostolicæ virtutis miraculum in prædicta Archiepiscopi & Legati deliberatione vidissent. Jam vero nec miraculo derogare, nec Apostoli gloriam minuere præsumebant: at ille in cuius cervice apostema extumescebat, obsecro, inquit, intercede pro me ad Apostolum vestrum, cuius patrocinia potentibus præsto esse videmus: precare ut & mihi dignetur esse propitius, quandoquidem potens est per Dei misericordiam. Fer quoque ad ejus altare pro me hunc cereum (& dedit) & supplica ei ut ab hujus apostematis tubertate me reddat incolumen. Ad hoc vidua præ gaudio subridens ait: Gratias ago Deo & B. Jacobo, qui vobis suæ virtutis patefecit mirabilia, & veritatis lumen; non tamen adhuc ad plenum vobis ostendit: & accipiens cereum cum eodem cereo illius apostema tetigit factò desuper signo Crucis; deinde abiit ad Ecclesiam, & more solito obtulit oblationes: orationem fecit: expleta oratione cereum quem accep-

perat ab Ismaelita obtulit , orationibus orationem addidit, Anno
supplicans B. Jacobo ut prædictum Ismaelitam incolumitati
restituat , eumque per Dei misericordiam ab apostematis
peste mortifera liberum reddat. Vix peracta oratione apo-
stematis conglutinatio exinanitur. Ismaelita incolumitati re-
stituitur. Remanet tamen cicatrix , signum videlicet exina-
nitæ pestis. Magna & ineffabilis Dei misericordia quæ per
Crucis signum, quod gentibus secundum Apostolum est stul-
titia , salutis remedia ipsis etiam gentibus conferre non refu-
tat. Magna quoque B. Jacobi Apostoli clementia , qui pro
quibuscumque opem sibi depositibus Dominum suum ex-
orare eisque salutis gratia subvenire non destitit.

6 Postquam Ismaelita præsensit B. Jacobi patrocinia
& mortiferi apostematis pestem exinanitam, ipsi & compli-
ces sui præ nimietate gaudii obstupefacti lætantur, tantique
miraculi virtutem admirantur. Ostendunt Centurioni cete-
risque Christicolis quid qualiterve acciderit , & Apostoli
virtutem medicinæ suffragium prævenisse conclamat. Quid
plura? Collaudatur atque magnificatur à fidelibus & ab infi-
delibus B. Jacobus Apostolus, ut puta patrocinator clemen-
tissimus : profitentur omnes in publico Apostoli Jacobi per
Dei gratiam mirificam potentiam, & dignis efferunt eum præ-
coniis. Demum Ismaelitæ inquiunt, sicut fama nobis retu-
lerat , magnam hujus Apostoli clementiam in Archiepiscopij
vestri solutione , & in sodalis nostri apostemate mirificam
quoque virtutem vidimus , & testimonium perhibemus : me-
rito à Christianis Transpyrenæis & citra orationis gratia re-
quiritur : merito tanta devotione à Christicolarum multitu-
dine exoratur : merito Patronus , & Protector à Christianis
appellatur & habetur. Mirabamur quæ est peregrinorum
euntium atque redeuntium frequentiam : mirabamur tan-
tam in terris huic Apostolo collatam gloriam : mirabamur
non miranda , obstupebamus non stupenda : non est igitur

Anno 1121 **operæ** pretium tanta Apostoli Jacobi silentio clauderè miracula : fient profecto ista palam per universam nationis nostræ Provinciam , & hujus Apostoli in gente nostra narrabuntur patrocinia : gloriam illius atque virtutem longe latetque vulgabimus : præcones erimus veritatis & eorum quæ vidimus veridici relatores : efferemus prout dignum est Apostolum Jacobum : referemus ejus magnalia, Evangelistæ facti in Dei omnipotentis magnificentia , & in Apostoli suæ clementia. O quanta Dei pietas , qui per Apostolum suum etiam infidelibus miracula potentiae suæ exhibet ! O quanta Dei benignitas , qui misericordiam suam fidelibus & infidelibus tempore necessitatis non designat largiri , de qua scriptum est : Speciosa misericordia Dei tempore tribulationis , quasi nubes pluviae in tempore siccitatis. Quam misericordiam nos quoque præsto habere in omnibus & ubique mereamur, ipso proprio qui est fons misericordiæ.

De Castello Pharo recuperato. Cap. 51.

Intra Archiepiscopus licet immanium præpedine detineretur negotiorum , utpote tantarum tempore tribulationum , ad nancendum B. Jacobi Castellum *Pharum* nomine , intendit animum. Nempe admodum utile animadvertis recuperatis jam aliis & hoc recuperari , quod Regina dolose machinando olim extorserat ab eo , & odii fomite quod exercuerat in Archiepiscopum , commendavit cuiquam suorum Principum. Qui tamen Decurio præcipiente Regina jutamentum atque homagium fecerat Archiepiscopo , scilicet idem Castellum se pro parte & obsequio B. Jacobi fideliter retenturum. Non multo temporis intervallo Veremundus Petri Consul's filius ceperat eundem Dominum & possessorem Castelli proditione : quem compedibus vincituin dura captionis coercuerat poena , ut Castellum ab eo extorqueret hac injuria. Cum autem ille Castelli protellaret dditionem , tra-

be pectori ejus superposita ni citius Castellum sibi reddatur , oculorum effosionem Veremundus ei profecto minatur , sicque proditione voti sui compote Petrides prædictum adeptus est Castellum. Quo agnito Archiepiscopus modo multa polliceri Veremundo cœpit , modo multa minari , ut sic B. Jacobi ab eo habeat Castellum. At vero Veremundus nec pollicitis Archiepiscopi , nec minis accommodat animum , nec spiritualem , nec materialem ejus metuit gladium. Quippe tantum taleque Municipium retinere utilius opinatur. Tandem Archiepiscopus ut videt Veremundum à proditiosa Castelli usurpatione nullatenus desistere , coadunato exercitu ad Castelli tendit obfessionem. Quod ut circumquaque innotuit , Fredenandus ejusdem V. frater , & Munio Consul , levir ipsius , ambo videlicet Municipes Archiepiscopi & fideles , adeunt Archiepiscopum : ineunt cum eo colloquium de Veremundi reconciliatione , & de Castelli redditione : hinc enim cogebat eos sanguinis propinquitas , hinc Archiepiscopi obsequialis fidelitas atque utilitas : multis quidem atque diversis inter Archiepiscopum & Veremundum disputant colloquiis , ut & ille reddat Castellum , & Archiepiscopum habeat sibi retributorem & amicum. Quid plura ? Veremundus invitus atque coactus reddidit Castellum Archiepiscopo , & ipse dedit hoc ad custodiendum cuidam Ecclesiæ B. Jacobi Archidiacono , cui nomen Petrus , Patronimicum autem Cresconides. Veremundum siquidem jam sibi reconciliatum Frederando fratre ejus & Munione Consule ejusdem leviro , causam illius cum Archiepiscopo pertractantibus & pro eo interpellantibus , sedavit datibis aliisque præstimoniiis.

Dein-

Anno 2 Deinde Archiepiscopus consilio habito cum Canonicis dederat idem Castellum Fredenando ejusdem Veremundi fratri. Hic Archiepiscopo ut puta ejus militiae princeps obsequebatur , & ab eo plurima habebat præstmonia. Juravit tamen idem Fredenandus , & hominum fecit Archiepiscopo , videlicet Castellum hoc se pro B. Jacobi jure & obsequio habiturum, & Archiepiscopo vel Canonicis postquam postularent absque controversia redditurum. Denique idem Fredenandus cum adiret Portugalliam commendavit idem Castellum Comiti M. leviro suo , accepta ab eo (1) quod postquam præciperet reddi , illud absque aliqua contradictione Archiepiscopo vel ejus Canonicis redideret. Post hoc temporis intervallum processerat, & ad recuperandum Castellum Archiepiscopus propensius anhelans, tam per literas quam per nuntios prædictum Fredenandum jam Consulem in Portugallia solicitavit de Castelli redditione. Qui jurisjurandi & hominii , quod Archiepiscopo fecerat , non immemor , Comiti M. jussérat reddere Castellum Archiepiscopo. Verum ille Castello privari , ut pote tali municipio , molestius tulit. Demum Archiepiscopus intonat Comiti M. qui ab eo plurima & largiora præstmonia habebat , aut Castellum reddit sibi remota protelatione , aut Archiepiscopum habeat inimicum ablata sibi B. Jacobi præstmoniorum ubertate , quod immanissimi causa efficiens damni ei fieret: propterea Comes M. nolens , immo invitus atque coactus , reddit Castellum Archiepiscopo. Archiepiscopus vero commendavit hoc cuidam Proceri suo: sicque actum est, ut & ea Castella quæ in captione amiserat , & cetera post deliberationem suam prædictus acquireret opitulante B. Jacobo Archiepiscopus , quæ usque in hodiernum diem præsidio atque cautela ejusdem Archie-

(1) *Deest fide , vel securitate.*

chiepiscopi sunt juris & proprietatis Beati Jacobi.

De Concilio Compostellæ celebrato. Cap. 52.

Anno

1122

Eodem tempore prædictus Archiepiscopus & Legatus, licet ingruentibus undique persecutionum tumultibus, Bracarensis & Emeritanæ provinciarum Episcopos & Abbates vocavit ad Concilium, utpote ad Dei anhelans servitium, & ad corroborandum Sanctæ Ecclesiae statum. Huic itaque Concilio interfuerunt D. Auriensis Episcopus, A. Tudensis Episcopus, G. Columbriensis Episcopus, H. Portugalensis Episcopus, M. Minduniensis Episcopus, S. Abilensis Episcopus, & eorum Abbates. Salmanticensis Episcopus expulsus erat à Sede sua & fugitus: Rex namque Aragonensis expulerat eum, & in ejus Ecclesia idolatras & Ecclesiæ Sanctæ inthronizaverat incestatores. Qui Salmanticensis cum prædicto diutius Compostellæ moratus Archiepiscopo ejusdem licentia perendie cum Regina discesserat: acceperat quoque dona ab Archiepiscopo, & Capellam ad celebrandum pontificale officium. Lucef sis autem Episcopus qui eodem tempore obsequebatur Reginæ in urbe sua commoranti, misit ad Concilium Abbates & Clericos suæ Dioeceseos, qui ejus excusarent absentiam. Interfuerunt omnes Abbates & Clerici Asturientes privati Pastore: nuper enim Pastor eorum persolverat jura naturæ. Bracarensis Archiepiscopus quoniam circa id temporis in Numantiæ morabatur finibus, nec huic poterat Concilio interesse, direxit huc Abbates & Clericos suæ Metropoleos: & ibidem de Ecclesiæ suæ finibus cum Portugalensi satis disceptavit Episcopo. Celebratum est autem hoc Concilium Compostellæ Consilio Regis & Reginæ mediante Quadragesima in Era I. C. L. X. (#) VIII. idus Martii à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Legato. Tanta Cleri ac populi Principumque Gallæciæ convenit multitudo, quod vix in Apostolica, licet magnæ sit quan-

ti-

*

Anno

1122

Anno titatis , contineretur Ecclesia. In eodem equidem Concilio
1122 propensius pertractatum est de statu Sanctæ Ecclesiæ propter
 persecutionum tumultus per nimium tunc vacillante , & de
 pacis stabilitate.

Quod Dominus liberavit eum de manibus Sarracenorum dum
adhuc esset in juventute. Cap. 53.

MAgna omnipotentis Dei pietas , magna Domini qui
 novit eos qui sunt ejus misericordia , qui Compos-
 tellanum Archiepiscopum & Legatum , à manibus Jezabel,
 ut prænotatum est , B. Jacobo Apostolo patrocinante , libe-
 ravit. Nempe potentia Dei dextera quam plures & diffi-
 cilimos idem Archiepiscopus evasit angustiarum laqueos,
 ut supra partim diximus. Eadem quoque & cetera sub uno
 ad memoriam revocare opera pretium arbitrör : nollo in-
 quam stylus meus inertia arguatur. Cum igitur idem Ar-
 chiepiscopus ante Episcopatum post primam videlicet hono-
 ris B. Jacobi præposituram , * in procinctu cum Comite
 Ann. R. & cum optimatibus Gallæciæ ad extirpandam tenderet
1095 perfidiam Gentilium , Sarraceni collectis undique viribus ,
 Christicolarum Castra prope Olisbonam circumdantes , im-
 mensa obsederunt bellatorum multitudine. Tanta conflu-
 xerat incredulæ gentis multitudo , tanta convenerant Barba-
 rorum agmina ad Christianorum perniciem impetum fac-
 turi. Denique cum Christianorum alios cæderent , alios
 vinculis manciparent ; ipse licet inermis protegente eum
 Omnipotentis dextera , à telorum grandine , à tanta san-
 guinis effusione , immo ab ipsis Sarracenorum manibus ,
 liber & incolmis evasit. Illud enim Davidicum habuit
 in corde & in ore : *Dominus eripuit me de medio inimico-
 rum meorum.* Et illud Salomonis in Canticis canticorum de
 Divina protectione & ineffabili gratia Domini : *Læva ejus
 sub capite meo , & dextera illius amplexabitur me.*

Quando aliis ruentibus de opere B. Jacobi in sede sua reman- Anno.
et etiam in seculo sit incolumis. 1122.

Trahsacto quoque non modico temporis inter-
 vallo, videlicet *cum jam Episcoparet*, * qua-
 ãam die confederat in fabrica Ecclesiæ B. Jacobi super cra-
 tes in sublimi cum copiosa populi multitudine: dumque
 ibi plurimorum, utpote in præsentia Episcopi B. Jacobi,
 diffinirentur causæ, inter cetera ipse Episcopus militem
 quandam reatu surti arguebat. (hujus namque noxæ parti-
 cipes præcipue semper habuit exosos, & à Gallæcis tale
 aucupium penitus resecare visus est.) Prædicto itaque mi-
 lite ab Episcopo ducto in causam, & de furti commissione
 appellato, subito crates nimio pondere corruunt in imum:
 corruit & ipsa multitudo populi, alios semineces, alios
 fractis cruribus, vel tibiis sive brachiis, utpote tanto
 præcipitio collissos videt. Episcopus autem cum uno tan-
 tum socio super quandam partem trabium quasi in aere pen-
 dens, divina eum protegente gratia incolumis remansit:
 alii omnes collissi ruerunt. Ipse uno tantum comite in sede
 sua resedit. Post hæc appositis scalis atque restibus Epis-
 copus cum suo sodali ad ima incolumis deducitur: cunctis
 que admirantibus in tanto periculo stetit illæsus. Miles
 quem superius in causa pro furto ab Episcopo ductum me-
 minimus, collissus graviter, fracto crure atque tibia, ad-
 duicitur ad Episcopum: quem cum vidisset Episcopus pessi-
 ma collisione flagellatum, divina, inquit, ultione actum
 est. Ego quidem pro furti calumnia in te animadvertere
 volebam: Deus autem Justus Judex in te exercuit suam
 sententiam. Absit ut post Divinam in te ultionem, huma-
 ni examinis flagello feriaris. Scriptum est enim: *Non judica-*
bis in id ipsum. Cessa igitur frater ab hac nequitia,
 & ille, ait, qui te suæ correptionis virga percussit, con-
 soletur te, utpote piissimus Pater, baculo paternæ substi-

 Poff
Ann.
1100

Anno 1122 tationis. Gratias uterque agamus Deo de ineffabili consilii sui magnificentia : me piissimi patris clementia in tanto periculo conservavit illæsum . te læsit ut ab incopta nequitia resipiscas in posterum : maxima Dei pietas , maxima ejus patientia qui neminem vult perire , sed omnes homines vult salvos fieri.

Quando apud Iriam ruente Palatio incolumis evasit.

Circa Ann. 1107

3 **I**TEM quadam die idem Episcopus apud *Iriam* in excelsō residebat solio , causasque publicas dic- tante iustitia examinabat , maxima quidem hominum illuc convenerat multitudo , ut puta ad tanti viri præsentiam , alii ut de acceptis injuriis justam reciperent satisfactionem , alii advocati ut satisfacerent ; ceteri ut Legum & plebis scitorum diffinitiones & iustitiæ perciperent exercitationes . Miles quoquā quidam præpotens intererat , quem Episco- pus propter incestam consanguinitatis copulam gladio per- cussérat anathematis , & à liminibus Ecclesiae sequestráve- rat. Hunc Episcopus intendens à tanti incesti revocare facinore , evangelizabat ei verba vitæ & disciplinæ : hinc terrebat eum gehennæ incendiis , & nisi resipiscat perpe- tuis cruciatibus mancipandum astruebat : hinc si resipiscat , æternæ vitæ beatitudinem & in cælesti gloria felicem polli- cebatur mansionem. Dum hæc aguntur & miles de con- sanguinitatis copula à Præsule arguitur , subito corruit so- lium testi , atque parietum ; solutis compagibus : ruunt omnes in præcipitum , trabium , tegularum , lapidumve pondere obruti , colliduntur tantæ ruinæ congerie , alii fractis cruribus vel brachiis , alii toto corpore collisso semineces . Fit confluxus populorum ad tantæ ruinæ sonitum : curritur utrimque ad pontificalis Palatii præcipitum ; alii parentes , alii amicos , alii natos flendo & ejulando sub la- pidum aggere , sub fragmentorum congerie requirunt , in- ventos etiam semineces abstrahunt : pars autem illa solii in

qua Episcopus solus in scanno suo residebat, firma stetit atque illæssa; nec corruentis Palatii strage aliquatenus labefacta. Ex consuetudine equidem habetur Episcopum S. Jacobi præ nimia honoris excellentia, nisi alius intersit Episcopus, aut Rex; aut alia excellens persona, solum in sedili suo sedere. Prædictus Episcopus ea die Missam de Resurrectione Domini celebrayerat. Hunc ergo in tanto periculo sibi habuit propitium, cui laudes & orationes persolverat, sacrosanctum offerendo Sacrificium, Divina namque protectus gratia corruente undique Palatio, ceterisque prostratis, solus in sede sua illæsus atque incolmis permansit, ac tantum solii salva parte, in qua ipse residebat. Scriptum quippe est: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Et: *Custodit Dominus omnes diligentes se.* Miles, quem supra meminimus, postquam de ruinæ congerie graviter collissus evasit, mox Episcopi prostratus pedibus, abrenunciat illicitæ consanguinitatis copulæ, & in quo prius incorrigibilis fuerat, jam gerens poenitudinem orat atque precatur dari sibi poenitentiam. Ad quem Episcopus: *Nosti (inquit) fili carissime, quanta circa cordis tui duritiam usque modo fuerit misericordia Domini : ipse enim peccatorēm non vult perire, sed magis ut convertatur & vivat ; ipse quoque quem diligit castigat, flagellat omnem filium quem recipit.* Ut ergo fili super te peccatore poenitentiam agente majus gaudium sit in Cælo quam super nonaginta novem justis, qui non indigent poenitentia, accipe poenitentiam & convertere ad Dominum Deum tuum, & ipse convertetur ad te. *Ipse equidem castigavit te, quia te diligit : flagellavit, quia ut filium recipit.* Hæc sunt flagella paternæ pietatis: hæc sunt verbera Divinæ correctiōnis: *noli spectare flagella iracundia; ne thesaurizes tibi iram in die iræ.* Quid plura? Miles accepta ab Episcopo poenitentia, ab illicita consanguinitatis copula revocatur.

Anno Hæc dies bina nobis præbuit trophea: bina contulit Ecclesiæ gaudia; & de Episcopi in tanto periculo incolumitate, & de militis ab illicita copula pœnituidine.

Qualiter evasit à captione Ariae Petrizi.

Anno

1110

4 **I**DEM quoque Episcopus post aliquantum tempore

ris Gallæcia discordiae facibüs accensa, quantum ad reformationem pacis anhelaverit, luce clarius patet. Cum enim post mortem Regis bonæ memoriæ Domini Alfonsi, quidam nequitiae complices Gallæciam guerris tumultuari sitientes, obsedissent in Castello Minei Regen puerum, Comitis Raymundi, & Reginæ Urracæ filium, & Comitisam Comitis P. Nutritii Regis uxorem, pluresque Gallæcia optimates, sicut in priori libro dictum est, Episcopus & eos absolvere, & pacis jucunditatem revocare intendebat. Porro necessarium ducens (1) inimicitarum aculeos, conspirationum molimenta, proditionum incentivā, resecare. Verum enivero cuin prædictis obsessis abominabilis Ariæ Petride ejusque complicum proditione Episcopus captione mancipatus est. Quo capto Reges, Principes, Duces, Marchiones honoris sui primatum usurpare nitebantur; plures, tam proditionis autores, quam ceteri, ad vendicandum sibi B. Jacobi honorem animabantur; sed qualiter immensa Dei clementia ejusque mirifica misericordia à perjurorum proditorum manibus eum liberaverit, nostrum quidem est mirari, Divinæ autem providentiae est talia operari. Ipse qui ait: *Confidite, ego vici mundum,* eripuit eum de manibus inimicorum suorum, & super inimicos suos excelsum fecit eum. Superius quidem hæc breviter scripta sunt: sed & cum ceteris hic annotari arbitror opportunum, ut viiso à quantis eum Dominus eripuit periculis, ceteri amplius confidant de misericordia Domini.

Quan-

(1) Ducebat legendum, vel aliquid deesse fatendum est.

Qualiter evasit à bello de Angos.

DEnique soluto Episcopo ceterisque denum solumnis, unctoque ab eo prædicto pueru Compostellæ in Regen, & sic Gallæcis pace confoederatis; idem Episcopus cum Rege pueru & cum Gallæcorum Principibus properat in procinctum, nempe à non modica citra pontem Gronii parte Regni Regem expellere Aragonensem, quam violenter atque fraudulenter usurpaverat, justum & sanctum fore arbitrabatur: justitiæ etenim est unicuique attribuere quod suum est. Ceterum postquam ad fontem *de Angos*, prope scilicet Legionensem civitatem, ventum est, adest eis obviam Aragonensis cum copiosa militum atque peditum multitudine: bello utrinque conserto prostratisque utrinque quam pluribus Gallæcorum, alii interempti, alii capti, alii in fugam versi sunt. Belliger Aragonensis priusquam phalanges suæ bellum conseruissent, decem audacioribus atque fortioribus si procinctus id negotii injunxit, ut circumspicerent & explorarent qua parte belli confisteret Episcopus B. Jacobi. Insuper addidit atque indixit, ut persequerentur eum donec caperent. Si enim Compostellana Ecclesiæ Episcopus caperetur; sperabat Aragonensis Gallæciam facile se invassurum, statimque juri suo vindicaturum. Quidni? Episcopus Gallæciae tutor, protector, atque patrocinator erat: ceteris ad discordiæ tumultus ruentibus, bellaque & seditiones concitantibus, ipse reconciliator, ipse pacis justitiæ atque veritatis amator constanter permanebat. Gallæciae Regnum licet ex parte divisum, consolabatur atque consolidabat: idcirco his qui omnia turbari, omnia pessundari sitiunt, odio habebatur: ceteris qui his contraria sectantur, ut Pater & Dominus diligebatur. Potito Aragonensi tyranno victoriæ palma, licet quibus Rex injunxerat Episcopum circumquaque sollicitius requirerent, & in ejus captionem animosius ruerent, ille

Anno
1122
Anno
1111.

ta-

Anno tamen qui non deserit sperantes in se , qui diligit diligenter
 112² se , præsto ei affluit : nimis à persecutoribus tutavit
 eum , à faucibus hiantium , à dentibus leonum eripuit
 eum , per medias hostium acies , per medias bellatorum phal-
 langes , per ipsos sequentium gladios , protegente eum Di-
 vina potentia in columnis evasit . Ei igitur à quo omne bo-
 num procedit Episcopus tantum ascribens patrocinium , aje-
 bat : *Dominus mihi adjutor , & ego despiciam inimicos*
meos. Recoleatis tandem his qui à bello evaserant , pluri-
 bus tamen amissis , sicut in primo libro patet , * ad pro-
 C.73. pria reversus est .

*Qualiter evasit de incendio turris , & de medio inimico-
 rum suorum.*

Anno 6 **L**apsi præterea non modico tempore Clerici at-
 1117 que Cives Compostellæ in ipsum conspirave-
 runt & conjuraverunt Episcopum : saepius eum expellere
 ab Episcopatu moliti sunt : saepius cum Regina molimenta
 prodictionis in eum machinati sunt : saepius Reges & Princi-
 pes in eum surrexerunt : sed Dominus erat ei adjutor , nec
 timebat quid sibi faceret homo . Cum autem conspirationis
 & conjurationis seditionarii , complices iniquitatis suæ,
 casses penitus cassari doluissent , facto impetu insurrexerunt
 in Episcopum , & in Reginam , lapides , tela , ignem in eos
 jacientes , mortemque omnimodis comminantes . Sed qua-
 liter fortis dextera justi judicis , cui omnia possibilia sunt ,
 eripuerit eum ab obsidione & incendio turris , qualiter per
 medios hostium circumstantium cuneos eum deduxerit , qua-
 liter ab ipsis insecutorum sanguinem ejus sitientium pugio-
 nibus , eum liberavit , qualiter de medio inimicorum suo-
 rum per medium etiam excubiarum eum extraxerit , qualiter
 deinde super inimicos suos excelsum eum fecerit , hu-
 mani capacitas ingenii non sufficit intelligere , nedum ad
 plenum describere . Verumtamen quantum ingenii mei si-
 tula

tula capere sufficit ; historiæ series in priori libro indicat. Verba Domini sunt hæc : *Si habueritis fidem tamquam granum sinapis, dicetis huic monti transfer te, & transferet se.* Cum enim justus ex fide vivat habens quidem omnia & abundans, non est dubium quin vivat in eo qui dixit : *Ego sum via, veritas, & vita.* Ipse viam servorum suorum in pacem dirigit, ipse veritatem sectantes tuetur atque custodit, ipse vita viventes à dextris & à sinistris protegit. Episcopus hanc viam tenuit, hanc veritatem dilexit, hanc vitam desideravit : ab eo igitur quem dilexit dilectus est, ab eo protectus est, ab eo super inimicos suos excelsus factus est.

7 Regina quoque in eundem & in Episcopatu & in Archiepiscopatu plurima machinata fuerat : ipsa nimirum Ecclesiæ ubique per Regnum suum auro, argento, & quibusque pretioliis expoliaverat : Civitates, oppida, Castella, villas, ut res usque in hodiernum diem ostendit, pessundarat : pacem & iustitiam, earumque collegas effugaverat. Cum ejus indefessa voracitas Regnum pessundedit Hibernum, restabat Ecclesia B. Jacobi, & ejus honores in quibus prædicta Jezabel deprædare ardebat : idcirco inter eam & hujus Ecclesiæ Pastorem saepius pacis dirumpabantur foedera : ipsa enim assidue ad rapinam & ad excidium anhelabat : Archiepiscopus lupinam rabiem ab ovili suo arcebre, beluinos dentes ab Ecclesiæ suæ corpore amovere, velut strenus Pastor viriliter elaborabat. Sed cum muliebris animi molimenta saepius cassarentur, nec vi, nec dolo rabiem suam fera crinis satiare quivisset, ad majora nequitia argumenta intendit animum. Scriptum est enim : *Instantia concupiscentiae transvertit sensum.* Demum tanto dilectionis foedere Regina confederavit sibi Archiepiscopum, tot tantisque juramentis obligavit se illi, quod omnia fraudis emolimenta crederentur abesse, sese etiam Archie-

Anno chiepiscopo admodum exhibuit obnoxiam: Archiepisco
 1122 pus credens omnem iniquitatis filicem ab ea funditus era-
 dicatam credebat se illi: nempe verum est illud poeticum:
 Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu;
 obsequebatur ei propensiis, opitulabatur attentius, & in
 Gallæcia & etiam in Portugallia finibus: quod superius in
 C. 40. hoc libro stylo meo dilucidatum est. Quid multis immoror?
 dum redirent à Portugallia Regina tot foederibus, totque
 juramentis spretis, nec dominium nec homines verita ne-
 fandissima proditione cepit Archiepiscopum, & inclusit
 in municipiis suis. Post hæc ad rapinam. & excidium Ca-
 nonicorum atque Civium, immò totius honoris B. Jaco-
 bi, jam voti sui compos animatur: nil sibi obfuturum esse
 capto capite, sed omnia in manibus suis fore opinatur:
 polluitur animus ejus sacrilegio sceleratissimæ voluntatis
 spoliandi Deum & homines: ait enim B. Augustinus: Per-
 fecta voluntas faciendi reputabitur pro opere facti. Item:
Voluisti, sed non potuisti, sic annotat Deus quasi feceris
quod voluisti. Perjuriis facinora conglutinat, sacrilegiis
 sacrilegia accumulat: Sed qui tres pueros de camino ignis
 ardantis liberavit, quique B. Petrum de carcere Herodis
 eripuit, ipse Archiepiscopum ab execribili captione Regi-
 ñæ abstraxit. Miro equidem & ineffabili medo, illa no-
 lente, illa renitente, liberatus est. Mirantibus quoque &
 his qui interfuerent, & absentibus qui audiere modum so-
 lutionis illius ex improviso & inopinato, voluit sic fieri di-
 vina providentia, ut octavo die à captionis carcere li-
 beraretur. Noluit quod summæ tantum fuerat potentiae,
 humanæ adscribi audaciæ. Miratus est & ipse Archiepis-
 copus (sicut ab ore ejus saepius audivimus) Dei virtutem
 tam efficaciter, tamque celeriter sibi fuisse propitiari,
 non suis meritis, sed divinæ ascribens miserationi. Pius
 & misericors Dominus, qui eum de tot tantisque libe-
 ra-

ravit angustiis ; noluit servum suum deserere, in vinculis mulieris Babiloniae : noluit Apostoli sui Ecclesiam tali Præsule privari : noluit eam leonum atque luporum dentibus dilaniari : noluit sacra & non sacra à perditissimis perditum iri. Mira & ineffabilis Dei dispensatio ! qui servos suos ab impiis patitur premi & affligi, ut ostendat in eis brachium supernæ virtutis, relaxat fræna iniquorum, ut augeatur fidelibus suis retributio meritorum. Crescente enim persecutionis pugna, crescit & victoriae palma : unde scriptum est : *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Et in alio loco : *Vincenti dabo edere de ligno vita.* Forte & efficax fuit brachium Domini in solutione Archiepiscopi, maximum equidem & abhorrendum piaculum in Christum Domini talia fieri : abominabilius, & execrabilius fuerat hoc facinus, efficacius & admirabilius fuit in eo miraculum mirifici omnipotentatus : idcirco cum hoc excellentiori atque admirabiliori patrocinio in nefandiori atque execrabiliori piaculo, cetera quæ prædicta sunt ad memoriam revocare volui. Omnes itaque qui de misericordia Dñi confidunt, audiant & intelligant efficacem superni patrocina-
tus circa Archiepiscopum magnificentiam, & glorificant Patrem qui est in Cælo & in terra.

De conductu aquarum quæ profundunt ante Porticum Ecclesie

B. Jacobi. Cap. 154.

Intra cetera prædicti Archiepiscopi & Legati opera, quoddam nobile & præclarum opus oblivione non debet obnubilari : exigit enim ipsius operis admiranda utilitas, ut quanto per se jucundatur non inglorium ; tanto per me laudibus efferatur ad plenum. Quæ digna sunt laude digna est præconando memoriæ commendare. Cum igitur Archiepiscopus indefessa solicitudine pervigil. comperisset B. Jacobi peregrinos perniciem substinere aqua-

Anno 1122 rum inopiam, paterna pietate compunctus indoluit. Novem
 rat illud Apostoli : *Si compatimur, & conregnabimus.* Com-
 patiebatur peregrinis qui ad Apostolicam venientes Eccle-
 siam, die ac nocte aquam ad hauriendum, seu aliis usibus
 necessariam requirebant, nec inveniebant : saepius neces-
 sitas compellebat eos aquam emere ab hospitibus, seu ab
 aliis dato pretio, & quod ad victus emptionem reserva-
 bant, in aquæ usus partim consumebatur : hi vero qui-
 bus pecuniaæ deerat marsupium, saepissime tolerabant acer-
 rimam aquarum penuriam. Nimirum tanta ad B. Jaco-
 bi Ecclesiam confluit peregrinorum multitudo ! Diu Ar-
 chiepiscopus adhibere remedium excogitavit, sed arduum,
 immò difficultimum erat. Tandem hortatu, & admonitu,
 jussu, & ostensu ejus Bernaldus Ecclesiæ B. Jacobi Thesau-
 rarius cœpit aquæductus componere : per milliarium igitur
 fere extra suburbium Compostellæ aquæductus atque mea-
 tus subterranei componuntur. Magno labore, maximo pe-
 cuniarum erogatu, aquarum cursus ad Ecclesiam dirigitur,
 & cavato atque composito alveo adducitur. Postquam au-
 tem ventum est prope Ecclesiam S. Martini, secus videlicet
 domum Petri Anaiade, ab hinc lignæ canales ferro &
 plumbo consolidatae suscipiunt aquarum torrentem, &
 partem ejiciunt ante porticum Apostolicæ Ecclesiæ, par-
 tem in Claustrum S. Martini Monachorum usibus profutu-
 ram. In eodem quoque Monastério tanta sustinebatur
 aquarum penuria, quod etiam ad ablendum manus, nisi
 aliunde efferretur, aquam non haberent : harum autem
 aquarum tanta manat abundantia, quod & Monasterio S.
 Martini sufficit, & ante B. Jacobi Ecclesiam torrente im-
 petu profuit, per ipsas lignæ canales ejicitur in cavatum
 lapidem miræ magnitudinis, quem ipse Archiepiscopus
 olim ad hunc usum jussérat fieri, ad hunc quidem usum,
 sed in alio loco, videlicet in Claustro Canonicorum B. Ja-

cobi: indefessæ namque strenuitatis in agro Domini operarius Anno
1122
 Claustrum Apostolicis Canonicis præclatum & elegans scili-
 cet opus ædificare toto animi nisu desiderabat, & per sub-
 terraneos meatus aquam adducere in Claustrum ad opus
 Canonicorum, sicut ante porticum Ecclesiæ B. Jacobi us-
 que in hodiernum diem adducitur & profuit: sed guer-
 arum tumultibus præpeditus quoniam id operis differe ba-
 tur (quod tamen tempore suo construere ardentius sitiebat)
 aquarum receptui exposuit lapidem illum utilem & neces-
 sarium, pluribusque profuturum. Recipit igitur lapis ille
 aquas per subterraneos meatus adductas, & quotquot ha-
 bent necesse indeficienter propinat. Tantarum aquarum af-
 fluentiæ admodum congratulantur peregrini: vocant eas
 aquas B. Jacobi, quasi sanctificatas & saluberrimas & ad
 humanos usus divinitus præparatas. Quantam autem utili-
 tam, quantamque admirabilis spectaculi hæc aqua præ-
 beat excellentiam, nisi qui viderit quispiam, nequit satis
 mirari. Quæ ut frigidior & limpidior emanet, fecit ejus
 alveum Archiepiscopus cooperiri lapidibus, & desuper hu-
 mo usque ad ortum fontis, à quo derivatur: frigida ita-
 que atque limpidissima emanans, profuit peregrinorum
 haustui, ceterorumve usui utilissima. Habemus ex Evan-
 gelio duo. in lecto unus sumetur & alius relinquetur: duo
 molentes unus sumetur, & alius relinquetur: duo in agro,
 unus sumetur & alius relinquetur, in agro scilicet in mi-
 nisterio Sanctæ Ecclesiæ tamquam in agro Domini operatur
 qui tantam solitudinis curam Ecclesiam cui præst exhibet,
 tanta agrum sibi commissum solitudine excusat, ut
 decet: videlicet excolenda excolendo, extirpanda extir-
 pando, renovanda renovando, ædificanda ædificando: ta-
 lis profecto operarius, utputa fidelis servus & prudens,
 adveniente nocte, hoc est, sæculi adversitate, permanens in
 fidei constantia & bonorum operum exercitio, ad vitam af-

Anno sumitur æternam, dum alii decidunt & relinquuntur ad pœnam. Prædictus Archiepiscopus & in Ecclesiasticis & in sacerdotalibus quantum sua interest & quantum nostræ capacitatis est, tantam & solitudinem ut agro Domini viriliter excuto, peractoque, tandem hujus vitæ feliciter curriculo, cum his qui assumuntur, ad æternam assumuntur & ipse vitam.

De ædificatione Ecclesiarum & Palatiorum. Cap. 55.

Construxit quoque idem Archiepiscopus Ecclesiam S. Pelagii de Ante altaria secus Ecclesiam B. Jacobi destrutta vetustissima & ignobili Ecclesiola, quæ prius ibi fuerat. Item in Compostella funditus renovavit Ecclesiam S. Michaelis, Ecclesiam S. Felicis, Ecclesiam S. Benedicti. Super porticum etiam Ecclesiæ S. Jacobi, per quam huc in Villare Miluorum, ædificavit altare in honore Beati Benedicti, Beato quoque Paulo, quoniam raro in Ecclesiis Hispaniæ ejus memoria habebatur, & B. Antonino, & B. Nicolao. Super porticum quæ dicit ad torrentem aquæ secus monetam, altare construxerat Beato quidem Benedicto & B. Antonino honoris vices recompensare satagebat, quorum altaria in quadam turri secus vetustam B. Jacobi Ecclesiolum fuerant, quod in præcedentibus aperiuit scriptum est. * Vetustissimam quoque Ecclesiolum S.

*
C. 25. Thomæ de Ouria, quæ penitus ruinam minabatur, destruxit, & aliam ibidem novam ædificavit in Castello Honesto præter cetera ab eo ibi constructa, quæ supra notavimus, ædificavit optima Palatia: Ecclesiam autem quam ipse in eodem Castello fecerat, quoniam humilis & parva erat, & pedibus super muros Castelli euntium conculcabantur, dirui jusit. Deinde aliam Ecclesiam majorem, excelsam, & eminentem, ibidem ædificavit. Utile & congruum arbitratuſ talem Ecclesiam, talia Palatia in Honesto ædificari, in quibus B. Jacobi Archiepiscopus honorabiliter cum Cleri-

cis & militibus suis , ut decet eum , aliquoties commorare-
 tur. In tempore quidem guerrarum Honestum est quasi
 thesaurus & camera Compostellani Archiepiscopi & Cano-
 nicorum ejus. Decebat itaque excelsa & insignia habitacula
 ibi fieri , ut & Deus digne ac venerabiliter in habitaculo
 suo adoraretur , & in ceteris ædificiis B. Jacobi ministri
 venerabiliter pausarent. Apud Iriam quoque ampla & mag-
 na Palatia ab antecessore suo bona memoriae Domino Dida-
 co Episcopo ædificata habebantur : in his solebat & ipse
 Archiepiscopus ante Archiepiscopatum hospitari , sed in-
 gruente guerrarum tumultu , crebrescente per Gallaciam
 proditionis muscipula , revocavit ad memoriam olim quem-
 dam Episcopum B. Jacobi , nomine *Gudesteum* , dolo &
 proditione à Principibus Gallaciae ibi fuisse interemptum:
 nimirum ad vacandum & serviendum Deo liberius quadra-
 gesimale observabat Iriæ jejunium , à milibus & à fami-
 lia sua segregatus. Intempesta igitur noctis silentio scelera-
 tissima proditorum manus irruens in dormitorium præter
 Ecclesiæ parietes , ubi cum Canonicis dabat membra quieti , Proh nefas ! Episcopum digladiaverunt. His ad memo-
 riā revocatis Archiepiscopus guerrarum temporibus duxit
 operæ pretium *Patronum* commeare , ubi erat populosa do-
 morum multitudo. Sæpius enim cum in prædictis hospita-
 retur-Palatiis , milites ac familia ejus ad propinquas Patro-
 ni commeabant domos , & dominum suum cum paucis
 Clericorum & cum cubiculariis quasi in solitudine relin-
 quebant. Experto credendum est : multofiens cum eo ibi
 fui , & quod scribendo perhibeo vidi , & sæpissime hos-
 tum incursus ex improviso formidavi. Ea propter Archie-
 piscopus , fano potitus consilio Patronum commeavit , ibi
 que suam commutavit mansionem : & quoniam non dece-
 bat in minus idoneis eum habitare ædificiis , construxit
 idonea Palatia secus Ecclesiam Patroni , quam & ipse quo-
 dam

Anno dam Presbytero bonæ memoriae Pelagio dispensatore fece-
 rat. * In his Palatiis Archiepiscopus tamquam cohabitan-
 tium multitudine vallatus , suisque militibus stipatus , us-
 que in hodiernum diem per Dei misericordiam cōmite sa-
 lute s̄epius habitat. Sic habitet , sic ædificet , sic valeat
 Deo donante diutius.

*De convenientia Archipresbyteratum Salagiæ , Bisancos,
 Trasancos , Lavacencos , & Arros , inter Archiepiscopum
 & M. Mindun. Episcopum. Cap. 56.*

Inter prædictum Archiepiscopum , Compostellanæ Ec-
 clesiæ Canonicos , & inter Minduniensem Episcopum ,
 & Minduniensis Ecclesiæ Clericos , super quibusdam Ar-
 chipresbyteratibus , videlicet Bisancos , Trasancos , Sala-
 gia , Lavacencos , quæstio temporibus scilicet bonæ memo-
 riæ Regis Adefonsi s̄epius fuerat ventilata. Compostellana
 namque Ecclesia astruebat hos Archipresbyteratus ad suam
 pertinere Diœcesim , & Minduniensis ad suam : qua in
 re noster Archiepiscopus ut adipisceretur quod suæ Eccle-
 siæ esse astruebatur , frequenter Clericos suos Romam dele-
 gando non modicas expenderat pecunias , s̄epius in præ-
 sentia Papæ Paschalis id negotium prolatum atque ventila-
 tum fuerat , s̄epius ipse Papa literas suas hujus rei causa ad
 Compostellanam & ad Minduniensem direxerat Ecclesias ,
 neconon ad Coiprovinciales Episcopos , sicut in primo li-
 bro plenius scriptum est. * In multis quoque Conciliis per
 Hispaniam celebratis in præsentia Romanorum Cardina-
 lium & Legatorum super hoc multoties conventum est ,
 sed non discussum. Denique ex sententia Romani Pontifi-
 cis apud Astoriam ad hoc diffiniendum Compostellanos &
 Mindunienses convenire Clericos sanctum est : hujus rei
 iudicio Burgenſi Episcopo prædestinato judice , sed Min-
 dunienſibus deficienſibus , & se à Compostellana Ecclesia

Violentiam pati causantibus, hæc quæstio remanserat indis-
cussa. Verumtamen Compostellanæ Ecclesiæ Canonici,
Mindunienses judicio superatos, & prædictos Archipres-
byteratus dictante justitia se vindicasse, astruebant. Hu-
jus rei diffinitio ingruente per Hispaniam guerrarum tu-
multy multis temporibus sopita remanserat: nunc Coni-
postellana, nunc Minduniensis hos Archipresbyteratus ven-
dicabat Ecclesia, sed sæpius Compostellana, utpote co-
lumna justitiae & Ecclesiastica atque sacerdotali potentia magis
suffulta. Ipse quoque Clerus ac populus qui in hac Dice-
ceos parte habebatur, quodam inobedientiæ evagabatur
superilio, quoniam geminam gloriabatur se habere ma-
trem. Tandem M. * Compostellanæ Ecclesiæ Thesaurario,
Minduniensi Ecclesiæ Episcopo, lapsoque non modici tem-
poris curriculo inter nostrum Archiepiscopum eundemque
Episcopum prædicti negotii cœpit agitari quæstio. Sed Ar-
chiepiscopus videns id negotii olim indiscretum, diutius protelari,
atque utriusque Ecclesiæ animarum damnum ma-
gis magisque multiplicari; paternam habuit in his dispen-
sationem: accersito namque M. Minduniensi Episcopo
inconcessam imponere huic rei stabilivit diffinitionem. Ex
beneplacito itaque utriusque, videlicet Compostellani Ar-
chiepiscopi & Legati ejusque Canonicorum, & Mindu-
niensis Episcopi ejusque Canonicorum, statutum est at-
que conventum, ut Compostellana Ecclesia quiete & in-
concusse habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus
Salagian & Bisancos: Minduniensis vero, sive Vallibrien-
sis Ecclesia, quiete & inconcusse habeat imposterum hos
duos Archipresbyteratus *Trasancos & Lavacencos*, &
Arros. Quod ne quandoque vel quoquomodo inquietetur
aut concutiatur, firmissima utrinque scripturæ auctoritate
corroboratur hoc modo.

Mu-
nio.

Anno

1122

Convenientia inter Archiepiscopum & Minduniensem Episcopum.

2 **N**O^S inferius scripti videntes Domnum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & Legatum, & Domnum Munionem Vallibriensem Episcopum, dissidentes & inter se altercantes super quibusdam Archipresbyteribus, scilicet *Salagia*, *Bisancos*, & *Trasancos* usque ad *Lavacencos* & *Arros*, de quibus saepius ventilata fuerat querimonia inter Domnum Didacum præfatum Archiepiscopum & Domnum Gundisalvum Minduniensem Episcopum antecessorem prædicti Episcopi Domini Munionis temporibus Regis Aldefonsi bonæ memoriarum, in generalibus videlicet Conciliis, necnon & in præsentia Domini Papæ Paschalis, diuturnæ frattrum fatigationi & dissensioni compatiendo, finem tanto negotio imponere operæ pretium duximus: ab ipsis siquidem & à suis Canonicis rogati & invitati in unum convenientes hoc negotium fraternalę dilectionis affectu discutiendum eorum consensu suscepimus: nostri enim officii est schismatis seminarium destruere, & charitatis plantarium studiosa solicitudine inter discordantes fundare. Perspectis igitur utriusque Ecclesiæ rationibus, hujusmodi convenientiam inter eos firma in perpetuum stabilitate facimus, ut imposterum Ecclesia B. Jacobi duos Archipresbyteratus, videlicet *Salagiam* & *Bisancos* perpetuo jure habeat & absque ulla repetitione possideat: & Vallibriensis vel Minduniensis imposterum Archipresbyteratus videlicet *Trasancos*, *Lavacencos*, & *Arros* perpetuo jure habeat, & absque ulla repetitione possideat. Adjicimus etiam in hac convenientia, ut de honore B. Jacobi Vallibriensis vel Minduniensis Ecclesia omnia illa Vota quæ sunt in toto Episcopatu Vallibriensi vel Minduniensi in perpetuum habeat, & quiete &

li-

liberè ævo perenni possideat, præter candelam quæ fit Cm. Anno
 librarum per libram XXV. solidorum, quam annuatim
 Ecclesiæ B. Jacobi exolvat. Similiter adjicimus quod Valli-
 briensis Ecclesia in omni Compostellano Archiepiscopatu
 tributa Ecclesiarum quæ Tertias dicimus, nullatenus exi-
 gagat, & è converso Compostellana Ecclesia in omni Episcopatu
 Vallibriensi tributa Ecclesiarum, quæ Tertias dicimus,
 nullatenus exigat. Hanc itaque diffinitionis convenientiam
 & literis nostris confirmamus, & propriis sigillis munimus,
 ut ab hinc & deinceps prætaxata querella inter Compostel-
 lanam & Vallibriensem Ecclesias perpetuo silentio sopiaatur:
 Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona
 hanc nostræ diffinitionis paginam sciens contra eam temere
 venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non
 satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque
 sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de
 perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore
 & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi aliena fiat,
 atque in extremo examine districtæ ultiōni subjaceat: cunc-
 tis autem hæc observantibus sit pax Domini nostri Jesu-
 Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipient,
 & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant.
 Facta diffinitionis convenientia sub Era M. C. LX. * &
 qt. V. Kalendarum Septembbris. Qualis est ista talis Anno
 habetur in thesauro Vallibriensis Ecclesiæ. 1122.

Ego Munio Vallibriensis Ecclesiæ indignus Vicarius
 hoc scriptum propria manu confirmo. Ego Petrus Archi-
 diaconus Vallibriensis Ecclesiæ conf. Ego Arias Sishan-
 dizi, qui tunc temporis Vallibriensis Ecclesiæ Archidiaconus
 eram in Salagia, conf. Petrus Prior conf. Veremundus
 Archidiaconus qualiscumque Presbyter, cognominatus
 Adefonsus, conf. Ego Alderetus conf. Ego Petrus confir-
 mo. Pelagius conf. Martinus conf. Petrus Presbyter conf.

Anno Froyla Presbyter conf. Petrus Presbyter Primi Clerus conf.
 1122 Didacus Oduarizi conf. Julianus Archidiaconus c. Guido
 Archidiaconus c. Petrus Joannis c. Petrus Abba c.

Paetum M. Vallibriensis Episcopi.

3 **E**GO Munio Vallibriensis Episcopus promitto vobis in fide Christi & in rei veritate Domino Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo & S. R. E. Legato, ut ab hac hora in antea sim vester fidelis amicus, defendendo vitam vestram, & membra, & honorem quem habetis vel habituri estis, deprimendo malum vestrum in omnibus & per omnia sine arte, & malo ingenio secundum posse meum: si vero (quod absit) vobis exilium aliqua vi, vel violentia, aut expulsio honoris, evenierit, vel corporaliter vobiscum eam quo ieritis, vel juxta consilium vestrum me disponam: & hoc attendam vobis viventi dum vixero adjuvante divina gratia, sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia. Quidquid vero de hoc pacto fide Christi stabilito absolveritis, absolutum sit. Consilia quæ mihi dixeritis, non discooperiam ad damnum vestrum. Ego M. indignus Episcopus hoc scriptum propria manu confirmo. Petrus Vallibriensis Archidiaconus conf. Arias Sishandici Vallibriensis Ecclesiæ & Archidiaconus conf. Qui interfuerunt de Canonicis B. Jacobi Arias Gundisalvides similiter conf. Petrus Gundesindi similiter conf. Petrus Eliæ Archidiac. conf. Petrus Cresconides Archidiac. conf. Petrus Anaiaedes conf. Petrus Altruarides c. Arias Munionides c. Giraldus Magister c. (1) Bernaldus Bernaldici conf. Adefonsus similiter conf. Petrus Stephanici conf. Petrus Fulco conf. Petrus Pelagides conf. Pelagius Muniz conf.

No-

(1) *Hic ipse Author est qui hæc scripsit: latine hic Magister dictus; græce vero Didascalus supra cap. 6.*

*Notitia vestimentorum, Librorum, aliorumque ornamento-
rum Ecclesiae quæ fecit Archiepiscopus.* Cap. 57.

EA quoque quæ ipse Archiepiscopus ad interiores Ecclesiae suæ usus atque ornatus, scilicet vestimenta, ceteraque ornamenta, emit, lucrificet, acquisivit, vel fieri fecit, hujus operis serie commemorare non est incommodum: quæ enim per se, vel per auctorem, lucis memoriale merentur, oblivione sepelire argumentum est culpæ. Multa equidem in adhibenda Ecclesiae suæ cura, prout res atque utilitas expostulavit, Archiepiscopus expendit: plura vero, atque majora, sicut rei veritas testatur, acquisivit: pensandum est quibus temporibus, quotque, quibusque persecutionibus Ecclesiam suam B. Jacobo suffragante patrocinii parma protexerat, quot & quanta ad expugnanda persecutionum argumenta expenderit; quot & quanta acquisierit. Hæc ergo quæ sequens patefacit series, prædictus Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, vestimenta, atque ornamenta Ecclesiae lucrificet, emit, vel fieri fecit: videlicet quatuor citheras græco exercitio compositas, quatuor capas pontificales, & alias capas XII. serico textu pretiosas: duo paria vestimentorum pontificalium cum omnibus quæ ad ea pertinent: tria vero dedit, unum Hugoni Portugalensi Epo. qui fuerat olim Ecclesiae B. Jacobi Archidiaconus, aliud dedit Munioni Minduniensi Episcopo, ejusdem Apostol. Ecclesiae olim thesaurario: tertium G. Salmanticensi Episcopo suo suffraganeo: præterea duas Dalmaticas, unam Planetam nigram, de purpura textus Evangeliorum, duos argenteos, alium aureum, quem jam destructum ipse Archiep. restauravit, Missale argenteum, Epistolarium argenteum, Syon argenteum, balteum aureum, capsas II. argenteas, in una quarum perhibetur esse caput B. Jacobi,

Anno bi , aliam capsam eburneam , aliam metallinam deauratam
 1122 miro artificio cum vitro sculptam : aliam capsam auream .
 satis pretiosam , quam emit Archiepiscopus ter mille soli-
 dis , & postea contulit Dño Papæ Calixto , Lignum Do-
 mini argenteum quod dedit ei Regina U. Regis Adef.
 filia ; Crucem auream quam ipse dedit Bosoni Romano
 Card. & Leg. & postea in Taurina Civitate Episcopo:
 Calices tres argenteos , & unum aureum quod pro utilitate
 quoque Ecclesiae suæ dedit Dño Papæ : thuribulum au-
 reum quod pro utilitate quoque Ecclesiae suæ impendit,
 aliud thuribulum aureum quod postea in loco prioris
 Dño Papæ restituit. Tres urceolos argenteos , unum Anti-
 phonarium , unum Officiarium , & unum Missale , tres
 Breviales , unum Quadragesimale , duos Benedictionales,
 Librum Pastoralem , Librum de Vita Episcoporum , Cano-
 nes , alium Librum ex diversis sententiis , alium Librum
 de Fide S. Trinitatis , & de aliis sententiis , alium Librum
 majorem per totius anni circulum.

Has subsequentes literas misit Papa Calixtus eidem Ar-
 chiep. pro deliberatione P. * Bracarenis Archiep. quem
 * Pelagii
 gii
 * T. * Portugalensis Regina vinculis mancipatum cap-
 tum tenebat. Cap. 58.

Taraf- **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. D. Compostel-
 sia lano Archiep. salutem & Apost. Benedic. Pervenit ad
 nos quod Portugalensis Regina T. fratrem nostrum P. Bra-
 carenssem Archiep. ceperit , eumque adhuc in captione deti-
 neat. Unde nostras & literas dirigentes præcepimus , ut us-
 que ad proximum B. Jacobi Apostoli & Thomæ festum libe-
 rum illum cum hominibus & rebus suis , quietumque dimit-
 tat , alioquin ex tunc in eam & in fautores ejus excommuni-
 cationis sententiam dedimus , & in tota terra ejus divina
 officia ; præter infantium baptisma , & morientium pœni-
 ten-

tentias, interdiximus, donec fratrem ipsum dimittat, & Anno Romanæ Ecclesie de hac injuria satisfaciat. Præcipimus ergo,
1122
frater, fraternitati tuae, ut eamdem T. per literas & nuntios tuos commoneas, & nisi juxta literarum nostrarum mandatum constituto termino eundem fratrem nostrum differit, congregatis fratribus & Coepiscopis illarum partium, nostram hanc sententiam per tuam & ipsorum Parochias nuntiari facias, & firmiter observari. Datum Anagniæ VIII. Kalend. Octobris.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiep. salutem & Apost. benedic. Frater iste quem ad nos misisti Giraldus viva nobis voce narravit, quod cum muliere quadam rem diu habuerit. Post aliquantum vero temporis uxorem duxit, que prioris mulieris consanguinea in gradu tertio reperta est. Quod si se causa sic habet, fratribus nostris visum est, ut uxorem illam debeat prorsus dimittere. Cum enim illicitas omnino contrarerit nuptias, licitum postea potuisse consequi matrimonium non videtur. Dat. in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii.

Qualiter Regina U. insidiabatur Archiepiscopo. Cap. 59.
Multa inter Archiepiscopum & S. R. E. Leg. Didacum, & inter Reginam U. reconciliationis statuta fuerant: multa, ut in priori & in hoc consequenti libro scriptum est, pacis foedera præcesserant. Evidem postquam Regina tam detestandum facinus, proh nefas! videlicet mittere manum in Christum Domini quorumdam flagitosorum instinctu ausa fuerat, inter eos quasi amicitiae habebatur imago, & suspicionis utrinque nebula volitabat. Archiepiscopus tantum expertus piaculum, licet prædicto ipse & Regina confederarentur pacto, nec Reginæ tamen se usquequaque credebat, nec ejus multimodis rationibus spem fidei adhibebat: regia jura, debitumque obsequium,

ne-

Anno nequaquam ei subtrahebat , secundum Evangelium : Red-
 1123 dite quæ sunt Cæsaris Cæsari , & quæ sunt Dei Deo. Cete-
 rum Regina , utputa tam execrabilis noxæ conscientia , hujus
 reatus nitebatur omnino abolare chirographum. Nunc
 verbis dulcifluis , nunc immensis Archiepiscopum alliciebat
 promissis , Gallæciæ Regnum ejus ditioni subjiciens : Con-
 sules ac Principes ejus imperio subjugans : licet enim cum
 filio suo Rege A. pacis fœdera jam inisset , licet eum cum
 omni potentatu suo sibi obnoxium , utpote filium suum ,
 haberet ; Archiepiscopi tamen prudentiam admodum sibi
 necessariam animadvertebat , nec sine ejus auxilio Gallæ-
 ciæ suo posse penitus frænare imperio videbat. Præterea
 Comitem P. Froylaz ejusque filios , vinculis mancipaverat ,
 & egebatur præcipue consilio & auxilio Archiepiscopi ad
 vendicandum honores illorum compeditorum , & Castellum
Lupariæ , in quo Arias Petrizi rebellabat : neque hoc Cas-
 tellum obsidere , nec ad dditionem cogere , nec ceteros
 Gallæciæ conspiratores pessundare , nisi per Archiep. po-
 terat : quippe cuius prudentia , cuius potentia altius emi-
 nebat. Si Reginæ adversari inciperent , tota fere Hiberia
 rebellione quateretur. Hac igitur causa Regina compulsa
 ad occidentales Gallæciæ revertitur partes : prius tamen
 iterum atque iterum nuntios , scilicet Episcopos , Consules ,
 Principes , Cives , direxit ad Archiep. in hæc verba .
 „ Didici Reverende Pater quorundam relatione , & qui-
 „ busdam conjecturis , animum tuum pro facinore quod
 „ pessimorum persuassionibus in te præsumpsi , à me alie-
 „ natum , & prudentiæ tuæ excellentiam de fide mea diffi-
 „ dere : qua de re venio ad paternitatis tuæ greinium fa-
 „ tisfactura , & prout jusseris , noxam illius piaculi abo-
 „ litura , te patrem , te patronum super omnes Hesperiæ
 „ Pontifices ac prudentes mihi præpono : tuum consilium ,
 „ tuumque auxilium usquequaque mihi necessarium video ,
 „ nec

„ nec nisi te amico & coadjutore Gallæcos proditionis ac Anno
 „ rebellionis face partim succensos , edomare possim. 1123
 Hæc atque alia iterum , iterumque immensis adornavit pro-
 missis , & tandem Legatorum prudentia cooperante , Ar-
 chiepiscopi animum aliquatenus lenivit. Quid plura ? Con-
 sulitur , stabilitur quo fœderis pacto , timoris atque suspi-
 cionis nebula ab Archiep. removeatur , vel quomodo præ-
 teriti facinoris calumnia sepeliatur , aut de simili Reginæ
 molimento deinceps cavere ac pertimescere Archiepisco-
 sum opus non haberetur. Inter Archiepiscopum itaque &
 Reginam eorumque homines tantum ac tale fœderis sanci-
 tur pactum , quod nec Archiepiscopum Reginæ insidias vel
 machinamenta imposterum oporteat pertimescere,nec Regi-
 na de Archiepiscopi auxilio desperare : neque si vellit ter-
 giversari , ut est animus mulieris , pedicam Archiepiscopo
 valeat intendere : omnes enim Episcopos Regni sui Regina
 dat Archiepiscopo in fidei astrictionem , hac videlicet condi-
 tione , si Regina violari , aut machinari deinceps in Ar-
 chiepiscopum tentaret aliud quam in subsequenti scripto
 resonat , vel si ejus personam , vel honorem illius invadere
 præsumeret , prædicti Episcopi in ipsam Reginam ejusque
 Regnum anathematis promulgarent sententiam,Divinum pe-
 nitius interdicendo circumquaque officium , excepto Bap-
 tismo & Pœnitentia , donec resipiscat , & Archiepiscopo
 satisfaciat. Omnes quoque Consules ac Principes Regni sui
 Regina in hoc pactum jurejurando astrinxit hoc modo , si
 ipsa aliter quam in sequenti scripto patet , in Archiepisco-
 sum facere præsumeret , omnes cum Castellis , & Muni-
 cipiis , & honoribus suis , Reginæ adversentur , & pro
 Archiepiscopo ad rebellionem commoveantur donec Regi-
 na satisfaciat Archiepiscopo sanciendo hujus fœderis pac-
 tum , definitum atque statutum est , Episcoporum literas
 uniuscujusque sigillo munitas ad Dominum Papam ipsius
 fœ-

Anno fœderis seriem continentes deferri , & scripto atque sigillo
 ejus muniri : sententiam quoque ejus addendam , quod
 quisquis prætaxati fœderis fidem transgressus foret , Aposto-
 lica , donec satisfaceret , multaretur sententia. Qui vero
 ut habet fœderis series custodiret & adimpleret , perenni
 benedictione donaretur. Hoc est pactum fœderis inter
 Archiepiscopum & Reginam.

Forma securitatis quam præstítit Regina Archiepiscopo.

* Anno 2 ERA I. C. LXI. * quot VI. Kalendas Aprilis.
Ego Regina U. promitto & afirmo vobis Archiep. S. Jacobi D. Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, ut ab hac die sim vobis fidelis Dña & amica sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo in tota vita mea indeantando vestrum prode , & deretrando vestrum malum , & defendam vitam vestram & membra & honorem quem habetis vel habituri estis pro posse meo contra omnes homines & super omnes homines sine arte & malo ingenio , & neque per me neque per meum consilium sitis captus , vel mortuus , vel de vestro honore expulsus , & nunquam faciam pactum cum aliquo homine ad detrimentum vestrum , & si aliquod malum fuerit dictum mihi de vobis , vel non habeam inde curam , vel vos ad rationem ponam , & accipiam inde judicium quod dederint mihi isti qui sunt in hoc pacto & voluerint concordiam inter me & vos de meis & vestris hominibus , recepta & emendatione in loco & tempore convenienti stem vobis in prædicto placito , & hoc totum compleam sine arte & malo ingenio : & si , quod absit , ab aliquo fueritis captus , modis omnibus nitar & intromittam me ad absolutionem vestram , & vestri honorem , & rerum vestrarum recuperationem , & ad hanc fidelitatem confirmandam do vobis Comitem Domnum P. Gunsalvizi & inferius subscriptos , ut si ego non attendero hoc pactum , ipsi stent vobiscum

cum

cum honoribus suis, donec correxero: et si isti fuerint
mortui vel expulsi, qui successerint dent vobis ad facien-
dum supradictum pactum.

3 Nos Archiepiscopi & Episcopi infra scripti pro-
mittimus & affirmamus, quod si Regina, quod absit, non
attenderit supradictum pactum, stemus cum Archiepiscopo ad detrimentum & damnum Reginæ, excomunice-
mus eam illico & ejus & terram & Episcopatus nostrum
præter Baptismum & Pœnitentias, donec corrigatur.

Quæcumque haec tenus fuerunt inter me & vos sint con-
donata & absoluta deinceps, & quidquid de hoc pacto
absolveritis sit absolutum. Consimile scriptum tenet Regi-
na. Episcopus Munio Vallibriensis confirmo. Episcopus
Alo Astoricensis confirmo. Joannes Ramirizi juro. Gu-
terre Horca juro. Petrus Guterrizi juro. Joannes Didaci
juro. Federnandus Joannes juro.

Cetera scripta atque placita quæ inter Archiepiscopum
& Reginam usque ad hoc pactum præcesserant, irrita &
cassa haberi diffinitum est. Hoc solum firmiter teneri: hoc
solum fideliter custodiri sancitum est.

Literæ Calixti Papæ missæ Archiepiscopo super commissio-
ne legationis. Cap. 60.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. S.
Jacobi Archiep. & Legato R. E. salutem & Apost.
benedic. Perspeccetis Lucensis Ecclesiæ ejusque Episcopi nuntiis
agnovimus dilectionem vestram, Legatione vobis digne à no-
bis olim tradita, nescio quorum perverorum impedimento
minime fungi: unde valde doluimus & miramur nostra in
vestris partibus in tantam devenire tribulationem. Quapropter
ter eamdem Legationem sicut prius vobis confirmamus, &
quasi filium charissimum monemus, ut nostra in vestris par-
tibus peragatis, & que corrigenda sunt, corrigatis, emen-

Anno det[er]mine hujus sacræ sedis licentia & auctoritate. Valete.

1123 Ego Cardinalis Deus dedit S. Laurentii conf. Joannes
Cardinalis. Petrus Cardinalis conf. Data apud Laternum
II. Nonas Martii scripta per manus Ugonis Subdiaconi

*Quod acquisita per Prælatum literarum memoriae sunt
tradenda. Cap. 61.*

Dominus ac Redemptor noster volens iter nostræ
Verba Archi. operationis inofenso pede dirigere, docet nos, ne
qui ad exemplum bonæ actionis pastorali cura ceteros de-
bemus instruere, aliquando bona quæ agimus oculantes
lucernam sub modio convincamur abscondere: *Nemo*
(inquit) *accendit lucernam, & ponit sub modio:* sicut
enim lucerna, quæ sub modio est, nullum alium locum,
præter eum in quo est, illuminat, sic & qui clam bene
operatur, neminem præter se ipsum exemplo sui ipsius in-
format. Iterum ne si opera bona nostra humanis præsenten-
tur obtutibus, quasi lucernam supra candelabrum positam
ventus elationis extingueret; arrogantiam declinare do-
cuit, cum subjunxit: *Cum omnia bona feceritis, dicite,*
servi inutiles sumus. Eo igitur calle quo docuit, & quo-
modo docuit, incedere cupientes, si quid dignum memoria
in Episcopatu vel Archiepiscopatu nobis seu antecessoribus
nostris contigerat, necnon etiam quantum unusquisque
Ecclesiæ cui præsumus prodeßemus, ne oblivionis fieret
obsoletum fuligine, dignum duximus in hujus libri serie
ad ædificationem sequentium compilare. Bene autem offi-
cium hujus libri cum Ethymologia sui concordat vocabu-
li, cum sane hac de causa *registrum* quod *retrogesta*, vel
res gestas contineat appelletur. Donet autem Dominus no-
bis, quibus vineam suam locavit agricolis, ne sicut in-
fructuosa ficalnea terram inutiliter occupantes hujus distric-
tæ animadversionis sententia feriamur *malos male perdet*,

&

& cetera , sed ut talentum duplicatum Domino fideliter apportantes ista voce Dominica consolemur : *Euge ser-ve bone &c.* Jam demum quod per nos nostra noviter acquisivit Ecclesia , sequens necesse est ut demonstret scriptura.

Urraca siquidem Dei ordinatione Hispaniarum Regina, omnes hereditates quas sibi Dña. Tigria contulit , hereditario jure possidendas Ecclesiæ nostræ contradidit , ut quia tantum ac taleni hereditabat Apostolum , peccatorum suorum perceperisset remedium. Hujus facti æmula Dei æmulatione prædicta Tigria dimidietatem aliam , quam sibi servaverat , huic similiter Ecclesiæ post mortem suam statuit felicituram.

Acquisitio quarundam hereditatum.

HÆC sunt nomina hereditatum quas Regina Domina Urraca & Tigria Enxemeniz dant Ecclesiæ B. Jacobi , & vobis Dño. Archiepiscopo D. *Bastavales* , *Dayan* , *Neruimes* , *Cirquites* , *Dorma* , *Queyrido* , *Gandera* , *S. Julianum* , *S. Eulaliam* , *S. Vincentium* , Monasterium de *Villarino* , quod est in ripa Minei cum hereditatibus suis , in Salnes de Monasterio de *Supratelio* portionem nostram: de S. Maria de Tralegio de Sancta Maria de Cendam , de S. Mamete de *Alamir* , & alias hereditates , similiter mando & dono vobis quas debeo habere pro aliis meis hereditatibus , quas vendidit frater meus Petrus Enxemeniz sine meo consilio & voluntate in Salnes , *Superata* , *Guldreganes* , *Truanes* , pro quibus debeo ego Trigria Enxemenzi me prius integrare & postea dividere alias cum fratribus meis. De omnibus his prafatis hereditatibus ego Regina D. Urraca & D. Tigria damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi & vobis Archiepiscopo nostras portiones.

Marina Rabinadiz dedit B. Jacobo & Domno Archiepiscopo & ejus Canonicis Villam quamdam cum homi-

Anno nibus & hereditatibus suis , quæ vocatur Savandes.
xiiiiij

Juramentum Reginae quod prestitit Archiepiscopo. Cap. 62.

POstquam igitur Venerabilem Dñum D. jam tunc temporis Compostellanæ Sedis primum Archiep. nec non & S. R. E. Leg. Regina Dña. U. proh nefas! fecerat sub custodia detineri , Compostellana manus de suo Pastore liberando solicita unanimiter nitebatur ut eum quem illa male ceperat , vellet nollet dimitteret : cuius insidias cum sibi multo ante intendi cognosceret , noluit tamen ab ejus servitio aliquatenus declinare , sed ejus iussis obtemperans , suo cum exercitu in Portugalenses hostes sequitur prosecutram & sperantem quod quia illum in terra sua capere non poterat , in Portugalia , ubi tot vires sibi non sufficerent , licentius posset. Eo igitur ut diximus per Dei misericordiam ab ejus manibus liberato , quoniam indignum fuerat ut carcerali manciparetur custodiæ cui Deus contulerat potestatem ligandi solvendique in Cælo & in terra , restabat inter eum & Reginam pacem conciliari , quæ etiam super eo solvendo querebatur se vim coactionis à suis hominibus pertulisse. Sopita demum inter eos omni hac in perpetuum querela , & ne fide media foret amplius super his conquestura , vulnus tamen tacitæ simultatis in abdito sui conservabat pectoris. Sed quis non credit quod tunc mala femina lædit , quando flens jurat , nec enim perjuria curat. Cum enim aliquanto post adveniens , Gallæciam visitaret , quosdam qui per Archiepiscopi liberationem sibi vim intulerant , Regiæ Majestati causabatur obnoxios , ut pote qui temerario ausu conspirationis in eam non solum ab hereditatibus proscribi , verum etiam plecti debuissent sententia capitali. Tunc quia justum erat , ut de quacumque impeterentur causa , ad hanc illis ejus auxilium non decesset , pro illis à Regina violenter impetitis justæ defen-

sensionis scutum opposuit, ut si quæ in eos intentarentur, Anno
 sicut intentabantur, adversitatis spicula, illa unus pro om-
 nibus paratus exciperet. Tandem itaque exilium, pro-
 ccriptionem hereditatum, & si quæ sint similia quæ regia,
 animadversio ad vindictam fieri postulat, CCC. marcis &
 eo amplius de suo redimens, ad amorem suum suorumque
 Reginam studuit revocare. Deo autem gratias quia adeo
 illum intra gremium suæ dilectionis ex tunc & modo Regi-
 na confoveat, ut cui libentius consiliorum suorum commit-
 tant arcana, quippe in quo potius confidat, non habeat.
 Etenim gratiam in oculis Regum invenire non nisi donum
 Dei est. Post confessam interea inter eos pacem & juris ju-
 randi robore stabilitam, Arias Petrizi Dux Castelli *Lupa-*
riae, quoniam Regina sacerum ejus Comitem Dñum P.
 cum filiis & uxore in vincula conjecterat, in rebellionem
 conversus est: ad cuius Castelli obsidionem dum Regina
 milites suos circumquaque diffunderet, quia non fe facile
 præbebat asulti, cominus à facie ejus Castellum aliud sta-
 tuit obfirmare.

² Circa quod opus dum argumentosa existeret, qui-
 dam de militibus Archiepiscopi illam adeunt colloquutum,
 sperantes eam erga illum priorem animum non mutasse,
 credentesque se parti ejus feminam invenire, virum firmis-
 sum repererunt: En, inquit, Regina, nisi tuæ dis-
 pliceat Majestati Archiepiscopum illum D. semper tuæ vo-
 luntati contrarium, captum dabimus, vel occissum. Quos
 torvo vultu Regina respiciens, non solum sacrilegii scelus
 execratur auditum, sed accitis qui stabant testibus unum
 eorum, videlicet Petrum Garcionem, qui prolegitor ex-
 titerat, qua soli sibi dixerat, coram illis, ut professio-
 nem faceret, iterare compellit: qui convictus ex ore pro-
 prio rem abominabilem protulisse, captus, & catenatus,
 atque in carcerem retrusus, in foyeam incidit, quam præ-

ten-

Anno tendit : ceteris quia id constanter negaverant , satisfactioni
 militiae reservatis. Inquisitus autem ab eadem Regina quo
 ordine id inordinatum fieri statuisset , insinuat : Cum , in-
 quid , de Castello suo *Honesto* regrediens paucis , ut assolet ,
 comitatus , *Iriam* tetendisset , communī deliberaveramus
 assensu , ut potius morti quam capturæ eum mancipare-
 mus. Si autem eo in loco in quo sperabamus , nec hoc
 nec illud contingenteret , strenuitati meæ injunctum iri hujus
 rei caput esse deposco. Etenim circa noctis medium ipso
 & ejus cubiculariis resolutis in somnum , armata manu fur-
 tim per loca quæ bene noveram , camaram introgressus ,
 voluntatis meæ proculdubio compos existerem. Postquam
 ergo tam detestandum facinus & quoniam modo fieri de-
 buisset , Regina considerat , Tu ne es , inquit , quem nu-
 dius tertius majorē domui suæ præfecerat , quem præ ce-
 teris diligebat , cui etiam intima consilia sua credere con-
 sueverat? Vere *inimici hominis domestici ejus* , quia qui ede-
 bat panem ejus ampliavit aduersus eum supplantationem.
 Quamvis autem Regina , qui & quales adversus mortem
 Archiepiscopi conspirassent , primo per Bernaldum Ec-
 clesiæ nostræ Thesaurarium , & Fernandum Petrizi ejus-
 dem Reginæ Cancellarium , ei notificare satageret , &
 ut sibi de eis præcaveret , iterum per Comitem Dom. R.
 pietate solita commoneret , beneficium tamen quod uni-
 cuique eorum Archiepiscopus præstiterat , de eis talia cre-
 dere non sinebat. Quosdam enim ab ipsis rudimentis infan-
 tiæ paterna dilectione usque ad proiectum militiæ alendos
 suscepserat : quosdam adultos ætate armaverat , & quæ mi-
 litare officium exigit ; equos , arma contulerat : quibusdam
 se ipsum & curiam suam eorum arbitrio disponenda com-
 miserat ; & quoniam bona pro malis perfectorum est reddere ,
 nec adhuc nos humana fragilitas ad perfectionis culmen per-
 mittit ascendere , à tramite tamen non declinavit justitiæ ;
 qui

qui mala pro malis noluit compensare. Dicit enim Augustinus : „ Reddet Deus mala pro malis , quoniam justus est; „ bona pro malis , quoniam bonus est : bona pro bonis, „ quoniam bonus & justus est : mala pro bonis non , quia „ injustus non est. “ Temporalem igitur vindictam in eos quantum licuit executus , eorum domos & hereditates de-populando diruit , destruxitque funditus : & quoniam hereditatum destructio non satisfaceret ultiōni , complices & conspiratores tanti sceleris quos apprehendere potuit,in carcerem retrudi fecit : elapsos vero per fugam , usquequo satisfacerent ; anathematis vinculo colligavit.

¶ 3 Ecce dum breviloquus esse studui , causas & eorum nomina prætermisſe me memini : sed hoc peccatum facile veniam meretur , quod peccatum non esse verissima ratione colligitur. Si vero peccatum esse constiterit , ecce stylus præ manibus est , & lingua cum animo dictantis paret obsequio , ut sine deformitate tractatus apponi possint quæ ap̄posita non sunt : quamvis enim neuter eorum suo proprio designetur vocabulo , non minus tamen enormitas sceleris apud aures vulgi eorum infamiam sineret promulgari. O utinam nec tantum scelus aggredi umquam voluissent , nec de se nobis tam lugubrem materiam præstitissent! Quantum enim incœptio pravæ voluntatis differre habeat à perfectione operis , ex verbis possumus colligere Augustini , qui dicit : Voluntas perfecta reputabitur pro opere facti. Si iterum qui , secundum Joannem , fratrem suum odit ad mortem , homicidii reatu constringitur ; quanto magis isti voluntatem suam jam ad effectum quantum in eis est perducere cupientes , duplicitis reatus macula offuscantur , qui & de Patre patricidium ; & de Domino notam prodigionis incurront. Vellim utique si possim tantum dolorem ad memoriam nolle reducere , qui me & ceteros qui recte sapiunt , cogit in gemitus & lacrymas prorumpere. Quis enim

Anno enim non profusis lacrymis sicco oculo transeat ; cuius
 1123 recolentis verba singultus non intercidat ; in quo solo salus
 consistit patriæ , pér quēm status roboratur Ecclesiæ ; ausu-
 sacrilego necem sui Domini quempiam pertentare ? Quo-
 rum intentio hunc rei exitum prætendebat , ut quia non
 erat alter qui se murum pro domo poneret Israel , eo su-
 blato Pastore Dominicum grēgem accephalum invenirent ,
 & tunc domos continuare & hereditates suas propagare
 liberius possent . O vere Judæ similes ! qui si ad effectum
 perduxissent quod volebant , in nullo prorsus peccatum
 esset dissimile , nisi quod ille Deo , hi mortem homini ma-
 chinabantur . Cupio autem uniūscujusque causam quæ id
 ausus fuerit explicare , qui plerumque interrogati se ac-
 cusant , dum se cupiunt excusare , & sic eo magis viliores
 appareant , quanto pro tam vili causa in tam excellentem
 virum necem fuerint demoliti : ponamus vero quod juste
 cōspirationis eos causa extimulaverit , quod tamen non
 esset eorum justæ defensionis occasio , quoniam ibi jus suum
 perdit justitiæ , ubi contra defensorem justitiæ manum
 suam inconsulte quærit extendere : legimus enim quod pe-
 reuntes arcam Domini casuram voluerunt erigere , sed quia
 inconsulte manum suam apposuere bobus calcitrantibus
 perierte . Si autem mortis sententiæ deputati sunt qui ca-
 dentem satagebant erigere , quali sunt digni suppicio , qui
 arcam Domini firmiter stantem ad ruinam voluerunt impin-
 gere ? Ecce dum præscrutandæ veritatis gratia sententiarum
 pelagus evitare percupio , figenda est ancora , ne viribus
 eloquentiæ meæ cum voluero ad portum enatare non pos-
 sim.

Cum igitur Petrus Garcio , ut diximus , ab Archiepi-
 copo haberetur inter charos charissimus , qui & tanto pos-
 te majori fuit odio dignus , quanto ultra speratum inter
 inimicos de amicissimo factus est inimicus , terram quæ vo-

datur *Cordarium* de manu Archiepiscopi suscepit in præstimonium : quam potestatem dum in tyrannidem convertislet & de substantiis pauperum hydropisim avaritiae suæ explorare nullatenus potuisset , videns quod nihil profecisset admonitionibus , eo usque pati voluit Archiepiscopus , quamdiu ejus imperium non esset oppressio pauperum : nec mora sublato honore cœpit inhumanius insanire & furere , atque complices & coadjutores factionis indesinenter inquirere. Convictus ergo tanti facinoris prius à Regina captus est ; deinde Dño. Archiepiscopo Procerum Gallæciæ consilio & justitiæ regula exigente , ab ipsa Regina redditus in ergastulo carceris *Honesti* nomine , condigna eum & socios pœnitentia subsequente ab Archiepiscopo missus est. Ad ultimum post diuturnam carceris macerationem duo millia solidorum Dño. Archiep. in suam redemptionem contulit : & sic eum Archiepiscopus tali juramento sibi reconciliavit : Juro ego Petrus Garcio cum XII. juratoribus, in primis per Omnipotentem Deum , & cetera per quæ vulgaris usus fidem exigit juramenti , quod terram Reginæ Domnæ U. sive homines , dicto vel facto nullatenus impugnem : neque terram præsentis Archiep. Dñi. D. in cuius potestate sum , neque terram Fernandi Joannis , sive fratris sui Petri Mariscot , vel eorum homines , tam terram populatam quam depopulatam , & ab isto Natali Domini quod est sub Era I. C. LXII.. (*) usque ad aliud Natale , anno videlicet completo , non requiram nec habeam dominium alicujus qui in vestram terram guerram moveat : finito vero hoc anno si Dñm habuero qui contra omnes vos vel contra quemlibet vestrum guerram faciat , & cum eo me guerra illa invenerit , taliter cum Domino meo contra vos veniam , ut

Ddd

sal-

(*) LXI. legendum (anno scil. 1123.) ut præcedentia & subsequentiā firmant.

Anno salva fide Domini quantumcumque potuero honorem &
 utilitatem vestram sicut dominorum sine fraude & malo in-
 genio prætendam. Præterea do Ariam Petrizi ad fidem,
 ut si de prædicto pacto perjurus extitero, ipse non recipiat
 me in terram suam, sed disturbans me, adjuvet vos, ego
 autem deinceps sim perjurus, & omnes qui mecum jurant,
 & insuper persolvam tria millia solidorum unde fidejussores
 jam dedi.

De confirmatione legationis. Cap. 63.

1 **L**icet Archiepiscopus D. inter tot tribulationum turbines positus vexaretur, & sæcularium negotiorum difficultatibus undique circumveniretur, de proficuo tamen & exaltatione suæ Ecclesiæ plurimum solicitus, legatos suos P. Fulconis, & P. Heliæ, alterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellani, alterum vero Archidiaconum, Romam cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis & cum suis & ex parte Regis & Reginæ supplicatoriis literis, necessariis itineris sibi traditis, destinavit, & per eos Legationis suæ, quam Toletanus perturbaverat, confirmationem Rege & Regina supplicante, & sua familiaritate & obsequio subveniente, hujusmodi literis à Dño. Papa sibi missis impe- travit.

2 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratribus & Coepiscopis, Archiepiscopo Bracarensi, Episcopo Colimbris, Portgalensi, Tudensi, Auriensi, Vallibriensi, Lucensi, Astoricensi, Avilensi, Salmanticensi, Abbatibus, Præpositis per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutis, salutem & Apostolicam Benedictio- nem. Antiqua sedis Apostolicae institutio exigit &c.* Ut supra Cap. 17. n. 2. Dat. in burgo S. Fabiani III. Kal. Decem- bris. (Anno 1123.)

3 Per eos etiam Legatos Dominus Papa tale privile-
 gium ipsi Compostellano direxit, per cuius auctoritatem
 ob

ob B. Apostoli Jacobi reverentiam , & ob sui nepotis Ildephonsi Regis præcipuum amorem , & ipsius Compostellani specialem dilectionem , concedit & confirmat B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, prius sibi ad tempus concessam , quiete & absque calumnia obtinere & perpetuo possidere.

4 Ecce Privilegium de confirmatione translationis Metropolitanæ dignitatis quæ Emeritanæ Sedis fuerat , in Sede B. Jacobi translatæ.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiep. ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Cœlis & in terra , &c. (1)

Celebratio Concilii. Cap. 64.

I C ompostellanus igitur literis Domini Papæ Callisti de legationis suæ confirmatione viis & acceptis , Episcopos & Abbates per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutos ad Concilium invitavit , quibus omnibus præter Braccarensem & Colimbriensem ad ejus invitationem Compostellam grataanter confluentibus , Concilium ibidem Domino Rege Ildefonso cum Principibus & fere omnibus terræ potestatibus præsentibus , mediante Quadragesima celebravit : in quo nimirum Concilio ipse de proficuo & honore S. Ecclesiae juxta datam sibi à Domino facultatem fratribus venerabilibus Astoricensi , Valibriensi , Abilensi , Lucensi , Salmanticensi , Tudensi collaborantibus , prudenter & laudabiliter tractavit . Bracarensi vero & Colimbriensi , quia nec ad Concilium venire , nec excusatorias personas mittere voluerunt , Canonicas inducias infra quas in suam præsentiam satisfacturi de culpa

Ddd 2

ve-

Anno
1123

Anno
1124

¶ (1) Intrusa hic Bulla , suo mo^re loco. Eam sequenti capite cum modo impetracionis reperies.

Anno venirent, communi supradictorum fratrum consilio & ro-
¶ 124 gatu concesit: quod quia facere noluerunt, Canonica eos
 sententia transactis ipsis induitiis, multavit.

2 Et post euidem hujus Concilii celebrationem pro-
 xima Pentecoste præfactus Rex jam juvenis, novis armis ab
 altari B. Jacobi, Compostellano consulente, & ipsa arma
 benedicente, acceptis, Montani honoris quem Ecclesia
 Compostellana diu amisserat, medietatem ipsi Compostel-
 lano & suæ Ecclesiæ reddidit, facto etiam de hac medietate
 privilegio, propria manu roborato, & super altare B. Ja-
 cobi oblato, se aliam eidem Ecclesiæ medietatem suo ho-
 nore & suo posse crescente, redditum, in manu Domini
 Compostellani & super altare B. Jacobi Clero & Populo
 vidente & audiente firmiter promisit. Compostellanus au-
 tem hoc dono à Rege accepto, X. argenti marcas non in
 pretium, sed ex sola charitate, & dilectione, ipsi Regi
 hilariter largitus est: ipsius quoque Regis Consiliariis qui
 suam partem in hoc negotio juverant & substentaverant,
 magnum pecuniæ pondus munifica manu erogavit. Contu-
 lit etiam ipsi Regi XXX. marcas argenti, & mille solidos
 cum tribus optimis sonipedibus, sed hoc fecit occulte
 propter Reginam, quæ tunc temporis eidem Regi filio suo
 penitus desidebat; metuebat enim ne ipsa Regina hujusmo-
 di largitiones suboleret, & inde sibi infesta & irata effice-
 retur.

3 Interea idem Archiepiscopus, Metropolitana Emeri-
 tanæ Sedis Dignitate sibi & suæ Ecclesiæ ad tempus collata,
 donec videlicet Emeritana Sedes Christianorum potestati &
 dominio redderetur, exemplo boni & discreti pastoris
 cœpit secum tractare & sollicitus esse quomodo præfatam
 dignitatem suæ Ecclesiæ in perpetuum posset vendicare &
 retinere. Reconsiderat enim in armario suo mentis illud
 verbum Sapientis: *Melius esse omnino honorem non acqui-*

rere, quam acquisitum per desidiam & negligentiam amittere: noverat etiam gravissimum & intolerabilem casum esse de prælatione in subditionem, de dominio in servitutem, de divite cultu in nuditatem, & idcirco metuens ne sua Ecclesia supradicta dignitate privata & exuta de Metropoli efficeretur Suffraganea, Legatos suos Petrum Fulconis Cardinalem, & Petrum Heliae Archidiaconum suum (*) ^{Vide} cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis, omnibus necessariis totius itineris eis ambobus ad plenum ccl-^{Cap.} latis, Romam destinans, Dñum. Papam per literas suas supplici & humili voce rogavit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, quam Compostellanæ Ecclesiæ (ut dictum est) ad tempus concesserat, eidem Ecclesiæ ob B. Jacobi reverentiam in perpetuum obtinendam atque possidendam concederet, & concessam auctoritatis suæ privilegio sanciret & confirmaret. Amicos quoque suos & familiares, quos tunc temporis Romæ habebat, literis suis destinatis, omnibus deprecatus est, quatenus sui fautores & adjutores in hoc negotio esse satagerent. Legati ergo post immensos itineris labores & multas anxietates *Romam* tandem pervenere, & majorem quadringentorum aureorum partem primum Dño. Papæ ipsius pedes deosculantes, & eum ex parte Domni Archiepiscopi Didaci humiliter salutantes præsentaverunt: deinde minorem partem Cardinalibus & Romanæ Curiæ primoribus prout melius noverant esse distribuendos, distribuerunt. Postremo qualem quantumque dilectionem Compostellanus Archiepiscopus erga Dñum. Papam & Romanam Ecclesiam gereret, & quam devotus & quam paratus ad eorum servitium & voluntatem exequendam & ad exhibendam Romanæ Ecclesiæ obedientiam esset, viva voce exposuerunt. Ad hæc literas quas ex parte ipsius Compostellani ad Dñum. Papam secum tulerant in Curia recitandas dederunt. Literis ergo recitatis &

^{E 124} Anno verbis Legatorum auditis velle & petitio Dñi. Compostelani universis innotuit. Erat autem illius velle & petitio, ut præfata Dignitas in Compostellanam Ecclesiam perpetualiter transferretur, & translatam Apostolicæ auctoritatis privilegio sanciretur & confirmaretur.

4 Domnus itaque Papa consilio cum Cardinalibus & cum Romanæ Curiæ Optimatibus inito Domnum Compostellatum in suis petitionibus exaudiendum esse ob B. Jacobi reverentiam, & ob fidelitatem & dilectionem quam erga Romanam Ecclesiam gerebat, communi omnium astan-
tium assensu decrevit. Vocatis itaque Legatis quid consili-
li cum Cardinalibus cepisset, talibus verbis seriatim eis
apperuit: Quantam dilectionem, & quam devotam vo-
luntatem Domnus vester Compostellanus Archiepiscopus,
noster specialis amicus, erga nos & Romanam Ecclesiam
gerat, universis Romanæ Curiæ personis satis manifestum
est: nam licet sit localiter à nobis multum remotus, præ-
sentem se tamen nobis & animi charitate & frequenti bene-
dictionum exhibitione exhibet: unde apud nos exaudiri,
& petitionem suam quamvis arduam, impetrare omnibus
bonis Romanæ Curiæ unanimiter volentibus & consulenti-
bus, profecto meruit. Metropolitanam siquidem Emeritanæ
Sedis dignitatem quam Compostellanæ Ecclesiæ ad tempus
concesseramus, eidem Ecclesiæ ob Dei & B. Jacobi reve-
rentiam & ejus amorem in perpetuum concedimus, &
illam concessionem auctoritatis nostræ privilegio communī
fratrum consilio stabiliter & firmiter sancimus, & confirma-
mus. Illud autem privilegium ad Dominum vestrum feretis
dissigillatum, ea videlicet de causa, ut ipse & sui boni Cle-
ri ci privilegium illud legant, & diligenter inspiciant, utrum
aliquid sit in eo ad stabilitatem & firmitatem addendum vel
excludendum & meliorandum. Quod si quid in eo corrigen-
dum & meliorandum viderint, ad placitum suum corrigant, &

emen-

emendent. Postea Dominus vester correctum & emendatum
nobis remittere studeat, & nos Privilegium illud impresso
nostræ auctoritatis sigillo sigillabimus, supra memoratam
dignitatem in Compostellanam Ecclesiam Apostolica aucto-
ritate perpetualiter transferentes.

5 His auditis Legati Domni Compostellani pedes
Domni Papæ humiliter osculati sunt, immensas ejus majes-
tati grates ex parte Domni Compostellani referentes, & fi-
delem obedientiam cum reverentia ex parte Compostella-
nae Ecclesiæ pro tanti beneficii collatione eidem pollicentes:
postea paucis diebus evolutis promissum privilegium de
manu Domni Papæ accipientes ad propria cum gaudio re-
versi sunt & privilegium dissigillatum Domino suo læta ma-
nu præsentaverunt. Cuinque Dominus Archiepiscopus super-
absentia Sigilli non modicum miraretur, Legati causam
quare illud Privilegium dissigillatum attulissent, his verbis
ipsi expossuerunt: Venerabilis Pater, Dominus Papa Te &
tuam Ecclesiam sicut nos ex ipsius verbis plane perpendi-
mus, internæ dilectionis brachiis amplectitur, & te inter
familiarissimos amicos suos, & specialissimos filios ob be-
nevolentiam & fidelem obedientiam quam sibi & S. R. E.
studes exhibere pro certo habet, & ut tibi pateat ipsius
dilectionem per operis exhibitionem erga te veram esse &
sinceram, istud Privilegium destinavit tibi dissigillatum, ut
si quid in eo addendum, vel removendum unde firmius &
stabilius efficiatur videris, addi pro velle tuo vel remove-
ri facias. Et postquam id ad libitum tuum correxeris, sta-
tim ei remittere studeas, & quale ei remiseris, tale tibi
ob Dei & B. Jacobi reverentiam, & ob tui præcipuam di-
lectionem ab eo sigillabitur & confirmabitur. Hoc audito
Compostellanus non modico gaudio repletus Clericos suos
meliores & familiariores illico convoçati jussit; quibus ad
ejus invitationem libenter coæfluentibus præcepit quatenus
dili-

Anno diligenter inspicerent, utrum aliquid in eo Privilegio addendum esse viderent, quo addito; vel excluso privilegium stabilius & firmius efficieretur: illi autem illius pracepto obtemperantes, supradictum Privilegium legerunt & relegerunt: quæ in eo corrigenda & melioranda invenierunt, prout melius potuere, emendaverunt. Correcto, aut emendato Privilegio, quia Dnus. Compostellanus Dni. Papæ dilectionem & benevolentiam pro tanti beneficii & tantæ dignitatis collatione erga se & Ecclesiam suam, magnam esse cognovit, illud Gregorianum memori mente recolens: *Probatio dilectionis exhibitio operis est*, trecentas auri uncias ipsi Papæ & ceteris Romanis suis familiaribus ex charitate & benevolentia direxit, legatos quoque suos P. Fulconis Cardinalem, qui Privilegium attulerat dissigillatum, & Adefonsum Petridem B. Jacobi Canonicum, Romam cum ipso Privilegio remisit: benedictionem autem supradictam non ipsis Legatis commisit deferendam, sed potius peregrinis notis & fidelibus, metuens ne si ipsi legati eam secum deferrent, incurso captionis in itinere periculo eam omnino amitterent: Aragonensis quippe Rex Dno. Compostellano. Dñæ Reginæ U. causa, quam manutenebat, & cui amicabatur tunc temporis, mirabiliter initicabatur, & quoscumque de Gallæcia aut Castellana patria in itinere deprehendere poterat, omnes præter Hierosolimitanos, male tractare & expoliari faciebat; sed unus peregrinorum XXVII. uncias auri quas in capa sua deferebat consutas, cum ipsa capa à latronibus in itinere exutus amisit: quarum amissio maximo impedimento & maximæ disturbancei Legatis Domini Compostellani postea extitit: nam cum Romam pervenissent, & supradictum Privilegium à Dno. Papa sigillatum esset & confirmatum, pecuniam illam quam à peregrinis salvam acceperant, Dno. Papæ & aliis quibus distribuenda erat distribuerunt. Sed unde

de XXVII. uncias quæ in itinere amissæ fuerant restaurarent, non habuerunt: & quia ad Dominum suum redire nisi illis XXVII. unciis restauratis non audebant, fere per unum mensem solliciti & anxii Romæ morati sunt. Dominus enim suus Archiepiscopus per obedientiam eis injunxit, ut illas trecentas auri uncias Dño Papæ & aliis suis amicis integras impartirent.

6 Erant autem tunc temporis duo Canonici B. Jacobi, P. Astrarides, & Pelagius Joannides in partibus illis, qui in Apuliam & in Ciciliam biennio jam transacto profecti fuerant, auxilium ad opus Ecclesiarum B. Jacobi à fidelibus petituri. Et illi equidem duo Canonici finibus illarum Provinciarum, querendo quod dictum est perlustratis, in patriam suam reverti jam disposuerant, & revertentes Papiam usque jam pervenerant. Quod cum Dñi Compostellani supradicti legati supradicta de causa Romæ commorantes comperissent, inito consilio inter se statuerunt, ut altero eorum, Petro Fulconis scilicet Cardinali, Romæ remanente, alter scilicet Adefonsus Petrides ad eos Papiam veniret, XXVII. uncias auri quæ sibi de trecentis unciis defecerant, mutuatorie vel aliquo altro modo ab eis extorturus. Qui cum ad prefatam civitatem pervenisset, quam cito suos concanonicos ibi invenit: totam rem sicuti gesta erat, & quare venisset, eis seriatim narravit. Illi vero nihil de ejus verbis dubitantes constituerunt, ut alter sui cum ipso Adefonso Petride ad supradictum Cardinalem Romanam veniret, quidquid ipsi Legati postulabant executurus: & cum Adefonsus Petrides Romanam cum ipso suo concanonicco reversus esset, ipse & Petrus Fulconis Cardinalis XXVII. uncias auri ab illo acceperunt, & eas Domino Papæ, & aliis quibus erant distribuenda, distribuerunt, & sic trecentæ unciæ auri quas Dominus Compostellanus Dominq Papæ ex caritate & benevolentia destinaverat, com-

Anno pletæ sunt. Erant autem ducentæ carum de Thesauro B.
 1124 Jacobi , centum vero de facultate & proprietate Domini
 Compostellani. Deinde Privilegium de perpetua translatio-
 ne Emeritanæ Dignitatis in Compostellanam Ecclesiam cum
 Pallio ejusdem Dignitatis de manu Dñi. Papæ accipientes,
 ad propria cum gaudio reversi sunt. Est autem exemplar
 illius Privilegii infra subscriptum hoc modo.

Compostellana Ecclesia Metropolis in perpetuum.

7 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Vene-
 rabili fratri Didaco Compostellano Archiepisco-
 po ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.
 Potestatem ligandi atque solvendi in Cælis & in terra B. Pe-
 tro ejusque successoribus Auctore Deo principaliter traditam
 illis Ecclesia verbis agnoscit , quibus Petrum Dominus est al-
 loquitus : Quæcumque ligaveris super terram , erunt ligata
 in Cælis , & quæcumque solveris super terram , erunt soluta
 & in Cælis. Ipsi quoque & propriæ firmitas & alienæ fidei
 confirmatio eodem Deo Auctore præstatur cum ad eum dici-
 tur : Rogavi pro te , ut non deficiat fides tua Petre , & tu
 aliquando conversus confirma Fratres tuos. Oportet ergo
 nos , qui licet indigni B. Petri residere videmur in loco ,
 prava corrigere , recta firmare , & in omni Ecclesia ad in-
 ternal arbitrium judicii sic disponenda disponere , ut de vultu
 Dei judicium nostrum prodeat , & oculi nostri videant æqui-
 tam. Fraternitatis igitur tuæ petitionibus annuentes Com-
 postellane B. Jacobi Ecclesiæ , cuius in ea venerandissimum
 corpus est positum , ob ipsius à Deo dilecti Apostoli reveren-
 tiā Archiepiscopalē Cathedræ dignitatem , quam ei ad tem-
 pus concesseramus donec Emeritana Civitas Christianorum do-
 minio redderetur , præsentis paginæ auctoritate in perpetuum
 obtinendam confirmamus , ut eadem opulentissima quondam ,
 & famosi nominis Emeritana Civitas , quæ nunc peccatis
 exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide possidetur ,

Com-

Compostellanae Civitati sicut sue Metropoli perpetuis maneat Anno
subjecta temporibus. Omnem quoque Pontificalis officii plen-
tudinem quam Emeritanæ Ecclesiæ Antistites antiquitus ha-
buerunt, Compostellanae Praesul Ecclesiæ integre deinceps
quieteque obtineat. Suffraganei vero Episcopi Emeritanæ
Metropolis, Salmanticensis, Abilensis, Colimbriensis, &
ceteri qui olim ejusdem Emeritæ subjecti fuisse noscuntur,
Compostellano Archiep. cuius consecratio ad Romanam tantum
spectat Ecclesiam, tamquam Metropolitano proprio obedien-
tiā & reverentiam prorsus exhibeant. Ipse autem illos con-
secrandi, eorum Ecclesias disponendi, eos ad sua Concilia
convocandi, & cum ipsis Ecclesiastica diffiniendi negotia, li-
beram omnino habeat auctoritate Sedis Apostolice facultatem.
Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona
hujus nostræ constitutionis temerator extiterit, nec post com-
monitionem secundam vel tertiam resipiscens humiliter. satis-
ficerit, à communione Sacratissimi Corporis & Sanguinis
Domini & ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Datum Laterani
per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardin. & Cancel.
VIII. Kal. Julii Indictione II. Incarnationis Domini anno
millesimo centesimo vigesimo quarto, Pontificatus autem Do-
mini Calixti Papæ anno sexto.

Anno

1124

SS. PETR.	SS. PAUL.	Ego Calistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus II. Conf.	Circum Crucem, signum Calisti: Firmamentum est Dominus timentibus eum.
CALIS- PP.	TUS		

Benevate.

Discordia inter Toletanum, & Compostel. Archiep. Cap. 65.

I **E**O tempore quo supra memorati Legati pro
hoc privilegio insigillando & confirmingando
Romam profecti sunt, maxima dissensio inter Dnum. Com-
pos-

Anno postellanum & Dnm. Toletanum exorta erat. **T**oletanus
 etenim totius Hispaniae Legationem diutine obtinuerat : sed
 Dominus Papa Calixtus ipsius legationis partem Toletano
 subtractam Dno. Compostellano ob B. Jacobi reverentiam
 & ob fidelem obedientiam quam Romanæ Ecclesiæ assidue
 exhibuerat , tunc temporis contulerat , & vices suas in-
 duabus Provinciis , Bracarensi videlicet & Emeritana;
 exequendas , ipsi Compostellano commisserat : unde Tole-
 tanus non modica ira accensus , & vehementi mœrore af-
 fectus , ita graves inimicitias in Compostellanum exercebat ,
 ut & ipsius Legationem quibuscumque modis poterat im-
 pugnando conturbaret , & Emeritanam Dignitatem à Dno.
 Papa illi jam concessam , violenter atque impudenter us-
 paret. Salmanticensem namque Episcopum , cuius ordina-
 tio & consecratio ad Dnum. Compostellanum Canonica
 institutione pertinebat , quia ipsius Suffraganeus erat , abs-
 que consilio & voluntate comprovincialium & contra Sanc-
 torum Patrum instituta , atque Sacrorum Canonum decre-
 ta , consecravit & ordinavit. Episcopos quoque , & Abba-
 tes , & personas Ecclesiasticas Dno. Compostellano ut Lega-
 to & Metropolitano obedire volentes , neglecta justitiæ re-
 gula & inconsiderata ambitione interdicebat. Bracarensi
 etiam & Colimbriensi literas suas direxit , in quibus utrum-
 que , ne Dno. Compostellano aliquo modo obedirent , om-
 nimodo prohibebat. Ipsi etiam Compostellano ne absque
 suo consilio Concilium celebraret per hujusmodi literas
 mandavit & interdixit.

*Incipiunt literæ Toletani ad Compostellanum de interdictio-
 ne Concilii. Cap. 66.*

2 **B**ernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepis-
 copus & S. R. E. Legatus , dilecto in Christo
 fratri & Coepiscopo Compost. Didaco salutem. Vestræ di-
 lectionis literas nobis delegatas vidimus , in quibus vos me-
 dian-

diantे Quadragesima Compostellæ Concilium celebra- Anno
re disposuisse , & consecratum nostrum , Salmantinum scil. 1124
Episcopum advocasse , nobis innotuistis. Miramur unde ad-
modum super vestræ calliditatis sensum tam præsumptuose
vos agere , præsertim cum vos ignarum non credimus lite-
ras Dni. Papæ Calixti Archiepiscopis per Hispanias consti-
tutis , atque Episcopis , Abbatibus , & Præpositis Cleri-
cali & ordini atque laicali generaliter destinatas vidisse , in
quibus nec vestri , nec alterius personam exceptit , ut mihi
tamquam Romanæ Sedis Legato & Romani Pontificis Vi-
cario obedientiam & reverentiam exhiberent , & vocati ad
Synodum , ut quæ emendanda essent nostri consilio emen-
darent , unanimiter accederent. Contra hujusmodi institu-
tionis auctoritatem hactenus nullum à Dno. Papa decretum
huic auctoritati contrarium recepimus. Videtur etiam no-
bis vos contra Sanctorum Patrum definitiones & veneran-
darum legum sanctiones agitare , & Sacrorum Canonum
præcepta violenter cassare : quia quod vestrum non est ,
nec etiam ad vos pertinet , in nostræ legationis Catalogo
non jussus , non rogatus præsumitis usurpare : unde ex par-
te B. Petri Apostolorum Principis vobis interdicimus , ut
absque nostri consilio nostraque iussione præcedente gene-
ralem Synodum nullo modo celebrare præsumatis. Episco-
pis denique , & Abbatibus Bracarensis Ecclesiae ditioni sub-
ditis nostræ societatis participare volentibus , ne yestræ in-
tersint Synodo omnino prohibemus.

2 Quod vestris in scriptis vos & Ecclesiam vestram nos
gravasse ac injuriast de Salmantini Episcopi consecratione
nobis imponitis , nostra conscientia ut in aliquo vobis in-
juriam fecissemus nequaquam accusat. Quod enim fecimus ,
Romanorum Pontificum auctoritate , Dni. scilicet U. & P.
necnon Gelasii , & Dni. C. qui totius orbis Christianitatī
modo præsider , egimus : qui inter cetera privilegio suo

no-

Anno nobis missō & dato inseruit sic affirmans : *Illarum etiam Ci-
vitatum Diœceses, quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios perdiderunt, vestræ ditioni eo tenore subjici-
mus, ut quoad sine propriis extiterint Metropolitanis, tibi ut proprio subjaceant & obedient.* Hac vero auctoritate ful-
ti dictum Episcopum, quia nostræ potestatis erat, nullam
vobis nec Ecclesiæ vestræ injuriam facientes ad Pontificiū
honorem sublimavimus. Constat nimirum vos multo majo-
rem nobis injuriam intulisse, qui dum nostrum vos finge-
batis amicum, nostræ Ecclesiæ dignitatem & honorem to-
tis viribus clam & furtive imminuere, & insuper subripe-
re, & si possibile esset auferre, operam dedistis. Insuper
etiam Abilensem Episcopum juri Ecclesiæ nostræ deditum,
contra fas & contra legem consecrastis : cuius electionem
fortilegam non canonice à Clericis, immò ab ineruditissi-
mis laicis factam refutavimus, & canonice cassavimus. Om-
nibus etiam patet quantam in hoc sustinuimus injuriam:
proinde vestræ suggestimus & suggestendo præcipimus stren-
uitati, ut de his omnibus nobis satisfacturus Dominica
prima post Octavas Paschæ Legionem veniatis, & pro Pri-
matu obedientiam quam Sacri Canones Metropolitanis Pri-
matibus suis exhibere præcipiunt, nobis exhibeatis : si au-
tem statuto die ad nos venire contempseritis, proculdubio
sciatis nos Canonicam in vos extorquere sententiam.

His literis ampullosois & arrogantia atque garrulitate plenis Dnus. Compostellanus à tramite veritatis non devians, justitiae & rationis regulam sollicite observans, hujusmodi literis humilibus & rationabilibus more probi & sapientis viri respondit.

Incipiunt literæ Compostellani ad Toletanum de responsione interdictionis, & aliorum sibi ab illo objectorum.

3 F Ratri in Christò dilecto Dño. B. Dei gratia To-
letanæ Sedis Archiepiscopo, & S. R. E. Le-
ga-

gato, D. divino nutu Compostellanæ Sedis Archiepisco-
 pus, & ejusdem S. R. E. Legatus, quæ agenda sunt subti-
 lius inspicere, & inspecta solicitius & firmius observare.
 Literis vestræ prudentiæ diligenter inspectis, quanto incons-
 tantia atque levitatis vento vestri sensus maturitas agitur,
 evidentissime deprehendimus: Camerarius siquidem vester
 Dnus. P. Cluniacensis Monachus, quasdam nobis ex vestra
 parte literas, quas adhuc habemus, nuper detulit: in
 quibus continebatur, quod quæcumque ex vestra parte no-
 bis promitteret & astrueret, pro certo haberemus. Ipse au-
 tem inter cetera quæ coram Domina Regina, & coram
 Dno. Munione Vallibriensi Episcopo ex vestra parte nobis
 nuntiavit, & nobis promisit, duo precipue, ipsis præsentibus
 affirmavit: vos, scilicet de Salmantini Episcopi conse-
 cratione minus canonica, juste & canonice nobis velle sa-
 tisfacere, & ipsum Salmantinum ad faciendam nobis debi-
 tam professionem ut dictanti & deleganti venturum esse.
 Cujus legationis dulcedine, & etiam Dni. B. Nepotis ves-
 tri, qui cum Capellano Dni. Papæ in nostram Curiam ve-
 nerat preciōbus, sed maxime vestri amore, persuasi, indu-
 cias ipsi consecrato de facta interdictione usque ad festum S.
 Stephani concesimus. Nunc autem alias longe ab illis lite-
 ris diversas & omnino contrarias à vestro nuntio suscep-
 imus, in quibus manifeste apparet vos solum male acto-
 rum necdum poenitere, verum etiam ipsa male acta impor-
 tune velle defendere. Quod quantum sit vestræ personæ
 & dictu & factu absurdum, & regulæ justitiae omnino con-
 trarium, etiam minus eruditis clarius luce manifestum est.
 Unde super vestra prudentia, quæ & nostram Legationem
 spreto Dñi. Papæ edito turbare totis nisibus contendit, &
 nostræ dignitatis jura usurpare non desinit, non irrationa-
 biliter demiramus, cum vos non solum de collata nobis
 Archiepiscopatus dignitate, verum etiam de nostræ Lega-
 tio-

Anno 1124 t^onis confirmatione per Dni. Papæ literas dudum nobis delegatas , s^openumero certus factus sitis.

4 Miramur etiam qua fronte de Abilensis Episcopi consecratione , cujus nos redarguitis , mutire audeatis: cum & ipse nostræ Ecclesiæ suffraganeus sit , & ipsius elec-
tio à novem Episcopis & duobus Archiepiscopis , necnon à Romano Card. Bosone , qui Ecclesiæ Rom. Legatus ad nos venerat , canonice discussa , canonica inventa sit , & ab om-
nibus canonice approbata. His præmissis pauca vobis de interdictione nostri Concilii , non ampulloſe , neque irrationabiliter respondemus. Cum Romanorum Pontificum Dni. U. Dñi. P. Dñi. C. privilegiis & auctoritatibus nos & Ecclesiam nostram ab omnium Prælatorum ditionibus , solius Dni. Papæ ditione excepta , absolutos & omnino li-
beros esse constet , nos neque ut Primi^tati , neque ut Lega-
to , neque ut Archiepiscopo vobis obedituros esse procul-
dubio noveritis. Ad hæc vestræ memoriæ suggerimus ,
quod ad colloquium inter nos & vos Dñia. Regina media-
trice apud Legionem determinato tempore constitutum , eramus ituri , & pacem atque pristinam amicitiam sapien-
tium consilio vobiscum reformaturi : sed auditis literatum
vestrarum ampullis , & falsis imposturis ; nec vestrum col-
loquium adire , nec vobiscum ullam amicitiam reformare
statuimus , nisi prius de Salmantini Episcopi consecratione ,
& de ceteris injuriis , quæ patentes sunt , nobis satisfacere
studueritis. Harum autem nugarum & imposturarum cul-
pam non vobis , qui tantæ discretionis & tantæ perspicaci-
tatis antehac esse solebatis , sed vestrīs consiliariis vestrām
gravitatem ad illicita per ambitionem impellentibus , merito imponimus. Postremo vestræ discretioni suggerimus , &
Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate , necnon ex parte Dni. Calixti Papæ sugerendo præcipimus , ne nostram Legionem , aut nostri Archiepiscopatus dig-
ni-

nitatem conturbare , aut usurpare amplius præsumat. Anno

5 Eodem fere tempore quod D. Compostellanus su-¹¹²⁴
pradicæ literas ad Toletanum direxit , Legatos suos Ro-
mam destinavit Dno. Papæ C. sacer ipso Toletano juste &
rationabiliter conquesturus , quod suæ dignitatis terminos
in Salmantini consecratione contra Sacrorum Canonum de-
creta usurpasset , & in subtractione Colim briensis , & alio-
rum Episcoporum , atque Abbatum patenter & manifeste
injuriasset. Cujus literis & querimonia auditis Dnus. Papa
Calixtus literas suas ad Salmanticensem quantocius remisit;
in quibus ipsi Salmanticensi Apostolica auctoritate mandan-
do præcipiebat , & præcipiendo mandabat , quatenus Com-
postellanæ Ecclesiæ tamquam suæ Metropoli , & Compos-
tellano Archiep. tamquam suffraganeus suo Metropolitanæ
dilectionem & fidelem obedientiam remota omni occasione
exhiberet. Literarum autem ad ipsum Salmantinum à Dno.
Papa directarum exemplar infra subscriptum est.

Incipiunt literæ Dni. Papæ Calixti ad Salmanticensem de
obedientia Dño Compostellano exhibenda.

Cap. 67.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri M. * Salmanticensi Episcopo salutem & Apost.
bened. Quoniam in Hispaniarum partibus Compostellana Ec-
clesia ob venerandum B. Jacobi Apostoli corpus gloria &
insignis habetur , nos eam ex Apostolicæ Sedis gratia confove-
re & in melioris status prærogativam decrevimus adaugere.
Ideoque dignitatem Emeritanæ Metropolis eidem Compostella-
na Ecclesiæ perpetuis temporibus possidendam contulimus.
Tibi ergo dilecte frater qui Emeritanæ Ecclesiæ subjectus esse
dignosceris , mandamus , quatenus venerabili fratri nostro D.
Compostellano Archiepiscopo tamquam proprio Metropoli-
tano tuo subjectionem & obedientiam satagas exhibere.

Ma-
nois.

Fff

Dat.

Anno Dat. in territorio Ortenſi VIII. Kal. Julii. (Anno 1124.)

1124 2 Visis his literis Salmanticensis Compostellam venit, & fidelitatem atque obedientiam cum reverentia Dño Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ ejusque rectoribus canonicæ promovendis super altare B. Jacobi promisit, & propria manu his verbis firmavit. *Ego M. Salmanticensis Ecclesiæ Episc. subjectionem & obedientiam cum reverentia à SS. Patribus constituta secundum præcepta Canonum Ecclesiæ B. Jacobi ejusque rectoribus in praesentia Dñi Archiepiscopi D. perpetuo me exhibitum promitto, & super Sanctum altare propria manu firmo.*

3 Alias similiter literas Colimbriensi direxit, in quibus itidem ei Apostolica auctoritate præcipiebat, ut fidelem obedientiam Dno. Compostellano tamquam S. R. E. Legato & suo Metropolit. exhibere omnimodo satageret. Illarum quoque literarum exemplar hoc modo subnotavimus.

Incipiunt literæ Dñi. Papæ Calixti ad Colimbriensem de obedientia Dno. Compostellano ut Legato & suo Metropolitano exhibenda.

* Gun-
disal-
vo. 4 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venrabili fratri G. * Colimbriensi Episcopo salutem, &c. (1)

Quod Archiepiscopus laboravit multum in acquirenda Metropolitana Emeritanæ Sedis dignitate, & quomodo Compostellanos Cives ad jurandam iustitiam compulit.

Cap. 68.

Quantum autem Dnus. Compostellanus in supra memorata dignitate ad utilitatem & honorem suæ Ecclesiæ acquirenda laboravit, & quot & quanta de proprio & B. Jacobi Thesauro erogaverit, aut in Romano iti-

(1) Ut supra num. 1.

itinere captis suis Legatis inrecuperabiliter amiserit , si ego per singula explicare & ad memoriam reducere tentavero, si Maronica vel Tulliana facundia mihi inesset , minime ad id sufficere posset : multis enim difficultatibus circumveniebatur , quibus & in hoc & in aliis Ecclesiasticis negotiis impediabatur. Regis quippe Aragonensis guerra eum inefabiliter disturbabat , cuius metu ipsius Legati nisi cum summo periculo & summo timore Romam adire non audebant. Dissensio quoque Regis A. & Reginæ U. in quorum servitio eum multa expendere oportebat ; discordia etiam Procerum Gallæciæ & devastatio ipsius terræ , quæ totius honoris B. Jacobi redditus fere annullaverant. Sed quamvis Dnus. Compostellanus tot & tantis difficultatibus esset circumventus , Ecclesiastica tamen negotia propter sacerdotalia , nec sacerdotalia propter Ecclesiastica , minime prætermittebat : sed utraque sicut sibi & sua Ecclesiæ utilia fore noverat , discrete & sapienter tractare & disponere vigilanter cura satagebat. Videns itaque Compostellanam Civitatem pravis & perversis moribus implicitam esse atque corruptam , & nisi aliquod ei remedium conferretur , funditus perituram , Optimatibus Cleri , atque Populi illius Civitatis in unum convocatis hujusmodi orationem in eorum præsentia habuit : Ego D. licet indignus hujus Sedis primum Episcopus , deinde sive Deo jubente , sive permitente ejusdem Sedis multo sudore & multo labore effectus Archiepiscopus , in regimine hujus honoris diutine laboravi , & multis quibus erat nocendum rationabiliter nocui , multis vero quibus erat subveniendum charitatis debito persuasus subveni. Indignos etiam nobilitando & ditando , dignos etiam ignobilitando & deprimendo justitiae metam transgressus erravi , unde me in conspectu divinæ majestatis & in vestri omnium præsentia culpabilem esse confiteor. Nunc vero vellem per Dei misericordiam vitam & mores meos

Anno in melius corrigere & emendare , & justitiam integratam at-
 1124 que inviolatam observare , & manutenere. Sed quia hoc
 per me solum sine vestro auxilio facere non possum , vestri
 omnium , tam Cleri quam populi universitatem obnixius
 deprecor , quatenus me in hoc negotio pro vestrarum ani-
 marum salute & æternæ vitæ retributione adjuvetis , &
 vos justitia observaturos esse & manutenturos , sicuti ego
 vobis promitto , in manu mea promittatis , & de illa pro-
 missione jusjurandum mihi scribi faciatis. Ideo autem velo
 ut vos justitiam juretis , & juratam manuteneatis , quia
 video fidem , probitatem , & ceteras bonas artes à nostris
 Civibus evanescere , & video fraudes , dolos , rapinam ,
 violentiam , & aliorum scelerum urticas increscere , quæ
 nullatenus extirpari possunt absque falce justitiæ. Audito
 hoc sermone Compostellani qui aderant , tam Clerus quam
 populus , unanimiter responderunt se in hoc & in aliis ne-
 gotiis quæ sibi utilia fore non dubitarent assensum ei præ-
 bituros & obedituros : juraverunt igitur justitiam & de illo
 jurejurando hujusmodi scriptum fieri fecerunt.

De justitia in Compostellana Civitate servanda.

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. &
 S. R. E. Legatus volens destruere & eradicare pror-
 fusa pravas consuetudines quæ videbat fieri in Compostella-
 na Civitate , promittit coram omnibus in rei veritate & in
 fide Christi , ut justitiam tenens & observans Compostellæ ,
 ab ea propter pecunias seu gratiam & odium nullatenus
 declinet , & ut omnino hæc justitia observetur mandat ,
 quod Villicus Civitatis jurejurando firmet quod justitiam
 teneat , & ab ea neque amore , nec odio , neque pecunia ,
 neque rogatu alicujus personæ à justitia deviet. Et simili-
 ter in detruncando & cæcando & in suspendendo , prout
 justitia exegerit , nullatenus deviet , sed æqua lance & justo
 iudicio unicuique prout justum fuerit reddat , & hoc scrip-
 tum

tum à Dno. nostro confirmatum, & alios bonos foros nostræ Anno Civitatis semper custodiat, & in robore teneat. Similiter ¹¹²⁴ mando & præcipio quod Judices loci sancti jurejurando super altare firment, quod justitiam teneant, & bonas consuetudines Civitatis obseruent, & à justitia neque gratia, neque odio, neque pecunia devient, & in judiciis neque personas, neque vultum potentis considerent, sed inter divites & pauperes juste & viriliter deliberent. Si vero Villicus Civitatis, vel Judices ab hac promissione veritatis deviaverint, advocati bis & ter, digne satisfaciant: quod si renuerint, perjurium incurrant, & honore careant, & quod contaminaverint dupliciter componant, & hoc judicium sit omnibus parochianis & decimariis Ecclesiæ B. Jacobi, id est, infra milliaria Civitatis, noto die sub Era I. C. LXIII. (1) & quot XVIII. K. Februarii. Nos homines Compostellæ jurejurando firmamus quod manuteneamus & defendamus justitiam à Domino nostro iudicatam, & ab ejus Villico & judicibus. Ita quod neque pecunia, neque parentela à supradicta justitia deviemus, & in judiciis adjuvando vel disturbando adinvicem offensiones nullatenus accipiamus: & similiter seniores Canonicæ promittunt hoc in rei veritate & in fide Christi salvo suo ordine Dni. nostri & omnium Canonorum: si vero nos homines Civitatis ab hac promissione deviaverimus, post binam & trinam admonitionem, emendemus. Sin autem perjurium incurramus, & quod contaminaverimus dupliciter componamus, & hujus promissionis consuetudo descendant ad omnes successores meos & vestros, ita quod in perpetuum teneatur.

De

(1) Era 1162. Anno scil. 1124. (non 25.) abs dubio legendum: ex consequentibus enim patet vivere Calixtum Papam, qui die 13. Decembrie ejusdem anni obiit.

Anno

1124 *De sacrilegio Comitis P. in Ecclesia Compostellana commissione,*
& de satisfactione ejusdem. Cap. 69.

Comes Petrus iræ fervore accensus, Comitem Adefonsum ante januam altaris B. Jacobi, diabolo instigante, percussit, & magnum dedecus Deo & ipsi Apostolo nefario ausu intulit. Unde postea pœnitentia ductus, in præsentiam Dni. Archiepiscopi cum sua uxore venit, & tantum dedecus quod Deo & B. Jacobo Apostolo intulerat, & alia multa crimina, quæ diabolico instinctu perpetraverat, illi manifestans, pœnitentiam & consilium ad salutem suæ animæ ab eo petivit. Archiepiscopus vero ipsius animæ utilitati sagaciter providens, condignam ei pœnitentiam secundum Sacrorum Canonum decreta injunxit, & ut aliquem honorem Deo & B. Jacobo in remedium supradicti dedecoris, & aliorum peccatorum conferret, salubri admonitione suasit. Ipse autem Comes & sua uxor, ipsius Archiepiscopi consilio acquiescentes, Monasterium de Corispindo cum tota sua creatione & tota Villa, B. Jacobo & suæ Ecclesiæ perpetuo possidendum contulerunt, & privilegium inde factum jussu & consilio Dni. Archiepiscopi propria manu roboraverunt.

Adventus Romani Legati in Hispaniam. Cap. 70.

Aliquanto temporis curriculo elapso, postquam Venerabilis Archiepiscopus plurimorum obsequiorum exhibitione & firmæ fidelitatis promissione à Dno. Papa Calixto impetravit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam perpetuo transferret, & perpetuo translatam auctoritatis suæ Privilegio confirmaret, quidam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Densdedit* à latere ipsius Papæ delegatus in partes Hispaniarum venit, Hispanæ Regionis Ecclesias solicite visitatus, & earum saluti atque utilitati sagaciter provisurus:

cui

cui venienti præfatus Papa Burgensis Ecclesiæ Legatos, qui tunc temporis Romæ aderant, commisit, & ei per obedientiam Apostolica auctoritate præcepit, ut Burgensis Ecclesiæ suæ quæ pastoris fulcimento viduata in magno labore atque tribulatione diutine permanserat, utilitati provideret: & ipsius electum, cuius electio jam quinquennis erat, in Episcopum consecrari satageret. Cardinalis itaque supradictus Hispanas partes ingrediens, ad Burgensem Civitatem Burgensis Ecclesiæ Legatis comitantibus venit, & ipsam Ecclesiam magnis persecutionibus atque tribulationibus laborantem, & fere desolatam invenit: unde vehementi mœrore affectus, & exemplo boni patris pia compassione repletus, ipsius Ecclesiæ statum in melius mutare, & ejus electum ad Dei honorem & ipsius Ecclesiæ utilitatem in Episcopum consecrari præcipere necessarium duxit. Sed quia ipsa consecratio Aragonensis Regis metu, qui ipsum electum impugnabat, in partibus illis fieri non poterat, ipsi electo Compostellam ire, à Domino Compostellano se præcipiente ordinandum, injunxit. Ipse enim Cardinalis Compostellam iturus erat, & de ejus consecratione, & aliis multis negotiis ex præcepto Dni. Papæ Calixti cum Dno. Compostellano acturus: & Ecclesia quidem Burgensi, & aliis quæ suo itineri adjacebant, visitatis, tandem Compostellam perveniens à Dno. Compostellano benigne & honorifice suscepimus est: & per octo dierum spatiū ibi commorans à Dno. Compostellano egregie procuratus est. Cum ergo Cardinalis & Dnus. Compostellanus in colloquium venissent, & de statu Hispanarum Ecclesiarum diligenter egissent; ipse Cardinalis Burgensis Ecclesiæ calamitati & miseria condolens Dno. Archiepiscopo Apostolica & sua auctoritate præcepit, & eum charitable rogavit, quatenus Burgensis Ecclesiæ electum in Episcopum consecrare studeret, & causam quare hoc negotium illi potius quam

Anno quam alii à Dno. Papa injungeretur insinuavit. Hoc & aliis
1124 negotiis Compostellæ deliberatis accepta à Dno. Compos-
 tellano benedictione, Compostella egressus, Bracaram, &
 per partes Portugalenses in Campanas partes profectus est,
 & apud *Vallem oliti* Concilium convocatis fratribus divina
 præveniente gratia celebravit. Cui nimirum Concilio Bur-
 gensis Ecclesiæ electus cum ceteris fratribus interfuit. Fini-
 to autem Concilio ipse Cardinalis comitante ipso electo
Setpulia Castrum adiit, ibique tales literas Burgensi electo
 de sua consecratione ad Dnum. Compostellanum tradidit.

*Incipiunt literæ Cardinalis Romani Deusdedit ad Do-
 minum Compostellanum de Consecratione Bur-
 gensis electi.*

2 **D**eusdedit Sanctæ R. E. Presb. Card. & Hispa-
 niarum Legatus Didaco Dei gratia Compos-
 tellano Archiep. & S. R. E. Legato, salutem & puram
 amicitiam. In quanto labore atque miseria Burgensis Ec-
 clesiæ hastenus fuerit, vestram prudentiam latere non credi-
 mus. Quapropter fraterna dilectione per obedientiam
 quam S. R. E. debetis præcipue vobis dirigimus, ut advo-
 catis Coepiscopis fratribus vestris Dnum. Simeonem Bur-
 gensis electum Ecclesiæ cum quibus Epis. volueritis salva
 Sanctæ Matris nostræ Rom. Eccl. reverentia, ad quam in
 omnibus Burgensis Ecclesia spectat, quacumque die post
 Purificationem S. Mariæ ad vos venerit, in Episcopum
 consecretis: fidelitatem vero quemadmodum antiqua exigit
 consuetudo suscipiatis. Valete.

3 Visis hujusmodi literis Dnus. Archiepiscopus me-
 liores & discretiores suæ Ecclesiæ personas in Cameram
 suam convocari jussit: & ostensis eis literis & mandato
 Romani Card. quid sibi de illo mandato & de petitione
 Burgensis electi consulerent, ab eis inquisivit. Illi vero

Cle-

Clerici sapientes & discreti, quia ipse Archiepiscopus in Anno proximo Concilium erat celebraturus, & laudaverunt & consuluerunt, ut Burgensem electum usque ad Concilium retineret, & Episcopos ad ipsum Concilium confluituros de mandato Cardinalis & de ejus consecratione consuleret. Quorum consilio Dnus. Archiepiscopus acquiescens ipsum electum usque ad celebrationem Concilii Compostellæ retinuit & eum in multis necessitatibus munifica manu adjuvit. Postquam itaque statuta dies Concilii impleta est, venerabilibus fratribus Asturicensi, Minduniensi, Lucensi, Salmanticensi, Scemurensi, Portugalensi, Tudensi, convenientibus, Dnus. Archiepiscopus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.* (1) Compostellæ celebravit: & hæc capitula in eo supradictis fratribus assentientibus & unanimiter collaudantibus sancivit, & confirmavit.

Celebratio Concilii. Cap. 71.

Didacus Dei gratia Compostellæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.** convocatis fratribus Asturicensi, Lucensi, Vallibriensi, Tudensi, Portugalensi, Scemurensi, Salmanticensi, Burgensi, Compostellæ celebravit: & in eo de honore atque utilitate S. Matris Ecclesiæ juxta datam sibi à Deo facultatem supradictis fratribus cum suis Abbatibus XXVII. atque religiosis personis & bonis Clericis, unanimiter collaborantibus tractavit: & quoniam peccatis exigentibus Regnum Hispaniæ adeo turbatum vedit, quod etiam Ecclesia Dei, destruēta Christiana Religione, periclitaretur, & fere jam ad defectum redacta esset, placuit ei ut universali Synodo, pro Ecclesiæ statu, pro Regni tranquillitate, hæc capitula subscribere, & subscripta confirmare. *Mandamus ergo & Apostolica auctoritate constitui-*

Ggg

mus

(1) *Dominica Misericordia Dñi. fuit 20. April. anno 1124.*

Dca.
2.
post
Pas-
cha,
die
20.
Apr.
Anno

1124

ANNO 1124 *mus, ut suberna juvante clementia, Pax Dei quæ apud Romanos & Francos & alias fideles nationes observatur, in toto Hispaniæ Regno ab omnibus Christianis inviolabiliter tenetur, à primo videlicet die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ, à Quinquagesima usque ad Octavas Paschæ, à Rogationibus usque ad Octavas Pentecostes, in jejuniis quatuor temporum, in vigiliis, & festivitatibus B. Mariæ, & B. Joannis, & Apostolorum, & in festivitate Omnium Sanctorum, quæ celebratur Cal. Nov. ita ut nullus hominum, licet habeat cum alio homine homicidium, vel aliam quamlibet inimicitiam, præsumat eum occidere, vel capere, vel aliquo modo ei nocere. Episcopi, Præsbyteri, Abbates, Monachi, & Monachæ, & omnis ordo Ecclesiasticus Ecclesiæ, & res Ecclesiasticae, & boves quorumcumque fuerint, omnibus diebus in pace permaneant. Peregrini, Mercatores, non capiantur, neque pignorentur, nisi propria culpa: dies & constituta tempora pacis sicuti determinata sunt, & per juramentum confirmantur, qui vero hanc pacem per juramentum confirmare noluerit, excommunicetur donec juret: & qui eam violare præsumperit, Episcopus cum toto Episcopatu suo eat super eum ad destructionem ipsius & bonorum suorum, donec satisfaciat, & Dominus ejus cuius ipse fuerit, auferat ei præstimonium suum, & nullus aliis deinceps eum colligere præsumat, donec de violatione pacis juste & canonice satisfaciat. Si autem aliquis de euntibus super eum, in hac obedientia mortuus fuerit, ita sit absolutus ab omnibus suis peccatis de quibus pœnitentiam jam accepit vel acceperit, ac si in Hierosolymitano itinere mortuus esset, nisi excommunicatus sit. Similiter si aliquis armis abrenuntians pro obedientiæ & supradictæ pacis observatione ab inimicis suis mortuus fuerit, supradictam remissionem habeat, & qui eum interficerit homicidium Dominis terræ duplicet, & pœnitentia ejus duplicetur, & numquam in patria sua*

sua pœnitentia, sed eat in exilium; & qui eum ceperit, curta- Anno
verit, excæcaverit vel aliquod malum fecerit, quod prius para- 1124
bat in duplo componat. Si vero aliquis in tali peccato absque
pœnitentia mortuus fuerit, non sepeliatur, sed in domo sua pu-
trefscat, & non inde abstrahatur. Principes autem terrarum,
milites, vel pedites in supradictis diebus arma sumere non
presumant, nisi contra Paganos, aut patriæ invasores, aut
supradictæ pacis violatores. Cetera Capitula quæ in præterito
Concilio constituimus, iterum confirmamus.

Confirmatio Electi Burgensis.

2 IN ipso quoque Concilio omnes Episcopos qui aderant super consecrationem Burgensis electi interrogavit, literas Dñi. Cardinalis eis ostendens, & Burgensis Ecclesiæ labores atque tribulationes exponens: ipsi vero Episcopi Burgensi Ecclesiæ, quæ tam diu viduata pastore permanserat condolentes, Dño. Archiepiscopo unanimiter laudaverunt & consuluerunt, quatenus illius Ecclesiæ utilitati misericorditer provideret, & ejus electum in Dei obsequium & suæ animæ salutem in Episcopum consecraret. Quorum petitioni ipse condescendens Burgensem electum III. die post finitum Concilium, Asturicensi, Min- duniensi, Portugalensi, Episcopis coadjvantibus in Episcopum solemniter consecravit: eique obedientiam & fidelitatem Sanctæ Rom. E. juxta quod antiqua consuetudo exigit, promittere & propria manu super sacrosanctum altare firmare fecit: deinde ipse consecratus accepta à Dño. Archiep. licentia, ad propria cum gaudio remeavit.

Acquisitio. Cap. 72.

IN terea ipse Archiepiscopus de utilitate suæ Ecclesiæ sine intermissione sollicitus Villam quæ dicitur Sinales, quæ est secus S. Christinam de Noya cum sua tota creatione & familia, non tamen totam, sed de tribus quartis medieta-

Anno tem , à Dña. Aurodona Didaci facto cum ea de medietate
¶ 124 alius Villæ , scilicet *Luftris* , commercio , quam medietatem in sua vita tantum teneret , ad opus suæ Ecclesiæ satiis solerter acquisivit : ipsa autem mortua illa medietas de supradicta Villa Ecclesiæ Beati Jacobi hereditario jure reformaretur.

Acquisitio.

2 **Q**uidam præpositus nomine Didacus Presbyter ejusdem venerandi Archiep. villicationem apud S. Mariam de Nevar tunc temporis tenebat , & cum ipse Presbyter jam tædio villicationis tenendæ afficeretur, ad Dñm. Archiepiscopum spontanea voluntate venit , & cum eo statuit , ut medietatem de omnibus rebus & hereditatibus quas in ipsa villicatione acquisierat , Dño. Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum possidendam concederet : aliam vero medietatem jure hereditario possidendam sibi retineret. Acquisierat autem in supradicta villicatione Ecclesiam S. Michaelis de *Rozuan* , quæ ipsi Ecclesiæ S. Mariæ de Nevar adjacet , & alias hereditates , quæ in confinio & circuitu ipsius Ecclesiæ sunt. Et ipse quidem Archiep. solers & discretus has acquisitiones stabiles & inconvulsas permanere volens , Cartas mercatrices de ipsis acquisitionibus fieri , & eas ab illis qui hujusmodi pacta secum statuerant , roborari & firmari , & ipsas Cartas in Thesauro B. Jacobi reservari , fecit.

De Concordia Regis , & Reginae Matris suæ. Cap. 73.

EO fere tempore Toletano Archiepiscopo Domno B. cum quo Dnus. Compostellanus acrem & diutinam confictionem pro suæ Ecclesiæ exaltatione haberat , defuncto , (1) Rex A. & Regina Dña. U. ejus Mater , qui ab invicem diutine dissenserant , eodem Compostellano cum suis amicis mediante & sedulo machinante , concordes &

¶ 1)
Obitus
Bern.
Tolet.

ami-

amici facti sunt : & facta equidem ipsa concordia hujus- Anno
modi literas quorumdam æmolorum stimulatione & machi- 1124
natione ad ipsum Compostellanum direxerunt.

Literæ Regis & Reginæ ad Dñm. Compostellanum.

2 **A** Et U. Dei gratia Hispaniæ Rex & Reginæ,

A. Carissimo Domino D. Compostellano Archiep. Sanctæque R. E. Legato , in Christo vivere. Novit Sanctitas vestra amicitiæ nexu nos indissolubili conjunctos esse. Honorem vero Toletanæ Ecclesiæ quem & longo diminuere seu anihilare perturbando studiis tempore , ut deinceps nullatenus perturbetis dicimus & monemus , ne præfata suo Ecclesia intermissione careat , quod absit , honore. Valete.

Responsio Dni. Archiep. ad supradictas literas Regis & Reginæ.

3 **D** Idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus , venerandæ Dominiæ suæ Reginæ Domnæ U. & filio suo Regi Dno.

A. sic terrenum Regnum regere , ut non amittatis æternum. Literis vestræ celsitudinis læta manu acceptis diligenter inspeximus. Sicut autem discordia , quæ inter vos peccatis nostris exigentibus hucusque emersit , fuit destructio pauperum , & omnium Ecclesiarum , ita concordia quam inter vos noviter Dei præveniente gratia factam esse agnovimus , est firmamentum Sanctæ pacis & fundamentum Christianæ Religionis. Et quia hoc semper palam atque latenter optavimus , quod jam Deo juvante fieri novimus , inde Deo & B. Jacobo qui vestros ad hoc inspiravit animos , innumeræ grates referimus. Unde nos etiam nimium lætari , exultare , & congratulari vestra non dignetur dubitare clementia. De diminutione autem Toletanæ Ecclesiæ , quam ne nos vellemus nobis per easdem literas intimasti,

Deus

Anno 1124 Deus novit quia nec illius nec alterius Ecclesiæ proprium honorem aliquando minui voluimus , nec volumus. Quod si nostri vel Ecclesiæ nostræ æmuli nos lacerando & dilaniando apud nobilitatem vestram de nobis aliquid rationantur , non faciles aures vestras morsibus obtrectatorum nostri gratia commodare velit. Sed si aliquid sentiendo asserunt in vestram regalem discretionem veniant , & nos secundum vestrum consilium eorum importunitatibus satisfaciemus. Mementote etiam quia inter cetera quæ nobis regia vestra prudentia dixit , hoc se facturum spopondit, Ecclesiam scilicet nostram numquam minuere , sed semper defendere , exaltare , & augmentare nostri semper suffulti auxilio & consilio. Si autem nos de Romanæ Ecclesiæ dignitatibus aliquid Deo volente habuimus , habemus , vel habituri sumus , vestri semper suffulti auxilio & consilio fecimus & faciemus. Suario Froilati nostræ domus villicum vobis mittimus , ut quod in literis non continetur , excellentiæ vestræ ore proprio referat: per ipsum autem cor vestrum & voluntatem nobis revelate : quia parati sumus omnia quæcumque nobis injunxeritis , pro posse nostro facere & adimplere. Omnipotens Deus amore & intercessione Beatissimi Jacobi Apostoli personam vestram & Regnum conservet , & ad vitam faciat vos venire sempiternam. Amen.

Literæ Cardinalis missæ Archiepiscopo. Cap. 74.

Ilsdem fere temporibus Sanctæ R. E. Card. Deus dedit hujusmodi literas ad Dnum. Archiep. Roma direxit. Venerabili D. Compostellano Archiepiscopo ac fideli S. R. Ecclesiæ Legato D. tituli Sanctorum Laurentii atque Damasi Card. indignus felicem suæ prosperitatis inquisitionem. Summa dignitas vestra carissime deprehendere sciat nos divina propitiante clementia sanos & incolumes esse, & præsentiam nostram in servitio vestro dum vixerimus prof-

prospere adfuturam : quam siquidem in proximo in vestra Anno melioranda legatione clementissime ac in renovandis privilegiis vestris volumus ut cognoscatis pro quibus nempe has dirigimus literas , ut festinos ad hæc curanda Romanæ Curiae per nos illico delegetis nuntios. Præterea felicissime Dñe. pietatem indissolubilem vestram flagitamus , ut casuallam de qua sapissime vos rogavimus , per eosdem vel per alios fideliter nobis dirigatis nuntios , quatenus vos vestrosque amicos in obsequio vestro communiter , uti debemus, obligare possimus. Insuper piissime pater flagitamus , ut cunctam Deo devotam Congregationem ex nostra parte salutetis , & hunc Cartulæ delatorem honorifice suscipiatis. Valete.

Responso Dñi. Archiepiscopi ad prefatam Cardinalem de supradictis literis.

2 **D**NO. venerabili & patri reverenti Dei gratia S. R. E. Card. Deusdedit , D. Compestellano rum humilis minister , fideles orationes & devotum obsequium cum reverentia. Quod vestræ industria excellentia vivit , valet , & divina propitiante gratia prosperitate & incolumente perfruatur , ultra quam credi potest nostro cordi gaudio est , & vestræ equidem discretionis refert, non dubitare nos & nostram Ecclesiam de nostris tamquam de vestris propriis successibus mera veritate & remota omni simulatione gaudere , & devotas Divinæ Omnipotentiae gratias inde referre : nos enim & nostra Ecclesia in vestræ sanctitatis benevolentia atque dilectione constanter permanemus , & divina auxiliante gratia ita permansuri sumus, ut numquam ab ea aliqua occasione intercedente avelli possumus. Vestram itaque venerandam celsitudinem obnixius efflagitamus , ut nos & nostram Ecclesiam mutui amotis munere recompensare , & boni patris atque fidelis amici exemplo nos diligere & caros atque speciales filios habere,

Di-

Anno Divino & B. Jacobi amore dignemini. Ad hæc vestræ memoriæ beatitudini suggestimus nostram devotionem vestræ hebdomadæ substantiolam per Legatos quos nuper Romam misimus vestræ Sanctitati fideliter direxisse : quos ut benigne & ut honorifice suscipiatis , & nostras vices apud Dñm. Papam solicite agatis , vestrā discretionem summopere deprecamur. De Casubla autem cuius mentionem nobis per vestrās literās fecistis , ad præsens fieri non potest quod postulatis , quia quando vestræ Sanctitatis literæ ad nos pervenerunt , Legati nostri jam diu iter Romanum arripuerant. Vestrī gratia estote memores nostri non immemorū vestri. Valeat paternitas vestrā.

De fabricatione Galeæ contra Sarracenorum incursum.

Cap. 75.

POST Archiepiscopatus adeptionem idem Archiepiscopus Amorræorum guerram suæ terræ circa maritimas partes multum nocere annuatim videns , ad exaltationem Christianorum & depressionem Sarracenorum solerti & valde utili consilio usus est : biremeni namque (quæ vulgariter *Galea* vocatur) multo sumptu fieri fecit , factamque cuidam juveni nomine Fuxoni Pisana Civitate oriundo , probo & nauticæ artis peritissimo , tradidit , cum qua Amorræorum terram navigio inquietaret. Præfatus itaque juvenis accepta Galea & facta fidelitate Dño. Archiepiscopo terram Sarracenorum per mare inquietare cœpit , & inde multa spolia multisque prædas cum captivis divina gratia auxiliante adduxit : & sic providentia & consilio Dni. Archiepiscopi terra maritima quæ à Sarracenis per singulos annos prius fuerat deprædata & devastata , penitus secura permanxit , & Sarraceni qui ejus terræ prædones & devastatores annuatim extiterant , Christianorum præda per Dei gratiam facti sunt. In tempore quoque sui Episcopatus duas

duas Galeas eadem intentione fieri fecit. Sed Patronien-
sium , quibus ad custodiendum ab illo commissa fuerunt
culpa & negligentia destructæ & annullatae sunt , ante ta-
men quam destructæ essent, Amorræis multa incommoda in-
tulerunt : Christianis vero plurima commoda contulerunt.

*Tunc temporis Romanae Ecclesie Cardinalis D. has literas ad
Compostellatum direxit. Cap. 76.*

Didaco reverentissimo ac gloriosissimo Compostellano
Archiep. necnon S. R. E. Legato, Deusdedit S.R.E.
tituli S. Laurentii Cardinalis , desideratam in Christo
visitationem. Hoc quod vestra admirabilis pietas ex me
affectuose audire desiderat, primitus studeo significare. Sciat
claritas vestra charissime me sanum incolumemque esse , &
beatae memorie Calixtum ex hac vita honeste proculdubio
migrasse : * quapropter divina pietas præclara non mul-
tum suam Ecclesiam pastore viduatam sinavit : sed *Hono-*
rium cito in eadem constituit Præfulem , ad quem veneran-
de amice consulo vobis honestos citius destinare Legatos,
ut de bono in melius privilegia utique vestra per me nos-
trosque amicos renovare possitis. Præterea clementissime
pater magnitudinem vestram captamus solicitare , ut Ca-
sublam diu à nobis desideratam per eosdem Legatos , vel
per alios quos agnoveritis esse fideles , nobis protinus mit-
tere studeatis , quatenus nostrum fidele servitum ad hono-
rem vestrum & B. Apostoli Jacobi , omniumque Canoni-
corum communiter valeatis habere,

Die
13.
Dec.
Anni

1124

Compostellanus ad supradictas literas taliter respondit.

Domino venerabili & patri reverenti Dei gratia
Matris nostræ S. R. E. Legato & Cardinali
D. Didacus Compostellanorum humilis minister , desidera-
tam præsentis & futuræ vitæ felicitatem. Nos & nostram

Hhh

Ec.

Anno Ecclesiam vestræ tanquam nostræ propriæ saluti & prospexitati mera veritate & absque omni simulatione congaudere
 1125 & vestræ adversitati atque tribulationi , si adessent (quod absit) eodem modo condolituros esse, vestra refert non dubitare , cum vestram discretionem minime lateat , quam
 quantamque erga se dilectionem nostra devotio gerat : &
 nos equidem in vestra benevolentia atque amore fideliter persistentes ad vestrum servitium atque vestram voluntatem pro posse nostro exequendam devote accincti clementiam vestram obnixius deprecamur , quatenus non ad nostri obsequii raritatem vel parvitatem , sed potius ad puri & veri amoris impendium respiciatis , & nostras & nostræ Ecclesiæ vices in Curia & apud Domini Papæ majestatem boni patris & patroni exemplo agere studeatis. De cetero vestræ memoriae beatitudini suggestimus nostram mediocritatem vestræ celsitudinis literas IIII. Nonas Augusti recepisse & eas latto & jucundo animo perlegisse. Nos autem Legatos nostros cum benedictione nostra & vestræ hebdomadæ redditu XV. diebus post Pascha transactis Romam miseramus, quia de morte Domini & patris nostri venerandæ memoriae Papæ Calixti jam audieramus , & idcirco donec illis Legatis redeuntibus alios miserimus , vestræ petitioni ad præsens consulere non valemus. Interim gratia vestri estote nostræ parvitatis memor , vestræ dignitatis numquam immemores. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Campanarum majorum & minorum.

Cap. 77.

Intraea venerabilis Archiepiscopus de utilitate & honore suæ Ecclesiæ plurimum solitus ornamenta quæ suæ Ecclesiæ necessaria & honesta esse perpendebat , acquirere vel emere vigilanti & indefessa cura satagebat. Suam igitur Ecclesiam bonis & competentibus signis indigere aspiciens quem-

quemdam Magistrum ultra-Portensem significæ artis peritum taliata & solidata retinuit : & duo majora signa , duo vero minora ad decus & utilitatem suæ Ecclesiæ fieri præcepit. O discretum & sapientem virum , qui numquam sacerdotalibus negotiis emergentibus Ecclesiastica neglexit , nec sacerdotalia ad se pertinentia Ecclesiasticorum solicitudine prætermisit.

Anno
1126*Celebratio Concilii. Cap. 78.*

ITEM Venerabilis Archiepiscopus Regnum Hispaniæ ex discordia A. Regis & matris ejus Reginæ U. conturbari & devastari non modicum dolens , & utilitati atque honori Sanctæ Ecclesiæ paterna solicitudine providens , Episcopis & Abbatibus & aliis Religiosis personis invitatis , Comitibus quoque & Principibus convocatis , Concilio in tertio (1) anno sui Archiepiscopatus XV. K. Februarii Compostellæ celebravit : in quo primum de Ecclesiasticis negotiis , deinde de pace inter supradictum Regem A. & suam matrem Reginam , ut & inter ceteros Principes invicem discordantes , provide & sagaciter tractavit. Postremo expeditionem super Mauros ad depressionem & confusione paganisimi , & ad exaltationem atque ædificationem Christianismi , in eo Concilio viva voce prædicavit , laudavit , & commendavit , & omnibus in eam expeditionem accepta poenitentia ituris plenariam omnium suorum peccatorum absolutionem auctoritate Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli , atque Jacobi , omniumque Sanctorum concessit: cuiusmodi etiam Cartam de illa plenaria absolutione ad Reges & Comites ceterosque Principes , ad milites quoque & pedites direxit , ut visa plenaria absolutione , in supradic-

Hhh 2

tam

(1) Quintus jam fluebat annus , à die 25. Jul. anni 1120. in quo
coepit appellari Archiepiscopus , ut supra cap. 19. liquet.

Anno 1125 tam expeditionem ad Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem libentius & devotius irent. Archiepiscopis quoque, atque Abbatibus, ceterisque Sanctae Ecclesiæ præpositis, hanc Cartam omni populo prædicare, laudare & exponere, & eos ad supradictam expeditionem omnibus modis animare præcepit.

Didacus Dei gratia Compostellanae Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, Venerabilibus & dilectis in Christo fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, universisque Sanctæ Ecclesie Præpositis, Regibus quoque, Comitibus ceterisque Principibus, & omni populo Christiano, ita sobrie & juste & pie temporalibus uti, ut per Dei gratiam aeterna mereantur adipisci. Fraternitatis vestre charitas dilectissimi audit Apostolum clamantem, & nos ad somni deviationem sic vocantem: Hora est jam nos de somno surge-re, cuius voci nos obedire æquum & saluberrimum est, tum quia quod in baptisme promisimus, male vivendo mentiti sumus: tum quia nostrum finem & diem districti judicii appropinquare videmus. Ecce Fratres charissimi Dñs. ad januam stans clamat: Si quis mihi ostium aperuerit, intrabo, & cum eo cœnabo, & ipse mecum. Non ergo nostri cor-dis aures ad ejus voces obduremus, ne nobis ab eo terribiliter & rationabiliter dicatur: Vocavi & renuisti: pulsavi ad ostium vestrum, nec mihi aperiuitis: abjicientes itaque opera tenebrarum & importabile diaboli jugum, justitiae operibus instudeamus, & arma lucis, juxta Apostoli monitionem, unanimiter induamur, & quemadmodum milites Christi & fideles Sanctæ Ecclesiæ filii iter Hierosolymitanum multo labore & multi sanguinis effusione aperuerunt; ita & nos Christi milites efficiamur, & ejus hostibus debellatis pessimis Saracenis, iter quod per Hispaniae partes brevius, & multo mihius laboriosum est, ad idem Dñi sepulchrum ipsius subveniente gratia aperiamus. Quisquis autem hujus militiæ

particeps fieri voluerit omnium suorum peccatorum recordetur & ad veram confessionem & veram pœnitentiam venire festinet ; & postea acceptis armis ad Castra Christi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem procedere non differat : quod si ita fecerit , nos & nostri fratres venerabiles Coepiscopi , Abbates , & aliæ Religiosæ personæ , in Concilio quod juxta Domini Papæ editum XV. Kal. Februarii Deo auctore Compostellæ celebravimus , nobiscum residentes , eum ab omnibus suis peccatis quæ à fonte Baptismatis usque ad hodiernum diem diabolo instigante perpetravit , Omnipotens Dei & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Jacobi , omniumque Sanctorum auctoritate absolvimus . Illis vero qui his Christi Castris interesse noluerint , vel non potuerint , per obedientiam præcipimus & interdicimus , ut nullum malum terris & honoribus sive aliis rebus eorum , quamdiu in Dei servitio permanserint , temerario ausu inferre , neque eorum personas sive facultates capere aut inquietare ullo modo presumant . Quod si nostrum Edictum in hæc contempserint , auctoritate Dei Patris Omnipotentis & Fili & Spiritus S. & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli , atque Jacobi , omniumque Sanctorum , eos excommunicamus & anathematizamus , & à liminibus S. Ecclesie sequestramus , ita ut si infirmi fuerint , non visitentur donec satisfaciant , & si mortui fuerint , non sepeliantur . Et si quis Princeps vel Dñs. solidatas aut alia beneficia eis contulerit , dator & acceptor anathema sit . Si quis autem vir , aut fœmina , ad supradicta Castra ire non potuerit , si secundum posse suum armatos milites vel pedites pro se miserint , accepta ut supradictum est pœnitentia , eandem ei plenariam absolutionem in nomine Domini concedimus : quicumque vero nostrum præceptum observantes athletas Christi in exercitum Dñi. eentes vel inde redentes honoraverit , adjuverit , & manutenebit , in presentis vita transcurso bone actionis fructum per-

cin-

1125 Anno cipere, & in futuro æternæ beatitudinis præmia mereantur
 obtinere. Divina Omnipotentia benedictionis sue gratia vos
 visitet, & animos vestros ad cundum in hunc Dei exercitum
 inflammet & inspiret, ipso præstante cui est honor & gloria in
 sæcula sæculorum. Amen. Quicumque S. Ecclesiæ Prælati
 sunt, cum hanc Cartam viderint, eam in Dei obsequium &
 suorum peccatorum remissionem Regibus, Comitibus, ceteris-
 que Principibus, militibusque & peditibus viva voce prædi-
 care, laudare & exponere summa cum solicitudine studeant.
 Hoc quoque Nos & Synodalis Conventus universitas manda-
 mus, ut quicumque in hanc expeditionem tantam & tam sa-
 lubrem pro sue animæ remedio & salute iverit, absque li-
 centia & consilio Pontificum & Principum inde reverti non
 præsumat.

Literæ Domini Papæ Archiepiscopo destinatae. Cap. 79.

POST celebrationem Concilii supradicti Honorius Ro-
 manus Papa venerandæ memoriæ Papæ Calixti suc-
 cessor hujusmodi literas Dño. Compostellano destinavit.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Didaco Ar-
 chiepiscopo Compostellanae Ecclesiæ salutem Apostolicamque
 benedictionem. Vesta siquidem fili (1) præsentia hunc Sacer-
 dotem Bernardum nomine, vestris de partibus ad nos usque
 pervenisse, & de vobis multa nobis bona quam maxime re-
 tulisse, proculdubio noscat, atque eum in præsentia nostri à
 militibus Salmantinis, imo Dei inimicis, qui quamdam Ec-
 clesiam quam ipse pro posse regebat, inhumanius invaserunt, &
 ei cuncta sua bona rapuerunt, fore conquestum: quocirca
 obedientiae iusionem vobis imponimus, vosque utpote no-
 strum filium rogamus obnixe, quatenus Salmantinum Episco-
 pum, qui vobis Suffraganeus est, Apostolica sententia admo-

ne-

(1) Frater legerem.

*nere minimie recusetis, ut prefatæ Ecclesiæ & huic Clerico Anno
bona sua faciat restitui, in eosque raptiores quod Canonici-
cum est exhibere neutquam prætermittat: quod si facere
contempserit, Canonica justitia feriatur. Vos autem roga-
mus, ut huic ad tantam paupertatem perducto aliquantulum
pro Dei misericordia succurrere dignemini. Datum Laterani
Kal. Maji.*

*Quod invasit F. Joannides Compostellanos, & à Rege vocatus
ad Curiam ejus ivit. Cap. 80.*

Decurso postea non longi temporis spatio F. Joannides S. Pelagii de Luto Dominus, tyrannica feritate & avaritiæ stimulis incitatus, Compostellanæ Civitatis Burgenses nefanda proditione captioni mancipavit, & eos in carcere retrusos diversorum tormentorum illatione ad redemptionem inhumanitus & intolerabiliter cogere cœpit: quorum captionis quamdam causam fictitiam & falsam prætendebat, se videlicet à Compostellanis maximas injurias & multiplicitia dedecora pertulisse, quæ ajebat se inulta relinquere non posse. Eorum autem captione comperta Dominus Archiepiscopus in omnibus negotiis tam sacerdotalibus, quam Ecclesiasticis, peritisimus, & virorum illustrium celeberrimus, missis ad eum bis & ter & quater Legatis discretis & sapientibus viris, cur talem injuriam & tantum dedecus B. Jacobo & sibi intulisset ab eo expositulavit, & per ipsos Legatos ei mandavit, & obnixius rogavit, ut pro Dei & B. Jacobi amore hominum & fidelitatem quam sibi fecerat & jurejurando firmaverat, ad memoriam reduceret, & terminis justitiae observatis, captos suos sibi immuniter & absque omni pretio solveret. Ille autem ad ejus mandata ferro & saxis surdior, nec Dominum sceleurum & impietatum ultorem timuit, nec reverentiam B. Jacobo aut ipsi Archiepiscopo exhibuit, quia nec captos liberare, neque errata corrigere voluit. Unde Dñs. Ar-

chie-

anno archiepiscopus non modicum commotus, in primis ipsum &
 1126 omnes sibi subditos, & totum ejus territorium Omnipotens
 Dei & omnium Sanctorum auctoritate excommunicavit, & omnia Divina, praeter Poenitentiam & Baptisma,
 per totam ejus terram officia interdixit. Deinde cum ipse
 diabolica fraude deceptus excommunicationem omnino
 contemneret, & ejus metu nihil facere vellet, Dñs. Archiepiscopus rationis & justitiae defensor & manutentor, im-
 menso exercitu tam militum quam peditum congregato,
 honorem ejus terra & mari hostiliter invasit. Castrorum
 munimina acerrime oppugnavit, Villas & hereditates ipsius,
 & totum honorem ad eum pertinentem, præda &
 incendio funditus devastavit. Præterea totum exercitum in
 terra ejus tamdiu dietari & manere fecit, donec supradic-
 tus tyrannus necessitate constrictus pacem cum eo reforma-
 vit, & quos captos tenebat, absque ulla redemptione libe-
 re & solute abire permisit. Ad hoc vetus hominum &
 veterem amicitiam cum Dño. Archiepiscopo firmavit, &
 se in ejus præsentia ad satisfactionem venturum esse Com-
 postellam usque promisit.

2 Dum ipse Archiepiscopus in tali expeditione pro
 tuitione justitiae & sui decoris vindicatione laboraret, jam
 de morte Dñæ. Reginæ Urracæ per nuntios & per famam
 certus erat, quæ VI. Idus Martii debita naturæ in Era
 M. C LXIII. * in Campaniæ partibus persolverat: ab
 illa tamen expeditione voti sui compos, & hostis triumi-
 phator, Compostellam reversus, de ipsius Reginæ obitu
 certior factus est: ibi enim regales nuntios Minduniensem,
 scilicet Episcopum, & alios probos viros in sua Curia re-
 perit, mortem Reginæ veram esse sibi nuntiantes, & se ex
 præcepto Regis obnixe & humiliter deprecantes, quatenus
 maturato itinere Legionem proficisciatur, ut ipsum Re-
 gem ibi coronaet, & consilium de administratione & re-
 con-

*
 Obitus
 Urra-
 cae
 Regi-
 nae
 Anno
 1126

conciliacione & dispositione Regni ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiae ei conferret. Legionensis etenim Civitas jam tum temporis regalis juris erat , quia eam consilio & auxilio Civium & Principum terræ acquisicerat. Auditio Nuntio Domini Regis A. Dñs. Archiepiscopus quæ itineri necessaria noverat fore omnibus convenientibus & abundanter apparatis , iter Legionense feria VI. ante Ramos palmarum cum majoribus & honestioribus sua Ecclesiæ personis ovanter aggreditus est. Compostella igitur taliter egressus ad *Lucensem* Civitatem in die Sabbati perveniens à Dño. Petro Lucensi Episcopo & ipsius Civitatis Clero atque populo in processione benigne & decenter suscepitus est : ibique Dominicam Palmarum solemiter celebravit. Postera die à *Lucensi* Civitate egressus cum ad *Asturiensem* Civitatem V. feria Dominicæ Cœna pervenisset , ibi à Domino Alone , ipsius Civitatis Episcopo , & Clericali atque laicali multitudine , similiter cum processione accuratissime receptus est , & Chrismate atque Oleo consecrato , totum officium ad illum diem pertinens more Ecclesiastico ipse complevit. Asturicensi quoque Civitate, Minduniensi , Asturicensi , *Lucensi* Episcopis comitantibus eggrediens , in vigilia Dominicæ Resurrectionis *Legionem* tandem perveniens à Dño. D. ipsius Civitatis Episcopo , & ab Ovetensi , qui ibi tum temporis aderat , & à Clero & populo , & totius terræ optimatibus cum insigni processione gratanter & honorifice suscepitus est , ibique Paschalem solemnitatem cum gaudio celebravit. Altera die vigilia & Missa pro anima Reginæ Dominæ Urracæ , quæ ibi tumulata jacebat , celebrata , Pontificalibus insignibus ornatus , ad sepulcrum ejus cum Crucibus & thuribulis veniens , debitas obsequias pro remedio & salute ejus animæ Ecclesiastico more peregit.

3. Rex vero qui cogente necessitate tum temporis Le-
gio,

Anno 1126 gione aberat, auditio ejus adventu Legatos suos ad eum
 quamtotius destinavit, summis & indefessis precibus eum
 deprecans, quatenus ad se usque Scemurensem Civitatem
 ire dignaretur, neve itineris labore aut longitudine grava-
 retur. Legatione Dñi. Regis audita III. die Dominicæ Re-
 surrectionis ipse Archiepiscopus cum Episcopis Mindunien-
 si, Lucensi, Asturicensi, Ovetensi, Legione egressus, iter
 Scemurense cum in numero Militari & Clericali comitatu
 est aggresus, & ad ipsam Civitatem ita appropinquans, à
 Dño. Rege & Toletano Archiepiscopo, & ab omnibus
 Episcopis, qui in Curia Regis aderant, Clero quoque &
 Populo Civitatis obviam ei exequuntibus, cum magna & mi-
 rabili processione accuratissime & honorificentissime est
 suscepitus, & in Palatiis Regalibus ipso Rege jubente hos-
 pitatur: quippe ipse Rex eum amoris privilegio, utpote
 suum patrinum & patronum, & patrem spiritualem, &
 suum coronatorem, ita diligebat, ut suam honorificentiam
 ipsius honorificentia prorsus postponeret, & universis suæ
 Curiae ministris illi magis quam sibi servire & placere præ-
 ciperet: in tanta etiam gratia & in tanto honore eum ha-
 bebat, ut numquam ad suam Curiam eum venire permette-
 ret, sed potius ipse Rex ad ejus Curiam bis vel ter quoti-
 die veniret: & quandiu in Curia ejus moratus est, Rex ei
 sua propria Palatia in quibus hospitaretur ubique concede-
 bat; & ut supradictum est, causa reverentiae exhibendæ,
 & negotiorum in ejus præsentia, & juxta ejus consilium &
 arbitrium, diffiniendorum, ad eum in suum hospitium
 semper veniebat. Toletanus quoque Archiepiscopus, &
 Episcopi Segoviensis, Palentinus, Salmanticensis, Abilen-
 sis & alii supradicti omnes ad ipsius Curiam quotidie ve-
 niebant, tum quia Sanctæ R. E. Legatus erat, tum quia
 ipso apud Regem pro eis intercedente suas petitiones à
 Rege impetrabant.

Qua-

Qualiter emit à Regina U. Castrum de Cira. Cap. 81.

HOC quoque cum supradictis ne veritatem taceamus annotare curavimus, quod Dñs Compostellanus litigium acerrimum & gravissimam discordiam cum Regina Dña U. post mortem ejus patris venerandæ memoriae Regis A. aliquando occulte, aliquando manifeste semper habuit. Regina ei quorundam ejus æmolorum stimulis & consiliis incitata, ad ejus depressionem & depositionem latenter anhelabat, & alium ei in honore substituere & subrogare causa extorquendæ pecunia non modicum æstuabat. Ille vero ab ipsius dolis & proditionibus discreti & sapientis viri more summopere sibi cavebat: & ne illa in se aliquo modo prævalere posset, amicorum & subditorum præsidia circum se jugiter habebat. Quamvis tamen ab illa indesinenter vexaretur & inquietaretur, vir summae prudentiae & mirabilis perspicacitatis, ad honorem suæ Ecclesiæ augmentandum & ampliandum per vigili & indecessa cura conabantur. Videns igitur quoddam Castrum nomine *Ciram* cum suis appenditiis suæ Ecclesiæ utilissimum, & opportunissimum esse, utpote in medio honoris B. Jacobi situm & fundatum, inito cum amicis suis consilio Castrum illud in hereditatem B. Jacobo CL. marcis argenti ab illa comparavit, & scriptum de venditione & de emptione ipsius Castrum ab ea extorsit: quod scriptum ipsamet accepta supra dicta pecunia propria manu confirmavit, & roboravit. Postea litigio & dissensione inter eos ut prædictum est diutius durante, Regina Castrum illud à Dño Archiepiscopo in pheodium petivit, cuius petitioni ipse condescendens, municipium illud quod petebat illi concessit, ea videlicet conditione & eo pacto, ut cum ipse vel suus successor Castrum suum recuperare vellet, ipsa Regina Dño Archiepiscopo, aut suo successori, quod suum erat, &

Anno quod emerat , quiete & absque ulla rebellione redderet.

1126 2 Post multum vero temporis contigit Dñm Compostellatum Legatos suos Ariam Muninz Archidiaconum , & Ariam Gundisalvidem Cardinalem in Campaniæ partes ad Reginam destinasse : qui illuc pervenientes eam admodum ægrotam & in puncto mortis positam invenerunt : ante etenim adventum Legatorum jam suæ domui disposuerat , & recordans pacti quod cum Dño Compostellano de Scirensi Castro pepigerat , illud Castrum B. Jacobo & Dño Archiepiscopo postposita omni occasione reddi mandaverat : quando etiam Legatos vidit , suam mandationem ratam & inconvulsam esse volens , ipsos Legatos præfatos Castro & suis appenditiis coram omnibus investivit : per eos quoque Legatos & per quemdam militem Joannis Didacide , qui tum temporis in Curia ejus aderat , ipsi Joanni Didacide sub cuius jure & dominio prætaxatum Castrum tenebatur , mandavit , ut ipse Joannis Castrum Dño Archiepiscopo pacifice & absque ulla aduersatione reddere non differret . Literis igitur ab ipsa Regina ad Joannem Didacidem super tali legatione acceptis , supradicti Legati Domini Compostellani ad Dominum Regem apud S. Facundum venerunt , & quod de Scirensi Castro & de honore Regina mandaverat ipsi Regi seriatim & veraciter narraverunt . Rex vero Legatorum verbis indubitanter credens , quod sua mater Regina de illo Castro mandaverat , libenti animo concessit & confirmavit . Nuntium etiam cum suis literis ad Joannem Didacidem direxit , ei mandans & obnixius rogans , quatenus Scirense Castrum juxta Dominæ Reginæ edictum Dño Compostellano incunctanter reformaret . Ipsi quoque Compostellano per literas mandavit , ut si Joannes Didaci de redditione Castri sibi præsumeret adversari , congregato exercitu assultum in eum faceret , & Castrum ei violenter auferret . Joannes vero Didaces literis & nuntio

Re-

Regis visis , nec edictum Reginæ , nec Regis mandatum Anno. 1126
complere voluit , sed Castro contra jus retento , Regis &
Reginæ voluntatem & dispositionem omnino contempsit:
unde cum Dñs Archiepiscopus vellet eum armata manu in-
vadere , & eum in jus venire cogere ; ipse Joannes homi-
nium & fidelitatem Dño Archiepiscopo fecit , ei promit-
tens & jurans se in præsentiam Dñi Regis iturum , & si ipse
Rex præciperet , Castrum Dño Archiepiscopo sine fraude
redditurum. Recepto igitur hominio & fidelitate ab illo,
Archiepiscopus sibi placere respondit quod ipse in præsen-
tiam Regis iret , & se numquam Castrum velle habere nisi
ipse Rex juberet.

3 Eodem tempore quo Dñs Compostellanus ad invi-
tationem Regis Legionem profectus est , ipsum Regem
coronatus , & consilium de administratione Regni & dis-
positione , ut supra dictum est , ei datus , Joannes Didac-
ces iter ejus præcedens , & in præsentiam Regis ipso
Compostellano ignorantे & absente , veniens , à Rege , tam
per se , quam per amicos suos impetraverat , ut Rex Sci-
rense Castrum in pheodum sibi concederet , & hominum
atque fidelitatem ipsi Regi pro eo Castro jam fecerat &
juraverat. Unde Dñs Compostellanus in præsentiam Regis
postea veniens magnum consilium & acerrimum jurgium
cum ipso Rege & cum Joanne Didacide habuit : nam cum
Castrum quod suum erat , & quod Dña Regina moriens
B. Jacobo & sibi reddiderat , à Rege peteret ; Rex ei res-
pondit se Castrum illud Joanni Didaci in pheodum teste
Curia jam dedisse ; nec se illi amplius posse auferre , quod
hominum & fidelitatem pro illo Castro ab ipso Joanne
jam recepisset. Quo auditio Compostellanus multas causas
& multas rationes & publice & privatim Regi ostendit,
quibus B. Jacobum & se injuriatum & gravatum esse uni-
versis Curiæ Baronibus satis manifestum erat. Postea Re-

Anno gem & per se & per amicos obnixius rogate & deprecari
 1126 cœpit, quatenus divinam omnipotentiam injuriarum vindicem, boni & justi Regis exemplo timeret, & B. Jacobo reverentiam in suorum peccatorum remissionem exhiberet, neve ut è tramite veritatis & justitiae pravorum consilio & suassione deviaret. Pulsabat bonus pastor ad ostium, ut suarum ovium Pasqua ampliarentur, & à lupina rapacitate non devorarentur: clamabat ad ostium, sed nequaquam exaudiens batur impediente consilio malivolorum & cupidorum. Rex etenim illi ita clamanti & pulsanti respondit: se numquam militem suum Joannem scilicet Didaci illo Castro ablato expoliaturum, neque se quod coram omnibus Curiæ primoribus fecerat, inconstantis & levis viri more aliquatenus cassaturum. Cognita & visa Regis perversa, & importunitate, Compostellanus vehementi moereore affectus cœpit secum sollicite tractare & excogitare; qualiter cor ejus contra se induratum posset emolire & evincere, & à tanta pertinacia revocare. Asseclas igitur & proximos ejus pecunia corruptit; & Majorino domus Regis decem marcas, alii vero Consiliario ejus & omnium negotiorum consultori & dispository alias X. promisit, ut sibi in hoc negotio faverent, & se ad justitiam conquirendam adjuvarent. Quibus ita allectis & sibi adjunctis Regem similiter pecunia aggreditus est, & promisis ei L. marcas argenti supradictis fautoribus adjuvantibus & rogantibus justitiam tantummodo de injuria sibi illata ab eo postulavit.

4 Rex vero partim pecuniæ promissione mutatus, partim fautor Domini Compostellani supradictorum consilio & precibus inflexus, taliter ipsi Compostellano respondit: Pater venerande, ego multum vellem B. Jacobum & vestram Sanitatatem justitiam vestram habere: sed militem meum multum timeo offendere: timeo & vulgi & totius

Curiæ blasphemiam , si illud quod tam nuper institui , tam Anno
 cito cassavero. Si tamen vestra discretio tale consilium mihi
 posset dare , quomodo vestram justitiam vobis possem resti-
 tuere , & militem meum pacatum retinere , libentissime
 facerem Divino & B. Jacobi amore. His verbis Regis Dñs
 Compostellanus respondit : Nos equidem divina omnipot-
 entia & B. Jacobo de cuius meritis confidimus adjuvantibus
 , tale consilium vobis dabimus. Hoc dicto consilium
 illud his verbis illi aperuit : Omnes Pontifices & Principes
 atque totius Curiæ optimates in præsentiam vestram venire
 crastina die jubeto : te & illis in unum convenientibus,
 ego querimoniam meam super vobis & Jeanne Didaci co-
 ram universis faciam , & justitiam de injuria à vobis , &
 ab ipso mihi illata , exigam. Facta autem mea querela , &
 audita mea atque ejus ratione , ipsos Pontifices , Consules,
 & Curiæ Potestates seorsum abire jubete , ut ipsi nostras
 rationes diligenter discutiant , & discussas veraciter diju-
 dicent. Sic nimirum justitiam meam vobis inculpato , po-
 tero ego habere , quia revera me in ablatione Castris inven-
 tient gravatum fuisse. Hujusmodi consilium Regi placuit
 non modicum , & ideo postera die ab eo fuit ad effectum
 perductum. Cum ergo Dñs Compostellanus rationem suam
 & Joannes Didaci suam coram plenaria Curia retulissent,
 Pontifices , Consules & Principes qui aderant , Rege ju-
 bente seorsum abierunt , & rationes utriusque discutientes
 Dñm Compostellanum à Castro suo injuste & irrationabili-
 ter exutum fuisse invenerunt : judicaverunt igitur unani-
 mi sententia ut Rex militem suum alio modo sedaret &
 suum Castrum Dño Compostellano omnimodo reformaret.
 Hoc judicium Regi satis placuit : tum quia justum erat;
 tum quia se à milite suo jure calumniari non posse videbat.
 Militem itaque illum alio sibi honore in hereditatem colla-
 to , & mille & quingentis solidis Jacensis monetæ impen-
 sis

Anno sis sedavit , & Castrum suum Dño Compostellano in perpetuum restituit. In eadem Civitate quamdam Villam optimam & agricultoribus aptissimam nomine *Archilinos* à sorore Regis Infanta Dña Geloirae Rege confirmante & laudante in hereditatem B. Jacobo & suæ Ecclesiæ sua prudenter & sua sagacitate acquisivit. Compostellanus igitur recuperato suo Castro cum suis appenditiis , & æmulis atque adversariis suis triumphatis , ad propria cum gaudio remeavit. Laudetur custos virtutem dans sapienti.

Permutatio Castrorum pro terra Taberioli. Cap. 82.

Eodem tempore Dñs Compostellanus cum in Regali Curia cum Rege moraretur , ipse Rex cum apud Castrum nomine *Terram* (1) obnixius deprecatus est , quatenus factò secum concambio Castellum *Farum* cum suis appenditiis pro terra *Taberioli* cum suis antiquis terminis & honoribus ei attinentibus sibi conferret. Compostellanus autem inito cum majoribus suæ Ecclesiæ personis , quæ secum aderant , consilio , petitioni Regis assensum præbuit: tum quia Castrum supradictum , scilicet Farum , ab honore B. Jacobi nimium remotum erat , & nihil fere utilitatis ipsi Compostellano , excepto solo nomine , conferebat , immo pro eo custodiendo & vigilando plurima stipendiariis militibus unoquoque anno erogabat : tum quia terram Taberioli & ad eam pertinentia , utilia sibi & opportuna , ut pote B. Jacobi honori adjacentia , & circa fluvium Uliæ sita sciebat , & quia terra illa cum suis antiquis terminis & suo caractere multo melior & multo major erat quam illa quæ ad Castrum Farum pertinebat , & de hujusmodi equidem concambio scriptum à Rege magno & rogatu ha-

(1) *Hid'e Castro-Tierra* , in Regno Legionensi ad occidentalem Eclæsuminis ripam.

habuit ipsius Regi manu coram universis Curialibus firmatum & roboratum.

2 Ecclesiam quoquè quæ est in terra Gentinis, *S. Anastasiam* nomine, à Veremudo Petride ipse Compostellanus acquisivit, quia ille Veremodus Petri Comitis filius illam Ecclesiam B. Jacobo & ipsi Compostellano in remedium suæ animæ & retributionem vitæ æternæ in perpetuum concessit.

3 Duas etiam hereditates in terra Salnensi à Dña. Majora Ariade sua cognata habuit, quas ipsa Dña in sua morte B. Jacobo & suæ Ecclesiæ similiter pro salute & remedio suæ animæ perpetualiter tribuit. Supradictam vero Ecclesiam & illas duas hereditates cuidam suo Cardinali Petro Fulconis in pheodum ipse Compostellanus munifica manu tradidit, quia ipse Cardinalis in ejus servitio & in itinere Romano multum & fideliter laboraverat.

Qualiter per Nuntios visitavit Curiam Romanam. Cap. 83.

Longo temporis intervallo ante supradictum concubium decurso, Dñs Compostellanus Legatos suos Pelagium Astraride, & quemdam suum Clericum nomine Sefnardum, in Curiam misserat, quorum alter in itinere ægrotans illuc pervenire nequaquam potuit; alter vero postquam ad Curiam pervenit, ibidem diutine ægrotavit, & de negotio cuius causa missus fuerat nihil omnino impetravit. Totam etenim Curiam tum temporis invenit contra Compostellanum turbatam, quia ejus æmuli, Toletanus Archiepiscopus, & Columbriensis Episcopus, ibi tunc aderant, & multa fictitia atque falsa de Compostellano auribus Dñi Papæ & per totam Curiam instilaverant. Eorum igitur ægritudine & impedimento comperto, ipse Compostellanus alios nuntios Petrum Fulconis Cardinalem & Capellatum, & Pelagium Didacidem, Canonicum, illuc

Anno 1126 cum sua benedictione remisit : qui Curiam adversum se similiter turbatam invenerunt : sed tamen multo sudore & quorundam Domini Compostellani amicorum interventu, Dñm Papam & totam Curiam sedaverunt : & ipsis sedatis literas hujusmodi ex parte Dñi Papæ ad ipsum Compostelanum attulerunt.

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict. Nuntios cum literis à tua fraternitate nobis transmissos, qua debuimus charitate suscepimus. Ceterum quoniam multa nobis incumbebant negotia, & propter novitatem nostram, tuis postulationibus in praesenti non potuimus responderemus. Prævideat autem discreta fraternitatis tuae prudentia, ut dignitate Pallii, quod signum humilitatis est, concessa tibi à Sanctæ Matris tuæ Ecclesiæ Romanæ clementia, uti studeas, non abuti. Dat. Laterani IIII. Idus Januarii.*

3 Has alias literas attulerunt alii Legati ad ipsum Compostellanum à Curia nihilo impetrato redeentes.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict. Quamvis de persona tua sinistra quædam & superstitionis nostris sint auribus nuntiata, quia tamen devotissimum te Romanæ Ecclesiæ filium profiteris, nos te vera voluntate diligere charitate, & delatori alicui facilem de persona tua nolumus præbere auditum. Tu vero ita humiliter & devote te habeas, ut plenarie gratiam B. Petri & nostram valeas retinere. Data Laterani III. Idus Julii.

4 Ista vero direxit A. Cardinalis S. R. E. & Cancellarius.

Charissimo amico suo Didaco Dei gratia venerabili Compostellano Archiepiscopo A. Ecclesiæ Romanæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius & L. frui pane salutis. Gratias vobis tamquam patri & amico referimus pro exeniis

nobis à vestra paternitate collatis. Pro honore & servitio anno
vestro laboravimus, & usque ad terminum quem postula¹¹²⁶lastis
juxta posse quod nobis Deus dederit laborare nullatenus
desistemus. Valete.

Qualiter turrim Taberioli cepit. Cap. 84.

Mortua Regina Domina Urraca filio ejus Alfonso in Regem sublimato, & jam militaribus armis instructo, multi Gallæciæ Principes Regales honores quos tenebant, eo auferente amittere metuentes, contra jus & fæsi rebellaverunt. Omnes tamen, excepto Aria Petride qui supradictæ Reginæ proditor & rebellis fuerat, & ipsum Regem in pueritia proditorie cœperat, Compostellano mediante & consulente ipsi reconciliati sunt, & ei hominum & fidelitatem fecerunt. Arias autem Petrides in Castro *Luparia*, quod regale erat, cum toto honore ad id Castrum pertinente, & in aliis Castris, scilicet S. Joanne de *Penna Cornaria* & turre *Taberioli*, quam ipse proditor ibi construxerat, Regi rebellare præsumpsit, neque ei hominum facere aut aliquid servitium exibere dignatus est. Unde Rex iratus quia majoribus negotiis emergentibus ad eum perdomandum in Gallæciam venire non poterat, Dñm Compostellanum suum patrinum & fautorem fidelem, quem & ipse toti Gallæciæ præfecerat, per literas suas & per nuntios obnixius rogavit. Comiti quoque Dño G. cui totum honorem præfati proditoris concesserat, per literas suas mandavit & præcepit, ut in suum ipsum proditorem & nequaquam unanimiter, insurgerent, & ablatis ei honoribus quos tenebat, munimina jam supramemorata congregato toto suo posse tandiu obsiderent, donec eum ad veram ditionem compellerent, & omnino destruerent, & exheredarent. Auditis mandatis Regis, & visis ejus literis cum nuntiis, Dñs Compostellanus & supradictus Comes

Anno inito consilio unanimiter statuerunt , ut Dñs Compostellanus ¹¹²⁶ turrem *Taberioli* magno exercitu tam peditum , quam militum , congregato , tandem obsessam teneret , donec eam caperet , & captam omnino destrueret. Ipse vero Comes Castrum *Lupariam* , natura & arte munitum , & alia Castra ita obsessa teneret , ut nec illuc alicui intrare , nec illinc exire , sive cibaria aut arma intromittere , liceret. Compostellanus igitur universis suis militibus & peditibus convocatis , Compostellanis etiam civibus admonitis & præceptis , quatenus huic negotio interesse non differrent , turrim Taberioli , vallo atque fossa munitam , obsedit , eam ferro & flamma acerrime impugnavit: machinamentum etiam bellicum (quod à vulgo *Gatus* vocatur) fieri fecit: quo ad turrim admoto ipsam turrim in circuitu subcavari , & inde lapides quadratos subduci jusit. Sic ipsam turrim magno labore & magna difficultate ad ultimum cepit , captainque omnino destruxit. Milites Ariæ Petrides qui intus erant rebellantes triginta numero & sex , omnes capti sunt. Arma militaria & triticum , & cetera quæ ibi continebantur , omnia militibus in prædam facta sunt. Sic Compostellanus capta turre , victor & compos voti cum gaudio & lætitia ad propria remeavit. In prædicta turre Dñs Compostellanus duos milites ex suis clientulis , valde nobiles , morte amisit : unde ipse dolens & tristis diu fuit.

2 Ante autem prædictæ turris destructionem duo Castra , quorum unum , nomine *Grallarium* , Comes M. in ripa Issi fluminis ad impugnationem & devastationem honoris B. Jacobi ; alterum vero Comes F. Comitis Petri filius in terra Taberioli apud Ranetam eadem de causa construxerat , funditus & radicitus dextruxerat.

2 Decurso aliquantuli temporis intervallo præfatus Papa , scilicet Honorius , hujusmodi literas ad Dñm Compostellanum direxit , quarum adlatores fuerunt Petrus Ful-

Fulconis Cardinalis & Capellanus, & Perrus Gudesteides Anno
Canonicus. 1126,

*Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili
fratri Didaco Compost. Archiep. salutem & Apostol. bencd.
Nobilis & famosa Compostellana Ecclesia pro reverentia B.
Jacobi Apostoli à Religiosis viris & Christiani nominis ama-
toribus honoratur. Quia igitur divinæ dispensationi placuit
te ad tantæ Ecclesiæ regimen convocare, fraternitatem tuam
exhortamur in Domino, ut ita sapienter, mansuete, & cum
humilitate personam tuam regas, & que fuerint agenda per-
ficias, quatenus Deo & B. Petro Sanctæque R. E. & Popu-
lo tibi commisso gratus effici merearis. Literas & Nuntios
tuos paterna charitate recepimus. Ceterum quid tuis postula-
tionibus respondeamus, consilium nondum habuimus.*

*Qualiter in Portugaliam ivit cum Imperatore, & de ejusdem
Imperatoris ingratitudine erga eum. Cap. 85.*

ANNO integro & dimidio post mortem Reginæ Dñæ
Urracæ transacto * in Era I. C. L. IIII. quot Idus
Martii, (1) Rex A. illius Reginæ filius, jam XX. & unum
annum habens, Rege Aragonensium à Castella vi expulso
atque fugato, immensam cum sua amita Portugalensi Regi-
na, nomine T. discordiam habuit. Illa enim fastu superbiæ
elata terminos justitiæ egrediebatur, & nullum Regi servi-
tium de Regno quod ab illo tenere debebat, exhibere
dignabatur: immo viris, armis, atque opibus potens, fi-
nes Gallæciæ armato exercitu invadebat, & Civitates, at-
que Castra Portugalæ adjacentia, Tudam scilicet, & alia,
suo juri atque dominio violenter subjugabat: municipia,
etiam

*
Anno
1127

(1) Era & mensis tempus indicant quo Urraca R. obiit (ut ex cap. 802
constat num. 20.) non vero quod à morte illius fluxerat. Vel Eram 1165
sportet substituere.

Anno etiam nova in ipsa terra ad inquietandam & ad devastan-
¹¹²⁷ dam patriam , & ad rebellandum Regi ædificari faciebat.

Unde Rex A. & fere omnes Hispaniarum Principes ejus parti faventes non modicum irati sunt. Rex vero ad partes Gallæciæ accesit , & Principes totius terræ atque potestates in expeditionem super illam Reginam evocavit. Compostellatum quoque qui majoris posse quam omnes Gallæciæ primores erat , obnixius interpellavit , quatenus sibi ad sui Regni acquisitionem , & suorum hostium confutationem auxiliaretur. Cujus rogationi Compostellanus zelo justitiae assensum præbens , universos milites & pedites , qui sui juris erant , in unum convocavit : & Compostellanos Cives partim vi , partim precibus ad eundum secum in illam expeditionem , coegit. Congregato igitur magno exercitu Regem A. contra præfatam Reginam euntem in Portugaliam comitatus est : ibique per sex hebdomadas Villas devstando , Castra & Civitates obsidendo & capiendo , cum toto suo posse in magno labore atque periculo moratus est : nec tamen inde prius rediit , neque exercitum suum redire permisit , donec terra fere tota devasta fuit , & ipse concordiam inter Regem & Reginam suo consilio atque solertia reformavit.

2 Pacificata igitur tota terra , & concordia stabili atque firma inter illos reformata , Dñs Compostellanus cum magno gaudio remeavit ad propria. Regem quippe summum sibi amicum & familiarem esse mera veritate & semota omni simulatione æstimabat : tum propter tanti servitiū & multorum aliorum præcedentium exhibitionem : tum quia ejus patrinus erat , & eum in Regem unixerat , eumque in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armaverat. Compostellanus ita secum æstimabat : sed Rex aliter in animo habebat : nam susurrones & detractores malivolentia atque invidia ducti in Compostellanum facta

conf-

Anno
1127

conspiratione unanimiter insurrexerunt , & eum mortalibus & falsis criminibus apud Regem accusantes , ipsi Regi consuluerunt , ut eum in primis caperet , captumque toto honore & omni pecunia expoliaret. Deinde totum illius honorem in quinque partes divideret. Rex autem eorum perfidiam & malivoltiam adversum Dñm Archiepiscopum plane perpendens , & eorum detractiones fictitias & falsas esse minime dubitans ; consiliis illorum & suasionibus divino & B. Jacobi timore noluit ex toto assentire. Respondit enim se numquam manus suas ad tantum facinus extensurum esse : nec animam suam patrini sui & patris spirituialis captione pollutum ire. Addidit etiam quod numquam honorem ei in tota vita sua auferre , nisi tale quid adversum se committeret , propter quod juste & rationabiliter ab honore privari deberet. Quo audito susurrones illi & proditores non modicum contristati , Regi consuluerunt , ut immensum pecuniæ pondus ab eo saltem exigeret : quorum consiliis & voluntatibus Rex se assensurum promisit , non tam eorum instinctu , quam necessitate pecuniæ coactus : pecunia enim quæ sibi ad pacandos milites stipendiarios tunc temporis multum necessaria erat , admodum indigebat. O invidia ! qualia & quanta facinora tu tractas & machinaris , nec lingua potest explicari nec mente cogitari. Invidia primo homini cladem mortis intulit , unde Apostolus : *Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum* : invidia stimulante Judæi Regem suum , scilicet Christum , turpis morte ausi sunt condemnare : invidia stimulante susurrones & detractores veneno ore insurrexerunt in Compostellanum , nihil mali ab illis meritum : quorum alii erant nobiles milites extra civitatem morantes ipsius alumni , & ab ipso ditati , & nobilitati : alii , Cives Compostellani ipsi jurejurando astrikti , quibus ipse multa contulerat beneficia : alii erant Clerici , & Ecclesiæ Canonici ;

Anno quos ipse in Curia sua ut filios spirituales enutriverat, &
 1127 enutritos in tempore opportuno ad honores & dignitates
 promoverat. Per illos ergo proverbium Pigmalonis in
 Dño Compostellano completum est : Sunt colla fracta
 multa propter bona facta.

Qualiter Imperator pecuniam ab Archiepiscopo violenter extorsit. Cap. 86.

INterea Rex A. Portugalensi pago prudentia & consilio
 Dñi Compostellani , ut dictum est , acquisito , & pa-
 cificato , Compostellam citato calle adivit , quem ipse ac-
 curate & honorifice recepit , universis etenim totius Civi-
 tatis Clericis , & Abbatibus cum suis Monachis in unum
 convocatis , & capis sericis induitis pomposam & insignem
 ei processionem fecit , & magnam honorificentiam atque
 reverentiam ei exhibuit , & postea eum usque in tertium-
 diem splendide & abundanter procuravit. Rex vero tertia
 die sui adventus in thesaurum B. Jacobi cum paucis ve-
 niens , hujusmodi orationem ad Dominum Compostella-
 num privatim habuit : Pater venerande industria vestra , ut
 ego bene novi , & in actu jam sèpenumero probavi , me
 à principio mei Regni non modicum dilexit , in mea bene-
 volentia atque amore , remota omni simulatione , constan-
 ter permanxit , mihi servire & meis mandatis obedire statuit
 folcite : quos ego amavi , amavit , & quos ego habui
 odio , & ipse habuit. Quid plura ? pes mihi atque oculus
 extitit , meæ utilitati paterno affectu in omnibus providit ,
 unde maximas grates vestræ magnificentiæ meritis refero ,
 & clementiam vestram ut in his firmiter perseveret obni-
 xi us efflagito. Volo etiam & summopere deprecor , ut si-
 cut me hucusque adjuvistis & manutenuistis , ita modo ad-
 juvetis & de vestra pecunia mihi ad præsens conferatis ,
 quia magnis necessitatibus & ponderosis negotiis sum cir-

cum-

cum ventus , quæ nequaquam expedire valeo , nisi eum ves- Anno
træ discretionis consilio & auxilio. 1127

2 Postquam Rex finem loquendi fecit, Dñs Compostellanus quamvis eum ficticie loquitum fuisse non dubitaret, & proditionem superius taxatam per amicos suos subolevisset, ei benevole respondit : ait enim , quod in ejus amore atque benevolentia semper manere vellet , & quod nulla occasione se ab ejus fidelitate atque servitio aliquando averteret. Deinde trecentas ei marcas argenti fratum consilio promisit , quibus suas necessitates relevaret , & sua negotia expediret. Ad hujus muneris oblationem Rex diutissime siluit , & nullum verbum ei tunc respondere voluit , quia munus sibi oblatum pro minimo habuit. Interpositis tamen multis sermonibus tandem respondit , quod extra thesaurum exiret , ut consilium cum suis Secretariis , qui nobis adversabantur , de oblatione illius muneris iniret. Tunc Dñs Compostellanus ipsius animum perpendens , & regali dignitati reverentiam exhibens eum taliter alloquitus est: Domine Rex si vestræ celsitudini placeat , ego seorsum discedam , & vos consilium cum Secretariis vestris initote quid mihi beatissimis respondere. Rege autem respondente id sibi placere , ipse Compostellanus à Thesauro discedens , Chorum B. Jacobi intravit , ibique regale responsum cum quibusdam suæ Ecclesiæ personis , & aliis paucis viris , diu expectavit. Tunc Rex consilio cum adversariis & proditoribus Domini Compostellani inito , ipsi Compostellano per eosdem adversarios mandavit , quod sexcentas argenti marcas sibi conferret , & se quos vellet de Civitate capere permetteret. Tunc Dñs Archiepiscopus per eosdem nuntios Regi mandavit , ut eos sibi nominatim exprimeret quos capere vellet. Ille autem nominavit Dominum Bernaldum B. Jacobi Thesaurarium , & Petrum Stephanidem ejus germanum , & Gundisalvum Pelagiadem ipsius nepotem ,

anno amicos , scilicet , & familiarissimos Dñi Archiepiscopi,
1127 quos ipse nullo modo capi permitteret nec consentiret.

3 Auditis eorum nominibus Archiepiscopus non modicum contristatus respondit : Quod nec illos nec aliquem alium de Civitate , sive Clericum sive laicum , nec vilissimum totius honoris B. Jacobi rusticum capi permitteret , nec ei licentiam capiendi daret . Hoc auditio Rex indignatus , complicibus nefandæ proditionis instigantibus , illi mandavit quod mille marcas argenti sibi tribueret , vel totum B. Jacobi honorem dimitteret . Dixit tamen se aliquam partem ex illo honore illi relicturum esse , ubi vivere posset , & se honorifice procuraret . Tunc ipse Archiepiscopus omnes suæ Ecclesiæ personas & Canonicos ad se convocavit : quibus Regis legationem & petitionem seriatim revelavit . Illis autem stupentibus & mirantibus super regalem petitionem , Dñs Archiepiscopus taliter loquutus est : Fratres charissimi , animadvertisite quod Rex occasionem querit adversum nos , quia nos habemus malivolos & proditores in ejus Palatio , quorum instinctu & consilio vult nobis incommodare , & hoc ab honore privare : & vos fratres amodo providere Ecclesiæ vestræ consulite : pastorem vobis eligit , quia ego me ipsum ab honore deponam , priusquam talem pecuniariam persolvam , quia nescio unde tantum pondus pecuniarum habere possem . Dignitatem tamen meam aut ordinem , neque pro Rege , neque pro aliqua potestate dimittam , immo Omnipotenti Deo in eis quandiu vixero serviam . Tunc omnes astantes tam Canonici quam alii ad hæc verba Archiepiscopi cœperunt flere & dicere : Cur nos Pater vis deserere ? Cur nos vis desolatos relinquere ? Lopus enim rapax tuum gregem invadet , & sibi diripiet : manus suæ crudelitatis in tuum ovile extendet , & illud prorsus ab omnibus suis facultatibus exuet . De duobus malis levius est eligendum ; malum est te tan-

tam

tam pecuniā Regi promittere , sed pejus est te tuum hono- Anno
norem dimittere. Si enim honorem dimiseris , quoscumque ¹¹²⁷
hucusque nutriviſti & manutenuiſti & ditaſti , omnes modo
adnihilabuntur : Ecclesia tua deſtruetur. Oppone ergo te
murum pro domo Israel : reſiſte lupo vénienti , ne videar iſis
mercenarius eſſe , & non paſtor : labora pro ovili tuo:
conſolare Eccleſiam tuam : labora pro iuſtitia : attende ip-
ſam veritatem in Evangelio ſic prædicantem : *Beati qui*
perſecutionem patiuntur , & cetera. Attende Prophetam
negligentibus paſtoribus ſic comminan tem : *V&e vobis Paſ-*
tores , qui paſcitis vos iſpos , & non oves. Accingere ergo
gladio tuo pater , viriliter age & confor tetur cor tuum , &
ſuſtine Dominum. In eo qui dixit *ego ſum , confidite* , con-
fidenter confide , quia numquam te adhuc deſeruit , & in
noſtriſ magnis neceſſitatibus jam multotiens tibi ſubvenit.
Pecuniam illam que à te expetitur promitte ; & nos omnes
ad eam reddendam , Deo annuente , tibi auxiliabimur,
quia melius eſt ut partem aliquam de noſtro tibi ſpontanea
voluntate con feramus , quam ut totum per vim Rege aufe-
rente amittamus.

4 Illis universiſ hæc & hiſ ſimilia dicenti buſ , &
ſuum Dominum ad ſui honoris retentionem animanti buſ ;
adversarii ejus à Rege miſſi in Chorum venerunt , qui &
dixerunt : Dñe Archiepifcope aut cito reſponſum Regi da-
te , aut ipte Legatos ſuos ad Civitatem capiendam , & ſibi
appropriandam modo mittet. Hoc audit o Dñs Archiepifco-
pus animum ſuum communi omnium coſilio & unanimi
voluntatem mutavit , & mille marcas argenti Regi pro-
miſit , eo tenore ſcilicet , & eo pacto : Ut neminem de toto
honore B. Jacobi nec de Civitate caperet , nec ei in aliquo
incommodaret. Tali pacto inter Regem & Archiepifcopum
jam ſtabilito & firmato , adversarii ejus & prodi tori e tam
Clerici , quam laici , ſed præcipue Clerici , eum in hono-

Anno re remanere videntes , & inde per nimium dolentes , Re-
 1127 gem in domo cuiusdam burgensis Compostellani adierunt,
 & eum ad cassandum præfatum pactum compellere voluerunt , dicentes : Domine Rex tu es deceptus , & omnino
 delusus : Archiepiscopus & sui consultores mira arte &
 mira calliditate te deceperunt : tantilum enim pecunia
 quod promisit , uno tibi momento dare posset , & tria tan-
 ta si vellet . Nostro igitur consilio acquiesce , & pactum
 quod cum illo egisti festina cassare , & nos tibi pro honore
 quem ei dimisisti , tria millia marcarum puri argenti con-
 feremus , & in tuo servitio atque fidelitate deinde constan-
 ter permanebimus : quod si ita facere volueris , maximum
 proficuum inde habebis , quia adepta tali & tanta pecunia ,
 Regnum tuum poteris acquirere & pacificare , milites tuos
 honeste pacare , superbiam & contumaciam inimicorum
 tuorum edomare & deprimere . Illis hæc & similia dicenti-
 bus , & Regem ad cassationem pacti instigantibus , ipse Rex
 respondit : Sinite me modo & consilium cum aliquo meo-
 rum fidelium inibo , quid vobis super hac vestra suasione
 debeam respondere . Ad hoc illi responderunt : Cum quo
 vis tu consilium inire ? Omnes Principes & Potestates tuæ
 Curia magis favent ejus parti quam tuæ , magis elaborant
 ad eum de tuis manibus liberandum , quam ad tuum profi-
 cuum ab illo extorquendum : omnes quippe jam aut data pe-
 cunia , aut promissa corrupti , & sibi ad suam utilita-
 tem contra te alligavit : fac ergo sicuti nos tibi cons-
 ulimus , & accipe pecuniam quam tibi promitti mus . Ad
 hoc Rex respondit : Quamvis quidquid vos dicitis verum esse
 mihi videatur , vestro tamen consilio non acquiescam , donec
 consilium ab aliquo meorum fidelium super hoc accipiam .

Hoc dicto Rex discedens quemdam Comitem , Hiero-
 solymitanum probum & honestum virum , seorsum voca-
 yit , eumque per fidem & per amicitiam quam sibi debet
bat

bat & per hominum, quod sibi fecerat, rogavit & mo. Anno
nuit, quatenus sanum sibi & rectum consilium super quo-¹¹²⁷
dam negotio daret, neve à tramite veritatis aliqua occasione
deviaret: & Comite quidem promittente & jurante Regi
sic fore, taliter Rex loquutus est: Ego jam pactum cum Ar-
chiepiscopo propter mille marcas argenti feci, & totum
honorem suum ei reliqui: sed sunt quidam ejus adversarii
& malevoli qui ei inimicantur, ut ego bene novi, qui me
ad cassationem illius pacti compellere volunt, & ob id tria
millia marcarum argenti puri mihi promittunt, ut totum
honorem B. Jacobi ei auferam, & sibi conferam. Ego au-
tem illis respondi, quod numquam illud facerem donec
consilium cum aliquo meo fideli inirem, & modo volo ut
tu meæ utilitati provideas, & in animo tuo consideres
utrum illud pactum cassare debeam, an ita sicut jam cœpi
& promisi teneam. Ad hæc Comes ille respondit: Domine
mi Rex. qui tale tibi consilium dat, te decorare & infa-
mem esse desiderat: proditores illi istud tibi consulunt, non
ut tuæ utilitati provideant, sed magis ut Archiepiscopo in-
commodent, cui multum nocere vellent, si possent. Nescis
tu quod qui Archiepiscopum persecutur, Dominum &
B. Jacobum & ejus Ecclesiam persecutur? Ego Matrem
tuam Reginam Dominam Urracam vidi eum persecu-
tent & multis modis injuriantem, & etiam captioni prodi-
toriae mancipantem. Sed Deus & B. Jacobus eum de ejus
manibus ipsa nolente extraxit, & de multis aliis periculis
visibiliter liberavit: postea pene totum Regnum suum
propter illud peccatum amisit, quia videlicet manus
suas ad tantum nefas extendere præsumpsit. Deum ergo
ante oculos mentis tuæ propone: reverentiam B. Jacobo
exhibe: pactum quod cum Archiepiscopo jam fecisti &
firmasti, si potes emenda in melius, & corrige, quia certe
nimis grave est & intolerabile: quod si emendare & alle-

Anno viare nolueris , noli saltem deteriorare , quia timeo ne
 1127 Deus tibi irascatur , & tantam injuriam in te ulciscatur.

6 His auditis Rex consilium illius Consulis sanum esse & sibi utile perpendens , & proditores contra Archiepiscopum invidia atque malivolentia aestuare non dubitans , consilio Consulis acquievit , & paustum quod cum Archiepiscopo fecerat , juxta eorum instinctum cassare noluit : immo illos proditores quasi iratus adiit , & eos ne talia sibi amplius suaderet , comminando prohibuit , dicens : Nolo juxta vestrum consilium facere , quia magis esset mihi ad dedecus & damnationem , quam ad salutem & honorem. Timeo Deum & B. Jacobum offendere , & infamiam & blasphemiam tam nobilitatis , quam vulgi incurrere : quiescite ergo & nolite amplius tantum nefas mihi suadere. Compostellanus igitur comperto Regis animo prænomina-tam pecuniam , partim de propria facultate , partim de aliena , ipsi Regi contulit , à Canonicis etenim suæ Ecclesiæ partem pecuniae habuit , quam illi sibi in auxilium sicut promiserant spontanea voluntate contulerunt : burgenses quoque aliam partem ei tribuerunt : sed alii gratis , alii mutuo. Ubi vero nec ejus facultas , nec Canonicorum , nec burgensium dona , aut mutuamina ad complendum millenariorum marcarum numerum non suffecerunt , ipse Archiepiscopus communi consilio & assensu fratrum quod ipsius numeri completioni defuit , per honorem B. Jacobi tam nobilibus quam ignobilibus petendo acquisivit , & sic Regi integrum promissum , mille scilicet marcas argenti , contulit. Hoc autem fecit , non quia suæ personæ captionem , aut sui honoris amissionem pertimesceret , sed quia metuebat ne ipse Rex manus suæ crudelitatis ad novum & inusitatum facinus extenderet , & Ecclesiam B. Jacobi invadere & disipare præsumeret , & ejus honorem laicis potestatibus , sicut cum proditoribus jam disposuerat , distribueret.

Qualiter Archiepiscopus super præmisso excessu Imperatorem ad satisfaciendum induxit. Cap. 87.

ANTE tamen quam Rex Compostellana Civitate egredetur, cum Archiepiscopus in magna tribulatione & gravi angustia versaretur, quia præfatam pecuniam quam Rex proditorum instinctu absque dilatione postulabat, reddere non poterat, ipse Archiepiscopus Regis impictatem & nequitiam in animo suo & corde volvens, & considerans, plane animadvertisit quod Rex perpetuum suæ animæ damnationem incursumus esset, si in tali & in tanto peccato absque pœnitentia & satisfactione debita naturæ persolveret. Illud igitur Dominicum præceptum: *Dilige proximum tuum sicut te ipsum* ante oculos mentis revocans, perituræ ejus animæ condoluit, tum quia eum à se baptizatum semper dilexerat, & in Regem unixerat, & coronaverat, & postea adulterum propriis manibus ante altare B. Jacobi in militem armaverat, tum quia Regis Adelphi nepos & Comitis Raymundi atque Reginæ Dñæ Urracæ filius fuerat, qui multa beneficia ante suum obitum Archiepiscopo contulerunt. His de causis & præcipue fraterna charitate compulsus Regem scorsum vocavit, & eum pœnitere & se in melius emendare his verbis obnixe monuit: *Peccasti in conspectu Domini: magnum dedecus & magnam injuriam Deo & B. Jacobo versutia diabolica decipiente intrulisti: Ecclesiam Beatissimi Apostoli juxta prævorum consilia absque ulla ratione violenter invasisti & expoliasti. Resipisce ergo, & age pœnitentiam, quia nisi resipueris, & errata correxes, perpetuum tuæ animæ detrimen- tum digno Dei judicio patieris. Nonne novisti tu quod sicut Deus est omnium bonorum retributor, ita est omnium injuriarum justus & districtus ultor?* His auditis Rex timore percussus, quia id quod Archiepiscopus dicebat

ye-

Anno verum esse & indubitabile sciebat, hujusmodi responsum
 1127 dedit: Domine Archiepiscope, quomodo possum ego pœnitere? pecuniam istam non possum dimittere, quamvis me non dubitem eam à vobis injuste suscipere: si enim eam dimisero, unde meas necessitates relevem, unde stipendarios meos sedare possim, non habeo: quomodo ergo pœnitere possim, nec video, nec videre queo: à vobis enim & ab aliis Ecclesiasticis personis audivi, quod peccatum non relaxatur, nisi ablatum restituatur.

2 Ad hæc Archiepiscopus: Venite in Capitulum in meam & fratribus præsentiam, & Deo adjuvante dabimus tibi consilium quid possis facere in tanti sceleris remedium. Postera die Rex in Capitulum cum paucis suæ Curiæ optimatibus & familiaribus venit: in cuius & omnium fratribus præsentia ego & alii viri probi atque auctorati Archiepiscopum propriis auribus audivi taliter fuisse locutum: Domine Rex, ego te tui avi venerabilis memoriae Regis Adefonsi, & Comitis Raymundi patris tui, & matris tuæ Reginae Dominæ Urracæ amore semper dilexi, & adhuc diligo, & ideo rectum & sanum consilium tibi dare volo. Alii Reges, tui antecessores, viri timorati & Religiosi, istum locum & istam Ecclesiam præ aliis omnibus Hispaniæ locis & Ecclesiis divino & B. Jacobi amore dilexerunt, & honoraverunt, & exaltaverunt: istam Ecclesiam publicis & privatis largitionibus munifice ditaverunt. Castra, honores, Villas, & possessiones huic Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem largiti sunt: aurea & argenta vasa, Cruces pretiosas, Capas sericas, aulæa serica & deaurata, & cetera ornamenta quæ ad Dei honorem & S. Ecclesiæ ornationem pertinent, huic Ecclesiæ pro salute & remedio suæ animæ contulerunt: Tu autem non solum eorum vestigia sequi & exempla imitari temerario ausu neglexisti, verum etiam eorum eleemosynas & beneficia huic Ecclesiæ

nutrīcī tuæ , à qua & à me , licet indigno , & à fratribus multa beneficia habuisti , violenter abstulisti : nec Deum ante oculos mentis proposuisti , nec reverentiam B. Jacobo , cuius corpus venerandum in hac Ecclesia tumulatur , exhibuisti . Considera ergo & perpende quantam inferni jaruam tuæ animæ patefeceris : considera quantum erraveris , quantumque sceleris diabolico instinctu perpetraveris : si in tanto scelere impoenitens , nec satisfaciens , morte occupatus fueris , nequaquam Deum facie ad faciem videbis : in hac etiam præsenti vita corporis tui damnum divina ultione inferente patieris , nisi pœnitentia satisfacere Deo & B. Jacobo festinaveris . Meo igitur consilio acquiesce : festina pœnitere , & pœnitendo Deum & B. Jacobum tibi reconciliare , & sicut Ecclesiam B. Jacobi tantæ injuriæ illatione dedecorasti , ita eam honora & consolare alicujus muneris aut Beneficii collatione : honora eum de tuo corpore ; corpus tuum in ea tumulandum tui patris exemplo nobis promitte , & concede : si huic nostro consilio acquieveris , & ita facere volueris , nos & fratres tantum scelus tibi condonabimus , & pro te ad Deum & B. Jacobum unanimiter intercedemus .

3 Tunc Rex Archiepiscopum vera loquentem , & justa petentem remota dubitatione intelligens , hoc modo breviter respondit : Si ego scirem & securus essem quod vos & ista Ecclesia tales ac tantam mihi misericordiam , & tales honorificantiam mihi exhiberetis , qualem & quantam meo patri exhibuistis , ego assensum vestræ petitioni libentissime præberem , & meum corpus & meam animam in vestræ manus commendarem . Ad hæc Archiepiscopus , quidquid honorificantia tuo patri quantum ad corpus , & quidquid beneficiorum & orationum pro ejus anima facimus , id totum tibi & pro salute tuæ animæ faciemus , & eo amplius , quia majora tibi beneficia sunt neces-

1127 Anno faria , quam patri tuo : quamvis enim sis juvenis , & pa-
 rum adhuc in hoc sæculo vixeris , majora peccata tua levi-
 tate incurristi , quam pater tuus , licet in hac vita diutius
 mansisset. Pater namque tuus * bonus homo fuit , & reli-
 giosus , & sapiens , & in omnibus artibus suis Deum ti-
 mens , & ejus præcepta adimplens ; & ideo pro certo ha-
 beo quod ipse in sinu Abrahæ requiescit in Paradiso. Ipse
 enim sua peccata , & in sanitate , & infirmitate mihi con-
 fessus est , & ei penitentiam dedi : & sicut tu majora sce-
 lera fallente Diabolo commisisti , ita majora beneficia sunt
 tibi magis necessaria , quam illi. Promittimus ergo tibi
 præter illud quod patri tuo facimus , tertiani partem Mis-
 farum , quas Clerici à me & à meis successoribus ordinandi
 celebraverint , & quod in Generalibus Synodis tuæ animæ
 mentionem faciamus , & pro ea orationem specialem ad
 Deum fundamus ; & post obitum tuum Missam in unaqua-
 que hebdomada pro animæ tuæ remedio specialiter cele-
 bretur in ista Ecclesia.

4 Hoc audito Rex præ gaudio ita respondit: Quidquid
 vos dicitis & promittitis bonum mihi & utile videtur:
 unum quid tamen est super quo ego non modicum gaude-
 rem , si illud à vobis impetrare possem. Velle enim , si
 Domino & B. Jacobo & vobis placeret , istius Ecclesiæ
Canonicus fieri , & in omnibus ejus eleemosynis , Missis,
 & orationibus , & aliis beneficiis tamquam unus ex Cano-
 nicis , & in vita , & in morte consors & particeps fieri. Si
 enim *Canonicus* hujus Ecclesiæ factus fuero , meos æmulos
 & adversarios constantius & rationabilius contundere & de-
 primere potero , & ejus jura , Deo adjuvante , defendere.
 Tunc Archiepiscopus & Canonici , qui Capitulo intere-
 xant , petitionem Regis laudaverunt , & ei illam unanimi
 assensu tribuerunt. In illo igitur Capitulo factus est Rex
Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus , & panem in *Canonica* , &
 heb-

hebdomadam in altari , & cetera Ecclesiæ beneficia , sicuti quisque Canonicorum habet , ei concesserunt. Rex autem recepto Canonicatu & Ecclesiæ beneficio , corpus & animam suam in manus Archiepiscopi & Canonicorum commendavit , & quod corpus suum ubicumque moreretur ad Ecclesiam B. Jacobi tumulandum deferri ficeret , in manus Archiepiscopi & coram toto Capitulo promisit.

5 Hoc facto quidam Canonicorum , non ab Archiepiscopo , nec ab aliquo Canonicorum præmonitus , in medio Capituli surrexit , & dixit : Domine Rex , nostra Ecclesiæ in Capitulo beneficium recepisti , ecce quasi unus ex nobis factus es : Anniversarium tuum annuatim oportebit nos celebrare , si regulam justitiae & Sanctorum Patrum exempla sequi & observare voluerimus : tu quoque tui patris & matris & bonorum Regum atque Principum qui corpora sua & animas suas personis Ecclesiasticis & Ecclesiis commendaverunt , vestigia sequi & exempla imitari accurate debes: boni etenim Reges & boni Principes Ecclesiæ in quibus sunt tumulandi , de suis facultatibus vel honoribus aliquid pro sui anniversarii celebratione promittunt & conferunt : & nos equidem volumus , & te deprecamur , ut ad tuæ animæ utilitatem & salutem , eorum vestigia sequare , & aliquem honorem vel hereditatem huic Ecclesiæ pro tuo anniversario celebrando pollicearis. Ad hoc Rex : Sinite me modo : vestram petitionem justam esse & rationabilem & mihi utilem esse video. Ego consilium tecum & cum meis familiaribus inibo , & tractabo quid vobis & vestra Ecclesiæ possim promittere & dare pro anniversario meo , & postea responsum vobis dabo.

*Qualiter Imperator Castrum S. Georgii Ecclesiæ Compone-
llanæ donavit.*

6 **T**UNC Archiepiscopus , & alii qui Capitulo intererant , de aliis negotiis , & de aliis cau-

Anno sis agere , & multos ac diversos sermones interserere , sicut
 1127 solet fieri in tali conventu , cœperunt . Postquam autem Rex illis ita loquentibus diutissime siluerat , à nemine con-
 ventus , à nemine interrogatus taliter locutus est : Domine Archiepiscope , jam providi & mihi consului & inveni
 quid vobis & vestræ Ecclesiæ pro meo anniversario annua-
 tim celebrando possim dare : Castrum B. Georgii cum om-
 nibus suis appenditiis vobis ob id promitto , & concedo
 quiete , & absque omni calumnia in perpetuum tenen-
 dum atque possidendum , & Comes Rodericus qui illud
 Castrum modo à me tenet , hominum & fidelitatem vobis
 de illo Castro faciat , ut in morte mea illud vobis liberum &
 solutum omnimodo dimittat : & si Rodericus Comes mor-
 tuus fuerit , vel Castrum quoquomodo amiserit , & alius
 Princeps à me acceperit , priusquam accipiat hominum &
 fidelitatem similiter vobis & vestræ Ecclesiæ faciat , ut illud
 Castrum vobis absque ulla rebellione tradat : & si Comes
 Rodericus , aut alius Diabolo suadente aliter fecerit , quod
 absit , mihi ut sui Domini proditores habeantur , & pro
 perjuris & proditoribus à cunctis teneantur , & ego ves-
 tram paternitatem obnixe rogo , ut eos excommunicetis &
 maledicatis , & à liminibus S. Ecclesiæ tandiu sequestretis ,
 donec præfatum Castrum , sicut prætaxatum est , in vestras
 manus & in vestrum & vestræ Ecclesiæ jus omnimodo red-
 dant : quod si metu excommunicationis se corrigere &
 Castrum reddere noluerint , vos & amici vestri congregato
 exercitu & posse vestro , eos invadite & persequimini , do-
 nec supradictum Castrum cum suis pertinentiis vobis Eccle-
 siæque vestræ reddant . Ego autem Notario meo testamen-
 tum vobis de illo Castro facere præcipiam , & factum pro-
 priis manibus roborabo , & roboratum super B. Jacobi al-
 tare in vestris manibus offeram . Altera vero die Comes
 Rodericus , licet iniitus , Rege cogente , hominum atque

fidelitatem de illo Castro & suis appenditiis Dño. Archiepiscopo fecit. Postea Rex juxta suum promissum testamentum de supradicto Castro ab ejus Notario factum , & ipsius manibus roboratum , super altare B. Jacobi & in manibus Archiepiscopi , coram Canonicis , & multis aliis, obtulit : duo etiam scripta de corporis sui promissione & de Canonicatu , & de beneficii Ecclesiastici receptione, fieri fecit , quorum unum in Thesauro B. Jacobi cum Privilégio Castrī custodiendum tradidit , aliud vero in reposataria sua secum deferri fecit.

Promissio medietatis terre de Montanis.

7 **F**Acta hujusmodi de Castro promissione , Rex in eodem Capitulo coram universo Conventu taliter locutus est : Ego jam medietatem de terra Montanorum vobis & vestræ Ecclesiæ dedi , & testamentum de illa integra vobis feci : nunc autem aliam medietatem , sicut jam promisi , promitto , & illam vobis sicut aliam jam dedi , dabo quamcitus potuero , quia istam Ecclesiam cuius Canonicatum & beneficium jam recepi & habeo , præ omnibus Hispaniæ Ecclesiis diligam & diligo , & eam contra suos adversarios & æmulos pro posse meo defendam & manutenebo. Postquam Archiepiscopus à Rege talia audit , benivolentiam Regis erga se & suam Ecclesiam magnam esse perpendens , hujusmodi orationem habuit. Domine Rex antequam Portugaliam cum nostro exercitu introissemus , super Reginam Tarasiam ituri , ego & vos colloquium in terra Taberioli seorsum habuimus , in quo vestram personam & vestram domum in meum jus & in meam potestatem prorsus concessistis , ut quos ego vellem inde abjicere , abjicerentur ; & quos vellem recipere , reciperentur : adversarios quoque meos & proditores exhonoraſtis , & eorum honores , Capellaniam scilicet & Cancellariam mihi

Anno mihi aut cui vellem tradidistis , & modo nisi vestræ Majestati displiceret , vellem scire utrum fïste, an simulatorie, an mera veritate & remota omni simulatione feceritis. Ad hæc verba Archiepiscopi Rex Adefonsus respondit : Quoquomodo tunc fecerim , sive fïste , sive non fïste , quidquid vobis tunc concessi , modo gratanter concedo & confirmo. Regnum meum & domum meam pro velle vestro disponite , & honores vestrorum adversariorum , scilicet Capellaniam , & Cancellariam habete , & cui volueritis tribuite. Tunc Archiepiscopus Domino Regi gratias de tanti muneric collatione coram omnibus retulit , & Capellaniam in suam retinuit ; Cancellariam vero Dñs Bernaldo B. Jacobi Thesaurario & familiari suo contulit. Ego qui hæc scripsi , partim ea propriis oculis vidit , partim à Dño Compostellano & ab aliis probis & honestis viris veridico relatu audivi , & sicut tunc temporis gesta sunt , ita meo stylo juxta modulum meæ possibilitatis scriatim descripta sunt : nihil enim ibi ex mea parte addidi , nihil de visis , sive de auditis scienter prætermisi. Ego quoque & multi alii eum magni doloris & angustiæ gravitate oppressum , & de pacto quod cum Rege de tanta pecunia fecerat pœnitentem postea vidimus , quia eam sicut promiserat reddere non poterat , semper enim publicæ utilitati magis quam privatæ studuit providere : unde à cunctis non modicum laudandus est , & à suis successoribus sollicite imitandus.

Soror Imperatoris Sepulturam in Ecclesia Compostellana elegit. Cap. 88.

CUM Dominus Archiepiscopus summis precibus à Rege impetrasset , ut Corpus suum B. Jacobi Ecclesiæ tumulandum , ut supradictum est , concederet , Sororem ipsius Regis Infantam nomine Doñam Sanciam , quæ turba temporis ad illum venerat , honores ad se pertinentes ac qui-

quisitura & receptura , adiit , eamque obnixius rogavit, Anno ut corpus suum ad exemplum Regis sui fratrī B. Jacobi Ecclesiæ sepeliendum concederet : cuius petitioni illa libenti animo assensit , quia illam petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse intellexit. Quoddam etiam Monasterium Legionensi Civitati adjacens opulentum , & magnos honores habens , S. scilicet *Michaelem de Escalata* pro Tricenario & Anniversario suo B. Jacobi Ecclesiæ perpetuo possidendum & tenendum promisit.

Promissio T. Reginæ Portugalensis de eligenda sepultura in Ecclesia Compostellana. Cap. 89.

POstquam Archiepiscopus duo supradicta , alterum à Rege , alterum ab Infanta ejus sorore se impetrasse vidit , literas suas ad Portugalensem Reginam Doñam T. Regis materteram in hæc verba direxit : Venerabilis Reginæ. Nobilitati tuæ præsentium destinatione innotescimus , Regem nostrum Dñm Adefonsum , atque Infantam ejus sororem , nostro consilio suis animabus providentes , corpora sua B. Jacobi Ecclesiæ tumulanda concesisse , & partem de suis honoribus eidem Ecclesiæ pro suarum animarum salute & remedio promisisse : quapropter tuam prudentiam monendo rogamus , ut corpus tuum ad eorum exempla supradictæ Ecclesiæ tumulandum promittas , & promissum concedas. Visis his literis Regina præfata Archiepiscopi petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse non modicum gavisa est ; & quod Archiepiscopus per literas ab ea petiit , gaudenti animo & læto vultu uno Cardinalium B. Jacobi præsente & aliis multis personis illi concesit , & partem magnam de suo honore eidem Ecclesiæ in morte sua se daturam coram omnibus promisit.

Anno

1128

De recuperatione Monasterii S. Pelagii de Ceredello.
Cap. 90.

Compostellanus suæ Ecclesiæ honorem augere summa intentione volens , gravem & diutinum conflictum cum Veremudo Suariz , & cum Adefonso Oduariz , & eorum gentibus habuit , de quodam Monasterio S. Pelagii de Ceredello. Veremudus enim & suæ gentes Monasterium illud pro hereditate habere & possidere volebant , ita ut Ecclesia B. Jacobi nihil juris ibi haberet. Archiepiscopus autem noluit illis consentire , quia sciebat illud Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi non ex toto , sed partim pertinere. Venerunt ergo multotiens in præsentiam proborum & discretorum virorum , tam Clericorum , quam Laicorum , ut illud negotium diffinirent , & numquam diffinire potuerunt. Ad ultimum tamen Archiepiscopus eos aliquam justitiam in Monasterio habere sentiens , noluit eos omnino ab illo Monasterio alienare & gravare , utpote Deum timens , sed potius convenientiam & concordiam cum illis fecit , medietatem illius Monasterii & ejus appenditorum ipsis concedens , aliam vero medietatem Ecclesiæ B. Jacobi in hereditatem retinens , & super hoc habetur scriptum in Thesauro ab illis factum , & roboratum , & ipsi ab eo habent aliud scriptum factum & roboratum.

Prævilegium de bonis non occupandis decadente Archiepiscopo. Cap. 91.

Sicut ego qui hæc scripsi , à Dño Compostellano non semel , sed sæpenumero , audivi , quod Hispanorum Regum consuetudo fuit , ut mortuo Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo Vicarios suos in Compostellana Civitate & per totum ipsius Apostoli honorem constituerent , & electione successuri Episcopi ad libitum suum dilata , totum illum ho-

Honorem triennium vel quadriennium potestate obtinerent. Año
1128
 Ipse equidem Compostellanus , sicut ego ab eo accepi , Ec-
 clesiam & totum honorem B. Jacobi quadriennium inte-
 grum ante suam electionem Regibus consentientibus & vo-
 lentibus non tyrannice tamen , sed canonice tenuit & re-
 xit : regales vero Majorini neglecta justitiae regula , fas &
 nefas confundentes , Villas violenter deprædabantur , pau-
 peres & egenos contra jus & fas obprimebant , nobiles &
 ignobiles pro velle suo tractabant , & suis facultatibus at-
 que hereditatibus expoliabant. Quid plura ? totam terram
 in suum jus & in suam potestatem redigebant , & redactam
 omnino confundebant. Compostellanus hanc pravam & in-
 tolerabilem consuetudinem abolere & extirpare volens , in
 tempore Dñæ Reginæ Urracæ per se & per suos amicos
 dando , pollicendo , serviendo & deprecando multum la-
 boravit , ut privilegium de libertate Ecclesiæ & totius ho-
 noris B. Jacobi ab illa extorqueret. Illa vero ejus precibus
 condescendens , & multorum obsequiorum ab illo sibi im-
 pensorum reminiscens , cuidam Cardinali B. Jacobi Eccle-
 siæ nomine P. Didacide illud Privilegium scribere jusit , ut
 scriptum confirmaret , & roboraret : sed antequam scrip-
 tum esset illa Regina morte præventa est , & ita Compos-
 tellanus Privilegium illud in ejus tempore habere non po-
 tuit. In tempore quoque A. Regis Reginæ filii , multa in-
 commoda & multa damna pertulit , & immensam pecuniam
 expendit , ut præfatum privilegium ab eo extorqueret.
 Rex autem ejus intentionem bonam & justam esse perpen-
 dens , ejus petitioni multis de causis tandem condescendit.
 Compostellanus enim incomputabilem pecuniam illi tri-
 buens taliter eum affatus est : Ego te baptizavi , & patri-
 nus tuus sum & fui: te in Regem temppore opportuno unxi
 & coronavi : te in militem ante altare B. Jacobi propriis
 manibus armavi ; tibi à pueritia tua usque ad exaltationem

Anno 1128 tuam fideliter servivi , & tua commoda meis semper præponebam, multorum inimicitias pro tuo servitio & fidelitate quam erga te tenebam, multocies incurri : horum omnium more discreti & sapientis viri deberes reminisci , & mihi aliquid horum omnium servitiorum aliquomodo recompensare , & si ego tibi nullum servitium fecisset , & tale quid à te peterem in Dei obsequium & tuorum peccatorum remissionem & pro salute tuorum parentum , istud à te impetrare debuisssem. Audita hujusmodi ratione Compostellani tam justa & tam rationabili Rex hujusmodi privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi illi fieri, iusit & propria manu roboravit & confirmavit.

Tenor Privilegii. Cap. 92.

Veneranda & gloriofa meorum prædecessorum Catholicon Regum , venerabilis memoriae Adefonsi mei avi , & aliorum liberalitate & devotione Ecclesia B. Jacobi Apostoli dignoscitur esse fundata , atque ædificata , & multiplicum honorum collatione ditata & exaltata , & in jus atque potestatem Episcoporum & Canonicorum absque ulla laicallis personæ participatione , vel dominio perpetualiter tradita. Sed quia temporibus quorundam parentum & antecessorum meorum , ea que ad Dei & B. Jacobi honorem bene instituta & ordinata fuerant , propter guerras & pravas insolentes consuetudines destruebantur , & Canonici ejusdem Sancti Loci , necnon & sui honoris pauperes maximum damnum & suarum rerum detrimentum patiebantur , & etiam , quod deterius erat , mortuo ejusdem Sedis Episcopo Regis Vicarius ab eo missus omnes Ecclesiæ possessiones invadebat , & immisericorditer destruebat ; idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispaniarum Imperator una cum conjugé mea Regina Domna Berengaria precibus Domni Didaci præsentis Archiepiscopi , & suorum Canonicorum rogatu , prædictas pravas consuetudin-

dines prorsus destruere & extirpare volens, & bona exemplaria & meorum praedecessorum instituta non irrationabiliter sequens, hujus Privilegii firmitatem ad Dei & B. Jacobi Apostoli honorem propria voluntate (non aliqua necessitate cogente) in Dei obsequium, & animæ patris mei remedium, cuius corpus in eadem Ecclesia honorifice jacet tumulatum, & pro meæ animæ salute, & meorum peccatorum remissione, cuius corpus in Ecclesia ipsa, me promittente, constat tumulum esse, & pro omnium parentum meorum refrigerio & absolutione, quos Deus in hoc delinquentes ab omnibus peccatis suis misericorditer absolvat, facere & firmare decrevi: ut cum praesens Archiepiscopus nomine Didacus, vel quislibet ejus successor debita naturæ persolverint, non ego aut aliquis alius meorum successorum, vel aliqua secularis persona ullum jus aut ullam potestatem in tota B. Jacobi Ecclesia, vel in ejus Castellis & honoribus ad eam pertinentibus habeamus, nec aliquem habere permittamus, sed tota Ecclesia & omnis ejus honor in ejusdem Ecclesiæ Canonicorum arbitrio & dispositione quiete & absque ulla invasione permaneat & constat, donec digna & sancta atque religiosa ab ipsis Canonicis Archiepiscopi fiat electio. Quod si ego aut aliquis meorum successorum huic nostræ institutionis paginae obviare vel contraire presumperit, Omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritu S. & B. Jacobi Apostoli atque omnium Sanctorum auctoritate excommunicetur, anathematicetur, & à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu-Christi participatione alienus efficiatur, & cum Datan & Abiron quos terra vivos absorbuit, in inferno sepeliatur, & cum fuga Domini sui proditore particeps efficiatur, donec resipuerit, & ad condignam satisfactionem redierit: omnibus autem hoc observantibus sit pax, salus & letitia, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipient, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Hæc Scriptura supradicto

anno modo nostra auctoritate sancta & confirmata per omnia faculta
 1128 la saeculorum maneat inconvulsa. Facta hujus privilegii Scriptura apud Secobiam in Era I CL XVI. & qt. VIII. K. Junii.
 Ego A. Dei gratia Hispaniae Imperator quod fieri mandavi
 proprio robore confirmo.

Comes Petrus de Lara confirmo.

Comes Rudericus de Asturias , Alferiz Regis conf.

Comes Bernardus conf.

Comes Suarius conf.

Rudericus Martiniz conf.

Petrus Lopez conf.

Rudericus Veremuiz Majordomus Regis conf.

Ramirus Froilaz conf.

Raimundus Toletanus Archiepiscopus conf.

Petrus Segoviensis Episcopus conf.

Bernaldus Segontinus conf.

Bertandus Oxomensis Episcopus conf.

Sanctius Avilensis Episcopus conf.

Petrus Didaci conf.

Petrus Braoliz conf.

Federicus Fernandiz conf.

Gutierre Ermeilidez conf.

Fernandus Petriz conf.

Bernardus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius , & Regis
 Cancellarius conf.

Cidi testis , Yelidi tſ. Belidi testes.

Iterum de Monasterio de Zercedello. Cap. 93.

SUpradicte negotio de Monasterio S. Pelagii Circidiliensis inter Archiepiscopum & Veremudum Suariz & alios milites definito , quidam Abbas nomine Veremodus qui illud Monasterium tenebat , acceptis cartariis suis praesentiam Regalem adiit , & super Compostellano & præfa-

tis militibus graviter conquestus est , se à suo loco & sua Anno
hereditate injuste & irrationabiliter ejectum esse coram uni-¹¹²⁸
versis Baronibus qui Curiae intererant viva voce affirmans.
Rex vero quia jam eum senem & debilem & multis angus-
tiis circumventum vidit , ejus miseriæ compassus , hujus-
modi cartam ad Dominum Compostellanum de eo Abbatem
in suum Monasterium restituendo direxit , ut videlicet in
tota vita sua haberet , post mortem vero ejus sicut jam
fuerat diffinitum ita permaneret.

2 A. Dei gratia Hispaniæ Imperator , Venerabili Dño.
Didaco , eadem gratia Compostelanæ Sedis Archiepisco-
po , salutem multam. Sapiatis quia vidi istum Abbatem
Veremudus cum grande rancura de sua hereditate , & mos-
travit mihi suas Cartas & ad meos Barones , & vidimus
quia magnum tortum habet , & modo sapiatis quia dedit
mihi illam hereditatem & suo cartario : & si Veremudo
Suariz vel alius calumniat illam hereditatem , veniat ad
me & habeat judicium cum illo Abbe & mecum : nunc
autem mitto eum ad vos ut recipiatis de eo toto Cartario
de illa hereditate in mea vice , & mittite illum in suam
hereditatem , & vivat in ea per totam suam vitam , & fa-
cete integrare de quanto ei perdiderunt , & amparate &
defendite cum de totis hominibus in meo loco : & si vos
nolueritis eum amparare , ego commendabo eum alteri qui
eum bene amparet , & suos parentes , & totas suas her-
editates , & ista causa non fallat quia justitia est , si vos me
amatis. Valete.

3 Postea ipse Abbas sui facti & suæ querelæ pœnitens
à Rege , rediit & in præsentiam Archiepiscopi veniens om-
nes Cartas quas de illo Monasterio habebat Dño. Archie-
piscopo contulit , eum obnixius rogans & depreans qua-
tenus præfatum Monasterium sibi in vita sua concederet , &
yictum & vestitum & cetera necessaria ibi habere posset
illo

Anno illo vero mortuo , id Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi
 1128 sicut jam fuerat diffinitum rediret. Archiepiscopus autem
 acceptis ab illo omnibus Cartariis dedit illi Monasterium,
 ut in vita sua teneret & necessaria inde haberet. Post mor-
 tem vero ejus Ecclesiae B. Jacobi solutum & liberum ab eo
 & ab omni parentela ejus recuperaret , & recuperatum
 quiete & absque omni calunnia possideret , & super tali
 promissione & convenientia scriptum fieri fecit , factum-
 que propria manu roboravit , & roboratum Dño. Achie-
 piscopo in testimonium & confirmationem talis pacti tenen-
 dum & habendum tradidit.

*Hoc privilegium fecit Dñs. Archiepiscopus Canonicis de suis
 anniversariis , & eorum redditibus.*

Cap. 94.

Quoniam Prælatorum est justitiæ jura usquequaque
 exercere , & ad honorem Omnipotentis Dei & ad
 communem utilitatem confirmare, bona instituta con-
 servare & augmentare , & horum contraria extirpare & ad-
 nihilare , idcirco ego Didacus Dei gratia Compostellanæ
 Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus divina disponen-
 te clementia propria voluntate & integra mea prudentia
 cum omni nostrorum Canonicorum Consilio & assensu ra-
 tionabiliter decernimus , & firmitatis scriptura perenniter
 in hunc modum affirmamus, videlicet ut post uniuscujusque
 nostri Canonici obitum , eorum facultates à nullo occupatae
 violenter dissipentur , sed sicut ipsi supradicti Canonici per
 suas mandationes ordinaverint , ita pro posse compleantur,
 & à nullo violentur. De cetero quod ad Anniversale meum
 annuatim devote celebrandum pro animæ meæ remedio
 Canonice B. Jacobi attribui , vel Deo adjuvante attribue-
 ro , vel ipsi Canonici , seu burgenses vel quilibet alii pro
 suis

suis anniversariis similiter attribuerunt, vel deinceps at-
 tribuerint, prout Canonicorum Conventus in Capitulo ad
 communem utilitatem competenter disposuerit, vel alicui
 nostrorum Canonicorum obtinere præceperit, remoto odio
 & amicitia, munere, & parentela cum Consilio Archie-
 piscopi & Decani ita dispensetur & incommutabiliter obti-
 neatur. Si forte Reges, Consules, terræ Principes, seu
 Milites magnos honores, veluti Castella; possessiones, &
 hujusmodi pro suis anniversaris Ecclesiæ B. Jacobi attribue-
 rent, parato prius de ejusdem honoribus Canonicis annua-
 tim bono prandio, quod superfluerit per medium inter Ar-
 chiepiscopum & Canonicos æque dividatur, eo pacto quod
 si quis Sajo tam meus, quam Regius, quodlibet hoc Deo
 datum donum violare præsumpserit, si intrando diruperit,
 & illæsus evaserit, D. solidos & vobis, & nobis persolvat.
 Si vero ibi mortuus fuerit, nihil pro eo persolvatur.
 Si vapulaverit, omnia lucretur. Si deforis proterve & sine
 petitione justitiæ quidquam invaserit, LX. solidos nobis,
 & vobis exolvat, & rapinam in duplum componat, & hoc
 post partem Canonicæ firmum semper permaneat, & nulla
 impediente vel cogente persona ratum & inconvulsu persistat,
 quod si nos, seu successores nostri, vel quælibet
 persona hoc scriptum ad communem utilitatem factum vio-
 lare tentaverit, sui honoris periculum incurrat, anathe-
 mati subjaceat, & ab Omnipotentis Dei conspectu dimo-
 veatur, & cum Juda Filii Dei proditore in æternæ damnationis
 supplicio perenniter mortificetur, & pro temeritatis
 ausu parti Canonicæ B. Jacobi solidos XX. mille persolvat,
 & quod in calumniam miserit, in duplo componat, &
 hoc scriptum perenniter in robore maneat. Amen. Facta
 Carta in Era ICLXVI. Didacus Dei gratia Compostellanæ
 Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus anno XXVIII.
sui

Anno sui (1) Pontificatus hoc scriptum proprio robore conf.
 1128 Ecclesiam quoque S. Mariæ de Argalo jam detritam , &
 ruinæ proximam , atque in loco non idoneo fundatam , in
 locum competentiorem & meliorem transtulit , & translatam
 à fundamentis ædificavit , & satis meliorem fecit.

Idem quoque Archiepiscopus hanc scripturam firmitatis & Cartulam Donationis communi fratrum assensu & Consilio B. Jacobi Hospitali fieri fecit de quodam scil. terreno quod jacet in Palatii pomerio ad construendam ibi Ecclesiam in pauperum & peregrinorum sepulturam.

Ego Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus una cum ejusdem Ecclesiæ Canonicorum Conventu ad Dei & B. Jacobi Apostoli atque Omnium Sanctorum honorem fecimus textum firmitatis , & Cartulam Donationis , de quodam nostræ Ecclesiæ terreno , quod jacet in pomerio Palatii , quod spontanea voluntate per hanc Scripturam firmitatis damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi Hospitali ad construendam Ecclesiam quamdam ad utilitatem & salvationem pauperum & peregrinorum qui jacent jam ibi sepulti , & ad sepulturam aliorum qui adhuc ibi sunt tumulandi , ut ab hac præsenti die & deinceps præfati Hospitalis pauperes tam præsentes quam futuri , prædictam Ecclesiolum habeant & per cuncta tempora perenniter possideant. Quod si aliquis homo contra hoc nostrum factum venerit , pariat parti Hospitali solidos mille , & quod calumniaverit dupliciter componat , & hoc nostrum scriptum semper maneat firmum. Facta Scriptura die XIII. K. Augusti Era I. CLXVI. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jusit robore suo conf. anno sui Pontificatus XXVIII.

IN

(1) Nonnulli hic Codices depravati , qui tamen ex sequenti Scriptura (ubi Era 1166. & annus Pontif. 28. sibi constant) facile & firmiter corriguntur.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Incipit Prologus tertii libri Archiepiscopatus Domini Compostellani Didaci.

Quoniam virorum illustrium gesta & probitatem ab interitu oblivionis nequaquam defenduntur, nisi per scripturam aut alio modo memoriae commendentur; ideo Dominus Compostellanus Registrum fieri iusit in quo omnia quae bene gesit, aut per industriam suae Ecclesiae acquisivit, majori parte descripta continentur. Divisit Registrum illud in tres libros; quorum primus, Episcopatus liber; alii duo Archiepiscopatus, non irrationabiliter intitulantur. Illa enim gesta quae ipse in tempore Episcopatus, aut Archiepiscopatus gesit, vel acquisivit, in illo Registro, ut dictum est, descripta sunt. Placuit vero illi illos tres libros sic intitulari, ut si quis aliquid in eis quaesierit, ex ipsa intitulatione facilius invenire possit.

De Consilio Claustrorum & officinarum aedificandorum ab Archiepiscopo cum fratribus inito. Cap. I.

Quadraginta & sex anni ab inchoatione novae Ecclesiae B. Jacobi transacti erant, (1) & major ipsius Ecclesiae pars per Dei gratiam jam erat completa: illa tamen Ecclesia nullum adhuc Claustrum, nullam competenter officinam habebat, nec erat aedificiis ornata, aut decolorata, sicut ultra portuenses Ecclesiae, quae minoris honoris sunt, & pauciores redditus habent. Peregrini autem tam Ecclesiastici quam laici ad Beatisimi Apostoli limina orandi causa confluentes, hospites suos & Clericos interrogabant
Ooo ubi

(1) Ergo anno 1082. sub Rege Alfonso VI. iuncta a Didaco I. Compostellano Episcopo.

Año ubi Claustra & Officinæ Ecclesiæ B. Jacobi essent. In cirk.
 1128 cuitione totius Ecclesiæ vagabantur explorantes ubi Clau-
 stra & Officinæ haberentur, & quia nullum Claustrum ibi
 videbant, nullam Officinam condecentem inveniebant,
 Prælatis & dispensatoribus Ecclesiæ palam detrahebant.
 Quæ res postquam ad aures Compostellani pervenit, non
 modicum inde contristatus universo fratrum Conventu in
 Capitulo convocato, hujusmodi orationem habuit: Fra-
 tres, nostra Ecclesia non nostris sed Dei gratia & nostri Pa-
 troni Beatissimi Apostoli Jacobi meritis maximi & cele-
 berrimi est nominis, & ultra portus & citra portus pro di-
 tissima & nobilissima reputatur: nullum tamen Clau-
 strum, nullam bonam officinam adhuc habet: qualibet
 Sedes ultra portus pulcriora & valentiora ædificia habet
 quam nostra, sicuti ego ante Episcopatum & post, com-
 modis nostræ Ecclesiæ exigentibus peregre profectus in
 multis & diversis locis propriis oculis vidi, & vos qui per-
 egre profecti estis, quod ego dico verissimum esse, & que-
 ut ego nostis: & certe tam Sanctum locum, tam divitem
 & tam famosum, carere ædificiis & officinis, & mihi &
 vobis maximum dedecus est: quapropter vestræ fraternita-
 tis dilectionem obnixius imploro, ut citius consilium una-
 nimerite incamus, quomodo Claustra & officinas convenien-
 tes ad Dei & nostræ Ecclesiæ honorem ædificemus, quate-
 nus misericordiam apud Deum bene operando citius conse-
 quamur, & ut neque à vicinis, neque ab extraneis justo-
 ore vituperemur. Et ego quidem, si meo consilio acquies-
 cere vultis, C. marcas puri argenti ad illud opus inci-
 piendum promitto, quarum triginta propria manu modo
 dabo, alias vero finito uno anno: & quibuscumque modis
 illi operi adjuvare potero, sive per me, sive per meos
 amicos terminis justitiæ observatis adjuvabo. In morte au-
 tem mea centum vacas quas habeo, illi operi pro remedio
meæ

meæ animæ in perpetuum dimittam, ut eas & earum fructus quiete & absque ulla calumnia habeat, & numquam aliquo auferente amittat. Postquam Compostellanus hujusmodi orationem finivit, totus Conventus Fratrum ejus animum & intentionem uno ore laudavit. Et se ad illud opus incipiendum & peragendum libenti animo auxiliaturum esse promisit. Tunc Archiepiscopus eorum responsioni vehementer congaudens, duos ex illis probatos & discretos, Decanum scilicet Domnum Petrum Heliæ & Cardinalem & Primi Clérum Domum Petrum Gundesindidem elegit, quibus curam illius operis incipiendi & tenendi commisit. Illi autem Prælato suo obedientiam hilariter exhibentes, supradictum opus incipiendum & disponendum coram omnibus suscepserunt. Hoc statuto & confirmato omnes à Capitulo latis animis digressi sunt.

De Aria Petride. Cap. 2.

Arias Petrides unus ex strenuis & industriis Gallæciæ militibus extitit. Non fuit tamen magnæ nobilitatis, sed multum animosus & facundus, ita ut candida verteret in nigra, & nigra in candida. Fuit etiam dolosus, & pessimus simulator, contra Regem & Reginam, & alios Gallæciæ Principes, semper proditorie egit: & in eorum rebellione permanxit. Cotigit autem filiam Petri Comitis nomine *Ildariam* in uxorem duxisse, cuius mater Comitissa Domna *Major* ipsius Ariæ socrus cum persolutis naturæ debitibus Compostellam delata esset honorifice tumulanda, supradictus Arias inter ceteros Principes & milites, qui ejus sepulturæ interfuerunt, more gentis pullatus venit: quem cum Archiepiscopus, qui ei sua nequitia exigente semper fuerat inimicus, vidisset, seorsum vocatum taliter alloquutus est, eum ad mutationem & correctionem suæ vitæ, more boni & providi pastoris, volens invitare: „Aria Petrides, pauca vitia sunt quæ peccatis tuis exigentur.“

Anno

1128

„ tibus & Diabolo decipiente non incurreris , perjurus .
 „ falsus testis , cupidus , raptor , subdolus , simulator , fa-
 „ crilegus , flagitosus extitisti , nimis voluptuose , & ni-
 „ mis sacerdotaliter vixisti : quæ recta erant oculis mentis inf-
 „ piciebas , & inspecta omnino negligebas. Timeo ego
 „ ergo ne si talis ab hac vita discesseris , vitam æternam
 „ amittas , & perpetuam tuæ animæ damnationem incur-
 „ ras. Et ideo non modicum vellem , ut tu resipiscendo ,
 „ & Deo Omnipotenti satisfaciendo , utilitati tuæ animæ
 „ provideres , & ipsum Deum tibi melioris vitæ conversa-
 „ tione reconciliares , quatenus & apud ipsum misericor-
 „ diam in fine tuæ vitæ consequaris , & vitam æternam ha-
 „ bere merearis. " Talia & consimilia ei suadendo , eum
 tandem ad pœnitentiam & ad compunctionem animavit ,
 qui juxta consilium Dñi Archiepiscopi Castrum S. Joannem
 de Penna Cornaria cum suis appenditiis , & medietatem
 cuiusdam Monasterii , nomine Archos , in Salnensi pago sta-
 biliti cum suis pertinentiis Ecclesiæ B. Jacobi in heredita-
 tem pro salute & remedio suæ animæ in sua morte reliquit:
 & corpus suum in Cimiterio ipsius Ecclesiæ tumulandum ,
 & curam suæ animæ in vita & in morte in manu Domini
 Archiepiscopi & fratrum commendavit. Partem autem he-
 reditatum ipsius Monasterii , scilicet sex hereditates in præ-
 senti Domino Archiepiscopo dedit , ut ipse Archiepiscopus
 & sua Ecclesia jam jus in ipso Monasterio secundum justi-
 tiam , ipso Aria vivente , habere inciperet. Et de his om-
 nibus tam de supradicto Castro , quam de Monasterio pre-
 vilegium fieri jusit : quod factum propria manu roboravit ,
 & roboratum super Altare B. Jacobi contulit ; & postea
 in manu Dñi Archiepiscopi custodiendum tradidit. Ar-
 chiepiscopus autem privilegium illud accepit , & acceptum
 in Thesauro B. Jacobi servandum reposuit.

De morte Comitis Petri de Trava & relictis ab eo Ecclesiæ.

Cap. 3.

Petrus Comes vir discretus & sapiens & magnæ potentiæ, & ejus uxor Comitisa Dñna Major similiter sapiens & discreta, *Minduniensis* Ecclesiæ Parochiani solebant esse: & suam confessionem illius loci Episcopo facientes, pœnitentiam suam ab illo accipiebant, & illi more subditorum obedientes erant: eleemosynas quoque & sua beneficia præfatae Ecclesiæ & ejus Episcopo disponenda & distribuenda pro remedio suæ animæ conferebant. Illud tamen contra Sacrorum Canonum auctoritatem & SS. Patrum institutionem faciebant: quia testaribus Sacris Canonibus nec Episcopo, nec alicui Presbytero alias Episcopi, vel Presbyteri Parochianum nisi ex illius consensu recipere licet. Et quia Compostellanus supradictum Comitem & suam uxorem plane errare & matrem suam Compostellanam Ecclesiam ignoranter dereliquisse vidit, idcirco multa & diversa colloquia cum illis habuit, & tandem illis prædicavit, donec eis *Minduniensem* Ecclesiam & ejus Episcopatum derelinquere, & Compostellanæ Ecclesiæ Parochianos esse fecit. Salutifera itaque Domini Compostellani prædicatione & admonitione facti sunt filii Compostellanæ Ecclesiæ, & sua corpora cum suis animabus in manu ipsius Compostellani commendaverunt, ut ipse eis ad suam salutem & ad suam utilitatem consulteret. Accidit autem ut Comes supradictus ad mortem Compostellæ ægrotaret, & mortem sibi imminentem videns, Dño Compostellano & ipsius Comitis uxore cum filiis suis præsentibus domui suis disposeret. Illa autem dispositio, & tota ejus mandatio, ejus uxore & suis filiis pariter auctorizantibus, in manu ipsius Compostellani dimissa est: & pars equidem illius mandationis in morte Comitis completa est, alia vero pars

anno usque ad mortem Comitise complenda restitit. Accidit autem ut ipsa Comitisa non post multum temporis debita naturae persolveret, in cuius obitu tota Comitis mandatio, sicuti ipse Comes & ejus uxor Comitisa & eorum filii concesserant & affirmaverant, prorsus completa est. Reliquerunt autem Comes & Comitisa pro suarum animarum salute & remedio Villas, hereditates, Ecclesias, Monasteria, & multa alia in manu Domini Compostellani, & Petri Gundisalviz Cardinalis pro ipsis velle & arbitrio disponienda, & distribuenda. Sunt autem nomina eorum Villarum, hereditatum, Ecclesiarum, & Monasteriorum in eorum mandationibus, quas supradictus Cardinalis tenet scripta & denotata. Et qui sufficienter & plenarie scire voluerit quæ & quanta supradictus Comes & Comitisa pro suarum animarum remedio in sua morte distribui commendaverunt, ad eorum mandationes recurrat, & ibi omnia inveniet: eorum autem mandationes huic libro annotari volumus, nimiam prolixitatem devitantes. Comes autem praefatus & Comitisa omnia supra memoratae Ecclesiæ B. Jacobi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem conferre volebant. Sed Compostellanus illud injustum esse & à ratione alienum videns, illis salubriter consuluit, ut Ecclesias & alia in Minduniensi Episcopatu acquisita, Minduniensi Episcopo & ejus Ecclesiæ pro suarum animarum salute dimitterent: quæ vero in Lucensi Episcopatu acquisierant, Lucensi Ecclesiæ; & quæ in Auriensi Episcopio, Auriensi Episcopo: similiter quæ in Tudensi Parochia, Tudensi Episcopo, & sic de cæteris.

Recuperatio deperditorum in Asturiis. Cap. 4.

POST venerabilis recordationis Regis Adefonsi obitum multæ tribulationes, & multæ discordiæ, per totius Hispaniæ Regnum ita obortæ sunt, ut tota terra prorsus

con-

1128

conturbaretur , & de optima & copiosissima in pessimatu Anno
 & flagitiosissimam converteretur : unde contigit , ut Ec-
 clesia B. Jacobi honorem quem in Episcopatu Asturicensi
 habebat , per multos annos amitteret , & nihil fere profi-
 cui inde haberet. Postquam autem illa calamitas in tran-
 quillitatem divina pietate conversa est , Dominus Com-
 postellanus ad illum honorem recuperandum multis modis
 enisus est : quem denique multo labore recuperatum Joa-
 ni Cidiz qui moratur in burgo B. Jacobi nomine *Kahave-*
los ; comisit tenendum , & habendum per conditionem
 hanc subscriptam.

In Era M. C. LXVI. & quot IIII. Nonas Novembris
 Ego Joannes Cidiz & uxor mea Maria Constantiz , &
 filius meus Giraldus Clericus vobis Dño Didaco Compos-
 tellanae Sedis Archiepiscopo , & omnibus vestrae Ecclesiæ
 Canonicis , facimus pactum vel placitum per scriptum fir-
 missimum , ut in domibus & curtis B. Jacobi morando
 vestrae Ecclesiæ hereditates quæ in Asturicensi sunt Episco-
 patu , quas nobis datis , laboremus , & ædificenuis , &
 plantemus , & tam de vestris , quam de nostris duabus he-
 reditatibus Roboredo inferiori & Roboredo superiori , quos
 vobis & vestrae Ecclesiæ jure hereditario perpetuo damus &
 concedimus , & etiam de omnibus aliis vestris hereditati-
 bus quas hodie habemus & in jure nostro sunt , de pane &
 vino , & omnibus quæ ibi habuerimus , vel Deo donante ,
 acquirere potuerimus , demus vobis tertiam partem , dua-
 bus nobis partibus reservatis , & de Votis B. Jacobi ha-
 beatis vos duas partes , & nos tertiam , & teneamus prædic-
 tas hereditates in omni vita nostra , quandiu vobis & ves-
 trae Ecclesiæ Dñis absque alio Domino fideliter servientes
 obedientiam & reverentiam exhibuerimus. Si vero nobis
 defunctis noster filius ad hoc servitium idoneus fuerit , om-
 nes hereditates in vita sua teneat prædicta ratione servata.

De

Anno
1128

Anno 1128 De aliis vero hereditatibus , quas deinceps Deo juvante acquirere potuerimus , tam de fructu , quam de hereditate , vobis & vestræ Ecclesiæ tertiam partem perenniter tribuamus , & nobis duas partes reservemus : quod si nos mentiosi fuerimus , & si hoc pactum excesserimus , pariamus parti vestræ ..... & hoc scriptum semper sit firmum. Nos superius nominati , quod fieri iussimus propriis manibus confirmamus.

Missio Nuntiorum ad Papam. Cap. 5.

Mortuo Beatissimo Papa Calixto II. Dñs. Compostelanus Legatos suos ad ejus successorem nomine Honorium destinavit , qui infecto illo negotio , cuius causa ierant , regressi sunt : eos tamen benigne & honorifice suscepit , & per illos Dño. Compostellano mandavit , quod Legatum de latere suo in Hispaniam dirigeret , qui ad ipsius Compostellani velle & consilium , & sæcularia & Ecclesiastica negotia tractare disposeret. Compostellanus vero illum Legatum ultra promissum tempus morari videns , alias Legatos ad præfatum Papam Honorium , & ad Cancellarium suum amicum A. * direxit : qui hujusmodi literas ad ipsum Compostellananum ex parte Cancellariai detulerunt.

Literæ Cardinalis ad Archiepiscopum.

CArissimo amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Diaconus Cardinalis & Cancellerius salutem. Sani , Deo gratias , & incolumes sumus : status autem Dñi Papæ & S. R. E. in debita soliditate persistit , nec animus ejus adversus vos est mutatus. Speramus vero quoniam de latere suo in proximo ad partes vestras Legatum est misitus , qui voluntatem ejus plenius vobis apperiet.

Hoc privilegium fecit Compostellanus fieri Hospitalis B. Jacobi procuratori, in testimonium suæ promissionis, quæ promissio continetur in ipso privilegio subscripto.

Anto
1128

Cap. 6.

Nonnulli Cives Compostellana Civitate commorantes per populum susurraverunt, me Didacum Dei gratia Compostellanum Archiepiscopum, accepta pecunia Procuratorem in Hospitali B. Jacobi, & ad libitum instituere, & ad libitum inde excludere: unde multi illud ratum esse opinantes, suas eleemosynas & beneficia ipsi Hospitali multoties subtrahebant. Ego autem eorum suspicionem prorsus à me amotam esse volens hoc scriptum fieri facio, in quo divinæ omnipotentiae & B. Jacobo Apostolo & omnibus Sanctis promitto, me numquam Procuratorem in ipso Hospitali accepta pecunia positurum esse, aut exclusurum, sed potius quandam personam sapientem, & discretam quæ sit Religiosa, & procreationi pauperum necessaria, fratrum, & quorundam Civium Deum timentium atque amantium consilio, considerabo, & eligam, in cuius manu & potestate totam illam domum cum suis redditibus quandiu vixerero tenendam & procurandam dimittam: & amodo instituo, & precor, ut mei successores qui B. Jacobi honorem post me recturi sunt & disposituri, mea vestigia in hoc se qui studeant, & numquam Procuratorem in supradicta domo accepta aut promissa pecunia moveant, aut disponant, sed sicut supradictum est, personam idoneam & Religiosam elegant, quam illi domui absque ulla offertione praeponant. Si quæ vero Ecclesiastica sæcularisve persona, diabolica fraude decepta huic scripto, & huic meæ institutioni contraire voluerit, sit maledicta & excommunicata, & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri aliena efficiatur, & sententiam illam à B. Petro Simoni Mago injectam, qua dixit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, in-*

Anno 1128 remediabiliter incurrat, & cum Dathan & Abiron, quos terra culpis suis exigentibus vivos absorvit, infernales pœnas sine fine sentiat, & etiam cum Juda sui Domini & Magistri proditore consortium habeat, nisi resipuerit, & errata cum digna satisfactione indifferenter correxerit. Omnes autem illi qui meam hanc institutionem observaverint & ita fecerint, illi accipient benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo, & cum Abraham, Isaac, & Jacob fieri mereantur participes in Cælesti Paradiso, & hic fructum bonæ actionis Domino largiente percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Itud scriptum & privilegium supramemoratae institutionis Adefonso Rege, venerabilis memoriae ducis Raymundi & Reginæ U. filio, in Legionensi Civitate, & apud Toletum Regnante, à me Didaco Compostellanæ Sedis I. Archiepiscopo factum est in Era ICLXVI. & quot Kal. Decembris. Erat autem tum temporis illius Hospitalis Procurator Dominus Petrus à vulgo Rex Mancipium vocatus. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jusit proprio robore confirmat anno sui Pontificatus XXVIII.

Profectio ad Concilium. Cap. 7.

A Defonsus Hispaniarum Rex venerandae memoriæ A. Regis nepos, & illustris Reginæ Domnæ U. & egregii Ducis Raymundi filius, totam fere Hispaniam post mortem sui avi, & suæ matris conturbatam esse videns, Concilium in *Palentina* Civitate prima hebdomada Quadragesimæ Era ICLXVII. * celebrare disposuit. Omnes igitur

Anno 1129 Hispaniæ Episcopos, Abbates, Comites, & Principes, & terrarum potestates, ad id Concilium invitavit, ut juxta eorum Consilium & arbitrium urticas scelerum quæ post mortem sui avi præfati Regis, & post obitum suæ matris prædictæ Reginæ in Hispania exortæ fuerant, falce justitiæ extirparet, & prava in directa converteret. Audita cujus

invitacione Compostellanus quæ suo itineri necessaria erant Anno
citius apparavit, & illis apparatis, iter quantotius ar-¹¹²⁹
ripuit. Cumque jam in ipso itinere esset, querundam rela-
tu audivit Concilium supradictum usque mediantem Qua-
dragesimam esse dilatum. Domum itaque reversus, Lega-
tum suum ad Regem direxit, ut certum celebrandi Conci-
lli diem ab eo inquireret. Nuntius autem diversis impedi-
mentis in itinere detentus, diutine moratus est. Interea ip-
se Compostellanus alium Nuntium à Rege habuit, qui sibi
ex parte ipsius Regis annuntiavit, & obnixius rogavit,
quatenus ad Concilium remota omni occasione Palentiam
properaret. Ipse vero auditio Nuntio Regis necessaria itineri
pro angustia temporis apparavit, quam melius, & quam
honestius potuit: & ipsis apparatis viam suam cum gaudio
tenuit, & cum Rex, & Toletanus Archiepiscopus, & om-
nes Episcopi, atque Abbates, Consules, Principes, &
alii potestates, & totum Concilium ipsius adventum cog-
noverunt, eum præstolari decreverunt: ipse autem matura-
to itinere incedens, Ostorgiae, (1) Legione, & apud S. Fa-
cundum cum pomposa processione & magna honorificentia
receptus est. Cum vero Palentiam appropinquasset, Rex
cum suis Consulibus, Principibus, universisque potestati-
bus, & multo militum comitatu, obviam ei exivit, & eum
honorifice & accurate recepit. Interim Toletanus Archie-
piscopus & omnes Episcopi, qui aderant, Abbates, at-
que Clerici, insignem processionem apparaverunt, & eum
gaudenter & exultanter suscepserunt.

2 Cumque jam hospitatus esset, & Rex ad suum Hos-
pitium ire vellet, Compostellanus ipsi dixit: Domine Rex ad
vestrum Hospitium cum gaudio ite, & in pace quiescite:
ego autem sumpto prandio illuc ibo, seorsum vobiscum

Ppp 2

trac-

(1) Astoricæ intellige.

Anno tractaturus & dispositurus ea quæ in Concilio sunt dicenda
 1129 & facienda. Cui respondens ait: Pater venerande melius
 puto ego, & honestius esse, me ad vestrum Hospitium
 ire, quam vos ad meum venire: quia vos modo venistis fa-
 tigatus ex itinere. Hoc auditio Compostellanus respondit:
 Domine Rex voluntas vestra fiat. Sumpto igitur prandio Rex
 ad ejus Hospitium cum paucis venit, & cum pauca cum
 eo loquutus esset, totius Concilii jus in manu, & in potes-
 tate ejus commendavit, ut quidquid ipse tractaret &
 disponeret, sanctum & firmum maneret. Tunc ipse Tole-
 tanum & alios Episcopos qui aderant ad suum Hospitium in-
 vitavit, & Consilium cum eis de futuris actibus Concilii
 iniit. Postera die Compostellanus Regi ad se venienti, Con-
 silium quod cum Toletano & Episcopis de actibus Concilii
 inierat, illi revelavit. Rex vero eorum sanctionem laudans,
 & confirmans, cum Toletano & aliis Episcopis rogavit
 eum, quatenus celebrata Misla, Sermonem in generali Con-
 cilio ficeret, & actus Concilii omnibus propalaret. Ipse au-
 tem iuxta Consilium Regis & Episcoporum totum fecit, &
 actus Concilii universis insinuavit, qui actus in hac pagi-
 na continentur subscripti.

Decreta Pontificum.

3

QUIA in Ecclesia Dei & in pauperibus Christi multa
 mala fieri videmus, & Regnum Imperatoris nostri
 Dñi. A. filii Comitis Raymundi & Reginæ Domnæ
 U. à quibusdam pravis hominibus distrahi & minui, &
 diversis modis corrumpi dolemus; idcirco ego Raymundus Tole-
 tanus Sedis Archiepiscopus & Primas, ac S. R. E. Legatus;
 una cum Pontificibus, quorum inferius nomina scripta esse
 videntur, & Imperatore nostro A. presente atque favente,
 firmam unitatis stabilitatem inter nos facere salubre duximus.
 In qua s. q. uidem indissolubili vinculo charitatis statuimus, ut
 deinceps

deinceps, & virtute concordiae uniti & circa salutem fidelium prout decet laboremus, & supradicti Imperatoris nostri ejusque Regni provida circumspetione, auctore Deo, invigilemus.

Pro statu igitur S. Ecclesie, & totius Regni salute Concilium celebrantes Palentiae, inter cetera haec sequentia unanimiter statuimus: ut nullus proditorem publicum, & latronem, raptorem, perjurum, & excommunicatum secum habeat, vel apud se retineat. Præcipimus etiam, ut nemo Ecclesiæ infra octoginta quatuor passus jure hereditario posideat, neque ullam potestatem ibidem exerceat, sine Vicario sui Episcopi. Oblationes excommunicatorum, & decimæ non suscipiantur. Principes terrarum sine justo judicio non expolient populum, qui sub eis est. Ecclesiæ non dentur laicis pro praestimonio, vel villicatione. Concubinæ Clericorum manifestæ ejiciantur. Ecclesiæ & hereditates, & familie, quæ fuerunt Sedium, & Monasteriorum, ubicumque fuerint, eis restituantur. Monachi vagi ad propria Monasteria reduci compellantur, nec Episcopi eos retineant sine licentia suorum Abbatum. Nullus excommunicatus alterius recipiatur. Adulteros, & incestuosos, omnino separari juvemus. Ut Clerici per manus laicorum Ecclesiæ nec suscipiant, nec possideant, neque Vicarii Episcoporum consentiant. Ut Episcopi, dissidentes ad Concordiam pro debitosui officii compellant. Clericos, Monachos, viatores, mercatores, peregrinos sancta limina petentes, & mulieres, si quis invaserit, Monasterio, vel exilio, deputetur. Portaticum nemo suscipiat, nisi in illis locis in quibus accipi solebat temporibus Rgis Domini A. & eodem modo boves nemo rapiat, vel pignoret, vel furetur, sed stent in pace in toto Regno. Regi omnes sine dolo & pravo ingenio, seu consilio, fideliter obedient; quod qui non fecerit, excommunicetur. Clericis nemo expeditionem, seu armorum gestationem, vel aliquid, quod contra Canones sit,

Anno 1129 gere præsumat. Laici tertias Ecclesiarum , seu quascumque oblationes , nulla occasione possideant , sed in dispositione . Episcoporum cuncta quæ Ecclesiarum fuerint habeantur Hic . Qui falsam monetam fecerint excommunicentur , & à Rege effosionem oculorum patiantur .

4 Celebrato autem Concilio , & Te Deum Laudamus juxta Synodalem morem cantato , Compostellanus consilio fratrum à Rege petiit quatenus ea quæ ad suum & suorum successorum jus in Emeritana Civitate pertinebant , ad Dei & B. Jacobi honorem sibi conferret . Rex autem ejus petitioni justæ & rationabili libenti animo condescendit , & hoc privilegium ei de illo donativo promissionem fieri fecit , sicuti in subsequenti Scriptura continetur .

5 Quia ex deliberatione S. R. E. prout decet supernæ dispositionis dispensatorio ordine , patruus meus beatae recordationis Papa Calixtus , meritis & reverentia beatissimi Jacobi Apostoli , Dignitatem Archiepiscopatus Emeritensis Ecclesiæ in Compostellanam Ecclesiam habendam perpetuo transmutavit , idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispanæ Imperator una cum conjugi mea Regina Donna Berengaria , Archiepiscoporum , Episcoporum , ac Principum terræ consilio qui Palentino Concilio interfuerunt , ad Dei & beatissimi Jacobi Apostoli Patroni nostri honorem & debitam sublimationem , salubre duxi hanc seriem testamenti facere de Civitate Emeritensi , nunc temporis à Sarracenis possessa , quam Dei opulante potentia in proximum nos credimus habituros , devictâ & expulsa Sarracenorum infideli spurcitia , in qua siquidem serie omnia præfatæ Civitatis quæ ad regale jus pertinent , vobis Dño. Didaco Dei. gratia Compostellane. Sedis Archiepiscopo , & vestræ Ecclesiæ , vestrisque successoribus , cum omnibus suis antiquis terris & debitis cæstris ceterisque appenditiis jure hereditario perenniter possidenda pro remedio animæ meæ , avorum , parentumque meorum do , & devota mente

confirmo: & sicut avi & procavi mei magnificis donis, vide- Anno
licet Castris, & aliis diversis pensionibus S. Jacobi Ecclesiam 1122
amplificare & augmentare ad salutem animarum suarum sum-
mopere studuerunt, ita confidens de Dei misericordia præ-
dictum locum Apostoli sublimare & exaltare eos imitando cu-
pio, & promitto. Si quis vero contra hoc factum meum ve-
nire tentaverit, à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini
nostri Iesu-Christi participatione alienus existat, & cum fu-
da sui Domini & magistri proditore consortium habeat: om-
nibus autem hoc observantibus sit pax Domini nostri Iesu-
Christi, quatenus, & hic fructum bona actionis percipient,
& apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.
Facta serie testamenti Era MCLXVII. qt. VIII. Kal. Aprilis.
Ego Adefonsus præfatus Imperator una cum conjugé mea,
quod fieri mandavi proprio robore conf.

6 His peractis Compostellanus Regi valefacere, & re-
 patriare statim voluit: sed Rex eum non modicum rogavit,
 quatenus se usque Carrionem comitaretur: ille vero ejus
 voluntatem jocundo animo exequens, Carrionem cum eo
 adiit, ubi cum magna & insigne processione à Clero &
 populo receptus est, inde cum gaudio & lætitia ad propria
 remeavit, & in Sabbato Palmarum Sedem suam cum co-
 mitibus sui itineris exultanter & honorifice intravit.

Acquisitio Calicis aurei. Cap. 8.

BEATI JACOBI ECCLESIAE THESAURARIUS nomine B. Hierosoly-
 mam ire in Dei obsequium & suorum excessuum re-
 missionem disposuit: cumque præparatis sibi necessariis ip-
 sum iter aggressurus esset, Compostellanus suam Ecclesiam
 multa detimenta per ejus absentiam incursum esse videns,
 & ipsius Ecclesiae opus ejus magisterio multum indigere non
 dubitans, eum ab illo itinere revocare, & revocatum re-
 tinere omnino decrevit: illi namque consuluit, ut quidquid

Sanc:

Anno 129 Sancto Sepulchro & aliis sacris locis Hierosolymæ adjacentibus propria manu erat collaturus, totum illud per fideles nuntios illuc destinaret, & de impensa quam in via erat facturus, quoddam ornamentum honorabile & pretiosum ad Dei & B. Jacobi honorem & servitium emeret, & emptum in ipsius Ecclesiæ Thesauro reponeret, eo videlicet pacto ut numquam inde aliqua occasione abstraheretur, nec venderetur, nec daretur: & cum Archiepiscopus fratrum consilio in tali negotio laboraret, contigit Dominum Regem A. quemdam calicem aureum honorabilem & pretiosum, in quo septingenti morabitini continebantur, quem ipse Rex A. Toletano Archiepiscopo imminentे sibi necessitate acquisierat, per quemdam suum ministrum nomine Albertinum Compostellam misisse vendendum: hoc autem ideo fecit quia nullum locum in tota Hispania, ubi melius venderetur, esse noverat. Quem Calicem postquam Compostellanus tam bonum & pretiosum esse vidit, præfato Thesaurario consuluit, ut illum Calicem ad Dei & B. Jacobi honorem, & in sui itineris redemptionem, emeret, & matrem suam ipsius Apostoli Ecclesiam decoraret. Thesaurarius autem Domini Compostellani consilium salubre & utile esse videns, illi non dissensit, sed ejus præcepto hilari animo obtemperans, Calicem supradictum, centum puri argenti marcis emit, & Ecclesiam suam juxta Domini Compostellani & Fratrum consilium inde decoravit. Quo facto, eum in plenario Conventu ab omnibus peccatis absolvit, siuti illi qui in itinere Hierosolymitano laborantes absolviantur, & totum Ecclesiæ B. Jacobi opus illi in suorum peccatorum remissionem, tractandum & disponendum & anteriorandum commisit. O virum providum & venerabilem! Nec in prosperitate, nec in adversitate, honoris & exaltationis suæ Ecclesiæ umquam oblitus est, sed mera veritate, & semota omni simulatione, & per se & per amicos suos

Ius ad ejus tuitionem & honorificentiam semper conservatus est.

Anno
1129

Acquisitio Aquamanilis. Cap. 9.

CUM supradictus Thesaurarius in Curia Regali ante Hierosolymitani itineris dispositionem, Dni Compostellani consilio moraretur, & apud Toletum esset; quodam Aquamanile de christallo pretiosum, & optime laboratum in Toletana Ecclesia vidit, & quia noverat Toletanum illud Aquamanile multum diligere, non est ausus illud ab illo petere, metuens se suæ petitionis repulsam passurum esse: idcirco auribus Regis secreto instillavit, ut illud à Toletano peteret, & sibi pro munere conferret. Rex autem ejus petitioni libenti animo condescendens, aquamanile à Toletano petivit, & habuit, & habitum Thesaurario, qui tunc temporis ipsius Regis Cancellarius per Dominum Compostellani manum erat, gaudenter contulit. Thesaurarius vero Matrem suam B. Jacobi Ecclesiam supradicti aquamanilis, & alius minoris, ejusdem tamen generis collatione in Dei obsequium & suæ animæ remedium decoravit. Compostellanus quoque quemdam ejusdem generis Calicem pretiosum & laboratum optime; cuius opus materiam superabat, eodem fere tempore sicut multa alia ornamenta, prius contulerat, suæ Ecclesiæ contulit.

Detractio D. Compostellano per multos facta. Cap. 10.

Defuncto venerande recordationis Papa Calixto, Hornius in honorem, Curia exigente, ei successit. Apud quem æmuli & detractores, invidia atque malivolentia ducti Dñm. Compostellanum graviter accusaverunt, eum in suis indumentis, & oblationibus peregrinorum recipiendis Apostolico more uti imprudenter astruenter: unde ipse Apostolicus ira commotus, & in Compostellatum aliquantulum est conturbatus. Sed cognita rei veritate, quam ipse Apostolicus per vicinos Episcopos Compos-

Anno tellanæ Sedis adjacentes , & per peregrinos , exploravit;
 1129 proprium etiam Legatum ipsius rei exquirendæ causa à Romana Civitate (Compostellano ignorante) Compostellam direxit , & æmolorum detractionem , Episcoporum & ipsius Legati testimonio , omnimodo falsam esse probavit: unde ejus animus sedatus est , & ab indignatione contra Compostellanum habita revocatus. Cum autem ipse Compostellanus suorum adversariorum figmenta & detractiones multorum relatione cognovisset , & se apud Dominum Papam ab eis graviter accusatum esse subolevisset , Legatos suos Canonicos & Cardinales Petrum Fulconis , & Martinum Petridem , partim ut invidorum detractioni obviarent , partim ut totius Hispaniæ Legationem à Domino Papa sibi postularent , misit : qui Legati in Curiam venientes , benedictionem quam secum tulerant , CCC. scilicet Almorabitinos , juxta præceptum Domini Compostellani sapienter diviserunt : ducentos etenim & viginti morabitinos Domino Papæ contulerunt ; octoginta vero in sedanda Curia erogaverunt , & præter equidem supradictam Apostolici benedictionem , & Curiæ sedationem , decem & quatuor marcas argenti , & decem aureos , partim in procurationem præfatorum Legatorum , partim in rebus ad eorum iter pertinentibus erogavit. Cumque sui itineris causam exposuissent , & imposturam detractorum omnino falsam esse multis modis ostendissent , Dñs Papa benivole respondit , multum sibi perplacere Dñm Compostellanum Hispaniæ Legationem habere , sed id adpræsentiarum fieri non posse : ait enim quod ipsa Legatio cuidam Cardinali Romano in Curia concessa fuerat ; & ipse Cardinalis iter suum in Hispaniam jam diu arripiuerat. Promisit tamen quod in ejus Cardinalis reversione , super Dñi Compostellani postulatione consilium haberet , & inde hujusmodi literas per supradictos nuntios ipsi Compostellano destinavit.

2 Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabi-
li fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem &
Apostolicam benedictionem. Super eo quod nos, & Sanctam
Matrem tuam Romanam Ecclesiam visitasti, fraternitati tuae
grates referimus: nuntios autem tuos ad nos directos benigne
recepimus, & quod in tuis continebatur literis diligenter
attendimus. Verum nos dilectum filium nostrum Hu. * Car-
dinalem Presbyterum de latere nostro ad partes Hispaniae mis-
sum destinavimus, & ei vices nostras commisimus. Tua ergo ^{Hum-}
fraternitas illum benigne recipiat, honeste pertractet, & in ^{bertus,}
negotiis Ecclesiasticis ad honorem Dei & B. Petri ei di!igen-
ter assistat. Ceterum cum ad nos Dño præstante redierit, su-
per his quæ dilectus noster filius Rex A. & nuntii tui pro te
postularunt, consilium habebimus. Bracarensi autem Archiepiscopo, ut de præsumptione quam in consecratione Colim-
briensis Episcopi commisit, proxima Dominica quæ legitur:
Ego sum pastor bonus, ad nostram præsentiam veniat res-
ponsurus, per scripta nostra mandavimus.

Alias etiam literas direxit Regi A. qui ipsam legatio-
nem per scriptum suum ipsi Compostellano postulaverat,
quarum exemplar tale fuit.

Literæ Papæ ad Regem.

3 **H**onorius Episcopus servus servorum Dei, dilec-
to in Christo filio A. illustri Hispaniarum
Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto affectu
quantaque devotione avus tuus illustris memoriae Rex A. B.
Petrum, & S. R. Ecclesiam dilexerit, interroga seniores
tuos, & dicent tibi, quod ob hoc Victoria sibi à Cælesti nu-
mine præfita Saracenos Christiani nominis inimicos sæpe
præliando devicit. Quod autem ipsius inhærendo vestigiis
Ecclesiæ & Ecclesiasticas personas veneraris & diligis, gra-
tulamur, & ut de bono in melius proventum percipias, di-
vinæ clementiæ supplicamus. Hubertum Cardinalem Præsby-

Anno terum de latere nostro ad partes Hispaniae delegavimus , & ei
 1129 vices nostras commisimus : tua ergo nobilitas pro reverentia
 S. Petri & nostra , benigne recipiat , ut Regiae potestatis
 fretus auxilio enormitates Regni tui Sancti Spiritus gratia
 cooperante corrigat , & que bene sunt statuta confirmet .
 Verum cum ad nos (prestante gratia) redierit , super eo quod
 pro fratre nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo postu-
 lasti , liberius poterimus habere consilium . Pro charitate au-
 tem tua preffato Legato nostro mandamus , ut M. Auriensi
 Archidiacono pro quo rogasti iustitiam faciat .

* 4 Bracarensi quoque Archiepiscopo P. * per alias li-
 Pela- teras mandavit , quatenus ad Misericordias Domini (1) in
 gio. Curia effet , de usurpata consecratione Colim briensis electi
 respondere paratus . Supradiicti etenim Legati Dñi Compos-
 tellani super eo coram universa Curia graviter conquesti
 fuerant , quia ipsum Colimbriensem Compostellanæ Eccle-
 siæ suffraganeum , neglecta Sacrorum Canonum regula , &
 contemptu S. R. E. Privilegio consecrare præsumperat .

Et istæ sunt literæ Dñi Papæ ad Bracarensem .

5. **H**onorius Episcopus servus servorum Dei . Vene-
 rabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo sa-
 lutem & Apostolicam benedictionem . Placuit Romano Ponti-
 fici Compostellanam Ecclesiam honorare , & venerabili fra-
 tri nostro Didaco Archiepiscopo Emeritanæ Metropoli suffra-
 ganeos concedere : verum defuncto Colim briensi Episcopo G.
 præfatae Metropolis suffraganeo Episcopum in eadem Ecclesia
 posthabita Sedis Apostolica reverentia , tua fraternitas prout
 accepimus consecrare præsumpsit : & quia injuriam vene-
 rabi fratri nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo super-
 hoc

(1) Eadem qua supr. Ego sum Pastor bonus , scilicet Dominica 24
 post Pascha .

*hoc irrogatam, & contemptum S. R. E. indiscusse præterire Anno
non possumus, fraternitati tue mandando precipimus, qua-
tenus proxima Dominica qua legitur Ego sum pastor bonus,
de tantis excessibus ad nostram præsentiam venias respondere
paratus.*

Construētio Monasterii de Canogio. Cap. 11.

EX quo Dominus Compostellanus ad Pontificii culmen divina disponente gratia intronizatus fuit, locum Sanctimonialibus aptum, & competentem per totum B. Jacobi honorem, & per Gallæciam more discreti & sapientis pastoris studiose quæsivit. Hoc autem ideo faciebat, quia nec in toto ejus pontificio, nec etiam in tota Gallæcia aliquod Monasterium, ubi Sanctæ & Religiosæ Sanctimoniales habitarent, tum temporis habebatur, & quia meliorem & tales locum qui sibi placeret alias invenire non potuit, Ecclesiam S. Mariæ de *Canogio*, quæ erat parvula & vetustate fere annullata, funditus dextruxit, & majorem atque meliorem Ecclesiam de proprio ibidem reædificavit: (1) in qua Sanctimoniales boni testimonii feminas Deo servituras, collatis eis, tam ad victum, quam ad vestitum omnibus necessariis, in tempore sui Archiepiscopatus collocavit. Ideo autem illum locum illis Sanctimonialibus aptum esse providit, tum quia Civitati proximus erat, & sub tutela B. Jacobi Apostoli positus: tum quia ipsas Sanctimoniales beneficiis atque eleemosynis Civium in urbe commorantium adjuvandas & sustentandas esse arbitratus est. Illæ autem Sanctimoniales supradictum Monasterium in Era I. CLXVII. * Compostellano jubente in mense Septembris ad Dei & B. Jacobi honorem introierunt,

(1)
Vide
lib. i.
c. 21.

Extorsio pecuniae facta per Règem. Cap. 12.

POstquam A. Hispaniarum Rex nepos venerandæ memoriæ Regis A. (cum quo Compostellanus stabilem ha-

1129

Anno habuerat pacem & fidelem amicitiam) matre sua Regina
 1129 Domna U. defuncta Regnum Hispaniae obtinuit , num-
 quam Compostellanam Ecclesiam suæ matris exemplo im-
 pugnare & inquietare destitit : cumque post ipsius Ecclesiæ
 Lib.2 expoliationem (quæ superius * plenarie descripta est) à
 e.86. Castellanis partibus in Gallæciam negotiis emergentibus ve-
 nisset , Compostellanum ita gravi ægritudine laborantem
 invenit , ut nullus eum ab ea ægritudine æstimaret amplius
 esse convaliturum. Cupiditatis tamen stimulis agitatus , &
 necessariorum indigentia coactus , pecuniam per suos inter-
 nuntios Albertinum Legionensem , suum secretarium : &
 suum Majorinum Rudericum Veremudidem, ab illo occulte
 postulavit. Cumque Archiepiscopus animum ejus ab illa
 postulatione consumptis multis precibus revocare non pos-
 set , nec se aliter nisi pecunia ei collata evasurum esse sen-
 tiret , septuaginta marcas puri argenti ei contulit , & pos-
 tea tale pactum cum eo ad ultimum coram præfatis viris
 stabilivit , ut centum marcas annuatim ei conferret , ut nec
 se aut suam Ecclesiam impugnaret , aut inquietaret , nec
 aliquid amplius à se postularet : & cum finitis omnibus
 guerris suum Regnum sedatum & quietum haberet , om-
 nem illam pecuniam , quam tali conditione ab illo annua-
 tim acciperet , ipsi Compostellano , si viveret , vel suo
 successori , & Ecclesiæ B. Jacobi in pecunia vel honore us-
 que ad brevissimum quadrantem restauraret. Cumque tale
 pactum inter Regem & Archiepiscopum secrete firmatum
 esset , ipse Archiepiscopus præfatum virum Albertinum
 suum fidelem amicum in manu ipsius Regis statim posuit ,
 qui ei de illis centum marcis annuatim responderet , & de-
 bitor esset. Ideo autem Compostellanus tale pactum cum
 Rege fecit , quia melius & honestius esse putavit centum
 marcas argenti annuatim persolvere , quam dedecus & ex-
 poliationem suæ Ecclesiæ assidue sustinere .

Qualiter Rex Archiepiscopum voluit privare moneta, & privilegio ei concessò ad opus Ecclesie S. Jacobi.

Cap. 13.

Circa idem tempus prædictus Rex A. quoruīdam prævorum consiliariorum instinctu compulsus, moneta Compostellanæ Civitatis, quam suus avus Rex Adefonsus Sanctæ Ecclesie exaltator & patronus, ad opus Ecclesie B. Jacobi ædificandum & peragendum, pro sua & suorum parentum animabus in perpetuum concesserat, & privilegium de illa concessione B. Jacobi Ecclesie fecerat, & factum propria manu roboraverat, & roboratum in manu Domini Compostellani super sacroſanctum altare B. Jacobi ex sua parte offerendum apud Segoviensem Civitatem submissis poplitibus tradiderat, * ei violenter auferre voluit. *Lib. I.*
 Sed Dñs Compostellanus ejus pravam voluntatem videns, & lupo venienti non ut mercenarius, sed ut bonus pastor viriliter resistens, supradictum privilegium quod in Theſauro B. Jacobi repositum servabat, illi coram cunctis aftantibus ostendit, & in ejus præsentia in B. Jacobi Ecclesia recitari fecit. Ille vero viſo & auditio privilegio à pravo proposito destitutus, & sic moneta sub jure Domini Compostellani in adjutorium operis Ecclesie B. Jacobi totaliter remansit, & privilegium à suo avo Rege A. datum & sanctum, confirmavit, & propria manu roboravit. Sic contentio de moneta Compostellanæ Civitatis inter Regem & Archiepiscopum habita omnino sopita est. *c. 29.*

*Creatio Honorii in Papam, & missio Legati in Hispaniam,
 & celebratio Concilii. Cap. 14.*

Defuncto venerandæ memoriæ Papa Calixto Honoriūs, miræ industriæ & magnæ probitatis vir, Romanæ Sedi Episcopatum Curia exigente obtinuit: & ille Hum-

ber-

Anno bertum venerabilem virum Cardinalem & Presbyterum à
 1129 suo latere in partes Hispanas destinavit, ut fratribus in unum
 convocatis Concilium ibi celebraret, & quæ bene statuta
 erant, communi eorum consilio & adminiculo confirmaret:
 prava vero in melius mutando corrigeret. Hic Cardinalis
 Compostellam veniens à Domino Compostellano benivole
 & accurate est receptus, & diligenter atque honorifice per-
 trahatus: ibique VIII. dies est commoratus: unde disce-
 dens Portugaliam adiit, & flexo itinere, Carrionem ubi
 cum Rege, qui per V. Hebdomadas Compostellæ apud
 Dñm Archiepiscopum moratus fuerat, & cum ipso Ar-
 chiepiscopo Concilium celebrare prius statuerat, tandem
 pervenit: & Rex equidem & ipse Cardinalis primum per
 se proprio ore, & postea per suas literas & nuntios, Dñm
 Compostellanum ad illud Concilium invitaverunt, & cum ut
 ipsi Concilio interesse studeret, magnopere deprecati
 sunt. Hoc autem ideo faciebant, quia Concilium ipso
 Compostellano absente parum valitum esse proculdubio
 Anno noverant. Sed Compostellanus gravi ægritudine tum tem-
 1130 poris laborabat, unde Clerus & populus vehementer dole-
 bat, sed licet ponderosa infirmitate detineretur, quæ cum
 à calumpnia Concilii satis excusare poterat, Concilio tamen
 non tam propter invitationem Regis & Cardinalis, quam
 propter S. Ecclesiæ honorem & utilitatem interesse decre-
 vit. Paratis itaque quæ sibi esse necessaria in itinere no-
 verat, iter cum optimatibus sui Cleri, Cardinalibus, &
 Archidiaconibus, & aliis multis honestis personis, gau-
 denter arripuit. Cumque magna multitudine Cleri comi-
 tante Legionem appropinquaret, Rex Adefonsus de ejus
 adventu per viatores certificatus, cum Consulibus & po-
 testatibus & magno militum comitatu obviam ei exivit,
 eumque cum magno gaudio & magna honorificentia rece-
 pit. Interim Legionensis Episcopus & sui Clerici se appara-

verunt, & Archiepiscopum cum insigni & pomposa pro- Año
cessione receperunt. Finita vero processione Rex eum ad ¹¹³⁰
suum Palatium proprio ore invitavit, & ipso die splendide
& abundanter procuravit. Sumpto autem prandio Rex & ip-
se Compostellanus quoddam conclave ambo soli ingressi
sunt, & colloquium de multis rebus ibi habuerunt. In quo
colloquio Rex Dñm. Compostellanum obnixius deprecatus
est, quatenus sibi consilium & auxilium ad suum Regnum
acquirendum & obtinendum conferret, & cum Archiepi-
scopis, Episcopis, & terræ potestatibus de statu ipsius Reg-
ni in Concilio ageret: & quia se suam uxorem non legitime,
utpote propinquam suam (1) habere sciebat, Dñm.
Archiepiscopum obnixius deprecatus est, ut si ipsius rei
mentio in Concilio fieret, se & per se & per suos amicos
adjuvaret & manuteneret. Compostellanus autem audita ejus
postulatione & prece, sic fore pollicitus est.

2 Altera die Abbas S. Facundi & Monachi illius loci
cum Clericis qui ibi aderant, magnam illi processionem fe-
cerunt, & ejus adventui non modicum congavisi sunt. Se-
quenti die burgo S. Facundi egressus, tandem Carrionem
pervenit ubi ab Episcopis qui ad Concilium confluxerant,
& à Clericis & Priore S. Zoyli cum Monachis illius Mo-
nasterii facta magna processione honorifice & exultanter est
receptus, ibique quandiu Concilium duravit hospitatus.
Postera die Rex Adefonsus & ipse Compostellanus cum Ro-
mano Cardinali & Legato, & cum Tarragonensi Archie-
piscopo, quamdam secretam domum ingressi sunt, ubi
quid in Concilio essent stabilituri & sanctituri studiose pro-
viderunt & pertractaverunt. Quibus præyiis & pertracta-
Rrr tis

(1) Nulla de hac necessitudine apud alios ejus aevi manu: nec si Pre-
sumptio nota, tam alto eam sentio ferrent, uti illicitum Matris connubium,
eis refragantibus solutum ostendit.

Anno tis , fratribus in unum convenientibus , Concilium in Mo-
 1130 nasterio S. Zoili II. Nonas Februarii (1) celebraverunt , in
 quo multa ad honorem & utilitatem S. Ecclesiæ & Hispani
 Regni pertinentia stabilierunt & confirmaverunt. Sunt autem
 depositi in eo Concilio tres Episcopi , Legionensis , Sal-
 manticensis , Ovetensis , & Abbas Samonensis. Legionen-
 si est subrogatus Dñus. Arias Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi,
 & Canonicus , consulente & laudante Dño. Compostellano,
 in cuius manu & potestate totum Concilium Regis & Ro-
 mani Cardinalis concessione positum erat. Salmanticensi
 autem Adefonsus Petrides ejusdem Ecclesiæ Canonicus , eo-
 dem Compostellano cum Rege & Romano Cardinali ma-
 chinante , fuit substitutus. Rex autem Adefonsus & Cardi-
 nalis Romanus tantam honorificentiam Dño. Compostella-
 no exhibuerunt , quod totum Concilium in manu & potes-
 tate ejus posuerunt , ut quidquid vellet disponere & sancire,
 sanciret & confirmaret , & quod vellet rationabiliter cal-
 fare & irritum facere , omnino faceret.

3 Celebrato itaque Concilio , antequam Compostellanus à Rege discederet , suæ Ecclesiæ honori & utilitati se-
 cundum boni pastoris consuetudinem sagaciter providens ,
 ab ipso Rege postulavit , quatenus duas villas quæ Eccle-
 siæ B. Jacobi juris erant , *Kakavellos* , & *Lendicos* , ita si-
 bi cautaret , ut nec Sagio , nec aliquis aliis homo in eas
 intrare præsumeret , violentiam aut injuriam incolis ipsa-
 rum villarum illaturus. Postulavit etiam ab eodem Rege ,
 ut quamdam hereditatem apud *Talaberam* , quæ Civitas
Toledo adjacet , pro salute & remedio suæ animæ sibi con-
 ferret , unde tantum olei quod B. Jacobi Ecclesiæ illumina-
 tio-

(1) *D'ie 4. Feb. Era 1168. anno 1130. celebratum Concilium Carrionense* , ut ex originali scriptura constat apud Colmenares in *Historia Segobiensi* pag. 116.

1130

tioni per hyemale tempus abundaret, haberi posset: in Anno tempore etenim hyemis pauci peregrini B. Jacobi Apostoli limina visitant, itineris difficultatem, & hiemis asperitatem pertimescentes; & cera, quam afferunt Ecclesiæ illuminationi sufficere non potest. Rex vero illius petitiones justas & rationabiles esse intelligens, supradictas villas pro voluntate ipsius Compostellani firmiter cautavit, & hereditatem olearium apud supradictam Civitatem Ecclesiæ B. Jacobi in perpetuum obtinendam concesit. Tunc Dñs. Compostellanus duos Canonicos P. Stephanidem, & F. Petridem in manu Regis posuit, qui promissam hereditatem de manu Regis reciperent, & receptam alicui homini illius Civitatis, qui oleum ad Ecclesiam B. Jacobi annuatim deferri faceret, obtinendam & custodiendam locarent. His & multis aliis quæ hic scripta non sunt à Rege impetratis, ad propria cum gaudio remeavit, quem Clerus & populus suæ Sedis cum ineffabili exultatione & facta insigni processione recepit.

Depositio quorumdam Episcoporum & creatio Epi. Salmant.

Cap. 15.

IN Kartionensi Concilio à Romanæ Sedis Legato Card. & Presbytero Dño. Humberto, Archiepiscopis, Episcopis, atque Abbatibus Hispaniæ in unum convocatis, Adefonso etiam Hispaniarum Rege & multis Comitibus, aliisque potestatibus præsentibus, solemniter tres Episcopi (ut jam superius diximus) juste & rationabiliter fuerunt depositi, Ovetensis, Legionensis, & Salmanticensis, qui B. Jacobi Ecclesiæ Suffraganeus erat; & ne Salmanticensis Ecclesia viduata & inconsulta & absque Patrono diu permaneret, Rex Adefonsus & Dñs. Compostellanus Consilium finierunt, ut ipsius viduitati paterno affectu subvenirent, & pastorem ei ad suam gubernationem & ad suam salutem

Anno deputarent. Adefonsum igitur Petridem B. Jacobi Apostoli
 1130 Canonicum, probum & honesti testimonii virum, Regis
 & Dñi. Compostellani assensu & toto Synodali Conventu
 laudante & consulente, in Episcopum elegerunt; cujus
 electione Salmanticenses Clerici non modicum congavisi
 sunt. Cumque Dñs. Compostellanus, finito Concilio & fac-
 ta illa electione, cum Regis licentia & amicitia ad pro-
 pria honorifice & exultanter remeasset, ipse Rex suas lite-
 ras per suos Nuntios ad eum incunctanter destinavit, eum
 obnixius rogans & summopere deprecans, quatenus præ-
 fatum electum in Episcopum consecraret. Compostellanus
 verò audita Regali petitione, & agnita ejus voluntate, quia
 Salmanticensis electi, utpote suffraganei sui, consecratio ad
 eum spectabat, Episcopos Minduniensem, Lucensem,
 Abilensem, Portugalensem, Tudensem, & Abbates to-
 tius provinciæ per literas suas invitavit: ad cuius invitatio-
 nem eorum universitas læto & hilari animo Compostellæ
 convenit. In primis igitur electum illum Episcopis & Ab-
 batibus, innumera Cleri atque populi multitudine præsentibus,
 in Dominica qua legitur: *Ego sum Pastor bonus*, con-
 fecravit, & in sua consecratione Metropoli suæ Ecclesiæ
 B. Jacobi Apostoli, & Domino Compostellano fidelitatem
 & devotam obedientiam, præsentibus supradiictis Episco-
 pis, sicut Ecclesiasticus mos exigit, promisit, & super
 altare B. Jacobi Apostoli coram omnibus propria manu ju-
 ravit. Peracta ejus consecratione, postera die Concilium in-
 coepit, quod trium dierum spatio duravit: in quo nimirum
 Concilio omnia Karrionensis Concilii acta, viva voce præ-
 dicavit, sanxit & confirmavit. Ex parte etiam sua multa ad
 honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ pertinentia addidit,
 & instituit, quæ omnia universitas Synodalis Conventus,
 utpote utilia & honesta, unanimiter laudavit, & auco-
 gizavit. Finito vero Concilio Episcopi & Abbates & Clerici

qui

qui aderant, *Te Deum Laudamus* lætis animis Ecclesiastico Anno more cantaverunt, & postea unusquisque accepta à Dño. 1130 Compostellano benedictione, & licentia, ad propria exultantes & hilariter reversi sunt.

*Captio Archidiaconi per R.Comitem & animadversio Archiep.
in eundem quousque satisfaceret. Cap. 16.*

Quidam B. Jacobi Apostoli Ecclesiae Archidiaconus, nomine A. Munincides, Archidiacoratum suum in terris S. Georgii, Travæ & Ferrariæ ad Castra pertinentibus, sub Comite Ruderico Petri Comitis filio tenebat, & quia Clero & populo illarum terrarum, qui erant idiotæ & fere indisciplinati, veritatem austere prædicabat, & eos ut vir bonus & discretus Sacrae Scripturæ præceptis instruere & illuminare volebat, multi ex illis terris, tam milites, quam rustici, diabolico instinetu stimulati in eum insurgentes captioni mancipaverunt, & eum dehonestantes & verberantes, & à suis equitaturis & vestimentis cum suis sequacibus privantes, in carcerem immisericorditer retruserunt: quod Dominus Compostellanus audiens, inde nimis contristatus, inito Capitulo cum suis Canonicis, & accepto consilio ab illis, omnes Crucifixos totius Ecclesiae in terram deponi præcepit: Canonicos pullatos & vehementi dolore affectos, & sedibus suis descendere & divinum officium sub silentio in choro celebrare fecit: terras illas super nominatis Castris appendentes, in quibus ipsi malefactores habitabant, in tanti sceleris ultiōnem excommunicavit, & anathematizavit. Comes autem excommunicationem & ipsius Compostellani inimicitiam valde metuens, Archidiaconum captum statim solvi, & de omnibus rebus quas amiserat reintegrari præcepit, deinde Compostellam venit, se de tanto scelere purgaturus, & justitiam erga Compostellanum, & prædictum Archidiaconum plenariam exe-

Anno ¹¹³⁰ cuturus. Cumque in colloquium venissent , multis litigiis & contentionibus de dedecore Ecclesiae illato , & de injuria Archidiaconi inter se diu habitis, Comes juxta judicium & consilium virorum illustrium qui aderant , se Archidiaconi captionem nec scisse , nec consuluisse , nec præcepisse super textum Evangeliorum in Choro B. Jacobi coram Clero & populo propria manu cum aliis XI. nobilibus, Garsia Petride , Petro Gutierrezide , Petro Diaco , Pelagio Curvo , Salvatore Nunicide , Aria Munincide , Petro Munincide , Martino Sanciade , Joanne Gutierrezide , Nunu Pelagide , Sarraceno Municide , juravit. Promisit etiam & similiter juravit , quod rusticos illos qui præfatæ captio- ni interfuerant , & Archidiaconum de honestaverant , cum omnibus suis possessionibus & hereditatibus in manum Dñi. Compostellani traderet , ut justitiam talem qualem sibi pla- ceret , de eis acciperet. De militibus autem , qui erant no- biles & potentes , promisit & juravit , quod eis præstimo- nia sua , quæ à se tenebant , omnino auferret , & eos à se tandiu excluderet , donec plenariam justitiam erga Do- minum Compostellanum & suam Ecclesiam exequeretur. Hoc facto Comes & Dñs. Compostellanus invicem recon- ciliati sunt , & facti boni amici , & Dñs. equidem Com- postellanus tam asperam de Comite & illis malefactoribus justitiam accipere voluit , ut ipse , & sua Ecclesia , & sui Canonici inde honorati essent , & ut alii perterriti suas ma- nus ad tantum scelus deinceps extendere non auderent.

Ordinatio de statu terra facta per Archiepiscopum, & Baro- nes Gallacie. Cap. 17.

SUpreditus Comes , scilicet Rudericus Petrides , & aliis Comes Sarriensis , nomine Rudericus Velaz à captio- ne Ruderici Comitis Asturicensis Hispaniarum Rege Dño. abstrahente & solvente egressi , Garsias quoque Petrides , præfati Comitis frater , hi tres cum suis Baronibus & aliis

potestatibus in præsentia Dñi. Compostellani Rege jubente Compostellæ convenerunt : quorum adventu auditio & cognitio F. Joannides pro se & socio suo Comite Gomicio, & multi alii terrarum Principes ibidem congregati sunt. Quos omnes cum Dñs. Compostellanus in sua præsentia congregatos vidisset, omnes Gallæciæ terras crudeli tyrannide oppressas & aggravatas esse videns, & urticas scelerum falce justitiae extirpare volens, prædicavit eis, & consuluit, & multis modis admonuit, ut bene statuta per suas terras confirmarent, & prava in melius corrigerent : illi vero omnes ejus consilio & admonitioni acquiescentes, in manu illius promiserunt & juraverunt quod juxta ejus consilium facerent, & quæ inuste & violenter facta fuerant, in melius emendarent : & Dñs. equidem Compostellanus coram eis promisit quod per totam terram suam similiter faceret, & super his promissionibus & juramentis tale decretum communis assensu & unanimi voluntate fecerunt, cuius exemplar inferius subscriptum est.

2 Archiepiscopus Dominus Didacus, & Comes Rudericus Petrides, Rudericus Velaz, Comes Garsias Petrides, F. Joannides, cum suis Baronibus & potestatibus in Curia B. Jacobi Apostoli constituerunt, ut pignerationes & prædas quæ per terras suas juste vel inuste factæ fuerant per suos Vicarios & Rectores, ab illo die in quo decretum tale ab illis factum fuit, usque ad decem dies, emendarent, & reintegrari facerent, & de illis pignerationibus quæ ab illo die in antea factæ essent, directum per suos Sagiones facerent & acciperent ; & qui directum ab illis Sagionibus peterent, & ipsi Sagiones ad directum eos applicare non vellent, illi Sagiones totam illam calumniam de suo proprio componerent & reformarent. Statuerunt etiam, ut qui ab illo die sine Sagine pignerarent, pignerationem totam duplicarent, & LX. solidos parerent : &

qui

Anno qui Sagionem petierit , si censu & hereditate ita investitus
 1130 fuerit , ut suum directum habere possit , Sagio ad pigne-
 randum ei detur. Si vero instabilis & censu omnino vaccus
 fuerit , fideatorem tribuat : & si fidiatorem habere nequi-
 verit, illa pignera in vicaritate usque ad novem dies ponan-
 tur , ita ut unusquisque directum suum plenarie consequa-
 tur. Addiderunt etiam , ut mercatores per terras suas non
 pignerarentur , nisi debitores aut fidiatores esse probaren-
 tur , & qui aliter faceret , illa pignera d'apparet , & LX,
 solidos pareret. Ad hæc unanimiter sanxerunt , ut si quis
 latronem cognitum & convictum in casa alicujus hominis
 cum suo furto testatus fuerit ; aut directum de eo faciat , aut
 de illa calunnia calumnianti respondeat : & si villanus fue-
 rit , vicinos suos ad eum capiendum festinanter convocet ,
 & si villanum illum habuerint suspectum , ipse villanus se
 de illa suspicione juxta proborum virorum judicium purget ,
 & si aliquis militis filius , alterius militis casam cum fur-
 to , vel rapina intraverit , Dñs. dominus furtum illud & ra-
 pinam suo iure teneat , aut fidiatorem pro illis ab ipso re-
 cipiat , ut injuriatus plenariam justitiam habere queat. Hoc
 facto militis filium dimittat abire liberum , & si illum in
 alio loco contestati fuerint , ipse filius militis de tota illa
 calunnia respondeat , & in terra de *Pistomarcis* & de *Novi* ,
 & de *Amata* ex parte Archiep. D. Saniz , O. Martiniz , P.
 Didacidi Canonicus , fuerunt Rectores & Judices constitu-
 ti. In terra vero de *Montanis* , & de *Dubria* , & de *Lajas*
 A. Alvitiz. G. Froiaz , O. Gutierrez , fuerunt constituti
 Rectores , & Justitiae Judices. In terra autem de *Coronato* ,
 P. Froiaz , O. Muñiz , & Cardinalis Doñs P. Gund. Et
 super *Vereda* , U. Suariz , O. Vimarazi , P. Pelaiz de Sin-
 dilli. In Civitate B. Jacobi Decanus Doñus. P. Anajaz , ju-
 dices P. & P. G. A. Palaez , Ad. Arias. Ambo Comites su-
 pradisti , & eorum Barones , & aliæ potestates quæ aderant.

manus Dñi. Compostellani promittentes juraverunt, quod ^{Anno} 1130 Rectores & Judices per omnes suas terras similiter consti-
tuant, qui ad exemplum ipsius Archiepiscopi iustitiam ju-
dicarent & observarent.

Coertio prædonum quorumdam. Cap. 18.

CUM prænominati Comites cum suis Baronibus, & Garsias Petrides, & Fernandus Joannides, & aliae po-
testates iustitiam in manu Dñi Compostellani promittendo
jurassent, & jurando promisissent, Garsias Petrides, frater
Comitis Ruderici Petride, nondum tribus diebus post ju-
ramentum peractis, perjurii reatum incurrit, quia quod
coram universis juravit, observare omnino neglexit. Mer-
catores enim Anglicos & Lotarienses, qui ad portum B.
Jacobi Apostoli cum suis mercibus vendendis navigio vene-
rant, in via quæ *Patrono* viatores Compostellam ducit,
armata multitudine invasit, eosque à jumentis & à mer-
cibus quas Compostellam apportabant vendendas, om-
nino expoliavit: quod cum Dño Compostellano nuntiatum
fuisse, non modicum contristatus est. Cor tamen virile
habens, & vindictam de tanta injuria à Dño & B. Jacobo
Apostolo non desperans, Majorinum suæ Curiæ, suam
neptem pro conjuge habentem, Pelagium Curvum nomi-
ne, & universos Civitatis burgenses, & sua Curiæ milites,
ipsa hora armari præcepit, ut raptorem illum cum suis se-
quacibus festinanter insequerentur, ut tantum dedecus ex-
cussa præda in eum ulciscerentur. Majorinus autem præ-
dictus & alii omnes, tam burgenses, quam milites, ejus
præceptis sine mora obedientes, unanimiter armati sunt,
& illi jam montes cum tota rapina ingredientes occurre-
runt, & cum eo acriter & viriliter oppugnantes, Dño
Deo & B. Jacobo Apostolo, cui ipse raptor tale dedecus
intulerat, adjuvantibus victoriani adepti sunt. Totam

Anno igitur prædam quam ducebat, quæ fere pretium erat XXII.
 1130 millium Marcarum, in fugam verso abstulerunt: viginti quoque equitaturas, tam mulos & mulas, quam equos, & clypeos, & enses, & alia multa spolia quæ solent acquiri in tali victoria ceperunt: pars militiae ejus graviter vulnerata à bello discessit: alia pars captivata, & Compostellam adducta. Sic præfatus Majorinus & Compostellani adepta tanta victoria, cum magna exultatione & gaudio redierunt ad propria: & unicuique institorum quæ sua erant, Dño Compostellano jubente, reddita & confirmata sunt. Ipse autem Compostellanus tali victoria vehementer conagitus est, tum quia miseris institoribus, qui sua amiserant, multum condolebat: tum propter justitiam quæ nuperrime iurata fuerat, & tam cito violata erat.

Acquisitio Castrorum de Faro. Cap. 19.

Circa idem tempus, quo supra descriptum bellum gestum est, Comes Rudericus, Petri Froilæ Comitis & Domnæ Majoræ Comitis filius, Castrum quod *Faro* nuncupatur, B. Jacobi Apostoli Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum excessuum remissionem Domini Compostellani exhortatione, monitione, & prædicatione, cum totis suis appenditiis contulit: eo tamen tenore & conditione, ut Castrum illud in sua vita quasi pro feodo ab ipso Archiepiscopo obtineret, in morte autem sua ipsum Castrum liberum & solutum ipsius Apostoli Ecclesiæ perpetuo possidendum & habendum relinqueret. Addidit etiam, ut si legitimum filium habere non posset, aliud Castrum, quod *Spelunca* nuncupatur, eidem Ecclesiæ & ejus Archiepiscopo similiter possidendum & habendum conferret, & de hujusmodi donativo Privilegium fieri jussit, quod roboris firmitudine munitum & confirmatum, in altare B. Jacobi Apostoli præsente Domino Compostellano, & aliis multis ex Ca-

Canonicali conventu , in testimonium suæ donationis propria manu obtulit. Vicarium quoque suum qui illud Castrum tum temporis sub suo jure tenebat , hominum & fidelitatem nobis pro ipso Castro facere compulit.

Vistatio Monasterii S. Pelagii de Antealtaria. Cap. 20.

INTER cetera honesta atque laudabilia , quæ Dominus Compostellanus in tempore sui Archiepiscopatus provide & sagaciter constituit , constitutaque confirmavit , unum quid fecit unde meus animus eum divinæ Omnipotentiæ ineffabiliter placere non ambigit. Monasterium etenim S. Pelagii de Antealtaria mortuum Deo , & vivens mundo , à turpi & enormi vita quam ducebat , ad honestam & regularem vitam suæ solertiæ acumine & ingenii sedulitate convertit. Quidam enim Abbas P. nomine , in illo Monasterio erat , qui dum esset juvenis sub Monachali habitu & B. Benedicti Regula satis probus & industrius fuit , atque per bonam continentiam , quæ ei inesse videbatur , ad Abbatiae dignitatem Conventu volente & consulente promotus fuit. Adepto autem Abbatiae honore ita nequam & ircontinens effectus est , ut nullus supra. Fuit enim avarus bonis , meretricibus largus , ingluviosus , & adeo luxuriosus , ut filios & filias in Monachali habitu & Abbatiale dignitate generaret. Substantiam Monasterii , unde Conventus honeste vivere & sustentari debebat , glutonibus pro vana laude , & concubinis suis pro earum attractione , dispergebat. (1) Cujus nequitia cum Domino Compostellano nonnullorum relatu esset comperta , ejus animæ damnationi & perditioni non modicum condolens , eum publice , & privatim , & per se ; & personalios , & in generali capitulo usque septies castigavit , & monuit , ut vitam

Sss 2

suam

(1) *Vide Tono precedenti pag. 24.*

Anno suam tam fœlam , & tam infamem in melius mutaret , &
 3130 emendaret. Ille autem quod Dominus Compostellanus exi-
 gebat , verbo semper promittebat , & numquam ad effec-
 tum ducebat. Unde Compostellanus eum omnino incorrigi-
 bilem , & intractabilem esse videns , & inde vehementer
 dolens , generale Capitulum in illo Monasterio tenuit , in
 quo niimirum Capitulo cum præfatus Abbas à legitimis &
 idoneis testibus publice esset accusatus , & septuaginta
 concubinas habuisse convictus , Dominus Compostellanus
 eum à dignitate Abbatiae & ordine ipso , se ipsum damnant-
 te , & indignum judicante , privavit , & præstimonium ei
 in honore ipsius Abbatiae ad necessaria vitæ tribui præcep-
 pit. Quo facto alium Monachum juvenem probum & ho-
 nestum & boni testimonii virum , R. nomine universo Con-
 ventu laudante , & volente eligi præcepit , & electum ju-
 rare coagit , ut ordinem Monasticum & B. Benedicti Regu-
 lam pro modulo suæ possibilitatis observaret , & Mona-
 chis sibi subditis , prout melius posset , observare faceret.
 Deinde ipsos Monachos ipsi electo fidelitatem & obedien-
 tiam in sua manu jurare compulit , & quod numquam pe-
 culiaria haberent , aut irregulares pileos in suis capitibus
 solito more deferrent , sed tales quales Regulares Mona-
 chos decent. Deinceps ipsum electum in Abbatem ante
 Altare B. Jacobi Apostoli consecravit , & consecrato fide-
 litatem & obedientiam prout ordo rationis exigit , sibimet
 jurare super Altare B. Jacobi Apostoli fecit. Sic Dominus
 Compostellanus pravas præfati Monasterii consuetudines , &
 damnabiles enormitates extirpavit , & regularitatem atque
 morum honestatem in eodem seminavit. (Didacus ergo
 vir probitatis maximæ , tanta taliaque fecit , quæ nullus
 fecerat antc) *

Schif-

* D: sunt in altero exemplari : in altero aliter : Sit laus ergo virq
 probitatis &c.

Anno

1130

Schisma Anacleti II. Cap. 21.

Defuncto bonæ recordationis Papa Honorio, * duæ electiones in Romana Ecclesia factæ sunt. Una Catholica & Canonica, alia violenta & schismatica: & quia Dominus Compostellanus prorsus ignorabat quis electorum esset Catholicus & canonice electus; Nuntios suos P. Fulconis Capellaniū & Cardinalem, & M. Petridem Cardinalem, ad Curiam direxit de præfatis electionibus qualis esset Catholicus inquisituros: & illi equidem Nuntii Dñi Papa Innocentio visitato & salutato, cuius bona & justa fuerat electio, ad propria revertentes, præsentia scripta ad Dominum Compostellanum attulerunt, & eum ex parte ipsius Papæ benigne salutaverunt. Istud autem totum fecit Dominus Compostellanus, quia volebat scire quis electorum esset Catholicus, ut ejus parti faveret, & debitam ei obedientiam exhiberet.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Carissimus frater noster Didacus Compostellanus Archiepiscopus graviter adversum te conqueritur, quod Villas B. Jacobi quas ab eo in beneficium suscepisti, eo siquidem tenore ut quacumque hora idem Archiepiscopus illas à te repeteret, libere ei & absque molestia aliqua redderes, quod etiam per scriptum diceris roborasse: à te saepe repetitus per violentiam detines. Per Apostolica igitur scripta fraternitati tua mandamus quatenus Villas, & alias B. Jacobi possessiones præfato modo susceptas, jam dicto venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo absque difficultate aliqua reddas, nec ulterius contra ejus voluntatem detineas. Ad hæc mandamus tibi ut Vota fidelium, quæ B. Jacobo per Parochiam tuam debentur, juxta antiquam consuetudinem, absque contradictione dari & persolvi permittas.*

In-

Die

14.

Febr.

Anno

1130

Anno 3 Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Praedecessor noster felicis memoriae Papa Honorius pro excessu & contemptu S. R. E. quæ in consecratione Colimbriensis Episcopi commisseras, ut præterita Dominica qua legitur: Ego sum Pastor bonus, ad suam responsurus venires presentiam, fraternitatem tuam per Apostolica scripta vocavit: tu vero nec venisti, nec responsales qui causam tuam agerent ad Sedem Apostolicam misisti: & quia tantum excessum præterire non possumus indiscutsum, per presentia tibi scripta mandando præcipimus, quatenus proxima B. Mariæ Purificatione, super his ad nostram presentiam venias respondere paratus.

Confirmatio Regalis Privilegii facta per Papam, ne bona (vacante Ecclesia) occupentur. Cap. 22.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sancta Mater Ecclesia, quæ admodum in spiritualibus sine ruga & macula, & schismate, in unitatis perpetuae splendore clarescit, ita in temporalibus nullis gravaminibus affici, nullius angariis perturbari, nihil debet extraordinarium sustinere. Expedit enim ut omnis Ecclesia in sui status prærogativa immobiliter perseverans, libera & immunis ab hujusmodi vexatione permaneat. Pravum igitur usum, & iniquam consuetudinem quæ olim in Compostellana B. Jacobi habebatur Ecclesia, quoniam post mortem Compostellani Pontificis redditus Episcopatus in regios deducebantur iusus, & viduata pastore & per longa tempora Compostellana vacabat Ecclesia, à carissimo filio nostro Adefonso Rege damnatam, & Regalis Decreti auctoritate cassatam esse gaudemus: quod autem constitutum est ut defuncto Episcopo in ipsa Ecclesia non protrahatur, sed libera fiat.

fiat electio, laudamus & auctoritate Apostolica confirmamus. Anno
Dat. Faenue IIII. Non. Aug. 1130

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro subjectione & obedientia B. Petro & S. R. E. à fraternitate tua impensa & xeniis nobis à munificentia tua transfinisis, dilectioni tuae gratiarum persolvimus actiones. Nos enim personam tuam vera in Domino charitate diligimus, & pro reverentia B. Jacobi Apostoli & amore tuo libenter Compostellanam Ecclesiam honoramus. Postulationes siquidem tuas per Nuntios M. Archidiaconum, & P. Presbyterum nobis expositas pro tempore novitatis nostrae ex parte admisiimus, & ubi scriptura opus fuit, Apostolica scripta direximus. Praefatum autem Presbyterum tue Ecclesie Capellatum, qui pro utilitate Compostellana Ecclesiae tuoque servitio plurimum laboravit, fraternitati tuae attentius commendamus. Datum Faenue IIII. Non. Augusti.

Privilegium de confirmatione Votorum.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Reges, Principes, & alii Dei fideles pro peccatorum suorum remissione & animarum salute, B. Jacobo Vota voverunt, & ut absque molestia solverentur annuatim statuerunt. Ut ergo participes ipsius beneficij existatis, fraternitati vestre per presentia scripta mandamus, quatenus ad prefata Vota solvenda nullum impedimentum faciatis, sed ut libere & absque molestatione aliqua persolvantur, secundum antiquam consuetudinem permittatis. Datum Faenue IIII. Nonas Augusti.

Anno

1130

Intrusio Anacleti in Papam. Cap. 23.

POST obitum beatæ memorie Papæ Honorii maxima dissensio de substitutione aliis Papæ in Romana Civitate exorta est. Cum enim major & melior pars Cleri atque populi in unum convenissent, & quemdam Sancti Angeli Diaconum Cardinalem, honestum & probati testimonii vitum, & bonum Clericum, nomine Gregorium, communis assensu & unanimi voluntate in Papam elegissent, quidam schismaticus Presbyter & Cardinalis Petri Leonis filius, Portuensem Episcopum solum & alios schismaticos, tam Clericos quam Laicos, per potentiam & nobilitatem suam, & paternæ pecuniae abundantiam, sibi ascivit, & associavit: quorum favore & benivolentia data & promissa pecunia acquisitis, se ab eis in Papam eligi fecit: quod idolum formatum, præfatum electum à Civitate ejecit, & in Sede Apostolica quasi Papa remansit: & quia plane moverat Domini Compostellani favorem & benivolentiam ad retinendum Papatum fore sibi necessarium, & per se & per ejus consilium & potentiam alios Hispaniarum Episcopos ad sui favorem acquisitum, hujusmodi literas deprecatorias ad eum per proprios Nuntios, non rogatus, neque aliqua legatione præmonitus, destinavit. Compostellanus autem eum schismaticum & non canonice electum sciens, literas ejus omnino vilipendit, nec visis ipsis literis à tramite veritatis deviare voluit.

Et ecce literas quas Dño Compostellano supra dicta de causa direxit.

2. **A**nacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Communem Matrem Sanctam Romanam Ecclesiam præcipuis semper studijs adiuvans

visti & predecessoribus nostris in supremis semper necessitatibus subvenire attentius procuraſti. Unde Dñs. & nutritor noster Sancte recordationis Papa Paschalis, & alii post eum Romani Pontifices, fraternitatem tuam praeceteris dilexerunt, & praeclaris gratiarum actionibus adornarunt. Nos igitur & meritorum tuorum memores & veteris amicitiae, quam cum genitore meo bone memoriae Petro Leonis specialiter habuisti, attentius recordantes, post Apostolorum Petri & Pauli Ecclesiam personam tuam & commissam tibi B. Jacobi Apostoli Ecclesiam principalius diligere, & præstante Dño. cupimus honorare. Tua itaque strenua solicitude more solito & nunc ad B. Petri servitium accingatur, & in præterita dilectione ac fidei constantia perseverans Romanam Ecclesiam amplius pro nobis diligere studeat, & propensius adjuvare. Porro ad fraternitatem tuam literas misimus, actionem ordinis nostri & perpetrati a falsis fratribus scandali continententes. Rogamus ergo, ut coram omnibus qui in partibus tuis sunt, publice legifacias, & ad partes alias dirigas transcribendas. Nuntios præterea tuae fraternitatis usque ad nos dirigere nullatenus differas. Datum Roma apud S. Petrum IIII. idus Aprilis.

Has alias literas de suæ electionis actione eidem Compostelano direxit, ut per Hispanias destinaret eas legendas.

3 **U**niversus Romanæ Urbis Clerus & populus Compostellano Archiepiscopo Didaco, & omnibus fidelibus ad quoscumque literæ istæ pervenerint, salutem in Domino & Spiritum fidei, & intellectus. De obitu bone memoriae Papæ Honorii, licet ad vos fama referente pervenerit, ne tamen aliquo mentiente fallamini; & ne pro certis dubia recipere cogamini, seu quæ post ejus obitum in Urbe contigerint, si-
cūt vidimus & audivimus dilectioni vestrae literis duximus intimandum. Agrotante siquidem Laterani jam dicto Papa
Ttt cum

Anno cum de ejus morte magis quam de salute sperare possemus , quo-
 rumdam consilio ad Monasterium S. Gregorii delatus est . Cum-
 que se in mortem ex tunc infirmitas tendere videretur com-
 muni Cardinalium & Episcoporum consilio statutum est , ut
 quia Urbs multis erat odiis & inimicitiis scissa , & Clerico-
 rum omnium Romanorum corda plurima erant amaritudine
 conturbata , de substituendo , si ille deficeret , Romano de-
 beremus Pontifice cogitare : quod quidam consilium approban-
 tes , astruebant juxta sententiam Canonum vivente Romano
 Pontifice , & eo de more non sepulto , non deberi de succe-
 dentis electione tractare ; cui sententiae licet fratrum pars ne-
 cessitatem temporis , Urbis odia , partium studia , Ecclesiae
 discrimina prætententes resultarent dicentes , oportere pro ne-
 cessitate & tempore Canones temperari ; tamen post hæc &
 alia sub districto anathemate stabilitum est ab omnibus , ut in-
 sepulto Papa nulla de persona alicujus electione mentio peni-
 tus haberetur . Sane die altera cum rumores multi & diverse
 hominum opiniones in Urbe enormiter ebullirent , cucurrit po-
 pulus estimans Papam vel jam mortuum , vel tunc mori . Con-
 venimus nos in Secretario Monasterii ejusdem , & tractare
 cœpimus quid super his agere deberemus . Visum demum fra-
 tribus omnibus est , ut personæ octo eligerentur quæ de elec-
 tione tractarent , & sequentis deberent Pontificis personam
 eligere : ita tamen quod si inter se de persona concorditer con-
 venire non possent , aliqui de fratribus adhiberentur qui eos
 deberent in personam præstante Domino concordare . De loco
 quoque in quo fieri deberet electio , est diutius disceptum . Post
 multa itaque inter nos condicuum est , ut convocatis fratribus
 omnibus ad Sanctum Adrianum deberemus cum electoribus
 convenire , si munitiones quæ juxta ipsam Ecclesiam sunt , in
 potestatem Cardinalium redderentur . Missi sunt tunc duo de
 Cardinalibus , qui predictas munitiones recipierent : sed cum
 eas jam præ manibus haberent , à quibusdam Episcopis qui dex-
 tro

tro imo utroque genu claudicantes in partem aliam tendebant, inhibitum est: quod utique fratres nostri male mentis esse indicium attendentes, pars major & sanior ad prædictum Monasterium non sunt amplius ausi redire.

Anno
1130

4 Obeunte itaque Papa IV. (1) feria post datos Cineres circa solis occasum, ostia omnia clausa sunt, & nullus Cardinalium est ad eum intrare permisus. Mane factio in prædicto Secretario quatuor Episcopi, quibus nulla vel minima est in electione potestas, & Cardinales rarissimi, convenerunt, ibique iterum sub anathemate statutum est, ut nisi Papa hunc orifice sepulto & fratribus ceteris, maxime illis qui ad hoc electi erant, undique convocatis, nullus sermo de electione secret; & cum Papam adhuc vivere prædicarent, subito per laicorum manus mortuus miserabiliter defertur: non deponitur feretrum, nec ulla ei obsequia fiunt, sed recto gradu, sicut vilissima bestia in Claustrum trahitur, & in vilissimum sepulcrum immergitur. Sicquenon cooperto corpore, contempto ipsorum eorumdem juramento & anathemate, Aymirici quondam Cancellarii dolis & astutiis debriati, cum nimia festinatia, sicut inter se condixerant, fraudulententer conveniunt, non convocatis neque interrogatis fratribus, contradicente Cardinali S. Susanæ P. Pisano, qui tunc aderat, seorsum sicut scriptum est colligentes se ad altare, aliud in tenebris & maledictionis titulum eligere volentes, Diaconum S. Angeli sibi in Simulacrum & in idolum zeli ausu temerario fabricaverunt: & quia nimirum à seculo non est auditum, & omnibus est horribile, quorundam laicorum paucitas subito de sepulcro abstractum mortuum Papam ante plasmatum idolum à sape nominato Monasterio S. Gregorii difugiens,

Ttt 2

te-

(1) Variant Codices in feria; alter IV. alter V. cum tamen VI. f. e. i., scilicet d'ies 14 Februarii anni 1130. biduo ante Dominicam 1. Quadragesima.

Anno teranum deduxit , ita ut in basilicam Salvatoris mortuus &
 1130 vivus simul intrarent : ibique corpore Pontificis non sepulto,
 immo in vili tumuli angustia sine cooperamento & obsequio
 male deposito , fabricatum idolum ad palatia miserrima festi-
 natione deduxit , ibique Spiritus erroris tardi latuit , donec
 Leo Fraiapanecum filio ejus Ottone & fratre Cencio facta fide-
 litate ad unitatem & obedientiam Romanae Ecclesie ad servi-
 tum Dñi. Papæ Anacleti rediit.

5 Deo autem gratias qui infestos illos, (1) quia ex tunc in
 Urbe apparere ausi non sunt , sed infra trans Tiberim miserri-
 me latitant. Ceterum exceptis quinque suum Papam habere
 volentibus , priores Cardinales cum reliquis Cardinalibus ad
 quos cum Clero Romani Pontificis spectat electio , Diacones
 cum Subdiaconibus & cunctis Ecclesiæ Romanae Ordinibus,
 Archipresbyteri , Abbates , cum omni Romanae urbis Clero &
 populo , qui apud S. Marcum convenerant , obitum Papæ ex-
 pectantes , ut eum sicuti mos est , antiquam juxta Romani ordi-
 nis normam honorifice sepelirent , audito quia Papa Honorius
 jam esset mortuus & sepultus , deliberato consilio expetente popu-
 lo cum honoratorum consensu pari & communi voto Dñm. Pe-
 trum filium Petri Leonis , Cardinalem Presbyterum tituli
 S. Calixti in Papam Anacletum præstante Dño. unanimiter con-
 corditer ac feliciter elegerunt , & ad B. Petri Apostoli Basilicam
 in hymnis & laudibus , sicut consuetudo Ecclesiæ est , per
 viam Sacram deduxerunt , atque in sacratissimam ejus cathe-
 dram imponentes secunda Dominica XL. venerabilis senex P.
 Portuenis Episcopus & plures diversarum Regionum Episco-
 pi eum in Romanum Pontificem ad altare B. Petri celeberrime
 consecrarunt : unde secundum antiquam Romani ordinis
 normam coronata est Civitas , lætitia fuit in Clero , exultatio
 in populo , misericordia & oppressis dulce solamen. Hunc itaque
 Pa-

(1) Confudit , vel quid simile supplendum.

Papam canonice electum, regulariter substitutum Ecclesie Romana cognoscit, alium nescit, alium prorsus reprobat, & abdicat. Ad hec, universitati vestrae notum esse volumus, quia Dominus noster Papa Anacletus cum fratribus nostris P. Portuensi Episcopo, & aliis vicinarum Civitatum Episcopis, necnon Cardinalibus, & universo Clero Romano in unum saepius convenientes, illos quondam fratres qui auditum à nobis in Romana Ecclesia scandalum commiserunt, per honestas Laicorum & Clericorum nobilium personas ad Matris Ecclesie gremium & fraternitatis unitatem quartum vocavit: verum illi in cordis sui perfidia obstinato animo perdurantes, non solum nostra & Ecclesie monita contempserunt, sed ad schisma jam & ad erroris defensionem, quod haereticum est, processerunt. Proinde nos coadunato fratrum nostrorum Episcoporum Cardinalium cum omnibus Palatiis ordinibus, Abbatum quoque omnium, & Priorum qui Romae sunt, cum Archipresbyteris & cuncto Clero, conventu plenario laudantibus universis in eisdem schismaticos excommunicationis sententiam Spiritus S. judicio promulgavimus. Monemus igitur vos & tamquam B. Petri filios & fideles exhortamur, ut eos tamquam schismaticos & excommunicatos omnimodis devitantes, quod à nobis & ab Ecclesia factum est, ratum habere ac praestante Domino unanimiter servare curetis.

Absque titulo in Codicibus: sed distinctionis gratia, & ob argumenti differentiam, numerum Capiti imponimus, & adjicimus.

Cap. 24.

Portugalensis Infans Enrici Comitis filius nomine Alfonso acquisita Portugaliensi patria, & Fernando Petride, Petri Comitis filio, qui relicta sua legitima uxore, cum matre ipsius Infantis Regina Tarasia tunc temporis adultera-

Anno rabatur , (1) & toti illi terræ principabatur , vi ablata,
 113º magnam dissensionem & magnam guerram cum Rege A.
 Raymundi Comitis , & Dñæ Reginæ U. filio habuit. Ipse
 etenim Infans vitio superbiae elatus Regis dominationi sub-
 jici noluit : sed adepto honore contra eum arroganter in-
 tumuit. Cumque Rex in Campanis & Castellanis partibus
 diversis negotiis detentus , utpote contra Aragonensem Re-
 gem , & Comitem Larensem P. Gundisalvidem , qui cum
 matre ipsius Regis adulterine concubuerat , & ex ipsa Re-
 gina adulterinos filios & filias generat , pugnaturus in
 Gallaciam venire nequiret , ut eum expugnaret , Dño
 Compostellano , Consulibus , Principibus , & ceteris terræ
 Potestatibus per Nuntios suos mandavit , ut ei obviam
 irent , & eum quibuscumque modis possent impugnarent.
 Comites ergo & Principes & aliæ Potestates regali edicto
 obtemperantes , congregatis suis exercitibus contra eum
 profecti sunt , nec tamen contra eum quorumdam fruado-
 lenta prohibente pugnaverunt. Compostellanus vero gravi
 infirmitate tum temporis laborans in illam expeditionem ire
 non potuit. Majorino igitur suo & universis militibus suis
 præcepit , ut cum militibus & aliis Principibus in auxilium
 Regis irent. Compostellanos quoque Cives & ex sua parte
 & ex parte Regis rogavit , & rogando præcepit , ut in illam
 expeditionem proficiscerentur : illi autem rebelles extiterunt ,
 nec ejus , nec Regis mandato obedire voluerunt : unde Rex non modicum in eos commotus est , & valde ira-
 tus. Reversus autem ab illa expeditione Rex Nuntios suos
 pro Dño Compostellano & pro Comitibus & cæteris terræ
 Potestatibus direxit , & eos ad se ad Legionensem Civitatem
 convocavit , ut de statu Regni & terrarum pacificatione
 cum eis ageret.

Com-

(1) Vide Tomo p̄p̄c. in Vita D. Didaci Gelmirez n. 222.

2 Compostellanus igitur visis Nuntiis Regis , quæ suo Anno
 itineri necessaria esse cognoverat , incunctanter apparavit ,¹¹³⁰
 & illis apparatis viam suam cum majoribus suæ Ecclesiæ
 personis arripuit. Cumque Legionem appropinquasset ,
 Rex de ejus adventu certificatus cum magno Potestatum co-
 mitatu obviam ei exivit , & cum gaudenter & honorifice
 recepit. Dominus vero Arias Legionensis Episcopus qui
 Canonicus & Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi fuerat , mag-
 nam ei honorificantiam exhibuit , & convocato Clero atque
 Populo eum cum magna processione suscepit. Facta autem
 processione Palatia sua ei evacuavit , & habitanda quandiu
 ibi cum Rege moraretur , illi tradidit. Postera die Domi-
 nus Compostellanus summo mane surrexit , & Palatium
 Regis cum magno Clericorum & militum comitatu adivit.
 Cumque in præsentia Regis venisset , Rex aliquantulum
 commotus ait illi : Pater venerande , ego debeo ad vos ire ,
 & vestrum Palatium visitare , & vos venitis ad me : num-
 quam amplius ad Palatium meum veniatis , quandiu hic
 moratus fueritis : ego enim ad vestrum Palatium quotidie
 ibo , vestro alloquio & vestro consilio secrete usurus , &
 pro velle vestro omnia dispositurus : Ego enim vestram
 personam debeo honorare & amare , quia meus Pater spi-
 ritualis estis , & me in fonte Baptismatis regenerastis , in
 Regem unxitis , armis militaribus decorastis , & multipli-
 cia beneficia vestra sponte in vestra Ecclesia mihi contulisti .
 Dominus Compostellanus audita Regali voluntate ad
 Palatium Regis numquam ibat , sed Rex cum Comitibus
 & Potestatibus ad Palatium ejus quotidie veniebat. Ibi
 Rex cum Dño Compostellano & cum Comitibus & aliis
 Potestatibus de suis negotiis & de pacificatione terrarum
 publice egit , & universis qui aderant firmiter præcepit , ut
 unusquisque justitiam in suo honore teneret & exerceret ,
 neve pauperes aut Ecclesiæ aliquo modo opprimeret , aut
 in-

Anno 1130 injuriaret : quod si illud facere præsumeret , nec sui juris esset , nec in honore suo permaneret , sed sicut proditor ipsum honorem inrecuperabiliter amitteret. Hoc autem editum exiit à Rege Dño Compostellano seorsum laudante , & consilente. Compostellani quoque burgenses , qui cum Archiepiscopo iverant , iracundiam Regis , quam propter negligentiam præfatæ expeditionis incurrerant , consilio & rogatu ipsius Archiepiscopi promissis trecentis marcis puri argenti , sedaverunt : quarum centum Dñs Compostellanus corum Civium amore , burgenses vero ducentas se datus esse promiserunt. His ita dispositis & confirmatis Archiepiscopus cum gaudio & lætitia , & Regis amicitia remeavit ad propria , quem gaudenter & honorifice sua suscepit Ecclesia.

3 Interea quidam miles nomine M. Petrides , qui quoddam Castrum in terra B. Jacobi ædificaverat , quemdam civem Compostellanum captioni mancipavit , & illo in Castro captum tenuit : unde Compostellani non modicum indignati ad id Castrum diruendum ire disposuerunt. Compostelianus vero audita sui civis captione , vehementer iratus fuit , & Majorino suo & universis suis militibus & Compostellanis civibus præcepit ; ut assultum in illud Castrum facerent , & pugnando omnino destruerent , & captum civem liberarent. Illi autem illius præcepto obedientes , & Castrum obsidentes , tandiu expugnaverunt , donec illud bellando ceperunt : quod cum cepissent , lapidem super lapidem in eo non reliquerunt. Unde tota terra lætata fuit , & gratiarum actiones de ejus destructione Divinæ Omnipotentiae retulit : ex illo enim Castro multa detrimenta & multa mala terræ adjacenti quotidie inferebantur , & pauperes in circuitu commorantes intolerabiliter opprimebantur.

JUXTA humani deliberationem arbitrii visum est illis qui veritatem mendacio fulciri nolunt, Innocentium Romanum Pontificem post obitum Papæ Honorii canonica electione subrogatum fuisse: alium vero Antipapam, P. Leonis filium ambitionis & invidiæ stimulis agitatum, per violentiam suorum qui plures & ditiores in urbe manebant, justitiæ normam penitus negligentem, non honoris, sed pestilentiæ Cathedram arripuisse: quo facto Dominus Innocentius malignantium furori resistere non valens, universa fere comitante Curia Genuam navigio venit: ibique primum Compostellani Archiepiscopi nuntii benedictionem spontaneam, scilicet XL. Marcas puri argenti deferentes, ei cum gaudio occurrerunt: quos honorifice suscepitos, eorum petitionibus benignam aurem accommodans, jocunde remisit. Post aliquantum vero temporis favente sibi Ludovico Francorum Rege, & universis Archiepiscopis, & Episcopis Franciæ servitio ejus obedientiæ devotis, contigit eum Galliarum partes intrasse: ubi secundo Dñs Compostellanus pro negotiis Ecclesiæ suæ Legatos ad eum destinare curavit. Decurso autem cujusdam spatii curriculo, nuntiis ad propria redire volentibus Dñs Innocentius Compostellano tamquam speciali filio & familiari Apostolicæ Sedis amico, statum suum & totius Curiæ præsentibus literis intimare voluit. Bracarensem etiam Archiepiscopum super cuius injuria Dñs Compostellanus conquestus fuerat, literis suis responsurum vocavit.

Has literas misit Dñs Innocentius Compostellano Archiepiscopo.

2 **I**nnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessores nostri Vvv. Apof-

Anno Apostolici viri Romani Pontifices personam tuam , & Com-
 1130 postellanam Ecclesiam , devotam B. Petri Sanctæque R. E-
 filiam , dilexerunt , & nos ipsorum vestigiis nihilominus vo-
 lamus inhærere , ac preces tuas in his quæ possumus & debe-
 mus , admittere. Statum igitur Ecclesiæ & nostrum tibi
 tamquam Catholico viro , & familiari Apostolicæ Sedis ami-
 co duximus intimandum. Celebrato itaque solemniter apud
 Clarum montem præteritis B. Martini octavis Concilio , caris-
 simus filius noster Ludovicus Francorum Rex , apud S. Bene-
 dictum super Ligerum nobis latanter occurrit , & inde usque
 ad Civitatem Aurelianensem , nos animo jocundo deduxit.
 Anno
 1131 Postmodum vero illustris Rex Anglorum Henr. apud Carno-
 tum presentiam suam humiliter nobis exhibuit , & suum
 consilium & auxilium ad Ecclesiæ liberationem promittens ,
 nobis & fratribus nostris de bonis suis solatia ministravit.
 Peractis itaque cum prefatis Regibus quæ ad utilitatem Dei
 spectare cognovimus , Leodium properamus : ibi enim glorio-
 sus filius noster Lothar. Romanorum Rex , de pace Ecclesiæ
 & salute Regni , cum Archiepiscopis , Episcopis , & Princi-
 pibus terræ sue nubiscum dispositus pertractare. Bracarensi
 autem Archiepiscopo qui præfixo à nobis termino Purificatio-
 ne scilicet S. Mariæ , nec ad nos venit , nec responsales misit ,
 proximam B. Lucae festivitatem inducias dedimus. Communes
 vero filios nostros P. Presbyterum Ecclesiæ B. Jacobi Capella-
 num , qui pro honore Compostellanae Ecclesiæ plurimum labo-
 ravit , & G. ejusdem Ecclesiæ Canonicum , tua fraternitas
 pro reverentia B. Petri & nostra habeat commendatos. Da-
 tum Catalauni XIIIII. Kal. Martii. (Anno 1131)

Bracarensi Archiepiscopo.

3 **I**nnocentius Episcopus servus servorum Dei. Ve-
 nerabili P. Bracarensi Archiepiscopo , salutem
 & Apostolicam benedictionem. Pro excessu & contemptu
 S.

S. Romanæ Ecclesæ, quam in consecratione Colimbriensis Episcopi commisseras, fraternitati tuæ per Apostolica scripta nos præcepisse meminimus, ut præterita B. Mariæ Purificatione ad nostram veniret præsentiam responsurus. Tu vero pejora pejoribus addens tam à nobis quam à prædecessore nostro felicis memorie Papæ Honorio evocatus, nec venuisti, nec aliquos ad nos qui causam tuam agerent, transmisisti. Per repetitas igitur literas tibi mandando præcipimus, quatenus proxima B. Lucæ festivitate nostro te conspectui repræsentes, de tantis excessibus respondere paratus. Dat. Catalauni XIIIII. Kal. Martii.

Cap. 26.

Circa idem vero tempus S. Hierosolymitanus Patriarcha, totusque Dñici. sepulchri Conventus, P. fratrum Cluniacensium Abbas, & sancta ejusdem loci Congregatio, Compostellano Archiepiscopo pro beneficiis sibi jucundo & charitativo animo saepè collatis gratias referentes, præsentia scripta delegaverunt.

S. # Dei gratia Hierosolymorum Patriarcha, totusque Dñici. sepulchri Canonicorum Conventus, Didaco ejusdem gratia Archiepiscopo de S. Jacobo, fratri & amico suo, salutem cum fidei orationum munere.

*

Ste-
pha-
nus.

Paternitati vestræ emeritas laudes & gratias exolvimus de subventione & beneficio vestro nobis charitable saepius collato: sed & nunc pietatem vestram efflagitamus, quatenus hujus præsentium latori Aymerico fratri & Concanonico nostro viscera clementiæ vestræ aperiatis, eumque cum suis quandiu circa vos fuerit honorifice suscipiatis. Illud enim proculdubio sciatis, quia quod à vobis huic fieri exigimus, vobis; & vestris, si opus fuerit, rependemus. Item rogamus, ut ei Ecclesiam de Nogueres quæ in vestra Dioecesi est cum omnibus apendiis suis, necnon & elemosynas quæ in affinitate vestra nobis largiuntur, ei salva-

Anno reverentia vestra subdi faciatis , atque eum majoribus vel-
 1131 tris tam Clericis quam Laicis commendetis. Valete : pro
 nobis , qui pro vobis oramus , orate.

Cluniacenses.

2 R Everendissimo & dilectissimo nostro Domīno

* Petrus Ven. Didaco Compostellano Archiepiscopo , fra-
 ter P. * Cluniacensis Abbas , salutem & spiritualem dilec-
 tionem non prout debemus , sed prout possumus. Iterum
 ac s̄epius vestram reverentiam salutantes gratias agimus
 tant̄ dulcedini , tam ferventissimæ , tam perseverantissimæ
 dilectioni , qua nos nostraque foveatis , sustentatis , & cor
 nostrum & totius congregationis nostræ magis quotidie ,
 vestri amoris desiderio inflammatis. Itaque vestri per omnia
 memores nos esse sciatis , rogantes ut & vos nostri & fra-
 trum nostrorum memor semper sitis in Domino , & solitam
 rebus nostris quæ circa vos sunt benignitatem impendere
 non desistatis.

Cap. 27.

H IS vero quæ supra taxata sunt peractis , Dñs. Papa
 Innocentius Lotharium Romanorum Regem ejusque
 Optimates de pace Ecclesiæ & salute Regni alloquiturus
Leodium ire non distulit. Celebrato itaque solemniter ibi-
 dem colloquio , pertractatis & illis quæ ad utilitatem Ec-
 clesiæ & honorem Dei spectare cognovit , lætanter in Gal-
 liam reversus est. Habito deinde cum fratribus suis Cardi-
 nalibus Episcopis communi consilio pro unitate Ecclesiæ
 servanda , & schismate resecando , generale Concilium
Remis celebrandum indixit. Quapropter quemdam Romanæ
 Ecclesiæ Subdiaconum G. nomine , qui Archiepiscopos ,
 Episcopos , & Abbates , ad tanti Conventus celebrationem
 vocaret , de Latere suo in Hispaniam transmittere curavit:
 per quem Dño. Compostellano tamquam Catholico &

pru-

prudenti viro præsentia scripta iterum mandavit. Quia vero indecens erat Romanæ Ecclesiæ Legatum à tanti nominis viro immune discedere, Dñs Compostellanus decem puri argenti marcas ipsi abeundi pro expensis charitable contulit: necessitates autem multiplices Dñi Papæ considerans, ejusque angustiis opportune subvenire desiderans, per supradictum Legatum XX. marcarum solamen illi liberaliter exhibuit.

Anno
1131

Hæ sunt literæ Dñi Papæ ad Compostellanum.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro unitate Ecclesie conservanda, & schismate quod nuper in Sancta Dei pululavit Ecclesia resecando, utile duximus consilio fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium proxima B. Luce * Anno
festivitate Remis præstante Domino Concilium celebrare. Ideo fratres & filios nostros Archiepiscopos, Episcopos, Abates, & alios Religiosos ac sapientes viros Alamaniæ, Lotharingiæ, Franciæ, Normaniæ, Angliæ, & Hispaniæ convocare decrevimus. Per præsentia igitur scripta & carissimum filium nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum fraternitati tuę mandando præcipimus, quatenus omni occasione remota præfato termino ad nostram præsentiam venias, ut tuo & aliorum fratrum nostrorum freti consilio valeamus, & errata corrigere, & que ad honorem Dei statuenda fuerint suffragante ipsius gratia stabilire. Prædictum vero filium nostrum G. quem paternæ affectionis brachiis amplexamur, tibi, quem specialiter diligimus, attentius commendamus, rogantes ut eum pro reverentia B. Petri, & charitate nostra benigne recipias, & honeste pertractes. Dat. Beluaci XIII. Kal. Junii. (Anno 1131.)

Anno
1131

Annò

1131

De Cancellario.

3 **C**arissimo Patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Sanctæ R. E. Diac. Card. & Cancell. salutem & dilectionem. Personam vestram sicut à retro temporibus pure dileximus, sincera charitate diligimus; & ad honorem Compostellana Ecclesie & vestrum libenti animo intendimus. Hujus itaque charitatis fiducia inducti, charissimum nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa pro B. Petri servitio duxit ad partes Hispaniae delegandum, vestre benignitati attentius commendamus: ipsi namque vestram benivolentiam exhibendo, multorum qui sunt in Curia servitium habere poteritis.

De Cardinali Humberto Literæ.

Carissimo & in Christo plurimum dilecto fratri Didaco Compostellano Humb. Sanctæ R. E. Presb. Card. salutem & dilectionem. Ad exortandam fraternitatem tuam tanto securiores, quanto tuam personam arctioris charitatis brachiis amplexamur. Carissimum itaque nepotem nostrum presentium latorem G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa de sua honestate confisus tamquam familiarem ad partes Hispaniae de latere suo transmittit, dilectioni vestrae attentius commendamus, rogantes; & eo qui est inter nos charitatis amore firmiter obsecrantes, ut eum benigne tractetis, & honoretis, & quantum nos diligatis, in ipso ut presumendo loquar efficaciter ostendatis. Quidquid enim honoris, & benivolentiae erga eum exhibueritis, tamquam si nobis faciatis gratum habebimus, & ipse vobis & Ecclesiae vestrae quoniam ibi carus habetur, bene poterit largiente Domino deservire.

De Navi strueta. Cap. 28.

POST obitum bonæ memoriarum Regis A. Dño Didaco Archiepiscopo Compostellanae Sedis Cathedram ob-

ti-

tinente, sicut in præcedenti volumine scripsimus, violenta
 Sarracenorum manus Gallæciæ fines piratico navgio invadere cœpit, & Christianæ Religionis statum non mediocriter labefactare annuatim consuevit. Tantæ igitur afflictionis
 prædictus pater misericorditer condolens, peritos artifices
 non parvo pretio conduxit, & duas miræ velocitatis naves
 nimio laboris exercitio & magno pecuniæ detimento appara-
 re non distulit: quibus diligenter instructis Christianorum
 humilitas viribus, animisque receptis, illos frequentes
 hostium impetus viriliter depulit, eosque saepius impug-
 nando feliciter expugnavit. Post longum vero temporis
 spatium, tum hostium incuria, tum lignorum corruptione,
 navibus dissolutis, hostilis furor acrius insurgens, & pejora
 pejoribus addens, Christianum populum B. Jacobi ser-
 vitio devotum, navalı bello inquietare non distulit: partes
 namque maritimas furtivis incurvis aggrediens, viros ac
 feminas, universa illorum substantia direpta, partim occi-
 sioni tradebat, partim captivitati mancipabat: feminas
 quoque, tam virgines, quam nuptas, libidine stimulante
 turpiter maculabat: unde præfati viri prudentia tantam ini-
 micorum rabiem avertere cupiens, juvenem quemdam qui
 in construendis navibus ceteris excellentior tum temporis
 habebatur, aliosque diversarum Regionum artifices largo
 munere donatos adhibuit, qui navem egregiam subtili arti-
 ficio compactam excellenti pulchritudine præditam, ventis
 & fluctibus aptam cum nimia diligentia perficere studue-
 runt. In cuius perfectissimo apparatu Dñs. Compostellanus
 LX. marcas argenti purissimi pro dilectione proximorum
 expendere non recusavit. Multa tamen & præcipua navis
 instrumenta gratis acquirere non cessavit. Navis itaque
 strenuis instructa bellatoribus, hostes fugavit, spolia diri-
 puit, eorumque Regnum usque ad Atlanticum mare con-
 fidenter invasit. Innumera vero Sarracenorum multitudine

Anno captivata, pretiosis divitiis & auro purissimò mille scilicet
 1131 septingentis morabitinis, ceteraque magni pretii supellectis
 naviis onerata, incolumis ad Portum per gratiam Apostoli
 cum triumpho rediit. Cum autem ad partitionis regula-
 mentum ventum est, Dño Archiepiscopo pro decima par-
 te, quam secundum divisionem habiturus erat, tredecim
 marcæ argenti collatae sunt, quædam & non parvi ponde-
 ris munera quæ tantæ honestatis virum decebant, propte-
 r personæ suæ honorificantiam de communi oblata chari-
 tative recepit.

Hæ sunt literæ Bracarensis Archiepiscopi. Cap. 29.

Venerabili Dño Didaco Compostellanæ Ecclesie Archie-
 pisculo P. Dei gratia Bracarensis Ecclesiæ minister,
 salutem in Christo & dilectionis affectum. Quanto intimè di-
 lectionis affectu vos diligimus, & commodum vestrum, ves-
 trorumque amicorum, augmentari optamus, non literis vo-
 bis explicare valemus. Ceterum si locus idoneus, vel tempus
 congruum nobis daretur, quod verbo tenuis afferimus, semotis
 ambagibus in obsequio vestro comprobaretur. Quoniam vero
 Bracarensis Archiepiscopatus Vota vestro Clerico Dño. P.
 Ferdinandi, vestroque Canonico, commissiftis, Nos satis du-
 cimus esse jucundum, & summopere laudamus. Hoc preter-
 misso, querimus utrum vota de terra Ferdinandi Menendiz,
 que olim in beneficium à vobis suscepimus, suprataxato P.
 cum ceteris votis commendetis, an vos habere velitis: quod
 inde vobis visum fuerit, vestris literis nobis remandate:
 quippe vota illa de terra Ferdinandi Menendici numquam
 abbuit Portugalensis Episcopus. Vale.

2 Transacto interim parvi temporis spatio præfata na-
 vis piratica, quæ vulgo Galea dicitur, quam Dominus Ar-
 chiepiscopus diligentí studio & magno pretio construi, &
 apparari fecit, strenuis armata juvenibus, ad partes Sarra-

cenorum expugnandas remenso equore properavit: capti-
vata vero hostium multitudine, immenso auri pondere cap-
to, sericis indumentis, ceterisque non parvi pretii spoliis
violenter arreptis, cum triumpho & gudio ad solitum
Iriæ portum incolumis rediit. Facta autem juste & regula-
riter divisione, Dñs Archiepiscopus XXV. marcas argenti,
& unum Maurum, magno pretio redimendum, pro parte
sua juxta æquitatis regulam habuit.

Per Provincias. Cap. 30.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus
fratribus Didaco Compostellano Archiepiscopo, Arie Le-
gionensi, & P. Lucensi Episcopis, salutem & Apostolicam
benedictionem. Inspectis fraternitatis vestre literis vesaniam
atque inobedientiam illius Ovetensis manifeste cognovimus,
qui nimis quoniam peccatum peccato adjicere minime for-
midavit, & contra interdicti sententiam primum per legatos
nostros in eum datam, & postmodum nostra auctoritate fir-
matam, Episcopale officium celebrare tentavit, Nos eum
auctoritate Spiritus S. excommunicationi subjicimus, & ut
ab eo tamquam ab excommunicato abstineatis, solicitudini
vestre mandando precipimus. De cetero super amore &
reverentia quam erga Sanctam R. E. & nos ipsos geritis, mul-
timodas vobis gratias referentes vestram experientiam pre-
sentibus literis commonemus, quatenus ad ea que B. Petro
expidire noveritis, propensius intendatis, & pro ipsius ser-
vicio tamquam boni & devoti filii efficaciter laboreatis. Dat.
Pisis Kal. Martii. (1)

Literas per Provincias.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili-
bus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus
XXX per.

(1) Innocentius Gallicanus peragrata, in Italianam rediit anno 1132.

Anno 1132 per Toletanam , Bracarensem , Compostellanam Provincias constitutis , salutem & Apostolicam benedictionem . Dilectionem vestram nolumus ignorare , quoniam in A. Ovetensis Ecclesie occupatorem pro eo quod contra prohibitionem Legati nostri consecrationem suscepit , & post suspensionem per Nuntium Sedis Apostolice in eum factam , & à nobis postmodum confirmatam , celebrare officium Episcopale tentavit ; communicato fratrum nostrorum consilio excommunicationis sententiam promulgavimus : ideoque vestram præsentibus literis duximus commonendam fraternitatem , quatenus vos ab ipso tamquam ab excommunicato solite custodiatis , & subjectos vestros , ut ab eodem pariter se observent , nibilominus moneatis . Dat. Pisis Kal. Martii .

Didacus Dei gratia Compostell. Sedis Archiepisc. ivit ad Regem , & apud eum hoc Privilegium impetravit . Cap. 31.

Regiam condecet maiestatem Ecclesiæ Dei defendere , muneribus ditare , beneficiis ampliare , personarum dignitates relevare : quapropter ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator meorum antecessorum consuetudinem non irrationabiliter sequutus , una cum conjuge mea Regina Doña Berengaria vobis Doño Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopo , omnibusque Dñis. & Senioribus ejusdem Ecclesiæ Canonicis , tam præsentibus , quam subsequentibus , ob reverentiam glorioissimi Jacobi Apostoli , & remedio animæ meæ , & parentum meorum , facio textum scripture firmitatis , scilicet , ut personarum vestrarum reverentiam nemo temerarie impetendo dedecorare præsumat : domos etiam vestras quibus assidue moramini , nullus violare vel aliquid inde diripere audeat : anniversaria quoque Canonicae vestre & communes honores , singulorumque præstmonia , nullus invadere vel aliquid inde auferre tentet , licet habeat adversus Archiepisc-

piscopum causam injurię , sive etiam à quolibet Civium, Anno vel militum , vel à qualibet alia persona , maximam toleret ¹¹³³. injuriam , predictos tamen Canonicorum redditus nullatenus invadere vel spoliare audeat. Si vero quisque aliquid horum supradictorum infringere tentaverit , secundum quod commis- serit , canonico correptus judicio , injuriato , Ecclesieque quingentos solidos persolvat. Ceteras omnium Canonicorum hereditates vel possessiones ab omni subditione Sagionum ex- cipio : res & facultates eorundem nemo rapere præsumat , li- cet sit debitor aut fidejusor , nisi prius semel & bis publice advocatus ad justitiam venire contempserit : alioquin quo rapuerit , vel ante advocationem publicam pignoraverit , pro simplici duplum componat , & insuper injuriato LX. solidos persolvat. Testamenta etiam prædecessorum & parentum meorum , & mandationes Consulum , militum , seu quarumlibet personarum , quas ex proprio , vel ex meis regalibus in statu suo Ecclesie B. Jacobi contulerunt , vel contulerint , per omnia confirmo. Facta serie Testamenti apud Palentiam die Kal. April. Era I. C. LXXI. * Ego Adefonsus Dei gratia Hispanie Imperator una cum consensu Archiepiscopi Domni Didaci ejusdem Ecclesie , ceterorumque Hispaniae Præsulum , & omnium Consulum atque Principum proprio robore confir- mo. Didacus ejusdem Ecclesie Archiepiscopus proprio robore confirmo. M. Aurienensis Episcopus confirmo. P. Palentinus Episcopus confirmo. A. Legionensis Episcopus confirmo. P. Lucensis Episcopus confirmo.

Quando Archiepiscopus fuit ad Curiam Regis Dñi A.

Cap. 32.

Contigit Dñm Didacum Compostellanæ Sedis Archie- piscopum Regis Adefonsi Curiam adire , quatenus cum illo Ecclesiæ suæ negotia pertractaret : dumque apud eum Carrione moraretur , inter eumdem Archiepiscopum & Bernardum Regis Cancellarium , præfatae Sedis Can-

*
Anno
1133

Anno ¹³³nicum , & Thesaurarium , discordia hujusmodi emersit
asserebat namque Bernardus se honorem illum , Cancella-
riam scilicet per se ipsum & Regem Dominum A. non per
Archiepiscopum adeptum fuisse : Archiepiscopus autem e
converso dicebat se à Rege duplii honore, Capellaniæ scil.
& Cancellariæ , liberaliter donatum esse. Bernardum vero
prædictæ Ecclesiæ Canonicum & Thesaurarium dignitatem
illam de manu sua præcipue & principaliiter tenere. Dein-
de Doñs. Bernardus in præsentia fratrum suorum , Archi-
diaconorum , ceterorumque qui aderant Concanonicorum,
à Dño suo Archiepiscopo benigne & amicabiliter conven-
tus ab illa injuria desistere noluit. Tandem habitu in
præsentia Regis Concilio præsentibus Hispaniæ Comitibus
& Baronibus , audientibus etiam Canonicis & Civibus,
collatis utrinque rationibus Doñs. Bernardus juste & ratio-
nabiliter convictus ab injusto proposito destitutus , & Dñm
suum Archiepiscopum Rege præsente , & annuente ceteris
que justæ parti faventibus , de honoris illius jure investivit.
Postmodum Archiepiscopus communicato fratrum suorum
consilio , Dño. Bernardo Clerico , & Canonico suo secun-
dum voluntatis suæ beneplacitum dignitatem illam , Can-
cellariam , scil. ad tempus commisit , & sic controversia
illa finem habuit. Postea Rex præsentibus suis Baronibus,
stantibus etiam qui in comitatu Archiepiscopi erant Cano-
nicis & Civibus , utrumque honorem , Capellaniam scil.
& Cancellariam , sicut jam Dño Archiepiscopo concesserat
verbi sui auctoritate , iterum concessit & confirmavit sub
Era I. C. LXXI. & qt. Idus Martii anno sui Pontificatus
XXXIII.

Hoc Decretum est datum. Cap. 33.

HOC est Decretum , quod Canonici S. Jacobi Aposto-
li , & Judices , atque Cives Compostellæ per auc-
toritatem , & confirmationem Regis Doñi. Adefonsi , &
Ar-

Archiepiscopi Domni Didaci , deletis omnibus malis Foris, Anno
 & reductis bonis , semper conservandis , teneri statuunt: ^{1133.}
 id est de vino Castellano bono in Civitate adlato non mi-
 nus VIII. quartis detur pro marca : de alio vino bono per
 barcas allato , non minus XII. quartis hic detur pro marcas;
 & ille qui emerit , de unaquaque marcata unam quartam
 lucretur : ceteras quoque sine aliqua admixtione vendat
 fideliter per mensuram à Concilio eis institutam : de vino
 de nostra terra , qui voluerit emere , det pro in carrega
 magna solidos IIII. & nobis sine aliqua admixtione vendat
 IIII. pro duobus solidis , & sibi lucretur medium quartam.
 Rusticus vel civis qui duxerit illam siceram sine aliqua ad-
 mixtione , vendat per se , & det IIII. canadas plenas per
 illam canadam ferradam Fredenandi Velasci , vel per simi-
 les , & de sicera bona de cuba de ista Civitate det tres
 canadas pro nummo , & nemo præsumat tabernam facere
 de illa sicera in cubas vel in cantaras : magulanes & unti-
 quitariæ intus & extra omnino projiciantur , & non com-
 paretur pescatum , nec carnem , nec mariscum , neque pul-
 pos , neque locustas , neque lampredas , neque ysces , ne-
 que poma , neque fructum , ad hoc ut lucretur & vendat,
 sed tantum ut comedat : & ipse qui duxerit , communiter
 vendat per se ; & mercatores hujus Villæ qui iverint ad
 illas marinas & fozes pro quolibet pescato , non vendant ad
 illum magulanem , nisi ipse per se vendat publice tam ci-
 vibus quam advenis. Similiter & ipsi qui abierint per illas
 terras per vaccas & porcos , & pro diversis canibus , non
 vendant ad alios magulanes nisi civibus , aut carnizariis
 & ipsi carnizarii emant per Concilium, & maectent per diem
 in foro , & vendant sine malo ingenio per pesum juridicum,
 à Concilio eis institutum secundum veterem consuetudi-
 nem ; præter boves , quos non concedimus maectare , præter
 yeteres , & arattro inutiles.

Anno 2 Adicimus etiam quod Caballos , & equas & boves
 1133 & vaccas nemo audeat emere de sajonibus vel latronibus,
 vel raptoribus , vel de incognito homine absque fidejus-
 fore. Caseos , & manteiga vendant per pesum secundum
 antiquam consuetudinem. Dicimus etiam de piscibus , ut
 non minus V. magnos vesugos , vel mugiles vendant pro
 nummo , & de minimis X. temam grandem pro nummo:
 locusta pro nummo : pulpum grandem non amplius duobus
 denariis, mediocrem bonam amplius nummo: pexotas recen-
 tes vel falsas non minus tres pro nummo: ostreas magnas non
 minus L. sardinas non minus X. congruum de VIII. palmis,
 non amplius VII. denariis : mediocres bonos non amplius
 tribus nummis: lampredas non amplius tribus nummis: ircim
 maximum non amplius decem nummis : cordarium bonum
 cum pelle alba non amplius sex denariis : effolatum bonum
 pro tribus nummis , gallinam , maraticam , perdicem pro
 singulis nummis : leporem bonum pro duabus nummis : de
 ovis non minus XXX. pro nummo : cabritum bonum cum
 pelle non amplius tribus nummis : ansarem bonam non am-
 plius IIII. nummis: carnarium optimum non amplius VIII.
 nummis. Panadariae vero quæ habuerint domos vel propri-
 tatem ad complendum suum officium , comparent per illam
 taliam veridicam , & sine fraude faciant bonum panem,
 salgatum & limpidum , de nummo uno vel mealia per pe-
 sum à Concilio eis datum ; & completos suos foros non
 amplius lucretur quatuor nummis. Albergarii , monetarii
 & cambiatores , & cives non habeant marcas falsas , & li-
 bras falsas , & pesas : & albergarii non habeant panificas
 in domibus suis vel extra. Ceram vero , pigmentam , cu-
 minos , & incensum , vendant per libras veridicas : fabri
 ferraduras cabalares & mulares optimas non amplius ven-
 dant duabus nummis pro parelio uno : mediocres vero
 tribus minutis : securem bonam non amplius VIII. num-
 mis,

mis, ligonem bonum non amplius IIII. aradorium optimum Anno
non amplius tribus, mediocrem duobus: falcem rozado-
riam optimam non amplius tribus, mediocrem duobus,
falcem sectoriam pro nummo: saxum fauinum pro singu-
las & medaculas.

3 De calcimentis socos optimos cabrunos sine fraude
non amplius VIII. nummis: osas bonas non amplius duobus
solidis. Zapatones mulierum optimos XII. nummis non
amplius. Zapatones bonos bobinos pro ad barreganes non
amplius V. nummos, ceteros alios IIII. & tres secundum
suum valorem, per optimas suffurtas pro tribus nummis,
non amplius: reliquas pro unum vel tribus obulis, vel
duobus nummis secundum suum valorem. Zapatones cabri-
nos liadizos optimos non amplius XII. nummis. Jubemus
etiam, & pariter confirmamus, ut corios de bobus & de
vaccas, & pelles de cabrones, & de capris nulli nostri
mercatores vendant ad illas barcas. Sajones, latrones, &
mali non recipiantur in causis discutiendis: accusator &
defensor cum singulis vel duobus amicis tantum ad com-
plendum judicium vel faciendam fidejussoriam ante Judices,
vel Vicarium Civitatis accedat, ne fratrem suum in negotio
circumveniat. Judices vero si res exegerit advocent sibi in
auxilium de Clericis vel laicis quos sibi viderint utiles ad
tenendam vel acquirendam justitiam. Albergarei non exce-
dant terminum Minei in omni supradicta venditione, vel
comparatione. Nullus faciat forciam vel fraudem vendito-
ri: forciam dico injuriatam; sed tam emptor quam vendi-
tor qui contra supradictum Decretum egerit ambo quinque
solidos persolvant, & venditores rei habeantur digni ver-
beribus, & careant officio. Dicimus & confirmamus ut
hujus rei publice reuin nulla casa vel cautu teneatur. Om-
ne consilium elegit idoneos viros, tres ad ponendum men-
suram vini, scilicet Pelagium Astrarici cum Pelagio albo,

Aloy-

Anno Aloytum Candanarici, & Stephanum Pelaīzi : & ad æstis.
 1533 mandum panem, Froilam Rodesindici , Michaelem Martini-
 nizi , Ariam Guntadici , & ducant illam æstimationem pa-
 nis , & poneamus illum pesum : similiter & de illa carne,
 Pelagium Astrarici , Fernandum Justilaci , Joannem Arias,
 Pelagium Viliulfici , & secundum æstimationem poneamus
 illum pesum & illam petram de carne de porco , & de vac-
 ca : & cum necessitas fuerit augendi vel minuendi , neque
 augeatur neque minuatur , nisi consensu , & præcepto
 atque arbitrio Canonicorum , Judicum , & Civium , atque
 Rectoris Civitatis. Sub Era M. C. LXXI. quot Nonas
 Maii.

*Defuncto bone memoriae Abilensis Ecclesiae Episcopo domino
 Sancio, populus Civitatis has literas Domino
 Archiepiscopo misit. Cap. 34.*

Didaco Dei gratia Compostellanae Sedis Archiepiscopo,
 omne Abilense Concilium tam Clericorum quam
 Laicorum salutem & devotam subjectionem. Abilensis
 Ecclesia filia vestra , Pontifice suo viduata , & propter hoc
 in moestitiam dejecta , vestræ exspectat consolationem pater-
 nitatis , vestræque implorat auxilium auctoritatis : nam
 sepulto Præsule nostro Doño. S. omnes unanimiter Archi-
 diaconum nostrum Domnum Eneconem , qui aliquanto vitæ
 suæ ævo in nostra innocenter militavit Ecclesia , ad Episco-
 patum vobis confirmante elegimus , Regisque & Princi-
 pum assensum quæsivimus , qui omnes concesserunt , nosque
 ad vestrum patrocinium miserunt. Igitur omni cum humi-
 litate oramus , ut vester adsit assensus & confirmatio , &
 eum quem nos nobis necessarium cognovimus , sine dilatio-
 ne consecratis , & nobis assensum , confirmationem , &
 tempus consecrandi renuntietis : mœstitia nostræ desolatio-
 nis vestræ moyeat viscera pietatis , ut eum nobis quantum-
 tius

tiis consecretis , nec tot oves vestro iussui subditas , diu Anno
sine pastore esse sinatis : nam & veteris testamenti pagina
testatur , ut si de panibus propositionis aliquis auferretur,
citissime alius reponeretur. Valete , & si nostram diligitis
salutem , quod nos certissime credimus , eum sine mora
consecrate.

Has etiam literas misit Abilenſis Eccleſie electus Compoſtelano Archiepifcopo.

2 **D**idaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepifcopo , E. Abilenſis Eccleſiae in Epifcopum ejus annuente auctoritate electus , fidele ſervitium & debitæ ſubjeſtionis obſequium. Postquam Pafṭorem noſtrum Dominum Sancium Deus ab hoc ſeſcalo vocare dignatus eſt , conuentu facto omnis Clerus me ad Epifcopatum elegit , populus petivit , Rex annuit , tamen ſi veſtri commendat auctoritas judicij : & quoniam unus eſt Deus , unum Baptiſma , una Eccleſia , & quia omnes unanimis eſſe , & unitatem in elec̄tione mei ſervare cognovi , elec̄tioni eorum , ſi veſtræ adſit conſenſus ſanctitatis , conſentivi. Igitur veſtræ paternitatis peto conſilium , auctoritatis veſtræ oro ſuſſidium , quatenus mihi præfinitum tempus reſcribat , in quo ad Compostellanam Eccleſiam Matrem meam veſtiam , & ibi veſtræ commendatus judicio ſapienſia , Epifcopalem Dignitatē ordinis à Deo vobis mediante recipiam. Valete , & quid veſtræ placeat ſanctitati mihi reſcribite.

Reſponſio Dñi Archiepifcopi Clericis & Laicis Abilenſis Eccleſiae filiis.

3 **D**idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. tam Clericis quam Laicis Abilenſis Eccleſiae filiis ſalutem , auxilium , & in Christo protectionem. Perspeſtis veſtræ benivolentiæ literis quibus Eccleſiam

Anno siam Dei , Matrem videlicet vestram , orbatam proprio
 1133 fore Pontifice conspectui nostro repræsentare minime negle-
 xistis ; quantum doloris & moestitiæ nostræ pietatis viscera
 pulsaverit , vobis explicare nequimus : sicut enim filii &
 confratris nostri tanti Pontificis vita non minimum nostræ
 paternitatis ac dilectionis ardorem in personam suam habe-
 bat & retinebat , sic ejus mors sine nimia nostri cordis
 compassione à nobis tolerari non valet : quam plurimum
 namque laborem , immo maximas ac diversas calamitates
 pro Ecclesia sua constanter exceperit , & ad quantum tan-
 dem statum eam viriliter sublimaverit , ferme omnibus est
 compertum ac divulgatum : sed quoniam nostri subsidii
 auctoritatem humiliter exposcitis , nostrique etiam solami-
 nis pietate diligenter refici desideratis ; vobis potentibus
 quod justum & rectum visum fuit , non rationabiliter dene-
 gare valemus , juxta illud Evangelicum : *Petite & accipietis* ,
 & cetera. Nec dignum ducimus oves nostræ ditioni à Deo
 concessas , sine ducis regimine diu permanere ; nos vero
 cum ad nos à Legato vestro perventum est , per nostri Ar-
 chiepiscopatus confinia operi quod nostro ordini congruit ,
 ad laudem & Dei honorem indeśinenter desudabamus.
 Quapropter quia ad tantam rem sic subito peragendam ,
 persona nostra non tunc temporis expedita habebatur ,
 summa cum benivolentia vobis præcipimus , quatenus ad B.
 Jacobi festum quod VIII. Kalend. August. præcipue cele-
 bratur , cum auctenticis vestræ Ecclesiæ Clericorum , ac
 Laicorum personis , Ecclesiæ ac præsentia nostræ prout de-
 cet præsentetur. Nec hoc vobis molestiam inferendo pro-
 ponimus , sed ad vestræ Ecclesiæ decus , ei ipsi & nobis
 idoneum : interim tempus præparare congrue protelamus.
 Omnipotens Deus intercessione B. Jacobi & meritis vos
 custodiat , & ab omnibus adversitatibus muniat & defen-
 dat. Amen.

Responso ad Electum.

DIdacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. filio suo dilecto E. Abilensis Ecclesiæ electo salutem & paternam in Domino dilectionem. Quoniam germanum vestrum Abilensis Ecclesiæ Pastorem, & filium nostrum, in vita summe dileximus, ejus obitum non minima cum tristitia toleramus: unde quod persona vestra vita & moribus maxime decoratur à nobis eam duplice dilectione teneri minime hæsitetis: illius namque præcordialis affectus quem ei dum vixit exhibuimus, vos exortem fieri non optamus. Itaque de electione vestræ personæ, si ita est ut literæ ad nostram præsentiam destinatæ sonant, & literarum lator asserit, non modicum congaudemus. Vos igitur tamquam specialem nostræ Ecclesiæ filium exhortamur, & in Domino monemus, quatenus ad B. Jacobi festivitatem quæ VIII. Kal. Augusti summa cum reverentia colitur, cum quadam vestrorum Canonicorum ac bonorum civium parte ad matrem vestram Compostellanam Ecclesiam, & nostræ personæ conspectum, nullatenus venire differatis; nos autem inter agendum fratres & Coepiscopos nostros finitos prout facultas tulerit, convocabimus, ut eis convocatis & fraterno interveniente amore consultis, & præfato die & tempore Deo annuente consecratio vestra, si fieri debet, juste & canonice fiat.

Has literas misit Rex Adelphus per eundem electum Dominum Archiepiscopo.

ADefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator, Venerabili Patri Dño. Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo in Christo vivere. Sancium Abilensem Episcopum mortuum esse, & in ejus Episcopio fratrem ejus nomine Eneconem à Clero & populo electum,

mihique representatum , dilectioni vestræ notifico , quem
 A uno vestræ scrutinio discretionis confirmatum justitiæ causa &
 1533 mei amore , multum enim in præsenti subditis suis eum
 utilem & necessarium causa regendi eos esse cognovimus ;
 consecrare non differatis. Valete.

6 Hic est titulus electionis Domini Eneconis Abilen-
 sis Ecclesiæ Archidiaconi ad Episcopatus dignitatem pro-
 moti. Cum à Præfule Segoviensi Doño. P. & magno Cle-
 ricorum Laicorumque Collegio *Sancius* Episcopus honori-
 fice fuisset tumulatus , iste absque contradictione , parili
 consensu omnium qui præsentes aderant , est electus. Nam
 omnes Clerici de ipsa Civitate , & multi alii ex Provincia-
 libus qui ad Pastoris sui sepulturam convenerant , seorsum
 coadunati , studiose diligenterque cœperunt adinvicem
 scrutari & inquirere , si in eorum conventu reperiri posset
 qui idoneus foret in antecessoris defuncti locum succedere.
 Sed post multas & diversas opiniones tandem gratia Dei
 Omnipotentis concedente omnes unanimiter super prædicto
 Enecone facti sunt concordes : idcirco quia digne & lauda-
 biliter Archidiaconatus officio fungebatur , & vitæ religio-
 sae morumque sublimitate præ ceteris præpollere videbatur,
 dignumque existimarunt , ut bonus frater imitans laudabi-
 lem vitam boni fratris , illi quoque Pontificalis successor
 existeret dignitatis. Hæc eleætio à Clericis primitus facta ,
 valde complacuit omni populo qui erat congregatus in Ec-
 clesia ; & nemo extitit in tota concione plebis , qui con-
 tradiceret , & contrairet constitutioni electionis , sed omnes
 illum velle , illum desiderare fieri sibi Pastorem & Episco-
 pum uno corde , una voce pariter conclamaverunt : & cum
 Clericis *Te Deum laudamus* canentibus , summa devotione
 manibus ad Cælum extensis , Dei omnipotentiam & misé-
 ricordiam congaudentes glorificaverunt.

De consecratione ejus.

7 POST obitum bonæ memoriarum Sancii Abilensis Episcopi Clerus & populus habitu diligenter consilio Eneconem defuncti viri fratrem Archidiaconatus officio in eadem Ecclesia furgentem, Regis assensu, & Comprovincialium Episcoporum consilio ad ejusdem Ecclesiae regimen unanimiter elegerunt, ipsumque concordi voce & pari consensu ab omnibus electum Dño. Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ad cuius Metropolim pertinere dignoscebatur, sicut decebat, consecrandum præsentaverunt. Metropolitanus vero illius electionem diligenter exquires, eamque legitimo præsentium testimonio & communi absentium scripto dignam & canonicam esse decerit, Regis etiam assensum literis cognoscens, Episcopos fratres suos, & Canonicos Munitionem scilicet Vallibriensem, P. Lucensem, M. Auriensem, P. Tudensem ad ipsius electi consecrationem invitavit: ipsi vero pro B. Jacobi reverentia, & Archiepiscopi honorificentia ad præcipuam ejusdem Apostoli festivitatem, quæ VIII. Kalend. Augusti celebratur, libenter convenire nullatenus distulerunt. His itaque fratribus Compostellæ congregatis Dñs. Archiepiscopus habitu cum eis sancto & religioso colloquio in ipso festivitatis die præfatum electum juxta Canonum instituta solemnitate & honeste consecravit. Consecratus autem debitæ subjectionis obedientiam tamquam Suffraganeus Metropolitano subditus Prælato, sicut debuit promittere non recusavit, & se ipsum in prædictorum Episcoporum præsentia, omniumque qui consecrationi intererant subscripto fidelitatis juramento firmiter astrinxit.

Hoc est juramentum.

E GO Ennecus Sanctæ Abilensis Ecclesiæ nunc ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam

a

Anno à SS. Patribus constitutam secundum præcepta Canonum
 1133 Ecclesie B. Jacobi rectoribusque ejus in præsentia Dñi Didaci Archiepiscopi perpetuo me exhibitum promitto, & super Sanctum Altare propria manu confirmo.

Omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiae has literas misit Dño.
 Archiepiscopo. Cap. 35.

Domino Venerabili, omniumque Patri carissimo Compostellanae Sedis Archiepiscopo Didaco, omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiae obedientiam cum fidei servitio. Ecce nos tui famuli, tuæque magnificæ pietatis, Reverende Pater obedire mandatis parati, sub importabili anxietate positi, discretionem tuæ dignitatis, supplici corde, humili voce rogamus, ut nobis miserearis, nos in quiete vivere patiaris. Modo autem pie pater tuæ dulcedini de primo Munitionis adventu, quando de *Egitania* venit, volumus denunciare. Tali cum pacto recepimus, ut intra paucos dies aliqui Clericorum cum propriis marsupiis atque cum eosque in tui præsentiam veniremus, idcirco ut de ejus electione quid laudares videremus, quod sibi placuit. Ipse vero nobis nescientibus clam recessit, quando huc venit: sed discedens à tua sanctitate, se coram nobis & laicis literas tuas & benedictionem dixit adipisci: nobis, ut verum tuæ paternitati dicamus, displicuit quod aliquem nostrum non ut cum eo pepigimus advocavit, atque sociorum quidam, ut rectum Dñe disposuimus, non peregisti dixerunt; sed nostrum sine aliquibus non Romam petas. Ipse autem nobis incognitis cum solo quodam armigerò recessit. Quando vero reiteravit, nos honorem ac dignitatem parabolis portare certificavit, seque liberum, nulliusque imperio submissum, nisi tantum Apostolico, non veris verbis demonstravit: nec mora multos Eclesiarum beneficiis Barones muniri præcepit, quo scelere auribus nostris intonato,

eum

cum non esse concessum Salmantinæ Sedi legaliter putavi-
mus : quadam vero die ad eum venimus ; privilegium ac
dignitatem Ecclesiæ quæsivimus. **Quo** audito commotus
ira, magis ac magis Clericos & Ecclesiæ in propatulo sub
Laicorum manibus misit. Hæc scias non causa invidiæ,
non inflatione superbiæ, non aliquo odio hæc de eo di-
xisse ; sed tantum detrimentum S. Dei Ecclesiæ pati non
posse. Ne igitur bone Pater nos velut gregem Pastore ca-
rentem relinquas , sed nostri potius miserearis , & accipe
consilium etiam ab infimis , quid de nostræ Ecclesiæ an-
gustiis agas : nam quidquid tuæ dilectio bonitatis jusserit,
in rei veritate fideles ac certos , ut proprios filios , no-
verit. Valete.

*De restauratione Canonice in melius , quoniam diminuta
erat. Cap. 36.*

OMnibus discretionis oculo eventus rerum intuentibus
certis ac manifestis patet indiciis , quam sollicito &
diligenti animo Dominus Didacus Compostellanæ Sedis pri-
mus Archiepiscopus Ecclesiam sublimare suam & ad gradus
altioris dignitatem extolere studuit. Si enim recto compara-
tionis modo præteritis instantia conferre velimus , pruden-
tiam ipsius & facta laudare etiam invidentes , nullatenus
desistemus. Sed quoniam longum & difficile est , omnia
ipsius benefacta narrare ; de pluribus saltem unum postero-
rum memoriae tradere non recusemus. Paulo altius itaque
inchoantes Cresconium Episcopum , prædecessorem suum ,
virum famosum & nobilitate præclarum , qui tempore Re-
gis Frederandi strenuus in militia floruit , ad memoriam
revocemus : cuius tempore licet Compostellana Ecclesia di-
vitiis polleret , honoribus abundaret , soli tamen septem
Canonici in ea servientes , nullius ordinis regulam , nec
saltem habitu observantes , nec etiam tonsuram coronæ ha-
ben-

Anno bentes , nec barbam deponere volentes , minus canonice
 1134 degebat : & ut etiam propinquius in medium proferamus
 exemplum , Dominus Didacus Pelaez Episcopus , qui tem-
 pore piæ memorie Regis A. multum claruit , & postea
 ejusdem honoris dignitate privatus extitit , XXIIII. Cano-
 nicos , Ecclesiastici officii penitus ignaros in Ecclesia ipsa
 constituit. Postea vero Dominus Didacus ejusdem Sedis

(1) primus Archiepiscopus LXXII. (1) Canonicos literarum stu-
 Cap. diis eruditos , Ecclesiastici officii peritos , vita & moribus
 20. ornatos , Ecclesiae servitio in perpetuum mancipavit , com-
 lib. 1. munesque redditus unde victum & vestitum sufficienter &
 n. 3. honorifice haberent , in eorum potestate & providentia
 permisit. Quibus ita statutis & firmiter ordinatis univer-
 sus Canonicorum conventus omnibus sibi necessariis sup-
 tentibus in pace & securitate diu permansit. Decurso vero
 diuturni temporis spatio prædictum communis commodi
 statutum , partim majorum avaritia , partim ceterorum ini-
 qua tolerantia , ab illo optimo & jucundo statu paulatim
 defletere coepit , & communis victus diminutus & fere ad
 nihilum redactus fuit : quo cognito pius & benignus Pas-
 tor , qui saluti omnium in temporalibus & spiritualibus
 consulere & providere debet , celebrato cum fratribus ex
 more conventu tanti seminarium scandali de medio tollere
 diligenter curavit. Habitaque prius cum Decano , & aliis
 majoribus , utili & honesta deliberatione præter panem , &
 anniversaria , & alia quæ frequenter Canonicis charitatis
 studio conferri solent , ad quotidianum coquinea paratum
 XII. marcas singulis mensibus dari constituit , & se etiam
 in melius provecturum secundum tempus confidenter pro-
 misit : & sic restituto ex parte communis rei detrimento
 * murmur & scandalum quod quotidie fraternalm offendebat
 Anno concordiam , penitus cessavit. Era M. C. L XXII. *

1134

De

De Clauistro consummando.

IN ipso etiam festivitatis die in quo Dominus Archiepiscopus Abilensem Episcopum, ut prædiximus, consecravit, & statum Canonicæ in melius commutavit, consulta præsentium Episcoporum diligentia de clauistro inchoando & consummando, concordem & unanimem cum fratribus suis deliberationem habuit. Ipsum namque opus jam diu quorundam fratrum providentia suscipiendum injunxerat; sed aliis causis impedientibus neglectum & intermissum fuerat: tunc autem propensiore cura & ampliori diligentia eidem operi intendere quærens, duobus fratribus Archidiacono scilicet P. Cresconizi, & Cardinali Doño P. Gundesindiz, quorum consilio & solicitudine fieret, universi Conventus auctoritate injunxit, & ut tale consultum operis exhibitione firmaret, Dñus Archiepiscopus ad ipsius Claustri fabricam C. marcas se daturum secundum difinita temporis spatia charitatis studio promisit; de quibus pollicitis, ne tanti operis differretur inceptum, XXX. marcas simul dare in præsenti non distulit.

De restauratione Ecclesie & Canonice Patroni.

NO tum omnibus & manifestum remoto ambitus scrupulo constat Compostellanam Sædem ante Apostolici corporis inventionem, apud Iriam antiquitus fundatam & constitutam fuisse: sed postquam gloriosissimum B. Jacobi corpus temporibus Teodomiri Episcopi divina præmonstrante gratia inventum fuit, prædicta Sedes, quæ tunc temporis Irensis appellabatur, Regis privilegio, & Episcoporum consilio, totiusque populi assensu apud Compostellam, ubi pretiosa reperta fuerat dragma, non immerito translata est. Facta autem ex communi consulto Sedis mutatione, ipsa Irensis Ecclesia tanti honoris

Anno dignitate privata usque ad successionem Domni Didaci pri-
 1134 mi Archiepiscopi & à Religionis cultu penitus deflexit, &
 in temporalibus multum diminuta fuit. In tantam namque
 paupertatis angustiam locus ipse deciderat, quod pauci
 Clerici ibidem commorantes Clericalis officii penitus ex-
 pertes, quadragesimali solummodo & Dominici Adventus
 tempore vix pauperem victum communiter habere pote-
 rant: Dominus vero Archiepiscopus ipsius Ecclesiae desti-
 tutioni compatiens, quoniam in summo honoris culmine
 prius claruerat, eam ex parte restituere conatus est, ibique
 XII. Clericos cum Priore suo, & officii sui exercitio com-
 petenter instructos Ecclesiastico cultui celebrando deputa-
 vit, eisque redditus communes cibis & indumento suffi-
 cientes pio charitatis studio dedit. Hoc itaque diligenter
 consummato quoniam bonum in melius semper proficere
 debet, aliud virtutis opus aggredi non destitit. Ecclesio-
 lam namque pauperrimam & parvam in litore *Saris* funda-
 tam, ubi gloriosum Apostoli corpus in egressu navis depo-
 situm fuerat, pro tanti hospitis veneratione cum summa
 diligentia restituendam esse decrevit: & quoniam bene in-
 copta jucundo exitu peragi solent, ipsius Ecclesiae corpus
 cum tribus Capitibus consulta benignitatis suæ industria
 fundari non distulit. Tria namque altaria ibi ædificanda &
 honorifice celebranda, medium ad honorem glorioissimi
 Jacobi Apostoli, cuius corpus ibidem hospitio receptum
 fuerat, reliqua vero duo angularia, unum B. Mariæ Matri
 suæ, alterum fratri suo Beato Joanni Apostolo Evangelistæ
 sanctæ devotionis affectu instituit. Quibus diligenter insti-
 tutis Ecclesiam ipsam candelabris optimis, palliis, ceteris
 que Ecclesiastico cultui competentibus ornamentis, hono-
 rare & decorare pio charitatis amore studuit: & quoniam
 duplex bonum simplici prævalere solet, Dñus Archiepisco-
 p's utriusque Ecclesiae redditus, Irensis, scilicet quam
 prius

prius restituerat , & istius quam postea ædificandam decreverat , recta divisionis regula distribuens , unicuique ipsarum XII. Canonicos ad honorem Dei servituros addixit , & sic utramque Ecclesiam & in temporalibus , & spirituалиbus congrue restitutam soli Religionis cultui deinceps vacare studuit .

De discordia inter Archiep. & Comitem Ferdin. Cap. 37.

TRANSACTO itaque parvi temporis spatio inter Dñum. Archiepiscopum , & Comitem Ferdinandum foedus amicitiae firmatum invicem observantes , gravis & inexorabilis discordia emersit . Contigit namque quemdam Archiepiscopi militem ipsius Comitis Curiam adire , quem Comes quarundam criminationum arguens , sine conscientia Archiepiscopi cepit , captum in vinculis posuit . Quid audito Dñs. Archiepiscopus pro tanto dedecore ira commotus duos ipsius Comitis milites captos in custodia teneri jussit . His itaque peractis præfatus Consul furoris impetu ductus quemdam Archidiaconum P. Cresconiadem , cuius providentia ipsius Comitis terræ regimen commissum erat , violenter invasit , eumque captum in vinculis posuit , & in quodam Castro suo firmissimo tenuit . Postquam vero tam execrabile facinus Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ innruit , juxta Canonum regulam prædictum Comitem quatenus de tanta injuria satisfaceret semel & iterum & tertio vocavit : sed quoniam toties vocatus satisfacere contempsit , Dñs Archiepiscopus cum universo Ecclesiæ Conventu publicam excommunicationis sententiam in illum protulit : quo facto Comes pœnitentia ductus tandem resipuit : & habito cum Archiepiscopo colloquio , Archidiaconum quem captum tenebat , reddidit . Postea vero in præsentia Archiepiscopi & omnium Canonicorum satisfactorius ad Matrem suam Ecclesiam quam offenderat humiliter venit ,

anno primum pro compositione sacrilegii obsides secundum mon1134 rem patriæ dedit, deinde pro humilitatis exhibitione se ipsum in potestate Archiepiscopi & omnium Canoniconrum, quasi captum, humiliiter obtulit. Tunc vero ad ampliorem satisfactionem Dñus Archiepiscopus cum universo Conventu Comitem ipsum dominio & potestati Are hidacioni tradidit: ipse etiam Consul ne amplius tale quid committeret, coram omnibus jurejurando firmavit. Restabat etiam inter eos quoddam indiscutsum negotium de hominibus creationis quos prædictus Comes inter Uliam & Tamariim requirebat, unde non tantum inter eos, sed inter eorum prædecessores, odiosa contentio sæpiissime fuerat: illa etiam causa, ut ajunt, præcipua extitit, quare Episcopus Doñs. *Gudesteus* quorumdam violentorum manu apud Iriam peremptus fuit. Multi etiam nobiles propter eamdem causam truncati, sive ferro perempti damnum corporis & pecuniæ detrimentum passi sunt: & ne tanti odii seminarium amplius pullularet, Dñus. Archiepiscopus contentionem illam penitus diffinire volens Canonicorum consilio & Regis assensu Villam quamdam, quæ *Lubre* vocatur, prædicto Comiti tali tenore concessit, ut nec ipse, nec aliquis de ipsius cognatione, vel ejus heres creationem illam, sive ejus jus, sive etiam hereditatem præter Villam *Sauardes* cum L. hominibus in honore B. Jacobi ulterius exigeret. Hoc autem concambium legitimo scripto & robore regio in perpetuum firmatum est. *

Pontificis, & Antipapæ Epistola. Cap. 38.

TUNC temporis vero dum illa supradicta gererentur, schisma quod in Ecclesia Dei jam diu pullulaverat, nullatenus deflexerat, sed de malo in pejus incrementum sus-

* Extat infra hanc de re scriptaræ, cap. 40.

suscepérat. Petrus namque Leonis , Rogerii Ducis favore, Anno
1134 partim superba sui generis potestate , primæ Sedis Cathedram obtinens , multimoda verborum compositione causæ suæ justitiam arguere conabatur. Alter vero Innocentius ab Urbe violenter expulsus Pisis habitans adversarii partem attenuare , & suam verisimiliter approbare , non desistebat. Uterque autem partem suam tueri contendens Doño Dida-
co Compostellano Archiepiscopo , qui tunc temporis pro repellenda Saracenorum rabie apud Castrum *Honestum* cum magno exercitu militum , & infinito numero peditum manebat , hujusmodi literas diversis nuntiis , quorum alter de altero ignorabat , eodem die simul delegaverunt.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.* De prudentia & honestate tua plurimum confidentes fraternitati tue statum nostrum breviter du-
ximus intimandum. Post discessum itaque carissimi filii nostri Lotharii Imperatoris Augusti nos qui subiectis ovibus pro-
videre debemus , ne forte eadem lupis rapacibus viderentur exponi , de divinæ protectionis tegmine magis quam humani auxilii robore confidentes , cum ipsis in Urbe mansimus. Unde factum est , ut fideles nostri aduersus hostes Ecclesiæ fortiores effecti , in B. Petri & nostra fidelitate firmius perseverent. Denique postquam eos nostra corporali præsentia aliquamdiu defensavimus , ut fratribus nostris ad nos tutior & facilior pateret accessus , & laborantes opportunis solatiis consovere possemus , Urbe egredientes Pisas pervenimus : ibique cum fratribus nostris commorantes , quæ ad honorem Ecclesiæ per-
tinent propensi operamur. Miramur autem , quoniam elap-
so tanto tempore de statu & incolumitate tua nullam nobis certitudinem reddidisti. Ut igitur tua dilectionis affectus erga Matrem tuam Ecclesiam Romanam magis appareat , per ex-
hibitionem operis id ipsum studeas demonstrare. Ad bac-
lium

Anno 1134 lium nostrum latorem praesentium Astaldum, qui Sancte Dei Ecclesie admodum fidelis existit, dilectioni tuae attentius commendamus, rogantes ut pro B. Petri reverentia & nostra charitate, benigne recipias, & ei in quibus oportuerit auxilia subministres. Data Pisis V. Nonas Maii.

3 Anasletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco B. Jacobi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Propter nimiam charitatis dilectionem, qua personam tuam diligimus & ab ea vicissim diligi nihilominus credimus, Sedis Apostolicae literas tibi jam frequentius destinavimus, fiduciam de te talem habentes, quod & tuis nos sepius epistolis & nuntiis visitare deberes. Verum tu frater in Christo carissime nescimus quo torpore detentus nulla a te aliquando suscipere rescripta meruimus: proinde nos licet in his plurimum admirantes aliquantulum doleamus, non tamen desistimus quin & iterato te nostris literis visitemus, & de his que penes nos acta sunt vel aguntur, certiorrem reddamus. Siquidem post discessum Lotharii quem, sicut jam te credimus accepisse, divina nobis virtute cooperante non sine multa strage suorum ignoraniosse satis ac turpiter redire coegimus, heresarcha G. (1) quem intra perjurorum nostrorum domos in primo factionis sue nido intrusit, Clero in eum & populo reclamante quoniam in Urbe manere non potuit, navigio Pisas de nocte configuit, ibi vivens utcumque miserrime latitat: nos per Dei gratiam cum fratribus & filiis nostris Episcopis, Presbyteris ac Diaconibus Cardinalibus, Clero urbis universo & populo, qui nobis, sicut ab initio fecit, individua charitate coheret, sani & prosperi sumus: solemnitates Paschales antiqua predecessorum nostrorum consuetudine, in Lateranensi Palatio, cum omnibus Civitatis nostrae Patriitiis cum aliis anni festivitatibus quiete ac pa-

(1) Gregorius antea vocabatur Innocentius.

pacifice ; honorifice ac devote peregrimus : basilicas S. Ioannis, & S. Pauli Apostoli cum quibusdam munitiunculis aliis ¹¹³⁴ quas in adventu Lotharji inimici nostri invaserant, & de quibus multum gloriabantur, nuper recepimus, & in potestate nostra tenemus : illos perjuros nostros Leofraipane & unum fratrem ejusdem (qui tertius promptiose ad omne flagitium audacissimus, cum viris bellicosis fere numero sexaginta sub ruina cuiusdam Ecclesiae Campanarii, quod de nocte sufforderant, obrutus est & extinctus) fidelium nostrorum precipue arissimi filii nostri R. Siciliæ Regis auxilio de medio Ecclesiæ per Dei gratiam funditus extirpare disponimus ; nam ita eos inclusos viriliter obsidemus, qui aut se de proximo nostris manibus reddet, aut sicut jam diximus, radicitus interibunt. In his igitur omnibus dilectissime frater largitori bonorum omnium Dño nobiscum pariter grates dignas exortens, & inimicorum mendacia pro data tibi sapientia respuens, Deum Omnipotentem exores, ut imperfclum nostrum videant oculi nostri, & statum tuum & bonam quam erga nos voluntatem & animum geris, tuis ad nos missis, & per latorem præsentium frequentes Epistolis, & per alios Nuntios dirigas, ne juxta dictum Apostoli magis diligere, quam diligi videamur. Datum Laterani X. Kal. Maii.

De captione Bernaldi & Decani & de solutione eorum.

Cap. 39.

NO tum & quampluribus manifestum est Doñum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Bernaldum & Petrum Heliæ à puero magna cum diligentia nutritivisse & erudivisse & eos tantæ dilectionis gratia amplecti, quod altero, scil. Bernaldo, adjunctis multis utilibus & honestis Ecclesiæ B. Jacobi beneficiis & honoribus Thesaurario constituto, alterum vero Petrum scil. Heliæ, & Archidiaconum, prædictæ Ecclesiæ ex insperato ordinavit

Anno vit Decanum: sed ut paucis multa restringantur, talem erga
 1134 eos exhibuit dilectionis affectum , quod quidquid facturus
 vel dicturus esset , eorum specialiter consilio & arbitrio
 committere festinabat. Bernaldo etiam quem præ aliis mira-
 biliter diligebat , *Cancellariam* , consilium , familiarita-
 tem , pariter & amorem Regis Doñi A. Comitum quoque
 & ejus Principum contulit honorifice ut haberet , spiritua-
 lis veluti confidens spirituali Pater in filio : prædicto ete-
 nim Archiepiscopo tanta ab Omnipotenti Deo erat collata
 potestas , quod & Capellaniam & Cancellariam Regis sibi
 possidendam obtinebat , & de omni Curiæ Clericatu pro-
 velle suo ordinabat. Qui cum in tanto dignitatis & hono-
 ris culmine se esse conspicerent , flatu superbiæ tumescen-
 tes , quibusdam machinationibus Decanus in urbe , Bernal-
 dus in Regis Curia , ambo consanguinei , omnibus quibus-
 cumque poterant modis quædam contraria & inconvenien-
 tia de eo latenter machinati sunt , jam contra eum elatio-
 nis colla crebro erigentes.

2 Ut autem Archiepiscopo tam execrabile machina-
 menti facinus paulatim pullulando conjecturali manifestatio-
 ne innotuit , graviter toleravit , eorum potius stultis & ina-
 nibus condolens opinionibus , quibus cognitis , & fæpissi-
 me animo revolutis , quotidie spectabat , considerans eos
 tam honestissimi nutrimenti & accepti beneficij memoria
 ad emendationem , & correctionem leviter revocari. Sed
 quia diabolica versutia homini ad suadendum blandiri non
 desinit , eorum , proh dolor ! frequentius ac manifestius
 excrevit superbia. His itaque gestis contigit Archiepisco-
 sum ad Regem cum eo de quibusdam quæ sibi emerserant
 tractaturum *Carrionem* ivisse , ibique Bernaldo consulendo
 præcepisse , ut Cancellariam quam ei pro fidelitate & servi-
 tio tenendam dederat , sibi sine dilatione præberet , & ad
 Ecclesiam B. Jacobi , quæ eum nutriverat & honoraverat

regressus, Omnipotenti Deo & præfato Apostolo cum ceteris personis fideliter servire student: hoc enim modo & cordis ejus abscondita & fidelitatis debita jam penitus patet fieri cupiebat. Bernaldus vero malæ opinionis conscius & tantæ fraudis ut erat commentor, hoc audiens tristissime tulit; & ab eo inducias ad accipendum consilium quid inde facturus esset, postulavit: jam aperte demonstrans quod postea rei eventus experimento veritatis comprobavit. Interea trium dierum induciis habitis notos & amicos suos summopere rogitavit ut eorum consilio & auxilio a Rege impetraret, quod & Cancellariam & omne quod sibi dederat Archiepiscopus contra ejus velle posideret, soli Deo & Regi gratiarum actiones relaturus: interventibus quorum Rex aliquantum assensum impertiens ad Archiepiscopum duos legatos, Alberthinum scilicet & Fernandum Joannidem, eum ex parte sua rogatuos continuo direxit, quatenus Bernaldo Cancellariam non auferret, & eum quo melius amore dilexerat, deinde diligeret. Archiepiscopus vero providæ ut erat scientiæ subdolas Bernaldi machinationes aperte ac manifeste jam comperiens, eis hujusmodi dedisse perhibetur responsum, quod si Regiæ placeret dignitati Cancellariam quam Bernaldo tenendam commisserat reciperet, & de ea quod competens & honestum videretur juxta consilium & velle suum postea ordinaret. Rex vero videns Archiepiscopum constantiæ ac rationis tramitem persequenter, se ad eum ire ad Claustrum S. Zoyli ipso die promisit, Bernaldum ad satisfactionem & ad ejus amorem & servitium ducturum. Constituto igitur die Rex Comitibus ac Principibus suis gloriose comitatus ad Archiepiscopum sicut prædixerat venit, & eum benigne ac reverenter ad rationem posuit, utpote cognoscere diligenter affectans, unde quod inter eundem Archiepiscopum & Bernaldum

Anno discordia seminarium esse videbatur , evenerat : ipse enim
 1154 ordine consideratis quæ ab ipsa pueritia erga Bernaldum
 Archiepiscopus exhibuerat , & quæ pro ejus amore sustu-
 lerat , non modicum mirabatur , unde inter eos hujuscemo-
 di dissensio tam inopine subrepserat .

3 Cui Archiepiscopus ipsum rei ordinem quo prædic-
 ta dissensio oriretur seriatim aperire volens , quædam sibi
 de Bernaldo non auribus percipienda , nedum credenda ,
 esse dicta monstravit : quæ cum dulciter & sine scandaliza-
 zatione experiri & eum ab errore ad viam salutis , & emen-
 dationis reducere vellet , nullum tam utilem & sine offen-
 sa experientia & emendationis modum eligere arbitratus
 est , quod data in ejus manu Cancellaria ad Ecclesiam suam
 reversus Deo ejusque glorioso Apostolo devota mente famu-
 laretur . Enimvero cum Rex Archiepiscopum tam juste ac
 rationabiliter loquutum fuisse cognovit , Bernaldum seor-
 sum duxit , & eum , ut Rex postea confessus est , talibus
 fertur verbis convenisse : Quanto dilectionis vinculo Ar-
 chiepiscopus te amplexus fuerit , quanto dudum amore
 educaverit , & quæ etiam erga te exhibuerit , & quæ pro
 te hucusque toleraverit , nullus Hispaniarum angulus igno-
 rat : quapropter justum & consequens est te ei semper hu-
 militer obedire , & ab ejus servitio & fidelitate numquam
 occasione aliqua velle animum removere . Eja igitur ad
 prædictorum memoriam animum revocans , redi ad integrum
 & ad servitium & voluntatem ejus exequendam , humilem
 & obedientem ubicumque potueris te præsenta : ego enim
 quod tanto & tam honesto viro liberaliter contuli , sine
 causa auferre , & te contra eum nullo modo valeo manu-
 tenere . Bernalus undique se rationabiliter esse viustum ,
 & quod pectore versabat multo aliter quam putaverat eve-
 nire cognoscens , cum Rege ad Concilium unde exierat ;
 non modicum tristis reversus est , & Dñm. suum Compos-
 tel-

stellanum Archiepiscopum in præsentia Regis ejusque Co-
mitum & Baronum , quindecim quoque Ecclesiæ B. Jacobi
Canonicorum , qui ibi aderant , illius honoris Cancellariæ
scil. jure protinus investivit. Deinde Archiepiscopus sic
juste & honorabiliter investitus , communicato fratrum
suorum consilio eidem Bernaldo prærogativam illam , Can-
cellariam videlicet , ad tempus commisit , & sic controversiæ
illius varietati pro velle suo finem imposuit.

De eodem.

4 **I**TA igitur de inimicis victoria & Regis gratia
habita Doñs. Didacus Compostellanus Archie-
piscopus ad propria honestissime reversus est , Bernaldo
& multis aliis suæ Ecclesiæ personis pulchre & alacriter
secum redeuntibus , Rex interim sicut jam consilio suorum
Baronum disposuerat , cum magno & innumerabili comi-
tratu Principum , militum quoque , & peditum exercitu ,
super Saracenos in expeditionem iter suum imperialiter
direxit : qui deinde per singula reminiscens quæ Bernaldus
contra Dñm. suum egisset , quibusdam ejusdem Bernaldi
inimicis suggestibus , pro justo & sibi nimis utili Bernal-
dum esse capiendum censuit ; partim quia contra Dñm.
suum graviter erraverat & superbierat , ut sui erroris &
superbiæ pretium cognosceret ; partim ut eum ab omni
quod videbatur habere totaliter expoliaret : quod ad effec-
tum ductum iri quamtotius optans , Archiepiscopo quem-
dam suum Principem & Potestatem Fernandum Joannidem
statim præmisit , ut Bernaldum sine dilatione capi , & om-
nem ejus pecuniam sibi præsentari faceret , prius tamen pro
parte Ecclesiæ Honesti Castello , & omnibus B. Jacobi ho-
noribus , quos ipse habebat , cum sua integritate in manu
Dñi Archiepiscopi deditis. Huic etiam addidit , quod si
quod inde Archiepiscopo contrarium vel incommodum

Anno unquam accidēret , ipse sufferret , & hujus rei quam fieri
 1134 mandabat actor & concessor semper existeret ; timens ne
 hac occasione inventa quod fieri jussérat , Archiepiscopus
 facere negligeret. Quod cum Archiepiscopo ostensum fui-
 set , moleste tulit , & illud se esse facturum omnino nega-
 vit. Rex autem videns quod fieri præceperat in nullo com-
 pletum fuisse , tres nuntios singulis vicibus succedenter ad
 Archiepiscopum misit , id ipsum quod prior dixerat &
 affirmaverat jam acrius & magis efficaciter dicentes & affir-
 mantes : quod licet audivisset & de eorum relatione jussum
 & velle Regis sibi patente innotuisset ; tamen nihilominus
 quod pro priori missō fecerat Bernaldo , fecisse ostensus est.
 Non post longum denique temporis , Rex videns quod fieri
 mandaverat nequaquam factum fuisse , nimia consumptus ira,
 ad Archiepiscopum iterum legatum , non longe post quos
 miserat , quintum remisit , jam non solummodo præci-
 piens , sed ei terribiliter quod subsequitur minans , hoc
 scilicet , quod nisi Bernaldum eo modo quo per Nuntios
 suos quinquies ei jam insinuaverat , captum in custodia po-
 neret , omnem ejusdem Bernaldi pecuniam usque ad novis-
 sum quadrantem ex suo ipse persolveret , & aliud fors-
 tam pejus incurrere non dubitaret. Ut autem Archiepisco-
 pus sibi & suæ Ecclesiæ magnum & sine remedio periculum
 & derrementum cognovit imminere , nisi regiam protinus
 exequieretur voluntatem , tristis tandem & nimis invitus
 Bernaldum & cum eo Decanum ejus consanguineuni capi,
 & eos captos honorifice & reverenter fecit custodiri. No-
 tandem tamen Decanum non alia de causa captum fuisse ,
 licet latenter & in quibusdam manifeste multoties contra
 Dñm suum egisset ; nisi quod eo tempore Civitas quæ ali-
 quantulum turbata erat , ejus consilio & machinatione ma-
 gis turbaretur , & contra Dñm Archiepiscopum impetuose
 commoveretur. Postquam enim contra se nullum civium

impetum de eorum captione ortum fuisse comperit, Deca- Anno
num protinus solvit, & eum honore & omnibus suis rebus ¹¹³⁴
integre & laudabiliter investivit.

Itein de eodem.

5 **I**n terea non multis evolutis diebus Doñm. Guido-
nem Romanæ Sedis Cardinalem & Legatum ac-
cidit Compostellam venisse, & Archiepiscopum cum mag-
na indignatione ad rationem posuisse, utpote scire volens
cur tam iniquum & tam periculosum genus culpæ fieri
permiserat, præsertim cum forma & exemplum alii esse
debuerat. Cui Archiepiscopus hujus culpæ sicut erat ex-
pers, libera respondens fronte, id facti cujus à Cardinali
arguebatur, non suo sed Regis consilio & instinctu, sicut
supradictum est, factum fuisse, & à nullo nisi ab eo em-
mendari posse in præsentia Cardinalis coram omnibus affir-
mavit. Denique utriusque partis sermonibus inter se colla-
tis ad Regem se iturum promisit, & cum eo pro posse la-
borare ut Bernaldus à captione solveretur: quod cum Regi
dixisset, & eum ut Bernaldum solvi mandaret multis pre-
cibus rogavisset, Rex multum iratus jussit Bernaldum in
manu Munonis Vallibriensis Episcopi illico tradi, & fide-
liter custodiri, affirmans nec per Archiepiscopum, nec per
Cardinalem, nec per aliquem alium nisi per se ipsum um-
quam solutum iri: ipse enim turpe & dishonestum putabat
rogatu & precibus alterius illum esse solvendum, nisi sola
sui gratia qui eum capi juss erat: ubi autem jussum & velle
Regis ita sicut ipse præceperat factum fuit, non longe post
à præfato Cardinali *Legione Concilium* celebratum est, &
in eo judicatum quatenus Dñs: Archiepiscopus Bernaldum
omnibus quæ in captione amisserat investiret, & sic investi-
tum pro Canonic & Clerico suo juste & canonice in Ec-
clesia sua judicaret: quod simul ac velut judicatum & lau-
datum fuerat, Archiepiscopus ad plenum complevisset,

Anno licet omnem Bernaldi pecuniam, quæ ei ablata fuerat,
1134 Rex callide & ingeniose habuisset, tamen sicut pius & misericors pater Bernaldum sibi reconciliavit, & omnibus illis quibus secundum præceptum Cardinalis & ejus Concilii investiri debuit, eum fideliter ac inreprehensibiliter integravit. Hujus denique rei sic fine habito omnis controversia varietas, omnisque discordia atque contentio quæ inter eos fuerat, ut supradictum est, ita sedata atque sopita est, ut etiam ipse Bernaldus nullum post Deum patrem ac Dñm. sibi cognosceret, & affirmaret, nisi Dominum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, utpote ad memoriam reducens omnia quæ sibi à pueritia Archiepiscopus exhibuerat beneficia.

Carta contramutationis. Cap. 40.

EGO Fernandus Comes filius Comitis Domni Petri Froylazi, & Domnæ Urracæ Froylazi, (1) & omnis vox mea vobis Domno Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Clericis & Canonicis ejusdem Ecclesiæ facio scripturam commutationis & textum firmitatis & cambiacionis de mea portione Ecclesiæ S. Mariæ de Transmonte, etiam & de alia portione S. Pelagii de Lenes unde jam habetis aliam portionem de sorore mea Enxemena Petrizi, quam pro remedio animæ suæ B. Jacobo Apostolo dedit, quam siquidem prædictam nostram octavam cum omnibus adjunctionibus earum ubicumque invenire potueritis per omnes suos antiquos terminos, & cum omni creatione in Transmonte, & in Amaea, & in Valeyron, & in terra de Nogia, & in Navaria, & in Pustomarchos, & de Sto. Jacobo usque ad mare, quam habeo de successione matris meæ Doñæ Urracæ, & de avo meo Comite Doño. Froyla Arias;

(1) Prima uxor Comitis Petri de Trava.

Arias, & de atavo meo Arias Tedonzi, & divisi cum Anno
fratribus meis Veremudo Petrici, & Comitisa Domna¹¹³⁴
Lupa, & cum sobrino meo Sancio Sanchizi, qui accepe-
runt suas portiones, & divisiones in aliis terris, & ego
solus accepi totam istam; & modo coram omni concilio
præsentibus illis concambio vobiscum & contramuto ab
omni integritate pro Villa vestra propria & hereditate vo-
cata S. Eolalia de *Lubre*, & S. Tyrso, & S. Marina, &
S. Petro de Cerauales cum omnibus adjunctionibus & ap-
penditiis suis, præter L. homines villanos utriusque sexus
quos mihi retineo ad populandum illam meam Villam *Sa-*
vardes. Ab hac præsenti die & deinceps habeatis, possi-
deatis & omne velle vestrum de his omnibus quæ vobis do
faciatis vos & omnes successores vestri in perpetuum. Si
quis autem, quod fieri minime credo, contra hanc scriptu-
ram commutationis & textum concambiationis ad irrumpen-
dum venerit, vel venero, quisquis fuerit, pariat vel pa-
riam vobis Archiepiscopo Domno Didaco & Clericis ac
Canonicis ejusdem Ecclesiæ vel voci vestræ eamdem heredi-
tatem & creationem duplatam vel triplatam, & sit excom-
municatus, & maledictus, & exolvat vobis vel voci vestræ
X. auri talenta, & hoc meum factum semper sit firmum.
Facta cartula commutationis III. Nonas Octobris Era
I. C. LXXII. # Ego Fernandus Comes, quod sponte do &
contramuto & concambio, proprio robore confirmo. Co-
mes Domnus Munio Pelaizi conf. Comitisa Dña Lupa
Petrici conf. Veremundus Petrici conf. Sancius Sanchizi
conf. Urraca Petrici conf. Comitisa Dña Geloyra Petrici
conf. Ilduara Petrici conf. Abbas Deñs. Suarius de Cinis
conf. Abbas Doñs. Martinus de Moyrame conf. Petrus
Gutierrici conf. Jeannes Gutierrici conf. Froila Atanici
conf. Sarracenus Munizi conf. Arias Murizi conf. Gunsa-
lus Menindici conf. Rudericus Abbas Monasterii de Ante-

*
Anno
1134

al-

Anno altaris conf. Petrus Abbas Monasterii S. Martini conf.
 1134 Joannes Abbas Monasterii S. Petri de Foris conf. Petrus
 Abbas de Monsontio conf. Veremundus Vallibriensis Ar-
 chidiaconus conf. Gunsalus Prior de Nemenio conf. Alois-
 tus Abbas de Villar Romazi conf.

*Hoc est placitum super Scripturas & Culmelos S. Mariae
 de Transmonte.*

ERA M. C. LXXII. & quot XV. Kal. Nov.
Ego Comes Fernandus Petrici cum filiis &
 filiabus meis , & omnis vox mea vobis Domno Didaco Dei
 gratia S. Jacobi Archiepiscopo & Clericis ejusdem Eccle-
 siæ , vel voci vestræ , facio pactum & placitum firmissimum
 super scripturas & culmelos de S. Maria de *Transmonte* &
 de S. Pelagio de *Lenes* , etiam & de nostra creatione ibi in
Transmonte , & in *Amaea* , & in *Valeyron* , & in S. Chris-
 tina de *Noya* , & de *Pistomarchos* , & de S. Jacobo usque
 ad mare quæ mihi evenerunt in divisione , partitioneque
 inter meos fratres & sorores , quos vobiscum contramutavi
 & concambiavi pro hereditate & Ecclesiis & creatione de
Lubre præter L. Villanos quos mihi reservo ad populandum
 meam Villam de *Savardes* , unde damus vobis illas
 Scripturas quas habemus , & desuper facio hoc placitum ,
 ut si magis invenire potuero dem vobis fideliter , & si in-
 venire non potuero , & in aliquo tempore inventæ fuerint ;
 aut vobis dentur , aut invalidæ contra vos habeantur &
 sine robore consistant : quod si mentiosus fuero & placi-
 tum non complevero , pariam vobis vel voci vestræ quod
 in contentione misero duplatum , & desuper X. talenta
 auri : hoc scriptum semper sit firmum. Ego Comes Fer-
 nandus & omnis vox mea hoc meum factum conf. Petrus
 Gutierrizi conf. Sancius Sanchizi conf. Comes Munius
 conf. Comitis Doña Lupa Petrici conf. Veremodus

Pe-

De Petro Infantione.

3 **J**Uxta idem igitur tempus Dñs. Compostellanus quandam portionem Ecclesiæ S. Mariae de **Transmonte** videlicet de duabus partibus quartæ VI. integræ ad Dei & suæ Ecclesiæ honorem à Petro Infanzone tunc temporis ituro Jerosolymam provide & sagaciter impetravit, & pro confirmanda testamenti donatione III. marcas puri argenti ei in robore charitative & alacriter concedit, sub Era M. C. LXXII. * 2. qt. VIII. Kal. Decembris. *

Anno

1134

De morte Bernaldi. Cap. 41.

Pacificato itaque Compostellano Archiepiscopo cum Bernaldo, & finitis inter se universis culparum odiis post omnia quæ Bernaldo fuerant, sicut paulo jam superius memoravimus, juri suo restituta & fideliter integrata, statim ipse Campanias inauspicato intravit partes, & fiat superbiæ sicut prius tumens Dñm. Compostellanum omnibus modis occulte iterum adversabatur & impugnabat: sed tamen omnia quæ Bernaldus de Archiepiscopi odio ferebat, proculdubio omnes falsa & non vera esse aestimabant: cumque celeri cursu Burgos venisset, adhuc erga Archiepiscopum corde turbatus, in eadem Civitate divino interveniente judicio, proli dolor! mortis debitum persolvit.

Dñs. Compostellanus tunc temporis misit Nuntios suos Romam; & has literas Dño. Compostellano inde detulerunt. *Cap. 42.*

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilis fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Quia filius pius matris sue in necessitate possit obliuisci non debet, mirari nos non destiti-

Bbbb

ti-

Anno timus quoniam t. into tempore S. R. E. ministrare solatia dis-
 1134 tulisti. Verumtamen quoniam diversis occupationibus inreti-
 tum te fuisse accepimus, quod non voluntate, sed necessitate
 factum est, ex Apostolica mansuetudine indulgemus: credi-
 mus enim quoniam tantus est fervor tuæ dulcedinis, ut si
 tempus & facultas tibi suppetoret, profecto nihil deesset Ro-
 manæ Ecclesie quod tua liberalitas non suppleret. Affectum
 ergo tuæ charitatis propensius attentes pro exeniis à devo-
 tione tua nobis transmissis grates referimus: magis etenim
 voluntatem quam facultatem attentes, prædecessorum nos-
 trorum inherendo vestigiis personam tuam vera in Christo
 charitate diligimus, & volumus honorare, & si qua forte
 emerserint, quoniam mundus in maligno positus est, & ho-
 mines pravi sunt qui honori B. Jacobi vel personæ tuae con-
 traire nitantur, nos profecto parati sumus & quæ tibi ad-
 versantur Apostolica auctoritate repellere, & eos qui eundem
 locum B. Jacobi diligunt affectione paterna fovere. Tua ita-
 que interest, ita in B. Petri servitio & amore persistere, ita
 te devotum & humilem B. Petri filium in omnibus exhibere,
 ut magis ac magis in tuis opportunitatibus exaudiri à Sede
 Apostolica & honorari merearis. Dat. Piss.

Hæ sunt literæ Salmanticensis electi ad Dñm. Compostellæ
 Cap. 43.

REverendissimo Dño suo Didaco Compostellano Ar-
 chiepiscopo, Berengarius Archidiaconus & Impe-
 ratoris Cancellarius, salutem & obedientiam. Notum sit
 paternitati vestræ, me à Salmanticensi Clero & Populo ho-
 norabiliter suscepsum, & juste canoniceque electum fuisse
 præsente Archiepiscopo Toletano cum duobus Episcopis
 Segoviensi scilicet ac Scemorensi, quos mecum Imperator
 illuc misserat. Restat igitur ut die certo ad vos veniam or-
 dinandus & consecrandus, aut si forte negotio aliquo exi-
 gen-

gente ad partes nostras appropinquaveritis , literis vestris
mihi notificare curetis. Valete.

Anno
1134

*Hæ sunt literæ Cleri & Populi Salmanticensis Ecclesiæ ad
Compostellanum destinatae.*

2 **R** Everendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo Clerici Salmantenses & populus salutem. Ne vestram lateat quod modo fecimus prudentiam , vobis notificare rectum esse duximus , nos Doñm. Berengarium , Archidiaconum & Imperatoris Cancellarium , elegisse juste & canonice , quem nobis Imperator misit cum Toletano Archiepiscopo & duobus Episcopis , Segoviensi scilicet & Scemorensi. Istud autem idcirco fecimus quoniam ille Petrus in electione sua minime confidere ausus defecit ; eum denique Ecclesiæ regendæ inutillem prorsus esse cognovimus : in cuius quoque Berengarii justam electionem jam pridem omnes concordes fuimus , & Legione ipsum Imperatori , Cardinali , Toletano Archiepiscopo petivimus , quem concessum nobis illi tradiderunt. Sed quod Comitis Petri Lupi timore tunc ausi non fuimus , modo miserante divina pietate perfecimus. Hunc igitur vestræ mittimus paternitati , quatenus ipsum benigne suscipiendo ordinetis & consecretis. Valete.

Literæ Toletani ad Compostellanum.

3 **R** Everendo utinam propitio , R. Primas Hispaniarum Toletanæ Sedis Archiepiscopus , cum Coepiscopis P. Segoviensi , & B. Zamorensi , Doño. Didaco Compostellano Metropolitæ salutem & dilectionem. Quid actum sit in vestra Salmantensi Ecclesia sub testimonio & præsentia nostri , & qualiter post suam tam longam miserabilem viduitatem , eam visitavit oriens ex alto , rectum esse duximus vestræ dilectioni significari : quippe cum
Bbbb 2
yes-

Anno 134 vestræ specialis suffraganæ tam necessario proventui spe-
 ciali vos oporteat congratulari : scitote itaque quia nulla
 interpretatione verborum satis vobis exprimere possumus in
 quanta calamitate, sub qua gemebunda oppressione inveni-
 mus illam vestram Ecclesiam cum venissemus ad eam dele-
 gati ab Imperatore , qui auditis tot & tantis incommodita-
 tibus illius Ecclesiae misit nos ad urbem cum electo Beren-
 gatio quem ipsi Salmanticenses elegerant in urbe Legionensi
 per electos Nuntios , scilicet per Archidiaconem,
 per Priorem , & Archiscolam , & cum consensu Imperato-
 ris , & cum assensu G. * Romani Legati. Suscepto illo à
Guido-
sis.
 me cuius Archidiaconus erat , adduximus electum ad ur-
 bem : suscepserunt eum honorifice prædicti electores , &
 totum Salmanticense Concilium cum hymno Ambrosiano
 perducentes eum ad altare , excepto quodam homine abso-
 lute simplici , tali , qualem modo vobis exponere non qua-
 rimus , & exceptis quibusdam perpaucis complicibus illius ,
 qui eum sub umbra & imagine cujusdam pervasoriæ & fa-
 crilegæ electionis incathedralaverant , ut sub tali occasione
 bona & patrimonium Ecclesiae possiderent : sed Deo gra-
 tias prævaluit major & senior numerus , ne dicamus pars ,
 quia si affuissetis , quod nos maxime optaremus , totam
 Civitatem integraliter concordare videretis. Insuper quam-
 vis cognovissemus illam laicalem & imaginariam electionem
 omnino umbram esse & falsitatem , tamen ut satisfaceremus
 intrusoribus laicis , & absolute simplici intrusso præsenta-
 vimus ei judicium in vestra vel in Romana Curia. Cum-
 que ipse in priori conventu respondisset se ad audientiam
 egressurum , qui per annum & eo amplius se occultaverat ,
 ad ultimum tamen penitus defecit. Quod cum vidissent
 Clerus & cives illo reprobato suscepserunt istum quem ele-
 gerant , unde nos qui rem totam ex toto cognovimus , ves-
 træ consulimus dilectioni , ut istum suscipiatis & quæ no-
 bis

bis incumbit necessitas, ordinetis & consecretis. Valete. Anne
Sigilo Scemorensis signavimus has literas, quia non ha-¹¹³⁵
bebamus ibi nostrum.

Literæ Imperatoris ad Archiepiscopum destinatae.

¶ **A.** Dei gratia Hispaniarum Imperator, Venerabilis patri Doño. Didaco Compostellano Archiepiscopo sic occupatione detineri Martbę, ut possit orationi vacare Marię. Auditis sapissime Salmanticensis Ecclesie, & diuturnam oppressionem & calamitosam proprii pastoris viduationem, quod non aliorum quam mea ac vestra certum est contigisse negligentia. Concilio enim Legionensi Cleri Salmanticensis & populi elegantiores aliorum consensu Domnum Berengarium Archidiaconum, Ecclesie sue rectorem mihi, Cardinali, & Toletano Archiepiscopo obnixe petiverunt: quem nos ipsis libenti animo concessimus: quia vero plenaria res tunc efficaciam non habuit, impediente Comite P. Lupo, tandem miserandum illius Ecclesie quam pater meus edificaverat clamorem perferre amplius minime valens, predictum Berengarium familiarem, ut noftis, & Cancellarium meum Salmanticam misi, virum honestum ac discretum, cuius quoque reformata & regenda Ecclesie ut ex ipsis indole perpendi poterat, utilem: Eum igitur à Salmanticibus juste & canonice electum vestre mitto discretioni ordinandum & consecrandum. Vos autem quis & à quo mittatur considerando, ipsum benigne & honorabiliter suscipiatis, & honorabilius remittatis, quoniam eum in collegio vestro manere modicum gaudere non debetis.

Hæc sunt nomina Episcoporum subscripta qui in ejus consecratione in Ecclesia B. Jacobi tunc temporis interfuerunt cum Dño. Didaco Archiepiscopo, G. Lucensis, P. Tudensis, Ennecone Abilensis, B. Cemogensis.

Anno

1135 Hoc est juramentum quod ipse fecit super Altare B. Jacobi.

5 E GO Berengarius, Sanctæ Salmanticensis Ecclesiæ nunc ordinandus Episcopus, subjectiōnem & reverentiam & obedientiam à SS. Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ B. Jacobi rectoribusque ejus in præsentia Dñi Archiepiscopi D. perpetuo me exhibitum promitto, & super sanctum Altare propria manu confirmo.

De tabula retro Altaris facta. Cap. 44.

D Ominus Compostellanus honorem suæ Ecclesiæ summa intentione augere & decorare tam in prosperitate quam in adversitate volens, quamdam retro Altaris B. Jacobi tabulam pretiosam & optime antiquitatibus laboratam, cuius opus materiam superabat, sicut alia multa ornamenta prius eidem Ecclesiæ contulerat, eodem tempore mirabiliter incœpit, & multo mirabilius consummavit.

Literæ Roma destinatæ Compostellano Archiepiscopo.

Cap. 45.

I Nnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Noverit tua dilectio quia & personam tuam fraterna charitate diligimus, & tuis petitionibus cum honore Ecclesiæ benigne volumus impetriri assensum. Verum sciendum est, quia sicut Sedes Apostolica aliis Ecclesiis sua jura non querit auferre, ita etiam quæ sua suar non debet amittere: quia ergo Sacris Canonibus continetur, ut à proprio Metropolitano quisque suffraganeus consecretur, æquum esse cognoscitur, si hoc ipsum in persona Legionensis electi suo ordine conservetur: præsertim cum frater noster R. Toletanus Archiepiscopus pro eo quod Ariam Legionensem Episcopum absque mandato S. R. Ecclesiæ, cuius erat suffra-

ganeus, consecrare præsumpsit, fuerit ab Episcopali suspen- Auno
sus officio: & idem consecratus pro eadem offensa in manu ^{1135.}
nostra Episcopatum per insignia pontificalia refutaverit.
Æquanimiter ergo ferat tua fraternitas, si hujusmodi diffi-
cultatibus jus B. Petri minuendo materiam ministrare non
volumus. De cetero filium nostrum P. Fulconem Ecclesiæ tuæ
Capellatum, qui pro tuo honore atque servitio in Romana
Ecclesia sæpius laboravit, tibique walde fidelis & devotus
existit, tua benignitas attentius habeat commendatum: cuius
rei experimentum in hoc ad presens volumus comprobare,
ut videlicet ea quæ de redditibus Capellaniæ sua sibi sunt à
fratribus imminuta, sicut per te & ipsos ei dicitur esse pro-
missum, ipsi absque majori dilatione equa recompensatione
restitui facias; nos autem de his quæ eidem contulisti devo-
tioni tuæ grates referimus, & ut cœptam erga eum benivo-
lentiam lato & meliori fine perficias pariter deprecamur. Da-
tum Pisis VI. Kal. Januarii. *

*

Die 27

Decemb

An.

Literas Cardinalis Roma Compostellano Arch. destinatas.

G * Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Diaconus, ^{1135.} **A.** Apostolicæ Sedis legatus, venerabili fratri & ami- ^{* Gui-}
co Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem. Quam ^{do.}
frequenter & quam devote P. Fulco Ecclesiæ B. Jacobi Ca-
pellanus sicut bonus & utilis filius pro tuo servitio labo-
raverit, & nos aperte cognoscimus, & tu per exhibitionem
operis potuisti plenius experiri. Quia igitur ratio postulat,
ut qui gratum alicui impendit obsequium, dignum ab eo
percipiat beneficium, dilectionem tuam rogamus, quatenus eundem P. quia (cetera desiderantur.)

De conspiratione facta. Cap. 46.

I Nter cetera incommoda, sive adversa, quæ in suis pas-
toribus Deo jugiter servientibus Compostellana pertulit Ecclesia, D. venerabilis memoriarum divina clementia

Ar-

Anno

1136

Anno 3136 Archiepiscopus moribus decoratus , necnon literis ornatus , sustinuit plurima , & maxime à XXX. anno sui Archiepiscopatus , & supra , quando omnia membra sua exhibebat Deo justitiae arma. Unde quidam Philosophus : Qui studiis improborum vivere conantur dissimiles , vix in mundo valent esse quieti & felices. Hic itaque Ecclesiam suam adeo feliciter decoravit , & moribus instruxit , ut quanto luna stellis lucidior existit , tanto eam , præter Romanam universæ Ecclesiæ in terra peregrinantis Dñam. & præter alias huic consimiles , in cunctis Dei gratia clarissime exaltavit ; necnon etiam Canonicos quos sine bona morigeratione & omni sale sapientiæ conditos invenit , incultas eorum mentes imbre doctrinæ rigavit , & quosdam sibi acquiescentes doctrina & operatione conspicuos divina clementia reddidit. Hæc autem incommoda sive adversa prædicto Archiepiscopo illata idcirco memoriæ & literis mandavit , ut quoniam perire fragili poterant memoria , vivaci conserventur litera , & successores folcite sibi caveant ; quia secundum Gregorium , minus feriunt jacula quæ ante sunt prævisa.

2 Non manet ambiguum, immo plerisque declaratum , eo quod quidam Canonicorum simili zelo seducti Patriarcharum contra fratrem suum , velut contra Christum , prædictum egregium Archipresulem Dñm. eorum & patrem spiritualem deponere nulla exigente ratione machinati sunt. Hi autem non de quibuslibet Canonicorum fuerunt , verum hi præcipue quos pater venerandæ memoriæ pro filiis adoptaverat , & adeo honoribus ac dignitatibus provexerat , quod in prosperitate temporali nemo eis sui ordinis in Hispania æquipollebat. De his proculdubio credebatur , quod nulla umquam adesset status humani mutabilitas , nulla temporis licet prolixii adesset diuturnitas , per quam memoria eorum ejus excideret benignitas ; sed velut una ovis morbi-

bida contaminat gregem , sic pravi consiliis & nefandis anno
 minorum Canonicorum fere corrumpunt societatem: & quoniam hæc qua sub lingua dolose volvebant, satagere & per-
 sicere non poterant , allicientes blandis & fraudulentis ver-
 bis magnam partem civium , more sirenū, *adversus Dñm.*
& Christum ritu judæorum & gentium in unum convene-
 runt , ut quod ii majores consilio disposuerant , cives ef-
 fectu consummarent. Et sicut in Christi Jesu proditione
 Sacerdotes , & Judæi consilio præcesserunt , & post gentes
 consilium consummaverunt ; quia Pharisei gladio linguae
 Dñm. hora tertia crucifixerunt , & gentes opere hora VI:
 sic illi majores muneribus & consilio præcesserunt , & ci-
 ves factō peregerunt , quod postea rei probavit exitus , si-
 cut seriatim dicetur in sequentibus. Tunc pristina jura , &
 rectas institutiones subvertentes , legesque voluntarias urbi
 imponentes , quemdam civitatis Villicum admonuerunt , ut
 quod suum erat , & justo judicio datum , non acciperet,
 nisi illi communi consilio decrevissent , & in unoquoque
 die Veneris ad Ecclesiam , auctarium pulrorum (1) anti-
 quitus vocitamat , armata manu eentes cum diversis telo-
 rum generibus reos innoxios censentes vivificabant , & col-
 la innocentium premebant. Hoc autem ideo faciebant ,
 quoniam sic juramento concatenati erant , ut non solum ca-
 pitalem sententiam Villicum subire fecissent , verum etiam
 Dñm. & patrem reverendum secundum conspirationem ad-
 versus eum factam unanimiter lapidarent. Post hæc juramen-
 tum in platea palatii invitum & omnibus modis resisten-
 tem dedere coegerunt , ut decreta sua & voluntarias eo-
 rum leges non frangeret , & in tempore suo manenda fir-
 maret , data conditione ut si cives jura & omnia sibi perti-
 nentia violenter retinerent , bina vel terna advocatione Ar-

Cccc

chie-

(1) Vide pag. 42. & Timo p̄sec. pag. 224.

Anno chiepiscopi in concilio facta , nisi se emendant , perjurium & corporis damnum incurrerent , & omnia quæ eum decebant Villicus ejus sine eorum advocatione exigeret ; & è converso , si summus Pontifex juramentum scriptum non servaret , & quæ eorum essent retineret , vinculis perjurii non careret . Summus autem Pontifex juramentum omnimodo custodiens à perjurio extitit immunis ; & illi perjurii sunt conligati vinculis , queniam non pluribus decursis temporibus sua jura ac debita deinceps sicut prius retinuerunt , & Sacramentum juramenti datum fregerunt , & sic inde terius exigentibus meritis juste inciderunt , sicut dicit scrip tura : *Qui in fôrribus est , fôrribus adhuc* , quos pater clementissimus , ut decet bonum pastorem , lucris animarum inhiantem decies ac vigesies in Concilio advocavit , atque ad rationem posuit , ut tanti juramenti memores essent , & sua ei sicut juraverant non denegarent : ipsi autem non tantummodo sua retinuerunt , verum etiam juramentum frangentes difficillime peccaverunt . Quid plura ? Archiepisco pali nomine signatus erat , sed honore alienus manebat .

3 His demum peractis celeriter ad Imperatorem eun tes occulte cum eo colloquium habuerunt ; & , quod horrendum est cogitatione , nedum admirandum actione , im mensa munera , scil . tres mille marcas argenti Imperatori fraudulenter voverunt , ut pater illustrissimus & multorum indigentium baculus , honorem amitteret , & perpetuo exilio relegaretur . Quo auditio Imperator succensus plurimo auri , argentique metallo , arcessitis Optimatibus , & Curiæ suæ Comitibus , de ejus abjectione & honoris privatione qualiter & quo modo , & quibus auxiliis eum expellere posset , diu solicite tractavit . Tunc Comites & Episcopi præsentes Imperatori consuluerunt , ut pro Cardinale , scil . *Guidone* nomine , legato Romanæ Ecclesiæ , quem jam be-

bene noverat , & nondum biennio transacto (1) Hispaniam visitaverat , & cui non erat cordi in partes Hispaniae per decem annorum decursum venire , sine mora , & remota omni occasione dirigeret. His peractis Cardinalis Apostolico sugerente jussu Imperatoris veniens occidentalem Ecclesiam visitavit , quem Imperator in Curia sua honeste suscepit , & de honoris expoliatione & fraudulentia Archiepiscopi depositione convocatis Curiæ suæ familiaribus sedule tractavit , & noctibus atque diebus longum consilium cum Cardinali duxit. Tunc Cardinalis perpendens intra se , hoc negotium fieri juste non posse nisi Apostolico præcipiente & faventibus majoribus Romanæ Curiæ , dixit quod in tantam & tam honestam personam non auderet manum mittere , quoniam nullam causam depositionis dignam adhuc invenerat : & licet inveniret , Papa ignorante sibi commissum non erat. Hoc audiens Imperator moleste sustulit , & cum Cardinale consiliatus fuit , ut quemdam suum Clericum facundum *Boso* nomine nuncupatum , Apostolico & suis notum Romam dirigeret , & circa consilium Papæ super hoc negotio faceret. Quo auditio Imperator licet eum piguit , sermoni ejus acquievit , & ut Cardinalis dixerat sic fieri conlaudavit. Interim Imperator Cardinali intimavit , ut donec Boso Roma rediret , universas Hispaniae Ecclesias peragraret , & Pastores regimen animarum tenentes ut interessent Concilio admoneret. Cujus consilio Cardinalis assensum præbuit , & Pontificatus atque Archiepiscopatus , necnon & Abbatias circumire cœpit , & post Compostellam cum magna pompa & longo ordine famulorum intravit : ibique XV. dierum spatio mansit , & Archiepiscopus fere-nissimæ memoriae dignus , & innumeris epulis . & regalibus ferculis eum humiliter & cum magna reverentia procuravit.

Cccc 2

Qui-

(1) Scil. anno 1134. ut cap. 39. num. 5. pater.

Anno 1136 Quidam autem Canonici spurcissimis cogitationibus pleni, & edaci labore perculsi, adeo auribus Cardinalis diu, noctuque super Archiepiscopo susurrabant, quod vix legatum Romanæ Ecclesiæ sumere cibum sinebant, & omnes amici Archiepiscopi stupebant, quid hæc tanta consilia tam diutina portendebant.

De violata Ecclesia. Cap. 47.

INterea abeunte Cardinali quidam laici consilio quorundam Canonicorum provocati, quos inter ceteros Canonicos dignitatibus & honoribus, ut prædictum est, adoraverat, & ut filios Kharissimos reputabat, qui jam confirmationem diu meditata aduersus Archiepiscopum fecerant, cum jam amplius pestiferum consilium à præfatis Canonicis exortum celare non posset, quod non sine magna preditione abominabiliter consiliati fuerunt, abominabilibus operibus eructaverunt, & posteris & successoribus nefandum exemplum reliquerunt, & in hereditatem Dei, scil. in Ecclesiam B. Jacobi, venerunt, & sicut dicit David templum Dei violando polluerunt, & qui deberent esse Ecclesiæ excubatores atque defensores, facti sunt ejus destrutores atque invasores. Quadam enim die dum præfatus pater gravatus ægritudine & senio, finito prandio sub quarto idus mensis Augusti in Era I C LXXIV. (1) in lecto secundum morem quiesceret, Villielmus Siginides, hujus preditionis maximus incitor, existimans quod dormiendo liberius eum ignorantem cum aliis nefardis suffocare posset, nec in civitate esset qui factæ conjurationi resisteret, coadunata epulonum & glutonum & ebriorum immanitate, & mag-

(1) Codices Eram habent MCLXXV. Anno 1137. Sed que præcedunt & sequuntur Ere facient I. CLXXIV. anno 1136. Concilium quippe eo anno à Cardinali indictum (cap. præc.) in eodem celebratum. De illo autem statim sermo cap. 49. Idem constat ex consecratione Epi. Cæsaraugustani in codem Concil. facta (anno 1136.)

magna civium parte , armata manu insimul cum omnibus aliis cum jaculis , fustibus , & gladiis , & innumeris telis Anno 1136. venit per medium Civitatis , & intravit in Ecclesiam fulminando, & lingua & manu terrendo. Quidam autem Canonorum ignorantes ad quid armata manu venirent , & ad quid faciendum anhelarent , perturbati tanto strepitu venientium , & impetu armatorum , quosdam eorum interrogaverunt , & respondentes dixerunt quoniam congregati fuerant ut Curiam Archiepiscopi violenter invaderent , & eum dormientem & suæ perniciei ignorantem lapidarent , & omnes sibi faventes in ore gladii perderent , & domos faventium funditus diruerent.

2 Tunc quidam repente veniens , illum à somno excitavit , & corpus suum esse dilacerandum & gladiis secundum ni evaderet , nuntiavit. At ille animadverteret illos carnafices , & sanguinem suum sitientes numquam lassisse , omnibusque modis eis profuisse , non tantummodo nuntianti credere noluit , verum etiam verbis redarguit. Iterum alter anhelando venit , & sermonem priori similcm narravit: quo dicto celeriter rediens januam post se claudi præcepit. Hunc redeuntem prædictus Villielmus magni doli commentator requissimus , ultra portam invenit , & crinibus ejus manus turpiter injiciens , caput Clerici ordinati gladio percussit , & vulneratus & percusus vix præ manibus sese cædentiū ad altare B. Jacobi aufugere potuit. Tunc ad januam palatii cum securibus & asciis , & ensibus & omni genere armorum accedentes , adeo impellendo & portam tundenido percuserunt , quod sudores ad instar fluminis manare cœperunt , nec ingredi unquam potuerunt : unde non aliter adversus venerandum patrem fremebant & dentibus stridabant , quam leones qui longam famem patientes in cavernis clausi , & ferreis vinculis colligati , visis animalibus ul-

lu-

Anno 1136 lulant, & carnibus animalium fauces replere desiderant. At ubi per inferiorem pallatii portam ingredi non potuerunt, per Ecclesiam B. Jacobi ascendentibus januas palatii superiores cum bipennis & ensibus fregerunt, & descendentes in domos soleratas, ita præ pondere & armatorum multitudine tremendo sonuerunt solia, ut sonant fulgura & maxima cœli tonitrua. Tunc quidam Canonicus superna clementia allatus, vir & reverendus, Archiepiscopum admonuit, ut fugam iniret, vel ad altare B. Jacobi Apostoli confugaret, alioquin à carnificibus & ebriosis in eodem die aceruum genus mortis subiret. Quo audito velociter exurgens & strepitus pedum superius ambulantium audiens, Canonico prædicto & aliis similia nuntiantibus, fidem adhibuit, & ut in lecto procumbebat tantummodo ejusdem Canonici capa coopertus, & in manibus duorum Canonorum fultus abire cœpit invitus.

3 Illi autem ignominiosi membra & esca diaboli facti, Archiepiscopum abeuntem, & fugientem per plateam viidentes omnes in soliis desuper stantes, unanimiter procerunt in eum lapides, & usque ad altaris B. Jacobi introitum inseguuti sunt senem venerandum cum densitate lapidum & multitudine saxonum: cum tanta siquidem crudelitate & feroci asperitate lapides & saxa post Archipræsum gloriosum à manibus sceleratorum volabant, quod lapides chori B. Jacobi collidentes & frangentes, in arenam redigebant, quorum nefandorum unus in scapulis religiosum patrem percusit, iētu cuius à manibus Canonorum se dearentium lacrymabiliter cecidit: quem celeriter plangendo elevantes ad altare B. Jacobi venerandum, ubi corpus ejus est reconditum gloriosum & mirificum ubique terrarum, Archiepiscopum detulerunt, eumque sub cimborio altaris ponentes, januas altaris firmiter clauerunt,

ibi-

ibique obsessus & clausus formidabat ; attamen in Dei misericordia sagaciter confidebat , quia non immemor illud Augustini in armariolo cordis reconderebat : Quidquid justis irrogatur ab iniquis , non est poena criminis , sed examen virtutis : nam bonus est liber , licet serviat ; malus est servus , licet voluntatem suam quandoque perficiat.

De rapina indumentorum.

4 **I**nter hæc agendo quidam proditorum in Cameram Archiepiscopi descenderunt , & indumenta sua , & Canonicorum cum eo manentium rapuerunt , & ceteri ad lapidandum Archiepiscopum sub altare B. Jacobi perrexerunt : hoc autem factum citius ita complentes & manibus plaudentes , cordeque latantes , ad portam altaris pervenerunt : postquam autem cum omnibus armis ante januas ferreas altaris cuncti congregati fuerunt , & invenerint portas obseratas & trabibus firmiter clausas , nullatenus ad altare ingredi potuerunt , furentes & dentibus stridentes , super opus ejusdem Ecclesiæ ascenderunt , ut quem inferius occidere non potuerunt , lapides superius emitendo in mortem præcipitarent ; qui cum sub altari obsessus maneret , quidam burgenses concordiam simulantes de proditione sua se dolere ostendentes , clementissimum patrem præmissis honestis Canonicis , qui cum eo in morte erant , ut ad portam veniret rogaverunt , ut colloquium de pacis tranquillitate & tanti belli sedatione cum eis haberet . Tunc Archiepiscopus interventu & consensu bonorum de morte sua dolentium ad portam veniens , colloquium cum eis habuit , & eos blando & mellifluo sermone rogavit , ut impetus proditorum & iras eorum quolibet modo mitigarent , & pacis concordiam penitus extorquerent . Archiepiscopus vero dum eos humiliter alloquereretur , quidam nefandorum dolose voluerunt cum occidere cum pugionibus , & telis inter ferrea ostia altaris : hoc Archiepiscopus

præ-

Anno
1136

Anno prævidens, inde celeriter redivit, & sub altari occultari
^{*136} voluit: queni videntes nefandi redeuntem superius in opere
 stantes post eum lapides emiserunt, & auriculam veneran-
 di senis percusserunt. Hoc peracto refugium ad altare petiit,
 & inter pannos altaris, necnon ejus aræ plangendo & flen-
 do, & amaros singultos emitendo sese occultavit. Quo oc-
 cultato imbræ lapidum ex unaquaque parte super Archie-
 piscopum & altare, & in circuitu ejecerunt, & partem
 cimborii venerandi Apostoli & ejusdem aræ & indumenta
 altaris fregerunt. In tempore hiemis Euro flante & Borea co-
 mitante non densiores atque spissiores guttæ aquæ fundun-
 tur, quam super altare & sumnum Pontificem & cimbo-
 rium lapides fundebantur. Illi autem qui cum Archiepisco-
 po erant non habentes ubi latitarent & jactus & præcipitia
 lapidum ubi vitarent, ceterum corpus iætibus & verberi-
 bus exponebant, tantummodo capita occultabant. Num-
 quam pater piissimus in circuitu altaris requiem habere po-
 terat: ubique mors lapidum & saxorum aderat. Si quanta
 & cuncta vellem detegere, quanta fecerunt adversis Ar-
 chiepiscopum Villielmus proditor nefandus & multitudo
 perverorum, Deus est mihi testis, quod non esset major
 textus Psalmorum & Actuum Apostolorum. Quid aliud di-
 cain? Sola Dei clementia, cunctis propitia, eum per quof-
 dam Canonicos de proditione sua mœstificatos protexit, &
 à manibus inimicorum eripuit; & gloriosi Apostoli inter-
 cessio, cuius Ecclesiam à principio vitæ suæ dilexit, &
 pluribus modis competenter decoravit.

*De evasione Ecclesiae, quando Archiepiscopus evasit ab Eccle-
 sia. Cap. 48.*

INterea magna pars Civium, necnon etiam Canonico-
 rum, qui non consentierant consilio & actibus profa-
 norum, in Ecclesiam intraverunt, & unanimiter cum con-
 ju-

jugatis & viduis amarissime super persecutione egregii Anno
 pastoris flebant , & Deum flexis genibus plorantes , atque ¹¹³⁶
 pectora duriter percutientes rogabant , ut eorum mansue-
 tus pastor & orphanorum & viduarum mirificus consolator,
 à manibus adversus eum insurgentium eriperetur , & à tan-
 to impetu illæsus conservaretur : quibus consummatis , bel-
 lo & impetui lapidum in circuitu altaris B. Jacobi desu-
 per volantium semetipos deposito pavore opposuerunt , &
 carnificibus ejus sanguinem sitientibus lamentantes dixe-
 runt , quoniam hæc impietas super eos redundaret , & divi-
 na providentia in semine eorum ultionem tam corporalem ,
 quam spiritualem exerceret. Hoc enim dixerat Dñs per
 Prophetam : *Vindicabo peccata parentum in filios usque in*
tertiam & quartam generationem. Tunc coacti planctu &
 mœrore Canonicorum & Civium , de morte patris sui do-
 lentium , & mulierum ab intimo corde longa suspiria tra-
 hentium , & inviti & defessi , cessaverunt à jaētu lapidum;
 & de opere B. Jacobi descendentes , & singultus & clamo-
 res per diversas partes Ecclesiæ ab universis audientes , ab
 Ecclesia exierunt , & fatigati de persecutione venerandi se-
 nis quasi de victoria magni belli in domos suas redierunt ,
 dolentes quia semivivum , & non occisum & frustatim di-
 visum reliquerant , sicut apud se dolose disposuerant , læ-
 tantes & exultantes quia nemine resistente victoriam obti-
 nuerant , & pene desideria sua perficientes impune in præ-
 senti peccaverant , quod maxime ira Dei à Sanctis reputa-
 tur , sicut Augustinus testatur : *Nihil est infelicius felicita-*
te peccantium , qua nutritur poenalis impunitas , & velut
hostis roborat mala voluntas. Postquam autem carnifices
 dentibus stridentes à domo Dei recesserunt ; subito prædic-
 ti cives & eorum religiose conjuges cum quadam parte Ca-
 nonicorum ferreas portas altaris aperuerunt , & Archiepis-
 copum in Curiam suam honorifice deferentes , & Deum

Anno magnificantes collaudaverunt , qui suum custodem à morte
¹¹³⁶ conservaverat , & inter multitudinem lapidantium expira-
 re non permiserat.

De Concilio Burgis celebrato. Cap. 49.

IN qua siquidem Curia modico tempore à persequatio-
 ne requievit , quoniam tempus generalis Concilii ap-
 propinquabat : quo instante , quodam Collegio Canonicorum
 comitatus & omnibus majoribus suæ Ecclesiæ personis
 assumptis , honestius ceteris Hispaniæ Episcopis ad præfini-
 tum Concilium *Burgis* celebrandum , infirmus & à scelerosis
 in altare Sanctissimi Apostoli lapidatus tetendit , ut
 contumelias sibi turpissime factas Imperatori notificaret , &
 Legatus S. R. E. una cum ceteris Episcopis hos criminosos
 excommunicaret. In primo autem die Concilii quidam Ca-
 nonicorum exurgens & manu silentium indicens , super Villielmo & ceteris carnificibus Ecclesiæ S. Apostoli lapidato-
 ribus lacrymabiliter proclamationem fecit , qui Archiepiscopum
 senem reverendum , baculum Clericorum , & pau-
 perum plurimorum sustentatorem , circa corpus & altare
 gloriose Apostoli lapidaverant , & quosdam Canonicorum
 vulneraverant , & aram altaris pariter cum parte cimborii
 fregerant. Proclamatione autem facta Archiepiscopi , Pon-
 tifices & Abbates , & Clerici , & omnes Comites cum mi-
 litibus in Concilio præsentes , de tanto scelere illato tantæ
 personæ graviter condoluerunt , & sine mora velociter co-
 ram Imperatorem exurrexerunt , & una cum Legato Ro-
 manæ Ecclesiæ non tantum Villielmum hujus nequitiae prin-
 cipium , & turbam iniquorum , excommunicaverunt , ve-
 rum etiam quicumque eos pravis rationibus muniendo de-
 fenderent , aut cibum cum eis caperent , seu consortium
 haberent , vel in consulendo , vel quolibet modo adjuvan-
 do , nisi ad satisfactionem peccatorum prodeissent : insuper
 hoc edictum nullo modo frangendum inter se constituerunt ,
 ut

ut licet quandoque pœnitere vellent, nisi præveniente morte numquam ad satisfactionem recipere præsumerent, sed ut decebat audientiam Romanam cum literis Compostellani Archiepiscopi de tanto crimine postularent. Postquam autem prohibitionem elevatis manibus & ceteris *Amen* respondentibus fecerunt, Villielmum seductorem nequissimum & suos impellendo, & excommunicando, à Concilio turpisime expulerunt, & Imperatori alacriter præceperunt, ut quod suum erat nullatenus facere declinaret, scil. ut vindictam corporalem daret, & non surda aure sermonem S. Augustini attenderet: *Quod non valent Sacerdotes corriger rigore sermonum, hoc perficiant potentes severitate ultionum.* Præfatus autem Villielmus diabolica versutia præditus, cum quadam parte sacrilegorum lateri suo ubique cohaerentium in Concilio affuit, & ut se excommunicatum & sibi faventem populum, & in simul cum omnibus aliis expulsum turpiter perspexit, non se fecisse pœnituit, sed expers factus, peccavit deterius, de quibus Salomon, *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit, sic & ipse post excommunicationem cœpit ampliora promittere,* & in proposito proditionis genere intentius inhærere.

2 In sequenti vero die omnes secundum morem Concilio interfuerunt, & similem excommunicationem, necnon etiam asperiorem de Villielmo & ceteris fecerunt. In eodem autem die finito Concilio, ecce quidam Pontifex, & Prior Cluniacensis fulgore scientiæ satis imbutus, & moribus decoratus, & personæ honestæ advenerunt, & quasdam literas à Cluniacensi Abbe delegatas, Archiepiscopo ignorante, Romano Cardinali occulte dederunt, ut propter Cluniacensis Cœnobii Pastorem & ejus congregationem Archiepiscopum Compostellanum dudum ad consortium eorum & orationibus & benefactis receptum, honestissime tractaret, & amore & eorum dilectione inter ceteros mag-

Anno nam reverentiam cum humilitate exhiberet , alioquin pro-
 1136 clamationem super eo Papæ faceret , si benvolentiam &
 obsequium non solito more exhiberet : & deinde alias li-
 teras similem materiam continentes , Archipræsule penitus
 nesciente , Imperatori præbuerunt. Postquam autem Imper-
 rator & Cardinalis literas sibi directas toto corde anxiati ,
 & furore magno commotî legerunt , prædictus Bosz qui à
 Cardinali , & ab Imperatore dudum fuerat missus , cum li-
 teris sigillo Papæ impressis advenit , ut Archiepiscopum si-
 cut Apostolicum humiliiter attenderet , & omnia in Conci-
 ilio secundum ejus consilium disposeret , & remota omni si-
 mulatione , consilio & auxilio adjuvaret. Quibus perlec-
 tis coram Imperatore & Cardinali vehementissime sunt in-
 dignati , & mente conturbati , quoniam eorum consilia
 pluribus diebus & noctibus dilatata inutiliter frustrabantur ,
 & immensam pecuniam à proditoribus promissam numquam
 consequerentur.

3 His peractis quosdam de suis familiaribus Imperator
 Archiepiscopo suo patrino direxit : quibus directis , laten-
 ter cum eo colloquium ex parte ejusdem habuerunt , & in-
 numerabilia convitia sibi & Cardinali super eo esse relata
 à proditoribus dixerunt : quo audito Archiepiscopus sur-
 rexit , dicens , quod nullo mediatore nisi facie ad faciem
 cum Imperatore loqueretur. Cui venienti Imperator assur-
 gens honeste suscepit , & remotis omnibūs , quæcumque si-
 bi de eo dicta fuerant , ordine nuntiavit , & quod sibi ter
 mille marcas argenti spoponderant , ut eum ab honore de-
 poneret , & perpetuo exilio relegaret ; sed ipse metu facere
 recusaverat , quia multa beneficia illi impenderat , & in fon-
 te baptismatis eum regeneraverat , & coram Sanctissimi
 Apostoli corpore armaverat , & ad ultimum suo dominio
 totam Hispaniam per eum suppeditaverat : sed quia maxi-
 ma bella & exercitus quotidie inimicabant , quæ sine co-
 pio-

pioso pecunia thesauro perficere non poterat, quia fa-
cultas placandi milites aberat, Archiepiscopo ex dilectio-
ne supplicabat, ut in annuo stipendio quolibet modo adju-
varet. Tunc Archiepiscopus ut hereditates ab avis suis B.
Jacobo concessas privilegiis literarum confirmaret, ut non
honorem, qui potius erat sarcina amitteret, sed ut in tran-
quillitate & pace Hispaniam protegeret, quadringentas mar-
cas argenti promisit. Post hæc jam securus & cum Impera-
tore pacificatus; & unum cor & anima factus, ad hospi-
tium suum est profectus.

De indulgentia ab Archiepiscopo data.

4 **I**N postero vero die suis Canonicis comitatus &
proditoribus post tergum sequentibus ad ultimum diem Concilii advenit. Hos autem proditores Archiepiscopum sequentes, Episcopi cum Clericis, Comites cum militibus cum viderunt, his vocibus exclamare cœperunt:
Ecce lupi agnum sequentes, ecce Pharisæi Christum crucifi-
gentes, & excommunicati Ecclesiæ hæretici proditores super
patrem suum munera promittentes. His auditis obstupefacti
linguae eorum fauibus adhærebant, & exangues & ex omni
parte irritantes ad Concilium ibant, quos exclamantes, &
undique proditores irritantes, benignus Pater redarguebat,
& ne eos oblatrarent humiliter exorabat, quoniam si pec-
caverant, emendari, & corrigi poterant. Hi vero Canoni-
ci proditores videntes se turpiter dedecoratos, & suis con-
siliis delusos, ad Imperatorem & Cardinalem, cum quibus
nefandam proditionem tractaverant, finito Concilio velo-
citer cucurrerunt, ut pro eis apud Archiepiscopum inter-
cederent, & pacem cum eo firmarent. Tunc venerandus pa-
ter odium reservare nesciens, interventu Cardinalis & Im-
peratoris pepercit, & pacem cum eis firmavit data condi-
tione, ut non amplius ei derogarent, nec jam talia & hor-
ribilia in eum facere excogitarent: quod si rursus tentarent,

Anno præteriorum non obliviscens dignam prodictionis senten-
tiam amissio honore subirent.

De reditione Compostellani.

5 **P**OST hæc Cardinalis supplicando, & exoran-
do seorsum alloquutus est Archiepiscopum,
ut qui omnibus ad se venientibus necessitatem patientibus
consueverat porrigere manum, sibi indigenti non denega-
ret auxilium, & de divitiarum largitate aliquid in eum ex-
tenderet, ut suffragio ejus honeste in Romanam Curiam re-
diret. Tunc ad Romanæ Ecclesiæ decorem, & ut semper
magnificaret Compostellanam sedem, & quia numquam ces-
savit à largitatis bonitate, de proprio trecentis aureis Car-
dinalem adjuvit ex charitate; & sic adjutus, & filius ex di-
lectione & obsequio factus à partibus Hispaniæ recessit. His
omnibus ita decursis & hostibus prostratis, & qui calca-
neum erexerant contritis, cum decore & honore & inimi-
corum conculcatione, necnon pompa & magnifica gloria
Archiepiscopus in Sedem suam feliciter remeavit.

De Consecratione.

6 **C**UM autem Synodus celebraretur, Canonici Sa-
ragocensis Ecclesiæ, qui fuerant orbati à suo
Pastore supplicantes cum electo coram Cardinali Romanæ
Ecclesiæ astiterunt, ut electum quem inter se canonice ele-
gerant, pontificalem ordinem subire concederet, & Archiepiscopum Compostellanum adiret, & una cum ceteris Ar-
chiepiscopis & Pontificibus devote rogitaret, ut ad sacer-
dotalem ordinem electum promoveret. Tunc Archiepisco-
pus, Cardinalis & Imperatoris precibus commotus, suppli-
cationi Archiepiscoporum & Pontificum acquievit, & elec-
tum in Concilio cum honore & reverentia in Burgensi Se-
de honestissime præsentibus Episcopis, necnon compluribus
Clericis sive potentibus & Optimatibus, consecravit.

Con-

7 Contigit equidem ut antequam generale Concilium Anno
fieret , quidam Pisanius ad linina B. Jacobi veniens de pe-¹¹³⁶
regrinatione rediret , & quæ propriis oculis in altare B. Ja-
cobi viderat & auditu percepérat de altaris B. Jacobi per-
secutoribus , & sui Pastoris lapidatoribus , & de conspira-
tione quorumdam Civium facta adversus Archiepiscopum,
sive Imperatore Archiepiscopi depositionem meditante ,
auri , argenteique magnitudine , Papæ per ordinem notifi-
cavit. Papa vero convocatis Cardinalibus & Romanæ Cu-
riæ majoribus non sine magna contritione cordis atque do-
lore palam cunctis eodem ordine declaravit. His ita dictis
Cardinales & ceteri majores ultra quam potest dici do-
luerunt , & flentes & suspiria trahentes exclamaverunt cum
Papa dicentes: Haec tenus Romana Ecclesia innumeras adver-
sitates & erumnas pertulit , & nunc ad ultimum brachium
dextrum amisit. Post hæc Cardinalis de Hispania remeans
hæc eadem quæ dicta fuerant , Papæ & omnibus Romanæ
Curiæ seriatim narravit. Tunc adversus Imperatorem & eos-
dem proditores Papa terribiliter insurgere voluit : sed quia
tunc temporis Romana Ecclesia persecutionibus coacta
erat in adversitate , ne scandalum majus oriretur Ecclesiæ
distulit facere , ut cum opportunum tempus immineret ,
terribilem ultionem excommunicationis exerceret : Veritas
namque , ut dicit Scriptura , quandoque est occultanda ,
ut uberiora surgant semina : nam præpositus Damasci Pau-
lum comprehendit , sed à fratribus per murum in spora
summissus evassit ; & ut Evangelista testatur: Videns Jesus
Iudæorum turbas adversus se pro veritate commotus semet-
ipsum abscondit , & à templo exivit. Sic & Papa in per-
secutione Romanæ Ecclesiæ recusavit juste sine fructu ex-
communicare , ut post in tranquillitate justius posset excom-
municationem fructuosam facere.

Anno

1136

Hæ sunt literæ Dñi Papæ directæ ad Archiepiscopum.

Cap. 50.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratre Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & apostolicam benedictionem. Universa Romana Curia & Ecclesiæ fideles nostri pro latore præsentium Aria communi filio nostro & Clerico Sedem Apostolicam suppliciter exoraverunt. Nos igitur eorum precibus diligenter annuentes fraternitati tuę pro eodem Apostolica scripta dirigimus, rogantes mandando, ut eum benigne suscipiatis, eique pro B. Petri & nostra reverentia Ecclesiasticum Beneficium cum Præbenda in Compostellana Ecclesia in proximo concedas. Dat. in Bibione Castro VI. idus Ks. Martii. (i. e. post Kal.)

Hæ sunt literæ Cancellarii & Cardinalis ad Archiepiscopum missæ.

2 **K**arissimo patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo, Cappellanis, (1) & Archidiaconibus, & aliis S. Jacobi Canonicis A. Dei gratia S. R. E. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem & dilectionem. A tempore Dñi Papæ Calixti ex quo præstante Dño Romanæ Ecclesiæ militavi, quæ ad honorem Compostellana Ecclesiæ spectare cognovi, grataanter peregi. Sermo iste non est exprobrantis, sed charitatem mutuam renovantis: decet autem honestatem vestram, ut nostris postulationibus proportionabiliter respondere curetis. Per præsentes igitur apices unanimitatem vestram rogamus, quantum ARIAM latorem præsentium ad vos redeuntem, qui apud nos honeste conversatus esse cognoscitur, pro chari-

(1) Nominati an'e Archidiaconos Capellani Cardinales significant, qui proprie sunt Apostoli Cappellani. Vid. pag. 94.

ritate nostra benigne recipiatis , & certum beneficium unde honeste possit vivere , eidem pro nostro amore donetis , ut de uno impenso beneficio duos , scilicet me & ipsum , obnoxios habeatis .

Anno
1136

Literæ Cardinalis G. ad Archiepiscopum missæ.

3 **C**Harissimo fratri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo , Capellanis , & Archidiaconibus , & ceteris Canonicis S. Jacobi Guido S. R. E. Diaconus Cardinalis salutem & dilectionem . Charitatem vestram nolumus ignorare , quoniam lator præsentium Aria pro eo quod in partibus Italæ bene est conversatus , tam ab amicis nostris , quam à nobis valde diligitur & charus habetur , de quo nimirum plurimum gratulamur , tum pro ipsius amicitia , tum etiam quia in vestra est enutritus Ecclesia . Ipsum igitur dilectioni vestræ attentius commendamus rogantes , quatenus eum de cetero habeatis inter vos chariorem ; & ut in vestris negotiis cum opportunitas exegerit nostrum & amicorum nostrorum consilium & auxilium propensius sentiatis , pro nostræ intercessionis precibus & præcipue Dñi . A. Cancellarii , qui pro eo rogat , eidem certum beneficium in Compostellana Ecclesia concedatis .

De solutione Concilii. Cap. 51.

POST solutionem generalis Concilii & redditum Dñi . D. summi & incomparabilis Archiepiscopi , circulus unius anni * nondum transferat , & Infans Portugalensis , qui conjurationem adversus Imperatorem cum Rege Garsia Aragonensi fecerat , postquam Imperatorem ab eodem Rege Garsia vexari audivit , ac ei magna negotia imminere cognovit , Regno Portugalensi contentum esse non pertulit , sed parato suo exercitu terram Imperatoris intravit , & bellicâ manu *Tudensem* Civitatem violenter obtinuit , & quæ-

Anno
1137

Anno ¹¹³⁷ dam Castra furtim per quendam Comitem accepit. Tunc
 quidam Dux Imperatoris fidelissimus, & omnis proditionis
 ignarus videns terram Imperatoris deprædatam, & Castra
 proditione capta, & Infantem Regnum ejusdem Imperato-
 ris devastantem, & majora adhuc facere conantem, ad
 Imperatorem celeriter iens quæcumque facta fuerant ordine
 nuntiavit. Quo auditio Imperator continuum iter diebus &
 noctibus agens à *Cemorenſi* Civitate in *Tudensem* cum parvo
 numero suorum militum tribus diebus introivit, & Comi-
 tibus & Regni sui Principibus Legatos destinavit, ut cum
 omni agmine equitum & peditum quam citius possent ve-
 nire nullatenus different, quatenus in principio metendi,
 & temporis æstivi terram Portugalensem intrantes, totam
 penitus devastarent. Comites autem & Principes jussa Im-
 peratoris parvipendentes viis ejusdem Nuntiis quam cito
 distulerunt ire, quin potius lætantur guerra imminente,
 quam pacis & tranquillitatis tempore. Prædicti autem Le-
 gati Compostella redeuntes Archiepiscopum ut cum omni
 æquitatu suo pergeret, solicite admonuerunt, & expensam
 ad opus Imperatoris exegerunt. Tunc Pater egregius, vi-
 delicet Archiepiscopus, duo millia solidorum ad expensam
 Imperatoris per eosdem Nuntios delegavit, & Principes &
 equites suos ad faciendum exercitum stipendiis placavit: in
 sequenti vero die quo se iturum disposuerat, quidam Le-
 gati Imperatoris ad Archiepiscopum venientes, dixerunt,
 Imperatorem pacem cum Infante firmasse, & magna dilec-
 tione & vinculo concordia ligatos esse omni tempore vitæ
 suæ, & in eodem die Imperatorem Compostellam ventu-
 rum fore. Quo auditio senex venerandus saluti amicorum
 & inimicorum providus ab expeditione requievit, & pul-
 santibus signis & sonantibus cimbaliis totius Civitatis Abba-
 tibus & Monachis, deinde Sacerdotibus & Canonicis, ful-
 gentibus cunctis in aureis & purpureis, sericisque vesti-
 men-

mentis, Imperatorem cum magna ponipa & summo gaudio & animi exultatione venerabiliter Compostellæ recepit, & illum splendidis & delicatissimis cibis, magnoque stipendio, videlicet quinque marcis argenti in singulis diebus per duodecim dies, exceptis Episcopis, Comitibus, & Principibus, copiosissime procuravit: quamtam namque benignitatem & totius cordis intimam dilectionem & amicitiam Imperator patrino suo cœpit exhibere, tenuitas mei ingenii non valet exprimere: magna siquidem inter eos erat amicitia, de qua summus Philosophus Cicero loquitur in suo libro: Amicitia omnes humanas res excellit, dissociata congregat, congregata conservat, & conservata in melius augmentat.

De promissione Imperatoris ad Archiepiscopum. Cap. 52.

HIS peractis quodam die Dñico. residente Archiepiscopo ex more in Capitulo & ceteris Canonicis & idoneis & honestis Ecclesiæ personis Imperator comitatus Regni sui Comitibus, nec non etiam Principibus, subito affuit, & clara voce spirituali patri suo, seni venerando, omniumque indigentium baculo, cunctis audientibus, promisit à nutu & consilio suo nullatenus declinare, & per totam Gallæciam facere quidquid reverendus Pater sibi ipsi consuleret. Deinde hoc quod non est silentio tegendum, sed in sequentibus testimonium promissionis suæ in perpetuo manendum, remoto omni scrupulo adjunxit: in suis equidem temporibus hæc nefanda consuetudo & detestabilis inoleverat, quæ Ecclesiam gloriofissimi Apostoli, & ubique terrarum reverendi, turpissime dedecoraverat, videlicet, ut quodlibet tempus immineret pecuniam Imperatori annuatim Archiepiscopus persolveret. Tunc Imperator animadvertisens Compostellanam Ecclesiam, sceptrum & caput sui Imperii, tanto pondere nefariæ consuetudinis oppresisse, & quam decorare, exaltare reverentiusque inter ceteras

Anno Ecclesiæ Hispaniæ debuerat tractare , mirum in modum
 1537 conculcavisse , & in diebus suis vilificavisse , pœnituit
 valde , & in præsentia Comitum , potentumve Principum
 Imperii sui , audientibus cunctis hujus Ecclesiæ Canonicis ,
 divina gratia & B. Apostoli reverentia commotus , & di-
 lectione Archiepiscopi compunctus , promisit deinceps con-
 suetam pecuniam ab Ecclesia non extorquere , neque se-
 men ejus aliquid ab ea exigere . Promissione autem facta
 capellum cuiusdam Comitis accipiens manuque patrini sui
 deosculata , capite flexo , illud in confirmationis signum
 Archiepiscopo humiliter præbuit , & terram *Montanorum* ,
 quam B. Jacobo abstulerat , se redditum in proximo pe-
 nitus concessit , & quod verbis promisit , executione ope-
 ris devote peregit : & ut sibi divina clementia de tam ne-
 fanda consuetudine indulgeret , ducentos aureos spopondit
 se daturum per singulos annos , ut Claustrum B. Jacobi fie-
 ret . Hoc auditio , Archiepiscopus Deum interius exultans
 magnificavit , & ineffabili gaudio gaudere cœpit , tum
 quia Deus per suum senem & animarum Pastorem Compos-
 tellanam Ecclesiam in eodem die maxime sublimaverat , tum
 quia Imperator de tanto scelere Deo instigante recesserat .

De expulsione malefactorum. Cap. 53.

HIS ita transactis Imperator reminiscens tanti sacrilegii
 execrabilis dictu & auditu horribilis contra Archie-
 piscopum commissi in Altare glorioſissimi & reverendissi-
 mi Apostoli , de carnificibus ultionem exercuit ; quosdam
 enim acceptis domibus , necnon hereditatibus , cum semi-
 ne eorum ire coegit in exilium ; & quosdam turpiter cap-
 tos , possessionibus & omnibus bonis expoliatos , reliquit ;
 alios vero , copia auri argenteique affluentes , ostiatim
 mendicare permisit ; & divites & locupletes , pauperes &
 iropes fecit , & diversis penuriis afflixit : qui vero fugam
 inie-

inierant, omnibus Imperii sui Baronibus injunxit, ut qui Anno prius ab eis invenirentur, nullo pretio redempti omni genere mortis acerrimo punirentur, vel capti ad eum perducerentur. Post hæc Imperator perpendens omnes cives à culpa sacrilegii non esse immunes, quoniam quidam carnifex facinus detestabile peregerant, ceteri autem iniquitatē & consilio sacrilegorum consenserant & Archiepiscopum lapidari permittentes cum possent defendere non liberaverant, & sic utrique rei erant, quoniam quidam lapidaverant, alii autem non defenderant, Paulo attestante, quoniam qui faciunt & iniquitati consentiunt, morte digni sunt, voluit, ut burgenses qui in sacrilegio actu & consensu erant consortes, etiam poena fierent participes. Cum autem omnes ad rationem poneret, & nequeunt semetipso aliqua ratione defendere infinitam pecuniam ab eis extorquere vellet, illico Archiepiscopus advenit, & Imperatorem supplicibus votis rogavit, ut eis indulgeret, & illius naturalis præcepti: *Quod tibi nos vis fieri, alteri ne feceris*, memor esset, & hominibus silvanis & montanis, & nulla ratione degentibus, & omni sensu privatis misericordiam & clementiam adhiberet. Quid dicam per singula quanta vir sanctus pater venerandus pollet misericordia! Illius semetipsum per omnia exhibebat discipulum, qui in Cruce pro carnificibus his verbis exorabat Deum: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Tunc prædictus Imperator intercessione & patrini sui sermone ad misericordiam flexus, civibus invitus pepercit: & quos mendicare disposuerat, ab omni pecunia intactos reliquit. His omnibus ita decursis, & hostibus Archiepiscopi contritis à planta pedis usque ad verticem capitis, Imperator insolubili vinculo dilectionis cum Archiepiscopo unitus, & unum cor & una anima cum eo perenniter factus, Compostella feliciter recessit.

Anno 2 Quibus transactis Imperator à Compostellana urbe
1138 recessit , & discedens coram Comitibus & Hispaniae Principibus , & B. Jacobi Canonicis cunctis assistentibus , nec non ejusdem Ecclesiæ Cardinalibus , & ceteris de quibus longum est numerare de singulis , reverendissimo Patri Didaco Compostellano Ecclesiæ Archiepiscopo firmissime promisit atque concessit , sicut prædicta series dictaminis resonavit , videlicet quod in totius vitæ suæ spatio aliqua adulatione à patrini sui dilectione numquam removeretur , nec quoquam inimicorum piissimi patris suggestente prædictum pactum frangeret . Sed fere biennio nondum peracto , * postquam in partes Campanorum pervenit , omnia

In Autunno
Anno 1138 promissa , verbaque dulciflua , oblivioni & ventis tradidit : quoniam profanos carnifices , & turbam iniquorum Anti-Christi membrorum , ad consilium & osculum recepit ,

quos Romanæ Ecclesiæ Legatus in Synodo damnaverat , & omnis coetus Archiepiscoporum & Sanctorum Episcoporum , pariterque Abbatum , & etiam omnium orthodoxorum repudiaverat , & vinculo anathematis ferierat , & idem Imperator cum dedecore à Concilio ejecerat , & insuper prædictus Legatus secundum Canonum sententiam edixerat , ut quicumque non tantummodo osculum , sed etiam consortium & auxilium impertirent , vel quilibet Episcoporum vel Archipræsulum ad poenitentiam admittere præsumerent , sententiam excommunicationis admittentes & consortium habentes subirent . Sed sicut ait Scriptura : Facta majorum sunt exempla subditorum . Et Apostolus : *Cum enim compatitur unum membrum , compatiuntur cetera membra : Quis tantæ audacia existeret , ut cruentos proditores abjiceret , cum idem Imperator eos ad propriam Curiam advocaret , & consilium & auxilium ad libitum eorum præberet , & susurronibus & detractoribus gloriosissimi Archiepiscopi , senis venerandi , aures quotidie sine inter-*

termmissione apponeret , qui eum lavacro sanctæ regenera- Anno
tionis effuderat , & cuius patrinus ad sacros fontes extite- 1138
rat , & coram Altari gloriosissimi Apostoli Jacobi insigni-
bus armis decenter & viriliter armayerat , & diadema ca-
piti imponens in Regem unixerat ? quid amplius ? Adeo
gratuito corde & ultronea & spontanea voluntate inflam-
matus amore pecuniæ ardebat eorum susurrationem audire,
veluti religiosus homo , cuius in Cælis secundum spiritum
est conversatio ; assolet insatiabiliter audire meliflua verba
divinæ Scripturæ , quo nihil est ei charius sub sole : ait
namque Scriptura : *Omne caput languidum & omne cor*
mœrens : à planta pedis usque ad verticem capitis non est in
eo sanitas. Hi autem prætaxati proditores tam de Laicis,
quam de Clericis aggregaverunt sibi quosdam qui habe-
bantur ubique Archiepiscopi familiares , & una ad Impera-
torem sine mora pergentes , ut ab honore & dignitate eum
privarent , & amicos & quoscumque ei consanguinitate
conjunctos suppeditarent , infinita munera , scilicet duo
marcarum millia promiserunt.

3 Quibus idem Imperator plerumque auditis , non
minus astuans amore pecuniæ , quam Crasus Dictator Ro-
manus , cuius erat conditio quoscumque captos pro pecu-
nia extorquere , & justitiam pro auro & argento venunda-
re ; quemdam Vicarium suum Compostellam Archiepisco-
po velociter delegavit , ut Altaris munera & arca B. Jacobi
intacta conservarentur , & eo absente nullatenus aperiretur,
de qua in ejusdem Ecclesiæ opus incessanter consumebatur;
quod à nemine avorum suorum , nec scilicet Adefonsi Re-
gis venerandæ memoriæ , felicis & Comitis Raymundi pa-
tris sui tempore umquam factum fuisse memoratur : quod
cum reverendissimo seni seorsum esset intimatum , exterius
hilarem vultum simulavit , sed interius (ut ab eo cognovi-
mus) maxima caligo tristitiae animum ejus occupavit , tum
quia

Anno quia B. Jacobi opus magnificentum deficeret , tum quia turbæ
 1138 Romanorum & peregrinorum B. Jacobi limina petentium
 hac de causa minime convenire , & diversis eleemosy-
 nis & muneribus unde ipse net cum Canonicis , pariter
 cum egenis & viduis & pupilis affluenter degebat , & vi-
 tum & vestitum ad commune commodum habebat , visitare
 denegarent.

4 His discursis , universis Canonicis in Capitulo con-
 gregatis , de Imperatoris legatione facta ad concilamen-
 tum & detrimentum suæ Ecclesiæ non absque modico ge-
 mitu & animi dolore seriatim eisdem notificavit , & ut sibi
 consulerent erga facultatem & possibilitatem suæ discretio-
 nis unicuique benignissime præcepit. Interim dum hæc
 negotia consiliorum transirent , parvo temporis spatio de-
 curso quidam Imperatoris Legatus subito ad Archiepisco-
 sum intravit , qui Imperatorem in proximo Compostellam
 advenire remoto omni scrupulo nuntiavit. Is discedens , al-
 ter appropinquans non dissimilia Archiepiscopo narravit:
 deinde tertius sine mora accelerans , omni ambage postpo-
 sita eumdem Imperatorem Compostellam fore venturum ,
 cumque Archiepiscopo super omnibus negotiis suis pari-
 terque Ecclesiæ suæ se esse pertractaturum coram multis
 astantibus penitus cantavit. Pater autem religiosus & cle-
 mentia & mansuetudine providus , tam suis quam exteris
 benevolis , & cunctorum ordinum Clericorum erga uni-
 versos clypeus , & fortis baculus , Imperatorem ut Dñm
 & suum Regem in omni obsequio paratus benignissime
 sustinere non differebat , & universa quæ sibi liberent ho-
 norifice cum summo gaudio & reverentia præparabat : præ-
 taxatae vero fraudis commentores , & erga patrem suum
 pro beneficiis ab ipsis fere cunabulis ab eodem sibi impen-
 sis quotidie ad aures Imperatoris Comitum , Principumve
 ubique derogantes , & de Archiepiscopo susurrantes , can-
 di-

dida in nigra , & nigra in alba mutantes , fraudulentio &
 subdolo ingenio intra se dolum sub lingua & in lingua ma-
 chinantes perpenderunt , quoniam Archiepiscopo ab hono-
 re & dignitate sua remoto , veluti ipsi consilio disposue-
 rant , & Imperatorem paulo ante consuluerant , si alter in
 loco ejus succederet , ipse non tantummodo detrimentum
 incurreret , verum unusquisque eorum honores & dignita-
 tem cum divitiis ab ipso de Ecclesia collatis velociter amit-
 teret , & semen eorum de die in diem de perditis bonis lu-
 geret , & maledictionem diligent & benedictionem fu-
 gientes super eos veniret , Psalmista de Juda & similibus
 teste , *Et dilexit maledictionem & veniet ei , & noluit be-
 nedictionem & elongabitur ab eo.*

5 Super his negotiis & nefandis consiliis , editu-
 necdum etiam actu , quod est deterius , fugiendis , ad
 Imperatorem iterum pergentes , callide & fraudulenter sua-
 ferunt , ut Archiepiscopum reconciliando pacificaret &
 concordiam , & indissolubilem amicitiam cum eo perpetim
 habendam firmaret , dicentes Archiepiscopum in omnibus
 & cum omnibus & præ omnibus carnem corruptibilem ges-
 tantibus eum sincere & absque simulatione , ut Dñm. &
 Regem & Imperatorem suum fortiter diligere , & quæ-
 cumque in conspectu suo placita forent fideliter peragere:
 & licet eum violenter ab honore vellet privare , nequa-
 quam id fieri posset nulla exigente ratione : alioquin illum
 & totum Regnum & Imperium suum cum Episcopis sibi
 suffraganeis vinculo anathematis & justæ excommunicatio-
 nis acerrime feriret , & peregrinos & diversas & exter-
 gentes in remissionem peccatorum B. Jacobum visitantes pe-
 nitus renoveret , & neminem defunctum terra susciperet.
 Imperator autem ad commodum honoris & dignitatis suæ
 eos sibi consulere protinus intellexit , & consilio eorum
 acquiescens , fidem & operam adhibuit. Tunc cupiditatis

Anno & avaritiæ facibus accensus & amore pecuniæ insatiabiliter
 1138 inflammatus, eosdem & quemdam suum Vicarium familiarem Archiepiscopo suadendo destinavit, ut visceribus largitatis affluendo, sibi ad opus suorum militum & Regni sui Imperium acquirendum aliquid impertiret, & B. Jacobi Arcam jam diu intactam & à Vicario suo interdictam aperiret, & magistros & artifices in opere B. Jacobi jugiter insudantes, de muneribus & Ecclesiæ eleemosynis de solidata prout ratio exigebat, largissime placaret, & de redditibus Ecclesiæ & ejus honore, tam intra quam extra, suum velle ut prius juste disponebat, apud se potestatem ubique exerceret.

De consilio sibi dato. Cap. 54.

HAC autem legaticre audita Cardinales, & Ecclesiæ majores & inferiores in Capitulo advocavit, & quæcumque sibi missa fuerant, non sine dolore, & cordis contritione per ordinem intimavit, & ut sibi consularent unicuique pro ingenii sui facultate, & eorum ratione dulcissime commendavit. Hcc autem ipsi audientes & consilium interius solicite investigantes, ei consuluerunt quatenus Imperatorem & ejus honorem & suam Metropolitanam Civitatem asperrime excommunicaret, & Ecclesia sua tot persecutiones nulla justitia cogente ulterius quotidie ab eodem Imperatore non toleraret: ipsi vero omnia sua relinquentes ubicumque ire vellet vel Romam vel in exilium, ut justitiam super hoc negotio acquireret, ei unanimiter adhaerent, & in morte eum non dimittentes, animas suas cum eo insimul ponerent. Ipse autem de duobus malis minus solerter & sapienter eligens, animadvertisque & in memoriam cum majoribus suæ Ecclesiæ diu assidue evolvens quoniam si Regnum, & Hispaniæ Imperatorem gladio excommunicationis percuteret, Ecclesia inde detri-

men-

mentum incurseret , & omnis turba fidelium B. Jacobum anno causa peregrinationis visitare recusaret , & quicumque defunctus inhumatus humi sine commendatione jaceret , & etiam deteriora in Hispania insurgerent , quæ vix cuncta enumerari possent , & virida cum siccis , & sicca cum viridis perirent ; prædictum sprevit consilium. Tunc sui & suorum providus , & discretione & sapientia floridus , meditansque quod vulgus solitus est dicere , quod ira Regis nuntia est mortis , sanius & consilium utilius elegit , videlicet ut Imperatoris fauces , aurum & argentum assidue sientes , immensa pecunia sedaret , & post hæc Ecclesia quodam tempore quiesceret : non immeior enim facta Redemptoris condebat armariole pectoris : nam cum Iudei lapides tollerent , & in Christum injicere vellent , semetipsum aspectui eorum subtraxit , & de Templo exivit , prævidens quod si ibi se mori permitteret , tanta missis fideliū tam de Iudeis , quam de gentibus , uti postea prædicatione ejus , non assureret .

De Pecunia. Cap. 55.

DUM autem hujuscemodi divertia cum suo capite patetur Compostellana Ecclesia , eosdem Archiepiscopi adversarios , necnon alios suos familiares , Imperatori destinavit , & per eosdem magnitudinem pecuniae de proprio & possessione suæ Ecclesiæ , videlicet quingentas marcas argenti ad indigentiam explendam , & ad totius Imperii sui pacem revocandam , quantotius dari promisit. Hoc siquidem tenore , ut de exaltatione & honore suæ Ecclesiæ pariterque dignitate suæ personæ , ubicumque folcite tractaret , & quoscumque tam sibi adversarios quam Ecclesiæ suæ mente perspicaci & animo fideli quolibet tempore penderet , hos pro posse & facultate sua subverteret , & sibimet & Ecclesiæ suæ gratia & auxilio sui comitante vi-

Anno riliter subpeditarer. Hanc præfatam promisionem per eolum
 1138 internuntios dum Imperator solerter audiret , recolensque beneficia fere à primordio suo ab Archiepiscopo & patrino suo sibi exhibita , & in opportuno tempore semper sibi collata , ultra quam dici potest hilaris effectus & animo & corpore quam maxime lætatus , indissolubile amoris vinculum erga se ipsum & Ecclesiam & Civitatem suam perpetim firmandum promisit : & licet temporum intervallo & locorum spatio corpore ab illo separaretur , tamen mentis dilectione nec adulatoribus , neque discordiæ seminatoribus , numquam ab eo segregatur ; & de regimine Imperii sui , & de dispositione honoris sui consilio & provida discretione & sapientia fretus cum eo ulterius vigilanter meditaretur , & animus ejus amodo quiesceret , quoniam mens sua pro eo indesinenter vigilaret : quod autem præfatis legatis sermone & verbis promisit , ut certius fieret , quodam internuntio suo has sub sequentes literas destinavit .

Has literas Imperator misit Archiepiscopo. Cap. 56.

D. Venerabili Compostellanæ Sedis Dei gratia Archiepiscopo Adefonsus eadem gratia Hispaniarum Imperator salutem & perpetuam dilectionis copulam . Quanto amore vos noster complectitur animus , nec penna scribere , nec voce dicere possumus : quoties enim vestræ prosperitatis vestræque incolumitatis Nuntium audimus , nihil est quod nostris auribus possit accidere lætius : & quia tantæ dilectionis vinculo copulamur , vobis fideliter promittimus , quoniam vos & possessiones vestras semper manutenebimus , & ab hostium incursione pro posse nostro defendemus , & malefactores vestros ad dignam satisfactionem ultionis tormento venire cogemus : non enim pro vestram devestatione possessionum , vestroque contrario , minus do-

dolemus , quam si quis nostram propriam hereditatem , Anno
nostramque serenitatem devastaret & disturbaret inimicus.
1138
Sit igitur animus vester quietus , & totius expers anxietatis ,
quoniam mens nostra solcite vigilabit pro vobis . Ad col-
loquium quod in *Palentia* in festo S. Lucæ Evangelistæ fu-
turuim decrevimus , propter frigus hyemis imminens , &
longi itineris gravem laborem , non veniatis , sed in Villa
vestra , quoniam ad vos in proximo venturi sumus , ex-
pectetis . Valete .

Imperator misit has literas Canonicis , & Civibus.

2 **A** Defonsus gratia Dei totius Hispaniae Impera-
tor omni B. Jacobi Canonicorum Conven-
tui , & omnibus ejusdem Villæ burgensisbus , & salutis &
amoris , & fidei augmentum . Has literas dilectionibus
vestris ut venerabilem Archiepiscopum Domnum Didacum
me toto affectu mentis , toto corde diligere non ignoratis ,
mittere curavi . Hujus rei gratia per Imperialia jussa vobis
præcipio , ut erga eum tales vos habeatis , ne fidem & di-
lectionem qua à vobis illi debetur , violetis ; & ut ei sem-
per in omnibus & per omnia obedientes , ut convenit , ma-
neatis : quisquis vero contra ejus justam voluntatem teme-
rarie insurrexerit , tantæ ultionis poenas quantum si mihi
fecerit , recipiet . Cavete igitur , ne aliquid quod ultione
dignum sit , contra eum facere præsumatis . Valete .

De Concilio. Cap. ult.

Quibus transactis negotiis , *Lascurrensis* Episcopus Ro-
manæ Ecclesiæ Legatus , & à latere Dñi . Papæ In-
nocentii in Hispaniam missus , insperato Compos-
tellam intravit , & Archiepiscopos , necnon Hispaniæ
Episcopos , & Abbates Religiosos , & præcipue Doñm.
Didacum Compostellanum Archiepiscopum , caput Hispa-
niæ , & suorum Episcoporum sibi suffragantium Príncipem ,

Anno 1138 si aliqua præpeditione corporis sui præpeditus non esset ; & ire sine detrimento posset , in Quadragesimæ Dominica qua *Lætare Jerusalem* (1) universa cantat Ecclesia , in Urbem Romanam omni occasione postposita ad Concilium strenuissime invitavit , hac videlicet conditione , ut quoniam Romana Ecclesia quæ diu fuerat turbata ab ingrato- que populo conculcata , divina clementia opitulante jam persistebat in pace & dilecta tranquillitate , venerandus Papa Sanctæ Ecclesiæ Pastores curam animarum à Deo te- nentes solcite advocabat , ut de statu Sanctæ Dei Ecclesiæ & suæ utilitatis , & totius Christianitatis relevatione , & Moabitarum oppressione , cum eis Deo propitiante , & opitulante , unanimiter tractaret , & tenebras ignorantiae opere & sermone illuminando , viam veritatis & Sanctæ Religionis demonstraret .

Modico vacante spatio absque titulo sequitur
CHRONICON IRIENSE.

CUM Vandali , Silinqui , & Ugni spreta Gothorum & Suevorum societate in Africam transfretarent , tunc Goths & Suevi ferocitate pleni super indigenas , Hispanos scilicet & Gallægos irruunt , & nimis devastant , & funditus deprædantur per quinquenium , ita quod mulieres necatis filiis vescerentur : & tanta fuit calamitas , quod nullus poterat sustinere ; sed placuit Deo , & tandem in concordiam pervenerunt , quod indigenis tertiam partem relinquerent , & duas partes Goths atque Suevi posside- rent . Tunc voluntate Dei & prædicatione Martini Graci Du-

(1) *Diem hinc certum disces Concilii Lateranensis II. anno 1139. celebra- brati. Cum enim morte Anacleti anno 1138. Ecclesiæ illuxerit desiderata tranquillitas, Concilium eo anno in die 2. sequenti, in quo Dominica Lætare, i. e. quarta Quadragesimæ in die 2. incidit Aprilis. Pascha 23. ejusdem mensis.*

Dumiensis Episcopi Mirus Suevorum Rex Catholicus factus est : & cum in possessionem suam Hyliam Castrum perveniret , quod nuper Hylia Troyani Regis filia cum Teucro Rege profuga possederat , quando ad has pervenerunt partes , placuit Deo , & illi , ut possessionem illam in Episcopatus honorem traderet : & accepto consilio ordinatus est ibi Episcopus primus *Andreas* , qui prius in Concilio Lucensi , postea in Bracarensi cum ceteris Episcopis digne & honorifice consedit : quia duo Reges dominabantur Gallæcia , Mirus Lucum , & Ariemirus Rex Bracaram obtinebat : qui Ariemirus post III. annum defunctus est , & Mirus Bracaram obtinuit , & fecit Concilium Bracarense II. ubi Andreas fuit in Era DCX. & Mirus Rex Sedi suæ Hirienſi contulit Diœceses , scilicet Morratium , Salinensem , Moranam , Celenos , Montes , Metam , Mertiam , Taberiolos , Velegiam , Lourum , & Pistomarcos , Amaeam , Coronatum , Dormianam , Gentines , Celtigos , Barchalam , Nemarcos , Vimiantum , Salagiam , Bregantinos , Farum , Scutarios , Dubriam , Monranos , Nemitos , Prutios , Bisancos , Trasancos , Layacengos , & Arros , & alias qui in Canonibus resonant .

2 Sed cum Leovegildus Arrianus contra Regem Francorum causam non bonam haberet , rogavit Mirum , ut cum eo contra Regem Franciæ ad Nemausum Civitatem properaret ; qui congregato exercitu abiit , & profecit , ita ut convenienter se cum Rege Franciæ & cum redirent in via obiit memorabilis & inelitus Rex Mirus. (1) Tunc Leovegildus occupavit Gallaciā , & interea vexatur febribus : & cum audiret Leander Archiepiscopus qui à Constantino-politano Concilio venerat facta amicitia cum Gregorio Ro-

ma-

(1) *Bellum non cum Rege Franciæ , sed cum Divo Hermenegildo initum : & in eo obiit Mirus.*

manæ Urbis Diacono , abiit ad Leovegildum & prædicavit ei , ut relicta stultitia crederet in Sanctam Trinitatem , & ipse obduratus non credidit ei , sed tradidit ei filium suum Recaredum , quem Baptismatis unda perfunderet , ita ut quod ipse Leander diceret & ordinaret , filius ejus libenter conservaret : & post obitum ejus filius ejus elevatur in Regno , & in Concilio Toletano fuit II. Episcopus Iliensis nomine *Dominicus* : & quia antea in Hispania hæresis Arriana pullulabat , & in Gallæcia Prisciliana hæreses multum regnabat , ea de causa Leander Hispalensis Archiepiscopus ad Constantinopolitanam urbem profectus est , & cum auctoritate totius Concilii rediit , & hæresis illas destruxit , & omnes earum sequaces , & convertit totam Hispaniam ad fidem Catholicam , sub quo factum est apud Toletanam urbem Concilium LXVII. Episcoporum regnante gloriosissimo & sanctissimo Rege Recaredo , ubi interfuit II. Episcopus *Dñicus Hiriensis Ecclesiæ*.

3 Demum Sisnandus Rex in Regno successit , in cuius Concilio *Samuel III.* Episcopus Iriensis interfuit sub Isidoro Hispalensi Archiepiscopo. Defuncto Sishando Cintila Rex gloriosus in Regno constituitur , in cuius Concilio *Gutumarus III.* Iriensis Episcopus fuit. Mortuo vero Cintila Recesvindus Rex in Regno elevatur ; sub quo Sindigis Diaconus in voce *Vincibilis* Episcopi Ecclesiæ Iriensis V. fuit. Sub Eruigio Rege in Concilio Toletano *Felix Irien.* Ecclesiæ VI. Episcopus fuit : & sub Egica nobilissimò Principe in Era DCCXXVI. in Concilio Toletano *Ildulfus* , cognomento Felix , Irien. Episcopus VII. fuit. Egica defuncto Vitiza ejus filius non boni⁹ solium patris ascendit in Era DCCXXXVIII. sub quo *Selvas VIII.* Iriensis Episcopus fuit. Vitiza defuncto Rudericus pejor anteriore à Gothis in Regno eligitur , sub quo *Leovesindus VIII.* Irien. Episcopus fuit. Tunc ingressus est Rex Saracenorum nomine

Tarich Hispaniam. In Era DCCXLVII. & intercessus est Rudericus ultimus Rex Gothorum die V. feria in Era DCCXLVIII. cuius corpus sepultum est in Ecclesia in Visense Civitate , ubi scriptum est ejus Epitaphion : *Hic requiescit Rudericus ultimus Rex Gothorum.*

4 Tunc Palagius Fafilaz Asturias invasit sub *Emila*, qui Irensis X. Episcopus fuit. Postea Regibus nominatis Asturias obtinentibus , scilicet ejus filio Fafila , & Adefonso Petri Ducis filio , & Froila filio ejus , & Aurelio , & Silone , & Mauregado , & Veremundo , cunctis defunctis Adefonsus Castus in Regno eligitur in Era DCCCXXVIII. Post Emilam *Romanus XI.* fuit Episcopus. Post Romanum *Agustinus XII.* Episcopus fuit. Post Agustinum *Honoratus XIII.* Episcopus fuit , tempore Regis Adefonsi Casti. Post Honoratum *Indiulfus XIII.* Episcopus fuit. Post Indiulfum , *Theodomirus XV.* Episcopus tempore Regis Adefonsi Casti. Sed cum Deus voluit revelari & notificari sepulchrum Beatissimi Jacobi Apostoli Theodomiro nobili viro & sanctissimo , notum fuit Regi Adefonso clarissimo viro & sanctissimo , & tota sponte cum summa reverentia venit causa orationis ad B. Jacobum Apostolum , & ibi cum lacrymis & assiduis orationibus multa obtulit dona , & tunc cautum ei fecit per Siaoniam , & per Lestetum , & per Villam Astricti secus Ecclesiam S. Michaelis , & inde in Tamare : & honorem & dignitatem Irensis Ecclesiae B. Jacobo & Theodomiro & successoribus suis perpetualiter contulit ; & postea convenerunt sapientes viri & dixerunt ad invicem quo nomine vocaretur locus iste : quidam dixerunt *locum Sanctum* , quidam *Liberum donum* , quidam , *Compositum telus* , à quo dicitur *Compostella* , & qui voluerit dicere Yriam dicat propter Yrin , & qui voluerit dicere Ylliam dicat propter filiam Trojani Principis ; & qui voluerit dicere *bifriam* dicat propter duo flumina , *Sare*,

Anne & Uliam ; & Theodomirus XV. factus est primus Pontifex
 1137 in Sede B. Jacobi Apostoli , diebus Caroli Regis Franciae &
 Adefonsi Hispaniae Casti Regis. Deinde Adefonsus Castus
 in Asturias reversus , ut videret se cum Carolo Magno Re-
 ge Franciae , mortuus est.

5 Cui in Regno successit Ranemirus filius Veremudi
 Principis nepos suus , filius fratri suæ Froilæ , cuius tempore
 defunctus est Theodomirus religiosus vir , & successit ei
Ataulfus sanctus vir , & ordinatus est secundus Episcopus
 in loco sancto. Defuncto Ranemiro filius ejus Ordonius
 elevatus est in Regno : in cuius diebus Ataulfo mortuo ,
 alter *Ataulfus*, bonus vir , consecratus est III. Episcopus : qui
 accusatus à IIII. servis familiae Ecclesiae , Dño. protegente
 expiavit se tauro feroce relinquente cornua in manibus
 suis in platea coram Rege & omni populo , & valedicens
 Regi , secessit in Asturias , & defunctus est. Eo tempore
 C. naves Normanorum in Galliaciam venerunt , & post trien-
 nium ad propria sunt reversæ.

6 Ordonio defuncto filius ejus Adefonsus , vir nobi-
 lis & clarissimus , elevatur in Regno : qui cum uxore sua
 Exemena Regina nobili , & cum filiis suis Garsia , Ordo-
 nio , Ranemiro , Froila , & Gundisalvo Diacono , in locum
 sanctum venerunt , & Ecclesiam mirabilem construi præce-
 perunt : qui detulerunt secum suum Capellatum nomine
Sishandum de Levana , & ordinatus est IIII. Episcopus in
 loco sancto , & jam constructam Ecclesiam & bene ordina-
 tam in Era DCCCCXXVII. * II. Non. Maii. consecrave-
 runt Pontifices , Sishandus ejusdem loci Episcopus , Nauf-
 37 tus Colimbriensis , Eleca Cesaraugustanus , Argimirus
 Lamecensis , Recaredus Lucensis , Gomadus Egidan. Theo-
 domirus Visensis , Jacobus Cauriensis : & tam Ecclesiarum quam
 Pontificibus innumera obtulerunt Rex & Regina munera
 & dona , & testati sunt Ecclesiarum & Venerabili Episcopo Sis-

nando , & Clericis ejusdem Sedis. Deinde supradictus Sis-nandus Pontifex vir religiosus ac castus ordinavit omnia bona quæcumque potuit scire & intelligere in Ecclesia sua tam de Clero quam de familia , & de omni bonitate , & etiam fecit Monasterium *Antealtarium* sub Abate Ataulfo , & Monasterium de Pinario sub Abate Guto , ubi nunc est Ecclesia S. Martini , & Lovium ad susceptionem pau-perum , ubi nunc Ecclesia S. Felicis est constituta; & sedes ad suscipiendos pauperes de familia tam viros quam feminas inter turres : & de redditibus Ecclesiarum pro posse sus-tentabat eos. Rex vero cum conjugé & filiis in Asturias rediit , & tandem ibi mortuus quiescit. Cujus filius Gar-sia in Regno eligitur sub Era DCCCCXLVIII. defuncto Garsia Ordonius frater ejus in regno elevatur in Era DCCCCLI.

7 Tunc Joannes Romanensis Praesul , qui post Beatum Petrum CXXXI, Romanam rexit Ecclesiam , cognita Sis-nandi Antistitis sanctitatis fama literas ei per proprium por-titorem direxit , ut pro eo B. Jacobum precibus peteret, quatenus ejus protector in isto & in futuro sæculo esset. Ad quem jam dictus Sishandus Praesul proprium Sacerdo-tem nomine Zanellum cum gratiarum actione direxit, etiam & per eundem Ordonius Princeps eidem Dño Papæ munera & dona transmisit ; qui Zanellus per spatum unius anni in Romana Curia honorifice morām egit , qui collecta multorum librorum multitudine cum gaudio ad propria rediit. Postea vero venerabilis vir sanctissimus Sis-nandus Episcopus senio affectus moritur. Sepultus in pace audita canentium Angelorum multitudine , & dicentium: *Veni electe Dei , & intra in gaudium Domini tui.*

8 Post cuius obitum Gudefindus nobilitate probus , di-missa militia cum secularibus , totius connubii nescius , V. in Sede B. Jacobi consecratur Episcopus in Era DCCCCL.

VIII. Ordonius vero Rex Catholicus & othodoxus post aſſiduas victorias quas de Sarracenis egit , & post diversas po-
pulationes Villarum & Urbium ab eo factas , II. Episco-
patus primitus elevatos , ſcil. Minduniensem , & Legion-
nensem , & multas Eccleſias restauratas , & ditatas , omni
probitate conſpicuus *Neumantia* ægrotus , Legione mori-
tur. Quo defuncto frater ejus Froila ſucceddit in Regno in
Era DCCCCL.XII. qui Froila Rex Montanos B. Jacobo
dedit. Mortuo *Gundefindo* Epifcopo in Sede B. Jacobi Apos-
toli *Ermigildus* confeſcratur VI. Epifcopus , qui ut fertur
lumbos non ha'bituit præcinctos, et ſi lucernam ardentem præ-
manibus habuerit Deus novit : cujus œconomus à quadam
vidua VIII. filios habentem , vaccam tulit , & coquinæ cæ-
cidendam dedit : quæ vidua cum lacrymis ad pedes Ponti-
ficiſ ſe projecit , ſed nullam misericordiam confequuta eft:
de cuius carne primo morsu accepto strangulatus miserabi-
liter obiit.

. 9 Froila defuncto Adefonsus ſupradicti Ordonii filius
Regni gubernacula fuſcepit , quæ tenuit annis VI. mensi-
bus VI. & aſſumpto Monachali habitu apicem regiminis
ſponte ſua reliquit fratri ſuo Ranemiro , ſicut ordinatum
fuerat ſub Era DCCCCLXVIII. Cujus tempore Abdiraha-
man Cordobensis Rex cum omni exercitu ſuo fugatus &
victus eſt. Qui rex ante acceſſerat ad B. Jacobum cauſa
orationis , & obtulit ibidem Vota uſque in Pisorga , ut
ſingulis annis redderent cenſum Apoſtolicæ Eccleſie , &
Deus magnam dedit ei victoriam. Post Ermigildum *Sifnan-*
dus jam Diaconatus ordine funetus , Menendi Comitis fi-
lius , in ordine in loco sancto VII. confeſcratur Epifcopus.
Hic nobilibus ortus natalibus cum parentum celſitudine di-
vitiarumque opulentia eminentius extolleretur , ſui ordi-
nis immemor , & canonicæ cenſuræ expers cum Rege San-
cio accepto conſilio propter hoſtilitatis diram ſævamque
in-

incursionem Normanorum , ac Frandensium prædarum dispendio Gallæciam sëpe affientium , ne forte beatissimi Jacobi Apostoli venerabile corps ab illorum hostium occupatione subito caperetur , largita architectis munificentia, ac plebibus labori implicitis , circumquaque eum locum sanctum moenium , turriumque munitione ac profundis vallorum fossis aqua circumfusa , ut locus sanctus tutus esset, summopere cingi præcepit. Sed cum nimium sæcularis & potens erat , familiae Ecclesiae suæ oppressione imposita , ut sua Palatia & Monasteria alia , Cinensem ac Superatum, Canetamque strenue conderent , ast opes Ecclesiasticas male distrahiendo parentibus incunctanter & immoderate largiretur & cum cuncta Regi Sancio nota fierent , sëpe ab eo , & à Dominis loci Sancti monitus fuit ut resipisceret , & se emendaret ; sed quia superbus & alti sanguinis erat , emendari contempserit. His regiæ clementiæ revelatis , illum cepit Sancius Rex , tenerique præcepit : cuius loco sanctissimus vir , & illustri cognatione progenitus , *Rodefindus* in Sede Apostolica VIII. levatur Episcopus.

10 Sanctius vero Rex multas Ecclesiæ & Villas & Caſtella populatus est. Prælia multa gesit , & victor extitit; sed cum Portugalensis regionis Comitibus sub juramenti vinculo firmæ pacis fœdus constituit , quidam Gundisalvus Consul inter cetera diversarum epularum fercula , pœniterei veneni poculo infecta, paravit insumendam escam , & fraudulenter direxit: qua sumpta venenum se sumpsisse persensit ; sed cum Legionem tenderet in via moritur , & in Monasterio de Caſtrelo uxor sua Dña. Regina Gudo in ripa Minei eum honorifice sepelivit , ibique cum aliis Deo vota efficitur. Sed cum die Sabbati assidue deprecaretur Deum ante Altare stans , ecce Sanctius Rex vir suus præsentatur ei duabus catenis vinctus , & à duobus diabolis tentus , qui dicit ei : Benefacis , & persevera. Sic fecit ipsa per

per XL. dies , & in jejunio & in fletu , & in eleemosynis largiendis ; & post XL dierum spatium cum ipsa altero Sabato recitaret , & stans ante altare , iterum vir sius descendit ante eam vestibus albis indutus , & pelle quam cuidam Sacerdoti ipsa pro ejus anima dederat , cœpit se gloriari , quia jam liberatus erat à potestate diabolica , & dixit multa de paradiſo & inferno : sed cum ipsa voluit eum amplexari , & non valuit , partem pellis tulit , qua delata ad Monasterium S. Stephani de Ripa de Sili tantum invenerunt minus de pelle Sacerdotis , quæ ab ipsa Regina ei fuerat data , quantum ipsa detulit ad Monasterium , vidente Abbe & cunctis Monasterii fratribus : & hoc fuit magnum miraculum.

11 Ad obitum Regis Sishandus solvitur , & in vespere natalis Dñi ad B. Jacobum venit , indutus armis & thorace , & nescimus utrum ante altare orationem fecerit , an non : Sed traecto ense violenter intravit dormitorium , ubi Rudesindus Episcopus cum aliis Dñis & senioribus dormiens jacebat : sed cum spiculo ensis coopertorium in parte levaret , Rudesindus Episcopus vir sanctus exergefactus & timidus , maledixit ei dicens : Qui gladio operabitur , gladio peribit : & elevatus abiit ad Monasterium suum Cellæ novæ , & ibi quievit usque ad obitum suum. Tunc Sishandus tumidus & elevatus ad propriam rediit sedem , & cum ibi moraretur , die mediante XL. Dñca , ecce ante eum venerunt nuntii dicentes , quod Normani , & Frandenſes , & gens multa inimicorum veniens de Juncariis volentes ire ad Iriam , quoscumque homines & mulieres in itinere inveniebant , ducebant captos , & terram vastabant & prædabant. Quo audito Episcopus Sishandus , ut insanus armis indutus , cucurrit post eos usque in Fornelos , & intrans per medias acies cecidit.

12 Post obitum Santii filius ejus Ranemirus quinquen-

nis

nis puer in throno sublimatur regio in Era M. V. Hic cum Paganis pacem habuit , corpus beatissimi Pelagii Martyris postulans : quod receptum in maximo honore thecis argenteis tectum recondere præcepit. Mortuo Sisnando *Pelagi* Lucensis Episcopus Ruderici Comitis filius in locum sanctum VIII. à dominis & senioribus rogatus adducitur , qui sacerdotalis & non plene scientiæ conscius majores ab honoribus dejiciens , juvenes & pastores honoribus cœpit sublimare , spreta senum sapientium societate , & honores & dignitates Ecclesiæ cœpit destruere , & ad nihilum reducere. Sed cum Comites & potestates Gallæciæ patrem non bene rectum , nec filium flore juventutis adultum erga se amicos non senserunt , tunc accepto consilio Veremudum juvenem Ordonii Regis filium quondam apud inclytam B. Jacobi urbem educatum , in regiminis excellentiam sublimare conantur , in Era MXX. Hic Ecclesiam S. Benedicti in terra nostra propria Ecclesiæ nostræ cum familia Sedis fecit , & alia multa non incongrua gesit : qui Veremodus Rex accepto majorum consilio prædictum Pelagiūm Ruderici Comitis filium à Sede projecit , & in loco ipsius *Petrum* , cuiusdam Martini filium , Monasterii *Mosontii* sapientem Monachum Antealtaris archisterii Abbatem venerabilem , & honoratum , à cunctis senioribus loci sancti digne electum X. Episcopum in Sede Apostolica consecrari præcepit ; qui honores & dignitates , & familias Ecclesiæ , & redditus , & vota & omnem honorem , & bonum statum rectum reduxit. Sed cum Ranemitus Rex hæc omnia audisset congregato omni exercitu disposuit se venire ad Gallæciam. Quo auditu à Veremudo Rege & ipse adunavit totam Gallæciam , & simul de utraque parte convenerunt ad Portellam de Arenas juxta Montem rosū , & dimicaverunt ibi , & postquam dimicaverunt , & fuerunt separati , Ramirus rediit in Legionem & post XV. sui regiminis annos

vitam finivit. Veremodus vero profectus est antea ad Almezor Regem magnum Ismaelitarum , & cum Rex audisset obitum Ramiri , vocavit Veremudum , & petivit ei , ut si suo adjutorio posset recuperare Regnum suum , quod daret ei aliquod servitium & concessa innumera paganorum multitudine restituit eum in regno suo.

Ante Prologum Historiae Compostellanae , duo sunt in Codice membranaceo folia : secundo vacante , in primo sequens scriptum

C H R O N I C O N .

IN Era CCCC. cœperunt Gothi regnare usque in Eram DCCXLVII. qui per CCC. & L. II. annos & menses quatuor , & dies quinque Hispaniam obtinuerunt , donec ingressus fuit transmarinus dux Sarracenorum nomine Taric, qui Roderico ultimo Rege Gothorum die V. Feria, hora VI. Era DCC. XL VIII. imperfecto, fere totam Hispaniam armis cepit , & tunc Sarraceni in Asturiis annos V. regnaverunt. Postea Pelagius expulsis inde Sarracenis annos decem & novem regnavit. Fafila vero post eum annos duos, menses sex regnavit. Adefonfus annos X. & novem , mensim unum , & diem unum regnavit. Froila annos XI. menses quinque , & dies XX. regnavit. Aurelius annos sex & menses sex regnavit. Silo annos novem & unum mensim, & unum diem regnavit. Mauregatus annos quinque & menses sex regnavit. Veremundus annos tres & menses sex regnavit. Adefonsus annos LII. & menses quinque, & dies XIII. regnavit. Ranemirus annos quinque & menses VIII. regnavit. Ordonius annos decem & septem regnavit. Adefonsus annos XL. regnavit. Garsea filius ejus annos tres & mensim unum regnavit. Ordonius frater ejus annos novem &

men-

menses VI. regnavit. *Froila* annos VI. & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos decem & novem, & mensem unum regnavit. *Ordonius* annos quinque & menses septem regnavit. *Sanctius* annos XII. regnavit. *Ranemirus* filius ejus annos XV. regnavit. *Veremodus* Ordonii filius annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* filius ejus annos XX. & novem regnavit. *Veremodus* filius ejus annos novem regnavit.

2 *Fredenandus* annos XXVII. regnavit, qui in vita sua cum uxore sua nomine *Sancia Regis Adefonsi filia*, ad quam Regnum pertinebat, ipsum Regnum inter tres filios ejus, *Sancium*, scil. *Adefonsum*, *Garseam* divisit. Et *Sancio* primogenito totam Castellam cum Asturiis S. Julianæ, & cum Cæsaraugusta Civitate, & cum omnibus suis appenditiis, quæ tunc Sarraceni obtinebant, unde tum temporis ipsi Mauri tributum annuatim illi *Fernando* reddebant, in proprium rediit. *Adefonso* vero Legionem cum Asturiis, & Regno Toletano, quod tunc similiter Sarraceni obtinebant, sed tributum illi annuatim inde reddebant, tribuit. *Garsea* autem natu minori Gallæciam cum Portugalia & Ispalensem Regionem cum Civitate Badalioth, in propriam hereditatem concessit, licet tunc temporis à Sarracenis potestate tenerentur, qui supradicto Regi, scil. *Fernando*, sicut Cæsaraugustani & Toletani, tributum annuatim persolvebant. Omnia vero totius Regni Monasteria suis duabus filiabus, Urrachæ, scil. & Geloiræ, hereditario jure tenenda & possidenda concessit. Regno ita diviso & unoquoque fratrum suam partem jam tenente, *Sancius* primogenitus frater cum duobus fratribus singulis vicibus pugnavit, & bello captos, alterum scilicet *Adefonsum*, Toletum; alterum vero, scilicet *Garseam*, Ispalim cum omnibus suis militibus in exilium abire permisit. Regno ita acquisito, & suo juri subjugato Urracha sua germana

na magni consilii femina , cum quodam Comite nomine Petro Ansuriz cum aliis suis proceribus in Zamurenſi Ci-
vitate ei rebellavit. Hoc audito Sancius Rex totius Regni
ſui poſſe congregato , Scemuram inauspicato obſedit.
Dum ille in Caſtris ſuis moraretur , quidam miles Sce-
murenſium Civium consilio & machinatione ab urbe exi-
vit , & eum in Era M. C. X. die ſabbati , proh dolor!
proditorie interfecit. Regnavit autem menses VIII. &
XXV. dies.

3 Eo mortuo Adefonsus ejus frater , qui ab illo in
exilium Toletum expulſus erat , inde rediit , & fere totum
Regnum patris ſui ſua strenuitate acquisivit. Quo audito
frater ejus Garsea qui in exilium Iſpalim abierat , ad fratrem
ſuum Adefonſum , qui ut dictum eſt , Regnum acquisierat,
cum magna festinatione infortunate remeavit. Ipſe enim
Adefonsus ſuæ fororis Urrachæ consilio eum captum Feria
Illi. idus Februarij Era ICXI. in carcere retrusit , &
uſque ad mortem eum ibi tenuit. Eſt autem mortuus ille
Garsea die VI. feria XI. kI. Aprilis Era ICXXVIII. ad
eujus ſepulturam fere omnes Hispaniæ Episcopi & Abbates
Legionem convenerunt , & eum honorifice regio more
ſepelierunt.

Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Rainerius qui poſ-
tea in Papatum promotus fuit , Concilium ibidem celebra-
verat : cui Rex Adefonsus cum Comitibus & Principibus
Hispaniæ , & ut ſupra dictum eſt , cum Episcopis & Abbatibus
interfuerat. Fuit autem Adefonsus Rex vir illuſtris &
magnæ potentia & quaſi magni consilii Angelus , & Catholi-
cus , qui per ſapientiam & strenuitatem ſuam totum Hispania-
rum Regnum ſuo juri ſubjugavit , & terram Saracenorum ci-
tra marinam tandiu inquietavit , donec partem ejus , ſcilicet
Toletum , cum aliis multis Civitatibus & Caſtris ſuo regno
adjunxit. Aliam vero partem tributariam ſibi reddidit. Re-

gnavit autem annos XLII. & in festivitate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in Era MCXLVII. debita naturæ in Toletana Civitate persolvit, in cuius obitu omnes Hispaniarum Comites, Principes, & Potestates, quos ipse in expeditione super Sarracenos convocaverat, milites quoque & pedites totius Regni ejus pariter interfuerunt. Illo autem mortuo filia ejus Urraca legitima ab eo genita totum regnum Hispaniæ obtinuit, quia ipse masculam prelem quæ sibi in Regnum succederet non habebat. Regnavit autem tyrannice & muliebriter X. & septem annos, & apud Castrum Saldaña VI. idus Martii in Era MCLXIII. in partu adulterini filii vitam infelicem finivit. Filius autem ejus A. nomine à Reimundo Burgundia Comite Palatino, quem Rex A. à Burgundia in Hispaniam venire fecerat, & cui totum suum Regnum jurejurando pollicitus fuerat, legitimate generatus post eam ipsa invita regnavit. Erat autem parvæ ætatis cum regnum adeptus est, quia XX. & unum annum solummodo habebat.

Post modicum spatium vacans, statim sequens Archiepiscoporum catalogus:

Primus Archiepiscopus Didacus.

Secundus Berengarius.

Tertius Petrus Eliæ.

Quartus Bernardus.

Quintus Pelagius Camundus.

Sextus Martinus.

Septimus Petrus Gudestey.

Et inter hos duos fuit Fernandus dictus Cortes, electus & numquam confirmatus.

Octavus Petrus Suerii.

Nonus Petrus Muniz, qui est quartus Petrus.

Decimus Bernardus Secundus.

Hic explicit MS. Salmant. Reliqua alterius calami & atramenti.

Undecimus Joannes primus.

Duodecimus Egeas primus, qui rediens à Romana Curia
unde ipsi prævisum fuerat ante quam limina Ecclesiæ attingeret apud Montem Pesulanum diem clausit extremum.
Tertius decimus Gundisalvus primus.

Quartus decimus Rodericus primus de Ordine Prædicato-
rum.

Quintus decimus Rodericus secundus.

Recentioris manus sequentia:

Sextus decimus Berengarius secundus, Ordinis fratrum
Prædicatorum, Sacrae paginae professor de regno Franciæ dioce-
sesi Rutensi oriundus, cuius vitam inclytam & aëtus mi-
rabiles sub compendio descriptam in I. folio libri hujus
reperies, & principaliter quantum ad illa quæ per ejus in-
dustriam Primatiæ Compostellanae & utilitatem totius Ga-
llitiæ fuerint divinitus operata, qui annis quatuordecim
Sanctam Sedem Compostellanæ Ecclesiæ admirabiliter rexerit.
Decimus septimus Joannes.

Decimus octavus Martinus secundus, & fuit genere nobi-
lium de Grez, & fuit electus in concordia per viam Spi-
ritus Sancti: & quia Ecclesia erat reservata, fuit sibi provi-
sum per Dñm Papam Benedictum.

Dñs. Joannes, qui fecit Castellum Ripæ fortis.

Dñs. Rodericus Ordinis Prædicatorum, & est sepultus in
Monasterio Sanctæ Mariae Bonæ Vallis.

Dñs. Rodericus Patronus, qui multa bona acquisivit Ecclesiæ
Compostellanae.

Dñs. Joannes de Limia..

Dñs. Martinus de Grez.

Dñs.

Dñs. Petrus.

Dñs. Gundisalvus secundus.

Dñs. Gomezius Manrique , qui se & Ecclesiam bene rexit
& populum sibi commisum.

Dñs. Sugerius oriundus de partibus Toletanis.

Dñs. Alfonsus de Moscoso , Doctor in Decretis.

Dñs. Rodericus bona memoria frater istius supradicti
Alfonsi , qui Ecclesiam Compostellanam rexit quatuor-
decim annis cum dimidio , qui obiit vigesima sexta die
mensis Aprilis Era Domini MCCCLXXXII.

Dñs. Joannes Garcias Manrique.

Dñs. Lupus de Mendoza , qui fuit alias Episcopus Min-
doniensis.

Dñs. Alvarus de Hisorna, qui fuit Episcopus 1. Mindonien-
sis. 2. Legionensis. 3. Conquensis , & deinde Archie-
piscopus Compostellanus.

Dñs. Rodericus de Luna.

Dñs. Alfonsus de Fonseca, I. Hispalensis, deinde Composte-
llanus , mox à Paulo II. eo renitente ad Compostilanam
Ecclesiam translatus est : quam per varios casus & multa
discrimina rerum ultra X L. annos adhuc rexit.

Item Dñs. Alfonsus de Fonseca ejus Consobrinus de Eccle-
sia Hispalensi ad Compostellanam translatus , in I. anno
captus fuit per Bernardum Joannis in Villa Doncia
anno Dñi. 1465.

RERUM NOTABILIUM

Elenchus.

A

A bilensis Episcopus. pag.
323. y 536.

Adefonsus VI. 17. 23. 42. 65.
67. 94. Obiit. 96. 114.

— VII. Gallæcia ei ab Avo
concessa. 95. Ætas, *ibi*. Or-
donius nutritor. 105. In Re-
gem Gallæciæ unctus. 120.
Ejus ad Epum. Compost.
epistolæ. 209. 596. Compost.
Rex salutatur. 211. A Com-
postella expulsus. 213. Ejus
cum Matre concordia. 225.
Discordia. 333. Arma sumit
benedicta. 396. Ejus cum ma-
tre concordia. 420. Ei succe-
dit. 432. Pecuniam ab Epis-
copo Compost. extorquet.
448. 494. Fit Canonicus
Compostel. 458. Castrum S.
Georgii donat. 460. Ejus
Epistolæ. 469. Uxorem ejus
propinquam esse non con-
stat. 497.

— Aragonen. Rex. 98. 116.
122. 128. 140. 143. 150. 164.
Aimericus Card. Rom. 480.
526. 584.

- Alamir. 387.
- Alcala. 273.
- Almeria. 301.
- Almostam Rex Saracenorum.
291.
- Alvernia. 268.
- Amaca. 254.
- Amaranti. 175.
- Ambas mixtas. 106.
- Anacletus Antipapa. 509. 512.
550.
- S Anastasia , villa. 441.
- Angliacensis Abbas. 313. 324.
- Anglici Piratæ. 134.
- De Angos , prælium. 122.
- Angulanæ valles. 272. secundo.
- Antealtaria Monast. 10. 507.
- S. Antoninus. 188.
- Aonios , insula. 197.
- Aquamanilis. 489.
- Arca. B. Jacobi. 191. 594.
- Archilinos. 440.
- Archos. 476.
- Arelatenfis Civitas. 301.
- De Argalo Ecclesia. 472.
- Aria , villa. 188.
- Arias Perez. 102. 107. 126.
131. 156. 335. 382. 389. Ge-
nus & mores. 475.
- Arouca , insula. 197.
- Arros. 81. 376.
- Astorica. 77. 128. 154. 433.
- Astoricen. Eps. 308. 321. 359.
Al-

- Asturia. 298.
 Ataporca. 162.
 Avegundo. 73. 188.
 Aumentaria. 73.
 Auriens. Eps. 79. 147. 274.
 Autares Castellum. 170. 331.
 334.
 Auterium pullorum. 42. 249.
 Auxensis Ecclesia. 43. 298.

B

- B**Arbarios, villa. pag. 73.
 Baftavales, villa. 287.
 Belvacum. 214.
 Benviver, villa. 71.
 Bern. Tol. Archiep. 74. & seq.
 116. 138. 163. Ejus epist. ad
 Compost. 173. Altera ad
 Epos. Gallaciæ. 183. Altera
 ad Compost. 184. Altera.
 190. Consecrat Brac. 250.
 De Compostellano conque-
 ritur. 274. 404. Obiit. 420.
 Bernaldus, Thesaurar. S. Jaco-
 bi. 391. 449. Fit Cancellar.
 Regius. 462. 487. 532. 551.
 551. Obiit. 561.
 Bisancos. 75. & seq. 374.
 De Bifontio, Steph. 292.
 Biti, Castrum. 97.
 De Boine. 59. 188.
 Boso, Card. R. 273. 317. 320.
 322. 332. 380. Alter. 571.
 580.

- Bovadella, villa. 187.
 Bracarensis Metropolis. 258.
 275. 278.
 — Bracar. Archiep. Vide *Mau-
 ric. & Pelag.*
 Branderitium. 61.
 Budanense, Monast. 187.
 Burdinus, Antipapa. 186.
 Burgensis Eps. 30. 43. 77. 116.
 415.
 Burgos, Civitas. 157. 168.
 270. 281. 561.
 Burgundiæ Dux. 289.

C

- C**Acavelos, burgum. 64. &
 436. 479. 498.
 Caesar Augusta. 262. 582.
 Caldas de Curtes. 189.
 Calistus Papa. 209. 270. 275.
 284. 309. Obiit. 415.
 Calix Aureus. 488.
 Calogo, Monast. 188.
 Callario, villa. 188.
 Campanæ. 426.
 Campaniæ territor. 43. 63. 69.
 590.
 Caneda. 189.
 De Canogio, Ecclesia. 58. 493.
 Canonici Compostellani. 55.
 Facti Epi. 145. 498. Archie-
 piscopi & Rex facti Canoni-
 ci. 340. Auxilia petunt ab
 Italia ad opus Ecclesiæ S. Ja-
 cobii. 401. 544.

Ca-

- Carantonie. 175.
 Caratiæ rupes. 272. secundo.
 Cardinales Compostellani. 33.
   Cum Mitris. 93.
 Carrecedello. 189.
 Carrion. 130. 154. 157. 223.
   299. 487. 496. 531.
 Carrion. Prior. 266. 272.
   — Sacrista. 272. secundo.
 Carrion. 62.
 Castella territorium Gallæciae.
   228. 246. 315.
 Castellani. 129. 150.
 Castrum Minei. 99. 126.
 Caturnicense Monast. 44.
 Cendam. 387.
 Cercedello, Monast. 464 469.
 De Cesuris, Pons. 119.
 Cherusa, villa. 186.
 S. Christina de Noya. 73.
 Ciniense Monast. 88. 91.
 Cira. 329. 347. 435.
 Circuitellum. 72. 85. 185.
 Cirquites, villa. 387.
 Cirues, villa. 72.
 Citragonium. 272. secundo.
 Claustrum. 545.
 Clemonium. 44.
 Cluniac. Abbas. 274. 275. 284.
   288. 318. 524. 579.
   — Camerarius. 313.
 Cluniacum. 20. 45. 283. 346.
 Clusensis Abbas. 139.
 Compostellæ initia. 8. Muro &
   Turribus munita. 15. Villa
   Burgensis dicta. 48. Ejus he-
   reditates. 85. Donationes Re-
- ginæ U. 125. Adquisitiones
 Epi. 185. Vide *Ecclesia*.
 Compostellanorum conspiratio.
   217. 228. Excommunicati.
   219. Insulam occupant. 325.
 Concilium Burgense. 578.
 Carrionense. 75. 497.
   — Claromontanum. 20. 268.
   — Compostell. 308. 359. 395.
   417. 427.
   — Apud S. Facundum. 323.
   339.
   — Fusellense. 17.
   — Lateranense 11. 598.
   — Legionen. 78. 190. 557.
   — Palentin. 172. 182. 482.
   Ejus decreta. 484.
   — Remense. 276.
   — Tolosanum. 273. 320.
 Conimbric. Eps. 410. 441. 492.
 Cordarium. 18.
 Cornaria penna. 109. 218. 443.
   476.
 Corneliana, villa. 39. 145. 264.
 Crendes. 188.
 Crevia, insula. 197.
 S. Cucufates. 38.
 Curbeillon. 188.
 Curvus, Pelagius. 505.

D

- Dadin, villa. 70. lin. uic.
 Data, villa. 126.
 Daravus. 132.
 Dayan, villa. 387.

Dena , villa. 171. 174.
 Deus dedit , Card. 267. 268.
 . 273. 317. 337. 414. 422. 425.
 De ejus casubla. 425.
 Deza. 315.
 S. Dominici Civitas. 272. se-
 cundo.
 Dorma , villa. 387.
 Dormiana , terra. 304.
 Duellum. 313.

E

Ecclesia B. Jacobi. 8. Ampli-
 ficata. 10. A Mauris diruta.
 14. Restaurata. 15. Villicis
 tradita. 18. Soli Papæ subjec-
 ta. 21. Altaria consecrata.
 53. Ejus Canonici. 55. Exal-
 tati in Episc. 145. Igni tradi-
 ta. 229. Metropolitana facta.
 293. A prava servitute libe-
 rata. 465. 510. Ejus claustra.
 473. Personarum immunitas.
 530.

Emeritensis Metrop. 282. in
 Compostell. trasfertur. 289.
 Bulla. 292. 402. Civitas S.
 Jacobo donata. 486.
 Enricus Portug. Infans. 517.
 585.

Episcopi. Vide *Irienses*.

Erens , villa. 175.

Eruedinum , Villa. 70.

De Escalata , Monast. 463.

S. Eulalia in Iria. 59.

— Villa. 387.
 Ex-Episcopus. 28.
 Extrema Durii. 130.

F

S. Facundi Ab. 116.
 Farenſis , pagus. 71.
 Farum. 440. 506. vide *Phar*.
 S Felicis Card. Compost. 261.
 267.

Figariola , villa. 174.
 Figucirola , villa. 125.
 Flamia , Insula. 197.
 Flandrensis Comitifa. 321.
 Forno , villa. 188.
 Francia. Ibi Compostellani stu-
 diorum causa missi. 346.
 S Fructuosi translatio. 36.
 Fulco , Petrus. 290. 394. 401.
 441. 490. 509. 567.
 Fulim , villa. 72.

G

G Alera biremis 199. 301.
 424. 527. & seq.
 Gallæci. 152. 161. 210.
 Gallæcia , multa à Saracenis
 mala passa. 197.
 Gandera , villa. 387.
 Garcio , Petrus. 389.
 Gatus , machina belli. 444.
 Gelasius Papa. 258. 260 263.
 liii   Gel-

- Gelmitez, Didacus ejus Parens. 19. 254. Ejus fratres Mun. 105. 133. 188. Gund. 215. 232. Canonicus Compostel. 20. Vicarius Præpositus. 20. Iterum. 24. 255. Romæ ordinatus in Subdiaconum. 27. Electus Episcopus Compost. ibi. 255. Portugaliam adit. 35. Pallium obtinuit Romæ. 42. Altare S. Jacobi renovat. 51. Pontificalia erigit Palatia. 59. 307. 372. Plures renovat Ecclesias. 59. Proditione captus. 105. Ejus opera in Cathedrali. 137. Ejus Sermo. 158. Alia exortatio 165. Ejus decreta. 176. Ejus opera. 186. Naves construit. 198. A Conciliorum Conventu belli tempore solutus. 202. Tunica & Stolla in quotidiana conversatione ei à Papa indulta. 203. Ejus nepos P. 215. 232. 235. 261. 346. Compostella ei adversa. 214. 231. Consuetudines Ecclesiastarum Franciæ in suam traxit. 255. De translatione Metropolis Bracarensis cogitat. 258. 275. 278. Regem Adelfonsum VII. baptizavit, & in Regem unxit. 271. 445. 519. 580. Emeritensem Metropolim in suam optat transferre Ecclesiam. 278. Obtinet, & Legatus Apostol. efficitur. 290. In Portugal. proficiuntur cum exercitu & cum Regina. 325. Ab ea iniquissime capitul. 327. 341. Ejus cum Regina amicitia 349. 201. 384. Mira Dei providentia circa Archiep. 360. & seq. Aquam conduxit à longe. 369. Multa donat Ecclesiæ 379. Legatio Pontificia confirmata. 385. 394. Ejus cum Toletano discordia. 403. Compostellanos urget ad iustitiam. 413. Expeditionem adversus Saracenos indicit. 428. Cancellarius & Capellanus Regis 462. Falso Romæ accusatus. 489. In eum conspirant Compostellani. 569. Eis indulget. 581.
- Geloira Comitisa. 70.
- Infans 61.
- S Georgi, Castellum. 200.
- Genua, Civitas. 198. 301. 521.
- Girardus Bracar. Archiepiscopus. 36. 89.
- Canonic. Scriptor. 252. 265. 269. Romam petit. 272.
- Goegildum, villa. 40.
- Godegildus. 59.
- Gralial, villa. 63.
- Grallaria. 444.
- Granatensis Episc. 225.
- Grandal. 175.
- Gronium. 265. 281.
- Guido Car. 557. 567. & 570.
- Gu-

Guillelmus , Aquitaniæ Dux.
319.
Guldreganes. 387.
Gundesindus Canon. 170.

H

HElia, Petrus. 55. 394. De-
canus & Card. 475. 551.
Henric. Angliae Rex. 522.
— Portug. Infans. 517. 585.
Hierosolymit. expeditio Hispa-
nis vetita. 88.
— Patriarcha. 309. 523.
Hispalis. 301.
Honesti Castellum , ædifica-
tum. 15. 73. 304. & seq.
Honorius Papa II. 425. 430.
Hospitale S. Jacobi. 53. 472.
481.

Hugo Canonicus Compostella-
nus. 28. 34. 42. 146. 252.
Electus Eps. Portug. 147.
Romam petiit. 202. 278. Re-
greditur. 298. 379.
Humbertus Card. R. 491. 496.
499. 526.
Humiliatorium. 41.

I

Ildaria. pag. 475.
Innocent. II. Papa 509. & seq.
521. 549. 561.
Iria. 6. Ibi occisus Eps. 16. Mu-

nicipium. 48. 205. 245.
254. Naves construit rostra-
tas. 301. Ejus Palatia. 373.
Irienses Episcopi. 7. Theodo-
mirus 9. Adaulfus I. & II.
ibi. Sifnandus I. 10. II. 13.
Gundesindus. 11. Ermegildus.
12. Pelagius I. 13. II. 14.
Petrus I. 14. II. 17. Vimara.
15. Instruarius. *ibi*. Gudeſ-
teus. 15. 373. 548. Didacus
I. 16. 23. 254. 305. 544. II.
Vide *Gelmirez*. Dalmachius.
20. 257. Cresconius. 305.
543.
Irienses viri. 133. 199. 302.
325.
Iſi, fluvius. 305. 315.
— Castellum. 315. 322.

J

JAca. 265. 298.
— Eps. 268.
Jacobi Alphai caput. 221.
S. Jacobus: ejus corpus Hispan.
translatum. pag. 6. Revelatum.
8. Ejus Altare renovatum. 51.
Solis patet Card. & Episc.
94. Vide *Ecclesia*. Miraculo-
ſe Saracenum incolumenti
restituit. 355.
Judices Gallaciæ. 506.
S. Julian. villa. 387.
Iiii 2 Jul-

- Juvia , flumen. 80.
Juramenti cassatio. 316.

L

- L**Abordensis , Civitas. 298.
Lagartones. 73.
Lagaztone. 72.
Lanciata , vel Lanchata , &
Lanzada. 133. 330.
Laniosum , Castellum. 327.
Laonia , Insula. 304.
De Lara Comes. 270. 518.
Lascurrensis Eps. 274. 276.
298. 322. 597.
Lavacencos. 81. 375.
Laurentius Canonic. 202.
Lauros , mons. 197.
Ledesma. 189.
Legio , Civitas. 95. 209. 217.
223. 275. 432.
Legion. Eps. p. 63. 64. 116.
139. Depositus. 498. 519.
529. 566.
Lendicos , villa. 498.
S. Leocritiae Ecclesia. 59. 188.
Leodium. 522.
Lerez , Villa. 146.
Limia. 204. 328.
Loix , villa. 188.
Lotharius Imperator. 522. 524.
Lovium , Monast. 10.
De Lua. 59.
Lubre , villa. 548. 559.

- Lucensis Civitas. 121. 124.
208. 433.
— Episcopus. 182. 264. 359.
385. 529.
— Metropolis. 288.
Ludovicus Galliae Rex. 522.
Lupariae Castrum. 109. 126.
204. 227. 443.
Lustris , villa. 420.
De Luto. 60. 132. 431.

M

- M**Acenaria , Portus. 217.
Magalonensis Eps. 28. 320.
— Civitas. 262. 265.
Major , Comitisa, uxor 2. Com.
Petri. 99. & seq. 186. 188.
.Ejus nomen. 190. 213. 475.
& seq.
S. Mames. 64.
Maranes , villa. 174.
Marin , villa. 174.
Maurianum. 47.
Maurin , villa. 69.
Mauritius Bracar. 145. 184.
Legionensem invasit Eccle-
siam 185. Caput Jacobi Al-
phai attulit in Hispan. 221.
Antipapa. 250. 259.
Mellidium. 211.
Minduniensis Eps. G. 75. M.
146. 201. 225. 432.
Mitræ Card. Compost. 93.
Monasteria hominum & femi-
narum. 34.

Mo-

Moneta S. Jacobi. 65. 495.
 Monetæ. 272.
 Monsgaudii. 54.
 Monfontio. 560.
 Mons Pefulanus. 273.
 Mons facer. 73. 85.
 Montanos , territorium. 18.
 200. 396. 461. 583.
 Morabitini. 291.
 Moralias , villa. 73.
 Morlanum. 272. 283.
 Mosiacum. 44.
 Munia. 70. 174.
 Munio Scriptor. 30. 31. 146,
 152. Electus Eps. Mindun.
 144. Ejus pactum cum Com-
 postell. 201. 375. 378. &
 seq. 557.

N

Najara. 128. 143. 265.
 268.
 Navarra. 298.
 Naves. Vide Galera.
 Nemausum. 273.
 Neorma , villa. 72.
 Nevar , & Nevara. 59. 420.
 Noya. 419.
 Nuptiæ incestæ. 91. 98.

O

Octrarium , villa 70.
 Ojames. 187.

Olatios , villa. 175. 188.
 Olisbona. 360.
 Olorensis Civitas. 298.
 Olveira , villa. 72.
 Orcilion , Castrum. 123. 329.
 Ordonius Rex. 291.
 Oteres. Vide Autares.
 Ova , villa. 72.
 Ovar , villa. 71.
 Ovetensis Eps. 225. 498. 529.
 Ovetum. 124.
 Oxomensis Diœces. 63. Eps.
 139.

P

P Alatia. Episc. 59. 307. 372.
 Palentia. 272. 597.
 Palentin. Eps. 116. 139. 163.
 270. Vide Conc.
 Pampilona. 265.
 Pampilonensis Eps. Petrus. 57.
 298.
 Papia , Civitas. 401.
 Paratella. 59.
 Patroni Ecclæ. 59. 186. 373.
 505. Restauratur. 546.
 Paturnello. 59.
 Pausata , villa. 70. 72.
 S. Pelagii Abbas. 235.
 Pelag. Brac. Arch. 250. 264.
 340. à Regina captus. 380.
 528.
 Petrus Froilaz Comes de Trava
 70. Ejus cupiditas. 71. Cus-
 tos Adef. VII. 97. 205. Ejus
 de-

donatio. 174. 188. 477. Pactum cum Epo. 189. Ei machinationem Reginæ aperit. 195. 205. Filius erat Spiritalis Epi. & compater. 205. Regina eum, & filios vinculis mancipavit. 382. Ejus sacrilegium. 414. Obitus. 477. Ejus filii Froila 70. Veremodus. 190. 356. 441. Ferd. 190. 217. 249. 517. 558. Garsias. 505. 506. Rodericus. 501. Ejus filia. Vide *Ildaria*. Ejus soror. 174. Visclara. 188. Vide *Munina*. Ejus uxor vide *Major*, & *Urraca*.

Petrus Gundisalvides, Comes de Lara. 270.

Pharum, Castellum. 356.

Pianela, villa 174.

Pilonium. 61. 186.

Pinarium, Monast. 10. 53. 231.

Pisa Civitas. 198. 301. 424.

Pisata. 187.

Pistomarcos. 254.

Plantata. 63.

Podium. 273.

Pontius Abb. Cluniac. 270. 284. 337.

Portal, villa. 71.

Portas, villa. 188.

Portaticum. 61.

Portugalensis Eps. 528. Vide *Hugo*.

Pravella, villa. 73.

Pretia rerum. 533.
Pullorum auterium. 42. 249.

Q

Queyxido, villa. pag. 387.
Quintalna, villa. 70.

R

Ranieri Cardinalis. 24.
Ranetæ Castellum. 314.
Raymundus Gallicæ Comes. 18. 20. 59. 60. 255. Obiit. 64.
Ejus laudes. 458.

Remense Concil. 275. 525.

Roboredo. 479.

Romarizium, villa. 70.

Rofus, Mons. 315.

Rozuan, Ecclesia. 420.

S. Rudefindus. 13.

Rus, villa. 174.

Ruvium, villa. 70.

S

Salagia. 75. & seq. 374.
Salernitanus Medicus. 269.
Salmant. Eps. 250. 341. 379. 409. 430. 498. & seq. 542. 562.

Saltenses. 197.

Salvara, insula. 197.

Sancia, soror Imperatoris. 462.
San-

- Sancius Regis A. Fil. 67.
 Santellas, villa. 189.
 Saracenorum Nuntii adiuncti
     Compostellam. 350.
 Sari Ecclesia. 546.
 De Sarria Comes R. 200. 201.
     502.
 Sauardes. 548. 559.
 Sautum longum. 70.
 Secobia. 250.
 Sentia, urbs. 47.
 Severana, villa. 188.
 Siceranes, villa. 125.
 Siginides, Vilielmus. 572.
 S. Silvester Mart. 38.
 Sinales, villa. 419.
 Sobradello. 189.
 Soricis Castrum. 262. 265.
 Spinarenensis Abbas. 321.
 Stella, Civitas. 265. 298.
 Suberofo. 216.
 Superata. 387.
 De Superato, territ. 85. 64.
 Supratello, Monast. 387.
 S. Susana. 38. 53.
- Terasia Regina Port. 216. 380.
     445. 463. 517.
 Termæ Compostellano conce-
     fæ. 204.
 Termarum Abbas. 109.
 Terra, Castrum. 440.
 Tigria, Domna. 387.
 S. Tirsi Ecclesia. 72.
 Tojobre. 73.
 Toletan. Archiep. 563. 566.
     Vide *Bern.*
 Tolosa. 44. Concil. Tolos. 273.
 Torania, villa. 216.
 Tralegio. 387.
 Transmonte. 558. 561.
 Trasancos. 75. & seq. 375.
 Trevonium. 125.
 Triacastella. 130. 173. 211.
     305.
 Truanes. 387.
 Tude Civitas. 39. 145. 250.
     264. 324. 445. Ejus Eps. Ca-
         nonic. Compost. 147. 264.

V U

- T** Aberiolum. 440. 443.
 Taberolum. 314. 347.
 Tabladella, villa. 187.
 Tabulatum, burgum. 65.
 Talabera. 498.
 Talega, mensura. 181.
 Tamaris. 125. 303.
 Tarragon. Archiep. 497.

- U** Allibriensis. Eps. 201.
 Vellegio, villa. 188.
 S. Verisimus. 70. 71.
 Vesomanio, villa. 189.
 Villabella. 72.
 Villacobas. 72.
 Villafranca. 125. 162. 265.
 Villanova. 71.
 Villaplantata. 72.
 Villarino, villa. 387.

- S. Vincentius , villa. 387.
 Viniola. 62.
 Viscaya. 298.
 Ulia , vel Ulla , fluvius. 303.
 Umia , fluvius. 188.
 Unio , villa. 188.
 Vota S. Jacobi confirmata. 32.
 511. 528.
 Urraca Comitisa. 558.
 Urraca Regina Filia Alf. VI.
 18. 20. 124. Ejus pactum cum
 Epo. Compost. 169. 196.
 200. Episcopo satisfacere cu-
 rat. 206. 212. Abbatisa con-
 pirationis in Episcopum. 216.

- In Suberofo obſcfa. 216. Ma-
 le habita Compostellæ. 231.
 277. Archiepiscopum prodi-
 torie capit. 328. Ejus dona-
 tiones. 303. 387. Obitus.
 432. & ſeq. 518.
 Urraca Ferd. Reg. F. 61.
 Usurgecenſe , Monaſt. 44.

Z

- Z Amora , vel Scemura. 434.
 S. Zoyli Monaſt. 266. 497.
 553.

F I N I S.

BX
1583
F46
t.20

Flórez, Enrique
España sagrada

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
